

Ιόνιο Πανεπιστήμιο
Σχολή Επιστήμης της Πληροφορίας και Πληροφορικής
Τμήμα Αρχειονομίας, Βιβλιοθηκονομίας και Μουσειολογίας
Πρόγραμμα Προπτυχιακών Σπουδών

Πτυχιακή Εργασία

Διοίκηση Δημοσίων Βιβλιοθηκών
Υπό το πρίσμα της νόσου COVID-19: παραδείγματα καινοτόμων
πρακτικών

Αλεξία Ορφανού Α.Μ. Β2012127

Επόπτης: Αναπληρωτής Καθηγητής Πέτρος Κωσταγιόλας

Κέρκυρα
Ακαδημαϊκό Έτος 2021-2022

**Διοίκηση Δημοσίων Βιβλιοθηκών υπό το πρίσμα της νόσου COVID-19:
παραδείγματα καινοτόμων πρακτικών**

Αλεξία Ορφανού Α.Μ. Β2012127

Επόπτης Καθηγητής: Αναπληρωτής Καθηγητής Πέτρος Κωσταγιόλας

Κέρκυρα

Ακαδημαϊκό Έτος 2021-2022

Δήλωση μη λογοκλοπής

Δηλώνω υπεύθυνα και γνωρίζοντας τις κυρώσεις του Ν. 2121/1993 περί Πνευματικής Ιδιοκτησίας, ότι η παρούσα πτυχιακή εργασία είναι εξ ολοκλήρου δικής μου ερευνητικής εργασίας, δεν αποτελεί προϊόν αντιγραφής ούτε προέρχεται από ανάθεση σε τρίτους. Όλες οι πηγές που χρησιμοποιήθηκαν (κάθε είδους, μορφής και προέλευσης) για τη συγγραφή της περιλαμβάνονται στη βιβλιογραφία.

«...I said public libraries are at a critical juncture. The continuing success of the institution lies in how we manage through these challenges. These larger social trends are not within our control, but how we respond is».

(Smith, M. (2019). Top ten challenges facing public libraries. *Public Library Quarterly*, 38(3), 246.)

Ευχαριστίες

Η προσπάθεια αυτή εκπόνησης της πτυχιακής εργασίας πραγματοποιήθηκε με την εποπτεία του Αναπληρωτή Καθηγητή Οργάνωσης και Διοίκησης Υπηρεσιών Πληροφόρησης Πέτρου Κωσταγιόλα.

Θερμές ευχαριστίες του οφείλω για την προθυμία με την οποία αποδέχτηκε την επίβλεψη της παρούσας πτυχιακής εργασίας, τον ορισμό του θέματος καθώς και για τις πολύτιμες συμβουλές του και την υπομονετική καθοδήγηση από τα πρώτα στάδια οργάνωσης και συγγραφής της εργασίας μέχρι και την ολοκλήρωσή της.

Περίληψη

Η πανδημία της COVID-19 από το 2020 επέδρασε δραματικά στη λειτουργία των βιβλιοθηκών και των Δημοσίων Βιβλιοθηκών ειδικότερα. Μέσα στο πλαίσιο αυτό ενθαρρύνθηκε η καινοτομία στις βιβλιοθήκες παγκοσμίως από την IFLA για την αντιμετώπιση των προκλήσεων. Πλήθος παραδειγμάτων από όλο τον κόσμο καταγράφηκαν και διαδόθηκαν μέσα από την επίσημη ιστοσελίδα της IFLA.

Οι Δημόσιες βιβλιοθήκες στην Ελλάδα ακολούθησαν τα διεθνή παραδείγματα καινοτομιών και κατόρθωσαν, άλλες λιγότερο και άλλες περισσότερο, να προσφέρουν υπηρεσίες στο κοινό τους και να αναβαθμίσουν τον ρόλο τους στην κοινότητα. Σε γενικές γραμμές η κρίση της πανδημίας φαίνεται να ενθάρρυνε τις διοικήσεις των βιβλιοθηκών να εφαρμόσουν καινοτομίες και να επιτάχυνε εκσυγχρονισμούς και μεταρρυθμίσεις στις βιβλιοθήκες, που ανταποκρίθηκαν στις προκλήσεις της υγειονομικής κρίσης.

Λέξεις κλειδιά: Δημόσιες Βιβλιοθήκες, COVID-19, Υγειονομική κρίση, Διοίκηση κρίσεων, Καινοτομία

Abstract

The pandemic of COVID-19 from 2020 has had a dramatic impact on the functioning of libraries and public libraries in particular. In this context, innovation in libraries was globally encouraged by IFLA to address the challenges. Numerous examples from around the world were documented and disseminated through the official IFLA website.

Public libraries in Greece followed the international examples of innovation and managed, some less and some more, to offer services to their public and to upgrade their role in the community. In general, the pandemic crisis seems to have encouraged library managements to implement innovations and accelerated modernization and reforms in libraries that responded to the challenges of the health crisis.

Keywords: Public Libraries, COVID-19, Health Crisis, Crisis Management, Innovation

Περιεχόμενα

1. Εισαγωγή.....	12
1.1. Πλαίσιο.....	12
1.2. Ζητούμενο.....	16
1.3. Η δομή της εργασίας.....	17
2. Θεωρητικό υπόβαθρο και βιβλιογραφική επισκόπηση.....	19
2.1. Οι Δημόσιες Βιβλιοθήκες στη σύγχρονη εποχή.....	19
2.2. Οι Δημόσιες Βιβλιοθήκες στην Ελλάδα.....	26
2.2.1. Δημόσιες Βιβλιοθήκες.....	32
2.2.2. Δημόσιες Ιστορικές Βιβλιοθήκες.....	33
2.2.3. Δημόσιες Κεντρικές Ιστορικές Βιβλιοθήκες.....	34
2.2.4. Δημόσιες Κεντρικές Βιβλιοθήκες.....	34
2.2.5. Δημόσιες Βιβλιοθήκες με Κινητές Βιβλιοθήκες.....	35
2.2.6. Η κατανομή των Δημοσίων Βιβλιοθηκών ανά Περιφέρεια.....	38
2.3. Η πρόκληση της σύγχρονης κρίσης στις βιβλιοθήκες και η καινοτομία.....	43
2.3.1. Οι επιπτώσεις της πανδημίας στη λειτουργία των βιβλιοθηκών	46
2.3.2. Καινοτόμες καλές πρακτικές από την IFLA για την αντιμετώπιση της κρίσης της πανδημίας από τις βιβλιοθήκες.....	50
2.3.3. Το δίκτυο Electronic Information for Libraries & Public Library Innovation Programme και οι καινοτόμες πρακτικές στην πανδημία.....	59
2.3.4. Καινοτομίες βιβλιοθηκών παγκοσμίως για την αντιμετώπιση της πρόκλησης της πανδημίας	67
2.3.5. Η διοίκηση των Δημοσίων Βιβλιοθηκών στην μετά COVID-19 εποχή.....	76
3. Έρευνα για τις καινοτομίες των ελληνικών Δημοσίων Βιβλιοθηκών.....	100
3.1. Τεκμηρίωση της ανάγκης για έρευνα.....	100
3.2. Σκοπός και επιμέρους στόχοι της έρευνας.....	105
3.3. Οι πηγές	106
3.4. Το δείγμα	106
3.5. Η χρονική περίοδος της έρευνας.....	109
3.6. Μέθοδος ανάλυσης.....	110
3.7. Οι περιορισμοί της έρευνας.....	111
4. Αποτελέσματα της έρευνας.....	112
	116

4.1. Η αναστολή της λειτουργίας για το κοινό (10 Μαρτίου-31 Μαΐου 2020).....	127
4.2. Η επαναλειτουργία για το κοινό (1 Ιουνίου-1 Νοεμβρίου 2020).....	131
4.3. Η αναστολή της λειτουργίας για το κοινό (2 Νοεμβρίου 2020-23 Μαΐου 2021).....	139
4.4. Η επαναλειτουργία για το κοινό (24 Μαΐου 2021- 31 Ιανουαρίου 2022).....	
5. Συζήτηση.....	145
6. Συμπεράσματα.....	155
7. Προτάσεις για περαιτέρω έρευνα	158
8. Επίλογος.....	158
9. Βιβλιογραφικές αναφορές.....	160
10. Παράρτημα Συνοπτική παρουσίαση των Δημοσίων Βιβλιοθηκών.....	214

Κατάλογοι

Χάρτες	Σελ.
Χάρτης 1: Γεωγραφική κατανομή των 46 Δημοσίων Βιβλιοθηκών της Ελλάδας	42

Πίνακες	Σελ.
Πίνακας 1. Αριθμητική απεικόνιση των υποκατηγοριών των Δημοσίων Βιβλιοθηκών	31
Πίνακας 2. Αριθμητική απεικόνιση των Δημοσίων Κεντρικών Βιβλιοθηκών που διαθέτουν Κινητές Βιβλιοθήκες επί του συνόλου των Δημοσίων Βιβλιοθηκών	37
Πίνακας 3. Οι Δημόσιες Βιβλιοθήκες κατά Περιφέρεια	38
Πίνακας 4. Αριθμητική κατανομή Δημοσίων Βιβλιοθηκών κατά Περιφέρεια	39
Πίνακας 5. Καινοτόμες πρακτικές βιβλιοθηκών την περίοδο της πανδημίας από την IFLA	50
Πίνακας 6: Διαδικτυακές διευθύνσεις επίσημων ιστοσελίδων και λογαριασμών στο Facebook των Δημοσίων Βιβλιοθηκών	107

Γραφήματα	Σελ.
Γράφημα 1: Απεικόνιση σε γράφημα του ποσοστού επί τοις εκατό των υποκατηγοριών των Δημοσίων Βιβλιοθηκών	32
Γράφημα 2: Απεικόνιση του ποσοστού επί τοις εκατό των Δημοσίων Κεντρικών Βιβλιοθηκών που διαθέτουν Κινητές Βιβλιοθήκες επί του συνόλου των Δημοσίων Βιβλιοθηκών	37
Γράφημα 3. Αριθμός Δημοσίων Βιβλιοθηκών ανά Περιφέρεια	40
Γράφημα 4. Ποσοστό επί τοις εκατό των Δημοσίων Βιβλιοθηκών ανά Περιφέρεια	40

Ακρωνύμια

APLA	Association of Parliamentary Libraries of Australasia
ΓΣΒ	Γενικό Συμβούλιο Βιβλιοθηκών
ΕΒΕ	Εθνική Βιβλιοθήκης Ελλάδος
ΕΕ	Ευρωπαϊκή Ένωση
ΕΕΒΕΠ	Ένωση Ελλήνων Βιβλιοθηκονόμων & Επιστημόνων Πληροφόρησης
ECDC	Ευρωπαϊκό Κέντρο Πρόληψης και Ελέγχου Νόσων
EIFL	Electronic Information for Libraries
EKT	Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης
IFLA	International Federation of Library Associations and Institutions
Ν.Π.Δ.Δ.	Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου
PLIP	Public Library Innovation Programme
WHO	World Health Organization

1. Εισαγωγή

1.1. Το πλαίσιο

Η πτυχιακή εργασία εστιάζει στην εφαρμογή καινοτόμων πρακτικών στη διοίκηση των Δημοσίων ή Λαϊκών Βιβλιοθηκών κατά τη σύγχρονη πανδημία. Η επιδημιολογική κρίση της COVID-19 εξαπλώθηκε σε όλους τους τομείς της ανθρώπινης δραστηριότητας και προκάλεσε κρίση οικονομική, κοινωνική, ηθική και πολιτιστική. Υποστηρίζεται ότι μέσα στις συνθήκες αλλαγών και ανακατατάξεων, που υπαγορεύουν οι κρίσεις, η καινοτομία μπορεί να αποτελέσει ένα στρατηγικό εργαλείο για την αντιμετώπισή της.¹

- *Οι Δημόσιες Βιβλιοθήκες:* Υπολογίζεται ότι υπάρχουν περισσότερες από 320.000 Δημόσιες Βιβλιοθήκες παγκοσμίως, εκ των οποίων τουλάχιστον 230.000 και πλέον στις αναπτυσσόμενες χώρες. Πρόκειται για ένα ευρέως διαδεδομένο διεθνώς είδος βιβλιοθήκης. Ιδρύονται βάσει θεσμικού πλαισίου, είναι χρηματοδοτούμενες από το δημόσιο και οι υπηρεσίες τους παρέχονται δωρεάν σε όλους.² Ο μεγάλος αριθμός των Δημοσίων Βιβλιοθηκών, ο δημόσιος χαρακτήρας τους και το εύρος του κοινού τους, που περιλαμβάνει όλες τις κατηγορίες, καθιστούν το είδος αυτό των βιβλιοθηκών ιδιαίτερα ενδιαφέρον για μελέτη ως προς το ζήτημα της αντιμετώπισης των επιπτώσεων της υγειονομικής κρίσης.
- *Η καινοτομία:* Σύμφωνα με την UNESCO, που υιοθετεί τον ορισμό του OECD and Eurostat (2005). *Oslo Manual: Guidelines for Collecting and Interpreting Innovation Data*, «η ελάχιστη απαίτηση για την καινοτομία είναι το προϊόν ή η διαδικασία ή η μέθοδος μάρκετινγκ ή η οργανωσιακή μέθοδος να είναι νέες ή τουλάχιστον σημαντικά βελτιωμένες στην περίπτωση του προϊόντος ή της διαδικασίας για την επιχείρηση ή τον οργανισμό».³ Σύμφωνα και με τον παραπάνω ορισμό η καινοτομία προσδιορίζεται κυρίως ως καινοτομία προϊόντος (αγαθών/υπηρεσιών), διαδικασίας (παραγωγής, διανομής, δραστηριότητας κ.ά.), οργανωσιακή (διαχείριση, οργάνωση κ.ά.) και μάρκετινγκ (μέθοδος προώθησης, συσκευασία κ.ά.).⁴ Ανάλογα με το

¹ Sycora, L. (2020, April 19). *Crisis Innovation. eCorner Where Entrepreneurs Find Inspiration Ideas and Research from Stanford University*. Stanford California: Stanford University. Ανακτήθηκε από <https://ecorner.stanford.edu/articles/crisis-innovation/> (τελευταία προσπέλαση 7/11/2022).

² Κανελλοπούλου Μπότση, Μ. (2020). *Οι Βιβλιοθήκες και η Ανάπτυξη των Συλλογών τους*. Αθήνα: Εκδόσεις Οσελότος, σ 25-28.

³ UNESCO. Definition of innovation. Ανακτήθηκε από <http://uis.UNESCO.org/en/glossary-term/innovation> (τελευταία προσπέλαση 2 Μαΐου 2021).

⁴ Λαβράνος, Χ. (2021). Διάλεξη_10_ΔΚΥΠ, Μάθημα Δημιουργικότητα και Καινοτομία σε Υπηρεσίες Πληροφόρησης. Κέρκυρα: Τμήμα Αρχαιονομίας, Βιβλιοθηκονομίας και Μουσειολογίας· ΕΚΤ (2021).

κυρίαρχο στοιχείο η καινοτομία μπορεί να είναι ενδοεπιχειρησιακή διαδικασία, να εντάσσεται στο ευρύτερο σύστημα θεσμών και οργάνων άσκησης πολιτικής, στο ευρύτερο πλαίσιο της βιομηχανίας και στο ψηφιακό περιβάλλον. Η δημιουργική σκέψη είναι απαραίτητη για την παραγωγή πρωτότυπων ιδεών. Οι καινοτομίες οφείλουν να είναι σύμφωνες και να υπηρετούν τη στρατηγική του κάθε οργανισμού.⁵

Ενδεικτικά αναφέρεται ότι στο Ευρωπαϊκό πλαίσιο, η Ευρωπαϊκή Ένωση με τον *Ευρωπαϊκό Πίνακα Αποτελεσμάτων Καινοτομίας* παρέχει συγκριτική ανάλυση των επιδόσεων καινοτομίας στις χώρες της ΕΕ, σε άλλες χώρες της Ευρώπης καθώς και σε γειτονικές περιφερειακές χώρες, αξιολογεί τα δυνατά και αδύνατα σημεία των εθνικών συστημάτων καινοτομίας και βοηθά τις χώρες να εντοπίσουν τους τομείς που πρέπει να βελτιωθούν.⁶ Επίσης, το European Institute of Innovation & Technology, σύμφωνα με τον στρατηγικό σχεδιασμό του των ετών 2021-2027, εγκαινίασε μια νέα Κοινότητα Γνώσης και Καινοτομίας με επίκεντρο τους Πολιτιστικούς και Δημιουργικούς Τομείς και τις Βιομηχανίες, που αναδεικνύουν την ποικιλομορφία και συγχρόνως την ενότητα της Ευρωπαϊκής Ένωσης ενώ παράλληλα εμπνέουν την καινοτομία.⁷

Η σταδιακή αύξηση του ενδιαφέροντος για την καινοτομία αποτυπώνεται και στον διαρκώς αυξανόμενο αριθμό σχετικών ερευνών,⁸ καθώς η καινοτομία συνδέεται με την επιχειρηματική ανταγωνιστικότητα και τη δημιουργία ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος.⁹ Εύστοχα υποστηρίζεται ότι η καινοτομία συνδέεται με τη βιωσιμότητα των οργανισμών και αποτελεί προϋπόθεσή της.¹⁰

Μελέτες συνδυάζουν τη μετασχηματιστική ηγεσία με θετικές επιδράσεις στη δημιουργικότητα και στην καινοτομία των εργαζομένων ως ατόμων και των

Βασικοί δείκτες για την καινοτομία στις ελληνικές επιχειρήσεις, 2016-2018. Αθήνα: Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών. Ανακτήθηκε από https://metrics.ekt.gr/sites/metrics-ekt/files/ekdoseis-pdf/2021/CISstatistics_2016-2018_final_el.pdf (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

⁵ Γκαγκάτσος, Ι. [2008]. *Οικονομία – Επιχειρήσεις, Καινοτομία – Επιχειρηματικότητα – Επιχειρήσεις. Κέντρα Εκπαίδευσης Ενηλίκων*. Αθήνα: ΥΠΕΠΘ, 43-44.

⁶ European Commission. *European innovation scoreboard 2021*. Ανακτήθηκε από https://ec.europa.eu/growth/industry/policy/innovation/scoreboards_en (τελευταία προσπέλαση 5/1/2022).

⁷ European Institute of Innovation & Technology. *2021 Call for Proposals*. Ανακτήθηκε από <https://eit.europa.eu/our-activities/call-for-eit-communities/2021> (τελευταία προσπέλαση 5 Μαΐου 2021).

⁸ Anderson, N., Potočnik, K., & Zhou, J. (2014). Innovation and creativity in organizations: A state-of-the-science review, prospective commentary, and guiding framework. *Journal of management*, 40(5), 1297-1333.

⁹ Γκαγκάτσος, Ι. [2008]. *Οικονομία – Επιχειρήσεις, Καινοτομία – Επιχειρηματικότητα – Επιχειρήσεις. Κέντρα Εκπαίδευσης Ενηλίκων*. Αθήνα: ΥΠΕΠΘ, 39-50.

¹⁰ Vassilakaki, E., & Moniarou-Papaconstantinou, V. (2016, December 14). Public libraries and innovation in Greece: an option or a necessity?. In *Innovation in Libraries and Information Services*. Emerald Group Publishing Limited. DOI:10.1108/S0732-067120160000035017

οργανισμών.¹¹ Η ενθάρρυνση από τον ηγέτη και την ομάδα εργασίας για αυτονομία επιδρούν θετικά. Αντίθετα, ο έλεγχος επιδρά αρνητικά. Η οργανωτική κουλτούρα και το οργανωτικό κλίμα που υποστηρίζει τη δημιουργικότητα υποστηρίζει παράλληλα και την καινοτομία.¹²

Η οργανωσιακή κουλτούρα όπως αποτυπώνεται στη στρατηγική, στην οργανωτική δομή, στους μηχανισμούς υποστήριξης, στις αξίες, στους κανόνες, στις πεποιθήσεις και στη συμπεριφορά ενθαρρύνουν ή αποθαρρύνουν την καινοτομία.¹³

Οι πληροφορίες, η επικοινωνία, οι γνώσεις και η κριτική σκέψη με την κατάλληλη διαχείριση μπορούν να οδηγήσουν στη δημιουργικότητα και την καινοτομία. Η σημερινή πρόκληση είναι η δημιουργία τεχνολογικών συστημάτων που να προωθούν τη δημιουργική γνώση.¹⁴ Ειδικότερα, οι βιβλιοθήκες ως οργανισμοί πληροφόρησης μετατρέπονται εύκολα σε μονάδες καινοτομίας.¹⁵ Καινοτόμες πρακτικές πρότεινε και η IFLA στις βιβλιοθήκες για την αντιμετώπιση των προκλήσεων της κρίσης της πανδημίας.¹⁶

- *Η κρίση:* Οι συνεχείς μεταβολές του εξωτερικού περιβάλλοντος διαμορφώνουν ένα πλαίσιο στο οποίο οι επιχειρήσεις και οι οργανισμοί καλούνται να αντιμετωπίσουν μία πραγματικότητα γεμάτη από μεταβολές και κινδύνους. Είναι ιδιαίτερα σημαντικό να δημιουργηθούν στις επιχειρήσεις και στους οργανισμούς μηχανισμοί διαχείρισης κινδύνων, που απαιτούν ευέλικτα διοικητικά συστήματα και στρατηγική επιλογή κατάλληλων στελεχών με ειδική εκπαίδευση στη διαχείριση κινδύνων,¹⁷ που απαιτεί πρόβλεψη, σχεδιασμό, προετοιμασία και εκπαίδευση.¹⁸

Διάφορες θεωρητικές προσεγγίσεις εστιάζουν στον τρόπο διαχείρισης κρίσεων. Ενδεικτικά αναφέρουμε ότι η διαχείριση μιας κρίσης μπορεί να χωριστεί σε τρεις

¹¹ Gumusluoglu, L., & Ilsev, A. (2007). Transformational leadership, creativity, and organizational innovation. *Journal of Business Research*, 62(2009), 461–473.

¹² McLean, L. D. (2005). Organizational culture's influence on creativity and innovation: A review of the literature and implications for human resource development. *Advances in developing human resources*, 7(2), 226-246.

¹³ Martins, E. C., & Terblanche, F. (2003). Building organisational culture that stimulates creativity and innovation. *European journal of innovation management*, 6(1), 64-74.

¹⁴ Gurteen, D. (1998). Knowledge, creativity and innovation. *Journal of knowledge Management*, 2(1), 5-14.

¹⁵ Vassilakaki, E., & Moniarou-Papaconstantinou, V. (2016, December 14). Public libraries and innovation in Greece: an option or a necessity?. In *Innovation in Libraries and Information Services*. Emerald Group Publishing Limited. DOI:10.1108/S0732-067120160000035017

¹⁶ IFLA (2022b) COVID-19 and the Global Library Field. Providing services remotely. Ανακτήθηκε από <https://www.ifla.org/covid-19-and-libraries#services> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

¹⁷ Κέφης, Β., & Παπαζαχαρίου, Π. (2009). *Το επιχειρηματικό όραμα σε Business Plan*. Αθήνα: Κριτική, σ 185-204.

¹⁸ Regester, M. (1993). Crisis management. In *Financial Public Relations* (pp. 100-109). Butterworth-Heinemann.

χρονικές περιόδους: πριν, κατά και μετά την κρίση:¹⁹

- ❖ *Πριν την κρίση*, καθώς οι κρίσεις μπορούν να πάρουν πολλές μορφές, μια ολοκληρωμένη προσέγγιση του προβλήματος οφείλει να αρχίζει πάντα με την πρόβλεψη και τον εντοπισμό των κρίσεων που είναι πιθανό να προκύψουν. Η διαχείριση των κρίσεων χρειάζεται αρχικά να γίνεται με βασικό στόχο την πρόβλεψη και τη διασφάλιση ότι, στο μέτρο του δυνατού, δε θα αναπτυχθεί κρίση. Στο πνεύμα αυτό απαραίτητες είναι πολιτικές κατάλληλες για τους κινδύνους που ενδέχεται να προκύψουν.²⁰
- ❖ *Κατά την κρίση*, η διαχείρισή της εστιάζει στην αντιμετώπιση μίας κατάστασης που έχει ήδη προκύψει, όπως π.χ. η σύγχρονη υγειονομική κρίση. Αυτή η περίοδος περιλαμβάνει την αρχική αντίδραση στην κρίση και την αποκατάσταση της φήμης και των προσδοκιών.
- ❖ *Μετά την κρίση* αρχίζει σταδιακά η επιστροφή του οργανισμού στη συνηθισμένη κατάσταση, η αξιολόγηση της διαχείρισης της κρίσης, ο εντοπισμός των καλών πρακτικών στη διαχείριση της κρίσης, η ανάλυση των σημείων που χρειάζονται βελτίωση και η αποκόμιση συμπερασμάτων χρήσιμων για τη μελλοντική διαχείριση κρίσεων.²¹

Επίσης, Ο I. Mitroff ανέπτυξε ένα πιο αναλυτικό μοντέλο διαχείρισης κρίσεων που περιλαμβάνει πέντε ευδιάκριτα στάδια: την ανίχνευση του σήματος της κρίσης, τη διερεύνηση και την πρόληψη της κρίσης, τον περιορισμό της ζημίας από την κρίση, την ανάκαμψη και τέλος τη μάθηση από την εμπειρία της κρίσης.²²

Διατυπώνεται επίσης η άποψη ότι αν και από μία πρώτη άποψη μία κρίση δεν μπορεί να σημαίνει παρά μία καταστροφική και δύσκολη περίοδο, τα αποτελέσματα της εντούτοις θα εξαρτηθούν από τη διαχείρισή της, που μπορεί να αποφέρει ακόμα και θετικά οφέλη μετά από την αξιοποίηση των νέων παραγόντων που προκύπτουν από τη νέα κατάσταση που διαμορφώθηκε από την κρίση. Ιδανικά υποστηρίζεται ότι μία κρίση μπορεί να αξιοποιηθεί με τέτοιο τρόπο ώστε η μετά την κρίση κατάσταση να είναι καλύτερη από την προγενέστερη.²³

¹⁹ Coombs, W. T. (2007). Crisis management and communications. *Institute for public relations*, 4(5), 6.

²⁰ Regester, M. (1993). op.cit.

²¹ Coombs, W. T. (2007). op.cit.

²² Mitroff, I. I. (1994). Crisis management and environmentalism: A natural fit. *California management review*, 36(2), 101-113.

²³ Φιλολία, Α., Παπαγεωργίου, Η., & Στεφανάτος, Σ. (2005). *Σύστημα Διαχείρισης Κρίσεων και Ανθρώπινος Παράγοντας - Παραδείγματα Εφαρμογής*, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, σ 7.

- *Η πανδημία της Covid-19*: Η αρχή της πανδημίας έγινε αισθητή γύρω στις 31 Δεκεμβρίου του έτους 2019, όταν η Δημοτική Επιτροπή Υγείας της Wuhan, πρωτεύουσας της επαρχίας Hubei της Κίνας, ταυτοποίησε έναν νέο κορωνοϊό σε μια ασθενείς με πνευμονία.²⁴ Για δύο και πλέον έτη η πανδημία εξακολουθεί. Αξιωματούχοι του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας ευελπιστούν να λήξει εντός του έτους 2022.²⁵ Η πανδημία προκάλεσε παγκοσμίως μία σειρά από υγειονομικά μέτρα. Τομή στα μέτρα αντιμετώπισης της πανδημίας αποτέλεσε η έναρξη έγκρισης εμβολίων για την COVID-19 από τις αρχές του έτους 2021,²⁶ που διαμόρφωσε τουλάχιστον δύο ευδιάκριτες χρονικές υποπεριόδους στη λήψη μέτρων. Τα θεσμικά μέτρα που λήφθηκαν στη μακρόχρονη πανδημία μπορούν να κατηγοριοποιηθούν σε χρονικές υποπεριόδους με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά, που διαμορφώθηκαν τόσο από τη διεθνή πολιτική αντιμετώπισης της πανδημίας όσο και από τις τοπικές ιδιαιτερότητες κάθε χώρας.

Τα μέτρα αυτά αντιμετώπισης της πανδημίας επηρέασαν δραματικά και τις βιβλιοθήκες παγκοσμίως.²⁷ Η *International Federation of Library Associations and Institutions* (IFLA) διαπίστωσε ότι η πανδημία προκάλεσε μεγάλο αριθμό σχετικών δημοσιεύσεων. Η Ομάδα Ειδικού Ενδιαφέροντος της IFLA Evidence for Global and Disaster Health (E4GDH) έσπευσε να δημιουργήσει ένα σχετικό με την πανδημία διαδικτυακό σεμινάριο της σειράς σεμιναρίων της IFLA του έτους 2021 για τη διαχείριση της κρίσης.²⁸

1.2. Ζητούμενο

Η πτυχιακή εργασία ασχολείται με τη διοίκηση των Δημοσίων Βιβλιοθηκών κατά τη σύγχρονη πανδημία και εστιάζει στις καινοτόμες πρακτικές που υιοθετήθηκαν διεθνώς από τις διοικήσεις των βιβλιοθηκών.

²⁴ World Health Organization (2020, 27 April). *Archived: WHO Timeline COVID-19*. Ανακτήθηκε από <https://www.who.int/news/item/27-04-2020-who-timeline---covid-19> (τελευταία προσπέλαση 7/10/2021).

²⁵ World Health Organization (2021, 22 Δεκεμβρίου). *WHO forecasts coronavirus pandemic will end in 2022*. Ανακτήθηκε από <https://www.politico.eu/article/who-forecasts-coronavirus-pandemic-will-end-in-2022/> (τελευταία προσπέλαση 7/1/2022).

²⁶ Συμβούλιο Ευρωπαϊκής Ένωσης (2022α). *Χρονολόγιο - Ενέργειες του Συμβουλίου για την COVID-19*. Ανακτήθηκε από <https://www.consilium.europa.eu/el/policies/coronavirus/timeline/> (τελευταία προσπέλαση 7/1/2022).

²⁷ Βλ. IFLA (2022α). *COVID-19 and the Global Library Field*. Ανακτήθηκε από <https://www.ifla.org/covid-19-and-the-global-library-field/#understanding> (τελευταία προσπέλαση 7/1/2022).

²⁸ IFLA. *Evidence-Based Librarianship: Building the Base as We Respond to the COVID-19 Pandemic/Infodemic*. Ανακτήθηκε από <https://www.ifla.org/node/93901> (τελευταία προσπέλαση 2/6/2021).

Η έρευνα εστίασε στο σύνολο των 46 Δημοσίων Βιβλιοθηκών της Ελλάδας. Αξιοποίησε πρωτογενείς πηγές, όπως οι επίσημες ιστοσελίδες και οι επίσημοι λογαριασμοί τους στο Facebook, για να διερευνήσει τις καινοτομίες που εφάρμοσαν για την αντιμετώπιση των προκλήσεων που εμφανίστηκαν κατά την περίοδο της σύγχρονης πανδημίας (Αναλυτικά βλ. 3.2. Σκοπός και επιμέρους στόχοι της έρευνας).

1.3. Η δομή της εργασίας

Η εργασία περιλαμβάνει μία σύντομη εισαγωγή και διαιρείται σε δύο μέρη ένα θεωρητικό και ένα ερευνητικό.

Στο πρώτο και θεωρητικό μέρος της εργασίας έγινε η επισκόπηση της βιβλιογραφίας²⁹ σχετικά με τις καινοτόμες πρακτικές που εφάρμοσαν οι διοικήσεις των βιβλιοθηκών για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της σύγχρονης πανδημίας. Διερευνήθηκε, επίσης, το είδος και ο ρόλος των Δημοσίων Βιβλιοθηκών στη σύγχρονη εποχή. Η διαχείριση των κρίσεων και ειδικότερα η υγειονομική κρίση της νόσου COVID-19 στο πλαίσιο των Δημοσίων Βιβλιοθηκών. Αναλυτικότερα παρουσιάστηκαν οι ελληνικές Δημόσιες Βιβλιοθήκες καθώς και το θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας τους. Κωδικοποιήθηκαν οι επιμέρους κατηγορίες των Δημοσίων Βιβλιοθηκών στην Ελλάδα, όπως ιστορικές και κεντρικές, για την καλύτερη κατανόηση των ιδιαιτεροτήτων τους, των επιμέρους προβλημάτων και των αναγκών τους. Επίσης, οι 46 Δημόσιες Βιβλιοθήκες της Ελλάδας αναλύθηκαν στις υποκατηγορίες τους και ταξινομήθηκαν σύμφωνα με τη γεωγραφική τους κατανομή κατά περιφέρεια και το είδος τους σε υποκατηγορίες. Για την καλύτερη παρουσίαση και κατανόηση των υποκατηγοριών και της γεωγραφικής κατανομής τους χρησιμοποιήθηκαν πίνακες κωδικοποίησης³⁰ και γραφήματα. Η βιβλιογραφική επισκόπηση επιδίδεται μεταξύ άλλων στην κατηγοριοποιημένη παρουσίαση ενδεικτικών παραδειγμάτων καινοτόμων καλών πρακτικών που εφαρμόστηκαν στις Δημόσιες Βιβλιοθήκες την περίοδο της πανδημίας και βασίστηκαν στην επίσημη ιστοσελίδα της IFLA και στη σχετική βιβλιογραφική έρευνα. Επίσης, επιλέχθηκαν μεμονωμένα παραδείγματα Δημοσίων Βιβλιοθηκών του εξωτερικού από τα οποία θα μπορούσαν να υιοθετηθούν καλές καινοτόμες πρακτικές, που εφαρμόστηκαν την περίοδο της πανδημίας. Συγκεντρώθηκαν και κωδικοποιήθηκαν οι καινοτόμες αυτές πρακτικές.

²⁹ Bryman, A. & Bell, E. (2015). *Business Research Methods*, (4th ed.). Oxford: Oxford University Press, pp 99-126.

³⁰ Bell, J. (1993). *Doing your Research Project, A Guide for First-Time Researchers in Education and Social Science* (2nd ed.). Buckingham-Philadelphia: Open University Press, pp 127-150.

Το δεύτερο μέρος περιλαμβάνει τα μεθοδολογικά ζητήματα, την έρευνα, τα αποτελέσματα και την αξιολόγησή της. Επιχειρήθηκε αρχικά η συνοπτική παρουσίαση των Δημοσίων Βιβλιοθηκών της Ελλάδας μέσα από τις επίσημες ιστοσελίδες τους. Στο δεύτερο μέρος καταγράφεται επίσης το θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας των ελληνικών δημοσίων βιβλιοθηκών κατά την περίοδο της πανδημίας. Προσδιορίστηκαν οι κυριότερες χρονικές υποπερίοδοι που μπορούν να κατηγοριοποιήσουν το θεσμικό πλαίσιο αυτό που προσδιόρισαν τα μέτρα για τη νόσο COVID-19, με τις αναστολές λειτουργίας των δημοσίων βιβλιοθηκών για το κοινό και τις αποφάσεις επαναλειτουργίας. Στη συνέχεια παρουσιάζεται η έρευνα για τις καλές καινοτόμες πρακτικές των Δημοσίων Βιβλιοθηκών της Ελλάδας, που εφαρμόστηκαν κατά την περίοδο της πανδημίας, από τις 10 Μαρτίου 2020 μέχρι και τον Ιανουάριο του έτους 2022. Η έρευνα εστίασε στο σύνολο των 46 Δημοσίων ή Λαϊκών Βιβλιοθηκών της Ελλάδας, στις οποίες η αναζήτηση και η κωδικοποίηση καλών καινοτόμων πρακτικών έγινε συστηματικά από πρωτογενείς πηγές, όπως οι επίσημες ιστοσελίδες τους και οι επίσημοι λογαριασμοί τους στο Facebook. Τα ευρήματα κατηγοριοποιήθηκαν σύμφωνα με τις χρονικές περιόδους, που προσδιορίζονται από το θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας των Δημοσίων Βιβλιοθηκών κατά την πανδημία. Ακολουθούν τα συμπεράσματα και ο επίλογος.

Στο Παράρτημα παρουσιάζονται συνοπτικά το ιστορικό και οι συλλογές των Δημοσίων Βιβλιοθηκών της Ελλάδας μέσα από τις επίσημες ιστοσελίδες τους.

2. Θεωρητικό υπόβαθρο και βιβλιογραφική επισκόπηση

Το κεφάλαιο αυτό παρουσιάζει τις Δημόσιες Βιβλιοθήκες στη σύγχρονη εποχή, εστιάζει στην παρουσίαση των Δημοσίων Βιβλιοθηκών της Ελλάδας, και εξετάζει τις καινοτομίες που υλοποιήθηκαν διεθνώς από τις Δημόσιες Βιβλιοθήκες μέσα στο πλαίσιο της σύγχρονης υγειονομικής κρίσης.

2.1. Οι Δημόσιες Βιβλιοθήκες στη σύγχρονη εποχή

Η πρώτη Διακήρυξη που συνόψιζε τους στόχους και τις βασικές αποστολές των Δημοσίων Βιβλιοθηκών υιοθετήθηκε ως ιδέα το 1947, στη δεύτερη σύνοδο της Γενικής Διάσκεψης της UNESCO.³¹ Ακολούθησε η διατύπωση της Διακήρυξης της UNESCO για τις Δημόσιες Βιβλιοθήκες του έτους 1949 που προέτρεπε τις κυβερνήσεις όλων των κρατών να δημιουργήσουν Δημόσιες Βιβλιοθήκες.

Η UNESCO προσδιόρισε τη δημόσια βιβλιοθήκη ως έναν θεσμό δημοκρατικό με σκοπό την εκπαίδευση, τον πολιτισμό και την πληροφόρηση για κοινό όλων των ηλικιών και για όλους χωρίς διακρίσεις. Μία βιβλιοθήκη ανοιχτή στα παιδιά, τους μαθητές, τα ΑμεΑ. Με κοινωνικό ρόλο μέσα στην κοινότητα στην οποία δραστηριοποιείται. Με δικτύωση με άλλα ιδρύματα με χαρακτήρα κοινωνικό, εκπαιδευτικό και πολιτιστικό. Επίσης, οι Δημόσιες Βιβλιοθήκες προσδιορίστηκαν ως ουσιαστικός παράγοντας προώθησης της ειρήνης και της κατανόησης μεταξύ των ανθρώπων και των εθνών.³²

Το 1972, Διεθνές Έτος Βιβλίου, η UNESCO ζήτησε από το Τμήμα Δημοσίων Βιβλιοθηκών της IFLA να επικαιροποιήσει τη Διακήρυξη και το Τμήμα ετοίμασε ένα κείμενο απευθυνόμενο ειδικότερα στους επαγγελματίες, που δημοσιεύτηκε στην έκδοση Ιουνίου του Δελτίου της UNESCO για τις Βιβλιοθήκες.³³ Γενικότερα, μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, οι Δημόσιες Βιβλιοθήκες προωθήθηκαν σε παγκόσμια κλίμακα από την UNESCO και το έργο αυτό αποτελεί ένα σημαντικό κεφάλαιο της ιστορίας των βιβλιοθηκών. Υποστηρίζεται ότι τα έτη 1948-1965 επιτεύχθηκε η παγκοσμιοποίηση της ιδέας της Δημόσιας Βιβλιοθήκης.

Ακολούθησε η Διακήρυξη της UNESCO για τις Δημόσιες Βιβλιοθήκες του 1994, που

³¹ Abid, A. (1997). Revision of the UNESCO public library manifesto. *62nd IFLA General Conference, Conference Proceedings*.

³² IFLA/UNESCO Public Library Manifesto (1949). Ανακτήθηκε από <https://www.ifla.org/wp-content/uploads/2019/05/assets/public-libraries/documents/UNESCO-public-library-manifesto-1972.pdf> (τελευταία προσπέλαση 8/12/2021).

³³ Abid, A. (1997). *op.cit.*

επαναδιατύπωσε την πίστη στη δημόσια βιβλιοθήκη και στον ζωτικό ρόλο της στην εκπαίδευση, στον πολιτισμό και στην πληροφόρηση, και στην ουσιαστική συνεισφορά της για την προαγωγή της ειρήνης και της πνευματικής ευημερίας και ενός καλύτερου μέλλοντος για όλους.³⁴ Σύμφωνα με το IFLA/UNESCO Public Library Manifesto 1994 η Δημόσια Βιβλιοθήκη χαρακτηρίζεται ως:

- «τοπική πύλη προς τη γνώση» δίνοντας έμφαση στον τοπικό χαρακτήρα των Δημοσίων Βιβλιοθηκών και στη δυνατότητα παροχής διά βίου μάθησης. Τόσο οι συλλογές όσο και οι υπηρεσίες οφείλουν να παρέχονται με όλα τα μέσα και υλικά και τα παραδοσιακά και των σύγχρονων τεχνολογιών.
- «τοπικό κέντρο πληροφόρησης» που καθιστά όλα τα είδη πληροφοριών και γνώσεων προσβάσιμα σε όλους δωρεάν χωρίς διακρίσεις, ΑμεΑ, φυλακισμένους, αρρώστους σε νοσοκομεία κ.ά.

Από τις Δημόσιες Βιβλιοθήκες αναμένεται μέσω της εκπαίδευσης και της πληροφόρησης των πολιτών να συντελέσουν στην προαγωγή της δημοκρατίας και της διαμόρφωσης ενεργών πολιτών. Επίσης, προσδοκάται η συμβολή των Δημοσίων Βιβλιοθηκών στην πολιτιστική ανάπτυξη ατόμων και κοινωνικών ομάδων. Για τους παραπάνω λόγους η UNESCO ενθαρρύνει τις κυβερνήσεις για ενεργή υποστήριξη στην ανάπτυξη του θεσμού των Δημοσίων Βιβλιοθηκών.

Η Διακήρυξη του 1994 περιγράφει αναλυτικά την αποστολή της Δημόσιας Βιβλιοθήκης στην πληροφόρηση, τον αλφαριθμητισμό, την εκπαίδευση και τον πολιτισμό ως ακολούθως:

- «1. Δημιουργία και ενδυνάμωση των αναγνωστικών συνηθειών στα παιδιά από μικρή ηλικία,
2. υποστήριξη τόσο της ατομικής και αυτοδιεξαγόμενης εκπαίδευσης όσο και της επίσημης εκπαίδευσης σε όλα τα επίπεδα,
3. παροχή ευκαιριών για προσωπική δημιουργική ανάπτυξη,
4. τόνωση της φαντασίας και της δημιουργικότητας των παιδιών και των νέων,
5. προώθηση της ευαισθητοποίησης για την πολιτιστική κληρονομιά, την εκτίμηση των τεχνών, των επιστημονικών επιτευγμάτων και των καινοτομιών,
6. παροχή πρόσβασης σε πολιτιστικές εκφράσεις όλων των παραστατικών τεχνών,
7. την προώθηση του διαπολιτισμικού διαλόγου και την προαγωγή της πολιτιστικής ποικιλομορφίας,

³⁴ Laugesen, A. (2014). UNESCO and the Globalization of the Public Library Idea, 1948 to 1965. *Library & Information History*, 30(1), 1-19.

8. υποστήριξη της προφορικής παράδοσης,
9. εξασφάλιση της πρόσβασης των πολιτών σε κάθε είδους κοινοτικές πληροφορίες,
10. παροχή κατάλληλων υπηρεσιών πληροφόρησης σε τοπικές επιχειρήσεις, ενώσεις και ομάδες συμφερόντων,
11. διευκόλυνση της ανάπτυξης δεξιοτήτων πληροφόρησης και πληροφορικής,
12. υποστήριξη και συμμετοχή σε δραστηριότητες και προγράμματα αλφαριθμητισμού για όλες τις ηλικιακές ομάδες, καθώς και έναρξη τέτοιων δραστηριοτήτων, εάν είναι απαραίτητο.»

Η διοικητική ευθύνη των Δημοσίων Βιβλιοθηκών είναι υπόθεση των τοπικών και των εθνικών αρχών που έχουν και την οικονομική ευθύνη. Το 1994, απαραίτητη χαρακτηρίζεται η δημιουργία ενός εθνικού δικτύου δημοσίων βιβλιοθηκών σύμφωνα με καθορισμένα πρότυπα υπηρεσιών και σε σχέση με το δίκτυο των υπολοίπων τύπων βιβλιοθηκών, που είναι διαθέσιμες σε τοπικό και εθνικό επίπεδο. Απαραίτητες θεωρούνται οι συνεργασίες και συνέργειες με άλλους εταίρους τοπικούς και διεθνείς.

Εκφράζεται η άποψη ότι για την επίτευξη της πρόσβασης σε όλους έμφαση οφείλει να δοθεί στα κτήρια και στα αναγνωστήρια, στον τεχνολογικό εξοπλισμό, και στο επαρκές και κατάλληλο ωράριο λειτουργίας για τους χρήστες. Προγράμματα εκπαίδευσης και ενημέρωσης των χρηστών είναι απαραίτητα. Επίσης, «Ο βιβλιοθηκονόμος είναι ενεργός μεσολαβητής μεταξύ των χρηστών και των πόρων. Η επαγγελματική και διά βίου εκπαίδευση του βιβλιοθηκονόμου είναι απαραίτητη για την εξασφάλιση επαρκών υπηρεσιών».³⁵

Η Διακήρυξη του 1994 καλούσε τους υπεύθυνους λήψης αποφάσεων σε εθνικό και τοπικό επίπεδο καθώς και την κοινότητα των βιβλιοθηκών, σε όλο τον κόσμο, να εφαρμόσουν τις αρχές που εξέφραζε.³⁶

Η Διακήρυξη της UNESCO/IFLA για τις Δημόσιες Βιβλιοθήκες του 1994 που αποτέλεσε τον ακρογωνιαίο λίθο στον ρόλο των Δημοσίων Βιβλιοθηκών τον εκπαιδευτικό, της πληροφόρησης, τον πολιτιστικό, τον κοινωνικό για την προώθηση της ειρήνης, της ευημερίας, της δημοκρατίας, της γνώσης και της πληροφόρησης.³⁷

Η UNESCO στην New Public Libraries Act (2016), στην περιγραφή των κύριων χαρακτηριστικών της πολιτικής/του μέτρου καταλήγει ότι «η New Public Libraries Act

³⁵ IFLA/UNESCO Public Library Manifesto (1994). Ανακτήθηκε από <https://www.ifla.org/wp-content/uploads/2019/05/assets/public-libraries/publications/PL-manifesto/pl-manifesto-en.pdf> (τελευταία προσπέλαση 8/1/2022).

³⁶ Op.cit.

³⁷ IFLA Coming in 2021: a Public Library Manifesto for Today (and Tomorrow) (2021, 23 March). Ανακτήθηκε από <https://www.ifla.org/news/coming-in-2021-a-public-library-manifesto-for-today-and-tomorrow/> (τελευταία προσπέλαση 8/1/2022).

τέθηκε σε ισχύ στις αρχές του 2017. Στόχος της μεταρρύθμισης για τις Δημόσιες Βιβλιοθήκες ήταν η βελτίωση του περιβάλλοντος λειτουργίας των Δημοσίων Βιβλιοθηκών και η προώθηση της ενεργού συμμετοχής των πολιτών, της δημοκρατίας και της διά βίου μάθησης».³⁸ Η αναθεωρημένη Πράξη (Act) για τις Δημόσιες Βιβλιοθήκες λαμβάνει υπόψη τις αλλαγές που επήλθαν στις δημοτικές και περιφερειακές δομές, καθώς πολλοί μικρότεροι δήμοι συγχωνεύθηκαν τα τελευταία χρόνια. Τις μεταρρυθμίσεις στην αγροτική δομή, την εσωτερική και εξωτερική μετανάστευση που επηρεάζουν τις δραστηριότητες των Δημοσίων Βιβλιοθηκών. Ως συνέπεια όλων αυτών των αλλαγών, οι βιβλιοθήκες καλούνται σήμερα να παρέχουν δραστηριότητες και υπηρεσίες πιο πλουραλιστικές και πολυπολιτισμικές από ό,τι στο παρελθόν. Η Πράξη θέσπισε διατάξεις σχετικά με ζητήματα όπως τα καθήκοντα των Δημοτικών Δημοσίων βιβλιοθηκών, τα εθνικά και περιφερειακά αναπτυξιακά καθήκοντα και τα ειδικά καθήκοντα, τις ευθύνες των χρηστών των βιβλιοθηκών, την αναστολή των δικαιωμάτων δανεισμού και χρήσης, τους κανονισμούς για τους χρήστες των βιβλιοθηκών και τις απαιτήσεις προσόντων για το προσωπικό των βιβλιοθηκών.³⁹

Στη σύγχρονη εποχή η τεχνολογική και κοινωνική εξέλιξη διαφοροποιεί τους τρόπους με τους οποίους οι Δημόσιες Βιβλιοθήκες εκπληρώνουν την αποστολή τους και το Τμήμα Δημοσίων Βιβλιοθηκών της IFLA αισθάνθηκε την ανάγκη επικαιροποίησης του Μανιφέστου και για τον σκοπό αυτό άρχισε το 2020, σε συνεργασία με την UNESCO, μια παγκόσμια έρευνα για να συγκεντρώσει ιδέες και σχόλια από βιβλιοθηκονόμους σε όλον τον κόσμο.

Η νέα επικαιροποιημένη Διακήρυξη εστιάζει:

- *Στην κοινωνία της πληροφορίας* καθώς η εξάπλωση του Διαδικτύου προκάλεσε μια αλλαγή παραδείγματος για τον ρόλο των βιβλιοθηκών ως παρόχων πρόσβασης σε πληροφορίες που παραμένει ζωτικός στη σύγχρονη εποχή. «Ο ρόλος των βιβλιοθηκών ως εκπαιδευτών διευρύνεται ώστε να περιλαμβάνει τόσο τον ψηφιακό όσο και τον παραδοσιακό γραμματισμό, συμπεριλαμβανομένου του γραμματισμού στα μέσα ενημέρωσης και την πληροφόρηση, στο πνεύμα του εξοπλισμού ενημερωμένων, δημοκρατικών κοινωνιών».⁴⁰
- *Στην απομακρυσμένη πρόσβαση:* Η πανδημία COVID-19 ανέδειξε τη σημασία των

³⁸ UNESCO New Public Libraries Act (2016). Ανακτήθηκε από <https://en.UNESCO.org/creativity/policy-monitoring-platform/new-public-libraries-act-2016> (τελευταία προσπέλαση 8/1/2022).

³⁹ Op.cit.

⁴⁰ Coming in 2021: a Public Library Manifesto for Today (and Tomorrow) (2021, 23 March). Ανακτήθηκε από <https://www.ifla.org/news/coming-in-2021-a-public-library-manifesto-for-today-and-tomorrow/> (τελευταία προσπέλαση 8/1/2022).

στρατηγικών εικονικής πρόσβασης και εμπλοκής που αποδείχτηκε ζωτικής σημασίας για τις Δημόσιες Βιβλιοθήκες. Το επικαιροποιημένο Μανιφέστο υποστηρίζει ότι η παροχή ψηφιακών τεχνολογιών που επιτρέπουν την εικονική πρόσβαση σε πληροφορίες, συλλογές και προγράμματα θα πρέπει να αποτελέσει πτυχή της αποστολής των βιβλιοθηκών που οφείλουν να στοχεύουν και στην απομακρυσμένη πρόσβαση.

- *Στις βιβλιοθήκες και στην αειφόρο ανάπτυξη:* «Οι βιβλιοθήκες, ως χώροι προσβάσιμοι από το κοινό για την ανταλλαγή πληροφοριών, την ανταλλαγή πολιτισμού και την προώθηση της συμμετοχής των πολιτών, θα πρέπει να θεωρούνται βασικοί παράγοντες για τη βιώσιμη ανάπτυξη. Μέσω των δραστηριοτήτων τους που αφορούν την πληροφόρηση, τον αλφαριθμητισμό, την εκπαίδευση και τον πολιτισμό, οι βιβλιοθήκες συμβάλλουν στους στόχους του ΟΗΕ για τη βιώσιμη ανάπτυξη και στην οικοδόμηση πιο δίκαιων, ανθρώπινων και βιώσιμων κοινωνιών. Αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό όταν πρόκειται για τον ρόλο της δημόσιας βιβλιοθήκης στη διασφάλιση της ένταξης, της πρόσβασης και της πολιτιστικής συμμετοχής περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, αυτοχθόνων πληθυσμών και χρηστών με ειδικές ανάγκες».⁴¹

Το θεσμικό πλαίσιο των Δημοσίων Βιβλιοθηκών της Ελλάδας, ακολουθώντας το γενικότερο πλαίσιο των Διακηρύξεων για τις Δημόσιες Βιβλιοθήκες, ορίζει ότι οι Δημόσιες Βιβλιοθήκες στοχεύουν στη μόρφωση, στην εκπαίδευση και στην πληροφόρηση (παρ. 6, άρθρο 5, ν 3149/2003).⁴²

Ειδικότερα για την επίτευξη των ανωτέρω σκοπών τους επιδιώκουν συστηματικά:

- την οργάνωση του υλικού που περιλαμβάνει: Α) την ανάπτυξη συλλογών (ανάλυση των πληροφοριακών αναγκών της κοινότητας, πολιτική επιλογής υλικού, πρόσκτηση υλικού π.χ. βιβλίων, ημερήσιου και περιοδικού τύπου, οπτικοακουστικού και ηλεκτρονικού κ.ά., επεξεργασία υλικού, απογραφή, απόσυρση). Β) τη διασφάλιση της πρόσβασης του κοινού στο υλικό και γ) τη δημιουργία και τη λειτουργία αναγνωστηρίων.
- Την καλλιέργεια της φιλαναγνωσίας.
- Τη διασφάλιση παροχής υπηρεσιών πληροφόρησης προς όλους αδιακρίτως.
- Την ενίσχυση της τοπικής πνευματικής και πολιτιστικής κίνησης με εκδόσεις,

⁴¹ Ορ. cit.

⁴² Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων, Διαδικτυακή Εκπαιδευτική Πύλη. *Δημόσιες Βιβλιοθήκες*. Ανακτήθηκε από http://edu-gate.minedu.gov.gr/index.php?option=com_sppagebuilder&view=page&id=33&Itemid=129 (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

εκδηλώσεις, σεμινάρια, συνέδρια κ.ά.⁴³

Οι σύγχρονες προσεγγίσεις στην Παγκόσμια Κληρονομιά εμπλέκουν τις αυτόχθονες και τοπικές κοινότητες ως έναν από τους πέντε στρατηγικούς στόχους στη Σύμβαση για την Παγκόσμια Κληρονομιά. Η προσέγγιση αυτή διαμορφώνει έναν σταδιακά αυξανόμενο ρόλο των κοινοτήτων σε όλα τα στάδια της διαδικασίας για την Παγκόσμια Κληρονομιά σε μία οπτική που τη συνδέει με την αειφόρο ανάπτυξη.⁴⁴ Η έμφαση στις τοπικές κοινότητες αποτελεί στόχο και για τις Δημόσιες Βιβλιοθήκες τον 21ο αιώνα. Η Α. Witteveen σημειώνει ότι R. David Lankes, Διευθυντής της Σχολής Επιστήμης της Πληροφόρησης στο Πανεπιστήμιο της Βόρειας Καρολίνας, υποστηρίζει: «Οι κακές βιβλιοθήκες δημιουργούν συλλογές, οι καλές βιβλιοθήκες δημιουργούν υπηρεσίες, οι εξαιρετικές βιβλιοθήκες δημιουργούν κοινότητες». Η Α. Witteveen εκφράζει την άποψη ότι ενώ τα βιβλία και το υπόλοιπο υλικό προς δανεισμό είναι η ραχοκοκαλιά των υπηρεσιών μιας βιβλιοθήκης, τα προγράμματα και οι υπηρεσίες προβολής είναι τα στοιχεία ζωτικής σημασίας να μπορέσει μία βιβλιοθήκη να ανταποκριθεί στην πρόκληση «δημιουργίας κοινότητας».⁴⁵

Η Δημόσια Βιβλιοθήκη έχει δημοκρατικό χαρακτήρα, καθώς είναι ανοιχτή σε όλους, και αποτελεί μέσο οικοδόμησης ισχυρών κοινοτήτων, καθώς παρέχει πρόσβαση στην πληροφορία και διευκολύνει τη μάθηση, ενθαρρύνει την κοινωνική ένταξη και αμβλύνει τις ανισότητες, προωθεί την εμπλοκή των πολιτών, δημιουργεί γέφυρα προς τους πόρους και τη συμμετοχή στην κοινότητα, και προωθεί την αειφόρο ανάπτυξη της κοινότητας.⁴⁶ Υποστηρίζεται ότι οι βιβλιοθήκες μπορούν να συμβάλλουν στην οικονομική ευημερία των κοινοτήτων, να παρέχουν οικονομικά οφέλη στις τοπικές επιχειρήσεις και να υποστηρίζουν την ευημερία της κοινότητας, καθώς παρέχουν πρόσβαση σε οικονομικές πληροφορίες, πηγές εργασίας και σταδιοδρομίας, τεχνολογία και υπηρεσίες ηλεκτρονικών υπολογιστών, πηγές για επιχειρήσεις, εκπαιδευτική υποστήριξη για την κοινότητα και υποστήριξη για δημόσιες υπηρεσίες. Ιδιαίτερη αξία έχουν προγράμματα και υπηρεσίες που υποστηρίζουν την οικονομική ανάπτυξη και τη λήψη στρατηγικών αποφάσεων για την τοπική ανάπτυξη. Οι Δημόσιες Βιβλιοθήκες μπορούν να επηρεάσουν τις οικονομίες στις οποίες βρίσκονται

⁴³ Ν 3149 *Εθνική Βιβλιοθήκη της Ελλάδας, Δημόσιες Βιβλιοθήκες και άλλες διατάξεις*. ΦΕΚ Α' 141/10 Ιουνίου 2003.

⁴⁴ UNESCO (2014). *Engaging Local Communities in Stewardship of World Heritage*. Ανακτήθηκε από <https://whc.unesco.org/en/series/40/> (τελευταία προσπέλαση 18/1/2022).

⁴⁵ Witteveen, A. (2021, March 5). Great libraries build communities, Crook County Law Library joins the community's public library's collections. *Pamplin Media Group Central Oregonian*. Ανακτήθηκε από <https://pamplinmedia.com/ceo/162-news/499654-400096-great-libraries-build-communities> (τελευταία προσπέλαση 18/1/2022).

⁴⁶ Scott, R. (2011). The role of public libraries in community building. *Public Library Quarterly*, 30(3), 191-227.

και την ανάπτυξη της τοπικής οικονομίας καθώς οι υπηρεσίες των Δημοσίων Βιβλιοθηκών μπορούν να συνεισφέρουν στη βιωσιμότητα των τοπικών επιχειρήσεων.⁴⁷

Οι δημόσιες βιβλιοθήκες μπορούν να ανοίξουν προς τις κοινότητες με τρόπο που να τις μεταμορφώσουν μέσω καινοτόμων και ευέλικτων υπηρεσιών και προγραμμάτων. Με επίκεντρο την κοινότητα μπορούν να δημιουργήσουν ατομικά και κοινοτικά πλεονεκτήματα και να χρησιμεύουν ως βασικοί άξονες και θεσμοί της κοινότητας. Η πρόσβαση στις πληροφορίες θα βρίσκεται πάντα στο επίκεντρο των δραστηριοτήτων των βιβλιοθηκών, όμως ο ρόλος τους έχει εξελιχθεί και διευρυνθεί ώστε να μπορούν να διαδραματίζουν ουσιαστικό ρόλο στην ικανοποίηση των κοινοτικών αναγκών και στην οικοδόμηση ισχυρών και ζωντανών τοπικών κοινοτήτων. Η επανατοποθέτηση των βιβλιοθηκών ως θεσμών με επίκεντρο την κοινότητα φέρνει τους ανθρώπους πιο κοντά. Οι βιβλιοθήκες δημιουργούν κοινότητες και ομάδες ανάγνωσης και κύκλους συγγραφής, εστιάζουν σε μειονοτικές ομάδες, όπως πρόσφυγες κ.ά., και βοηθούν την ευρύτερη κοινότητα να αναγνωρίσει και να μάθει για τις μικρές κοινότητες που δημιουργούν την ευρύτερη κοινότητα.⁴⁸

Οι βιβλιοθήκες προσαρμόζονται στον 21ο αιώνα, καθώς γίνονται ένας σύγχρονος προορισμός μάθησης και δημιουργίας μέσω δραστηριοτήτων είτε υψηλής τεχνολογίας, όπως η εκπαίδευση σε έναν τρισδιάστατο εκτυπωτή, είτε χαμηλής, όπως το origami. Επίσης, προκειμένου να προσελκύσουν κοινό οι βιβλιοθηκονόμοι μπορούν να αναζητήσουν νέους, διασκεδαστικούς και καθόλου παραδοσιακούς τρόπους για να προσελκύσουν κόσμο, όπως η διοργάνωση μιας συναυλίας και μιας όπερας.

Είτε πρόκειται για ηλεκτρονικά βιβλία είτε χάρτινα η βοήθεια ενός βιβλιοθηκονόμου σε έναν φοιτητή που αναζητά πληροφορίες συνεχίζει να είναι απαραίτητη. Ειδικότερα όμως στην κοινωνία της άμεσης πρόσβασης, οι βιβλιοθηκονόμοι οφείλουν να διασφαλίζουν την τελευταία λέξη της τεχνολογίας και νέες και συναρπαστικές δραστηριότητες για το κοινό τους. Όπως λέει ο Dr. Lankes «οι άνθρωποι συνήθιζαν να σκέφτονται τις βιβλιοθήκες ως ήσυχους χώρους ανάγνωσης - τώρα βλέπουν ότι μια μεγάλη βιβλιοθήκη είναι ένας ουσιαστικός χώρος μάθησης και συχνά πολύβουος από τους ήχους των δραστηριοτήτων και των συζητήσεων».

Απαραίτητη προϋπόθεση ανάπτυξης των βιβλιοθηκών είναι η συνεργασία. Είναι σημαντικό να συνδέονται μεταξύ τους και να ανταλλάζουν ιδέες και ευκαιρίες για τις βιβλιοθήκες. Η J. Tazerouti υποστηρίζει ότι «η ανταλλαγή και η συνεργασία με άλλους

⁴⁷ McClure, C. R., Fraser, B. T., Nelson, T. W., & Robbins, J. B. (2000). Economic benefits and impacts from public libraries in the State of Florida. *Final Report*. Florida: Florida State University.

⁴⁸ Edwards, J. B., Robinson, M. S., & Unger, K. R. (2013). *Transforming libraries, building communities: The community-centered library*. Scarecrow Press.

είναι ζωτικής σημασίας για να διατηρηθούν οι βιβλιοθήκες επίκαιρες».⁴⁹

2.2. Οι Δημόσιες Βιβλιοθήκες στην Ελλάδα

Οι 46 Δημόσιες Βιβλιοθήκες της Ελλάδας χρηματοδοτούνται από το κράτος, από το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων. Συνιστούν Ν.Π.Δ.Δ. που εποπτεύονται από το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων (Διεύθυνση Βιβλιοθηκών και Αρχείων).⁵⁰ Σύμφωνα με τον ν 3149/2003 (παρ. 1, άρθρο 5) «ιδρύονται με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών, Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης και Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, που εκδίδεται ύστερα από γνώμη του Γενικού Συμβουλίου Βιβλιοθηκών».⁵¹

Το Γενικό Συμβούλιο Βιβλιοθηκών (ΓΣΒ) είναι ένα όργανο στο Υπουργείο Παιδείας, που γνωμοδοτεί και εισηγείται προτάσεις για ζητήματα που αφορούν τις βιβλιοθήκες. Σύμφωνα με τις κοινωνικές συνθήκες και τις επιστημονικές και τεχνολογικές εξελίξεις, εισηγείται δράσεις και επιχειρησιακά σχέδια για τις βιβλιοθήκες.⁵² Επίσης, το ΓΣΒ (ν 3149/2003, άρθρ. 9 παρ. 1) καθίσταται αρμόδιο για την «επεξεργασία και πρόταση σχεδίων ενιαίων δράσεων των Δημοσίων Βιβλιοθηκών».⁵³ Ενδεικτικά αναφέρεται ότι οι Δημόσιες Βιβλιοθήκες έχουν Ενιαίο Κατάλογο Υλικού (παρ. 1, άρθρο 10, ν 3149/2003). Τα βιβλιογραφικά δεδομένα διατίθενται σε ηλεκτρονική μορφή στο δίκτυο της εκπαίδευσης μέσω του κόμβου του Υπ.Ε.Π.Θ. και των αντίστοιχων κόμβων των βιβλιοθηκών, όπως

⁴⁹ Campbell, R. (2017, January 3). *Clearing the dust: How libraries are changing in the 21st century*. University of South Carolina. College of Information and Communications. Ανακτήθηκε από [https://sc.edu/study/colleges_schools/cic/library_and_information_science/news/2017/clearing_the_dust.php#](https://sc.edu/study/colleges_schools/cic/library_and_information_science/news/2017/clearing_the_dust.php#.Yf_A-epBxPY). Υφ_A-epBxPY (τελευταία προσπέλαση 18/1/2022).

⁵⁰ Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων, Διαδικτυακή Εκπαιδευτική Πύλη. *Δημόσιες Βιβλιοθήκες*. Ανακτήθηκε από http://edu-gate.minedu.gov.gr/index.php?option=com_sppagebuilder&view=page&id=33&Itemid=129 (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

⁵¹ Ν 3149/2003, όπ.π.: Σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 9 του ν 3149/2003 το Γενικό Συμβούλιο Βιβλιοθηκών είναι εννεαμελές με τριετή θητεία. Τα μέλη, ο αντιπρόεδρος και ο πρόεδρος ορίζονται με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων. Οι σπουδές τους πρέπει να σχετίζονται με την εκπαίδευση ή την παραγωγή, τον πολιτισμό, τις κοινωνικές επιστήμες, την πληροφορική, την επιστήμη της πληροφόρησης, της βιβλιοθηκονομίας.

⁵² Γενικό Συμβούλιο Βιβλιοθηκών (2022α). *Αρχική Σελίδα*. Ανακτήθηκε από <https://hgcl.minedu.gov.gr/index.php/el/> (τελευταία προσπέλαση 10/01/2022).

⁵³ Ν 3149/2003 όπ.π.: Σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 6 του ν 3149/2003 το Εφορευτικό Συμβούλιο είναι πενταμελές με τριετή θητεία και εντοπιότητα. Πρέπει να προέρχονται από στον χώρο του πολιτισμού, της εκπαίδευσης, της αυτοδιοίκησης, της εκκλησίας, της επιστήμης ή της παραγωγής. Δυνητικά μπορεί να μετέχει και δωρητής, ιδιώτης ή φορέας, εφόσον η δωρεά υπερβαίνει τις 10.000 ευρώ. Αν η δωρεά προέρχεται από φορέα τυφλών τα τρία μέλη του Εφορευτικού Συμβουλίου υποδεικνύονται από τον φορέα των τυφλών.

ειδικότερα ορίζεται στον Κατάλογος Βιβλιοθηκών (παρ. 4, άρθρο 10, ν 3149/2003).⁵⁴

Από τις 46 Δημόσιες Βιβλιοθήκες οι 36 (78,26 %) ⁵⁵ συμμετέχουν στο *Δίκτυο Ελληνικών Βιβλιοθηκών* της Εθνικής Βιβλιοθήκης της Ελλάδος. Σκοπός του δικτύου είναι η βελτίωση των υπηρεσιών που προσφέρουν στο κοινό τους οι βιβλιοθήκες. Το δίκτυο λειτουργεί ως όχημα ανταλλαγής γνώσης και εμπειρίας. Στο πλαίσιο του σχεδιάζονται επιμορφωτικά προγράμματα και οργανώνονται διάφορες δράσεις. Εστιάζει επίσης στην απορρόφηση χρηματοδοτικών προγραμμάτων και στην εισαγωγή καινοτόμων μεθόδων ανάπτυξης υπηρεσιών και προγραμμάτων.⁵⁶

Επίσης, η Εθνική Βιβλιοθήκη της Ελλάδος υπέγραψε Μνημόνιο Συνεργασίας με 14 Δημόσιες Βιβλιοθήκες της χώρας, στο πλαίσιο υλοποίησης του Προγράμματος «*Ενίσχυση των Δημοσίων Βιβλιοθηκών*» με σκοπό «την εγκατάσταση και υποστήριξη του λογισμικού ανοικτού κώδικα Koha με χρηματοδότηση από τον τακτικό προϋπολογισμό της». Γενικότερα η Εθνική Βιβλιοθήκη της Ελλάδος:

«Προσφέρει αρχικά, ένα σύγχρονο σύστημα υποστήριξης των λειτουργιών τους, διευρυμένες δυνατότητες στους χρήστες τους, καθώς και εκπαίδευση, παροχή τεχνογνωσίας και διαρκή υποστήριξη στο προσωπικό τους. Οι Δημόσιες Βιβλιοθήκες, οι οποίες συμμετέχουν ενεργά στο Πρόγραμμα, αναπτύσσουν ένα μοναδικό δίκτυο ανταλλαγής και διαμοιρασμού δεδομένων και δημιουργούν από κοινού το μέλλον στο χώρο της Βιβλιοθηκονομίας. Οι συνεργαζόμενες 14 Βιβλιοθήκες είναι οι εξής: Δημόσια Ιστορική Βιβλιοθήκη Ανδρίτσαινας, Δημόσια Ιστορική Βιβλιοθήκη Ζαγοράς, Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Δράμας, Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Έδεσσας, Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ελευθερούπολης, Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Καλαμάτας, Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Καρπενησίου, Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κιλκίς, Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Πύργου, Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου, Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Σερρών, Δημόσια Κεντρική Ιστορική Βιβλιοθήκη Σιάτιστας «Μανούσεια», Παπαχαραλάμπειος Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ναυπάκτου, Αιάντειος Δημόσια Βιβλιοθήκη

⁵⁴ Ν 3149/2003, όπ.π.

⁵⁵ Δίκτυο Ελληνικών Βιβλιοθηκών της Εθνικής Βιβλιοθήκης της Ελλάδος. Ανακτήθηκε από <https://network.nlgr.gr/> (τελευταία προσπέλαση 8/1/2022): Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρόδου, Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας, Δημόσια Βιβλιοθήκη Μουζακίου, Δημόσια Ιστορική Βιβλιοθήκη Ζαγοράς, Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Λάρισας 'Κωνσταντίνος Κούμας', Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου, Δημόσια Βιβλιοθήκη Βυτίνας, Δημόσια Βιβλιοθήκη Μολάων "Ρουμάνειος", Δημόσια Ιστορική Βιβλιοθήκη Ανδρίτσαινας, Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Καλαμάτας, Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ναυπλίου, Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Πύργου, Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Σπάρτης, Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Τρίπολης, Δημόσια Βιβλιοθήκη Αίγινας, Δημόσια Βιβλιοθήκη Λευκάδας, Δημόσια Ιστορική Βιβλιοθήκη Ζακύνθου, Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ληξουρίου, Δημόσια Κεντρική Ιστορική Βιβλιοθήκη Κερκύρας, Κοργιαλένιος Βιβλιοθήκη Αργοστολίου, Αιάντειος Δημόσια Βιβλιοθήκη Αταλάντης, Δημόσια Βιβλιοθήκη Αμφίκλειας, Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Καρπενησίου, Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Λαμίας, Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Λεβαδειάς, Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Χαλκίδας, Παπαχαραλάμπειος Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ναυπάκτου, Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας, Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Γρεβενών, Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Δράμας, Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Έδεσσας, Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ελευθερούπολης, Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κιλκίς, Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Σερρών, Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Φλώρινας "Βασιλική Πιτόσκα", Δημόσια Κεντρική Ιστορική Βιβλιοθήκη Σιάτιστας «Μανούσεια».

⁵⁶ Δίκτυο Ελληνικών Βιβλιοθηκών της Εθνικής Βιβλιοθήκης της Ελλάδος. Ανακτήθηκε από <https://network.nlgr.gr/> (τελευταία προσπέλαση 8/1/2022).

Αταλάντης.⁵⁷

Στις 11 Φεβρουαρίου 2020, με την υποστήριξη της ΕΒΕ ήδη 20 βιβλιοθήκες, διαφόρων ειδών, με περισσότερες από 600.000 εγγραφές και 150.000 μέλη συνολικά που έχουν ολοκληρώσει τη μετάβασή τους στο λογισμικό ανοικτού κώδικα Koha.⁵⁸

Στο πλαίσιο του Εθνικού Δικτύου Δημοσίων Βιβλιοθηκών και του Προγράμματος Ενίσχυση των Δημοσίων Βιβλιοθηκών, πραγματοποιήθηκε στις 8 Μαρτίου 2021 συνάντηση εκπροσώπων των βιβλιοθηκών στο πλαίσιο συναντήσεων σε τακτικό χαρακτήρα με σκοπό την ενίσχυση της λειτουργίας των βιβλιοθηκών και του προσωπικού τους, την εκπαίδευση στο σύστημα Koha και την υιοθέτηση των νέων διεθνών βιβλιογραφικών προτύπων.⁵⁹ Επίσης, ακολούθησε μια παρουσίαση των υπηρεσιών που παρέχει η Εθνική Βιβλιοθήκη της Ελλάδος για άμεση αξιοποίηση από όλα τα μέλη του Εθνικού Δικτύου Βιβλιοθηκών.⁶⁰

Το δίκτυο Future Library είναι ανοιχτό σε όλες τις δημόσιες και δημοτικές βιβλιοθήκες της Ελλάδας και των Βαλκανίων. Απώτερος στόχος είναι να ενισχύσει τη σημασία των βιβλιοθηκών, ως θεσμού που προάγει τη γνώση, τη δημιουργικότητα και την αλληλεπίδραση.⁶¹ Ένα ακόμη δίκτυο στο οποίο συμμετέχουν και Δημόσιες Βιβλιοθήκες είναι το Future Library. Στρατηγικός εταίρος του Future Library είναι η Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας η οποία από το 2011 «δείχνει τον δρόμο στις βιβλιοθήκες της χώρας».⁶² Το δίκτυο επενδύει στη δεξιότητα «να μαθαίνεις πώς να μαθαίνεις» και με βάση αυτόν τον στόχο προσέφερε το 2016 πρόγραμμα επιμορφωτικών σεμιναρίων σε οκτώ δημόσιες και δημοτικές βιβλιοθήκες της χώρας.⁶³ Από το 2016 υποστηρίζει τη λειτουργία των κινητών βιβλιοθηκών της Δημόσιας Κεντρικής Βιβλιοθήκης της Βέροιας.⁶⁴ Το δίκτυο Future Library από το 2012 έως και το 2020 ενίσχυσε περισσότερες από 70 Δημόσιες και Δημοτικές

⁵⁷ Γραφείο Τύπου Εθνικής Βιβλιοθήκης της Ελλάδος (2020, 24 Φεβρουαρίου). *Δελτίο Τύπου Η Εθνική Βιβλιοθήκη της Ελλάδος στηρίζει το μέλλον των Δημοσίων Βιβλιοθηκών*. Ανακτήθηκε από <https://www.nlg.gr/news/i-ethniki-vivliothiki-tis-ellados-stirizei-to-mellon-ton-dimosion-vivliothikon/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

⁵⁸ Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κιλκίς (2020, 11 Φεβρουαρίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/LibraryKilkis?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

⁵⁹ Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Πύργου (2020, 15 Μαΐου). Ανακτήθηκε από <https://www.vivliothiki-pirgou.gr/symmetochi-tis-vivliothikis-mas-se-synantisi-ekprosopon-ton-dimosion-vivliothikon/> (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

⁶⁰ Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κιλκίς (2020, 2 Απριλίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/LibraryKilkis?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

⁶¹ Future Library (2022). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/futurelibrary.gr/?ref=page_internal (τελευταία προσπέλαση 7/1/2022).

⁶² Μυρτσιώτη, Γ. (2016, 7 Μαΐου). Η Βέροια έκανε πάλι το «θαύμα» της. *Η Καθημερινή*. Ανακτήθηκε από <https://www.kathimerini.gr/culture/books/858674/i-veroia-ekane-pali-to-thayma-tis/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

⁶³ Μυρτσιώτη, Γ. (2016, 7 Μαΐου). Η Βέροια έκανε πάλι το «θαύμα» της. *Η Καθημερινή*. Ανακτήθηκε από <https://www.kathimerini.gr/culture/books/858674/i-veroia-ekane-pali-to-thayma-tis/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

⁶⁴ Future Library (2022). Ανακτήθηκε από <https://www.futurelibrary.gr> (τελευταία προσπέλαση 7/1/2022).

Βιβλιοθήκες με περισσότερες από 45.000 νέες εκδόσεις. Το 2021 η δράση υλοποιήθηκε με περισσότερα από 5.200 βιβλία διαφόρων εκδοτών που καλύφθηκαν από δωρεές του Κοινωφελές Ιδρύματος Κοινωνικού & Πολιτιστικού Έργου (ΚΙΚΠΕ).⁶⁵

Το Δίκτυο Βιβλιοθηκών με Λέσχες Ανάγνωσης αριθμεί 58 δημόσιες και δημοτικές βιβλιοθήκες ως μέλη σε όλη την επικράτεια. Λειτουργεί υπό την αιγίδα του Εθνικού Κέντρου Βιβλίου, της Ένωσης Ελλήνων Βιβλιοθηκονόμων και Επιστημόνων Πληροφόρησης και της Εταιρείας Συγγραφέων.⁶⁶

Το θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας των ελληνικών Δημοσίων Βιβλιοθηκών διέπεται κυρίως από:

- Τον ν 3149/2003 *Εθνική Βιβλιοθήκη, Δημόσιες Βιβλιοθήκες και άλλες διατάξεις*⁶⁷ που αντικατέστησε τον α.ν. 1362/1949 «περί ιδρύσεως, ανασυγκροτήσεως και ενιαίας οργανώσεως των ανά το κράτος Βιβλιοθηκών».⁶⁸
- Τον *Κανονισμό Λειτουργίας Δημοσίων Βιβλιοθηκών του 2003*. Σύμφωνα με τον αυτόν η λειτουργία των Δημοσίων Βιβλιοθηκών ορίζεται ομοιόμορφη υπό την εποπτεία των οικείων Εφορευτικών Συμβουλίων.⁶⁹ Τα ζητήματα οργάνωσης και λειτουργίας των Εφορευτικών Συμβουλίων ρυθμίζονται από τον Κανονισμό (παρ. 2ε, άρθρο 6, ν 3149/2003).⁷⁰ Τα πενταμελή Εφορευτικά Συμβούλια έχουν τριετή θητεία. Η συγκρότηση των Εφορευτικών Συμβουλίων γίνεται με Υπουργική Απόφαση του Υπουργού Παιδείας.⁷¹
- Τον οικείο *Εσωτερικό Οδηγό Λειτουργίας της Βιβλιοθήκης*: Ο Εσωτερικός Οδηγός Λειτουργίας κάθε Δημόσιας Βιβλιοθήκης περιλαμβάνει κυρίως θέματα που αφορούν την εσωτερική λειτουργία της βιβλιοθήκης, επικαιροποιείται σε τακτά διαστήματα και εγκρίνεται από τον Υπουργό Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων. Ο Εσωτερικός Οδηγός Λειτουργίας της Βιβλιοθήκης καταρτίζεται με απόφαση του οικείου Εφορευτικού Συμβουλίου της Δημόσιας Βιβλιοθήκης, μετά από εισήγηση του Διευθυντή ή Προϊσταμένου της. Με τον Οδηγό Λειτουργίας της Βιβλιοθήκης

⁶⁵ Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας (2021, 8 Νοεμβρίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/konlibrary/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

⁶⁶ Δίκτυο Βιβλιοθηκών με Λέσχες Ανάγνωσης (2022). Ανακτήθηκε από <http://www.ekebi.gr/frontoffice/portal.asp?cpage=NODE&cnode=590> (τελευταία προσπέλαση 7/1/2022). Ρούβαλης, Β. (2010). *Δίκτυο Βιβλιοθηκών με Λέσχες Ανάγνωσης: μια σχέση με μέλλον ανάμεσα σε αναγνώστες, βιβλία, βιβλιοθηκονόμους*. Έκδοση Ένωση Ελλήνων Βιβλιοθηκονόμων.

⁶⁷ Ν 3149/2003, όπ.π.

⁶⁸ Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Λαμίας. Ανακτήθηκε από http://archive.ekt.gr/products/publib_newsletter/teuxos_06/art6.html (τελευταία προσπέλαση 8/1/2022).

⁶⁹ *Κανονισμός Λειτουργίας Δημοσίων Βιβλιοθηκών*. ΦΕΚ Β' 1173/20 Αυγούστου 2003.

⁷⁰ Ν 3149/2003, όπ.π.

⁷¹ Δημόσια Ιστορική Βιβλιοθήκη Ζαγοράς. Ανακτήθηκε από <http://www.library-zagora.gr/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

ρυθμίζεται, πάντα μέσα στο πλαίσιο που οριοθετεί ο Κανονισμός Λειτουργίας Βιβλιοθηκών, η εσωτερική λειτουργία των υπηρεσιών της Βιβλιοθήκης, των Παρατημάτων και των Μονάδων που τυχόν διαθέτει, όπως: ωράριο λειτουργίας, προγραμματισμός κινητών μονάδων, ανταλλαγές υλικού κ.ά. (παρ. 10, άρθρο 7, ν 3149/2003).⁷²

- Η Απόφαση 190/2009 περί της *Κατά νόμο προσφοράς υλικού στις Δημόσιες Βιβλιοθήκες* (ΦΕΚ Β'637/6 Απριλίου 2009) σύμφωνα με την οποία ένα αντίτυπο από βιβλία, περιοδικά, εφημερίδες, οπτικοακουστικές εκδόσεις, ηλεκτρονικές εκδόσεις κ.ά. που παράγονται στην περιοχή των Δημοσίων Βιβλιοθηκών θα πρέπει να κατατίθεται σε αυτές.⁷³

Οι Δημόσιες ή Λαϊκές Βιβλιοθήκες στοχεύουν στην εξυπηρέτηση του συνόλου του πληθυσμού μίας συγκεκριμένης περιοχής και παράλληλα δημιουργούν πολιτικές που στοχεύουν στις επιμέρους κατηγορίες του κοινού, όπως το παιδικό κοινό, ασθενείς κ.ά. Συχνά διαθέτουν ψηφιακά αποθετήρια και ψηφιακές βιβλιοθήκες με ανοιχτή και δωρεάν πρόσβαση.⁷⁴ Στις περισσότερες λειτουργούν Κέντρα Πληροφόρησης για την ενημέρωση των χρηστών.⁷⁵

Σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 5 του ν 3149/2003, οι Δημόσιες Βιβλιοθήκες φέρουν την επωνυμία «Δημόσια Βιβλιοθήκη» ακολουθούμενη από το όνομα του τόπου, της πόλης ή της κοινότητας, που εδρεύουν. Καθώς οι Δημόσιες Βιβλιοθήκες προέρχονται στο σύνολό τους ή σε μεγάλο μέρος από δωρεές, υπάρχει η δυνατότητα, μετά από απόφαση του οικείου Εφορευτικού Συμβουλίου, να προστεθεί στην επωνυμία τους και το όνομα και το επώνυμο του δωρητή.⁷⁶

Οι Δημόσιες Βιβλιοθήκες μπορούν επίσης να χαρακτηριστούν ως *Κεντρικές* και *Ιστορικές*. Οι χαρακτηρισμοί αυτοί οδηγούν στη δημιουργία υποκατηγοριών και διακρίνονται σε Δημόσιες Βιβλιοθήκες, Δημόσιες Ιστορικές Βιβλιοθήκες, Δημόσιες Κεντρικές Ιστορικές Βιβλιοθήκες και Δημόσιες Κεντρικές Βιβλιοθήκες. Το Γενικό Συμβούλιο Βιβλιοθηκών μεταξύ άλλων θέτει κριτήρια και γνωμοδοτεί για τον χαρακτηρισμό βιβλιοθηκών ως Κεντρικών ή Ιστορικών μετά από εισήγηση του οικείου

⁷² Ν 3149/2003, ό.π.

⁷³ Απόφαση 190/2009 περί της *Κατά νόμο προσφοράς υλικού στις Δημόσιες Βιβλιοθήκες*. ΦΕΚ Β'637/6 Απριλίου 2009.

⁷⁴ Μπώκος, Γ. Δ. (2020). *Εισαγωγή στην Επιστήμη της Πληροφορίας* (2η έκδ.). Αθήνα: Παπασωτηρίου, σ. 162-167.

⁷⁵ Ό.π., σ. 170-171.

⁷⁶ Ν 3149/2003, ό.π.

Εφορευτικού Συμβουλίου.⁷⁷ Οι 46 Δημόσιες Βιβλιοθήκες στην Ελλάδα διακρίνονται σύμφωνα με τον «χαρακτηρισμό» τους σε υποκατηγορίες που διαφοροποιούν τις συλλογές και τη διαχείρισή τους:

- Οι *Δημόσιες Βιβλιοθήκες* (ν 3149/2003, άρθρο 6, παρ. 1) λειτουργούν σε επίπεδο Τμήματος και διοικούνται από τον Προϊστάμενο και το Εφορευτικό Συμβούλιο.
- Οι *Δημόσιες Κεντρικές Βιβλιοθήκες* λειτουργούν σε επίπεδο Διεύθυνσης και διοικούνται από τον Διευθυντή και το Εφορευτικό Συμβούλιο. Οι Κεντρικές Βιβλιοθήκες με πράξη του Εφορευτικού Συμβουλίου μπορούν να ιδρύουν παραρτήματα και σταθερές ή κινητές Μονάδες σε προάστια και συνοικισμούς της πόλης που εδρεύουν, καθώς επίσης σε κωμοπόλεις, χωριά ή άλλα μέρη της περιφέρειάς τους.

Ο Προϊστάμενος ή ο Διευθυντής της βιβλιοθήκης έχει την ευθύνη της στρατηγικής ανάπτυξής της (παρ. 5β, άρθρο 6, ν 3149/2003).⁷⁸

Πίνακας 1

Αριθμητική απεικόνιση των υποκατηγοριών των Δημοσίων Βιβλιοθηκών⁷⁹

Κατηγορία Βιβλιοθήκης	Αριθμός	Ποσοστό %
Δημόσιες Ιστορικές Βιβλιοθήκες	4	8,7%
Δημόσιες Κεντρικές Ιστορικές Βιβλιοθήκες	5	10,87%
Δημόσιες Κεντρικές Βιβλιοθήκες	24	52,17%
Δημόσιες Βιβλιοθήκες	13	28,26%
Σύνολο Δημοσίων Βιβλιοθηκών	46	100%

Ιδία πηγή

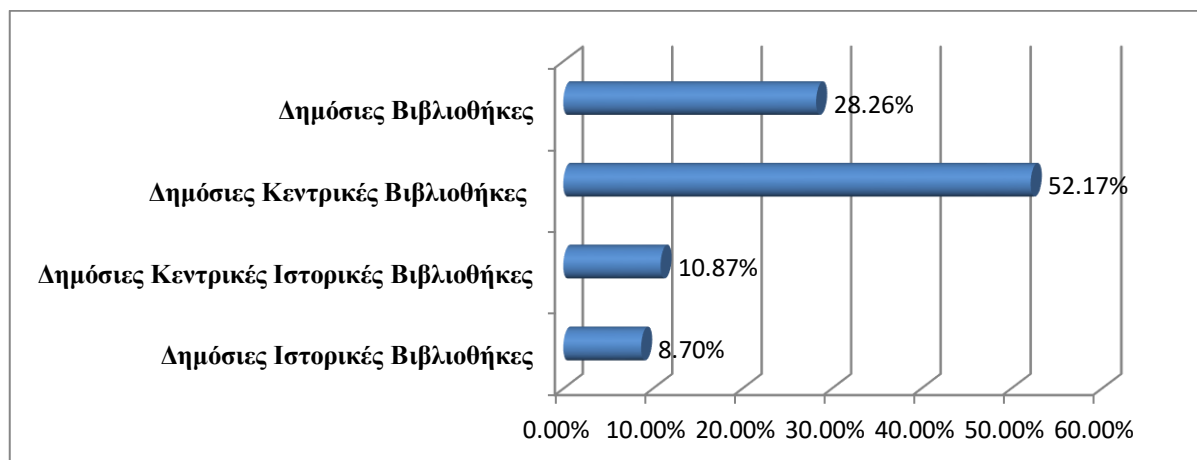
⁷⁷ Ν 3149/2003, όπ.π.: Σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 6 του ν 3149/2003 το Εφορευτικό Συμβούλιο είναι πενταμελές με τριετή θητεία και εντοπιότητα. Πρέπει να προέρχονται από στον χώρο του πολιτισμού, της εκπαίδευσης, της αυτοδιοίκησης, της εκκλησίας, της επιστήμης ή της παραγωγής. Δυνητικά μπορεί να μετέχει και δωρητής, ιδιώτης ή φορέας, εφόσον η δωρεά υπερβαίνει τις 10.000 ευρώ. Αν η δωρεά προέρχεται από φορέα τυφλών τα τρία μέλη του Εφορευτικού Συμβουλίου υποδεικνύονται από τον φορέα των τυφλών.

⁷⁸ Όπ.π.

⁷⁹ Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων, Διαδικτυακή Εκπαιδευτική Πύλη. *Δημόσιες Βιβλιοθήκες*. Ανακτήθηκε από http://edu-gate.minedu.gov.gr/index.php?option=com_sppagebuilder&view=page&id=33&Itemid=129 (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Γράφημα 1

Απεικόνιση σε γράφημα του ποσοστού επί τοις εκατό των υποκατηγοριών των Δημόσιων Βιβλιοθηκών⁸⁰

Ιδία πηγή

Σύμφωνα με τον Πίνακα 1 και το Γράφημα 1 οι χαρακτηριζόμενες ως «Δημόσιες» αντιπροσωπεύουν το 28,26% του συνόλου των βιβλιοθηκών. Οι βιβλιοθήκες που φέρουν τον χαρακτηρισμό «Κεντρικές» 63,04% (Δημόσιες Κεντρικές Βιβλιοθήκες 52,17% και Δημόσιες Κεντρικές Ιστορικές Βιβλιοθήκες 10,87%) εμφανίζουν σχεδόν διπλάσια αντιπροσώπευση. Οι βιβλιοθήκες που φέρουν τον χαρακτηρισμό «Ιστορικές» αντιπροσωπεύουν το 19,57% του συνόλου και διαιρούνται σε δύο κατηγορίες, τις Δημόσιες Κεντρικές Ιστορικές Βιβλιοθήκες 10,87% και τις Δημόσιες Ιστορικές Βιβλιοθήκες 8,70%.

Επισημαίνουμε ότι οι Δημόσιες Κεντρικές Ιστορικές Βιβλιοθήκες επικαλύπτουν δύο κατηγορίες βιβλιοθηκών, τις Κεντρικές και τις Ιστορικές, και από μόνη της η κατηγορία αυτή αντιπροσωπεύει μόλις το 10,87% του συνόλου των Βιβλιοθηκών.

2.2.1. Δημόσιες Βιβλιοθήκες

Ως *Δημόσιες Βιβλιοθήκες* είναι χαρακτηριζόμενες οι ακόλουθες βιβλιοθήκες:

- «Καποδιστριακή» Δημόσια Βιβλιοθήκη Αίγινας
- Δημόσια Βιβλιοθήκη Αμφίκλειας
- Δημόσια Βιβλιοθήκη Αργοστολίου «Κοργιαλένειος»

⁸⁰ Όπ.π.

- Δημόσια Βιβλιοθήκη Αρεόπολης
- Δημόσια Βιβλιοθήκη Αταλάντης «Αιάντειος»
- Δημόσια Βιβλιοθήκη Βυτίνας
- Δημόσια Βιβλιοθήκη Δελφών
- Δημόσια Βιβλιοθήκη Λευκάδας
- Δημόσια Βιβλιοθήκη Μήθυμνας
- Δημόσια Βιβλιοθήκη Μηλέων
- Δημόσια Βιβλιοθήκη Μολάων «Ρουμάνειος»
- Δημόσια Βιβλιοθήκη Μουζακίου
- Δημόσια Βιβλιοθήκη Πεταλιδίου.⁸¹

2.2.2. Δημόσιες Ιστορικές Βιβλιοθήκες

Συνολικά εννέα (9) Δημόσιες Βιβλιοθήκες χαρακτηρίστηκαν Ιστορικές, με κριτήρια το έτος ίδρυσής τους καθώς και την παλαιότητα και τη θεματική των συλλογών τους.⁸² Οι Ιστορικές Δημόσιες Βιβλιοθήκες έχουν την ιδιαιτερότητα να περιλαμβάνουν στις συλλογές τους παλαιότυπα βιβλίων. Ενδεικτικά αναφέρεται η συλλογή με «Σπάνια Βιβλία» της Δημόσιας Ιστορικής Βιβλιοθήκης Ζακύνθου.⁸³ Σύμφωνα με την παρ. 7α του άρθρου 6 του ν 3149/2003 οι Δημόσιες Βιβλιοθήκες γενικότερα δικαιολογούν κονδύλια για την αγορά σπάνιου, πολύτιμου ή δυσεύρετου υλικού που εξυπηρετεί τον σκοπό της βιβλιοθήκης ή συμπληρώνει τις Συλλογές της.⁸⁴

Από τις εννέα (9) ιστορικές βιβλιοθήκες οι τέσσερις (4) είναι χαρακτηρισμένες ως *Δημόσιες Ιστορικές Βιβλιοθήκες*:

- Δημόσια Ιστορική Βιβλιοθήκη Ανδρίτσαινας «Νικολοπούλειο»
- Δημόσια Ιστορική Βιβλιοθήκη και Μουσείο της Ελληνικής Σχολής Δημητσάνας, Ιστορικό Αρχείο Γορτυνίας
- Δημόσια Ιστορική Βιβλιοθήκη Ζαγοράς

⁸¹ Όπ.π.

⁸² Όπ.π.

⁸³ Δημόσια Ιστορική Βιβλιοθήκη Ζακύνθου. Ανακτήθηκε από <http://vivl-zakynth.zak.sch.gr/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

⁸⁴ Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων, Διαδικτυακή Εκπαιδευτική Πύλη. *Δημόσιες Βιβλιοθήκες*. όπ.π.

- Δημόσια Ιστορική Βιβλιοθήκη Ζακύνθου.⁸⁵

2.2.3. Δημόσιες Κεντρικές Ιστορικές Βιβλιοθήκες

Από τις εννέα (9) ιστορικές βιβλιοθήκες οι πέντε (5) είναι χαρακτηρισμένες ως *Δημόσιες Κεντρικές Ιστορικές Βιβλιοθήκες*:

- Δημόσια Κεντρική Ιστορική Βιβλιοθήκη Ιωαννίνων «Ζωσιμαία» (Κινητή Βιβλιοθήκη)⁸⁶
- Δημόσια Κεντρική Ιστορική Βιβλιοθήκη Κέρκυρας (Κινητή Βιβλιοθήκη)⁸⁷
- Δημόσια Κεντρική Ιστορική Βιβλιοθήκη Σάμου (Κινητή Βιβλιοθήκη)⁸⁸
- Δημόσια Κεντρική Ιστορική Βιβλιοθήκη Σιάτιστας «Μανούσεια» (Κινητή Βιβλιοθήκη)⁸⁹
- Δημόσια Κεντρική Ιστορική Βιβλιοθήκη Χίου «Κοραής» (Κινητή Βιβλιοθήκη).⁹⁰

2.2.4. Δημόσιες Κεντρικές Βιβλιοθήκες

Οι 24 παρακάτω Δημόσιες Βιβλιοθήκες είναι χαρακτηρισμένες ως Κεντρικές:

- Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας (Κινητή Βιβλιοθήκη)
- Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Γρεβενών (Κινητή Βιβλιοθήκη)⁹¹
- Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Δράμας (Κινητή Βιβλιοθήκη)⁹²
- Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Έδεσσας (Κινητή Βιβλιοθήκη)
- Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ελευθερούπολης (Κινητή Βιβλιοθήκη)
- Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Καλαμάτας (Κινητή Βιβλιοθήκη)

⁸⁵ Ό.π.

⁸⁶ Ζωσιμαία Δημόσια Κεντρική Ιστορική Βιβλιοθήκη Ιωαννίνων. Ανακτήθηκε από <http://zosimaialib.sch.gr/?lang=el> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

⁸⁷ Δημόσια Κεντρική Ιστορική Βιβλιοθήκη Κέρκυρας. Ανακτήθηκε από <http://corfulibrary.gr/el/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

⁸⁸ Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων, Διαδικτυακή Εκπαιδευτική Πύλη. *Δημόσιες Βιβλιοθήκες*. ό.π.

⁸⁹ Δημόσια Κεντρική Ιστορική Βιβλιοθήκη Σιάτιστας «Μανούσεια». Ανακτήθηκε από <https://siatistabibl.gr/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

⁹⁰ Δημόσια Κεντρική Ιστορική Βιβλιοθήκη Χίου «Κοραής». Ανακτήθηκε από <https://www.koraeslibrary.gr/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

⁹¹ Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων, Διαδικτυακή Εκπαιδευτική Πύλη. *Δημόσιες Βιβλιοθήκες*. ό.π.

⁹² Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Δράμας. Ανακτήθηκε από <http://vivl-dramas.dra.sch.gr/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

- Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Καρπενησίου (Κινητή Βιβλιοθήκη)
- Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κιλκίς (Κινητή Βιβλιοθήκη)
- Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας (Κινητή Βιβλιοθήκη)
- Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Λαμίας (Κινητή Βιβλιοθήκη)
- Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Λάρισας «Κωνσταντίνος Κούμας» (Κινητή Βιβλιοθήκη)
- Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Λεβαδείας (Κινητή Βιβλιοθήκη)
- Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ληξουρίου-Μουσείο Τυπάλδων Ιακωβάτων (Κινητή Βιβλιοθήκη)
- Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Μυτιλήνης (Κινητή Βιβλιοθήκη)
- Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ναυπάκτου «Παπαχαραλάμπειος» (Κινητή Βιβλιοθήκη)
- Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ναυπλίου «Ο Παλαμήδης» (Κινητή Βιβλιοθήκη)
- Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Πύργου (Κινητή Βιβλιοθήκη)
- Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνης (Κινητή Βιβλιοθήκη)
- Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρόδου (Κινητή Βιβλιοθήκη)
- Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Σερρών (Κινητή Βιβλιοθήκη)
- Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Σπάρτης (Κινητή Βιβλιοθήκη)
- Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Τριπόλεως (Κινητή Βιβλιοθήκη)
- Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Φλώρινας «Βασιλική Πιτόσκα» (Κινητή Βιβλιοθήκη)
- Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Χαλκίδας (Κινητή Βιβλιοθήκη).

2.2.5. Δημόσιες Βιβλιοθήκες με Κινητές Βιβλιοθήκες

Οι 24 Δημόσιες Κεντρικές Βιβλιοθήκες (βλ. 2.2.2.4. Δημόσιες Κεντρικές Βιβλιοθήκες) μαζί με τις 5 Δημόσιες Κεντρικές Ιστορικές Βιβλιοθήκες (βλ. 2.2.2.3. Δημόσιες Κεντρικές Ιστορικές Βιβλιοθήκες) αποτελούν ένα σύνολο 29 βιβλιοθηκών που

είναι χαρακτηρισμένες *Κεντρικές* και διαθέτουν *Κινητές Βιβλιοθήκες*.⁹³

Σύμφωνα με την παρ. 11 του άρθρο 7του ν 3149/2003, οι Κεντρικές Βιβλιοθήκες με πράξη του Εφορευτικού Συμβουλίου μπορούν να ιδρύουν παραρτήματα και σταθερές ή κινητές Μονάδες σε προάστια και συνοικισμούς της πόλης που εδρεύουν, καθώς επίσης σε κωμοπόλεις, χωριά ή άλλα μέρη της περιφέρειάς τους.⁹⁴ Οι Κινητές Βιβλιοθήκες λειτουργούν ως υποκατάστατα, κυρίως Σχολικών Βιβλιοθηκών, στις περιοχές όπου δεν υπάρχουν βιβλιοθήκες.

Οι 29 βιβλιοθήκες που διαθέτουν Κινητές Βιβλιοθήκες, είτε εκτός είτε εντός λειτουργίας, με ένα ή περισσότερα Βιβλιοαυτοκίνητα (βλ. Παράρτημα), είναι οι ακόλουθες:

1. Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Δράμας (Κινητή Βιβλιοθήκη)
2. Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας (Κινητή Βιβλιοθήκη)
3. Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Γρεβενών (Κινητή Βιβλιοθήκη)
4. Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Έδεσσας (Κινητή Βιβλιοθήκη)
5. Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ελευθερούπολης (Κινητή Βιβλιοθήκη)
6. Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Καλαμάτας (Κινητή Βιβλιοθήκη)
7. Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Καρπενησίου (Κινητή Βιβλιοθήκη)
8. Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κιλκίς (Κινητή Βιβλιοθήκη)
9. Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας (Κινητή Βιβλιοθήκη)
10. Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Λαμίας (Κινητή Βιβλιοθήκη)
11. Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Λάρισας «Κωνσταντίνος Κούμας» (Κινητή Βιβλιοθήκη)
12. Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Λεβαδείας (Κινητή Βιβλιοθήκη)
13. Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ληξουρίου-Μουσείο Τυπάλδων Ιακωβάτων (Κινητή Βιβλιοθήκη)
14. Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Μυτιλήνης (Κινητή Βιβλιοθήκη)
15. Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ναυπάκτου «Παπαχαλαράμπειος» (Κινητή Βιβλιοθήκη)
16. Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ναυπλίου (Κινητή Βιβλιοθήκη)
17. Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Πύργου (Κινητή Βιβλιοθήκη)
18. Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνης (Κινητή Βιβλιοθήκη)
19. Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρόδου (Κινητή Βιβλιοθήκη)

⁹³ Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων, Διαδικτυακή Εκπαιδευτική Πύλη. *Δημόσιες Βιβλιοθήκες*. όπ.π.

⁹⁴ Ν 3149/2003, όπ.π.

20. Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Σιάτιστας «Μανούσεια» (Κινητή Βιβλιοθήκη)
21. Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Σερρών (Κινητή Βιβλιοθήκη)
22. Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Σπάρτης (Κινητή Βιβλιοθήκη)
23. Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Τριπόλεως (Κινητή Βιβλιοθήκη)
24. Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Φλώρινας «Βασιλική Πιτόσκα» (Κινητή Βιβλιοθήκη)
25. Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Χαλκίδας (2 Κινητές Βιβλιοθήκες)
26. Δημόσια Κεντρική Ιστορική Βιβλιοθήκη Κέρκυρας (Κινητή Βιβλιοθήκη)
27. Δημόσια Κεντρική Ιστορική Βιβλιοθήκη Σάμου (Κινητή Βιβλιοθήκη)
28. Δημόσια Κεντρική Ιστορική Βιβλιοθήκη Χίου «Κοραής» (Κινητή Βιβλιοθήκη)
29. Δημόσια Κεντρική Ιστορική Βιβλιοθήκη Ιωαννίνων «Ζωσιμαία» (Κινητή Βιβλιοθήκη).⁹⁵

Πίνακας 2

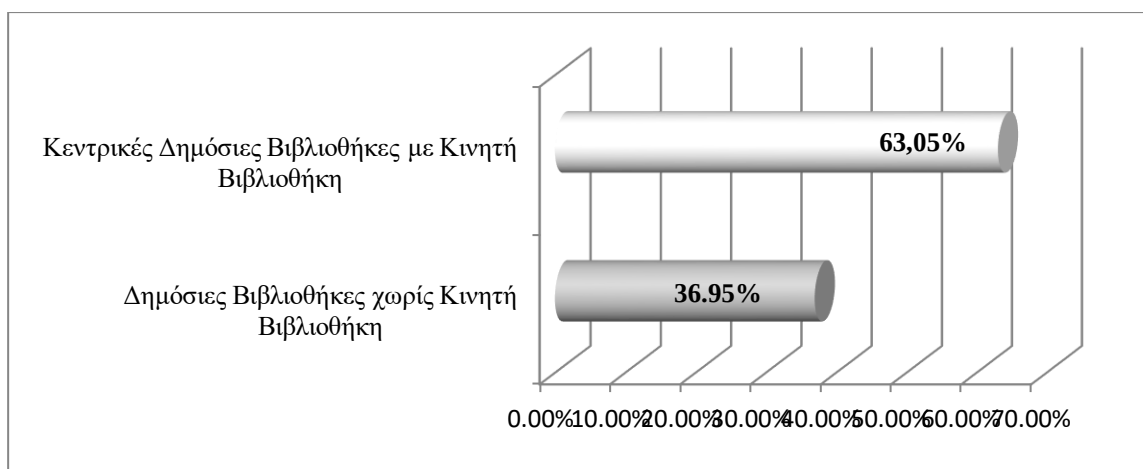
Αριθμητική απεικόνιση των Δημοσίων Κεντρικών Βιβλιοθηκών που διαθέτουν Κινητές Βιβλιοθήκες επί του συνόλου των Δημοσίων Βιβλιοθηκών

Κατηγορία Βιβλιοθηκών	Αριθμός Βιβλιοθηκών	Ποσοστό %
Δημόσιες Βιβλιοθήκες χωρίς κινητή Βιβλιοθήκη	17	36,95%
Κεντρικές Δημόσιες Βιβλιοθήκες με Κινητή Βιβλιοθήκη	29	63,05%
Σύνολο Δημοσίων Βιβλιοθηκών	46	100%

Ιδία πηγή

Γράφημα 2

Απεικόνιση του ποσοστού επί τοις εκατό των Δημοσίων Κεντρικών Βιβλιοθηκών που διαθέτουν Κινητές Βιβλιοθήκες επί του συνόλου των Δημοσίων Βιβλιοθηκών

Ιδία πηγή

⁹⁵ Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων, Διαδικτυακή Εκπαιδευτική Πύλη. *Δημόσιες Βιβλιοθήκες*. ό.π.

Σύμφωνα με τον Πίνακα 2 και το Γράφημα 2 οι Δημόσιες Κεντρικές Βιβλιοθήκες αντιπροσωπεύουν περίπου το 63% του συνόλου των 46 Δημοσίων Βιβλιοθηκών και διαθέτουν Κινητές Βιβλιοθήκες. Με δεδομένο ότι οι Κινητές Βιβλιοθήκες λειτουργούν ως υποκατάστατα σε περίπτωση έλλειψης βιβλιοθηκών, κυρίως Σχολικών Βιβλιοθηκών, συμπεραίνουμε ότι τουλάχιστον στο 63% των περιοχών όπου υπάρχουν Δημόσιες Κεντρικές Βιβλιοθήκες υπάρχει πιθανόν έλλειψη αποκεντρωμένων βιβλιοθηκών, που αντιμετωπίζεται με τις κινητές βιβλιοθήκες. Οι Δημόσιες Βιβλιοθήκες που δε διαθέτουν Κινητή Βιβλιοθήκη αντιπροσωπεύουν το 37% περίπου του συνόλου των Δημοσίων Βιβλιοθηκών.

2.2.6. Η κατανομή των Δημοσίων Βιβλιοθηκών ανά Περιφέρεια

Πίνακας 3. Οι Δημόσιες Βιβλιοθήκες κατά Περιφέρεια⁹⁶

Περιφέρειες	Δημόσιες Βιβλιοθήκες
Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης	Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Δράμας
	Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ελευθερούπολης
Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας	Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας
	Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Έδεσσας
	Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κιλκίς
	Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Σερρών
Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας	Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Γρεβενών
	Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Φλώρινας «Βασιλική Πιτόσκα»
	Δημόσια Κεντρική Ιστορική Βιβλιοθήκη Σιάτιστας «Μανούσεια»
Περιφέρεια Ηπείρου	Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας
	Ζωσιμαία Δημόσια Κεντρική Ιστορική Βιβλιοθήκη Ιωαννίνων
Περιφέρεια Θεσσαλίας	Δημόσια Ιστορική Βιβλιοθήκη Ζαγοράς
	Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Λάρισας «Κωνσταντίνος Κούμας»
	Δημόσια Βιβλιοθήκη Μηλεών
	Δημόσια Βιβλιοθήκη Μουζακίου
Περιφέρεια Ιονίων Νήσων	Κοργιαλένειας Βιβλιοθήκη Αργοστολίου
	Δημόσια Ιστορική Βιβλιοθήκη Ζακύνθου
	Δημόσια Κεντρική Ιστορική Βιβλιοθήκη Κερκύρας
	Δημόσια Βιβλιοθήκη Λευκάδας
	Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ληξουρίου-Μουσείο Τυπάλδων Ιακωβάτων
Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας	Δημόσια Ιστορική Βιβλιοθήκη Ανδρίτσαινας
	Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ναυπάκτου «Παπαχαράλαμπος»
	Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Πύργου
Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας	Δημόσια Βιβλιοθήκη Αμφίκλειας
	Αιάντειος Δημόσια Βιβλιοθήκη Αταλάντης

⁹⁶ Γενικό Συμβούλιο Βιβλιοθηκών (2022β). *Βιβλιοθήκες εποπτευόμενες από το Υπουργείο Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων. Δημόσιες Βιβλιοθήκες*. Ανακτήθηκε από <https://hgcl.minedu.gov.gr/index.php/el/syndesmoi-m-2/vivliothikes> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

	Δημόσια Βιβλιοθήκη Δελφών
	Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Καρπενησίου
	Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Λαμίας
	Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Λεβαδείας
	Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Χαλκίδας
Περιφέρεια Αττικής	Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Αίγινας
Περιφέρεια Πελοποννήσου	Δημόσια Βιβλιοθήκη Αρεόπολης
	Δημόσια Βιβλιοθήκη Βυτίνας
	Δημόσια Ιστορική Βιβλιοθήκη Δημητσάνας
	Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Καλαμάτας
	Δημόσια Βιβλιοθήκη Μολάων «Ρουμάνειος»
	Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ναυπλίου “Ο Παλαμήδης»
	Δημόσια Βιβλιοθήκη Πεταλιδίου
	Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Σπάρτης
	Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Τριπόλεως
Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου	Δημόσια Ιστορική Βιβλιοθήκη Μήθυμνας
	Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Μυτιλήνης
	Δημόσια Κεντρική Ιστορική Βιβλιοθήκη Σάμου
	Δημόσια Κεντρική Ιστορική Βιβλιοθήκη Χίου «Κοραΐς»
Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου	Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρόδου
Περιφέρεια Κρήτης	Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου

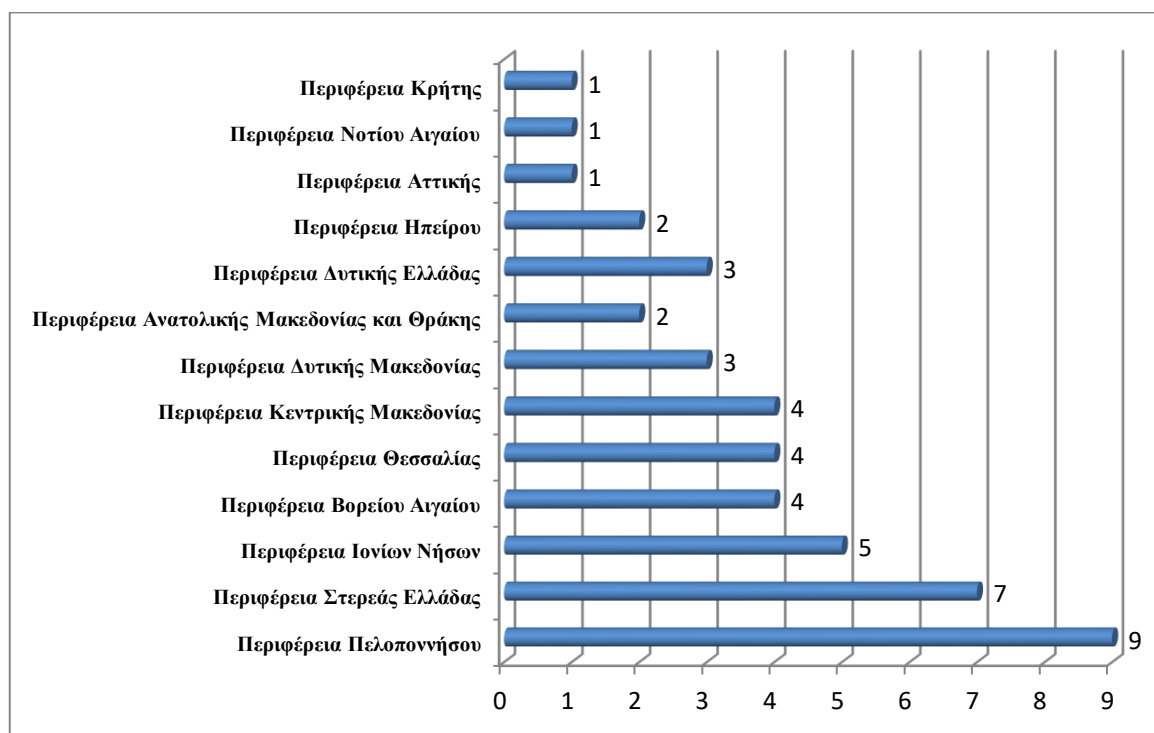
Ιδία πηγή

Πίνακας 4. Αριθμητική κατανομή Δημοσίων Βιβλιοθηκών κατά Περιφέρεια

Περιφέρειες	Δημόσιες Βιβλιοθήκες	Ποσοστό%
Περιφέρεια Πελοποννήσου	9	19,56%
Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας	7	15,22%
Περιφέρεια Ιονίων Νήσων	5	10,87%
Περιφέρεια Θεσσαλίας	4	8,7%
Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου	4	8,7%
Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας	4	8,7%
Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης	2	4,35%
Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας	3	6,52%
Περιφέρεια Ηπείρου	2	4,35%
Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας	3	6,52%
Περιφέρεια Αττικής	1	2,17%
Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου	1	2,17%
Περιφέρεια Κρήτης	1	2,17%
Σύνολο	46	100%

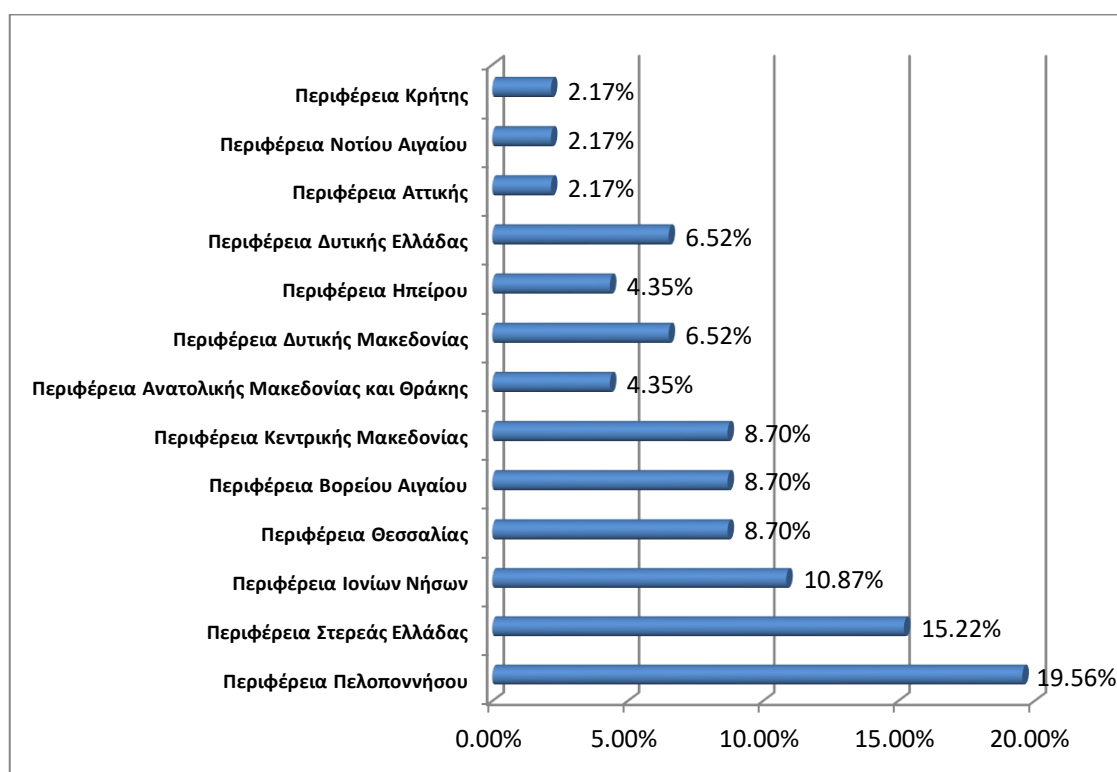
Ιδία πηγή

Γράφημα 3. Αριθμός Δημοσίων Βιβλιοθηκών ανά Περιφέρεια

Ιδία πηγή

Γράφημα 3. Ποσοστό επί τοις εκατό των Δημοσίων Βιβλιοθηκών ανά Περιφέρεια

Ιδία πηγή

Από τους πίνακες 3 & 4 και τα γραφήματα 3 & 4 προκύπτει ότι το είδος των Δημοσίων Βιβλιοθηκών έχει αντιπροσώπευση σε όλες τις Περιφέρειες. Διαφέρει η ποσόστωση μεταξύ των Περιφερειών. Η Περιφέρεια Πελοποννήσου περιλαμβάνει περίπου το 20% (9 βιβλιοθήκες) των Δημοσίων Βιβλιοθηκών της Ελλάδας. Η Περιφέρεια της Στερεάς Ελλάδας συγκεντρώνει περίπου το 15% (7 βιβλιοθήκες) και Δυτικής Ελλάδας το 6,52% (3 βιβλιοθήκες). Συνολικά οι Περιφέρειες αυτές καλύπτουν το 41,5% (19 βιβλιοθήκες) περίπου των Δημοσίων Βιβλιοθηκών της χώρας. Σημαντική αντιπροσώπευση έχει και η Περιφέρεια Ιονίων Νήσων με περίπου 11% (5 Δημόσιες Βιβλιοθήκες). Συγκριτικά η Περιφέρεια Ιονίων Νήσων συγκεντρώνει 5 Δημόσιες Βιβλιοθήκες καθώς και οι Περιφέρειες Βορείου Αιγαίου, Νοτίου Αιγαίου και Κρήτης συγκεντρώνουν συνολικά 6 Δημόσιες Βιβλιοθήκες. Συνολικά, οι Περιφέρειες Πελοποννήσου, Στερεάς Ελλάδας, Δυτικής Ελλάδας και Ιονίων Νήσων καλύπτουν το 52,5% (24 βιβλιοθήκες) των Δημοσίων Βιβλιοθηκών της Ελλάδας.

Η Περιφέρεια Ηπείρου καλύπτει μόλις 4,35% (2 βιβλιοθήκες), η Περιφέρεια Θεσσαλίας καλύπτει το 8,7% (4 βιβλιοθήκες) και οι Περιφέρειες Μακεδονίας και Θράκης συνολικά περίπου το 20% (9 βιβλιοθήκες). Αναλυτικά, η Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης 4,35% (2 βιβλιοθήκες), η Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας 6,52% (3 βιβλιοθήκες) και η Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας 8,7% (4 βιβλιοθήκες). Συνολικά οι Περιφέρειες Ηπείρου, Θεσσαλίας και Μακεδονίας και Θράκης συγκεντρώνουν περίπου το 40% (15 βιβλιοθήκες) των Δημοσίων Βιβλιοθηκών. Επισημαίνουμε ότι στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης οι δύο Δημόσιες Βιβλιοθήκες της Περιφέρειας βρίσκονται στην Ανατολική Μακεδονία και λειτουργούν ως Κεντρικές (βλ. Χάρτη 1).

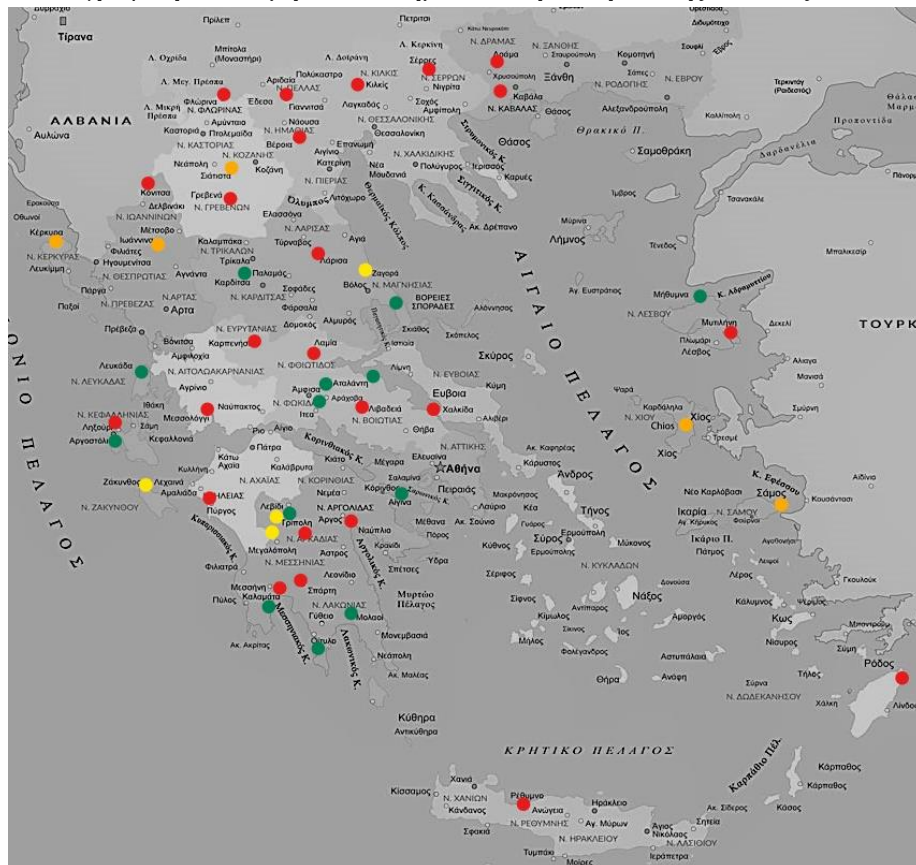
Οι Περιφέρειες Βορείου Αιγαίου (8,7%: 4 βιβλιοθήκες) και Νοτίου Αιγαίου (2,17%: 1 βιβλιοθήκη) και Κρήτης (2,17%: 1 βιβλιοθήκη) συγκεντρώνουν συνολικά έξι βιβλιοθήκες. Αξιοσημείωτη είναι η παντελής έλλειψη Δημοσίων Βιβλιοθηκών στις Κυκλάδες (βλ. Χάρτη 1) και η συγκέντρωση των βιβλιοθηκών στη Λέσβο (2), στη Χίο (1) και στη Σάμο (1) από τα νησιά του Βορείου Αιγαίου, και στην Κρήτη (1) και στη Ρόδο (1) από τα νησιά του Νοτίου Αιγαίου. Επισημαίνεται ότι στον νησιωτικό χώρο δύο νησιά, η Κεφαλονιά στο Ιόνιο και η Λέσβος στο Αιγαίο, διαθέτουν από δύο Δημόσιες Βιβλιοθήκες το καθένα.

Η Περιφέρεια της Αττικής που περιλαμβάνει το διοικητικό κέντρο της Ελλάδας διαθέτει μία μόνο Δημόσια Βιβλιοθήκη (2,17%) στην Αίγινα, την πρώτη πρωτεύουσα του νεοελληνικού κράτους. Αντίστοιχα η Θεσσαλονίκη, το δεύτερο μεγαλύτερο αστικό και διοικητικό κέντρο δεν έχει καμία Δημόσια Βιβλιοθήκη. Από τα παραπάνω καταλήγουμε στο

ότι το είδος των Δημοσίων Βιβλιοθηκών στην Ελλάδα δεν είναι ιδιαίτερα σημαντικό για τα δύο μεγάλα αστικά και διοικητικά κέντρα της χώρας (Χάρτης 1).

Σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρο 5 του ν 3149/2003 «Οι Δημόσιες Βιβλιοθήκες έχουν έδρα σε δήμους, δημοτικά διαμερίσματα ή κοινότητες της χώρας».⁹⁷ Ο παρακάτω χάρτης παρουσιάζει τη γεωγραφική διασπορά των Δημοσίων Βιβλιοθηκών ανά υποκατηγορία Δημόσιες, Δημόσιες Ιστορικές, Δημόσιες Κεντρικές Ιστορικές και Δημόσιες Κεντρικές.

Χάρτης 1. Γεωγραφική κατανομή των 46 Δημοσίων Βιβλιοθηκών της Ελλάδας κατά κατηγορία⁹⁸

	Έδρες Δημοσίων Βιβλιοθηκών (Αίγινα, Αμφίκλεια, Αργοστόλι, Αρεόπολη, Αταλάντη, Βυτίνα, Δελφοί, Λευκάδα, Μήθυμνα, Μηλιές, Μολάοι, Μουζάκι, Πεταλίδι)
	Έδρες Δημοσίων Ιστορικών Βιβλιοθηκών (Ανδρίτσαινα, Δημητσάνα, Ζαγορά, Ζάκυνθος)
	Δημόσιες Κεντρικές Ιστορικές Βιβλιοθήκες με Κινητή Βιβλιοθήκη (Ιωάννινα, Κέρκυρα, Σάμος, Σιάτιστα, Χίος)
	Δημόσιες Κεντρικές Βιβλιοθήκες με Κινητή Βιβλιοθήκη (Βέροια, Γρεβενά, Δράμα, Έδεσσα, Ελευθερούπολη, Καλαμάτα, Καρπενήσι, Κιλκίς, Κόνιτσα, Λαμία, Λάρισα, Λιβαδειά, Ληξούρι, Μυτιλήνη, Ναύπακτος, Ναύπλιο, Πύργος, Ρέθυμνο, Ρόδος, Σέρρες, Σπάρτη, Τρίπολη, Φλώρινα, Χαλκίδα) ⁹⁹

Ιδία πηγή

⁹⁷ Ν 3149/2003, ό.π.π.

⁹⁸ Xartes.eu. *Χάρτης Ελλάδας GR003*. Ανακτήθηκε από <https://xartes.eu/wall-maps/xartis-elladas/> (τελευταία προσπέλαση 15/12/2021): Ο αρχικός έγχρωμος χάρτης μετατράπηκε σε ασπρόμαυρο και σημάνθηκε με τις έδρες των Δημοσίων Βιβλιοθηκών ανά υποκατηγορία Ιστορικές, Κεντρικές κ.ά.

⁹⁹ Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων, Διαδικτυακή Εκπαιδευτική Πύλη. *Δημόσιες Βιβλιοθήκες*. ό.π.π.

2.3. Η πρόκληση της σύγχρονης κρίσης στις βιβλιοθήκες και η καινοτομία

Ήδη πριν από δέκα περίπου χρόνια, ο D. M. Ward επισημαίνει ότι η βιβλιοθηκονομία βιώνει μια περίοδο πολυπαραγοντικής κρίσης, που οφείλεται σε μεγάλες αλλαγές στις αναδυόμενες τεχνολογίες και στον τομέα της πληροφόρησης, καθώς και στη μείωση των οικονομικών προϋπολογισμών. Υποστηρίζει ότι πρόκειται για μια θεμελιώδη ιστορική μετάβαση από ένα πρότυπο βιβλιοθήκης επικεντρωμένο στις συλλογές και στα βιβλία σε ένα νέο πρότυπο επικεντρωμένο «στην εκμάθηση του τρόπου να μαθαίνουμε». Στο πλαίσιο αυτό, οι καινοτομίες σε διαδικασίες, υπηρεσίες και προϊόντα, διευκολύνουν τη μετάβαση. Η καινοτομία στις Ακαδημαϊκές Βιβλιοθήκες, σύμφωνα με τον D. M. Ward μοιάζει με μια διαδικασία συλλογικής δράσης και απαιτεί μεγαλύτερη προσοχή στις διαδικασίες που γεφυρώνουν τις διαφορές μεταξύ ατόμων και ομάδων. Η καινοτομία τονίζει την ανάγκη υποδοχής διαφορετικών ιδεών και συγχώνευσης ή ενσωμάτωσης τους με παραγωγικό τρόπο. Η στρατηγική για την καινοτομία περιλαμβάνει την αυθεντική συμμετοχή, τη διευκόλυνση, την άτυπη κοινή μάθηση, την προβολή και τη συνεργασία. Επιπλέον, η καινοτομία επιτυγχάνει όταν οι εξωτερικές συνθήκες συνωμοτούν για να βοηθήσουν στην προώθησή της. Η ηγεσία για την καινοτομία απαιτεί την ικανότητα να δημιουργεί τις συνθήκες με τις οποίες τα μέλη του οργανισμού μπορούν να εμπλακούν σε νέες ιδέες. Ο D. M. Ward υποστηρίζει ότι το σημαντικό είναι το πώς δίνεται στους ανθρώπους η δυνατότητα να χρησιμοποιήσουν τις δεξιότητες και τις γνώσεις τους για να συμμετέχουν στη διαμόρφωση της καινοτομίας.¹⁰⁰

Σήμερα, στο πλαίσιο των προσπαθειών αντιμετώπισης της σύγχρονης επιδημιολογικής κρίσης 2019-2022, που επέδρασε σε όλες τις ανθρώπινες δραστηριότητες και οδήγησε σε κρίση πολιτική, οικονομική, κοινωνική, πολιτιστική κ.ά., η καινοτομία εξακολουθεί να κατέχει εξέχουσα θέση. Το Stanford University διαπιστώνει πως η τρέχουσα πανδημία διατάραξε ριζικά τις συνήθεις επιχειρηματικές δραστηριότητες και προτείνει στις δύσκολες αυτές συνθήκες της κρίσης ως αντίδοτο την καινοτομία, καθώς διαπιστώνει ότι οι καινοτόμοι βρίσκουν τρόπο να δραστηριοποιηθούν εν μέσω ύφεσης, ταραχών και αβεβαιοτήτων.¹⁰¹ Οι Dahlke et.al. (2021) υποστηρίζουν επίσης ότι τα μέτρα αντιμετώπισης των κρίσεων, μπορούν να συμπληρωθούν αποτελεσματικά με τη συστηματική υποστήριξη των δραστηριοτήτων καινοτομίας. Προτείνουν αντί για την παρατήρηση ενός απροετοίμαστου συστήματος για την αντιμετώπιση της κρίσης, την επένδυση σε καινοτόμες

¹⁰⁰ Ward, D. M. (2013). *Innovation in academic libraries during a time of crisis*. Theses and Dissertations 35. Illinois State University.

¹⁰¹ Sycora, L. (2020, April 19). op.cit.

προσπάθειες για την παροχή άμεσων απαντήσεων στις απαιτήσεις μιας κοινωνίας που βρίσκεται σε δεινή θέση. Μία σειρά από καινοτομίες που εφαρμόστηκαν για την αντιμετώπιση της πανδημίας COVID-19 μοιάζουν ενθαρρυντικές, καθώς μετατρέπουν τις δύσκολες στιγμές της παγκόσμιας κρίσης σε μοναδικές ευκαιρίες για να αλλάξει ο κόσμος προς το καλύτερο. Σημαντικός παράγοντας που υπηρετεί αυτή την κατεύθυνση της καινοτομίας είναι οι δημιουργικές συνεργασίες, καθώς η κοινή δράση φαίνεται να είναι πάντα πιο αποτελεσματική.¹⁰²

Η παραπάνω σύνδεση της κρίσης με την ευκαιρία μοιάζει στερεότυπη. Υποστηρίζεται ότι η σύνδεση προήλθε από τη μετάφραση των δύο ιδεογραμμαμάτων που μαζί αποτελούν τη λέξη *κρίση* στην κινεζική γλώσσα.¹⁰³ Το πρώτο ιδεόγραμμα (wēi) έχει πάντα την έννοια του κινδύνου¹⁰⁴ και το δεύτερο ιδεόγραμμα (jī) εμφανίζεται είτε με την έννοια της ευκαιρίας είτε με την έννοια του κρίσιμου σημείου¹⁰⁵ και του σημείου καμπής που περιγράφει «την ασυνέχεια με την συνήθη τροπή των εξελίξεων».¹⁰⁶ Η κρίση σύμφωνα με τα παραπάνω συνδυάζει τις έννοιες του κινδύνου, της ευκαιρίας αλλά και του σημείου καμπής, της τομής, της αλλαγής.

Οι οργανισμοί βρίσκονται σε δυναμική αλληλεπίδραση με το περιβάλλον. Προϋπόθεση επιβίωσης είναι η προσαρμογή στις εξελίξεις και η ανάπτυξη διοίκησης αλλαγών. Η υλοποίηση των αλλαγών χρειάζεται αποτελεσματικό σχεδιασμό και κατανόηση των αντιστάσεων που μπορούν να προκύψουν. Η συγκριτική αξιολόγηση (benchmarking) μπορεί να λειτουργήσει ευεργετικά στις αλλαγές προσδιορίζοντας και την κατεύθυνσή τους και προδικάζοντας την επιτυχία με δοκιμασμένες πρακτικές. Η συγκριτική αξιολόγηση λειτουργεί ως μέθοδος αξιολόγησης των επιδόσεων και ως μέθοδος συνεχόμενης μάθησης και βελτίωσης. Καλύπτει την ανάγκη της μάθησης μέσα από τα διοικητικά επιτεύγματα άλλων οργανισμών. Οι επιχειρήσεις και οι οργανισμοί έχουν τη δυνατότητα να μαθαίνουν από άλλους που έχουν μεγαλύτερη επιτυχία σε κάποιους τομείς. Αυτό προϋποθέτει την αποδοχή ότι καθετί μπορεί να πραγματοποιηθεί με έναν καλύτερο τρόπο και ότι είναι πάντα

¹⁰² Dahlke, J., Bogner, K., Becker, M., Schlaile, M. P., Pyka, A., & Ebersberger, B. (2021). Crisis-driven innovation and fundamental human needs: A typological framework of rapid-response COVID-19 innovations. *Technological Forecasting and Social Change*, 169, 120799.

¹⁰³ Βερούτης, Α. (2020, 10 Απριλίου). *Η κινεζική λέξη για την κρίση*. Capital.gr. Ανακτήθηκε από <https://www.capital.gr/arhtra/3445069/i-kineziki-lexi-gia-tin-krisi> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

¹⁰⁴ Chinese English Word Dictionary. 危 (wēi): danger; to endanger. Ανακτήθηκε από <https://www.purpleculture.net/chinese-english-dictionary/?word=%E5%8D%B1/1> (τελευταία προσπέλαση 7/9/2021).

¹⁰⁵ Chinese English Word Dictionary. 机 (jī): opportunity; crucial point; intention; flexible (quick-witted); pivot; machine; engine; aircraft; organic. Ανακτήθηκε από <https://www.purpleculture.net/chinese-english-dictionary/?word=%E6%9C%BA/1> (τελευταία προσπέλαση 7/9/2021).

¹⁰⁶ Βερούτης, Α. (2020, 10 Απριλίου). ό.π.

χρήσιμη η υιοθέτηση υποδειγματικών καλών πρακτικών (best practices).¹⁰⁷ Στο πλαίσιο αυτό η IFLA προτείνει μία σειρά από καλές πρακτικές, που εγκαινιάστηκαν από βιβλιοθήκες κατά τη διάρκεια της πανδημίας με σκοπό να ανταποκριθούν στις νέες συνθήκες της παγκόσμιας κρίσης που προκάλεσε η πανδημία, και μπορούν να λειτουργήσουν για όλες τις βιβλιοθήκες.¹⁰⁸

Σε περιόδους κρίσης οι πολιτιστικοί οργανισμοί μπορούν να επανέλθουν σε «συντεταγμένη ορθολογική πορεία» όταν εντοπιστούν τα αίτια της κρίσης με αντικειμενικότητα και ακολουθήσει άμεση λήψη πρακτικών μέτρων. Κρίσιμος παράγοντας είναι οι αλλαγές στην οργάνωση και στη νοοτροπία με στρατηγικό σχεδιασμό, συνέργειες, εργαλεία ελέγχου και με γνώμονα το κοινό συμφέρον.

Υποστηρίζεται ότι η κατάλληλη διαχείριση των δυσκολιών κάτω από συνθήκες κρίσεων μπορεί να οδηγήσει στην ανάκαμψη και ακόμα και στη βελτίωση, οδηγώντας σε υψηλότερο επίπεδο από την προηγούμενη της κρίσης κατάσταση.¹⁰⁹

Οι Dahlke et.al. (2021) υποστηρίζουν ότι η πανδημία οδήγησε σε μία σειρά από καινοτόμες πρακτικές με στόχο την ικανοποίηση βασικών ανθρώπινων αναγκών. Οι καινοτομίες την περίοδο της πανδημίας, κυμαίνονται από τεχνολογικές καινοτομίες έως λιτές και κοινωνικές καινοτομίες, και μοιάζουν να λειτουργούν ως κοινωνικός μηχανισμός συμφιλίωσης των αναδυόμενων προκλήσεων. Υποστηρίζουν ότι οι ανάγκες τόσο των καταναλωτών όσο και των καινοτόμων πρέπει να νοηματοδοτηθούν εκ νέου και να αντιμετωπιστούν ως ένα πιο σύνθετο φαινόμενο κατά τη διάρκεια των κρίσεων, καθώς παρατηρείται ξαφνική έξαρση αναγκών που υπερβαίνουν την έννοια της σωματικής υγείας και τονίζουν την ανάγκη για στοργή, ξενοιασιά, συμμετοχή και δημιουργία. Μια κοινωνικο-ψυχολογική αξιολόγηση των καινοτομιών ως έκφραση των ανθρώπινων αναγκών μπορεί να μας βοηθήσει στην καλύτερη κατανόηση της λειτουργίας των καινοτομικών συστημάτων και της κοινωνίας μας. Τα παρατηρούμενα μοτίβα στο δείγμα των καινοτομιών COVID που μελέτησαν υποστηρίζουν ότι ενθαρρύνουν την κατανόηση αυτών των στιγμών της ιστορίας ως μοναδικές ευκαιρίες για να αλλάξει ο κόσμος προς το καλύτερο.¹¹⁰

Ο D. Haugh (2021) υποστηρίζει ότι παρόλο που καταβάλλουμε κάθε προσπάθεια να προλαμβάνουμε καταστάσεις, και παρόλο που σχεδιάζουμε μια ποικιλία σεναρίων, μερικές

¹⁰⁷ Μπουραντάς, Δ. (2015). *Μάνατζμεντ, Πλήρες Θεωρητικό Υπόβαθρο, Σύγχρονες Προσεγγίσεις και Μέθοδοι, Διοικητικές & Ηγετικές Ικανότητες* (2η έκδ.). Αθήνα: Ε. Μπένου, σ. 687-724.

¹⁰⁸ IFLA (2022b) COVID-19 and the Global Library Field. Providing services remotely. Ανακτήθηκε από <https://www.ifla.org/covid-19-and-libraries#services> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

¹⁰⁹ Φιλολία, Α., Παπαγεωργίου, Η., & Στεφανάτος, Σ. (2005). *Σύστημα Διαχείρισης Κρίσεων και Ανθρώπινος Παράγοντας - Παραδείγματα Εφαρμογής*, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, σ 7.

¹¹⁰ Dahlke, J., Bogner, K., Becker, M., Schlaile, M. P., Pyka, A., & Ebersberger, B. (2021). op.cit.

φορές το μόνο που μπορούμε να κάνουμε είναι να αντιδράσουμε. Αυτό έγινε και με τη σύγχρονη πανδημία. Το κρίσιμο στην περίπτωση αυτή είναι ο τρόπος αντίδρασης όταν βρισκόμαστε αντιμέτωποι με μια απρόβλεπτη κατάσταση. Ο D. Haugh (2021) υποστηρίζει ότι ο καλύτερος τρόπος αντίδρασης προϋποθέτει την ευελιξία και την καινοτομία.¹¹¹

2.3.1. Οι επιπτώσεις της πανδημίας στη λειτουργία των βιβλιοθηκών

Η πανδημία της COVID-19 είχε επιπτώσεις στη λειτουργία των βιβλιοθηκών που κυμάνθηκαν από περιορισμούς και υγειονομικά μέτρα κατά τη λειτουργία μέχρι την ακύρωση προγραμματισμένων εκδηλώσεων και το κλείσιμο των βιβλιοθηκών. Οι κρατικές διοικήσεις ανά τον κόσμο επέδειξαν διαφορετική στάση στην αντιμετώπιση της πανδημίας. Κάποιες κυβερνήσεις άφησαν τις διευθύνσεις των βιβλιοθηκών να αποφασίσουν για τα μέτρα, κάποιες αποφάσισαν εκείνες είτε το κλείσιμο των βιβλιοθηκών είτε την κανονική και απρόσκοπτη λειτουργία. Κάθε απόφαση που ενέχει οδηγίες για περιορισμό των υπηρεσιών ή ορίζει το κλείσιμο μιας βιβλιοθήκης μπορεί να δημιουργήσει κινδύνους στη διοίκηση των βιβλιοθηκών και οφείλει να λαμβάνεται με μεγάλη περίσκεψη. Οι βιβλιοθήκες βρέθηκαν αντιμέτωπες με προβληματισμούς σχετικά με το ποιες υπηρεσίες να προσφέρουν στο κοινό και με ποιο τρόπο.¹¹²

Οι T. Wang & B. Lund εξέτασαν τον τρόπο με τον οποίο οι δημόσιες βιβλιοθήκες των Ηνωμένων Πολιτειών ανταποκρίθηκαν στις ανάγκες ενημέρωσης κατά την πανδημία μέσω των διαδικτυακών ανακοινώσεων τους προς το κοινό. Πραγματοποιήθηκε ανάλυση περιεχομένου των ανακοινώσεων των Δημοσίων Βιβλιοθηκών σχετικά με την πανδημία COVID-19, που αναρτήθηκαν κατά την περίοδο 14 Μαρτίου με 12 Απριλίου 2020. Από την έρευνα προκύπτει ότι πάνω από το 90% των βιβλιοθηκών ανακοίνωσαν κλείσιμο λόγω της πανδημίας και το 98% των βιβλιοθηκών ανέφεραν ότι τα προγράμματα αναστάλησαν.¹¹³

Από την αρχή της πανδημίας η λειτουργία των βιβλιοθηκών γενικότερα και των Δημοσίων Βιβλιοθηκών ειδικότερα περνάει κρίση. Οι βιβλιοθήκες τηρούν έκτακτα υγειονομικά μέτρα στους χώρους τους. Ενδεικτικά παρουσιάζονται αντιπροσωπευτικές περιπτώσεις λειτουργίας Δημοσίων Βιβλιοθηκών.

¹¹¹ Haugh, D. (2021). Communicating with medical library users during COVID-19. *Journal of the Medical Library Association: JMLA*, 109(1), 107.

¹¹² IFLA (2022a). *COVID-19 and the Global Library Field*. Ανακτήθηκε από <https://www.ifla.org/covid-19-and-the-global-library-field/#understanding> (τελευταία προσπέλαση 7/1/2022).

¹¹³ Wang, T., & Lund, B. (2020). Announcement information provided by United States' public libraries during the 2020 COVID-19 pandemic. *Public Library Quarterly*, 39(4), 283-294.

Η Chicago Public Library γνωστοποιεί στο κοινό της ότι διανύει τη Φάση V: Protect Chicago. Η βιβλιοθήκη παρακαλεί τους χρήστες άνω των δύο ετών να φορούν μάσκα. Σε περίπτωση που δεν έχουν παρέχει μάσκες η βιβλιοθήκη. Η βιβλιοθήκη παρουσιάζει μία σειρά από μέτρα που έχει πάρει για να προστατέψει τους χρήστες της όπως διαχωριστικά πλεξιγκλάς, αλληλεπίδραση με το προσωπικό των χρηστών σε χρόνο λιγότερο των 15 λεπτών, απολυμαντικά χεριών, αποστάσεις κ.ά. Η Chicago Public Library ακολουθεί το πρωτόκολλο της πόλης του Σικάγο για την αντιμετώπιση των περιπτώσεων προσβολής από την COVID-19. Το πρωτόκολλο αυτό περιλαμβάνει μέτρα για τον εντοπισμό επαφών, την ενημέρωση των συναδέλφων για έναν θετικό εργαζόμενο που αυτοαναφέρθηκε και για τον καθαρισμό του χώρου εργασίας.¹¹⁴ Ομοίως η Lyon Public Library ακολουθεί τροποποιημένους κανονισμούς επίσκεψης και χρήσης των υπηρεσιών της στο πλαίσιο της πρόληψης της COVID-19.¹¹⁵ Η San Francisco Public Library ανακοινώνει στην πρώτη σελίδα της ιστοσελίδας της ότι «Μάσκες απαιτούνται σε όλες τις εγκαταστάσεις της Βιβλιοθήκης».¹¹⁶

Η λειτουργία των βιβλιοθηκών έχει διεθνώς διαταραχτεί. Κάποιες βιβλιοθήκες παραμένουν κλειστές, κάποιες λειτουργούν με ορισμένα τμήματά τους και κάποιες μόλις ανοίγουν και ενημερώνουν το κοινό τους για την επαναλειτουργία και ακολουθούν τα υγειονομικά μέτρα των περιοχών που εδρεύουν σε σχέση με την πανδημία. Διεθνώς γίνεται προσπάθεια υποκατάστασης της παροχής διά ζώσης υπηρεσιών με την παροχή υπηρεσιών εξ αποστάσεων δωρεάν. Και κάποιες βιβλιοθήκες αντιμετωπίζοντας τον ρόλο των βιβλιοθηκονόμων ως βασικό στη διαχείριση κρίσεων και στην υποστήριξη των κοινοτήτων να αντιμετωπίσουν την κρίση παραμένουν ανοιχτές.

Η Hawaii State Public Library System, καθώς οι βιβλιοθήκες της περιοχής της δεν προσφέρουν ακόμη προγράμματα διά ζώσης, για να μοιραστούν λίγη χαρά με το κοινό τους, τρεις βιβλιοθηκονόμοι της HSPLS δημιούργησαν βίντεο με εικονικά παραμύθια και κατασκευές ως δώρο προς το κοινό τους την περίοδο των εορτών.¹¹⁷

Η Toronto Public Library ενημερώνει τους χρήστες της ότι έχει κλείσει προσωρινά 44 τμήματα λόγω έλλειψης προσωπικού που σχετίζεται με την COVID-19. Όλα τα ανοιχτά

¹¹⁴ Chicago Public Library (2022). *COVID-19 Response FAQs*. Ανακτήθηκε από <https://www.chipublib.org/faq/covid-19-response/> (τελευταία προσπέλαση 18/1/2022).

¹¹⁵ Lyon Public Library (2022). *Règlement de visite*. Ανακτήθηκε από <https://www.bm-lyon.fr/informations-pratiques/article/reglement-interieur> (τελευταία προσπέλαση 18/1/2022).

¹¹⁶ San Francisco Public Library (2022). *Health Requirement*. Ανακτήθηκε από <https://sfpl.org/> (τελευταία προσπέλαση 18/1/2022).

¹¹⁷ Hawaii State Public Library System (2022). *Virtual Holiday Storytime and Crafts*. Ανακτήθηκε από <https://www.librarieshawaii.org/2021/12/18/virtual-holiday-storytime-and-crafts/> (τελευταία προσπέλαση 18/1/2022).

τμήματα προσφέρουν κανονικές υπηρεσίες, με εξαίρεση τον διά ζώσης προγραμματισμό. Συνεχίζουν να λειτουργούν με όρια χωρητικότητας 50%. Αυτά τα προγραμματισμένα κλεισίματα τμημάτων διασφαλίζουν τις υπηρεσίες της βιβλιοθήκης σε όλη την πόλη. Πριν την επίσκεψη το κοινό θα έπρεπε να ενημερωθεί για την κατάσταση λειτουργίας κάθε τμήματος. Παράλληλα, οι διαδικτυακές μας υπηρεσίες παραμένουν διαθέσιμες και είναι προσβάσιμες από οπουδήποτε. Όλοι οι κάτοικοι του Τορόντο μπορούν να εγγραφούν για μια κάρτα ψηφιακής πρόσβασης online και να αποκτήσουν άμεση πρόσβαση σε χιλιάδες ηλεκτρονικά βιβλία, ηχητικά βιβλία, βίντεο συνεχούς ροής, πηγές ηλεκτρονικής μάθησης και πολλά άλλα. Για τη διά ζώσης εξυπηρέτηση το κοινό παρακαλείται να φοράει τη μάσκα, ακόμη και αν έχει εμβολιαστεί πλήρως, και να κρατά τη φυσική απόσταση.¹¹⁸ Η London Public Library προτείνει τη χρήση της βιβλιοθήκης από το σπίτι με πρόσβαση σε δωρεάν ηλεκτρονικές πηγές. «Δανειστείτε δωρεάν ταινίες, τηλεοπτικές εκπομπές, ντοκιμαντέρ, μουσική, ηλεκτρονικά βιβλία, κόμικς και ακουστικά βιβλία. Μπορείτε να δανειστείτε τίτλους μέσω ενός προγράμματος περιήγησης στο διαδίκτυο, smartphone και tablet. Από τις 31 Ιανουαρίου, τα υποκαταστήματα, εκτός από τα Carson, Glanworth και Lambeth είναι ανοιχτά για δανεισμό και χρήση υπολογιστών για έως και 2 ώρες την ημέρα με χρήση μάσκας και τήρηση αποστάσεων.¹¹⁹

Η Los Angeles Public Library αναγγέλλει στους χρήστες της ότι οι βιβλιοθήκες της περιοχής της άνοιξαν ξανά και το προσωπικό της είναι ενθουσιασμένο που θα καλωσορίσει ξανά τους χρήστες σε μια εμπειρία βιβλιοθήκης χωρίς πρόστιμα για τα καθυστερημένα βιβλία λόγω της αναστολής παροχής υπηρεσιών στους χρήστες. Βέβαια, το κοινό ενημερώνετε ότι η επαναλειτουργία θα γίνει σταδιακά. Θα προσφερθούν λοιπόν αρχικά στο κοινό οι χώροι και οι υπηρεσίες που θα είναι απόλυτα ασφαλείς και φιλόξενοι για όλους.¹²⁰

Η Σουηδία έχει μια πολυπλοκότητα στη διοίκηση. Χρειάζεται να εξισορροπήσουν η αυτοδιοίκηση των δήμων, οι συστάσεις του Οργανισμού Δημόσιας Υγείας της Σουηδίας, οι περιφερειακές συστάσεις για την υγεία και να ερμηνευτεί η νομολογία για τις βιβλιοθήκες. Κάθε δήμος διαθέτει δημόσια βιβλιοθήκη που πρέπει να είναι προσβάσιμη σε όλους και προσαρμοσμένη στις ανάγκες των χρηστών της. Ως αποτέλεσμα εμφανίζονται 290 διαφορετικές τοπικές αποφάσεις με διαφορετικό βαθμό συντονισμού μεταξύ των δήμων,

¹¹⁸ Toronto Public Library (2022, January). *COVID-19 Impacts*. Ανακτήθηκε από <https://torontopubliclibrary.typepad.com/programming/our-reopening-plan.html> (τελευταία προσπέλαση 18/1/2022).

¹¹⁹ London Public Library (2022). *Service Alerts*. Ανακτήθηκε από <https://www.londonpubliclibrary.ca/> (τελευταία προσπέλαση 18/1/2022).

¹²⁰ Los Angeles Public Library (2022). *Reopening*. Ανακτήθηκε από <https://www.lapl.org/reopening> (τελευταία προσπέλαση 18/1/2022).

δημιουργώντας για τους χρήστες με μια σημαντική διαφοροποίηση των υπηρεσιών βιβλιοθήκης ανάλογα με τον τρόπο που ζει κάποιος στη χώρα. Από την άποψη του νόμου για τις βιβλιοθήκες οι ιδιαιτερότητες που προκύπτουν από την αποκέντρωση της διοίκησης, καθώς η ισότιμη πρόσβαση στις βιβλιοθήκες και τις υπηρεσίες βιβλιοθηκών είναι η ύψιστη αποστολή, και οι διαφορές θα πρέπει να περιορίζονται στο ελάχιστο.

Κατά τη διάρκεια των 9 έως 10 μηνών της πανδημίας του έτους 2020, οι σουηδικές Δημόσιες Βιβλιοθήκες πέρασαν από πέντε φάσεις, που αποκλίνουν αισθητά από πολλές άλλες ευρωπαϊκές χώρες.

Κατά τη διάρκεια της πρώτης φάσης, οι περισσότερες δημόσιες βιβλιοθήκες παρέμειναν ανοικτές. Το σκεπτικό και η κυρίαρχη άποψη ήταν ότι στις πρώτες φάσεις της πανδημίας η σημασία των βιβλιοθηκών ως σημείων πληροφόρησης ήταν κομβική και συνεπώς η διατήρηση των Δημοσίων Βιβλιοθηκών ανοικτών απαραίτητη. Στο πλαίσιο αυτό δόθηκε έμφαση στις ανάγκες των διαφόρων ομάδων χρηστών και οι περισσότερες Δημόσιες Βιβλιοθήκες χρησιμοποίησαν δημιουργικότητα και εφευρετικότητα για την επίλυση πρακτικών ζητημάτων. Η Σουηδία το 2020 συνέχισε να ακολουθεί τη δική της πορεία σε σύγκριση με τις υπόλοιπες Ευρώπη, κάνοντας την πορεία της από τις ανοικτές στις κλειστές βιβλιοθήκες μια διαδικασία 10 μηνών. Πραγματοποιήθηκε ένα μεγάλο εγχείρημα να συγκεντρωθούν όλα τα δεδομένα, αρχεία και από τους 290 δήμους, με στόχο να γίνουν βαθύτερες αναλύσεις στο μέλλον. Επιπλέον, κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου της πανδημίας, η Εθνική Βιβλιοθήκη της Σουηδίας μπόρεσε να απεικονίσει τη γενική κατάσταση μήνα προς μήνα.

Αντίθετα, κατά την πέμπτη φάση (τέλη Νοεμβρίου και Δεκέμβριος 2020), το προσωπικό των βιβλιοθηκών εξέφραζε συχνότερα αρνητικές απόψεις σχετικά με τη διατήρηση των Δημοσίων Βιβλιοθηκών ανοικτών (*business as usual*). Και τέλος, πριν από τα Χριστούγεννα οι περισσότερες Δημόσιες Βιβλιοθήκες έκλεισαν προσωρινά με πιθανή επαναλειτουργία τον Ιανουάριο του 2021.

Γενικότερα, ο ρόλος των Δημοσίων Βιβλιοθηκών στην τοπική κοινωνία τέθηκε υπό συζήτηση κατά την περίοδο της πανδημίας, και το ερώτημα ήταν αν θα μπορούσε η τοπική κοινότητα να τα καταφέρει χωρίς βιβλιοθήκες. Η συζήτηση εντός της σουηδικής κοινότητας βιβλιοθηκών αντανακλά τη συνολική άποψη της Σουηδίας για την απάντηση στην πανδημία της νόσου Covid-19.¹²¹

Στην San Francisco Public Library (SFPL), περισσότερα από τα δύο τρίτα του

¹²¹ Rundqvist, E. (2020). Public libraries as a vital social function or something we can do without in times of crises. The Swedish reaction to Covid-19. *Alexandria*, 30(2-3), 247-255.

προσωπικού θεωρούνται εργαζόμενοι για έκτακτες ανάγκες σύμφωνα με τον κρατικό νόμο. Ως εκ τούτου, το προσωπικό της SFPL «βρέθηκε στην πρώτη γραμμή της αντιμετώπισης έκτακτης ανάγκης δημόσιας υγείας της πόλης». Από το προσωπικό της βιβλιοθήκης 588 στους 900 είναι υπάλληλοι με ευθύνη αντιμετώπισης καταστροφών και έχουν προσφέρει περισσότερες από 10.000 εβδομάδες συνολικής υπηρεσίας κατά τη διάρκεια της COVID-19. Η καινοτομία ήταν ότι η κατάσταση έκτακτης ανάγκης για τη δημόσια υγεία «αποκάλυψε πόσο σπουδαίοι και πόσο ηρωικοί και εντελώς απαραίτητοι είναι οι εργαζόμενοι στις βιβλιοθήκες», καθώς απέδειξε ότι το προσωπικό της βιβλιοθήκης μπορεί να προσαρμοστεί και να ηγηθεί με την ανάληψη αρμοδιοτήτων υψηλότερου επιπέδου στην κοινότητα.¹²²

2.3.2. Καινοτόμες καλές πρακτικές από την IFLA για την αντιμετώπιση της κρίσης της πανδημίας από τις βιβλιοθήκες

Η πανδημία συντέλεσε στην αναβάθμιση των ψηφιακών υπηρεσιών των βιβλιοθηκών. Το διαδίκτυο αναδείχτηκε σε πολύτιμο εργαλείο επικοινωνίας και εξυπηρέτησης του κοινού. Πολλές βιβλιοθήκες κατά το διάστημα της πανδημίας απέκτησαν διαδικτυακή παρουσία και τα 3/4 των εθνικών βιβλιοθηκών υπολογίζεται ότι εγκαίνιασαν νέες ψηφιακές υπηρεσίες μετά την εμφάνιση της πανδημίας.

Η IFLA εστίασε στη συγκέντρωση καινοτόμων καλών πρακτικών, που συγκέντρωσε από βιβλιοθήκες από όλον τον κόσμο, για να βοηθήσει τις βιβλιοθήκες να αντιμετωπίσουν την υγειονομική κρίση και την ανάγκη απομακρυσμένης λειτουργίας σε ψηφιακό περιβάλλον, να προσελκύσουν και να εξυπηρετήσουν το κοινό από απόσταση, να διασφαλίσουν τη σχέση τους με το κοινό τους και σε κάποιες περιπτώσεις ακόμα και να την ενδυναμώσουν. Οι καινοτόμες πρακτικές που συγκέντρωσε η IFLA¹²³ συνοψίζονται ως εξής:

Πίνακας 5	
Καινοτόμες πρακτικές βιβλιοθηκών την περίοδο της πανδημίας από την IFLA	
• <i>Πληροφόρηση</i>: οι βιβλιοθήκες και κυρίως οι βιβλιοθήκες υγείας επέδειξαν εξαιρετικό	

¹²² SinhaRoy, S. (2021, January 23). Shaping “The After” Five library leaders on a year of challenges. *American Libraries Magazine*. Ανακτήθηκε από <https://americanlibrariesmagazine.org/blogs/the-scoop/shaping-the-after/> (τελευταία προσπέλαση 7/1/2022).

¹²³ IFLA (2022b). COVID-19 and the Global Library Field. Providing services remotely. Ανακτήθηκε από <https://www.ifla.org/covid-19-and-libraries#services> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

	ενδιαφέρον για την παροχή πληροφοριών σχετικών με τη νέα νόσο που προκάλεσε την πανδημία (π.χ. βιβλιοθήκη του Οργανισμού Υγείας στο Σάο Πάολο της Βραζιλίας). Κάποιες βιβλιοθήκες προσκάλεσαν ειδικούς σε θέματα δημόσιας υγείας για να ενημερώσουν με ομιλίες τους χρήστες (βιβλιοθήκη στη Χέλσινγκμποργκ της Σουηδίας).
	➤ <i>MME</i>: Οι βιβλιοθήκες σε πολλές χώρες συνεργάστηκαν με εφημερίδες, ραδιοφωνικούς σταθμούς και άλλα κανάλια επικοινωνίας προκειμένου να αυξήσουν την ευαισθητοποίηση για τη νέα νόσο.
	➤ <i>Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης</i>: Η συμβολή των βιβλιοθηκών στην υποστήριξη της έρευνας συνεχίζεται. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι το τμήμα Επιστήμης της Πληροφόρησης του Πανεπιστημίου του Κουβέιτ συνέβαλε στην καθοδήγηση έρευνας σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο διαδίδονται οι πληροφορίες για την COVID-19 στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Οι Δημόσιες Βιβλιοθήκες Kibera και Nakuru στην Κένυα, εταίροι του Electronic Information for Libraries (EIFL) - Public Library Innovation Programme (PLIP), προωθούν το τοπικό γλωσσικό περιεχόμενο γύρω από την COVID-19, μέσω των κοινωνικών δικτύων, καθώς και την ανταλλαγή συστάσεων βιβλίων.
	➤ <i>Δημιουργία αρχείων και υπηρεσιών ανάκτησης στοιχείων με πληροφορίες σχετικές με την COVID-19</i>: Ο ρόλος των βιβλιοθηκών ως θεματοφυλάκων ιστορικών αρχείων είναι ισχυρός. Μια ανάρτηση από το Ithaka S+R επισημαίνει διάφορες πρωτοβουλίες με σκοπό τη συλλογή και τη διατήρηση υλικού για την πανδημία, ενώ η Διεθνής Κοινοπραξία Διατήρησης Διαδικτύου επιδιώκει να συντονίσει τις προσπάθειες. Παράλληλα, το Πανεπιστήμιο Κολούμπια ξεκίνησε ένα πρόγραμμα αρχειοθέτησης, όπως και η Εθνική Βιβλιοθήκη της Ισπανίας, ενώ οι βιβλιοθήκες Kingport στο Τενεσί και Springfield County στο Ιλινόις των ΗΠΑ και η Κρατική Βιβλιοθήκη στη Βικτώρια της Αυστραλίας ζήτησαν από τα μέλη της κοινότητας τους να μοιραστούν τις ιστορίες τους για το COVID-19. Οι βιβλιοθήκες στην Ουέσκα της Ισπανίας, π.χ. ενθαρρύνουν τα παιδιά να συγγράψουν ιστορίες για τις εμπειρίες τους, που ταυτόχρονα να τα βοηθούν να αντιμετωπίσουν την πίεση που νιώθουν. Η Ένωση Βιβλιοθηκονόμων και Αρχιονόμων του Καμερούν συνεργάστηκε με το Πανεπιστήμιο Bamenda και το Υπουργείο Πολιτισμού με σκοπό τον συντονισμό των προσπαθειών αρχειοθέτησης στη χώρα, έτσι ώστε να διασωθούν τα μαθήματα από την

	εμπειρία της σύγχρονης πανδημίας. Η δημόσια βιβλιοθήκη του Arlington στις ΗΠΑ συνεργάζεται με παιδιά από τις τοπικές κοινότητες και καλλιτέχνες για την παραγωγή «quaranzines», μικρών βιβλίων που περιγράφουν τη ζωή στην καραντίνα λόγω COVID-19. Η βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου της Μαλαισίας αναπτύσσει εργαλεία για τη διευκόλυνση της διαδικτυακής αναζήτησης και ανάκτησης στοιχείων σχετικά με την πανδημία COVID-19, ετοιμάζει μια αφίσα για να εξηγήσει το έργο της και έχει δημιουργήσει μια υπηρεσία ανάκτησης στοιχείων COVID-19 για να υποστηρίξει τους γιατρούς σε όλη τη χώρα να απαντούν σε ερωτήσεις.
	• <i>Πρόσβαση στις υπηρεσίες των βιβλιοθηκών από απόσταση: Χρήση νέων τεχνολογιών για την πρόσβαση στις βιβλιοθήκες, για την εκπαίδευση και τη ψυχαγωγία από απόσταση</i>
	➤ <i>Διαδικτυακή επικοινωνία με τους βιβλιοθηκονόμους:</i> Αρκετές βιβλιοθήκες κατέφυγαν στην ενίσχυση της παρουσίας τους στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Οργάνωσαν στο πλαίσιο αυτό την υπηρεσία «ρωτήστε έναν βιβλιοθηκονόμο», όπως π.χ. οι βιβλιοθήκες στο Γιοχάνεσμπουργκ της Νότιας Αφρικής. Ορισμένες Δημόσιες Βιβλιοθήκες εργάστηκαν επίσης για την ανάπτυξη νέων δυνατοτήτων επικοινωνίας εξ αποστάσεως του κοινού με τους βιβλιοθηκονόμους. Οι βιβλιοθήκες της Δανίας δημιούργησαν μια διαδικτυακή υπηρεσία αναφοράς Ask-a-Librarian. Οι Βιβλιοθήκες του Χέλσινγκμποργκ της Σουηδίας δημιούργησαν για πρώτη φορά μια λειτουργία συνομιλίας στον ιστότοπό τους. Το παράδειγμα αυτό ακολούθησαν και πολλές βιβλιοθήκες της Μαλαισίας. Το Ομοσπονδιακό Πανεπιστήμιο του Ρίο ντε Τζανέιρο για τον καλύτερο τρόπο χρήσης του υλικού της βιβλιοθήκης παρέχει συμβουλές στους χρήστες μέσω του WhatsApp και της τηλεδιάσκεψης. Επίσης, Η βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου Abgu Parazian στην Αρμενία έχει δημιουργήσει δυνατότητες επικοινωνίας με τους βιβλιοθηκονόμους εξ αποστάσεως, όπως και η Κεντρική Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου Al Ameerah στο Ιράκ. Η Κεντρική Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου Diyala και του Imam Al-Kadhumi College, Ιράκ, όπως και άλλες, χρησιμοποιούν το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο για να παρέχουν πρόσβαση σε πηγές και να απαντούν σε ερωτήσεις των φοιτητών, καθώς και μέσω μιας υπηρεσίας μηνυμάτων. Το Rabindra Sadhan Girls' College, στο Assam της Ινδίας, κάνει το ίδιο, αλλά μέσω ομάδων WhatsApp, δεδομένου ότι αυτές μπορούν να λειτουργήσουν καλύτερα στα τηλέφωνα.

	Ομοίως, στις ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες, γίνονται προσπάθειες για την παροχή απομακρυσμένης πρόσβασης, για παράδειγμα μέσω μιας ηλεκτρονικής υπηρεσίας αίτησης άρθρων στο Πανεπιστήμιο East West στο Μπαγκλαντές, ψηφιακών επαφών στη βιβλιοθήκη του Γεωπονικού Πανεπιστημίου της Κολομβίας και του Πανεπιστημίου Veracruz στο Μεξικό, ή μέσω ωρών κλήσης στο Πανεπιστήμιο Rhodes της Νότιας Αφρικής.
	➤ <i>Δημιουργία Podcasts:</i> Η Εθνική Βιβλιοθήκη της Νορβηγίας ενθαρρύνει τους χρήστες να έχουν πρόσβαση στα podcasts της, ενώ οι προσωπικές εκδηλώσεις δεν είναι δυνατές.
	➤ <i>Διαδικτυακά σεμινάρια ψηφιακής κατάρτισης χρηστών:</i> Η Κεντρική Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου Al Ameerah στο Ιράκ προσπάθησε να αντιμετωπίσει την πρόκληση της COVID-19 και τον ρόλο της τεχνολογίας, μέσω ενός σχετικού σεμιναρίου που διέθεσε στο YouTube. Επειδή δεν είναι όλοι οι χρήστες εξοικειωμένοι με τα ψηφιακά εργαλεία το Πανεπιστήμιο Επιστήμης και Τεχνολογίας King Abdullah της Σαουδικής Αραβίας έχει δημιουργήσει μια σειρά από σεμινάρια για τον καλύτερο τρόπο χρήσης του υλικού της βιβλιοθήκης. Οι βιβλιοθήκες στην Ουέσκα της Ισπανίας ανταποκρίθηκαν αναπτύσσοντας νέο εκπαιδευτικό υλικό για τους χρήστες ώστε να τους βοηθήσουν να αξιοποιήσουν στο έπακρο αυτές τις δυνατότητες. Παρομοίως, η Κεντρική Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου της Βαγδάτης ξεκίνησε εκπαιδευτικό πρόγραμμα για να βοηθήσει τους φοιτητές να αξιοποιήσουν με τον καλύτερο δυνατό τρόπο τα ψηφιακά εργαλεία που έχουν στη διάθεσή τους, ενώ οι βιβλιοθήκες στο Λονδίνο, στο Ηνωμένο Βασίλειο, προσέφεραν εικονική εκπαίδευση πληροφορικής, προκειμένου να βοηθήσουν τους χρήστες να χρησιμοποιούν ιστοτόπους και υπηρεσίες εκτός του Zoom.
	➤ <i>Ηλεκτρονική εξ αποστάσεως εγγραφή χρηστών:</i> Ορισμένες βιβλιοθήκες επιδιώκουν επίσης να βοηθήσουν τους δυνητικούς χρήστες που δεν έχουν ακόμη εγγραφεί και οι οποίοι δεν μπορούν άμεσα να εγγραφούν αυτοπροσώπως. η Εθνική Βιβλιοθήκη του Μαρόκου παρέχει επίσης ηλεκτρονικές εγγραφές.
	➤ <i>Διαδικτυακός δανεισμός εξ αποστάσεως:</i> Η βιβλιοθήκη του Ιερού Προσκυνημάτων Al-Abbas στο Ιράκ παρέχει μια υπηρεσία εξ αποστάσεως

	δανεισμού για ερευνητές που δίνει πρόσβαση σε ηλεκτρονικές πηγές. Η Εθνική Βιβλιοθήκη της Εσθονίας, για παράδειγμα, έχει καθιερώσει μέσα για την παροχή πρόσβασης σε βιβλία χωρίς επαφή, όπως και το Υπουργείο Πολιτισμού της Τουρκίας στην περίπτωση των Δημοσίων βιβλιοθηκών. Οι βιβλιοθήκες της Αυστρίας και της Κροατίας έχουν επεκτείνει την πρόσβαση στον ηλεκτρονικό δανεισμό σε όλο τον πληθυσμό. Ο οργανισμός Cultuurconnect στο Βέλγιο, ο οποίος συνεργάζεται με βιβλιοθήκες, έχει επίσης ανοίξει το περιεχόμενό του σε μη εγγεγραμμένους χρήστες, όπως και η Booklist στις Ηνωμένες Πολιτείες, η οποία εργάζεται για την παροχή κριτικών βιβλίων και άλλου υλικού
	➤ <i>Διευκόλυνση στην εύρεση του ψηφιακού περιεχομένου της βιβλιοθήκης στην ιστοσελίδα</i> με την τοποθέτηση του ψηφιακού της περιεχομένου στην πρώτη θέση του ιστοτόπου της βιβλιοθήκης (Δημόσια Βιβλιοθήκη στο Άαρχους της Δανίας).
	➤ <i>Παροχή δωρεάν ηλεκτρονικών βιβλίων και ελεύθερα διαθέσιμου ψηφιακού περιεχομένου:</i> Καταβλήθηκαν σημαντικές προσπάθειες για την ενίσχυση της πρόσβασης στα ηλεκτρονικά βιβλία, π.χ. με την αύξηση των ηλεκτρονικών βιβλίων που προσφέρονται για δανεισμό στους χρήστες (στη Δανία), τη δημιουργία μιας νέας εφαρμογής με ελεύθερα διαθέσιμο περιεχόμενο (στις Κάτω Χώρες) και την ανακατανομή των προϋπολογισμών για την πληρωμή του ηλεκτρονικού περιεχομένου. Σε παροχή δωρεάν ηλεκτρονικών βιβλίων προχώρησε και η Εθνική Βιβλιοθήκη του Μαρόκου. Ένας άλλος εταίρος του EIFL-PLIP, η Αρχή Βιβλιοθηκών της Γκάνα, προωθεί επίσης την πρόσβαση στο ψηφιακό της περιεχόμενο παράλληλα με βασικές πληροφορίες για την υγεία. Οι ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες σε όλο τον κόσμο (π.χ. του Πανεπιστημίου East West στο Μπαγκλαντές) έχουν επίσης συγκεντρώσει πληροφορίες σχετικά με τις ελεύθερα διαθέσιμες πηγές, όπως και ένας βιβλιοθηκονόμος στο Government Degree College στο Τζαμού και Κασμίρ της Ινδίας.
	➤ <i>Εικονική κατάθεση εργασιών:</i> Η βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου Mustansiriyah στο Ιράκ διατηρεί μια καταμέτρηση της χρήσης της υπηρεσίας ηλεκτρονικής κατάθεσης διατριβών και διαδικτυακών σεμιναρίων στα οποία συμμετέχει το προσωπικό της βιβλιοθήκης.

	➤ <i>Διαδικτυακές Πύλες:</i> Η Κοινοπραξία Πανεπιστημιακών Βιβλιοθηκών της Ανατολίας (ANKOS) ενέτεινε την ανταλλαγή πόρων μεταξύ των μελών της μέσω μιας ενιαίας πύλης, με σκοπό την επιτάχυνση της πρόσβασης στην έρευνα.
	➤ <i>Δημιουργία ενιαίων καταλόγων χρηστών μεταξύ βιβλιοθηκών:</i> Οι βιβλιοθήκες του Ιράν συμφώνησαν να αναγνωρίζουν η μία την κάρτα βιβλιοθήκης της άλλης, ώστε να μπορούν οι πολίτες να χρησιμοποιούν την πλησιέστερη σε αυτούς βιβλιοθήκη.
	➤ <i>Κατασκευή νέων διεπαφών για την πρόσβαση στο υλικό</i> (οι βιβλιοθήκες Al-rawdha-Al-haydari στο Ιράκ και του Πανεπιστημίου Diyala στο Ιράκ).
	➤ <i>Παροχή WiFi από τις βιβλιοθήκες:</i> Σε πολλές χώρες διεθνώς οι βιβλιοθήκες προσφέρουν δωρεάν WiFi στους χρήστες ως ένα θεμελιώδες στοιχείο της προσφοράς τους. Στις ΗΠΑ, έγινε έκκληση προς τις βιβλιοθήκες να αφήνουν ανοιχτό το WiFi, ώστε οι χρήστες να έχουν πρόσβαση στο διαδίκτυο από τα αυτοκίνητά τους, αν χρειαστεί. Στην κομητεία Torcka των ΗΠΑ, βιβλιοαυτοκίνητα εξοπλισμένα με WiFi επισκέπτονται κοινότητες όπου υπάρχει χαμηλή συνδεσιμότητα. Σε άλλα μέρη, εργαλεία όπως το TV White Space, μία τεχνολογία που λειτουργεί με τη χρήση τμημάτων του ραδιοφάσματος, που δεν χρησιμοποιούνται από άλλες υπηρεσίες για την παροχή WiFi από απόσταση, λειτουργούν μέσω βιβλιοθηκών για να συνδεθούν οι μη συνδεδεμένοι. Αυτή μπορεί να είναι μία μεγάλη προσφορά για όσους χρειάζονται το διαδίκτυο, π.χ. για να αποκτήσουν γνώσεις και να έχουν πρόσβαση σε πληροφορίες. Άλλες βιβλιοθήκες προσφέρουν πρόσβαση στο Zoom για να βοηθήσουν τους χρήστες τους να παραμείνουν σε επαφή με το κοινωνικό τους δίκτυο. Κάποιες βιβλιοθήκες χρειάστηκε να αντιμετωπίσουν προβλήματα σχετικά με την πρόσβαση των χρηστών σε επιδοτούμενο WiFi, παρόλο που η Αμερικανική Ένωση Βιβλιοθηκών άσκησε επιτυχημένες πιέσεις για την άρση ανάλογων περιορισμών, ή σχετικά με ανησυχίες για τη δημόσια υγεία από τη συνάθροιση πολλών ανθρώπων σε χώρους στάθμευσης.
	➤ <i>Δημιουργία συλλογών και υλικού:</i> Οι παραδοσιακές προσπάθειες των βιβλιοθηκών για την παραγωγή συλλογών βιβλίων και υλικού για επίκαιρα θέματα συνεχίστηκαν, με ιδιαίτερη έμφαση στην αντιμετώπιση του άγχους

	και της ανησυχίας και στην προώθηση της θετικής ψυχικής υγείας, π.χ. από την Εθνική Βιβλιοθήκη Ιατρικής στις Ηνωμένες Πολιτείες.
	➤ <i>Ψηφιακή μάθηση:</i> Δημιουργία περιεχομένου που επικεντρώνεται στην εκμάθηση νέων δεξιοτήτων (βιβλιοθήκη Granby στο Κεμπέκ του Καναδά). Ψηφιακά εργαλεία μάθησης και ψηφιακό περιεχόμενο για την υποστήριξη της μάθησης (Εθνική Βιβλιοθήκη της Γαλλίας, Εθνική Βιβλιοθήκη της Ισπανίας). Οι σχολικές βιβλιοθήκες παρέχουν υλικό σε μορφή που επιτρέπει στους γονείς να υποστηρίζουν την εκπαίδευση των παιδιών τους στο σπίτι (ΗΠΑ). Στη Βραζιλία, η βιβλιοθήκη στο Marista Social School Santa Monica συνεργάζεται στενά με τους εκπαιδευτικούς και μέσω του Microsoft Teams για να συνεργαστεί με τους μαθητές και να υποστηρίξει τη μάθηση, παρά το γεγονός ότι οι συλλογές της δεν είναι διαθέσιμες. Η READ Bhutan ανέπτυξε υλικό για την υποστήριξη γονέων και παιδιών, συνεργάζεται στενά με σχολεία και μεταδίδει ακόμη και περιεχόμενο. Έχουν επίσης εργαστεί για τη δημιουργία εναλλακτικών χώρων μάθησης, εάν τα σχολεία δεν μπορούν να επαναλειτουργήσουν όπως είχε προγραμματιστεί. Το τμήμα εκπαίδευσης της Εθνικής Υπηρεσίας Βιβλιοθήκης και Πληροφόρησης του Τρινιντάντ και Τομπάγκο δημιούργησε πακέτα ψηφιακών πηγών για μαθήματα πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και έθεσε επίσης τη διδασκαλία της βιβλιοθήκης και του πληροφοριακού αλφαριθμητισμού στο διαδίκτυο, όπως και το Πανεπιστήμιο East West του Μπαγκλαντές. Συνεχίζει να εργάζεται για την εξεύρεση νέων τρόπων αποτελεσματικής παροχής διδασκαλίας. Ομοίως, η Εθνική Βιβλιοθήκη της Τζαμάικα έχει δημιουργήσει ένα πρόγραμμα για να βοηθήσει τους μαθητές να συνεχίσουν να μελετούν και να περνούν τις εξετάσεις τους.
	➤ <i>Διαδικτυακές Λέσχες Ανάγνωσης:</i> Διοργάνωση διαδικτυακών λεσχών βιβλίου (η Δημόσια Βιβλιοθήκη της Νέας Υόρκης, η Βιβλιοθήκη της Αλεξάνδρειας στην Αίγυπτο).
	➤ <i>Διαδικτυακά Προγράμματα Φιλαναγνωσίας:</i> Οι σχολικές βιβλιοθήκες στη Μαλαισία βρίσκονται στο επίκεντρο της υλοποίησης του προγράμματος e-NILAM για την ενθάρρυνση της ανάγνωσης κατά την αναστολή λειτουργίας των σχολείων. Η δημόσια βιβλιοθήκη της Vega la Camocha στην Ισπανία δημιούργησε ένα Gymkhana με θέμα το βιβλίο, προκειμένου να κρατήσει τα παιδιά να ασχοληθούν με το διάβασμα και να βοηθήσει τους γονείς να τα

	ψυχαγωγούν. Στην Ουρουγουάη οι σχολικές βιβλιοθήκες δημιούργησαν μια διαδικτυακή πλατφόρμα για να συνεχίσουν να υποστηρίζουν την ανάγνωση μεταξύ των εφήβων.
	➤ <i>Διαδικτυακά παραμύθια:</i> Το Redwood City στις ΗΠΑ και το Monash στην Αυστραλία παρέχουν π.χ. παραμύθια σε ανθρώπους που χρησιμοποιούν γλώσσες των μειονοτήτων. Επίσης, τα διαδικτυακά παραμύθια μιας βιβλιοθηκονόμου από την Εθνική Βιβλιοθήκη της Ροζεγα της Σερβίας αποτέλεσαν είδηση σε εθνικό επίπεδο. Παρόμοιες προσπάθειες στην Ελλάδα επέτρεψαν σε βιβλιοθήκες να παραμείνουν σε επαφή με τους χρήστες τους και να πραγματοποιήσουν καλλιτεχνικά προγράμματα.
	➤ <i>Ηλεκτρονικές ιστορίες και ενημέρωση για τα πνευματικά δικαιώματα:</i> Πολλές δημόσιες και σχολικές βιβλιοθήκες προωθούν τις ηλεκτρονικές ιστορίες, όπου μπορούν να βρουν λύση στους προβληματισμούς για τα πνευματικά δικαιώματα. Στην Πορτογαλία υπάρχει ένα εστιασμένο κανάλι στο YouTube, το ίδιο ισχύει και για το Σάο Πάολο της Βραζιλίας και για τη βιβλιοθήκη Maria Stagnero de Munar στην Ουρουγουάη.
	➤ <i>Καινοτόμες διαδικτυακές υπηρεσίες:</i> Άλλες βιβλιοθήκες συνεχίζουν με τις υπάρχουσες δραστηριότητες στο διαδίκτυο και παράλληλα επινοούν νέες. Η Εθνική Βιβλιοθήκη της Ολλανδίας συνεργάστηκε με μια οργάνωση συγγραφέων για να παρέχει μια υπηρεσία «συγγραφέας στην οθόνη σας». Η Βιβλιοθήκη του Κογκρέσου, για παράδειγμα, διοργανώνει έναν εικονικό μααραθώνιο μεταγραφής προκειμένου να εμπλέξει ανθρώπους από απόσταση.
	➤ <i>Εικονικές εκθέσεις:</i> Διοργάνωση εικονικών εκθέσεων, π.χ. Εθνική Βιβλιοθήκη της Γαλλίας.
	➤ <i>Διαδικτυακές εβδομαδιαίες συναυλίες</i> στο Κέντρο Λαογραφίας της Βιβλιοθήκης του Κογκρέσου των ΗΠΑ.
	➤ <i>Εικονικές εορταστικές εκδηλώσεις</i>, π.χ. για την Παγκόσμια Ημέρα του Παιδιού πραγματοποίησε η Βιβλιοθήκη της Εθνικής Αυτόνομης Βιβλιοθήκης του Μεξικού. Η εκστρατεία #LetsReadTogether στο πλαίσιο της προετοιμασίας για την Παγκόσμια Ημέρα Βιβλίου και Πνευματικών Δικαιωμάτων στις 23 Απριλίου ενθάρρυνε τους ανθρώπους σε όλη τη χώρα να διαβάζουν περισσότερο στο διαδίκτυο (σε ολόκληρη τη Μαλαισία).

	➤ <i>Διαδικτυακά Φεστιβάλ</i>: Διαδικτυακό φεστιβάλ λογοτεχνίας (αμερικανικές βιβλιοθήκες, συμπεριλαμβανομένης της Βιβλιοθήκης του Κογκρέσου).
	➤ <i>Διαδικτυακή ώρα για καφέ</i>: Η Δημόσια Βιβλιοθήκη του Turku στη Φινλανδία δημιούργησε απλά ώρες πρωινού καφέ για τους χρήστες στο διαδίκτυο.
	➤ <i>Δημιουργία «περιπάτων με ιστορίες»</i>, με σελίδες βιβλίων που αναφέρονται σε διάφορες πόλεις, με στόχο να κάνουν τους ανθρώπους να διαβάζουν περιδιαβαίνοντας (ορισμένες βιβλιοθήκες στις ΗΠΑ).
	➤ <i>Εικονικά δωμάτια</i>: στις ΗΠΑ βιβλιοθηκονόμοι χρησιμοποίησαν το GoogleForms για τη δημιουργία θεματικών εικονικών δωματίων απόδρασης. Πολλά από αυτά χρησιμοποιήθηκαν από εκπαιδευτικούς για την υποστήριξη της εκπαίδευσης. Ένας βιβλιοθηκάριος στην Peters Township της Πενσυλβάνια δημιούργησε ένα ψηφιακό δωμάτιο διαφυγής σχετικό με τον Χάρι Πότερ.
	➤ <i>Εικονική βιβλιοθήκη</i>: Οι βιβλιοθήκες στο Lakewood του Οχάιο, στις Ηνωμένες Πολιτείες, δημιούργησαν μια εικονική βιβλιοθήκη, προκειμένου να επαναφέρουν την αίσθηση του να μπαίνεις μέσα για να δανειστείς ένα βιβλίο.
<i>Ψυχοσυναισθηματική υποστήριξη και κοινωνική βοήθεια</i>	
	➤ <i>Επίτευξη ευημερίας στο πλαίσιο της πανδημίας</i>: Οι βιβλιοθήκες στην Κίνα έδωσαν ιδιαίτερη έμφαση στην επίτευξη της ευημερίας και την προσφορά βοήθειας στους ανθρώπους για να ανταποκριθούν στις πιέσεις της κρίσης της πανδημίας.
	➤ <i>Θεραπεία με την τέχνη</i>: Η Δημόσια Βιβλιοθήκη της Κότα στην Ινδία ανέπτυξε τις ηλεκτρονικές της υπηρεσίες, προωθώντας τη βιβλιοθεραπεία ως μέσο υποβοήθησης των χρηστών για να ξεπεράσουν την κρίση. Η Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου του Ταρτού, στην Εσθονία χρησιμοποίησε την ποιητική θεραπεία ως ένα μέσο για την ενίσχυση της ευεξίας των χρηστών.
	➤ <i>Ενθάρρυνση δραστηριοτήτων που συνδέονται με τη φύση</i>: Η κεντρική βιβλιοθήκη του Schleswig-Holstein στη Γερμανία δημιούργησε ένα φυλλάδιο μεταφρασμένο στην αγγλική για να βοηθήσει τους ανθρώπους να βρουν δραστηριότητες που τους συνδέουν καλύτερα με τη φύση, στο πλαίσιο ευρύτερων εργασιών για την αειφορία και την αφήγηση ιστοριών. Παρόμοιες

	προσπάθειες γίνονται σε αιγυπτιακές και πορτογαλικές βιβλιοθήκες.
	➤ <i>Εμφαση στην εμπλοκή της κοινότητας:</i> Εν τω μεταξύ, οι βιβλιοθήκες στο Σολτ Λέικ Σίτι συνεργάζονται για την ευρύτερη εμπλοκή της κοινότητας κατά τη διάρκεια του lockdown.
	➤ <i>Διοργάνωση crowd-sourcing:</i> Μια σειρά πρωτοβουλιών βιβλιοθηκών για το crowdsourcing είναι διαθέσιμη μέσω του Library Journal.
	➤ <i>Διοργάνωση διαγωνισμών:</i> Διοργάνωση διαγωνισμών βίντεο για την ενθάρρυνση των νεαρών χρηστών να μοιραστούν ψηφιακές δεξιότητες με τους γονείς και τους παππούδες τους, καθώς και να αναπτύξουν ικανότητες ψηφιακού γραμματισμού, και να μοιράζονται τα αποτελέσματα στη σελίδα τους στο Facebook, π.χ. οι δημόσιες βιβλιοθήκες του Γιοχάνεσμπουργκ στη Νότια Αφρική. Η TS State Central Library Chandigarh στην Ινδία διεξάγει μια σειρά διαγωνισμών για τους χρήστες της. Η Δημόσια Βιβλιοθήκη στο Άαρχους δημιούργησε ένα μουσικό κουίζ, διαγωνισμό γραφής, παράλληλα με διαδικτυακά poetry slams, διαδικτυακή βοήθεια για το σπίτι και δημόσιες συζητήσεις. Οι βιβλιοθήκες του Orkney στη Σκωτία ξεκίνησαν έναν διαγωνισμό Lego Challenge. Επίσης, η TS State Central Library Chandigarh στην Ινδία διεξάγει μια σειρά διαγωνισμών για τους χρήστες της και μοιράζεται κριτικές βιβλίων και άλλες πληροφορίες μέσω των μέσων κοινωνικής δικτύωσης. ¹²⁴

2.3.3. Το δίκτυο Electronic Information for Libraries & Public Library Innovation Programme και οι καινοτόμες πρακτικές στην πανδημία

- *Ομαδική εργασία, συνεργασίες, συνέργειες, δίκτυα και καινοτομία*

Οι περισσότεροι που εργάζονται σε βιβλιοθήκες υποχρεώνονται από τη φύση της δουλειάς να συνεργάζονται εντός και εκτός των βιβλιοθηκών. Συχνά δημιουργούνται διεπιστημονικές ομάδες καθώς απαιτείται ο συνδυασμός των γνώσεων διαφόρων επαγγελματιών για να επιτευχθούν τα καλύτερα δυνατά αποτελέσματα. Στο πλαίσιο αυτό οι

¹²⁴ IFLA (2022b). COVID-19 and the Global Library Field. Providing services remotely. Ανακτήθηκε από <https://www.ifla.org/covid-19-and-libraries#services> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

ομάδες μπορούν να βοηθήσουν τον διαμοιρασμό της εργασίας και τη δημιουργία νέων ιδεών. Η Maureen Cole από την μακρόχρονη εμπειρία της κατάληξε ότι στις βιβλιοθήκες η έννοια της «κοινής χρήσης» σε συνδυασμό με την πεποίθηση ότι πολλές πηγές μαζί αξιοποιούνται καλύτερα, διαμορφώνουν ένα καλύτερο κλίμα υποδοχής της ομαδικής εργασίας από ότι σε άλλους εργασιακούς χώρους.¹²⁵ Στο πλαίσιο αυτό μπορούν να αξιοποιηθούν και οι εικονικές ομάδες εργασίας, που χρησιμοποιούνται κυρίως για τη συνεργασία με παρατήματα και με άλλες βιβλιοθήκες. Οι εικονικές ομάδες επιτρέπουν στο καλύτερο καταρτισμένο και εξειδικευμένο προσωπικό να συνεργάζεται για την επίλυση των προκλήσεων ανεξάρτητα από τη γεωγραφική του θέση.¹²⁶

Στον πολιτιστικό τομέα τα δίκτυα συνεργασίας και οι συνέργειες μπορούν να συνεισφέρουν στη βιωσιμότητα και στην τοπική ευημερία.¹²⁷ Παγκοσμίως κερδίζουν συνεχώς έδαφος δράσεις με στόχο την ανάπτυξη συνεργασιών στον πολιτιστικό τομέα¹²⁸ μεταξύ κρατικών και ιδιωτικών φορέων, διακρατικών δομών, πολιτιστικών οργανισμών, συλλόγων, σωματείων, ευρωπαϊκών και διεθνών οργανισμών.¹²⁹ Στον επιχειρηματικό χώρο της Ελλάδας ο αναπτυξιακός νόμος 4399/2016 στόχευε στην καλλιέργεια της συνεργατικής κουλτούρας, την ανάπτυξη και την επιχορήγηση δικτύων, συνεργειών, συνεταιρισμών κ.ά.¹³⁰ Το συνέδριο του Ιδρύματος Ωνάση «Πολιτιστικές Συνέργειες, Δημιουργικότητα, Καινοτομία» (5-6 Μαρτίου 2020) εστίασε στις δυνατότητες συμβολής των πολιτιστικών συνεργειών στην ανάπτυξη της καινοτομίας και της δημιουργικότητας στον πολιτισμό.¹³¹

Ένα δίκτυο μπορεί να λειτουργήσει και ως στρατηγικό εργαλείο για τα μέλη του. Ακόμα και αν οι πολιτιστικοί οργανισμοί που το συναποτελούν δε διαθέτουν παρόμοια προϊόντα μπορούν να συνεργαστούν με στόχο τη δημιουργία ενός κοινού ισχυρού ανταγωνιστικού

¹²⁵ Cole, M. (2017). What Collaboration Means to Me: Collaboration as a Cocktail: Shaken and Stirred. *Collaborative Librarianship*, 9(2), 74-76. Ανακτήθηκε από <https://digitalcommons.du.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1344&context=collaborativelibrarianship> (τελευταία προσπέλαση 12/1/2022).

¹²⁶ Knecht, M. (2004, Winter). Virtual Teams in Libraries. *Administration & Management*, 18(1), 24-29. Ανακτήθηκε από <https://search.proquest.com/openview/be778f0a73659f6a1d84b5c7ab087668/1?pq-origsite=gscholar&cbl=40174> (τελευταία προσπέλαση 12/1/2022).

¹²⁷ Σηφάκη, Ε. (2019). *Οργάνωση και Λειτουργία των Σύγχρονων Μουσείων στην Ελλάδα. Συνέργειες και Προβολή της Σύγχρονης Πολιτιστικής Παραγωγής: Οι περιπτώσεις των Μουσείων του Νομού Ηρακλείου Κρήτης* (Αδημοσίευτη Μεταπτυχιακή Εργασία). ΕΑΠ, Πάτρα, σ 125-128.

¹²⁸ Βλαχιώτη, Β. (2018). *Πολιτιστική πολιτική, δράσεις εξωστρέφειας και τοπική ανάπτυξη. Η περίπτωση του Δήμου Θεσσαλονίκης* (Αδημοσίευτη Μεταπτυχιακή Εργασία). ΕΑΠ, Πάτρα, σ. 52-59.

¹²⁹ Καρβούνης, Α. (2018). *Διπλωματία Πόλεων IV, Η Πολιτιστική Διπλωματία των Διεθνών Δικτύων Πόλεων* (β' έκδ.). Αθήνα: Υπουργείο Εσωτερικών, σ 67-71.

¹³⁰ Ν 4399/2016, Θεσμικό πλαίσιο για τη σύσταση καθεστώτων Ενισχύσεων Ιδιωτικών Επενδύσεων για την περιφερειακή και οικονομική ανάπτυξη της χώρας – Σύσταση Αναπτυξιακού Συμβουλίου και άλλες διατάξεις. ΦΕΚ Α' 117/22-6-2016.

¹³¹ Στέγη, Ίδρυμα Ωνάση (2020, 5-6 Μαρτίου). *Συνέδριο Interfaces, Πολιτιστικές συνέργειες, δημιουργικότητα, καινοτομία*. Ανακτήθηκε από <https://www.onassis.org/el/whats-on/interfaces-conference> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

πλεονεκτήματος. Τα μέλη ενός δικτύου οφείλουν να προστατέψουν την ταυτότητά τους και να αξιοποιούν τις καλές πρακτικές των υπολοίπων μελών. Η βιωσιμότητα των δικτύων ισχυροποιείται από τη συναίνεση στο δίκτυο του κοινού των μελών τους, των συλλόγων των φίλων τους και των δωρητών τους.¹³²

- *Καλές καινοτόμες πρακτικές του δίκτυο Electronic Information for Libraries & Public Library Innovation*

Οι βιβλιοθήκες-εταίροι του δικτύου Electronic Information for Libraries & Public Library Innovation Programme (EIFL-PLIP) καινοτόμησαν και κατά τη διάρκεια της πανδημίας. Μερικά από αυτά τα παραδείγματα από Δημόσιες Βιβλιοθήκες της Ευρώπης και της Αφρικής παρουσιάζονται παρακάτω¹³³ συνδυαστικά με τις εμπειρίες και τις νέες προσπάθειες των 10 βιβλιοθηκονόμων νικητών των Βραβείων Καινοτομίας Δημοσίων Βιβλιοθηκών της EIFL, όπως αυτές παρουσιάστηκαν κατά τη διάρκεια μιας συνεδρίας JAM (Just-a-Minute) στο Next Library Festival 2021. Το πρώτο διαδικτυακό Φεστιβάλ Next Library στις 3 - 4 Ιουνίου 2021 της EIFL Public Library Innovation Awards προσέφερε έναν χώρο μάθησης σχετικά με τον μετασχηματισμό των Δημοσίων Βιβλιοθηκών με επίκεντρο την κοινότητα. Προσέλκυσε περισσότερους από 1.150 συμμετέχοντες από περισσότερες από 40 χώρες, συνδέοντας το μεγαλύτερο και πιο ποικιλόμορφο πλήθος που υπήρξε ποτέ από προοδευτικούς και περιέργους δημόσιους βιβλιοθηκονόμους, ηγέτες βιβλιοθηκών και μετασχηματιστές. Προσέφερε ένα μείγμα κεντρικών ομιλιών από διακεκριμένους επαγγελματίες και ερευνητές βιβλιοθηκών, διαδραστικές συζητήσεις, δημιουργικά εργαστήρια, ομιλίες και εκπλήξεις. Το Φεστιβάλ εστίασε στη δημοκρατία, τη δημιουργικότητα, στην παιγνιώδη μάθηση στις βιβλιοθήκες και στη βιώσιμη ανάπτυξη. Τα συμπεράσματα ήταν «Μη φοβάστε να κάνετε λάθη, να είστε ανοιχτοί σε νέες ιδέες, να εργάζεστε με ομάδες πολλαπλών δεξιοτήτων, να συμβουλευέστε τις κοινότητες - αυτά είναι τα βασικά συστατικά της καινοτομίας».

Το Electronic Information for Libraries & Public Library Innovation Programme (EIFL-PLIP) προβληματίζεται για τον τρόπο επαναπροσέλκυσης στο δίκτυο των βιβλιοθηκών και των βιβλιοθηκονόμων. Ο καθηγητής David Lanke, διευθυντής της Σχολής

¹³² Guergana, G. & Passebois-Ducros, J. (2012). Lille Metropolitan Art Programme: Museum Networking in Northern France. *International Journal of Arts Management*, Vol 15 (No 1), 54-64.

¹³³ EIFL (2020, April 28). You can't keep a good public library (Locked) down, COVID-19 has closed doors but it hasn't stopped public libraries from serving their communities. Ανακτήθηκε από <https://www.eifl.net/news/you-cant-keep-good-public-library-locked-down> (τελευταία προσπέλαση 20/2/2022).

Επιστήμης της Πληροφόρησης του Πανεπιστημίου της Νότιας Καρολίνας, στην εναρκτήρια ομιλία του Το πρώτο διαδικτυακό Φεστιβάλ Next Library στις 3 - 4 Ιουνίου 2021 της EIFL Public Library Innovation Awards: «Είναι οι άνθρωποί μας συνδεδεμένοι; Τι γίνεται με εκείνους που εργάζονται σε βιβλιοθήκες που απέχουν πολύ από το να αγκαλιάζουν τις κοινότητές τους. Τι γίνεται με τους βιβλιοθηκονόμους και τους καινοτόμους που βρίσκονται ως μοναχικές φωνές σε ένα όλο και πιο άβολο status quo; Τι γίνεται με εκείνους τους βιβλιοθηκονόμους - βιβλιοθηκονόμους λόγω εκπαίδευσης, λόγω τίτλου ή λόγω πνεύματος, χρειάζονται μέντορες και υποστήριξη; Είναι καιρός να οικοδομήσουμε ένα παγκόσμιο δίκτυο νέας βιβλιοθηκονομίας.¹³⁴

- *Στην Ευρώπη (Λιθουανία, Ρουμανία, Κροατία, Εσθονία)*

Στη Λιθουανία οι δημόσιες βιβλιοθήκες σε μία συλλογική εθνική πρωτοβουλία και στη Σερβία η δημόσια βιβλιοθήκη Radislav Nikcevic της Jagodina εκτύπωναν ασπίδες προσώπου, χρησιμοποιώντας τους τρισδιάστατους εκτυπωτές των εργαστηρίων ψηφιακών δεξιοτήτων και δημιουργικής απασχόλησης. Η δημοτική βιβλιοθήκη «Kaunas V. Kudirkos» στη Λιθουανία, που κέρδισε το βραβείο καινοτομίας της EIFL Public Library, χρησιμοποίησε τον τρισδιάστατο εκτυπωτή της για να κατασκευάσει ειδικές χειρολαβές πόρτας για την αποφυγή της μόλυνσης από τον νέο ιό.

Η επιχορηγούμενη από το EIFL Δημόσια Βιβλιοθήκη Utena 'A. & M. Miškiniai' στη Λιθουανία συνέχισε και κατά τη διάρκεια της πανδημίας να παρέχει ατομικές συμβουλές για τους ηλικιωμένους σχετικά με την αναζήτηση πληροφοριών στο διαδίκτυο και τη χρήση ηλεκτρονικών υπηρεσιών σε καθημερινή βάση.

Η Εθνική Βιβλιοθήκη της Λιθουανίας δάνεισε στο Υπουργείο Παιδείας πάνω από 3.000 νεοαγορασθέντες φορητούς υπολογιστές, που αρχικά προορίζονταν για να δοθούν σε δημόσιες βιβλιοθήκες για να διανεμηθούν σε μαθητές που παρακολουθούσαν το σχολείο διαδικτυακά.

Η δημόσια βιβλιοθήκη «Ponvilas Višinkis» της κομητείας Šiauliai στη Λιθουανία, κέρδισε βραβείο καινοτομίας της EIFL, προσφέροντας ένα εβδομαδιαίο πρόγραμμα δραστηριοτήτων για παιδιά ηλικίας 5 έως 12 ετών ζωντανά στο Facebook, με Storytime κάθε Δευτέρα, Τρίτη και Πέμπτη, κατά το οποίο οι βιβλιοθηκονόμοι διαβάζουν στα παιδιά, και δημιουργικά εργαστήρια κάθε Τετάρτη και Παρασκευή.

¹³⁴ EIFL (2021, June 16). Jamming about public library innovation. Ανακτήθηκε από <https://www.eifl.net/blogs/jamming-about-public-library-innovation> (τελευταία προσπέλαση 7/1/2022).

Στη Ρουμανία, η Δημόσια Βιβλιοθήκη Pietrari, νικήτρια του Βραβείου Καινοτομίας της EIFL, προσέφερε ένα πρόγραμμα μαθημάτων γυμναστικής για γονείς και παιδιά στη βιβλιοθήκη. Κατά τον εγκλεισμό λόγω της πανδημίας η βιβλιοθήκη οργάνωσε τα μαθήματα στο διαδίκτυο για να ασκούνται οι άνθρωποι στο σπίτι. Η βιβλιοθήκη διέθετε μια σελίδα στο Facebook αφιερωμένη στη γυμναστική, την απώλεια βάρους και τον υγιεινό τρόπο ζωής, που χρησιμοποίησε για να παρακινήσει τους ασκούμενους να συνεχίσουν.

Στην Κροατία, οι λέσχες ανάγνωσης που οργανώνονται από τη Δημόσια Βιβλιοθήκη της Ριέκα επιχορηγούμενη από το EIFL, συναντώνται τώρα εικονικά, στο Zoom.¹³⁵ Ο Petar Lukačić, από τη Δημόσια Βιβλιοθήκη 'Fran Galović' Korčivnica «Επενδύσαμε τα χρήματα του βραβείου EIFL (1.500 δολάρια ΗΠΑ) στην ανάπτυξη μιας εφαρμογής για smartphone mKnjižnica (mLibrary), την οποία οι βιβλιοθήκες μπορούν να προσαρμόσουν ώστε να προσφέρουν στους πελάτες τους πρόσβαση στις ψηφιακές υπηρεσίες των βιβλιοθηκών τους, μέσω των τηλεφώνων τους. Λαμβάνουμε αιτήματα σχετικά με την εφαρμογή από άλλες βιβλιοθήκες και τώρα υπάρχουν περισσότερες από 20 βιβλιοθήκες στην Κροατία που χρησιμοποιούν το mKnjižnica». Η Δημόσια Βιβλιοθήκη της πόλης Prelog στην Κροατία μεταφράζει ψηφιακά παιδικά βιβλία στα κροατικά. Η βιβλιοθηκονόμος Maja Lesinger δήλωσε ότι θα τα εφαρμόσουμε σε μια εφαρμογή βιβλιοθήκης, την οποία χρησιμοποιεί το ένα τρίτο όλων των βιβλιοθηκών στην Κροατία, επιτρέποντας έτσι τον δωρεάν δανεισμό παιδικών ηλεκτρονικών βιβλίων. Ο Krisitan Benic από τη Βιβλιοθήκη της Ριέκα της Κροατίας δήλωσε ότι μετά τη βράβευση από το EIFL, η βιβλιοθήκη καθιέρωσε την ψηφιακή έκδοση και τις δραστηριότητες των δημιουργών ως μόνιμο μέρος των υπηρεσιών μας. Το αποτέλεσμα ήταν να βελτιωθεί και η δημόσια εικόνα της βιβλιοθήκης που άρχισε να γίνεται περισσότερο αντιληπτή ως ένα ίδρυμα που επικεντρώνεται σε νέες και προοδευτικές ιδέες και υπηρεσίες. Η βιβλιοθήκη αποτέλεσε σημαντικό μέρος του προγράμματος «Ριέκα 2020 - Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης».

Στην Εσθονία, η Triinu Seppam-Saar, από την Κεντρική Βιβλιοθήκη του Ταλίν δήλωσε ότι «Οι βιβλιοθηκονόμοι στη βιβλιοθήκη μας σκέφτονται γρήγορα, δεν φοβούνται να κάνουν λάθη και δεν φοβούνται να ζητήσουν βοήθεια και συνεργασία από τους άλλους».¹³⁶ Η βιβλιοθήκη εστίασε στην κηπουρική και μία από τις καινοτόμες νεότερες υπηρεσίες της βιβλιοθήκης είναι ο δανεισμός σπόρων και σύντομα θα δανείζουμε εργαλεία

¹³⁵ EIFL (2020, April 28). You can't keep a good public library (Locked) down, COVID-19 has closed doors but it hasn't stopped public libraries from serving their communities. Ανακτήθηκε από <https://www.eifl.net/news/you-cant-keep-good-public-library-locked-down> (τελευταία προσπέλαση 20/2/2022).

¹³⁶ EIFL (2021, June 16). Jamming about public library innovation. Ανακτήθηκε από <https://www.eifl.net/blogs/jamming-about-public-library-innovation> (τελευταία προσπέλαση 7/1/2022).

για την κηπουρική.

- *Στην Αμερική (Περού)*

Η Εθνική Βιβλιοθήκη του Περού, που διαχειρίζεται ένα δίκτυο Δημοσίων βιβλιοθηκών σε όλη τη χώρα, επέκτεινε την υπηρεσία τηλεφωνικής ανάγνωσης «Αλό BNP», που προσφέρει παρέα σε ηλικιωμένους πολίτες που απομονώθηκαν λόγω των lockdown COVID-19. Η βιβλιοθηκονόμος Marcela Poirier Maruenda δήλωσε σχετικά: «Εισάγαμε καμπάνιες δωρεών για ειδικές ημέρες όπως η Ημέρα του Αγίου Βαλεντίνου και η Ημέρα της Μητέρας και ορισμένοι από τους ηλικιωμένους στους οποίους η οικογένεια και οι φίλοι έκαναν δώρο συνεδρίες ανάγνωσης στη βιβλιοθήκη, εγγράφονται για να χρησιμοποιούν τακτικά το «Αλό BNP». Σχεδιάζουμε επίσης να προσφέρουμε την υπηρεσία στην Quechua, μια από τις πολλές αυτόχθονες γλώσσες του Περού».¹³⁷

- *Στην Αφρική (Ζάμπια, Κένυα, Γκάνα, Δημοκρατία της Νότιας Αφρικής, Ναμίμπια)*

Όταν τα κτίρια της Πρότυπης Βιβλιοθήκης Lubuto στη Λουσάκα της Ζάμπια έκλεισαν λόγω του ιού, η βιβλιοθήκη συνέχισε να χρησιμοποιεί τους μεγάλους εξωτερικούς χώρους της για να διδάσκει στα παιδιά να είναι ασφαλή, ακολουθώντας τις οδηγίες της δημόσιας υγείας σχετικά με την κοινωνική αποστασιοποίηση, με διασκεδαστικούς και χαρούμενους τρόπους εμπνευσμένους από τα ίδια τα παιδιά.

Η Lubuto Library Partners μετέφρασε ένα βιβλίο σχετικά με τον κορωνοϊό με συμβουλές για την ασφάλεια- στην τοπική γλώσσα της Ζάμπια.

Η Δημόσια Βιβλιοθήκη Choma, στη Ζάμπια, είχε δημιουργήσει μια δημιουργική κοινότητα νέων που έγραψε και ηχογράφησε ένα τραγούδι στη γλώσσα που χρησιμοποιείται συχνότερα στη νότια Ζάμπια, για να μοιραστεί μηνύματα σχετικά με το COVID-19 και τον τρόπο πρόληψης της μόλυνσης.

Σε ολόκληρη την Κένυα, το Υπουργείο Υγείας ελέγχει και καταγράφει τις θερμοκρασίες σώματος όλων όσων διασχίζουν τα σύνορα των κομητειών για να σταματήσει την εξάπλωση του COVID-19. Το εργαστήριο πληροφορικής της Εθνικής Υπηρεσίας Βιβλιοθήκης της Κένυας / Δημόσια Βιβλιοθήκη του Νοί έχει γίνει το Κέντρο Καταχώρησης Δεδομένων COVID-19 της διοίκησης της κομητείας Taita Taveta. Οι πληροφορίες που

¹³⁷ Op.cit.

συλλέγονται κατά τη διάρκεια του ελέγχου εισάγονται στους υπολογιστές της βιβλιοθήκης για ανάλυση. Επιπλέον, η βιβλιοθήκη έχει γίνει το κέντρο διοίκησης/επικοινωνίας COVID-19 της κομητείας.

Στην Κένυα, ο Y. Ganyana, ανώτερος υπάλληλος ΤΠΕ, εργάζεται στη Δημόσια Βιβλιοθήκη της Kibera, που εξυπηρετεί μια κοινότητα παραγκουπόλεων. Συμμετείχε πριν την πανδημία σε μια ομάδα εκπαίδευσης άνεργων νέων με θέμα την προώθηση των δεξιοτήτων τους στο διαδίκτυο. Κατά την πανδημία διατήρησε επαφή με τους ανέργους μέσω του WhatsApp και τους προώθησε συνδέσμους ιστοτόπων κατάρτισης δεξιοτήτων που προσφέρουν δωρεάν συνδρομή κατά τη διάρκεια των περιόδων αποκλεισμού και τους ενθάρρυνε να εγγραφούν.¹³⁸

Η Kaltuma Bonaya Sama, από την Εθνική Υπηρεσία Βιβλιοθηκών της Κένυας (KNLS) / Δημόσια Βιβλιοθήκη Buruburu δήλωσε ότι «Από τότε που κερδίσαμε, έχουμε καταλήξει σε πιο ποικίλα προγράμματα για παιδιά και νέους, για παράδειγμα, διαδικτυακές λέσχες βιβλίου. Και έχουμε ένα πρόγραμμα με pop-up βιβλιοθήκες που μεταφέρουν βιβλία σε γήπεδα όπου τα παιδιά παίζουν ποδόσφαιρο».¹³⁹

Σε εργαστήριο δημιουργικής γραφής για παιδιά εστίασε η KNLS / Meru Public Library της Κένυα. Ο Richard Wanjohi εκπροσωπώντας την δήλωσε ότι έχουν διδάξει στα παιδιά να γράφουν τις δικές τους ιστορίες και δημοσίευσαν 15 στην ιστοσελίδα African story book. Δημοσίευσαν επίσης ένα βιβλίο με τίτλο Meru Library Creative Kids Short Stories, με τις καλύτερες ιστορίες από πέντε δημοτικά σχολεία. Η Joan Njogu δήλωσε ότι η καινοτομία είναι μια διαδικασία δοκιμής και λάθους, και υπήρξαν λάθη: «Εκπαιδεύαμε τους νέους σε ψηφιακές δεξιότητες - αλλά ποτέ δεν τους δείξαμε πώς να χρησιμοποιούν τις δεξιότητες για να κάνουν τη ζωή τους καλύτερη. Τώρα, μετά την εκπαίδευση στις ψηφιακές δεξιότητες, εισάγουμε τους νέους στον διαδικτυακό ιστότοπο μάθησης «Tutor web», όπου μπορούν να συνδεθούν με μαθητές, οι οποίοι χρειάζονται βοήθεια, για παράδειγμα, στα μαθηματικά, και να τους κάνουν ιδιαίτερα μαθήματα. Τους βοηθάμε να ανακαλύψουν ευκαιρίες στην ψηφιακή ζωή».¹⁴⁰

Η Αρχή Βιβλιοθηκών της Γκάνα (Ghana Library Authority - GhLA), εταίρος του EIFL, που διαχειρίζεται 10 περιφερειακές και 52 δημόσιες βιβλιοθήκες σε όλη τη χώρα, προσαρμόσε τις υπάρχουσες υπηρεσίες για να καλύψει τις ανάγκες των αποκλεισμένων

¹³⁸ EIFL (2020, April 28). You can't keep a good public library (Locked) down, COVID-19 has closed doors but it hasn't stopped public libraries from serving their communities. Ανακτήθηκε από <https://www.eifl.net/news/you-cant-keep-good-public-library-locked-down> (τελευταία προσπέλαση 20/2/2022).

¹³⁹ EIFL (2021, June 16). op.cit.

¹⁴⁰ Op.cit.

κοινοτήτων. Για παράδειγμα, η GhLA συνεχίζει τα μαθήματα αλφαριθμητισμού για τη βελτίωση των δεξιοτήτων ανάγνωσης και γραφής των νέων ζωντανά στο Facebook.

Επίσης, η GhLA εγκαινίασε έναν εθνικό διαγωνισμό συγγραφής διηγήματος για παιδιά και νέους, καθώς τα σχολεία είχαν κλείσει, με σκοπό να απασχοληθούν πνευματικά στο σπίτι. Οι νικητήριες ιστορίες διανεμήθηκαν μέσω του Ghana Library App, μιας δωρεάν εφαρμογής για ηλεκτρονικούς αναγνώστες που αναπτύχθηκε από την GhLA και χρησιμοποιείται για την περιήγηση, τη λήψη και την ανάγνωση ηλεκτρονικών βιβλίων.

Οι Βιβλιοθήκες της πόλης του Γιοχάνεσμπουργκ, στη Νότια Αφρική, εστίασαν στο μάρκετινγκ των διαδικτυακών υπηρεσιών χρησιμοποιώντας το Facebook. Οι δημόσιοι βιβλιοθηκάριοι ηχογραφούν σύντομα βίντεο σχετικά με υπηρεσίες όπως η πρόσβαση σε ηλεκτρονικά βιβλία από το σπίτι, υπενθυμίζοντας στους εκπαιδευόμενους τα διαδικτυακά μαθήματα της Google και της IBM και προωθώντας την ευαισθητοποίηση για την υγιεινή COVID-19 και τις συμβουλές που δίνει από το δήμο για τη διαχείριση της πανδημίας.¹⁴¹

Ο βιβλιοθηκονόμος Jeff Nyoka επέκτεινε τη σειρά βίντεο στο Facebook των βιβλιοθηκών του Γιοχάνεσμπουργκ, που εγκαινιάστηκε κατά τη διάρκεια του lock down COVID-19 στη Νότια Αφρική, ώστε να συμπεριλάβει έναν διαγωνισμό προφορικής αφήγησης με μορφή σκυταλοδρομίας, στον οποίο ομάδες μαθητών δημιουργούν ιστορίες βίντεο, αξιοποιώντας τις δημιουργικές, συνεργατικές και τεχνικές τους δεξιότητες. Ο Jeff Nyoka αξιολογώντας την αξιοποίηση των ψηφιακών δεξιοτήτων δήλωσε ότι «Πριν από την πανδημία οργανώναμε προγράμματα ψηφιακών δεξιοτήτων μόνο για τους χρήστες. Συνειδητοποίησα ότι ήταν λάθος να υποτιμήσουμε την αξία της προώθησης των ψηφιακών δεξιοτήτων του προσωπικού της βιβλιοθήκης πέρα από το τμήμα eLearning. Χρειάζονται τόσες πολλές διαφορετικές δεξιότητες ώστε οι βιβλιοθηκονόμοι να είναι προετοιμασμένοι να αγκαλιάσουν τις αλλαγές».¹⁴²

Στη Ναμίμπια, οι δημόσιες βιβλιοθήκες συνεχίζουν να παρέχουν δωρεάν δημόσια πρόσβαση στο διαδίκτυο. Η Υπηρεσία Βιβλιοθηκών και Αρχείων της Ναμίμπια (NLAS), εταίρου του EIFL, που διαχειρίζεται ένα δίκτυο 65 Δημοσίων βιβλιοθηκών, αναφέρει ότι όλες όσες διαθέτουν WiFi το έχουν αφήσει ανοιχτό 24 ώρες το 24ωρο, ώστε οι άνθρωποι που ζουν κοντά στις βιβλιοθήκες να μπορούν να το χρησιμοποιούν όλο το εικοσιτετράωρο.¹⁴³

¹⁴¹ EIFL (2020, April 28). op.cit.

¹⁴² EIFL (2021, June 16). op.cit.

¹⁴³ EIFL (2020, April 28). op.cit.

2.3.4. Καινοτομίες βιβλιοθηκών παγκοσμίως για την αντιμετώπιση της πανδημίας

Εύστοχα υποστηρίζεται ότι οι βιβλιοθήκες θα πρέπει να υιοθετήσουν μοναδικές πρακτικές, λαμβάνοντας υπόψη την ποικιλομορφία των κοινωνιών, των πολιτισμών και των τοπικών κοινοτήτων τους.¹⁴⁴ Στο υποκεφάλαιο αυτό παρουσιάζονται έρευνες και μαρτυρίες από όλον τον κόσμο για τον τρόπο αντιμετώπισης της πανδημίας από τις βιβλιοθήκες και τους βιβλιοθηκονόμους.

- *Η Ευρώπη (Γερμανία, Ιταλία, Σερβία)*

Η δημόσια βιβλιοθήκη Njegoš στο Κηjaževac της Σερβίας κατά την πανδημία βελτίωσε την πρόσβαση στο τεράστιο ψηφιακό της περιεχόμενο και το προώθησε. Τα στατιστικά δεδομένα από τον ιστότοπο της Njegoš αποκάλυψαν τις πιο δημοφιλείς ώρες της ημέρας και ημέρες της εβδομάδας για τους χρήστες κατά τη διάρκεια της πανδημίας και σε κανονικές περιόδους. Ως προς τις συσκευές για την πρόσβαση, υπήρξε προτίμηση προς πιο σύγχρονα λειτουργικά συστήματα και προς κινητές συσκευές. Ο εγκλεισμός συνετέλεσε στην αύξηση του μέσου χρόνου ανάγνωσης που αυξήθηκε κατά περίπου 130%, με την υψηλότερη αιχμή κατά τη διάρκεια του πιο περιοριστικού κλειδώματος τον Μάρτιο του 2020. Οι διακομιστές των ψηφιακών βιβλιοθηκών κρίθηκε ότι θα πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να διαχειρίζονται τέτοιες αυξήσεις στην κυκλοφορία του δικτύου, με αυξημένες ταχύτητες λήψης. Οι αναρτήσεις στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης ήταν μια αποτελεσματική οδός για την προώθηση της ψηφιακής βιβλιοθήκης κατά τη διάρκεια του αποκλεισμού που προκλήθηκε από την πανδημία.¹⁴⁵

Στην Ιταλία, οι έκτακτες συνθήκες λόγω της COVID 19 είχαν μεγάλο αντίκτυπο στις βιβλιοθήκες και οδήγησα στο κλείσιμό τους. Κατά τη διάρκεια του κλεισίματος οι ιταλικές βιβλιοθήκες συνέχισαν να προσφέρουν απομακρυσμένες διαδικτυακές υπηρεσίες παρέχοντας πρόσβαση σε ψηφιακές βιβλιοθήκες. Μια ανανεωμένη διαδικτυακή επικοινωνία, με τη χρήση διαφορετικών εργαλείων, από το τηλέφωνο έως τη βιντεοδιάσκεψη και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, πειραματίστηκε με τη συμμετοχή της κοινότητας. Οι βιβλιοθήκες στην Ιταλία στο στάδιο της επαναλειτουργίας τους επικέντρωσαν τις προσπάθειές τους στη διασφάλιση της υγείας και της ασφάλειας τόσο για τις κοινότητες όσο και για το προσωπικό. Η επαναλειτουργία αρχικά εστίασε στην υπηρεσία

¹⁴⁴ Begum, D., Roknuzzaman, M., & Shobhane, M. E. (2021). Public libraries' responses to a global pandemic: Bangladesh perspectives. *IFLA Journal*, 03400352211041138.

¹⁴⁵ Ćirić, J., & Ćirić, A. (2021). The impact of the COVID-19 pandemic on digital library usage: a public library case study. *Journal of Web Librarianship*, 15(2), 53-68.

δανεισμού και οι υπόλοιπες υπηρεσίες περιορίστηκαν από την ανάγκη κοινωνικής απόστασης.

Η κρίση ανέδειξε ζητήματα που σχετίζονται με την οργάνωση και τις πολιτικές των βιβλιοθηκών της Ιταλίας και ώθησε σε μετασχηματισμό και σε ένα νέο όραμα υπηρεσιών, που εστιάζει σε νέες σχέσεις και στο άνοιγμα των βιβλιοθηκών προς τις κοινότητες.¹⁴⁶

Στο πλαίσιο του Webcast «Καινοτομία, Εργαλεία και Υπηρεσίες Βιβλιοθηκών, Η πρόκληση COVID-19» η Claudia Lux, IFLA past President (2007-2009) από την Zentral und Landesbibliothek Berlin της Γερμανίας διατυπώθηκε μεταξύ άλλων η άποψη ότι κατά τη διάρκεια του εγκλεισμού και της αναστολής παροχής διά ζώσης υπηρεσιών στους χρήστες εφαρμόστηκαν διάφορες καινοτομίες για την αντιμετώπιση της πρόκλησης της πανδημίας.

Ειδικότερα, η Claudia Lux Δημιουργήθηκε ειδικός αριθμός για πληροφορίες και υποστήριξη χρηστών. Οι βιβλιοθήκες εστίασαν στην «library online», στα ebooks, στο youtube, στη διαδικτυακή συζήτηση. Για να αυξηθεί η ικανοποίηση του κοινού καταργήθηκε το πρόστιμο καθυστερημένης επιστροφής δανεισμένων τεκμηρίων και παράλληλα δόθηκε σε όλους κάρτα βιβλιοθήκης δωρεάν για δύο μήνες, μία πολιτική προσέλκυσε πολυπληθές νέο κοινό. Για όσους αναζητούσαν physical media είχαν τη δυνατότητα να στέλνουν ηλεκτρονικά αιτήματα και δημιουργήθηκε για αυτούς μία book take away υπηρεσία. Για την παρουσίαση παιδικών βιβλίων διαδικτυακά υπήρξε διαπραγμάτευση με τους εκδότες για τα δικαιώματα. Το αίτημα παραχώρησης δωρεάν του δικαιώματος των βιβλίων δεν ήταν εύκολο στη διαπραγμάτευση.

Η Claudia Lux διαπιστώνει ότι ακόμα και το άνοιγμα δεν έμοιαζε με τη βιβλιοθήκη που ξέραμε. Στόχος έγινε όχι η προσέλκυση του κόσμου αλλά η αποφυγή της παραμονής του στη βιβλιοθήκη, που για τον λόγο αυτόν δεν παρείχε πλέον wifi. Οι χρήστες όφειλαν να υπακούουν στους περιορισμούς, να τηρούν αποστάσεις και να περιμένουν στην ουρά μέχρι να έρθει η σειρά τους για να μπουν στη βιβλιοθήκη. Για τις προβολές μέσα στη βιβλιοθήκη οι θέσεις ήταν λιγότερες λόγω της τήρησης των αποστάσεων. Όταν άνοιξε η βιβλιοθήκη ιδιαίτερα σημαντική ήταν η ψυχολογική υποστήριξη του προσωπικού και ο τρόπος που βίωναν την πανδημία.

Το συμπέρασμα της Claudia Lux ήταν ότι για τις βιβλιοθήκες δεν υπήρχε ανάπτυξη κατά την κρίση της πανδημίας και παρουσιάστηκε μία στατική εικόνα. Ενώ το κλείσιμο, το άνοιγμα και το εκ νέου κλείσιμο των βιβλιοθηκών επιδείνωσε τη γενικότερη κατάσταση των

¹⁴⁶ Tammaro, A. M. (2020). COVID 19 and Libraries in Italy. *International Information & Library Review*, 52(3), 216-220.

βιβλιοθηκών.¹⁴⁷

- *Η Ασία (Μπαγκλαντές)*

Έρευνα ηλεκτρονικού ερωτηματολογίου για τη διερεύνηση των αντιδράσεων των Δημοσίων κυβερνητικών βιβλιοθηκών του Μπαγκλαντές κατέδειξε ότι πάνω από το 50% των βιβλιοθηκών είχαν χαμηλό επίπεδο ετοιμότητας για την αντιμετώπιση οποιασδήποτε κρίσης και καμία από τις βιβλιοθήκες δεν ήταν πλήρως προετοιμασμένη να διαχειριστεί αυτή την πανδημία.

Η έρευνα υποστηρίζει ότι το 52% των δημοσίων βιβλιοθηκών του Μπαγκλαντές κατάφεραν να ευαισθητοποιήσουν το κοινό με τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Το 46% των βιβλιοθηκών κατάφερε να υποστηρίξει οργανισμούς της τοπικής αυτοδιοίκησης και το 40% παρείχε συμβουλευτικές υπηρεσίες. Η έρευνα συμπερασματικά καταλήγει στο ότι η πανδημία έχει επιφέρει τεράστιες προκλήσεις, αλλά και ευκαιρίες, για τις βιομηχανίες παροχής υπηρεσιών, συμπεριλαμβανομένου του τομέα των βιβλιοθηκών και της πληροφόρησης. Ως οργανισμοί με βάση την κοινότητα, οι δημόσιες βιβλιοθήκες έχουν τεράστιες δυνατότητες να συνεισφέρουν κατά τη διάρκεια οποιασδήποτε φυσικής ή ανθρωπογενούς κρίσης.

Στο Μπαγκλαντές Κατά τη διάρκεια των εγκλεισμών όλες οι βιβλιοθήκες παρέμειναν ανοικτές για διοικητικές λειτουργίες χωρίς φυσική πρόσβαση σε χρήστες. Οι βιβλιοθηκονόμοι προσπάθησαν να στοχεύσουν σε συγκεκριμένες ομάδες προσφέροντας περιορισμένες υπηρεσίες με εναλλακτικά μέσα.¹⁴⁸

- *Η Αυστραλία*

Η πανδημία COVID-19 προκάλεσε ξαφνικές και έντονες αλλαγές στις υπηρεσίες και τα συστήματα των Δημοσίων βιβλιοθηκών στην Αυστραλία και σε όλο τον κόσμο. Οι κοινωνικές, πολιτιστικές, οικονομικές και εμπορικές επιπτώσεις της πανδημίας απαιτούν δημιουργικότητα και προσαρμοστικότητα. Διάφορες καινοτομίες υιοθετήθηκαν ώστε οι βιβλιοθήκες να συνδεθούν ηλεκτρονικά με ευάλωτες κοινότητες κατά την περίοδο του εγκλεισμού. Τα ζητήματα, που ενδέχεται να προκύψουν μετά την αρχική αντιμετώπιση της

¹⁴⁷ Ίδρυμα Ευγενίδου. (2021). *Αφίσα της διαδικτυακής μετάδοσης (webcast) συζήτησης με θέμα «Καινοτομία, Εργασία και Υπηρεσίες Βιβλιοθηκών. Η πρόκληση της COVID-19»*. Ανακτήθηκε από <https://www.eef.edu.gr/el/nea/neo-webcast-kainotomia-ergaleia-kai-ypiresies-bibliothikon-i-proklisi-covid-19-meros-b/> (τελευταία προσπέλαση 30/10/2021).

¹⁴⁸ Begum, D., Roknuzzaman, M., & Shobhane, M. E. (2021). op.cit.

πανδημίας, για τις δημόσιες βιβλιοθήκες της Αυστραλίας είναι ποικίλα, για παράδειγμα η διασφάλιση της ασφάλειας και της αποτελεσματικότητας των συνεχιζόμενων Δημοσίων υπηρεσιών βιβλιοθηκών, η παρακολούθηση της έρευνας σχετικά με τον κίνδυνο μόλυνσης και την καθαριότητα των επιφανειών που σχετίζονται με το υλικό των βιβλιοθηκών, η τήρηση των μεταβαλλόμενων κυβερνητικών κατευθυντήριων γραμμών και κανονισμών και ενδεχομένως η διεκδίκηση περαιτέρω χρηματοδότησης για την κάλυψη αυτών των μεταβαλλόμενων αναγκών. Οι προκλήσεις και οι ευκαιρίες ποικίλλουν στη σύγχρονη ρευστότητα, αλλά οι δημόσιες βιβλιοθήκες ως πύλες πρόσβασης στην πληροφόρηση υποστηρίζουν σταθερά τον ψηφιακό γραμματισμό. Η έρευνα και η καινοτομία με επικεφαλής το προσωπικό των βιβλιοθηκών οφείλει να διασφαλίσει ότι αυτό θα συνεχιστεί και στο μέλλον.¹⁴⁹

Η κρίση της COVID-19 δημιούργησε μεγάλο άγχος και ανησυχία στις ζωές τόσο των χρηστών όσο και του προσωπικού των βιβλιοθηκών. Η κρίση είχε αντίκτυπο στις δημόσιες βιβλιοθήκες διεθνώς και στην Αυστραλία, όπου σχεδόν όλες βίωσαν κάποια περίοδο κλεισίματος και χρειάστηκε να αναπροσαρμόσουν τις υπηρεσίες και τα μοντέλα παροχής υπηρεσιών τους. Είναι σημαντικό να επισημανθεί ότι οι διάφορες πολιτείες και περιοχές της Αυστραλίας χρειάστηκε να βιώσουν αρκετά διαφορετικά επίπεδα περιορισμών και περιόδους κλεισίματος κατά τη διάρκεια της κρίσης της COVID-19.¹⁵⁰ Καθώς μολυσματική ασθένεια COVID-19 το 2020 προκάλεσε παγκόσμια και επακόλουθη πολιτική αποκλεισμού που επιβλήθηκε από διάφορες κυβερνήσεις. Οι δημόσιες βιβλιοθήκες επηρεάστηκαν επίσης. Για πολλές δημόσιες βιβλιοθήκες, το μόνο που παρέμεινε ενεργό και διαθέσιμο στους χρήστες ήταν η πρόσβαση στο ψηφιακό τους περιεχόμενο.¹⁵¹

Οι J. Garner et.al. διερεύνησαν ερευνητικά τις αντιδράσεις των Δημοσίων βιβλιοθηκών της Αυστραλίας στην απαίτηση να κλείσουν τους φυσικούς τους χώρους λόγω της πανδημίας το 2020. Εξετάστηκε ο τρόπος με τον οποίο οι δημόσιες βιβλιοθήκες της Αυστραλίας ανταποκρίθηκαν στην κρίση κατά τις περιόδους εγκλεισμού και κλεισίματος των βιβλιοθηκών σχετικά με τις υπηρεσίες και τους πόρους, τις προκλήσεις που αντιμετώπισαν και τον ρόλο που έπαιξε η τοποθεσία στην ανταπόκρισή τους. Διαπιστώθηκε ότι κατά τη διάρκεια των περιόδων κλεισίματος των φυσικών τους χώρων, οι βιβλιοθήκες

¹⁴⁹ Smith, J. (2020). Information in crisis: Analysing the future roles of public libraries during and post-COVID-19. *Journal of the Australian Library and Information Association*, 69(4), 422-429.

¹⁵⁰ Wakeling, S., Garner, J., Hider, P., Jamali, H., Lymn, J., Mansourian, Y., & Randell-Moon, H. (2021). "The challenge now is for us to remain relevant": Australian public libraries and the COVID-19 crisis. *IFLA Journal*, 03400352211054115.

¹⁵¹ Ćirić, J., & Ćirić, A. (2021). The impact of the COVID-19 pandemic on digital library usage: a public library case study. *Journal of Web Librarianship*, 15(2), 53-68.

καθιέρωσαν νέες υπηρεσίες (π.χ. τηλεφωνικές κλήσεις ευημερίας, παράδοση σετ χειροτεχνίας στους χρήστες) και επέκτειναν αρκετές υφιστάμενες, ιδίως εκείνες που σχετίζονται με τις ηλεκτρονικές πηγές.

Η μεγαλύτερη πρόκληση που αναφέρθηκε ήταν η διαχείριση των ρυθμίσεων εργασίας του προσωπικού. Ενώ οι περισσότερες βιβλιοθήκες διατήρησαν το μόνιμο προσωπικό και το προσωπικό ορισμένου χρόνου με πλήρες ωράριο, οι περισσότερες μείωσαν εντελώς τις ώρες των εθελοντών και του έκτακτου προσωπικού. Επίσης, διαπιστώθηκε ότι υπήρξαν ορισμένες γεωγραφικές διαφορές στην αντίδραση των βιβλιοθηκών στην κρίση. Παρόλο που οι μητροπολιτικές, περιφερειακές και απομακρυσμένες δημόσιες βιβλιοθήκες αντιμετώπισαν τεράστιες προκλήσεις, ιδίως σχετικά με τη στελέχωση και τους ανθρώπινους πόρους, ανταποκρίθηκαν γρήγορα και με ευελιξία στις προκλήσεις που επέφερε η COVID-19.¹⁵²

Το κλείσιμο των Δημοσίων βιβλιοθηκών λόγω της πανδημίας στην Αυστραλία αποτέλεσε για αυτές πρόκληση, καθώς οι βιβλιοθήκες αναγκάστηκαν να προσπαθήσουν να εκπληρώσουν, χωρίς φυσική επαφή με τις κοινότητές τους και χωρίς πρόσβαση στους χώρους των βιβλιοθηκών, τους ρόλους τους ως παρόχων πληροφοριακής παιδείας και διά βίου μάθησης, υποστηρικτών της ψηφιακής ένταξης και δημιουργών ενημερωμένων, συνδεδεμένων, ισχυρών και δημιουργικών κοινοτήτων. Παράλληλα ωστόσο, η περίοδος του κλεισίματος των βιβλιοθηκών δημιούργησε μια ευκαιρία για τις δημόσιες βιβλιοθήκες για να επανεξετάσουν τον ρόλο τους στις κοινότητές τους και να επιβεβαιώσουν την αξία τους στη ζωή των χρηστών τους και της κοινωνίας.

Έρευνα σε διευθυντές Δημοσίων βιβλιοθηκών στην Αυστραλία, τον Αύγουστο του 2020, κατέληξε στο ότι οι διευθυντές θεωρούν ότι οι βιβλιοθήκες κατά την κρίση υπήρξαν ευέλικτες, ευπροσάρμοστες και αξιοποίησαν αποτελεσματικά την τεχνολογία. Η εμπειρία της κρίσης μέσα από τις εμπειρίες των διευθυντών των Δημοσίων βιβλιοθηκών καταδεικνύει ότι το προσωπικό λειτούργησε με ανθεκτικότητα, καινοτομία και ευελιξία, που τους επέτρεψε να συνεχίσουν να υπηρετούν τον ρόλο των βιβλιοθηκών στις κοινότητές τους. Το προσωπικό των βιβλιοθηκών ανέπτυξε αποτελεσματικά τις δεξιότητες που απαιτούνται για τη δημιουργία ψηφιακών πόρων, που αντικατέστησαν τα προγράμματα που πραγματοποιούνται διά ζώσης. Η καινοτομία σκέψη οδήγησε σε νέες συνεργασίες με παρόχους κοινοτικών υπηρεσιών και σε αναπροσανατολισμό των δαπανών των

¹⁵² Garner, J., Hider, P., Jamali, H. R., Lymn, J., Mansourian, Y., Randell-Moon, H., & Wakeling, S. (2021). 'Steady ships' in the COVID-19 crisis: Australian public library responses to the pandemic. *Journal of the Australian Library and Information Association*, 70(2), 102-124.

βιβλιοθηκών ώστε να διευκολυνθεί η αγορά ψηφιακών και όχι έντυπων πόρων.

Είναι ενδιαφέρον ότι οι βιβλιοθήκες εργάστηκαν για να παραμείνουν συνδεδεμένες με τους τακτικούς χρήστες τους, αλλά και για να αναπτύξουν μέσα επέκτασης της εμβέλειας και της αλληλεπίδρασής τους με τις ευρύτερες κοινότητές τους. Πολλές βιβλιοθήκες ανέπτυξαν νέα και διευρυμένα προγράμματα. Σε μια εποχή που οι βιβλιοθήκες θα μπορούσαν να είχαν επιλέξει να σταματήσουν τη λειτουργία τους, αντ' αυτού διπλασίασαν τις προσπάθειές τους για να διαδραματίσουν τον ρόλο τους με όποιον τρόπο μπορούσαν, επιβεβαιώνοντας έτσι τη θέση τους ως ζωτικών συντελεστών στις κοινωνίες στις οποίες υπάρχουν. Οι αντιδράσεις των Δημοσίων βιβλιοθηκών στο κλείσιμο των φυσικών τους χώρων χαρακτηρίζονταν από την πεποίθηση ότι οι βιβλιοθήκες αποτελούν ουσιαστική υπηρεσία και ότι η σημασία του ρόλου τους στη ζωή των χρηστών τους δεν μπορούσε να μειωθεί, ανεξάρτητα από την έλλειψη φυσικής πρόσβασης στις υπηρεσίες και τους πόρους τους.

Η έρευνα κατέληξε ότι η πρόσβαση στα κτήρια των βιβλιοθηκών παρέμεινε σημαντική για τους χρήστες. Η κρίση ανέδειξε την αξία των φυσικών χώρων στις βιβλιοθήκες, καθώς το προσωπικό προσπαθούσε να διατηρήσει τις συνδέσεις με την κοινότητα και να βοηθήσει τους χρήστες με την τεχνολογία και την αναζήτηση πληροφοριών, και όλα αυτά χωρίς τη δυνατότητα προσωπικής αλληλεπίδρασης.¹⁵³

- *Αμερική (Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής, Καναδάς)*

Η πανδημία, που έπληξε τις ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες στις ΗΠΑ κατά τη διάρκεια του εαρινού εξαμήνου του 2020, ανάγκασε τους βιβλιοθηκονόμους και το προσωπικό να διπλασιάσουν τις προσπάθειές τους για να προσεγγίσουν τους χρήστες υπό το πρίσμα των πρόσφατα επιβληθέντων μέτρων, όπως το κλείσιμο των κτιρίων, οι περίοδοι καραντίνας, η αναγκαστική κοινωνική αποστασιοποίηση κ.λπ. Αναδιαμορφώθηκαν και δημιουργήθηκαν υπηρεσίες ώστε οι χρήστες να συνεχίσουν να λαμβάνουν τη βοήθεια και το υλικό που χρειάζονταν παρά τα εμπόδια από την πανδημία. Απροσδόκητα, οι αλλαγές στις παρεχόμενες υπηρεσίες βοήθησαν επίσης στον εξορθολογισμό των διαδικασιών σε ένα περιβάλλον ακαδημαϊκής βιβλιοθήκης μετά την πανδημία.¹⁵⁴

Οι δημόσιες βιβλιοθήκες που εξυπηρετούν πληθυσμούς κάτω των 25.000 κατοίκων ή/και αγροτικές περιοχές, αν και εκπροσωπούν ποσοστό μεγαλύτερο από τα τρία τέταρτα

¹⁵³ Wakeling, S., Garner, J., Hider, P., Jamali, H., Lymn, J., Mansourian, Y., & Randell-Moon, H. (2021). op.cit.

¹⁵⁴ Decker, E. N. (2021). Reaching academic library users during the COVID-19 pandemic: New and adapted approaches in access services. *Journal of Access Services*, 18(2), 77-90.

του συνόλου των βιβλιοθηκών στις ΗΠΑ, σπάνια προβάλλονται στα μέσα ενημέρωσης. Κατά τη διάρκεια της πανδημίας COVID-19 το 2020 οι μικρές και αγροτικές βιβλιοθήκες ήταν οι πρώτες που προσέφεραν υπηρεσίες. Σε πολλές περιπτώσεις, συνεχίζουν να ξεπερνούν τις μεγάλες, αστικές βιβλιοθήκες στην παροχή πρόσβασης στις κοινότητές τους.¹⁵⁵

Γενικότερα, οι δημόσιες βιβλιοθήκες στις ΗΠΑ λειτούργησαν ως άγκυρες για χιλιάδες κοινότητες σε ολόκληρη τη χώρα. Οι καινοτομίες αναδείχτηκαν ζωτικής σημασίας για την επιβίωση και τη διατήρηση της σπουδαιότητας της συμβολής των Δημοσίων βιβλιοθηκών.

Ελάχιστες μελέτες προσδιορίζουν τις βέλτιστες πρακτικές για τη διαχείριση των καινοτομιών στις δημόσιες βιβλιοθήκες με βάση την εμπειρική καθοδήγηση που μοιράζονται οι αναγνωρισμένοι για τις καινοτομίες τους διαχειριστές των Δημοσίων βιβλιοθηκών. Οι Potnis et.al. σε εμπειρική τους μελέτη εστίασαν τον εντοπισμό των προκλήσεων και των λύσεων για τη διαχείριση των καινοτομιών σε αστικές δημόσιες βιβλιοθήκες των Ηνωμένων Πολιτειών Αμερικής. Εφήρμοσαν θεματική ανάλυση περιεχομένου των απαντήσεων που συλλέχθηκαν μέσω μιας διαδικτυακής, ανώνυμης έρευνας σε 219 διαχειριστές 211 καινοτομιών σε 106 αστικές δημόσιες βιβλιοθήκες που βραβεύτηκαν για τις καινοτομίες τους. Η έρευνα αποκάλυψε 30 μοναδικές προκλήσεις για τον σχεδιασμό και την υλοποίηση καινοτομιών και ισάριθμες λύσεις, που στη συνέχεια οργανώθηκαν σε θεματικές ομάδες/τομείς, στους οποίους το προσωπικό των Δημοσίων βιβλιοθηκών πρέπει να αναπτύξει ειδικές ικανότητες για την καλύτερη διαχείριση των καινοτομιών στις δημόσιες βιβλιοθήκες στο μέλλον:

α) Ικανότητες ανεύρεσης χρηματοδότησης (οικονομικές γνώσεις). Οι υπάρχουσες έρευνες παρουσιάζουν την έλλειψη χρηματοδότησης ως μία από τις πιο διαδεδομένες προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι δημόσιες βιβλιοθήκες κατά τη διαχείριση των καινοτομιών.

β) Ικανότητες στρατηγικής, γ) ικανότητες οργανωτικής συμπεριφοράς και δ) διαχείρισης ανθρώπινων πόρων. Ιδιαίτερη σημασία έχουν οι δεξιότητες και οι γνώσεις που σχετίζονται με τη διοίκηση (δηλαδή τη στρατηγική, τη διαχείριση των ανθρώπινων πόρων και την οργανωτική συμπεριφορά). Αντίθετα, με τις μελέτες που εστιάζουν στην έλλειψη χρηματοδότησης η μελέτη των Potnis et.al. διαπιστώνει ότι η αδυναμία των διαχειριστών να διαχειριστούν τους ανθρώπινους πόρους και τη στρατηγική τους μπορεί να οδηγήσει σε πάνω από το 50% των προκλήσεων στη διαχείριση των καινοτομιών στις δημόσιες

¹⁵⁵ Chase, S. (2021). Innovative lessons from our small and rural public libraries. *Journal of Library Administration*, 61(2), 237-243.

βιβλιοθήκες. Οι διαχειριστές πρέπει να είναι ικανοί να διαχειρίζονται ανθρώπινους και μη ανθρώπινους πόρους (δηλ. τεχνολογία, πληροφορίες, χώρο, αποθέματα και χρόνο).

ε) Ικανότητες επικοινωνίας για την ενίσχυση της ικανότητας των Δημοσίων βιβλιοθηκών να εξυπηρετούν καλύτερα τις κοινότητές τους.

Οι ερευνητές εκφράζουν την άποψη ότι υπάρχει ανάγκη για προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης αφιερωμένα στον εξοπλισμό των διοικητικών υπαλλήλων των βιβλιοθηκών με αυτές τις ικανότητες. Τα προγράμματα βιβλιοθηκονομίας και επιστήμης της πληροφόρησης θα πρέπει επίσης να διερευνήσουν τη δυνατότητα διδασκαλίας αυτών των δεξιοτήτων στα ακαδημαϊκά τους προγράμματα. Επίσης, το ευρύ φάσμα των τίτλων εργασίας που κατείχαν οι ερωτηθέντες στην έρευνα, οι οποίοι ήταν υπεύθυνοι για τη διαχείριση των καινοτομιών στις δημόσιες βιβλιοθήκες τους, υποδηλώνει ότι οι καινοτομίες σχεδιάζονται και υλοποιούνται σε πολλούς λειτουργικούς τομείς στις δημόσιες βιβλιοθήκες. Ως εκ τούτου, κάθε διαχειριστής, διευθυντής ή στέλεχος που είναι υπεύθυνος για τη διεύθυνση οποιουδήποτε συστήματος δημόσιας βιβλιοθήκης, ενός παραρτήματος δημόσιας βιβλιοθήκης ή ενός λειτουργικού τομέα σε μια δημόσια βιβλιοθήκη πρέπει να διαθέτει τις δεξιότητες και τις γνώσεις που απαιτούνται για τον σχεδιασμό και την εφαρμογή καινοτομιών.

Παρόλο που αρκετές μελέτες παρουσιάζουν τις ηγετικές και διοικητικές ικανότητες που απαιτούνται για τη διοίκηση Δημοσίων βιβλιοθηκών. Ωστόσο, οι αγγελίες θέσεων εργασίας που προσλαμβάνουν διευθυντές ή ηγέτες για τις δημόσιες βιβλιοθήκες σπάνια αναφέρουν τη διαχείριση της καινοτομίας ως επιθυμητό χαρακτηριστικό. Λαμβάνοντας υπόψη τη σημασία των καινοτομιών για τις δημόσιες βιβλιοθήκες, τα ευρήματα της παρούσας μελέτης ενισχύουν την ανάγκη να αναπτύξουν οι ηγέτες και οι διευθυντές τις πέντε ικανότητες που απαιτούνται για τη διαχείριση καινοτομιών.

Η βιωματική καθοδήγηση όσον αφορά τις λύσεις που προσφέρονται από τους διαχειριστές της παρούσας μελέτης μπορεί να βοηθήσει άλλες δημόσιες βιβλιοθήκες να σχεδιάσουν και να εφαρμόσουν καλύτερα τις καινοτομίες. Άλλες δημόσιες βιβλιοθήκες μπορούν να μάθουν, να εφαρμόσουν και να επωφεληθούν από αυτές τις βέλτιστες πρακτικές. Οι βέλτιστες πρακτικές για τη διαχείριση των καινοτομιών, εάν εφαρμοστούν, μπορούν να ενισχύσουν την αντιληπτή και πραγματική αξία των Δημοσίων βιβλιοθηκών για τις τοπικές κοινότητές τους.

Για τους ερευνητές Potnis et.al. ανοιχτό ερώτημα παραμένει η σχέση μεταξύ των τύπων των βραβευμένων καινοτομιών και των αντίστοιχων προκλήσεων που αντιμετωπίζουν και των λύσεων που επινοούν οι διαχειριστές βιβλιοθηκών για τη

διαχείριση αυτών των καινοτομιών.¹⁵⁶

Έρευνα στις Δημόσιες Βιβλιοθήκες του Καναδά κατέληξε σε καινοτομίες που εντάσσονται σε τέσσερα γενικά θέματα: κοινωνική απομόνωση, οικονομικές ανάγκες, ανάγκες πληροφόρησης και επαναχρησιμοποίηση του φυσικού χώρου.

1) *Κοινωνική απομόνωση*: Μεταξύ 11 και 24 Μαρτίου 2020 υπολογίζεται οι περισσότερες καναδικές δημόσιες βιβλιοθήκες έκλεισαν για το κοινό και ότι το 61% από αυτές στράφηκαν στον διαδικτυακό προγραμματισμό. Τα εικονικά προγράμματα που προσέφεραν ήταν στην πλειοψηφία τους οικογενειακά παραμύθια. Ειδικότερα, στην επαρχία Οντάριο τα παραμύθια αντιπροσώπευαν πάνω από το ήμισυ των διαδικτυακών προγραμμάτων των βιβλιοθηκών. Στην επαρχία αυτή τα εικονικά προγράμματα εκεί επεκτάθηκαν και στους ενήλικες, όπου το 27% των βιβλιοθηκών προσέφεραν διαδικτυακές λέσχες βιβλίου, το 14% προσέφεραν προγράμματα χειροτεχνίας και το 14% προσέφεραν τεχνολογικό αλφαριθμητισμό μεταξύ άλλων. Μεγάλη ήταν η ποικιλία των εικονικών προγραμμάτων που διοργάνωσαν οι βιβλιοθήκες κατά τη διάρκεια της πανδημίας όπως λέσχες πλεξίματος και χορού, προγράμματα κοινωνικής ιστορίας κ.ά. Παράλληλα, πολυάριθμες ήταν οι προσπάθειες για τη σύνδεση υποβαθμισμένων χρηστών με υπηρεσίες και με τις κοινότητές τους. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι η Δημόσια Βιβλιοθήκη του Coquitlam, προσέφερε προγράμματα COVID για νεοεισερχόμενους που μιλούσαν φαρσί και μανδαρινικά. Αρκετές βιβλιοθήκες στόχευσαν στην προσέγγιση των ηλικιωμένων. Επίσης, η Δημόσια Βιβλιοθήκη του Χάμιλτον διεξήγαγε εβδομαδιαία τηλεφωνικά check-ins με χρήστες 75 ετών και άνω.

2) *Οικονομικές ανάγκες* (βλ. 3.5. Οι Δημόσιες Βιβλιοθήκες και η ενίσχυση της οικονομίας στην πανδημία).

3) *Ανάγκες πληροφόρησης* (3.4. Οι Δημόσιες Βιβλιοθήκες και η πληροφόρηση κατά την πανδημία).

4) *Φυσικός χώρος*: Στον Καναδά οι επαρχιακές κυβερνήσεις και οι περιφερειακές υγειονομικές αρχές διαφοροποιήθηκαν ως προς το άνοιγμα και το κλείσιμο των Δημοσίων βιβλιοθηκών, τα όρια χωρητικότητας και άλλα υγειονομικά πρωτόκολλα. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι οι περισσότερες βιβλιοθήκες επαναλειτούργησαν με περιορισμένες φυσικές υπηρεσίες στο Οντάριο στα μέσα Ιουνίου 2020 ενώ στην Αλμπέρτα στα μέσα Ιουλίου. Σταδιακά καθώς εμφανίστηκε το δεύτερο κύμα της πανδημίας COVID-19 μέχρι το τέλος του 2020, πολλές βιβλιοθήκες προχώρησαν σε σταδιακή μείωση των υπηρεσιών τους και

¹⁵⁶ Potnis, D. D., Winberry, J., & Finn, B. (2021). Best practices for managing innovations in public libraries in the USA. *Journal of Librarianship and Information Science*, 53(3), 431-443.

στράφηκαν στην παροχή μόνο διαδικτυακών υπηρεσιών. Π.χ. η Halifax Public Library έκλεισε τους χώρους της και επέστρεψε στην παραλαβή από το πεζοδρόμιο τον Νοέμβριο, ενώ το Winnipeg Public Library System πραγματοποιούσε εκ νέου την παροχή μόνο ηλεκτρονικών συλλογών και εικονικών υπηρεσιών μέχρι το τέλος του 2020. Και όταν επαναλειτούργησε ο φυσικός χώρος της βιβλιοθήκης για τους χρήστες η πρόσβαση περιορίστηκε σε πολύ συγκεκριμένους σκοπούς, όπως η παραλαβή κρατήσεων, η χρήση υπολογιστών και εκτυπωτών και η περιορισμένη περιήγηση. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα την απώλεια χώρων εργασίας και μελέτης, καθώς και ασφαλών χώρων συνάντησης της κοινότητας. Το κλείσιμο των φυσικών χώρων των βιβλιοθηκών, δημιούργησε καινοτομίες σε δύο τομείς. Την προσωρινή χρησιμοποίηση των χώρων για άλλες χρήσεις. Π.χ. άνοιξαν τους χώρους τους σε άστεγους και άλλες ευάλωτες κοινωνικές ομάδες όπως το Montreal Public Libraries Network, που μετέτρεψε την αίθουσα της Grande Bibliothèque σε σταθμό θέρμανσης κατά τη διάρκεια του πρώτου κύματος της πανδημίας. Μια δεύτερη καινοτομία ήταν η προσφορά υπηρεσιών φυσικής βιβλιοθήκης σε εξωτερικούς χώρους. όπως υπαίθριους περιπάτους με παραμύθια, παροχή Wi-Fi, μαθήματα γιόγκα σε πάρκα κ.ά. Οι περισσότερες από τις υπαίθριες δραστηριότητες προγραμματίζονταν για το καλοκαίρι κάποιες βιβλιοθήκες τις ενέταξαν και στον χειμερινό προγραμματισμό. Ενδεικτικά αναφέρεται η Blue Mountains Public Library, στην Georgian Bay, προσφέρει χειμερινές υπαίθριες αφηγήσεις. Τα Library Systems στο North Grenville και στην Ottawa αύξησαν τον δανεισμό ειδών για υπαίθριες δραστηριότητες, π.χ. ράβδους πεζοπορίας, οδηγούς για τη φύση και τηλεσκόπια, καθώς και χιονοπέδιλα. Το υποκατάστημα Dartmouth North της Halifax Public Library παρουσιάζει μία ενδιαφέρουσα καινοτομία ως η πρώτη υπαίθρια βιβλιοθήκη του Καναδά με κινητά βιβλιοστάσια εσωτερικού/εξωτερικού χώρου, έπιπλα, ψηφιακές συσκευές και παιδική χαρά που δημιουργούν τη δυνατότητα για υβριδικές χρήσεις εσωτερικού/εξωτερικού χώρου. Ενδιαφέρον παρουσιάζει η αξιολόγηση της χρήσης αυτής της εγκατάστασης κατά την περίοδο της πανδημίας και το αν το μοντέλο θα γίνει πιο δημοφιλές στο μέλλον.¹⁵⁷

2.3.5. Η διοίκηση των Δημοσίων Βιβλιοθηκών στην μετά COVID-19 εποχή

Ο S. Jones εκτιμά ότι οι βιβλιοθήκες ανταποκρίθηκαν στην κρίση με δημιουργικότητα. Επίσης, υποστηρίζει ότι ο τρόπος με τον οποίο οι βιβλιοθήκες θα

¹⁵⁷ Rosales, N. (2021). Public Library Responses to COVID-19: An Investigation & Reflection of Canadian Experiences. *Emerging Library & Information Perspectives*, 4(1), 169-185.

αντιμετωπίσουν τις προκλήσεις και θα ανταποκριθούν σε αυτές και άλλες ευκαιρίες θα καθορίσει αν θα παραμείνουν ή όχι κρίσιμες υποδομές που αξίζουν δημόσιες και ιδιωτικές επενδύσεις.

- *Οι επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης στη χρηματοδότηση των Δημοσίων Βιβλιοθηκών*

Ο S. Jones εκτιμά ότι καθεμία από τις οικονομικές κρίσεις των τριών προηγούμενων δεκαετιών επηρέασε τις δημόσιες βιβλιοθήκες. Επισημαίνει ότι η σοβαρότητα και η μεγάλη διάρκεια της κρίσης COVID-19 προκαλεί έντονη ανησυχία για το οικονομικό μέλλον όλων των βιβλιοθηκών. Υποστηρίζει ότι η διαφορά μεταξύ της κρίσης της νόσου COVID-19 και προηγούμενων οικονομικών κρίσεων είναι βαθιά και οι οικονομικές περικοπές στις βιβλιοθήκες λόγω της κρίσης της πανδημίας διαφέρουν ανάλογα με τον τόπο και την πηγή χρηματοδότησης.¹⁵⁸

Ο J. R. Matthews υποστηρίζει ότι η πλειονότητα των Δημοσίων Βιβλιοθηκών χρηματοδοτείται από τα κονδύλια της τοπικής αυτοδιοίκησης και συχνά από «γενικά κονδύλια» και σε ορισμένες περιπτώσεις, από ειδικούς φόρους ιδιοκτησίας, πωλήσεων ή χρήσης.¹⁵⁹

Οι Δημόσιες Βιβλιοθήκες των πόλεων που βασίζονται στους φόρους επί των πωλήσεων έχουν επηρεαστεί άμεσα και βαθιά, με μαζικές απολύσεις, απολύσεις και πάγωμα όλων των δαπανών.

Οι Δημόσιες Βιβλιοθήκες που εξαρτώνται από τον φόρο ακίνητης περιουσίας μπόρεσαν να ξεπεράσουν την άμεση κρίση, αλλά όσο περνούν οι μήνες και η κρίση παρατείνεται το οικονομικό μέλλον τους παραμένει αβέβαιο.¹⁶⁰

Ο J. R. Matthews εκτιμά ότι δεδομένου του lockdown τα έσοδα των τοπικών, πολιτειακών και εθνικών κυβερνήσεων αναμένεται να μειωθούν και ως αποτέλεσμα πολλές κυβερνήσεις είναι πιθανό να χρειαστεί να προβούν σε δρακόντειες περικοπές στον προϋπολογισμό. Ο J. R. Matthews υποστηρίζει ότι για πολλές τοπικές κυβερνήσεις, η κατάργηση ή η σημαντική μείωση του προϋπολογισμού της δημόσιας βιβλιοθήκης θα είναι μια προφανής πρώτη επιλογή. Ενώ πολλοί μπορεί να υποστηρίζουν ότι η δημόσια βιβλιοθήκη πρέπει να θεωρείται βασική υπηρεσία, η πλειοψηφία των τοπικών κυβερνήσεων θα τοποθετήσουν τη δημόσια βιβλιοθήκη στο τέλος της λίστας προτεραιότητας της

¹⁵⁸ Jones, S. (2020). Optimizing public library resources in a post COVID-19 world. *Journal of library administration*, 60(8), 951-957.

¹⁵⁹ Matthews, J. R. (2020). COVID-19 and public libraries: A real paradigm shift. *Public Library Quarterly*, 39(5), 389-390.

¹⁶⁰ Jones, S. (2020). op.cit.

χρηματοδότησής τους.

Επίσης, αναμένεται οι δημόσιοι υπάλληλοι να πρέπει να πάρουν δύσκολες αποφάσεις για περικοπές με σκοπό την εξοικονόμηση. Ενώ η απασχόληση του προσωπικού των Δημοσίων βιβλιοθηκών πιθανόν να κινδυνέψει.¹⁶¹

- *Η επένδυση στις υποδομές και το μέλλον των Δημοσίων Βιβλιοθηκών*

Ο S. Jones εκτιμά ότι οι βιβλιοθήκες έχουν πραγματικά διαπρέψει κατά τη διάρκεια της πανδημίας ως προς το έργο που προσέφεραν με σύμμαχο τις υποδομές που είχαν ήδη δημιουργήσει. Επισημαίνει ότι κυρίως τις δύο τελευταίες οι βιβλιοθήκες οι βιβλιοθήκες είχαν αυξήσει και επεκτείνει τις ψηφιακές συλλογές, διαθέτοντας αυτές τις συλλογές με διάφορες δικαιοδοσίες και διερευνώντας νέα μοντέλα αδειοδότησης, όπως η πληρωμή ανά χρήση του Hoopla και του Kanopy. Το υπόβαθρο που είχαν χτίσει όταν ξέσπασε η πανδημία ήταν θεμελιώδες. Οι βιβλιοθήκες μπορούσαν να μετατοπίσουν με ευελιξία τους πόρους τους από την έντυπη μορφή στην ψηφιακή και να δημιουργήσουν δημοφιλείς πρωτότυπο περιεχόμενο, όπως online παραμύθια και δραστηριότητες δημιουργών.¹⁶²

Οι Begum et.al. υιοθετούν την άποψη ότι τα πιο κρίσιμα και απαιτητικά ζητήματα των βιβλιοθηκών κατά την πανδημία ήταν οι ψηφιακές υποδομές και οι οικονομικές ανησυχίες. Υποστηρίζουν ότι για να ανταποκριθούν ενεργά σε αυτή την κρίση, οι βιβλιοθήκες οφείλουν να προχωρήσουν σε έναν ψηφιακό μετασχηματισμό, να αναπτύξουν διαδικτυακές πλατφόρμες, να ψηφιοποιήσουν τις πηγές τους, να ενσωματώσουν τους ελεύθερα διαθέσιμους και τους συνδρομητικούς διαδικτυακούς πόρους, να προωθήσουν την καινοτομία των υπηρεσιών για την ανθεκτικότητα, και να παρέχουν πρόσβαση σε προγράμματα βιβλιοθηκών και υπηρεσίες.¹⁶³

- *Οι Δημόσιες Βιβλιοθήκες και η πληροφόρηση*

Αξιοσημείωτος είναι ο ρόλος των Δημοσίων Βιβλιοθηκών ως Κέντρων Πληροφόρησης. Στον Καναδά κατά την πρώτη περίοδο της πανδημίας, οι δημόσιες βιβλιοθήκες διεύρυναν τα μέσα που χρησιμοποιούσαν για να παρέχουν στις κοινότητές τους πρόσβαση στο διαδίκτυο και στις πληροφορίες. Πολλά συστήματα βιβλιοθηκών διέθεταν Chromebooks και HotSpots στο κοινό μέσω κοινοτικών συνεργατών. Η Δημόσια

¹⁶¹ Matthews, J. R. (2020). op.cit.

¹⁶² Jones, S. (2020). op.cit.

¹⁶³ Begum, D., Roknuzzaman, M., & Shobhane, M. E. (2021). op.cit.

Βιβλιοθήκη του Saskatoon διέθεσε τεχνολογία για τους εθελοντές που βοηθούσαν τα άτομα που έκαναν αίτηση για κυβερνητικά προγράμματα. Στις ΗΠΑ, το 81% των βιβλιοθηκών αναβάθμισαν την υπηρεσία Wi-Fi και το 13% δάνειζαν την τεχνολογία τους ακόμη και κατά το lockdown παρέχοντας ένα χρήσιμο σημείο αναφοράς. Ορισμένα βιβλιοθήκες επιδόθηκαν στη μεταφορά παραδοσιακών προγραμμάτων πληροφοριακής παιδείας σε καταγεγραμμένα διαδικτυακά μαθήματα.¹⁶⁴

Δημόσιες βιβλιοθήκες εκπόνησαν με σκοπό την ενημέρωση του κοινού βιβλιογραφικούς καταλόγους για την νέα νόσο. Ενδεικτικά αναφέρεται η περίπτωση της Bibliothèque Publique d' Information της Γαλλίας που εστίασε στην πληροφόρηση για την πανδημία, καθώς η νέα νόσος προκάλεσε κορεσμό στις μονάδες εντατικής θεραπείας, χιλιάδες θανάτους και την επιβολή περιοριστικών μέτρων σε παγκοσμίως. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι τον Ιανουάριο του 2021, προσέφερε στο κοινό μία επιλογή εγγράφων και έργων γενικού ενδιαφέροντος για την COVID-19 που το κοινό θα μπορούσε να συμβουλευτεί από τις 26 Ιανουαρίου 2021 και να πάρει έγκυρες πληροφορίες για τη νέα νόσο. Η συλλογή αυτή συμπληρώθηκε από μια βιβλιογραφία, έναν εκδοτικό απολογισμό αυτού του πρώτου έτους της πανδημίας, που μπορεί να αναζητηθεί online ή να μεταφορτωθεί σε PDF.¹⁶⁵

Έρευνα σε διαδικτυακές ανακοινώσεις Δημοσίων Βιβλιοθηκών σχετικά με την πανδημία COVID-19, που αναρτήθηκαν από 14 Μαρτίου με 12 Απριλίου 2020, κατέδειξε ότι πάνω από τις μισές βιβλιοθήκες ανάρτησαν σχετικά με την πανδημία COVID-19 και τις γενικές πρακτικές υγιεινής. Πολλές ανακοινώσεις άλλαξαν ως προς το περιεχόμενό τους την περίοδο από τις 14 Μαρτίου έως τις 12 Απριλίου, σύμφωνα με την ταχέως εξελισσόμενη φύση της πανδημίας. Το συμπέρασμα της έρευνας αυτής είναι ότι οι βιβλιοθήκες έχουν τη δυνατότητα να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στην παροχή αξιόπιστων πληροφοριών σχετικά με πανδημίες όπως η COVID-19, χρησιμοποιώντας τα πλεονεκτήματά τους στη συλλογή, αξιολόγηση και την επιμέλεια των πληροφοριών για το κοινό. Παρατηρήθηκε ότι πολλές βιβλιοθήκες μοιράζονται πληροφορίες μόνο για την ίδια τη βιβλιοθήκη ωστόσο, και δεν αξιοποιούν την ευκαιρία για την παροχή πληροφοριών που θα ωφελήσουν τους πελάτες και πιθανότατα θα μειώσουν το άγχος τους σχετικά με αυτές τις πανδημίες.

Οι βιβλιοθηκονόμοι θα πρέπει να εκτιμούν και να αξιοποιούν τις μοναδικές τους δεξιότητες και τον σημαντικό ρόλο που μπορούν να διαδραματίσουν στον περιορισμό των

¹⁶⁴ Rosales, N. (2021). op.cit.

¹⁶⁵ Bibliothèque Publique d' information Centre Pombidou (2021, 28 Ιανουαρίου). *Covid, au gré des vagues*. Ανακτήθηκε από <https://www.bpi.fr/content/uploads/sites/2/2021/01/bibliographie-covid-bpi-janvier-21.pdf> (τελευταία προσπέλαση 18/1/2022).

την εξάπλωση των επιπτώσεων των ασθενειών όπως η COVID-19 καταπολεμώντας την παραπληροφόρηση και παρέχοντας αξιόπιστες πληροφορίες στους χρήστες.¹⁶⁶ Στο πλαίσιο αυτό σημαντικός είναι ο ρόλος και των επαγγελματιών της πληροφόρησης για την κατάρριψη των μύθων, την επαλήθευση και την αξιοπιστία των πληροφοριών. Γενικότερα, ιδιαίτερα σημαντικός μπορεί να αξιολογηθεί ο ρόλος των βιβλιοθηκών γενικότερα για την αντιμετώπιση της infodemic της Covid 19, με τις βιβλιοθήκες των επιστημών υγείας να προκρίνονται στον ρόλο αυτό.¹⁶⁷ Η IFLA (2016) διατύπωσε 8 βήματα βοηθητικά για την αξιολόγηση των ειδήσεων: εξέταση της πηγής, έλεγχο του συγγραφέα, έλεγχος της ημερομηνίας, έλεγχος των προκαταλήψεων, περεταίρω ανάγνωση, αναζήτηση υποστηρικτικών πηγών, αναρωτηθείτε «είναι αστείο;» και «ρωτήστε τους ειδικούς». Κάποιες βιβλιοθήκες διεθνώς συνέταξαν οδηγούς για να βοηθήσουν το κοινό να αναγνωρίζουν τις ψευδείς ειδήσεις και παρέχουν διάφορες μορφές πληροφοριακής παιδείας που εκπαιδεύουν τους χρήστες να ελέγχουν την αξιοπιστία των πληροφοριών.¹⁶⁸

Αξιολογή υπήρξε η ενημέρωση του κοινού από Δημόσιες Βιβλιοθήκες για πρακτικά ζητήματα που συνδέονται με την νόσο COVID-19, όπως ο εμβολιασμός. Ενδεικτικά αναφέρεται η περίπτωση της The New York Public Library που εστίασε στην πρακτική ενημέρωση των κοινοτήτων, κυρίως της Νέας Υόρκης, για τον εμβολιασμό με πληροφορίες για τα ίδια τα εμβόλια και το πώς μπορεί κάποιος να εμβολιαστεί. Επίσης, προσκαλεί επιχειρήσεις που μπορούν να βοηθήσουν την πόλη ή την πολιτεία της Νέας Υόρκης με την κατασκευή ή τη δωρεά ιατρικών προμηθειών ή μέσων ατομικής προστασίας.¹⁶⁹ Η Δημόσια Βιβλιοθήκη της Οτάβα, ανέπτυξε κεντρικές πύλες COVID-19 για να παρέχει εύχρηστες, ενημερωμένες και αξιόπιστες πληροφορίες εν μέσω ενός ταχέως μεταβαλλόμενου, συχνά συντριπτικού πληροφοριακού τοπίου. Ωστόσο, οι προσπάθειες για τον γραμματισμό στα μέσα ενημέρωσης ήταν πιο άνισες. Πολυάριθμες δημόσιες βιβλιοθήκες συνέχισαν να διατηρούν επιγραμμικούς πόρους και παρείχαν γενικούς οδηγούς, εργαλεία και συνδέσμους για τον εντοπισμό της παραπληροφόρησης και των ψευδών ειδήσεων χωρίς να αναπτύξουν προγραμματισμό ή πόρους που να αφορούν ειδικά την παραπληροφόρηση COVID-19.¹⁷⁰

Εύστοχα υποστηρίζεται ότι τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης έχουν γίνει ένα από τα πιο

¹⁶⁶ Wang, T., & Lund, B. (2020). op.cit.

¹⁶⁷ Walker, P. (2021). The library's role in countering infodemics. *Journal of the Medical Library Association: JMLA*, 109(1), 133.

¹⁶⁸ Naem, S. B., & Bhatti, R. (2020). The Covid-19 'infodemic': a new front for information professionals. *Health Information & Libraries Journal*, 37(3), 233-239.

¹⁶⁹ The New York Public Library (2022). *COVID-19 Vaccine Resources*. Ανακτήθηκε από <https://www.nypl.org/about/remote-resources/community-resources/covid-19-vaccine-resources> (τελευταία προσπέλαση 18/1/2022).

¹⁷⁰ Rosales, N. (2021). op.cit.

ισχυρά διαδραστικά μέσα σύγχρονης επικοινωνίας. Οι βιβλιοθήκες μπορούν να είναι προληπτικοί φορείς επικοινωνίας κινδύνου, αξιοποιώντας τα κοινωνικά μέσα για αποτελεσματικές υπηρεσίες πληροφόρησης. Μπορούν επίσης να προωθήσουν αξιόπιστες πληροφορίες και πηγές μέσω των διαδικτυακών τους πύλων και των κοινωνικών μέσων ενημέρωσης. Κατά τη διάρκεια μιας καταστροφής ή κρίσης, η επικοινωνία προς το κοινό και τα μέσα μαζικής ενημέρωσης είναι επιτακτική ανάγκη για την να αποτραπούν φήμες και παραπληροφόρηση.

Η πανδημία της COVID-19 δημιούργησε ευκαιρίες για τις βιβλιοθήκες αποτελεσματικού επανασχεδιασμού των μέσων επικοινωνίας των σημαντικών πληροφοριών για την ευαισθητοποίηση του κοινού στους κινδύνους και στα προληπτικά μέτρα, και για την παροχή εύληπτων και αξιόπιστων πηγών πληροφοριών για την αντιμετώπιση της παραπληροφόρησης στο διαδίκτυο και στις πλατφόρμες κοινωνικής δικτύωσης.¹⁷¹

Οι Δημόσιες Βιβλιοθήκες της Νέας Υόρκης χρησιμοποίησαν το Twitter για να επικοινωνήσουν με το κοινό κατά τους πρώτους μήνες μετά το ξέσπασμα της πανδημίας COVID-19 του 2020 και τα tweets τους συνέβαλαν στην ανθεκτικότητα της κοινότητας κατά την πανδημία. Οι δημόσιες βιβλιοθήκες της Νέας Υόρκης συνέχισαν να με κλειστές τις φυσικές τους τοποθεσίες και τις υπηρεσίες και τους πόρους στο διαδίκτυο. Ανακοίνωναν στο twitter τις απομακρυσμένες υπηρεσίες της βιβλιοθήκης τους που ήταν διαθέσιμες κατά τη διάρκεια του κλεισίματος, καθώς και παρηγορητικά και κοινωνικά υποστηρικτικά μηνύματα, και παρείχαν πληροφορίες σχετικά με την οικονομική, υγειονομική και επισιτιστική υποστήριξη που ήταν διαθέσιμη στην κοινότητα. Οι Δημόσιες Βιβλιοθήκες της Νέας Υόρκης συνέχισαν ως επί το πλείστον να λειτουργούν κανονικά διαδικτυακά και, με τον τρόπο αυτό, μπορεί να προσέφεραν ένα πολύτιμο αίσθημα ομαλότητας στις κοινότητες που εξυπηρετούν κατά τη διάρκεια αυτών των προβληματικών και τεταμένων ημερών. Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης ήταν απαραίτητα για να μπορέσουν οι βιβλιοθήκες να συνδεθούν με την κοινότητα. Η μελέτη αυτή είχε ως στόχο να επιστήσσει την προσοχή στον ρόλο των μέσων κοινωνικής δικτύωσης κατά τη διάρκεια καταστροφών σε ένα μεγάλο σύστημα βιβλιοθηκών, αλλά ταυτόχρονα οι ερευνητές ευελπιστούν οι δημόσιες βιβλιοθήκες να εξετάσουν τη γενικότερη εικόνα των στρατηγικών επικοινωνίας τους σε περίπτωση καταστροφών. Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης είναι μόνο μια πλατφόρμα. Ο τρόπος χρήσης πρέπει να βασιστεί σε στρατηγικό σχεδιασμός καταστροφών, να προσδιοριστούν οι ρόλοι

¹⁷¹ Begum, D., Roknuzzaman, M., & Shobhane, M. E. (2021). op.cit.

και να χρησιμοποιηθούν εργαλεία.¹⁷²

Ο Ν. Rosales από την έρευνα του σε βιβλιοθήκες του Καναδά κατέληξε στο συμπέρασμα ότι ένας βασικός στόχος των βιβλιοθηκών οφείλει να είναι η αντιμετώπιση του κενού στον πληροφοριακό γραμματισμό. Οι δημόσιες βιβλιοθήκες οφείλουν να ενισχύσουν τη λειτουργία τους εστιάζοντας στον πληροφοριακό γραμματισμό. Ως αξιόπιστοι κόμβοι πληροφόρησης, οι δημόσιες βιβλιοθήκες έχουν αναγνωριστεί ως βασικοί παράγοντες ανάσχεσης της παραπληροφόρησης. Η διεξαγωγή περισσότερων ερευνών, η επαγγελματική ανάπτυξη, η συνεργασία με ακαδημαϊκούς οργανισμούς και οργανισμούς ειδησεογραφικών μέσων και η ενσωμάτωση της πληροφορίας και του γραμματισμού στα μέσα ενημέρωσης των βιβλιοθηκών, στις πιο δημοφιλείς μορφές ενημέρωσης, είναι μερικές από τις προτάσεις για τη βελτίωση της δράσης των Δημοσίων βιβλιοθηκών στον τομέα αυτό.

- *Οι Δημόσιες Βιβλιοθήκες και η ενίσχυση της οικονομίας*

Στον Καναδά οι βιβλιοθήκες εισήγαγαν πολλά εικονικά προγράμματα ειδικά προσανατολισμένα στην ενίσχυση της ανθεκτικότητας της κοινότητας απέναντι στην τρέχουσα οικονομική κρίση.

- *Επίλυση πρακτικών οικονομικών θεμάτων:* Υπολογίζεται ότι το 97% των Δημοσίων Βιβλιοθηκών στις ΗΠΑ βοηθούσε τους χρήστες να συμπληρώσουν ηλεκτρονικά κυβερνητικά έντυπα πριν από την πανδημία. Κατά την πανδημία αρκετές βιβλιοθήκες στο Οντάριο του Καναδά ανέφεραν ότι εφάρμοσαν διαδικτυακές υποστηρίξεις για να βοηθήσουν τους χρήστες να πλοηγηθούν στους κυβερνητικούς ιστοτόπους ή να υποβάλουν τους φόρους. Η Kitchener Public Library στον Καναδά διεξήγαγε εργαστήρια οικονομικού αλφαριθμητισμού COVID-19 για να βοηθήσει τους ανθρώπους να υποβάλουν αίτηση για φορολογικές πιστώσεις.
- *Η επισιτιστική ασφάλεια* είναι ένας σημαντικός τομέας όπου οι δημόσιες βιβλιοθήκες εργάστηκαν για να καλύψουν υλικές ανάγκες της κοινότητας. Οι Halifax Public Libraries στον Καναδά αντικατέστησαν το καθημερινό πρόγραμμα δωρεάν σνακ μετά το σχολείο με «πακέτα σνακ» που διανέμονταν στις οικογένειες μέσω κοινοτικών εταίρων. Η Δημόσια Βιβλιοθήκη του Τορόντο χρησιμοποίησε ένα από τα κέντρα διαλογής βιβλίων της για να λειτουργήσει ως αποθήκη όπου το προσωπικό πακετάριζε καλάθια με τρόφιμα που διανεμήθηκαν από 12 σημεία μαζί με παιδικά βιβλία. Η

¹⁷² Alajmi, B. M., & Albudaiwi, D. (2021). Response to COVID-19 pandemic: where do public libraries stand?. *Public Library Quarterly*, 40(6), 540-556.

πρωτοβουλία αυτή συνεχίστηκε σε δύο παραρτήματα βιβλιοθηκών για αρκετούς μήνες.

- *Ανεύρεση εργασίας*: Η Kitchener Public Library αποτελεί παράδειγμα βιβλιοθήκης που βελτίωσε το σύστημα παραπομπών και τους διαδικτυακούς πόρους της για να βοηθήσει στη σύνδεση των χρηστών με την κοινότητα και τις υποστηρικτικές υπηρεσίες για την αναζήτηση εργασίας. Το παράδειγμα αυτό είναι σύμφωνο με τα καθιερωμένα πρότυπα υποστήριξης των Δημοσίων βιβλιοθηκών για τις οικονομικές ανάγκες των κοινοτήτων τους.¹⁷³ Η Δημόσια Βιβλιοθήκη του Σαν Ντιέγκο για τις επιχειρήσεις που θέλουν να προσφέρουν βοήθεια στους απολυμένους υπαλλήλους τους, διαθέτει το Brainfuse JobNow, που παρέχει ηλεκτρονική βοήθεια για την εξεύρεση εργασίας και την προετοιμασία βιογραφικών σημειωμάτων.¹⁷⁴ Η χρησιμότητα των υπηρεσιών βοήθειας ανέργων στην ανεύρεση εργασίας ήταν μεγάλη. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι περισσότεροι από 24 εκατομμύρια άνθρωποι έχασαν τις δουλειές τους στις Ηνωμένες Πολιτείες μέσα σε διάστημα τριών εβδομάδων από την αρχή της πανδημίας.
- *Υπηρεσίες για επιχειρηματίες και επιχειρήσεις*: Ο οικονομικός αντίκτυπος της μακροχρόνιας πανδημίας συνεχίζει να ξεδιπλώνεται και είναι σαφές ότι οι επιπτώσεις θα είναι μακροχρόνιες και σοβαρές.¹⁷⁵ Περίπου οι μισές από τις σχεδόν 17.000 δημόσιες βιβλιοθήκες στις ΗΠΑ παρείχαν δωρεάν υπηρεσίες σχεδιασμένες για επιχειρηματίες και το 97% πριν ήδη από την πανδημία.¹⁷⁶ Οι διαστάσεις της πανδημίας της Covid-19 δημιούργησαν πρόσθετες και συνεχείς ανάγκες στους ηγέτες των επιχειρήσεων για έγκαιρη, ακριβή και αξιόπιστη πληροφόρηση, ώστε να βοηθήσουν τις εταιρείες και τους οργανισμούς τους να επιβιώσουν τους επόμενους μήνες. Χιλιάδες δημόσιες βιβλιοθήκες στις ΗΠΑ προσφέρουν πρόσβαση σε πηγές πληροφοριών και γνώσεων που μπορούν να βοηθήσουν τις επιχειρήσεις να επιβιώσουν και να δημιουργήσουν ανταγωνιστικό πλεονέκτημα σε ένα εξαιρετικά δύσκολο περιβάλλον. Πολλές βιβλιοθήκες έχουν σημειώσει σημαντική αύξηση του αριθμού των ατόμων που έχουν πρόσβαση στις ηλεκτρονικές τους πηγές από την έναρξη της πανδημίας. Μεταξύ αυτών η San Francisco Public Library αναφέρει αύξηση κατά 100% στον αριθμό των συνεδριών που έχουν συνδεθεί σε τρεις από τις πηγές της, που συνήθως χρησιμοποιούνται για ενημέρωση επιχειρήσεων. Στο Miami-Dade Public Library

¹⁷³ Rosales, N. (2021). op.cit.

¹⁷⁴ Segal, E. (2020, 25 Νοεμβρίου). *Public Libraries Can Help Companies Survive The Coronavirus Crisis*. Ανακτήθηκε από <https://www.forbes.com/sites/edwardsegal/2020/11/25/public-libraries-are-guiding-companies-to-information-they-need-in-the-pandemic/?sh=1349fef02b91> (τελευταία προσπέλαση 7/1/2022).

¹⁷⁵ Jones, S. (2020). op.cit.

¹⁷⁶ Rosales, N. (2021). op.cit.

System, οι συνδέσεις στο Lynda.com, έναν από τους πιο δημοφιλείς εκπαιδευτικούς πόρους τους για τους υπαλλήλους και άλλους, αυξήθηκαν κατά σχεδόν 18% και ο χρόνος παρακολούθησης εκπαιδευτικών συνεδριών κατά περισσότερο από 38%. Η Misty Jones, διευθύντρια της San Diego Public Library δήλωσε ότι «οι βιβλιοθήκες θα διαδραματίσουν καθοριστικό ρόλο στην ανάκαμψη της κοινότητάς τους και είναι έτοιμες να παράσχουν βοήθεια τόσο στις επιχειρήσεις όσο και στους ιδιώτες».¹⁷⁷

Ποικιλομορφία χαρακτηρίζει τους πόρους και τις υπηρεσίες, που προσφέρουν διαδικτυακά οι τοπικές βιβλιοθήκες για τις επιχειρήσεις. Ενδεικτικά αναφέρονται οι υπηρεσίες κάποιων βιβλιοθηκών για τους επιχειρηματίες:

Το πρόγραμμα Minitex, χρηματοδοτούμενο από την πολιτεία της Μινεσότα, παρέχει πρόσβαση σε επιχειρηματικές και ερευνητικές βάσεις δεδομένων με το eLibrarymn.org, που είναι διαθέσιμο μέσω εκατοντάδων βιβλιοθηκών σε ολόκληρη τη Μινεσότα και σε αρκετές γειτονικές πολιτείες. Η San Diego Public Library στις ΗΠΑ ειδικεύεται στις μικρές επιχειρήσεις και διατηρεί ένα Κέντρο Μικρών Επιχειρήσεων που προσφέρει πληροφορίες για τη χρηματοδότηση και τη διαχείριση μικρών επιχειρήσεων. Παρέχει επίσης πρόσβαση σε βάσεις δεδομένων επενδύσεων, όπως η Standard and Poor's Net Advantage.¹⁷⁸ Το Miami-Dade Public Library System προσφέρει μια ποικιλία δωρεάν επιχειρηματικών και εκπαιδευτικών πόρων για στελέχη επιχειρήσεων, ιδιοκτήτες επιχειρήσεων και επιχειρηματίες, ειδικά κατά τη διάρκεια της πανδημίας Covid-19 δωρεάν. Η Boston Public Library έχει θέσει σε απευθείας σύνδεση την υπηρεσία ατομικών επιχειρηματικών συμβουλών της. Η Kirstein Business Library and Innovation Center (KBLIC) στις ΗΠΑ παρέχει τη δυνατότητα σε ιδιοκτήτες εταιρειών και σε επιχειρηματίες να προγραμματίζουν τηλεφωνικές ή βιντεοκλήσεις με έναν βιβλιοθηκάριο στη βιβλιοθήκη. Οι βιβλιοθηκονόμοι είναι σε θέση να ενημερώσουν για ζητήματα σχετικά με την ανάπτυξη των επιχειρήσεων και την αξιολόγηση των ανταγωνιστών με διπλώματα ευρεσιτεχνίας και εμπορικά σήματα κ.ά. Οι χρήστες/επιχειρηματίες μπορούν να υποβάλλουν ηλεκτρονικά αιτήματα έρευνας και να έχουν πρόσβαση σε βάσεις δεδομένων. Μπορούν επίσης να ζητήσουν συνεδρίες επιχειρηματικής καθοδήγησης και να προγραμματίσουν διαβουλεύσεις για νομικά θέματα.

Η Denver Public Library διαθέτει το πρόγραμμα BizBoost σε όλη τη διάρκεια της πανδημίας και οι αρμόδιοι βιβλιοθηκάριοι συνεργάζονται εικονικά με επιχειρηματίες

¹⁷⁷ Segal, E. (2020, 25 Νοεμβρίου). op.cit.

¹⁷⁸ Op.cit.

και τους βοηθούν να ξεκινήσουν ή να αναπτύξουν την επιχείρησή τους με συνδρομές και άλλους πόρους. Η βιβλιοθήκη προσφέρει διαδικτυακά εργαστήρια για μικρές επιχειρήσεις. Η Los Angeles Public Library διαθέτει την ηλεκτρονική πύλη με τίτλο «Jobs, Money and Small Business» και συνεργάζεται με τοπικούς μη κερδοσκοπικούς φορείς και κυβερνητικές υπηρεσίες για τη διοργάνωση εργαστηρίων για μικρές επιχειρήσεις, που καλύπτουν βασικά στοιχεία των μικρών επιχειρήσεων και παρέχουν δωρεάν συμβουλές σε επιχειρηματίες, όπως επιχειρηματικά σχέδια, σύσταση εταιρείας, έναρξη και λειτουργία επιχείρησης, άντληση κεφαλαίων, επιχειρήσεις στο σπίτι κ.ά.

Οι πηγές των βιβλιοθηκών μπορούν επίσης να αξιοποιηθούν επωφελώς για επιχειρήσεις. Η Sowa Marketing Agency, αξιοποίησε τις πηγές της βιβλιοθήκης του East Greenwich στο East Greenwich του Rhode Island, για να ερευνήσει τις τάσεις στον κλάδο των ακινήτων και να εντοπίσει προοπτικές για τις υπηρεσίες της εταιρείας. Επίσης, η Stealth Agents, που παρέχει υπηρεσίες εικονικού βοηθού σε επιχειρηματίες και μικρές επιχειρήσεις, χρησιμοποιεί δημόσιες βιβλιοθήκες για να βρει πληροφορίες σχετικά με το πώς οι εταιρείες ανταποκρίθηκαν σε προηγούμενες υφέσεις και να αντλούν ιδέες από παρόμοιες καταστάσεις. Ανατρέχουν στα συλλογές τοπικών εφημερίδων των Δημοσίων Βιβλιοθηκών για να ερευνήσουν τις τάσεις στην κεφαλαιοποίηση της αγοράς και την ανάκαμψη. Η εταιρεία WikiLawn Lawn Care, χρησιμοποίησε μια βιβλιοθήκη για να συμβουλευτεί ιατρικά περιοδικά σχετικά με την επιβράδυνση ή τη μείωση της μετάδοσης μολυσματικών ασθενειών για τους υπαλλήλους του και τον τρόπο με τον οποίο οι εταιρείες ανταποκρίθηκαν στην οικονομική κρίση του 2008.

Ένας ακόμη λόγος για τα στελέχη των επιχειρήσεων και το προσωπικό τους να συμβουλευόμαστε τις τοπικές βιβλιοθήκες τους είναι η αύξηση της παραπληροφόρησης. Ο Marcus Banks, πρώην διαχειριστής ακαδημαϊκής βιβλιοθήκης στο UC Davis, παρατήρησε ότι «Ενώ υπάρχει πληθώρα χρήσιμου, ακριβούς και ελκυστικού περιεχομένου στο διαδίκτυο, ο ιστός είναι γεμάτος με ανακριβείς και παραπλανητικές πληροφορίες. Η βιβλιοθηκονομία ανέκαθεν αφορούσε την παροχή αντικειμενικών, ακριβών και ελκυστικών πληροφοριών που ανταποκρίνονται στις ανάγκες ενός συγκεκριμένου ατόμου. Αυτό δεν έχει αλλάξει και γι' αυτό οι βιβλιοθηκονόμοι είναι ειδικοί στην πληροφοριακή παιδεία».¹⁷⁹

Η Bibliothèque Publique d' Information της Γαλλίας δημιούργησε μία βιβλιογραφία με

¹⁷⁹ Op.cit.

θέμα τον αντίκτυπο της υγειονομικής κρίσης στον επιχειρηματικό κόσμο από τον πρώτο περιορισμό που προκάλεσε η επιδημία της Covid-19 που συγκλόνισε βίαια τον κόσμο της εργασίας, για να βοηθήσει τους εργαζόμενους και τους επιχειρηματίες. Αν και είναι ακόμη πολύ νωρίς για να εκτιμηθούν οι μακροπρόθεσμες επιπτώσεις, είναι πιθανό η κρίση να σηματοδοτήσει μια καμπή στην οργάνωση των επιχειρήσεων, τη διαχείριση του προσωπικού και τη σχέση του με την εργασία. Οι αναταραχές που προκλήθηκαν δημιούργησαν οικονομικές δυσκολίες και αύξησαν τους ψυχοκοινωνικούς κινδύνους, καθιστώντας τις επιχειρήσεις και τους εργαζομένους πιο ευάλωτους. Αλλά για ορισμένους η κρίση ήταν επίσης μια ευκαιρία να επαναπροσδιορίσουν τις επαγγελματικές τους φιλοδοξίες και να οραματιστούν διαφορετικά το μέλλον της εργασίας. Στον απόηχο της κρίσης, οι εταιρείες αναγκάζονται με τη σειρά τους να μεταλλαχθούν και να προσαρμοστούν προκειμένου να επιβιώσουν.¹⁸⁰

- *Η κρίση της COVID-19, οι βιβλιοθήκες και ζητήματα ισότητας*

Στο πλαίσιο του Webcast «Καινοτομία, Εργαλεία και Υπηρεσίες Βιβλιοθηκών, Η πρόκληση COVID-19» η Ingrid Parent, IFLA past President (2011-2013), UBC University Librarian από τον Καναδά τόνισε ότι το σημαντικό για την απομακρυσμένη πρόσβαση η ύπαρξη διαθέσιμου internet για να μπορέσουν στη συνέχεια να χρησιμοποιηθούν οι ιστοσελίδες, τα κοινωνικά δίκτυα και οι πλατφόρμες ηλεκτρονικών δικτύων κ.ά. Κατά την έννοια αυτή η πρόσβαση στο διαδίκτυο στο πλαίσιο της πανδημίας καθόρισε την πρόσβαση στην πληροφορία, στην ενημέρωση, στη διασκέδαση, στην εκπαίδευση και στην εργασία. Κάποια κράτη και κάποιες περιοχές και κάποιες πληθυσμιακές ομάδες αποκλεισμένες από την πρόσβαση δεν μπόρεσαν να ακολουθήσουν τις δυνατότητες του ψηφιοεπικοινωνιακού πολιτισμού κατά τη διάρκεια της κρίσης.¹⁸¹

Σύμφωνα με την παραπάνω διαπίστωση τα ζητήματα ισότητας ευκαιριών θα πρέπει να επανεξεταστούν κατά τη διάρκεια της πανδημίας. Σχετική έρευνα κατέδειξε ότι η κρίση της Covid-19 ενίσχυσε την ανισότητα στο μαθησιακό περιβάλλον των οικογενειών. Η έρευνα

¹⁸⁰ Bibliothèque publique d' information Centre Pombidou (2021, 4 Αυγούστου). *Covid-19: les mutations du travail*. Ανακτήθηκε από <https://www.bpi.fr/selection-ressources-covid-19-mutations-travail/> (τελευταία προσπέλαση 18/1/2022).

¹⁸¹ Ίδρυμα Ευγενίδου. (2021). *Αφίσα της διαδικτυακής μετάδοσης (webcast) συζήτησης με θέμα «Καινοτομία, Εργαλεία και Υπηρεσίες Βιβλιοθηκών. Η πρόκληση της COVID-19»*. Ανακτήθηκε από <https://www.eef.edu.gr/el/nea/neo-webcast-kainotomia-ergaleia-kai-ypiresies-bibliothikon-i-proklisi-covid-19-meros-b/> (τελευταία προσπέλαση 30/10/2021).

χρησιμοποίησε δεδομένα μητρώου από τη Δανία για να αναλύσει την ανισότητα στον δανεισμό ψηφιακών παιδικών βιβλίων από τις οικογένειες από τις δημόσιες βιβλιοθήκες. Τα δεδομένα μητρώου των βιβλιοθηκών περιλάμβαναν περισσότερους από 55 εκατομμύρια δανεισμούς από οικογένειες.

Το συμπέρασμα ήταν ότι η κοινωνικοοικονομική διαβάθμιση στη χρήση βιβλιοθηκών, ανάλογα με την εκπαίδευση και το εισόδημα των γονέων, που υπήρχε πριν από το lockdown, αυξήθηκε μετά το lockdown. Αναλυτικότερα, διαπιστώθηκε ότι η αύξηση της κοινωνικοοικονομικής διαβάθμισης κατά τη διάρκεια της πανδημίας ήταν ασθενέστερη στις οικογένειες μεταναστών από ό,τι στις οικογένειες γηγενών. Η κοινωνικοοικονομική διαβάθμιση ήταν ισχυρότερη στις οικογένειες που είχαν πρόσφατη εμπειρία στη χρήση ψηφιακού υλικού της βιβλιοθήκης, και ισχυρότερη σε οικογένειες με παιδιά στα πρώτα στάδια του δημοτικού σχολείου. Τα ίδια συμπεράσματα ίσχυσαν σε κάθε μία από τις τρεις φάσεις του εγκλεισμού της πανδημίας.

Η Covid-19 συντέλεσε στην αύξηση της ανισότητας στις ευκαιρίες μάθησης, καθώς οι καλύτερες οι οικονομικά εύρωστες οικογένειες ήταν πιο εύστοχες στη χρήση των βιβλιοθηκών κατά τη διάρκεια της πανδημίας από ό,τι οι ασθενέστερες οικογένειες. Οι οικογένειες με υψηλή κοινωνική θέση έπαιρναν περισσότερα ψηφιακά και φυσικά παιδικά βιβλία πριν από το lockdown της νόσου Covid-19 από ό,τι οι οικογένειες με χαμηλό επίπεδο κοινωνικής ευημερίας. Τα αποτελέσματά μας συμφωνούν με άλλες έρευνες που τεκμηριώνουν την ανισότητα στην δραστηριότητες οικιακής εκπαίδευσης κατά τη διάρκεια της πανδημίας, αλλά προσθέτουν τεκμηριωμένα ότι η ανισότητα αυξήθηκε κατά τη διάρκεια της κρίσης της Covid-19.¹⁸²

- *Η κρίση της πανδημίας ως παράγοντας αναπροσδιορισμού του ρόλου και του στρατηγικού σχεδιασμού των δημοσίων βιβλιοθηκών*

Οι νέες ανάγκες που δημιούργησε η πανδημία οδήγησαν σε μία επίσπευση υλοποίησης των στρατηγικών στόχων και στον αναπροσδιορισμό τους. Κυρίως από τις αρχές του 21ου αιώνα ο στρατηγικός σχεδιασμός καθιερώθηκε ως ο βέλτιστος τρόπος καθοδήγησης της διοίκησης και των μη κερδοσκοπικών οργανισμών. Ο σχεδιασμός ιεραρχεί τις προτεραιότητες, αξιολογεί τους αναγκαίους πόρους, θέτει στόχους για επίτευξη και

¹⁸² Jæger, M. M., & Blaabæk, E. H. (2020). Inequality in learning opportunities during Covid-19: Evidence from library takeout. *Research in Social Stratification and Mobility*, 68, 100524.

συνεισφέρει σε αυτή.¹⁸³ Ο στρατηγικός σχεδιασμός βασίζεται στον λόγο ύπαρξης, την αποστολή και το όραμα ενός οργανισμού και προέρχεται από τη μελέτη και ανάλυση των δυνατοτήτων και των ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων, των αδυναμιών, των πιθανών ευκαιριών και των πιθανών απειλών και κινδύνων, και καταλήγει σε τεκμηριωμένες εκτιμήσεις και προβλέψεις για την υλοποίηση του προγραμματισμού. Τα κυριότερα στάδια ενός στρατηγικού σχεδιασμού, που βρίσκονται σε έναν κύκλο διαρκούς ανατροφοδότησης είναι: η διατύπωση στόχων, η αξιολόγηση της παρούσας κατάστασης με εργαλεία, π.χ. SWOT κ.ά.¹⁸⁴ για να γίνει η επιλογή της κατάλληλης στρατηγικής και να ακολουθήσει ο έλεγχος που παρέχει ανατροφοδότηση σε όλα τα προηγούμενα στάδια. Η Διοίκηση Ολικής Ποιότητας, που συνδέεται με τη δημιουργία ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος, προϋποθέτει την ύπαρξη στρατηγικής.¹⁸⁵ Ο στρατηγικός σχεδιασμός οφείλει να υιοθετεί τις αρχές της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης και του δημοσίου συμφέροντος και να υπηρετεί την επιχειρησιακή ηθική.¹⁸⁶

Ο στρατηγικός σχεδιασμός είναι χρήσιμος στους οργανισμούς πληροφόρησης, και στις βιβλιοθήκες ειδικότερα, καθώς χρειάζεται να προσδιορίζουν την αποστολή και το όραμά τους και να διατυπώνουν κατάλληλα σχέδια δράσης για τον τρόπο κατάκτησης των στόχων τους. Στη σύγχρονη εποχή οι υπηρεσίες πληροφόρησης αντιμετωπίζουν προκλήσεις σε ένα συνεχώς μεταβαλλόμενο περιβάλλον, για τον λόγο αυτό τα στρατηγικά σχέδια θα πρέπει να επανεξετάζονται και να αναπροσαρμόζονται συνεχώς.¹⁸⁷

Ο Α.Μ. Tammaro υποστηρίζει ότι υπάρχει ανάγκη για μια ψηφιακή στρατηγική, που να μην περιορίζεται αποκλειστικά στα ηλεκτρονικά βιβλία και να στοχεύει στον μετασχηματισμό των βιβλιοθηκών, με ένα καινοτόμο όραμα υπηρεσιών. Για την ανάπτυξη νέων ψηφιακών προτύπων τους, οι βιβλιοθήκες έχουν να απαντήσουν με κριτικό τρόπο στα ακόλουθα ερωτήματα: «Πώς εξελίχθηκε η ηλεκτρονική πρόσβαση στις βιβλιοθήκες κατά την περίοδο COVID; Έχουν χαθεί χρήστες; Αποκτώνται νέοι; Αλλάζει η αντίληψη του οράματος της βιβλιοθήκης στο συλλογικό φαντασιακό και - αν ναι - πώς;»¹⁸⁸

Ο Ν. Rosales εύστοχα επισημαίνει ότι καθώς καθίσταται δύσκολη η πρόβλεψη του πότε η κοινωνική ζωή θα επανέλθει στην κανονικότητα, οι δημόσιες βιβλιοθήκες στον

¹⁸³ Allison, M. & Kaye, J. (Eds.). (2015). *Strategic planning for nonprofit organizations: A practical guide for dynamic times* (3rd Ed.). New Jersey: John Wiley & Sons.

¹⁸⁴ Βλ. Κέφης, Β., & Παπαζαχαρίου, Π. (2009). όπ.π., σσ 51-74.

¹⁸⁵ Μπουραντάς, Δ. (2015). όπ.π., σσ 737-744.

¹⁸⁶ Όπ.π., σσ 59-71 & 619-623.

¹⁸⁷ Mapulanga, P. (2013). SWOT analysis in the planning of information services and systems in university libraries. *The Bottom Line*, 26 (2), 70-84.

¹⁸⁸ Tammaro, A. M. (2020). COVID 19 and Libraries in Italy. *International Information & Library Review*, 52(3), 216-220.

βραχυπρόθεσμο και μεσοπρόθεσμο στρατηγικό σχεδιασμό τους οφείλουν να συνεχίσουν να προσφέρουν τροποποιημένες υπηρεσίες. Εκτιμά ότι είναι ζωτικής σημασίας για τις δημόσιες βιβλιοθήκες να συνεχίσουν να τεκμηριώνουν και να αξιολογούν κριτικά τον τρόπο με τον οποίο τα τροποποιημένα μοντέλα υπηρεσιών τους βοηθούν στην εκπλήρωση των βασικών αποστολών τους, καθώς σταδιακά μεταβαίνουν στη μετά-COVID εποχή.¹⁸⁹

Η Donna Walker, executive director της Jefferson County Public Library (JCPL) της ομώνυμης κομητείας, σημείωσε πώς η πανδημία οδήγησε τη βιβλιοθήκη της στο να επιταχύνει πολλές από τις εναλλακτικές υπηρεσίες που είχε ήδη αρχίσει να σχεδιάζει. Οι υπηρεσίες αυτές αποσκοπούσαν στο να βοηθήσουν τη βιβλιοθήκη να σκεφτεί πώς μπορεί να λειτουργήσει έξω από τον φυσικό της χώρο, επεκτεινόμενη σε αγορές πέραν των φυσικών της τοποθεσιών, εστιάζοντας στην ευκολία και αξιοποιώντας τις νέες τεχνολογίες. Παραδόξως, ως αποτέλεσμα, η JCPL είχε συμπεριλάβει στον προϋπολογισμό της για το 2020 ένα πιλοτικό πρόγραμμα παραλαβής από το πεζοδρόμιο πολύ πριν από την νόσο COVID-19. Καθώς η JCPL παρέχει πλέον πολλές υπηρεσίες που δεν απαιτούν την επίσκεψη των ανθρώπων στη βιβλιοθήκη η Donna Walker δήλωσε ότι μετά την πανδημία «οι ημέρες χιονιού δεν θα είναι ποτέ ξανά οι ίδιες» για τους χρήστες της βιβλιοθήκης:

*Η πανδημία οδήγησε σε μια «αλλαγή παιχνιδιού για εμάς που ήταν το να είμαστε ανοιχτοί στο να αναλάβουμε μεγαλύτερα ρίσκα για την εφαρμογή υπηρεσιών που διαφορετικά θα χρειαζόταν περισσότερος χρόνος για να σχεδιάσουμε, να δοκιμάσουμε, να εκτελέσουμε και να αξιολογήσουμε».*¹⁹⁰

Σε ανάλογο συμπέρασμα καταλήγει και ο βιβλιοθηκονόμος Michael Lambert της San Francisco Public Library (SFPL) που διαπιστώνει ότι η μεγάλη επιτυχία της πανδημίας της COVID-19 ήταν ότι επιτάχυνε το απαραίτητο έργο οργανωτικής ανάπτυξης της βιβλιοθήκης.¹⁹¹

Ο S. Jones επισημαίνει ότι η πανδημία COVID-19 των ετών 2019-2022 έχει γίνει μια μακροχρόνια πραγματικότητα, που επέφερε δραματικές αλλαγές σε κάθε επάγγελμα και προτείνει αξιολόγηση και επανασχεδιασμό στον ίδιο τον ρόλο των δημοσίων βιβλιοθηκών για να αντιμετωπίσουν τις άμεσες οικονομικές και λειτουργικές προκλήσεις. Οι υπηρεσίες που παρείχαν οι βιβλιοθήκες σε προηγούμενες περιόδους ύφεσης, όπως πρόσβαση σε

¹⁸⁹ Rosales, N. (2021). op.cit.

¹⁹⁰ SinhaRoy, S. (2021, January 23). Shaping “The After” Five library leaders on a year of challenges. *American Libraries Magazine*. Ανακτήθηκε από <https://americanlibrariesmagazine.org/blogs/the-scoop/shaping-the-after/> (τελευταία προσπέλαση 7/1/2022).

¹⁹¹ Op.cit.

υπολογιστές και συνδέσεις είναι δύσκολο να παρασχεθούν όταν οι βιβλιοθήκες δεν είναι φυσικά ανοικτές ή μόνο ανοικτές με περιορισμένη πρόσβαση. Ταυτόχρονα, η ανάγκη για αυτές τις υπηρεσίες έγινε μεγαλύτερη από ποτέ για διάφορες ομάδες κοινού που δε διαθέτουν συνδεσιμότητα στα σπίτια τους. Το αναγκαστικό κλείσιμο της βιβλιοθήκης σε μια κρίση υπήρξε μία πρωτόγνωρη εμπειρία που αντιμετωπίστηκε με την επέκταση της κάλυψης WiFi στους χώρους στάθμευσης των βιβλιοθηκών και με την επινόηση μιας αποτελεσματικής, αποδοτικής και ανέπαφης παράδοσης βιβλίων και άλλου υλικού στο πεζοδρόμιο.

*«Οι βιβλιοθήκες πρέπει να είναι στην πρώτη γραμμή καθώς η ευρυζωνική συνδεσιμότητα θα πρέπει να θεωρείται βασική υπηρεσία, τόσο ευρέως διαθέσιμη όσο το ηλεκτρικό ρεύμα και το νερό. Τα hot spots WiFi θα πρέπει να είναι τόσο απαραίτητα για τις σημερινές βιβλιοθήκες όσο και οι εγκυκλοπαίδειες και τα λεξικά ήταν πριν από 30 χρόνια».*¹⁹²

Ο S. Jones επισημαίνει ότι οι βιβλιοθήκες θα πρέπει να βρουν τις ευκαιρίες στις μακροπρόθεσμες προκλήσεις που θέτει η πανδημία που προκλήθηκε από τη νόσο COVID-19 και εκτιμά ότι οι βιβλιοθήκες είναι σε θέση να βοηθήσουν τους χρήστες τους, καθώς η πανδημία διευρύνει την ψηφιακό χάσμα.¹⁹³ Ο N. Rosales επισημαίνει ότι το «ψηφιακό χάσμα» προσδιορίζεται από το χάσμα στην πρόσβαση στο διαδίκτυο, καθώς και στο εύρος των δραστηριοτήτων που είναι σε θέση να εκτελούν διαφορετικοί πληθυσμοί στο διαδίκτυο. Στον Καναδά η έλλειψη συνδεσιμότητας θεωρείται συχνά κυρίως πρόβλημα των αγροτικών περιοχών, στην πραγματικότητα πρόκειται για ένα σύνθετο πρόβλημα που επηρεάζει και τους αστικούς πληθυσμούς. Ακόμα και σε περιοχές που είναι από τα πρώτα τεχνολογικά κέντρα της χώρας υπολογίζεται ότι το 23% του πληθυσμού δε διαθέτει πρόσβαση σε υπηρεσίες ευρυζωνικές.

Η τεχνολογική πρόσβαση αντιπροσωπεύει ένα από τα στοιχεία που συνδέονται με το ψηφιακό χάσμα. Το πρόβλημα αυτό είναι ακόμη πιο έντονο για τις κοινότητες που βιώνουν υψηλότερους βαθμούς κοινωνικού αποκλεισμού όπως εκείνες με μεγάλο αριθμό όπως οι άνθρωποι που ζουν σε συνθήκες φτώχειας, ή οι φυλετικές κοινότητες που επηρεάζονται δυσανάλογα από την πανδημία. Προτείνεται οι δημόσιες βιβλιοθήκες να διαθέσουν ίσους, αν όχι μεγαλύτερους πόρους για να διασφαλίσουν ότι οι υπηρεσίες τους θα φτάσουν σε άτομα που αντιμετωπίζουν εμπόδια και μεγαλύτερο βαθμό αποκλεισμού.

Ο N. Rosales επισημαίνει επίσης την ανάγκη δημιουργίας πιο ευέλικτων χώρων

¹⁹² Rosales, N. (2021). op.cit.

¹⁹³ Jones, S. (2020). op.cit.

βιβλιοθηκών. Η προσωρινή χρησιμοποίηση των δομημένων χώρων τους με καινοτόμους τρόπους μπορεί να αναδείξει νέες προοπτικές για τις υπηρεσίες της βιβλιοθήκης. Πρωτοβουλίες όπως οι υπαίθριες υπηρεσίες βιβλιοθηκών εστιάζουν συγχρόνως και στις κοινωνικές δραστηριότητες.

*«Στην πράξη, οι προσπάθειες αυτές υποδηλώνουν ότι οι βιβλιοθήκες θα πρέπει να διερευνήσουν πώς να επεκτείνουν τα προγράμματα και τις συλλογές μέσω κινητών και αναδυόμενων υπηρεσιών, για παράδειγμα, καθώς και με την αξιοποίηση των χώρων των εταίρων. Αυτή η γραμμή σκέψης ευθυγραμμίζεται με τις εκκλήσεις προς τις βιβλιοθήκες να γίνουν πιο ανοικτές και παρούσες στις κοινότητες όπου βρίσκονται».*¹⁹⁴

Στο ίδιο πνεύμα ο S. Jones υποστηρίζει ότι αναγκαία για τη βιωσιμότητα των βιβλιοθηκών είναι η μετατροπή τους σε χώρους πολλαπλών χρήσεων. Επίσης, οι βιβλιοθήκες θα πρέπει να εξετάσουν διαφορετικές χρήσεις τόσο για τους εσωτερικούς όσο και για τους εξωτερικούς χώρους. Το κοινό κατά την κρίση της πανδημίας άρχισε να προσλαμβάνει τις βιβλιοθήκες, μαζί με τα νοσοκομεία και τα σχολεία, ως ιδρύματα «άγκυρες». Αυτός ο ρόλος θα πρέπει να διερευνηθεί περαιτέρω, να ανακαθοριστεί για κάθε κοινότητα ξεχωριστά έτσι ώστε η βιβλιοθήκη να μπορεί να ανταποκριθεί στις ανάγκες της κοινότητας.¹⁹⁵

Υποστηρίζεται ότι κατά την πρόβλεψη του μέλλοντος των υπηρεσιών των Δημοσίων Βιβλιοθηκών θα πρέπει να κατανοηθεί πώς οι ανάγκες των χρηστών τους μπορεί να έχουν αλλάξει καθώς εισερχόμαστε σε έναν κόσμο μετά την COVID-19.¹⁹⁶

Επίσης, ο S. Jones εκφράζει τον προβληματισμό του για την αλλαγή στις συνήθειες που προκαλείται στους χρήστες των βιβλιοθηκών λόγω της μακροχρόνιας διατήρησης των υγειονομικών πρωτοκόλλων. Π.χ. ο περιορισμός της προσφοράς έντυπων εκδόσεων της ημερήσιας εφημερίδας από τις βιβλιοθήκες πιθανόν να επιδράσει στις συνήθειες του κοινού. Ο S. Jones αναρωτιέται σε ποιο βαθμό οι ψηφιακοί αναγνώστες των εφημερίδων θα θελήσουν μετά την πανδημία να επιστρέψουν στις έντυπες εφημερίδες. Αναρωτιέται αν οι διαδικτυακές ιστορίες και τα παραμύθια που προσφέρονται στο κοινό μετά την πανδημία θα χάσουν το κοινό τους. Αναρωτιέται επίσης αν τα αθρόα διαδικτυακά προγράμματα για ενήλικες, όπου οι άνθρωποι συγκεντρώνονται για να ακούσουν έναν ομιλητή ή να συμμετάσχουν σε μια δραστηριότητα θα διακοπούν μετά την πανδημία.

¹⁹⁴ Rosales, N. (2021). op.cit.

¹⁹⁵ Jones, S. (2020). op.cit.

¹⁹⁶ Wakeling, S., Garner, J., Hider, P., Jamali, H., Lymn, J., Mansourian, Y., & Randell-Moon, H. (2021). 'The challenge now is for us to remain relevant': Australian public libraries and the COVID-19 crisis. *IFLA Journal*, 03400352211054115.

Επίσης, κατά τη διάρκεια της πανδημίας και λόγω του εγκλεισμού ή του περιορισμού των δραστηριοτήτων η ψηφιακή χρήση από το κοινό των βιβλιοθηκών κατά την πανδημία έχει εκτοξευθεί στα ύψη. Στο πλαίσιο αυτό οι βιβλιοθήκες οφείλουν να επανασχεδιάσουν τις συλλογές τους βιβλίων, βίντεο, ηχογραφήσεων, εφημερίδων, περιοδικών ώστε να καλύπτει πιθανή μεγαλύτερη ζήτηση στο μέλλον.

Ο S. Jones υποστηρίζει ότι οι βιβλιοθήκες θα πρέπει να κάνουν απολογισμό των πιθανών πλεονεκτημάτων από τις νέες συνθήκες. Π.χ. εάν η έμφαση μετατοπιστεί στις ψηφιακές συλλογές, τότε η βιβλιοθήκη μπορεί να ξοδεύει λιγότερα σε έντυπα και αναλογικά υλικά. Μια τέτοια αλλαγή εξόδων θα μπορούσε να προσφέρει νέους τρόπους για την ικανοποίηση των απαιτήσεων για νέες υπηρεσίες και νέες προσδοκίες της κοινότητας. Τα προγράμματα για παιδιά και ενήλικες που δε λειτουργούν διά ζώσης, κάνουν τις βιβλιοθήκες να απελευθερωθούν από περιορισμούς που συνδέονται με τον τόπο. Παλαιότερα, οι βιβλιοθήκες διέθεταν σημαντικά ποσά για την επανάληψη όλων των προγραμμάτων σε πολλαπλούς χώρους. Η προσφορά ενός προγράμματος διαδικτυακά τις απαλλάσσει από τη δαπανηρή επανάληψη ενός προγράμματος ξανά και ξανά σε επίπεδο υποκαταστημάτων. Με προσεκτικό σχεδιασμό και καινοτομία, οι βιβλιοθήκες μπορούν να αναπτύξουν έξυπνους νέους τρόπους για την ανακατανομή των περιορισμένων πόρων τους.¹⁹⁷

Ο N. Rosales εξετάζοντας τον τρόπο που διαχειρίστηκαν οι Δημόσιες Βιβλιοθήκες του Καναδά την πρόκληση της πανδημίας, καταλήγει στο συμπέρασμα ότι ανταποκρίθηκαν γρήγορα και συχνά δημιουργικά και ότι κάποιες από τις καινοτόμες υπηρεσίες που προσέφεραν, και παρουσίασαν εξαιρετική ζήτηση από τους χρήστες τους κατά την πανδημία, μπορεί και μετά την πανδημία να παραμείνουν δημοφιλείς.

Η αποτίμηση των καινοτομιών που αναπτύχθηκαν την περίοδο κρίσης είναι στρατηγικής σημασίας για τις βιβλιοθήκες καθώς οι καινοτομίες αυτές όχι μόνο θα βοηθήσουν στον προσδιορισμό των άμεσων προτεραιοτήτων, αλλά είναι πιθανό να δώσουν σημαντικές πληροφορίες για τις μελλοντικές και μπορούν σε σημαντικό βαθμό να καθορίσουν το μελλοντικό έργο των Δημοσίων βιβλιοθηκών. Ο N. Rosales εξετάζοντας τα στοιχεία από τους πρώτους μήνες της πανδημίας καταλήγει στο ότι αυτή η μετάβαση στην ηλεκτρονική παροχή υπηρεσιών βρήκε μεγάλη ανταπόκριση στο κοινό. Ενδεικτικά, στο Τορόντο 40.000 χρήστες εντάχθηκαν στα εικονικά προγράμματα του συστήματος βιβλιοθηκών του. Με τη μετακίνηση των προγραμμάτων στο διαδίκτυο το αποτέλεσμα ήταν

¹⁹⁷ Jones, S. (2020). op.cit.

απροσδόκητο ως προς το αριθμητικό μέγεθος της αύξησης του κοινού και τη γεωγραφική διεύρυνση της κοινότητας. Τα στοιχεία υποδηλώνουν μία πιθανότητα, τουλάχιστον ορισμένες από αυτές τις πειραματικές υπηρεσίες, να αποτελέσουν στο μέλλον μέρος του μόνιμου και βασικού προγράμματος των δημοσίων βιβλιοθηκών. Ο N. Rosales εκτιμά ότι:

«Πρωταρχική είναι η ανάγκη για τις δημόσιες βιβλιοθήκες να αξιοποιήσουν την επιτυχία του εικονικού προγραμματισμού και των υπηρεσιών χωρίς να θυσιάσουν την ικανότητα να παρέχουν τα ισοδύναμά τους αυτοπροσώπως ή την πρόσβαση στους χώρους τους».¹⁹⁸

Επισημαίνεται, επίσης, ότι μετά την πανδημία θα υπάρξουν προκλήσεις και μία από αυτές εκτιμάται ότι θα είναι η ανάγκη συνέχισης των πολλών και νέων ηλεκτρονικών υπηρεσιών κατά τη διάρκεια της πανδημίας λόγω της ζήτησης από τους χρήστες. Η νέα πρόκληση θα είναι η ταυτόχρονη προσφορά των ηλεκτρονικών υπηρεσιών και η ταυτόχρονη προσφορά φυσικών υπηρεσιών με τον ίδιο αριθμό βιβλιοθηκονόμων.¹⁹⁹

Ο S. Jones υποστηρίζει ότι κατά τη σύγχρονη πανδημία οι άνθρωποι αισθάνονται απομονωμένοι, και η πιο σημαντική αξία που προσφέρουν οι βιβλιοθήκες παραμένει η ανθρώπινη σύνδεση. Το κοινωνικό έργο των βιβλιοθηκών είναι επίσης ιδιαίτερα σημαντικό. Το προσωπικό σε κάποιες βιβλιοθήκες έχουν αναλάβει σύνθετους και απαιτητικούς νέους ρόλους, όπως η ανίχνευση επαφών, η παροχή παιδικής φροντίδας σε εργαζόμενους στον τομέα της υγειονομικής περίθαλψης κ.ά. Οι βιβλιοθήκες έχουν συνδεθεί άμεσα με τους χρήστες μέσω τηλεφώνου και ταχυδρομείου. Επίσης, καθώς η ανεργία συνεχίζει να αυξάνεται, οι βιβλιοθήκες προσφέρουν βοήθεια στην υποβολή αιτήσεων και στην αναζήτηση εργασίας.²⁰⁰

- *Η πανδημία ως παράγοντας ενθάρρυνσης της καινοτομίας και της διαμόρφωσης νέας οργανωσιακής κουλτούρας*

Η πανδημία που προκλήθηκε από τη νόσο COVID-19 έριξε φως στην ανάγκη για καινοτομία και επιτάχυνε τη στροφή προς την ψηφιακή τεχνολογία. Όλες οι καινοτόμες υπηρεσίες που εκπονήθηκαν αποδείχτηκαν ότι συνιστούν ουσιαστικό μέρος της ανθεκτικότητας της βιβλιοθήκης στην πρόκληση της κρίσης της νόσου COVID-19. Οι βιβλιοθήκες μοιάζει να επιβίωσαν επιτυχώς της πανδημίας λόγω της καινοτομίας στις

¹⁹⁸ Rosales, N. (2021). op.cit.

¹⁹⁹ EIFL (2021, June 16). Jamming about public library innovation. Ανακτήθηκε από <https://www.eifl.net/blogs/jamming-about-public-library-innovation> (τελευταία προσπέλαση 7/1/2022).

²⁰⁰ Jones, S. (2020). op.cit.

υπηρεσίες τους. Οι καινοτομίες της βιβλιοθήκης μπορούν να κάνουν τη διαφορά στη ζωή των ανθρώπων προσφέροντας βελτίωση στην ποιότητα παροχής υπηρεσιών. Σε σύντομο χρονικό διάστημα οι ανάγκες της πανδημίας δημιούργησαν, ενδυνάμωσαν και ενθάρρυναν αξίες και πρακτικές που σχετίζονται με την της καινοτομία και τη δημιουργικότητα.²⁰¹

Η οργανωσιακή κουλτούρα ταυτίζεται κυρίως με τις αξίες, τις στάσεις και τις βασικές απόψεις, που θεωρούνται δεδομένες σχετικά με το τι πρέπει να συμβαίνει σε έναν οργανισμό και τι πρέπει να προκρίνει ένας οργανισμός.²⁰² Η οργανωσιακή κουλτούρα περιγράφεται ως ένα διακριτό και μοναδικό σύστημα κοινών αξιών, πεποιθήσεων και εννοιών, που ασπάζονται τα στελέχη ενός οργανισμού.²⁰³ Ιδιαίτερα ενδιαφέρον είναι ένα στρατηγικό σχέδιο με τη «συμμετοχή» των εργαζομένων και των χρηστών,²⁰⁴ καθώς η κουλτούρα ενός οργανισμού μπορεί να συνδεθεί με θετικό ή αρνητικό τρόπο με τις πεποιθήσεις και την αποδοχή όσων αποτελούν τον οργανισμό και μπορεί να επιδράσει θετικά ή αρνητικά στη στρατηγική του.²⁰⁵

Σημαντικές ιδιότητες της κουλτούρας που πρέπει να επισημανθούν σε περίπτωση επιδίωξης αλλαγής της κουλτούρας είναι ότι η κουλτούρα δεν είναι έμφυτη αλλά επίκτητη, οι απόψεις που διαμορφώνονται στο πλαίσió της είναι αλληλοεξαρτώμενες. Η κουλτούρα είναι αποτέλεσμα μάθησης μέσα από την ομαδική εμπειρία μιας ομάδας.

Μπορεί να διαφοροποιηθεί ως προς την έκτασή της. Δηλαδή, μπορεί να υπάρχει μία ενιαία κυρίαρχη κουλτούρα ή διάφορες μικρότερες. Είναι κοινή για τα μέλη μιας ομάδας και η αποδοχή της καθορίζει και τα όρια της ομάδας. Η κουλτούρα διαφοροποιείται ως προς την έντασή της, δηλαδή σε ποιο βαθμό είναι ανεκτές από την ομάδα οι αποκλίσεις. Διαφοροποιείται επίσης ως προς την επίτευξη ή την παρεμπόδιση της επίτευξης των στρατηγικών στόχων.

Διαφορετικές προσεγγίσεις διατυπώνονται για την επίτευξη της αλλαγής της κουλτούρας, όπως η συστημική, η συμμετοχική, η στρατηγική ευθυγράμμιση, η υποστήριξη από την ανώτατη διοίκηση κ.ά. Η ηγεσία είναι ιδιαίτερα σημαντική στη διαμόρφωση της εταιρικής κουλτούρας καθώς επιδρά άμεσα και έμμεσα στην «επικοινωνία» της κουλτούρας. Διαμορφώνει κουλτούρα με την αξιολόγηση και την επιβράβευση, με τα

²⁰¹ EIFL (2021, June 16). Jamming about public library innovation. Ανακτήθηκε από <https://www.eifl.net/blogs/jamming-about-public-library-innovation> (τελευταία προσπέλαση 7/1/2022).

²⁰² Χυτήρης, Λ., & Άννινος, Λ. (2015). *Διοίκηση και Ποιότητα Υπηρεσιών*. Αθήνα: Ελληνικά Ακαδημαϊκά Ηλεκτρονικά Συγγράμματα και Βοηθήματα, σσ 153-161.

²⁰³ Όπ.π.

²⁰⁴ Mapulanga, P. (2013). SWOT analysis in the planning of information services and systems in university libraries. *The Bottom Line*, 26 (2), 70-84.

²⁰⁵ Όπ.π.

κριτήρια κατανομής πόρων, και με τις δομές και συστήματα που υποστηρίζει.²⁰⁶

Η οργανωσιακή κουλτούρα αλληλεπιδρά με τη στρατηγική με διάφορους τρόπους όπως η *διαμόρφωση στόχων, αποστολής και οράματος* καθώς επηρεάζει τις αξίες, τις απόψεις, τις αποφάσεις και τις ενέργειες ενός οργανισμού. Επίσης, υποστηρίζεται ότι η οργανωσιακή κουλτούρα προσδίδει τη μοναδικότητα και δημιουργεί την εικόνα της μάρκας ενός οργανισμού. Επιδρά επίσης στη δημιουργία ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος και στη διαμόρφωση κλίματος θετικής παρακίνησης ή αρνητικής στάσης.²⁰⁷ Οι στρατηγικές αλλαγές απαιτούν στρατηγική ευθυγράμμιση της κουλτούρας, που επιτυγχάνεται με καλή γνώση της υφιστάμενης κουλτούρας του οργανισμού και τον προσδιορισμό της νέας ή τροποποιημένης επιθυμητής κουλτούρας, και τον ορθό σχεδιασμό για την επίτευξή της.²⁰⁸ Επίσης, η συγχώνευση εντάσσεται στη διοίκηση αλλαγών και προσδιορίζεται από μία μεγάλη οργανωτική αλλαγή, έχει δραματική επίδραση στην υφιστάμενη κουλτούρα και μπορεί να προκαλέσει κρίση οργανωσιακής κουλτούρας, ενώ είναι αναμενόμενη μετά τη συγχώνευση η σταδιακή διαμόρφωση μίας νέας κοινής διαμοιραζόμενης κουλτούρας.²⁰⁹ Η συνέργεια κατατάσσεται στα δομικά στοιχεία μιας στρατηγικής²¹⁰ και απαιτεί προηγουμένως ανάλυση στις κουλτούρες που εμπλέκονται για να επιτευχθεί η σύγκλιση μέσα από τις απαραίτητες αλλαγές κουλτούρας. Κρίσιμος παράγοντας αναδεικνύεται η δημιουργία κλίματος εμπιστοσύνης και δέσμευσης μεταξύ των εμπλεκόμενων μερών.²¹¹ Η οργανωσιακή κουλτούρα σχετίζεται με τη δημιουργικότητα και την καινοτομία ενός οργανισμού, καθώς είτε τις ενθαρρύνει είτε τις αποθαρρύνει.²¹² Ενδεικτικά αναφέρεται ότι η ενθάρρυνση για αυτονομία, κυρίως ως μέρος της κουλτούρας ηγεσίας, έχει θετική επίδραση στη δημιουργικότητα και στην καινοτομία ενώ ο έλεγχος αρνητικά.²¹³ Αξιοσημείωτη είναι και σύνδεση της κουλτούρας με την «ηθική» ενός διοικητικού οργανισμού.²¹⁴

²⁰⁶ Μπουραντάς, Δ. (2015). ό.π., σσ 651-686.

²⁰⁷ Carataş, M. A., & Spătaru, E. C. (2018). Organizational Culture Impact on Strategic Management. "Ovidius" University Annals, Economic Sciences Series. XVIII(2), 405-408.

²⁰⁸ Μπουραντάς, Δ. (2015). ό.π., σσ 676-683.

²⁰⁹ Strobaek, P. & Vogt, J. (2013). Cultural Synergy and Organizational Change: From Crisis to Innovation. *Journal of Business and Media Psychology*, Vol 4 (No 1), 25-34.

²¹⁰ Ψιλούτσικου, Μ. (2007). *Στρατηγική συνέργεια για τις επιχειρήσεις που ακολουθούν διττή στρατηγική: η περίπτωση έντυπων και ηλεκτρονικών εφημερίδων* (Αδημοσίευτη Διδακτορική Διατριβή). Αθήνα: Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών, σσ 44-50.

²¹¹ Adler, N. (1980). Cultural Synergy: The Management of Cross-Cultural Organizations. In W. Warner Burke & L. D. Goodstein (Eds.), *Trends and Issues in OD: Current Theory and Practice* (pp. 163-184). San Diego, California: University Associates.

²¹² Martins, E. C., & Terblanche, F. (2003). Building organisational culture that stimulates creativity and innovation. *European journal of innovation management*, 6(1), 64-74.

²¹³ McLean, L. D. (2005). Organizational culture's influence on creativity and innovation: A review of the literature and implications for human resource development. *Advances in developing human resources*, 7(2), 226-246.

²¹⁴ Μπουραντάς, Δ. (2015). ό.π., σσ 651-686.

Η οργανωσιακή κουλτούρα²¹⁵ επιδρά στις αξίες και στους στόχους που προκρίνονται και συνδέονται με τον τύπο της κάθε βιβλιοθήκης και την αποστολή του. Οι αξίες και οι στόχοι που προκρίνονται συνδέονται με τις τοπικές ιδιαιτερότητες και χαρακτηριστικά που διαμορφώνουν τον τοπικό πολιτισμό.²¹⁶ Οι αξίες και οι στόχοι μιας βιβλιοθήκης συνδέονται με την ιστορία της. Ποιες αξίες υπηρέτησε από την ίδρυσή της και πώς αυτές σήμερα επαναξιολογούνται υπό το πρίσμα της σύγχρονης εποχής.

Η κουλτούρα θεωρείται ότι επηρεάζει την παροχή υπηρεσιών και είναι προϋπόθεση για την παροχή ποιοτικών υπηρεσιών,²¹⁷ και μπορεί να έχει θετική επίδραση στην εφαρμογή της Διοίκησης Ολικής Ποιότητας.²¹⁸

Η οργανωσιακή κουλτούρα των βιβλιοθηκών οφείλει να υιοθετεί το σύγχρονο όραμα της IFLA για τις βιβλιοθήκες (εγγραμματισμός, ενημέρωση και συμμετοχική κοινωνία), τη σύγχρονη αποστολή (inspire, connect, engage, enable) και τις σύγχρονες αξίες (ελεύθερη πρόσβαση στην πληροφορία και ελευθερία έκφρασης, ισότιμη πρόσβαση στις πληροφορίες, παροχή υπηρεσιών υψηλής ποιότητας).²¹⁹ Σε διεθνές επίπεδο η αντανάκλαση της «κουλτούρας» της IFLA, μέσω του οράματος, της αποστολής και των αξιών που διατυπώνει τείνει να διαμορφώσει κοινές αρχές μιας πρότυπης κοινής παγκόσμιας οργανωσιακής κουλτούρας, που οφείλει να συγκεραστεί δημιουργικά με τις τοπικές ιδιαιτερότητες και κουλτούρες, την ιστορία των ιδρυμάτων και τις ιδιαίτερες ανάγκες των διαφόρων τύπων ιδρυμάτων πληροφόρησης.

- *Η Διοίκηση Ολικής Ποιότητας και η καινοτομία στην μετά COVID-19 εποχή*

Τα θέματα που κυριαρχούσαν στις αρχές του 20ού αιώνα στη βιβλιογραφία της διοίκησης βιβλιοθηκών και υπηρεσιών πληροφόρησης επικεντρώνονταν γύρω από τη χρήση των τεχνολογιών πληροφόρησης και του διαδικτύου, την αποδοτικότητα, την ανάπτυξη επιχειρησιακών σχεδιασμών και στρατηγικής, τις συμπράξεις και τις συνεργασίες, την ανάλυση της εργασίας και την ηγεσία και τη διοίκηση του ανθρώπινου δυναμικού. Από τότε

²¹⁵ Όπ.π.

²¹⁶ Όπ.π.

²¹⁷ Χυτήρης, Λ., & Άννινος, Λ. (2015). *Διοίκηση και Ποιότητα Υπηρεσιών*. Αθήνα: Ελληνικά Ακαδημαϊκά Ηλεκτρονικά Συγγράμματα και Βοηθήματα, σ 156.

²¹⁸ Σταματέλος, Σ. (2019). *Ο ρόλος της οργανωτικής κουλτούρας στην υιοθέτηση της Διοίκησης Ολικής Ποιότητας: Η επίδραση τους στο κόστος ποιότητας* (Διπλωματική εργασία). Πάτρα: ΕΑΠ, Σχολή Θετικών Επιστημών και Τεχνολογίας, Διαχείριση και Τεχνολογία Ποιότητας, σ 46.

²¹⁹ IFLA STRATEGY 2019-2024. Ανακτήθηκε από <https://www.ifla.org/files/assets/hq/gb/strategic-plan/ifla-strategy-2019-2024-en.pdf> (τελευταία προσπέλαση 12 Ιουνίου 2021).

σταδιακά το ενδιαφέρον είχε αρχίσει να προωθείται σε ερευνητικά ζητήματα, όπως οι μετρήσεις της ποιότητας σε συσχέτιση με τη διοίκηση ποιότητας, η διερεύνηση των προσδοκιών των χρηστών κ.ά.²²⁰

Έρευνα σε μικρομεσαίες πορτογαλικές επιχειρήσεις κατέδειξε ότι η καινοτομία συνδέεται με την οργανωτική απόδοση και τη Διοίκηση Ολικής Ποιότητας (ΔΟΠ). Υποστηρίζεται ότι οι εταιρείες που υιοθετούν στρατηγικές καινοτομίας διαδικασιών μπορούν να επιτύχουν βελτιώσεις στις επιδόσεις τους, τόσο σε λειτουργικό όσο και σε οικονομικό επίπεδο. Οι εταιρείες που υιοθετούν καινοτομία προϊόντων φτάνουν σε βελτιώσεις μόνο στις οικονομικές επιδόσεις των οργανισμών.

Οι πρακτικές της ΔΟΠ είναι ενθαρρυντικές για τον καθορισμό στρατηγικών καινοτομίας προϊόντων και διαδικασιών. Από σχετική έρευνα διαπιστώθηκε ότι οι επιχειρήσεις που υιοθετούν στρατηγικές καινοτομίας των διαδικασιών τους προωθούν την υιοθέτηση πρακτικών ΔΟΠ, ενώ εντοπίζεται σημαντική σχέση στατιστικά μεταξύ της καινοτομίας προϊόντων και της εφαρμογής πρακτικών ΔΟΠ.²²¹

Ειδικότερα, διαπιστώνεται ότι οι πρακτικές κοινωνικής διαχείρισης της ποιότητας και όχι οι πρακτικές τεχνικής διαχείρισης της ποιότητας συνδέονται θετικά με την καινοτομία. Η κοινωνική διαχείριση της ποιότητας, σε αντίθεση με την τεχνική διαχείριση της ποιότητας, εστιάζει στην ενδυνάμωση των εργαζομένων, που ενισχύει την καινοτομία. Παρόλο όμως που η διαχείριση της τεχνικής ποιότητας μπορεί να μην έχει άμεση σχέση με την καινοτομία, μπορεί να επηρεάζει έμμεσα την καινοτομία ενθαρρύνοντας τη διαχείριση της κοινωνικής ποιότητας. Η θετική σχέση μεταξύ της διοίκησης ποιότητας και της καινοτομίας μπορεί να μετριαστεί από τις επιδράσεις του οργανωτικού μεγέθους, του καθήκοντος και της διοικητικής ηθικής. Μία γενική συναίνεση εκτιμάται ότι επηρεάζει θετικά την καινοτομία προϊόντων, διαδικασιών και διοίκησης.

Ένας διευθυντής με ισχυρό κίνητρο να εφαρμόσει πρακτικές διαχείρισης της ποιότητας μπορεί στην πραγματικότητα, λόγω της ανάγκης άσκησης ελέγχου, να περιορίσει την ικανότητα ενός εργαζομένου να συνεργαστεί με ομάδες για να βρει νέους τρόπους καινοτομίας. Όταν η διοίκηση ελέγχει τις ενέργειες των εργαζομένων, η ενδυνάμωση των εργαζομένων παρεμποδίζεται, εμποδίζοντας την ομαδική εργασία και κατ' επέκταση την

²²⁰ Κωσταγιόλας, Π. Α. (2006). Διοίκηση Ποιότητας στις σύγχρονες βιβλιοθήκες-υπηρεσίες πληροφόρησης: Ο ρόλος των προσδοκιών των χρηστών. *Τεκμήριον*, 6, 143-144.

²²¹ Antunes, M. G., Quirós, J. T., & Justino, M. D. R. F. (2017). The relationship between innovation and total quality management and the innovation effects on organizational performance. *International Journal of Quality & Reliability Management*, Vol. 34 No. 9, pp. 1474-1492. <https://doi.org/10.1108/IJQRM-02-2016-0025>.

καινοτομία.²²²

Η ποιότητα στη διοίκηση «μετράται, ελέγχεται, διασφαλίζεται, διαχειρίζεται και διοικείται»²²³ μπορεί να προσδιοριστεί «ως μία θεωρητική προσέγγιση που έχει στον πυρήνα της τον άνθρωπο είτε ως χρήστη υπηρεσιών είτε ως το βασικό συντελεστή παραγωγής».²²⁴ Η ποιότητα προϋποθέτει την εστίαση από τον έλεγχο στον σχεδιασμό για την ποιότητα και την πρόληψη. Η οργανωτική κουλτούρα συνδέεται με την ποιότητα. Η ποιότητα περιλαμβάνει το σύνολο των δραστηριοτήτων, π.χ. την εφοδιαστική αλυσίδα, τη δραστηριότητα παροχής υπηρεσιών, της επικοινωνίας με τους χρήστες κ.ά.²²⁵

Η αίσθηση της υψηλής ποιότητας προσλαμβάνεται από τον χρήστη όταν τα αγαθά/υπηρεσίες ξεπερνά τις προσδοκίες του. Αντίθετα η διάψευση των προσδοκιών των χρηστών συνδέεται με την αίσθηση της χαμηλής ποιότητας και την έλλειψη ικανοποίησης.²²⁶ Η ικανοποίηση του χρήστη και η κάλυψη των προσδοκιών του αποτελούν θεμελιώδη ζητήματα για τη βιωσιμότητα οποιουδήποτε οργανισμού, συμπεριλαμβανομένων και των βιβλιοθηκών. Η διοίκηση ποιότητας συνδέεται με την υιοθέτηση προτύπων, ενώ η διοίκηση προσδοκιών συνδέεται με τις προσδοκίες των χρηστών.²²⁷

Μέσα στο πλαίσιο μιας Διοίκησης Ολικής Ποιότητας είναι σημαντική η βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών προς τους πολίτες. Ο N. Rosales εύστοχα υιοθετεί:

*«μια ρητή στάση ισότητας που θεωρεί την πανδημία COVID-19 ως μια ευκαιρία για τις βιβλιοθήκες να αναδιαμορφώσουν τη σκέψη, τις πρακτικές και τις πολιτικές προκειμένου να βελτιώσουν τις υπηρεσίες για κοινωνικά αποκλεισμένους πληθυσμούς, καθώς και για τους παραδοσιακούς χρήστες».*²²⁸

Εύστοχα επισημαίνεται ότι «η εφαρμογή σύγχρονων και προσανατολισμένων στους χρήστες πρακτικών διοίκησης στις δημόσιες υβριδικές βιβλιοθήκες είναι κάτι παραπάνω από επιβεβλημένη». Η ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών όπως αυτή εκτιμάται από τους χρήστες αποτελεί βασικό άξονα πάνω στον οποίον πρέπει να κινηθεί η διοίκηση.²²⁹

Για την αξιολόγηση της ποιότητας στις Δημόσιες Βιβλιοθήκες προτείνεται το ειδικό

²²² Schniederjans, D., & Schniederjans, M. (2015). Quality management and innovation: new insights on a structural contingency framework. *International Journal of Quality Innovation*, 1(1), 1-20.

²²³ Κωσταγιόλας, Π. Α. (2006). Διοίκηση Ποιότητας στις σύγχρονες βιβλιοθήκες-υπηρεσίες πληροφόρησης: Ο ρόλος των προσδοκιών των χρηστών. *Τεκμήριον*, 6, 152.

²²⁴ Όπ.π., 144.

²²⁵ Όπ.π., 152.

²²⁶ Όπ.π., 154-155.

²²⁷ Όπ.π., 156-157.

²²⁸ Rosales, N. (2021). op.cit.

²²⁹ Κωσταγιόλας, Π., & Παπαδάκης, Ι. (2005). Θεωρητικό πλαίσιο για τη διοίκηση δημοσίων υβριδικών βιβλιοθηκών. Στο *14ο Πανελλήνιο Συνέδριο Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών, Αθήνα, 1-3 Δεκεμβρίου* (Πρακτικά Συνεδρίου), 406.

μοντέλο αξιολόγησης ποιότητας LISIM με κριτήρια την ηγεσία, πολιτική και στρατηγική, τη χρηστοκεντρική προσέγγιση, τη διαχείριση προσωπικού, τη διαχείριση πόρων, τις διαδικασίες, ικανοποίησης χρηστών, την ικανοποίηση εργαζομένων, την επίδραση στην κοινωνία και την γενική απόδοση.²³⁰

Όσο οι Δημόσιες Βιβλιοθήκες τείνουν να συναντήσουν τον μελλοντικό τους ρόλο που συνδέεται με τη γνώση, την πληροφόρηση και την ψυχαγωγία όλο και περισσότερο θα συνδέονται με τη ΔΟΠ και την ικανοποίηση των χρηστών αλλά και τη δημιουργικότητα και την καινοτομία.

Οι Δημόσιες Βιβλιοθήκες του μέλλοντος, με έναν δημοκρατικό χαρακτήρα που υπαγορεύει ελεύθερη πρόσβαση σε όλους, οφείλουν να γίνουν τόποι ελεύθερης έκφρασης της δημιουργικής σκέψης και της φαντασίας.²³¹ Τόσο η καινοτομία όσο και τα Εργαστήρια Καινοτομίας,²³² που μπορούν να τη στεγάσουν, μοιάζουν να συνδέονται στενά με τις Δημόσιες Βιβλιοθήκες του μέλλοντος.

²³⁰ Μαργιόλα, Α., & Κωσταγιόλας, Π. (2008). Ανάλυση του μοντέλου LISIM για την εφαρμογή του στις Ελληνικές Δημόσιες Βιβλιοθήκες. Στο *17ο Πανελλήνιο Συνέδριο Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών, Ιωάννινα, 24-26 Σεπτεμβρίου*. (Πρακτικά Συνεδρίου).

²³¹ Μαργιόλα, Α., & Κωσταγιόλας, Π. (2008). ό.π.π.

²³² Βλ. Papaioannou, G. (2019). Foreword: GLAMs and Labs. In M. Mahey et. al. *Open a GLAM Lab. Digital Cultural Heritage Innovation Labs* (8-11). Doha, Qatar: Book Sprint.

3. Έρευνα για τις καινοτομίες των ελληνικών Δημοσίων Βιβλιοθηκών

3.1. Τεκμηρίωση της ανάγκης για έρευνα

3.1.1. Έρευνα για την καινοτομία στις Δημόσιες Βιβλιοθήκες

Το ενδιαφέρον για την καινοτομία ως στρατηγικό εργαλείο στη διοίκηση των βιβλιοθηκών, όπως είδαμε παραπάνω, είναι σταθερά αυξανόμενο. Η πανδημία συντέλεσε στη θεαματική αύξηση του ενδιαφέροντος για τις καινοτομίες. Στο πλαίσιο αυτό η IFLA συνέστησε την εκτεταμένη χρήση τους προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι προκλήσεις της πανδημίας. Για τους λόγους αυτούς μία έρευνα σχετικά με την εφαρμογή των καινοτομιών στις ελληνικές Δημόσιες Βιβλιοθήκες την περίοδο της πανδημίας έχει ιδιαίτερη σημασία.

Τόσο πριν από την πανδημία όσο και κατά τη διάρκειά της περιορισμένες είναι οι έρευνες που εστιάζουν σε θέματα καινοτομίας στις ελληνικές βιβλιοθήκες. Στον βαθμό που αυτό πραγματοποιήθηκε έγινε κυρίως σε μεμονωμένες περιπτώσεις βιβλιοθηκών. Το 2016, οι ελληνικές Δημόσιες Βιβλιοθήκες της Ναυπάκτου, της Λεβαδείας και της Βέροιας χαρακτηρίστηκαν από τις Βασιλακάκη και Μονιάρχου Παπακωνσταντίνου ως παραδείγματα βιβλιοθηκών που προχώρησαν σε αλλαγές και προσέφεραν καινοτόμες υπηρεσίες στην κοινότητα, όπως Media Lab και Κέντρα Πληροφόρησης. Υποστηρίζεται η άποψη ότι ανεξάρτητα από τις προκλήσεις που αντιμετώπισαν οι ελληνικές Δημόσιες βιβλιοθήκες, κατάφεραν να αναπτύξουν τους απαραίτητους εσωτερικούς μηχανισμούς για να μετατρέψουν τις δυσκολίες σε ευκαιρίες και ειδικότερα η Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας κατάφερε ακόμα και να αριστεύσει.²³³ Παράλληλα, ο Δ. Γιογλής (2016) εισηγήθηκε μια νέα διοικητική δομή των Δημοσίων Βιβλιοθηκών για τη διοίκησή τους και τη διαχείριση κρίσεων βασισμένη κυρίως στα δίκτυα.²³⁴

Εργασία που πραγματοποιήθηκε το 2015 εστίασε στην ανάγκη εμπλοκής των τοπικών κοινοτήτων στο έργο των βιβλιοθηκών και στον ρόλο της Δημόσιας Κεντρικής Βιβλιοθήκης Βέροιας που, με μία σειρά από εκσυγχρονισμούς και καινοτομίες, κατόρθωσε να γίνει το πιο λαμπρό παράδειγμα advocacy στην Ελλάδα.²³⁵ Έρευνα του 2021 εστιάζει στην εφαρμογή της ΔΟΠ στη Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας. Η βιβλιοθήκη

²³³ Vassilakaki, E., & Moniarou-Papaconstantinou, V. (2016, December 14). Public libraries and innovation in Greece: an option or a necessity?. In *Innovation in Libraries and Information Services*. Emerald Group Publishing Limited.

²³⁴ Γιογλής, Δ. (2016). *Πολιτιστικά Δίκτυα Δημόσιας Διοίκησης και Διαχείρισης Κρίσεων. Η Περίπτωση Ανάπτυξης του Ανθρώπινου Δυναμικού στις Δημόσιες Βιβλιοθήκες* (Αδημοσίευτη Διπλωματική Εργασία). Πάτρα: ΕΑΠ, σ. 73-76.

²³⁵ Αθανασίου, Θ. (2015). *Advocacy βιβλιοθηκών: καλές πρακτικές του εξωτερικού και η περίπτωση της Δημόσιας Κεντρικής Βιβλιοθήκης Βέροιας* (Αδημοσίευτη Διπλωματική Εργασία). Πάτρα: ΕΑΠ, σ 56-70.

χαρακτηρίζεται «πρότυπο για τη συνεισφορά της στη βελτίωση της ποιότητας της ζωής των πολιτών της Βέροιας και των κατοίκων της περιοχής με την παροχή καινοτόμων υπηρεσιών».²³⁶ Η Ζ. Δήμου (2016) επιχειρεί την αξιολόγηση της Δημόσιας Κεντρικής Βιβλιοθήκης Βέροιας με κριτήριο την επίδρασή της στο σύνολο της κοινότητας και στους μεμονωμένους χρήστες.²³⁷ Η ανάγκη σύνδεσης των ελληνικών βιβλιοθηκών με τις κοινότητές τους θα προβληματίσει μια ακόμα εργασία που πραγματοποιήθηκε το 2020. Σε αυτή γίνεται σύντομη αναφορά στις εκσυγχρονιστικές προσπάθειες της Δημόσιας Κεντρικής Βιβλιοθήκης Δράμας, της Δημόσιας Κεντρικής Βιβλιοθήκης Λιβαδειάς, της Δημόσιας Κεντρικής βιβλιοθήκης Ναυπάκτου (Παπαχαλαράμπειος) και της Δημόσιας Κεντρικής Βιβλιοθήκης Βέροιας.²³⁸

Η Μ. Νύκτα (2015) εστιάζει στον ρόλο των καινοτομιών στις δράσεις δημοτικών βιβλιοθηκών για την αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης.²³⁹ Η Β. Νικολιά (2016) εστίασε στη χρήση των εκπαιδευτικών προγραμμάτων για την επικοινωνιακή προβολή της Δημόσιας Κεντρικής Βιβλιοθήκης Χαλκίδας και στον ρόλο τους στη βιωσιμότητα της βιβλιοθήκης στην περίοδο της οικονομικής κρίσης.²⁴⁰ Η Μ. Ζεκεντέ Καρέντζου (2020) εστίασε στις καινοτόμες δράσεις της Αιαντείου Δημόσιας Βιβλιοθήκης Αταλάντης για το κοινό. Μέρος αυτών σχεδιάζονται στο πλαίσιο μιας εθελοντικής ομάδας από επιστήμονες και καλλιτέχνες.²⁴¹ Η Γ. Παναγιωτοπούλου (2021) εξέτασε δειγματοληπτικά τις καινοτομίες που εφαρμόστηκαν στη Δημόσια Κεντρική βιβλιοθήκη Βέροιας και την Αιάντειο Δημόσια Βιβλιοθήκη Αταλάντης και συμπέρανε ότι ανταποκρίθηκαν ικανοποιητικά στις προκλήσεις,

²³⁶ Ασβεστόπουλος-Τσιλιπάκος, Α. (2021). *Μελέτη της παροχής υπηρεσιών και της ικανοποίησης πελατών των Δημοσίων Βιβλιοθηκών: Μελέτη περίπτωσης της Δημόσιας Κεντρικής Βιβλιοθήκης της Βέροιας* (Αδημοσίευτη Διπλωματική Εργασία). Πάτρα: ΕΑΠ, σ 124-125.

²³⁷ Δήμου, Ζ. (2016). *Η εκτίμηση της αξία των δημοσίων βιβλιοθηκών μέσα από την επίδραση που ασκούν στους χρήστες και στις κοινότητες που απευθύνονται: Η περίπτωση της Μελέτης της Βιβλιοθήκης Βέροιας* (Αδημοσίευτη Διπλωματική Εργασία). Πάτρα: ΕΑΠ.

²³⁸ Αλεξοπούλου, Ν. (2020). *Βιβλιοθήκες - Πολυδύναμα Πολιτιστικά Κέντρα. Η περίπτωση της Κεντρικής Βιβλιοθήκης Οοδι στο Ελσίνκι της Φινλανδίας* (Αδημοσίευτη Διπλωματική Εργασία). Πάτρα: ΕΑΠ, σ 46-49.

²³⁹ Νύκτα, Μ. (2015). *Οι ελληνικές βιβλιοθήκες σε περιβάλλον κρίσης. Σχεδιασμός και δημιουργία επικοινωνιακού σχεδίου δράσης ως άξονα επιβίωσης και ανάπτυξης των βιβλιοθηκών* (Αδημοσίευτη Διπλωματική Εργασία). Πάτρα: ΕΑΠ.

²⁴⁰ Νικολιά, Β. (2016). *Εκπαιδευτικά προγράμματα ως μέρος της επικοινωνιακής πολιτικής των Δημοσίων Βιβλιοθηκών και η συμβολή τους στη διαμόρφωση της ικανοποίησης του παιδικού κοινού. Η περίπτωση της Δημόσιας Κεντρικής Βιβλιοθήκης Χαλκίδας* (Αδημοσίευτη Διπλωματική Εργασία). Πάτρα: ΕΑΠ.

²⁴¹ Ζεκεντέ Καρέντζου, Μ. (2020). *Σχεδιασμός καινοτόμων πολιτιστικών, εκπαιδευτικών και κοινωνικών δράσεων στις βιβλιοθήκες της Περιφέρειας: Η Αιάντειος Δημόσια Βιβλιοθήκη Αταλάντης* (Αδημοσίευτη Διπλωματική Εργασία). Πάτρα: ΕΑΠ.

καθώς είχαν επενδύσει επαρκώς στην ψηφιακή τεχνολογία και στην επικοινωνία πριν την εμφάνιση της πανδημίας.²⁴²

3.1.2. Έρευνα για την επικοινωνιακή πολιτική των Δημοσίων Βιβλιοθηκών

Οι πρωτογενείς πηγές της έρευνας βασίστηκαν σε ανακοινώσεις των επίσημων ιστοσελίδων και σε αναρτήσεις στους επίσημους λογαριασμούς των βιβλιοθηκών στο Facebook κατά τη διάρκεια της πανδημίας. Περιορισμένος αριθμός εργασιών εστίασε μεμονωμένα σε δημόσιες βιβλιοθήκες για την επικοινωνιακή πολιτική και τον ρόλο των μέσων κοινωνικής δικτύωσης και ιδιαίτερα του Facebook που φαίνεται αναβαθμισμένος. Για τον λόγο αυτόν έχει επιλεγεί και στην παρούσα έρευνα το Facebook από τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης για τη μελέτη των πηγών/αναρτήσεων.

Η Ψαρρού (2016) εστίασε στη συγκριτική μελέτη των κεντρικών δικτυακών τόπων της Δημόσιας Κεντρικής Βιβλιοθήκης Βέροιας και της Δημόσιας Κεντρικής Βιβλιοθήκης Λεβαδείας. Και στις δύο βιβλιοθήκες το μέσο κοινωνικής δικτύωσης που χρησιμοποιείται περισσότερο είναι το Facebook.²⁴³ Η Μ. Πολίτου (2019) εστίασε σε ποσοτική έρευνα για τη διερεύνηση των επικοινωνιακών εργαλείων. Εστίασε στο Facebook, καθώς είναι ένα από τα πιο δημοφιλή κοινωνικά μέσα δικτύωσης και το αντιπροσωπευτικότερο για τη διερεύνηση της χρήσης τους από τις βιβλιοθήκες. Η εργασία υποστηρίζει ότι το Facebook εμφανίζει μικρή αξιοποίηση των δυνατοτήτων του από τις βιβλιοθήκες που μελετήθηκαν.²⁴⁴

Η Κ. Τρούτπεγλη (2019) εστίασε την έρευνά της στα βασικά επικοινωνιακά εργαλεία του ψηφιακού μάρκετινγκ, την ιστοσελίδα και τον λογαριασμό στο Facebook, καθώς συνεισφέρουν στην ισχυροποίηση της δημόσιας εικόνας των βιβλιοθηκών. Η έρευνα επισημαίνει ότι τα ψηφιακά αυτά εργαλεία δεν αξιοποιούνται όσο θα μπορούσαν από τις βιβλιοθήκες και η χρήση τους επιδέχεται πολλές βελτιώσεις με κύριο στόχο την αλληλεπίδραση με τους χρήστες.²⁴⁵ Από έρευνα του 2019 για τη χρήση των νέων

²⁴² Παναγιωτοπούλου, Γ. (2021). *Η επικοινωνιακή στρατηγική των βιβλιοθηκών στην περίοδο της παγκόσμιας υγειονομικής κρίσης Covid-19. Διαχείριση επισκεπτών και αλλαγές σε οργάνωση και λειτουργία*. (Αδημοσίευτη Μεταπτυχιακή Εργασία). Πάτρα: ΕΑΠ, σ 23-25 και 27-28.

²⁴³ Ψαρρού, Μ. (2016). *Οι Δημόσιες/Δημοτικές βιβλιοθήκες στην εποχή της μεσοποίησης: μια συγκριτική μελέτη των κεντρικών δικτυακών τόπων της δημόσιας βιβλιοθήκης Βέροιας, και της δημόσιας βιβλιοθήκης Λιβαδειάς*. (Αδημοσίευτη Διπλωματική Εργασία). Πάτρα: ΕΑΠ.

²⁴⁴ Πολίτου, Μ. (2019). *Τα Social Media ως επικοινωνιακό εργαλείο. Η χρήση του Facebook στις Ελληνικές Βιβλιοθήκες*. (Αδημοσίευτη Διπλωματική Εργασία). Πάτρα: ΕΑΠ.

²⁴⁵ Τρούτπεγλη, Κ. (2019). *Δημόσιες βιβλιοθήκες και ψηφιακό μάρκετινγκ: Οι ιστοσελίδες και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης ως εργαλεία επικοινωνιακής στρατηγικής των ελληνικών δημοσίων βιβλιοθηκών*. (Αδημοσίευτη Διπλωματική Εργασία). Πάτρα: ΕΑΠ.

τεχνολογιών στην επικοινωνιακή πολιτική της Δημόσιας Κεντρικής Βιβλιοθήκης Σερρών προκύπτει ότι η αναβάθμιση της ιστοσελίδας προσέφερε τη δυνατότητα ενημέρωσης και πρόσβασης στις ψηφιακές συλλογές. Στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης η βιβλιοθήκη διέθετε δύο λογαριασμούς και τους χρησιμοποιούσε για την ενημέρωση των χρηστών της και για την ανάδειξη του έργου της. Σχετική έρευνα κοινού έδειξε ικανοποίηση των χρηστών από τις υπηρεσίες της βιβλιοθήκης που βασίζονταν στις νέες τεχνολογίες. Για την ενημέρωση προκρινόταν το Facebook ενώ η ιστοσελίδα ερχόταν πρώτη σε δημοφιλία μεταξύ των εφαρμογών που προσέφερε η βιβλιοθήκη. Το δυναμικό κοινό της βιβλιοθήκης αποτελούσαν νέοι 12 με 18 ετών. Η βιβλιοθήκη στόχευε στη χρήση των ψηφιακών τεχνολογιών.²⁴⁶

Ο Χ. Ζιώγας (2018) εστίασε στην επικοινωνιακή στρατηγική της Δημόσιας Ιστορικής Βιβλιοθήκης Αδρίτσαινας. Διαπίστωσε ότι η βιβλιοθήκη υπολειπόταν λόγω έλλειψης προσωπικού και πόρων. Ως συνέπεια η επικοινωνιακή της στρατηγική περιοριζόταν σε αναρτήσεις στο Facebook σε συνδυασμό με τις παραδοσιακές ανακοινώσεις στην ιστοσελίδα που αξιολογούνται ως κάπως ξεπερασμένες. Δεν υπήρχε σχεδιασμός επικοινωνίας παρά μόνο ενέργειες αποσπασματικές, που ακολουθούσαν κυρίως εκδηλώσεις που θα πραγματοποιούνταν. Η έλλειψη τακτικής ενημέρωσης της επίσημης ιστοσελίδας ήταν εμφανής.²⁴⁷ Η χρήση των ψηφιακών επικοινωνιακών μέσων και των νέων τεχνολογιών στη Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Λεβαδείας απασχόλησε έρευνα του 2020. Αξιοσημείωτη είναι η επισήμανση έλλειψης υπευθύνου για την επικοινωνιακή πρακτική. Εξέχουσα θέση στη βιβλιοθήκη κατέχει το «Media Lab» που ενθαρρύνει την εξωστρέφεια της βιβλιοθήκης και την προσέλκυση κοινού.²⁴⁸

Ο Π. Μπόζιος (2020) εστίασε στην έρευνά του στη Ζωσιμαία Δημόσια Κεντρική Ιστορική Βιβλιοθήκη Ιωαννίνων. Η βιβλιοθήκη συνδυάζει παραδοσιακές επικοινωνιακές πρακτικές σε συνδυασμό με σύγχρονες επικοινωνιακές πρακτικές. Συνδυάζει την ιστοσελίδα, τα newsletter και χρήση μέσων κοινωνικής δικτύωσης όπως Facebook, Twitter, LinkedIn, YouTube κ.ά. Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης φαίνεται να είναι ικανά να αυξήσουν τη δημοφιλία των εκδηλώσεων που ανακοινώνονται μέσα από αυτά. Η

²⁴⁶ Κοτσανίδης, Κ. (2019). *Η συμβολή των ψηφιακών τεχνολογιών στην επικοινωνιακή πολιτική της Δημόσιας Κεντρικής Βιβλιοθήκης Σερρών* (Αδημοσίευτη Διπλωματική Εργασία). Πάτρα: ΕΑΠ.

²⁴⁷ Ζιώγας, Χ. (2018). *Επικοινωνιακή στρατηγική για τις βιβλιοθήκες της νέας εποχής: η μετατροπή της Δημόσιας Ιστορικής Βιβλιοθήκης Αδρίτσαινας σε πολιτισμικό κόμβο μέσα από την ανάπτυξη πολιτιστικών προϊόντων και υπηρεσιών με σκοπό την προσέλκυση ενός διαγενεολογικού και πολυπολιτισμικού κοινού* (Αδημοσίευτη Διπλωματική Εργασία). Πάτρα: ΕΑΠ.

²⁴⁸ Ευαγγέλου, Α. (2020). *Ο ρόλος των ψηφιακών επικοινωνιακών μέσων και των νέων τεχνολογιών στη δημιουργία brand name και την ενίσχυση της εξωστρέφειας των βιβλιοθηκών. Συγκριτική ανάλυση πρακτικών της Δημόσιας Βιβλιοθήκης Νέας Υόρκης, Δημόσιας Βιβλιοθήκης Τιονβίλ και της Δημόσιας Βιβλιοθήκης Λιβαδειάς* (Αδημοσίευτη Διπλωματική Εργασία). Πάτρα: ΕΑΠ, σ 44-57.

βιβλιοθήκη στην επικοινωνιακή της πολιτική συνεργάζεται με άλλους φορείς. Το πιο δημοφιλές ηλεκτρονικό μέσο στο οποίο ανατρέχουν οι επισκέπτες της βιβλιοθήκης είναι η ιστοσελίδα και ακολουθεί η σελίδα της βιβλιοθήκης στο Facebook.²⁴⁹

Σε έρευνα κοινού που διενεργήθηκε το 2020, με τυχαίο δείγμα από το σύνολο των χρηστών της Δημόσιας Κεντρικής Βιβλιοθήκης Ρεθύμνου, στην ερώτηση *ποιος θα ήταν για αυτούς ο επιθυμητός τρόπος επικοινωνίας με τη βιβλιοθήκη* οι συμμετέχοντες προέκριναν την προσωπική συνδιαλλαγή. Μικρότερα ποσοστά στις προτιμήσεις των χρηστών συγκέντρωσαν η επίσημη ιστοσελίδα (17,2%), το Facebook (15,8%) και το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο (15,8%). Τα ποσοστά όμως αυτά στο σύνολό τους αγγίζουν το 48,8% των συμμετεχόντων και καταδεικνύουν ένα ενδιαφέρον για την ψηφιακή επικοινωνία σε σημαντικό ποσοστό.

Στην ερώτηση *για το ποιος είναι ο τρόπος επικοινωνίας τους με τη Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου* οι συμμετέχοντες απάντησαν ότι:

- Υπερτερεί ο συμβατικός τρόπος επικοινωνίας (64,7%).
- Ακολουθούν οι ηλεκτρονικοί τρόποι επικοινωνίας της βιβλιοθήκης με τους χρήστες με ένα ποσοστό 25,7%, που κατανέμεται στις προτιμήσεις των χρηστών ως εξής:
 - ❖ Επικοινωνία μέσω της επίσημης ιστοσελίδας της βιβλιοθήκης (11,3%), που χαρακτηρίζεται ελάχιστα ικανοποιητική από τους συμμετέχοντες στην έρευνα. Αν και πρόκειται για μια σημαντική παρεχόμενη υπηρεσία της βιβλιοθήκης, που πρέπει να εντάσσεται στην επικοινωνιακή στρατηγική της με ιδιαίτερη έμφαση, δεν υπάρχει κάποιος αρμόδιος υπάλληλος που να ασχολείται με την ιστοσελίδα. Τα σχόλια των συμμετεχόντων στην έρευνα υποδεικνύουν την ανάγκη επικαιροποίησης και επανασχεδιασμού της.
 - ❖ Επικοινωνία μέσω του επίσημου λογαριασμού της βιβλιοθήκης στο Facebook (14,4%), που φαίνεται να υπερτερεί κάπως στις προτιμήσεις των χρηστών. Από τους χρήστες που ακολουθούν τη βιβλιοθήκη στο Facebook το 30,1% δηλώνει ότι αποσκοπεί κυρίως στην ενημέρωση για τις δράσεις της βιβλιοθήκης και το 22,4% στην ενημέρωση για τις νέες υπηρεσίες της βιβλιοθήκης. Ο λογαριασμός στο Facebook φαίνεται να διαδραματίζει έναν σημαντικό ρόλο στην επικοινωνία με τους χρήστες.

²⁴⁹ Μπόζιος, Π. (2020). *Η επικοινωνιακή πολιτική των σύγχρονων βιβλιοθηκών και η χρήση μεθόδων ευαισθητοποίησης του κοινού: Η περίπτωση της Ζωσιμαίας Δημόσιας Κεντρικής Ιστορικής Βιβλιοθήκης Ιωαννίνων* (Αδημοσίευτη Διπλωματική Εργασία). Πάτρα: ΕΑΠ.

Γενικότερα, η αξιοποίηση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης ενθαρρύνει τη δημιουργία σχέσης εμπιστοσύνης ανάμεσα στη βιβλιοθήκη και στους χρήστες της, καθώς δίνει δυνατότητα διαμοιρασμού περιεχομένου, συνεργασίας και συμμετοχής. Αρκεί να μην αντιμετωπιστούν τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης ως προωθητικοί μηχανισμοί αλλά να αξιοποιηθεί κυρίως η δυνατότητα δημιουργίας και ανταλλαγής περιεχομένου μεταξύ βιβλιοθήκης και χρηστών, έτσι ώστε να ενθαρρυνθεί η μεταξύ τους επικοινωνία και αλληλεπίδραση. Για τον λόγο αυτό είναι σημαντικό η βιβλιοθήκη να ενθαρρύνει τους χρήστες να εκφράζονται, να μοιράζονται, να συμμετέχουν και να αλληλεπιδρούν. Αυτή η στάση θα μπορούσε να οδηγήσει σε μεγαλύτερη εμπλοκή του κοινού, να διευκολύνει τη συλλογή χρήσιμων πληροφοριών και δεδομένων από τους χρήστες και να υποβοηθήσει την ανάπτυξη μιας ποιοτικότερης διαδικτυακής επικοινωνιακής πολιτικής της βιβλιοθήκης.

Ένα επίσης σημαντικό ζήτημα που κατέδειξε η έρευνα στη Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου είναι η συμμετοχή σε όσο το δυνατό περισσότερα ψηφιακά επικοινωνιακά μέσα.²⁵⁰ Επισημαίνουμε ενδεικτικά ότι η Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας, πρωτοποριακή στη χρήση νέων τεχνολογιών και μέσων κοινωνικής δικτύωσης, χρησιμοποιεί Facebook, Twitter, Flickr, YouTube, Instagram και Soundcloud.²⁵¹

3.2. Σκοπός και επιμέρους στόχοι της έρευνας

Σκοπός της έρευνας είναι η διερεύνηση των καινοτόμων πρακτικών των Δημοσίων Βιβλιοθηκών της Ελλάδας για την αντιμετώπιση των προκλήσεων της κρίσης της πανδημίας.

Επιμέρους στόχοι της έρευνας είναι:

- Η συνοπτική παρουσίαση των Δημοσίων Βιβλιοθηκών της Ελλάδας.
- Η παρουσίαση του θεσμικού πλαισίου λειτουργίας των Δημοσίων Βιβλιοθηκών της Ελλάδας την περίοδο της πανδημίας.

²⁵⁰ Καραγιάννη, Μ. (2020). *Στρατηγική ψηφιακής επικοινωνίας και αξιοποίηση νέων τεχνολογιών στους πολιτιστικούς οργανισμούς στο πλαίσιο διατήρησης και προσέλκυσης κοινού. Μια πρόταση για την δημιουργία ψηφιακής επικοινωνιακής στρατηγικής στη Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου*. (Αδημοσίευτη Μεταπτυχιακή Εργασία). Πάτρα: ΕΑΠ, σ 93-95.

²⁵¹ Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας (2022, 31 Ιανουαρίου). *Εφευρέτες Ιδεών Τέχνης, Διαδίκτυακό εργαστήριο για παιδιά*. Ανακτήθηκε από <https://www.libver.gr/εφευρέτες-ιδεών-τέχνης-διαδίκτυακό-ε/> (τελευταία προσπέλαση 1/2/2022).

- Ο προσδιορισμός των υποπεριοδών (αναστολής λειτουργίας των βιβλιοθηκών για το κοινό και επαναλειτουργίας τους) που διαμορφώνονται από το θεσμικό πλαίσιο.
- Ο εντοπισμός και η καταγραφή των καινοτόμων πρακτικών στις Δημόσιες Βιβλιοθήκες.
- Η παρουσίαση των καινοτόμων πρακτικών που εφαρμόστηκαν από τις Δημόσιες Βιβλιοθήκες της Ελλάδας με ταξινομικά κριτήρια σύμφωνα με:
 - ❖ τις χρονικές υποπεριόδους και
 - ❖ τα θέματα/υπηρεσίες των βιβλιοθηκών.
- Η κριτική παρουσίαση των καινοτόμων πρακτικών που εφαρμόστηκαν από τις ελληνικές Δημόσιες Βιβλιοθήκες.

3.3. Οι πηγές

Η έρευνα στράφηκε στα ηλεκτρονικά μέσα επικοινωνίας των Δημοσίων Βιβλιοθηκών της Ελλάδας. Βασίστηκε σε αξιόπιστες επαγγελματικές δημοσιεύσεις των Δημοσίων Βιβλιοθηκών στο διαδίκτυο που τις χρησιμοποίησε ως πρωτογενείς πηγές. Συγκεκριμένα τις κύριες πρωτογενείς πηγές της έρευνας αποτέλεσαν συνδυαστικά:

- Οι 44 επίσημες ιστοσελίδες των Δημοσίων Βιβλιοθηκών (Πίνακας 6).
- Οι επίσημοι λογαριασμοί στο Facebook που παρουσιάζουν επίσης ιδιαίτερο ενδιαφέρον, καθώς οι Δημόσιες Βιβλιοθήκες στη συντριπτική πλειοψηφία τους διαθέτουν λογαριασμό. Σύμφωνα με τον Πίνακα 6, πηγές της έρευνας αποτέλεσαν συνολικά 39 επίσημοι λογαριασμοί Δημοσίων Βιβλιοθηκών στο Facebook. Παρατηρήθηκε ότι συχνά υπάρχει εκτενέστερη ενημέρωση στο Facebook από ότι στις ιστοσελίδες των βιβλιοθηκών. Επίσης, αξιοσημείωτη είναι η αλληλεπίδραση με τους χρήστες που αποδίδει και κάποια σχόλια.

3.4. Το δείγμα

Το δείγμα της έρευνας για τη διερεύνηση των καινοτομιών αποτέλεσε το σύνολο των 46 Δημοσίων Βιβλιοθηκών της Ελλάδας.

Πίνακας 6: Διαδικτυακές διευθύνσεις ιστοσελίδων και λογαριασμών στο Facebook των Δημοσίων Βιβλιοθηκών	
Δημόσια Βιβλιοθήκη	Πηγή
«Καποδιστριακή» Δημόσια Βιβλιοθήκη Αίγινας	http://vivl-aigin.att.sch.gr/ https://web.facebook.com/Καποδιστριακή-Δημόσια-Βιβλιοθήκη-Αίγινας-100660904820708/
Δημόσια Βιβλιοθήκη Αμφίκλειας	http://vivl-amfikl.fth.sch.gr https://web.facebook.com/Δημόσια-Βιβλιοθήκη-Αμφίκλειας-105218507986256/
Δημόσια Ιστορική Βιβλιοθήκη Ανδρίτσαινας «Νικολοπούλειο»	http://www.andritsainalibrary.gr https://web.facebook.com/Δημόσια-Ιστορική-Βιβλιοθήκη-Ανδρίτσαινας-232806053404611/
Κοργιαλένειος Δημόσια Βιβλιοθήκη Αργοστολίου	http://vivl-argost.kef.sch.gr/ (ιστοσελίδα προσβάσιμη και μη αναγνώσιμη) https://web.facebook.com/korgialeneos?_rdc=1&_rdr (τελευταία ενημέρωση 31 Ιανουαρίου 2018)
Δημόσια Βιβλιοθήκη Αρεόπολης	-
Δημόσια Βιβλιοθήκη Αταλάντης «Αιάντειος»	https://vivl-atalant.fth.sch.gr https://web.facebook.com/atalanti.library/?_rdc=1&_rdr
Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας	https://www.libver.gr https://web.facebook.com/libveria/
Δημόσια Βιβλιοθήκη Βυτίνας	https://www.vivliothiki-vitinas.gr https://web.facebook.com/Βιβλιοθήκη-Βυτίνας-Βιβλιοθήκη-Βυτίνας-160828284268014/?_rdc=1&_rdr
Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Γρεβενών	http://grevlibr.gr https://web.facebook.com/vivliothikigrevenon/?_rdc=1&_rdr
Δημόσια Βιβλιοθήκη Δελφών	-
Δημόσια Ιστορική Βιβλιοθήκη και Μουσείο της Ελληνικής Σχολής Δημητσάνας, Ιστορικό Αρχείο Γορτυνίας	https://www.vivliothiki-dimitsanas.gr
Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Δράμας	http://vivl-dramas.dra.sch.gr https://web.facebook.com/Bibliothikidramas/?_rdc=1&_rdr
Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Έδεσσας	http://vivl-edess.pel.sch.gr/ https://web.facebook.com/vivliothikiedessa/?_rdc=1&_rdr
Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ελευθερούπολης	https://vivl-elefth.kav.sch.gr/ https://web.facebook.com/vivlloelefth/?_rdc=1&_rdr
Δημόσια Ιστορική Βιβλιοθήκη Ζαγοράς	http://www.library-zagora.gr/ https://web.facebook.com/Δημόσια-Ιστορική-Βιβλιοθήκη-Ζαγοράς-540406112654774/?_rdc=1&_rdr
Δημόσια Ιστορική Βιβλιοθήκη Ζακύνθου	https://vivliothiki-zakynthou.gr https://web.facebook.com/di.vivliothiki.zakynthou?_rdc=1&_rdr
Δημόσια Κεντρική Ιστορική Βιβλιοθήκη Ιωαννίνων «Ζωσιμαία»	https://zosimaialib.gr/ https://web.facebook.com/Ζωσιμαία-Δημόσια-Κεντρική-Ιστορική-Βιβλιοθήκη-Ιωαννίνων-120736768080440/
Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Καλαμάτας	http://vivlkkal.mes.sch.gr/ https://web.facebook.com/LibraryofKalamata/?_rdc=1&_rdr
Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Καρπενησίου	http://vivl-karpen.eyr.sch.gr/ https://web.facebook.com/vivlkarpen
Δημόσια Κεντρική Ιστορική Βιβλιοθήκη Κέρκυρας	http://corfulibrary.gr/el/ https://web.facebook.com/DemosiaKentrikeBibliothekeKerkyras/?_rdc=1&_rdr
Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κιλκίς	https://vivl-kilkis.kil.sch.gr/ https://web.facebook.com/LibraryKilkis?_rdc=1&_rdr
Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας	https://www.libkon.gr/ https://web.facebook.com/konlibrary/?_rdc=1&_rdr
Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Λαμίας	https://www.vivlamias.gr/ https://web.facebook.com/vivlamias/?_rdc=1&_rdr

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Λάρισας «Κωνσταντίνος Κούμας»	http://vivl-laris.lar.sch.gr/ https://web.facebook.com/ΔΗΜΟΣΙΑ-ΚΕΝΤΡΙΚΗ-BIBΛΙΟΘΗΚΗ-ΛΑΡΙΣΑΣ-ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ-ΚΟΥΜΑΣ-152186514844550/
Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Λεβαδείας	http://liblivadia.wikidot.com/ https://web.facebook.com/levadia.library/?_rdc=1&_rdr
Δημόσια Βιβλιοθήκη Λευκάδας	https://www.lefkaslibrary.gr/ https://web.facebook.com/lefkaslibrary/?_rdc=1&_rdr
Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ληξουρίου-Μουσείο Τυπάλδων Ιακωβάτων	http://vivl-lixour.kef.sch.gr/ https://web.facebook.com/Ιακωβάτειος-Βιβλιοθήκη-Ληξουρίου-104036760939338/
Δημόσια Βιβλιοθήκη Μήθυνας	http://www.mythimnallibrary.gr https://web.facebook.com/argyres.ephtaliotes
Δημόσια Βιβλιοθήκη Μηλέων	http://vivl-mileon.mag.sch.gr/ https://web.facebook.com/milieslibrary/
Δημόσια Βιβλιοθήκη Μολάων	https://molai.publiclibrary.gr/
Δημόσια Βιβλιοθήκη Μουζακίου	http://vivl-mouzak.kar.sch.gr/ https://web.facebook.com/dvmouzakiou/?_rdc=1&_rdr
Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Μυτιλήνης	https://www.cplm.gr/ https://web.facebook.com/mytilenelibrary/?_rdc=1&_rdr
Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ναυπάκτου «Παπαχαράλαμπος»	https://vivl-nafpakt.ait.sch.gr https://web.facebook.com/bibliotheke.naupaktou/?_rdc=1&_rdr
Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ναυπλίου «Ο Παλαμήδης»	https://vivl-nafpl.arg.sch.gr/ https://web.facebook.com/Δημόσια-Κεντρική-Βιβλιοθήκη-Ναυπλίου-Ο-Παλαμήδης-656648971071401/
Δημόσια Βιβλιοθήκη Πεταλιδίου	http://vivl-petal.mes.sch.gr/ https://web.facebook.com/groups/111414745566053/?_rdc=1&_rdr
Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Πύργου	https://www.vivliothiki-pirgou.gr/ https://web.facebook.com/DemosiaKentrikeBibliothekePyrgou/?_rdc=1&_rdr
Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου	https://libret.weebly.com/ https://web.facebook.com/dimbibl.rethimno/?_rdc=1&_rdr
Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρόδου	https://rhodeslibrary.gr/ https://mobile.facebook.com/Δημόσια-Κεντρική-Βιβλιοθήκη-Ρόδου-Public-Library-of-Rhodes-355003264933405/?_rdc=1&_rdr
Δημόσια Κεντρική Ιστορική Βιβλιοθήκη Σάμου	https://web.facebook.com/samosbiblio/?_rdc=1&_rdr
Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Σερρών	https://serrelib.gr/ https://web.facebook.com/PublicLibraryofSerres/?_rdc=1&_rdr
Δημόσια Κεντρική Ιστορική Βιβλιοθήκη Σιάτιστας «Μανούσεια»	https://siatistabibl.gr/ https://web.facebook.com/people/Δημόσια-Βιβλιοθήκη-Σιάτιστας/100008373076583/?_rdc=1&_rdr
Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Σπάρτης	https://nikiforos.edu.gr/ https://web.facebook.com/dkbspartis/?_rdc=1&_rdr
Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Τριπόλεως	http://www.vivltri.gr/
Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Φλώρινας «Βασιλική Πιτόσκα»	https://libflorina.wordpress.com/
Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Χαλκίδας	https://www.vivlchalkida.gr/ https://web.facebook.com/DimosiaKentrikiVivliothikiChalkidas/?_rdc=1&_rdr
Δημόσια Κεντρική Ιστορική Βιβλιοθήκη Χίου «Κοραΐς»	https://www.koraeslibrary.gr/ https://web.facebook.com/Δημόσια-Κεντρική-Ιστορική-Βιβλιοθήκη-Κοραΐς-Νέα-Σελίδα-105452009840245/?_rdc=1&_rdr

Ιδία πηγή

Στις 46 Δημόσιες Βιβλιοθήκες που αποτέλεσαν το δείγμα της έρευνας εντοπίστηκαν:

- 2 Δημόσιες Βιβλιοθήκες χωρίς επίσημη ιστοσελίδα και επίσημο λογαριασμό στο Facebook: η Δημόσια Βιβλιοθήκη Αρεόπολης και η Δημόσια Βιβλιοθήκη Δελφών που αντιπροσωπεύουν το 4,34% του συνόλου των Δημοσίων Βιβλιοθηκών.
- 4 Δημόσιες Βιβλιοθήκες χωρίς λογαριασμούς στο Facebook που αντιπροσωπεύουν το 8,68% του συνόλου των Δημοσίων Βιβλιοθηκών:
 - ❖ Δημόσια Ιστορική Βιβλιοθήκη και Μουσείο της Ελληνικής Σχολής Δημητσάνας. Ιστορικό Αρχείο Γορτυνίας
 - ❖ Δημόσια Βιβλιοθήκη Μολάων
 - ❖ Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Τριπόλεως
 - ❖ Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Φλώρινας «Βασιλική Πιτόσκα»
- 1 Δημόσια Βιβλιοθήκη χωρίς επίσημη ιστοσελίδα: η Δημόσια Κεντρική Ιστορική Βιβλιοθήκη Σάμου που αντιπροσωπεύει το 2,17% των Δημοσίων Βιβλιοθηκών.

3.5. Η χρονική περίοδος της έρευνας

Η έρευνα εκτείνεται χρονικά από τις 10 Μαρτίου 2020, ημερομηνία αναστολής της λειτουργίας των βιβλιοθηκών για το κοινό στην Ελλάδα, με σκοπό την πρόληψη της διασποράς της νόσου COVID-19, μέχρι και τις 31 Ιανουαρίου 2022 που η πανδημία συνεχίζεται. Πρόκειται για μία διαχρονική μελέτη²⁵² που εκτείνεται σε 23 περίπου μήνες. Η χρονική αυτή περίοδος διαιρέθηκε σε 4 διακριτές υποπεριόδους, σύμφωνα με το θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας των βιβλιοθηκών που εντοπίστηκε:

- α) (10 Μαρτίου 2020 - 31 Μαΐου 2020): περίπου τρίμηνη αναστολή παροχής των υπηρεσιών των βιβλιοθηκών προς το κοινό.
- β) (1 Ιουνίου 2020 - 1 Νοεμβρίου 2020): πεντάμηνη σταδιακή επαναλειτουργία των υπηρεσιών των βιβλιοθηκών προς το κοινό.
- γ) (2 Νοεμβρίου 2020 - 23 Μαΐου 2021): περίπου επτάμηνη αναστολή παροχής των υπηρεσιών των βιβλιοθηκών προς το κοινό.
- δ) (24 Μαΐου 2021 - 31 Ιανουαρίου 2022): περίπου εννιάμηνη σταδιακή επαναλειτουργία των υπηρεσιών των βιβλιοθηκών προς το κοινό.

²⁵² Όπ.π., σ. 63-65.

3.6. Μέθοδος ανάλυσης

Με δεδομένο τον μεγάλο όγκο των πηγών, που συνίστανται σε δημοσιεύσεις/αναρτήσεις από 44 ιστοσελίδες και 39 λογαριασμούς στο Facebook σε διάστημα περίπου 2 ετών, η ανάλυση είναι κυρίως αντιπροσωπευτική δειγματοληψία των καινοτομιών και όχι εξαντλητική αριθμητική καταγραφή των ανακοινώσεων/αναρτήσεων των Δημοσίων Βιβλιοθηκών κατά τη διάρκεια της περιόδου από 10 Μαρτίου 2020 έως 31 Ιανουαρίου 2022.

Αρχικά έγινε παρουσίαση των 46 Δημοσίων Βιβλιοθηκών της Ελλάδας στο Παράρτημα, που αποσκοπεί κυρίως στο να διασαφηνιστεί το «σημείο εκκίνησης» των βιβλιοθηκών όταν εμφανίστηκε η κρίση της πανδημίας. Επίσης, οι ιδιαίτερες προκλήσεις που είχαν να αντιμετωπίσουν πριν την πανδημία καθώς και τα δυνατά τους σημεία, που θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν. Η συνοπτική παρουσίαση των Δημοσίων Βιβλιοθηκών στο Παράρτημα περιλαμβάνει μια συνοπτική περιγραφή τις ιστορίας, των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών, των υπηρεσιών και των δράσεων.

Η παρούσα μελέτη συνέθεσε έγκυρες πληροφορίες και εξέτασε τον τρόπο με τον οποίο οι Δημόσιες Βιβλιοθήκες ανταποκρίθηκαν στην πανδημία σε «πραγματικό χρόνο» μέσω των διαδικτυακών τους ανακοινώσεων/αναρτήσεων προς το κοινό. Ειδικότερα, στις επίσημες ιστοσελίδες και στους επίσημους λογαριασμούς στο Facebook των Δημοσίων Βιβλιοθηκών, πραγματοποιήθηκε έρευνα κειμένου με ανάλυση περιεχομένου. Ως μονάδες ανάλυσης ορίστηκαν οι ανακοινώσεις/αναρτήσεις των Δημοσίων Βιβλιοθηκών, από τις οποίες επελέγησαν δειγματοληπτικά όσες αναφέρονταν σε καινοτόμες πρακτικές τη χρονική περίοδο από 10 Μαρτίου 2020 μέχρι 31 Ιανουαρίου 2021.²⁵³

Στη συνέχεια, ακολούθησε η ταξινόμηση κατά κατηγορίες²⁵⁴ των ανακοινώσεων που αναφέρονταν σε καινοτόμες πρακτικές με κριτήρια:

- ❖ Τις χρονικές υποπεριόδους στις οποίες εντάσσονταν.
- ❖ Τη θεματική κατηγοριοποίηση. Τα θέματα που χρησιμοποιήθηκαν για την κατηγοριοποίηση των ανακοινώσεων/αναρτήσεων αναφέρονται κυρίως στις υπηρεσίες των βιβλιοθηκών ως εξής:
 - 1) Επικοινωνία με το κοινό και ενημέρωσή του.
 - 2) Πληροφόρηση του κοινού.
 - 3) Δράσεις/εκδηλώσεις που διοργανώνουν οι Δημόσιες Βιβλιοθήκες.

²⁵³ Babbie, E. (2011). *Εισαγωγή στην κοινωνική έρευνα*. Αθήνα: Κριτική, σ. 517-525.

²⁵⁴ Mason, J. (2011). Η διεξαγωγή της ποιοτικής έρευνας. Αθήνα: Πεδίο, σ. 193-245.

- 4) Πρόσκτηση τεκμηρίων.
- 5) Καταλογογράφηση και ταξινόμηση του υλικού.
- 6) Διάθεση τεκμηρίων στο κοινό: Δανεισμός τεκμηρίων και παράδοση ψηφιακού υλικού.
- 7) Συντήρηση τεκμηρίων.
- 8) Λειτουργία Αναγνωστηρίου.
- 9) Κινητές Βιβλιοθήκες.
- 10) Διοικητικές υπηρεσίες.

Η έλλειψη ομοιομορφίας μεταξύ των Δημοσίων Βιβλιοθηκών ως προς τα κριτήρια ανάρτησης πληροφοριών, τη θεματική των ανακοινώσεων/αναρτήσεων, τη συχνότητα των ενημερώσεων και την επικαιροποίηση στις ιστοσελίδες και στους λογαριασμούς στο Facebook δε διευκόλυνε την εξαγωγή αξιόπιστων ποσοτικών στοιχείων από το σύνολο των Δημοσίων Βιβλιοθηκών. Για τον λόγο αυτό από την έρευνα έχουν εξαχθεί κυρίως ποιοτικά δεδομένα.²⁵⁵

3.7. Οι περιορισμοί της έρευνας

Στους περιορισμούς της έρευνας θα μπορούσαν να ενταχθούν τα ακόλουθα:

- Και οι δύο πηγές, οι λογαριασμοί στο Facebook και οι ιστοσελίδες, αν και «επίσημες» χρειάζονται διασταύρωση, καθώς τίθενται διάφορα ζητήματα όπως αυτό της επικαιροποίησης των ανακοινώσεων κ.ά. Το ζήτημα της έλλειψης επικαιροποίησης και της «πληρότητας» της ενημέρωσης από τις βιβλιοθήκες των επίσημων ιστοσελίδων και των λογαριασμών τους στο Facebook, κάποιες φορές είναι προφανές καθώς η ενημέρωση διακόπτεται απότομα σε κάποια ημερομηνία. Τα κριτήρια ενημέρωσης/δημιουργίας ανακοινώσεων/ αναρτήσεων για το κοινό ποικίλουν στις Δημόσιες Βιβλιοθήκες. Π.χ. δεν είναι ίδιες οι ανάγκες ενημέρωσης και ο τρόπος με τον οποίο γίνονται σε μία μεγάλη Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη μιας μεγάλης πόλης και σε μία μικρή Δημόσια Βιβλιοθήκη μιας μικρής κοινότητας που «η είδηση» μπορεί να διαδοθεί ακόμα και στόμα με στόμα.
- Αδυναμία διασφάλισης και επιβεβαίωσης «της σταθερότητας» στον ρυθμό ενημέρωσης των ιστοσελίδων και των λογαριασμών στο Facebook σε όλη τη χρονική περίοδο της έρευνας. Π.χ. άδεια, μετάθεση ή συνταξιοδότηση υπαλλήλου που

²⁵⁵ Babbie, E. (2011). όπ.π., σ. 150-151.

ασχολείται με τις ανακοινώσεις στην ιστοσελίδα ή που διαχειρίζεται τον λογαριασμό στο Facebook.

- Δεν είναι δυνατό να εξακριβωθεί αν βρίσκεται το σύνολο των καινοτόμων πρακτικών καταγεγραμμένο στις ανακοινώσεις. Π.χ. σε όλες τις Δημόσιες Βιβλιοθήκες η εξυπηρέτηση του κοινού σε περιόδους αναστολής λειτουργίας σε εξωτερικούς χώρους έχει αποτυπωθεί πλήρως διαδικτυακά με ανακοινώσεις/αναρτήσεις ή έχει πραγματοποιηθεί και «άτυπα» για μεμονωμένους χρήστες, ειδικές κατηγορίες χρηστών ή και το σύνολο των χρηστών;
- Από τις Δημόσιες Βιβλιοθήκες το 4,34% δεν έχει ιστοσελίδα και λογαριασμό στο Facebook, το 8,68% δεν έχει επίσημο λογαριασμό στο Facebook και το 2,17% δεν έχει επίσημη ιστοσελίδα και έτσι δεν καλύφθηκε το σύνολο των Δημοσίων Βιβλιοθηκών στη διαδικτυακή αντιπροσώπευσή τους στις ιστοσελίδες και στο Facebook.
- Η έρευνα δεν επεκτείνεται σε όλα τα κοινωνικά δίκτυα που χρησιμοποιούν οι βιβλιοθήκες.
- Περαιτέρω έρευνα, είτε με ερωτηματολόγια είτε με συνεντεύξεις του προσωπικού και των χρηστών κ.ά., για να διατυπωθούν διασταυρωμένα και επαρκή συμπεράσματα για την πραγματικότητα των βιβλιοθηκών. Δηλαδή κατά πόσον εφαρμόστηκαν, με ποιο τρόπο και με ποια αποτελέσματα οι επίσημες ανακοινώσεις τους. Η έρευνα βασίστηκε στις ανακοινώσεις/αναρτήσεις για τις καινοτομίες, δεν διερευνά π.χ. αν υλοποιήθηκαν, το χρονικό διάστημα για το οποίο αυτό συνέβαινε, τις πιθανές τροποποιήσεις και ιδιαιτερότητες που παρουσίασε η υλοποίηση των καινοτομιών, τον τρόπο με τον οποίο ανταποκρίθηκε το κοινό, το βαθμό ικανοποίησης από την υλοποίησή τους κ.ά.

4. Αποτελέσματα της έρευνας

Στο Παράρτημα παρουσιάζονται συνοπτικά οι 46 Δημόσιες Βιβλιοθήκες της Ελλάδας με στοιχεία από τις επίσημες ιστοσελίδες τους και τους λογαριασμούς τους στο Facebook.

Σύμφωνα με το Παράρτημα οι Δημόσιες Βιβλιοθήκες της Ελλάδας επιδίδονται σε δράσεις εκπαιδευτικού, ψυχαγωγικού και πολιτιστικού χαρακτήρα. Διαθέτουν αναγνωστήρια για ενήλικους. Επίσης, Παιδικά Τμήματα, στα οποία κάποιες από αυτές έχουν επενδύσει ιδιαίτερα και για τα οποία έχουν εξασφαλίσει χορηγίες. Αρκετές επιδίδονται σε εκπαιδευτικά προγράμματα, εργαστήρια δημιουργικής απασχόλησης και

Λέσχες Ανάγνωσης με στόχο την προώθηση της φιλαναγνωσίας. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στη διασφάλιση της προσβασιμότητας σε ΑμεΑ. Σημαντικός αριθμός επίσημων ιστοσελίδων Δημοσίων Βιβλιοθηκών εμφανίζονται με εργαλεία που διευκολύνουν την προσβασιμότητα σε ΑμεΑ.

Στην πλειοψηφία τους διαθέτουν επίσημες ιστοσελίδες και επίσημους λογαριασμούς κυρίως στο Facebook και σε άλλα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και ασύρματο δίκτυο στον χώρο τους και Κέντρα Πληροφόρησης με υπολογιστές. Κάποιες διαθέτουν Media Lab, Music Studio και Brain Pulse Room για τις δημιουργικές συναντήσεις. Κάποιες δανείζουν έξυπνες συσκευές στο κοινό τους. Συστηματικές φαίνεται να είναι οι προσπάθειες ψηφιοποίησης μέρους του υλικού τους και κάποιες παρέχουν υλικό διαδικτυακά. Κάποιες βιβλιοθήκες στις υπηρεσίες τους προσφέρουν ξενάγηση διά ζώσης στους χώρους τους και κάποιες και ψηφιακές ξεναγήσεις.

Όσες Δημόσιες Βιβλιοθήκες είναι χαρακτηρισμένες Κεντρικές διαθέτουν ένα ή δύο Βιβλιοαυτοκίνητα που στοχεύουν σε κοινό κυρίως σχολικό. Ιδιαίτερα σημαντικό είναι ότι αναφέρονται συχνά προβλήματα χρηματοδότησης τα οποία σε κάποιες περιπτώσεις διακόπτουν τη λειτουργία κάποιων υπηρεσιών των βιβλιοθηκών π.χ. των βιβλιοαυτοκινήτων.

Κάποια από τα κτήρια όπου στεγάζονται Δημόσιες Βιβλιοθήκες είναι μνημεία της τοπικής αρχιτεκτονικής. Ενδεικτικά αναφέρεται το κτήριο της Δημόσιας Κεντρικής Βιβλιοθήκης Ρόδου. Γενικότερα, ο τοπικός χαρακτήρας διαφοροποιεί τις Δημόσιες Βιβλιοθήκες και λειτουργεί ως προσδιοριστικό της ιδιαίτερης ταυτότητάς τους και ως ανταγωνιστικό πλεονέκτημα. Ο τοπικός χαρακτήρας αξιοποιείται με διάφορους τρόπους. Ενδεικτικά αναφέρονται οι μοναδικές τοπικές συλλογές και οι εκδόσεις τοπικού ενδιαφέροντος Δημοσίων Βιβλιοθηκών. Χαρακτηριστικό είναι το παράδειγμα της Δημόσιας Κεντρικής Ιστορικής Βιβλιοθήκης Χίου «Κοραής» που διαθέτει ένα οργανωμένο πωλητήριο το οποίο προωθεί τις εκδόσεις της βιβλιοθήκης και επεκτείνεται και σε άλλου είδους εκδόσεις με τοπικό χαρακτήρα όπως γκραβούρες, κάρτες, μεταξοτυπίες τις οποίες εκτυπώνει η βιβλιοθήκη αξιοποιώντας και προβάλλοντας και το εικαστικό μέρος των συλλογών της που έχει τοπικό χαρακτήρα. Τις εκδόσεις αυτές τις διαθέτει στο πωλητήριο. Το παράδειγμα της βιβλιοθήκης Χίου ακολουθείται π.χ. από τη Δημόσια Βιβλιοθήκη Μηλέων. Αρκετές είναι οι Δημόσιες Βιβλιοθήκες που διαθέτουν δικές τους τοπικές εκδόσεις χωρίς όμως να έχουν οργανωμένο πωλητήριο που θα μπορούσε να εξασφαλίσει οικονομικούς πόρους συστηματικότερα (Παράρτημα).

Συνεχώς κερδίζει έδαφος ο περιορισμός της αποκλειστικής ανάληψης των εξόδων από το κράτος για τους πολιτιστικούς οργανισμούς και το ενδιαφέρον μετακινείται σε νέους τρόπους απορρόφησης πόρων από κρατικούς φορείς και ιδιώτες.²⁵⁶ Για τον λόγο αυτό στις Δημόσιες Βιβλιοθήκες είναι ιδιαίτερα σημαντική η διασφάλιση χορηγιών και δωρεών, είτε με τη μορφή οικονομικής συνεισφοράς ή με τη μορφή εξοπλισμού, βιβλίων κ.ά. Η προσπάθεια διατήρησης της βιωσιμότητας των Δημοσίων Βιβλιοθηκών μπορεί να βασιστεί και στη διασφάλιση ανθρώπινων πόρων με τον εθελοντισμό. Σημαντικό ρόλο μπορούν να διαδραματίσουν και οι Σύλλογοι Φίλων που κάποιες Δημόσιες Βιβλιοθήκες διαθέτουν.

Οι συνέργειες μεταξύ Δημοσίων Βιβλιοθηκών θα μπορούσαν να διευκολύνουν την κοινή αξιοποίηση πόρων, π.χ. την από κοινού λειτουργία του Εργαστηρίου Συντήρησης που διαθέτει η Δημόσια Βιβλιοθήκη Χίου ή την κοινή αξιοποίηση πόρων για τη διοργάνωση εκδηλώσεων. Επίσης, η δικτύωση των Δημοσίων Βιβλιοθηκών θα μπορούσε να διευκολύνει την διασφάλιση νέων πόρων. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι στην κατεύθυνση της δικτύωσης των Δημοσίων Βιβλιοθηκών η Εθνική Βιβλιοθήκη της Ελλάδος υπέγραψε, στις 24 Φεβρουαρίου 2020, Μνημόνιο Συνεργασίας με 14 Δημόσιες Βιβλιοθήκες, στο πλαίσιο του Προγράμματος «Ενίσχυση των Δημοσίων Βιβλιοθηκών», για την εγκατάσταση και υποστήριξη του λογισμικού ανοικτού κώδικα Koha με χρηματοδότηση από τον τακτικό προϋπολογισμό της. Οι βιβλιοθήκες μέλη του δικτύου ανταλλάσσουν και διαμοιράζονται δεδομένα και συνεργάζονται.²⁵⁷ Στο ίδιο πνεύμα κινείται και το *Δίκτυο Ελληνικών Βιβλιοθηκών* όπου έχουν ενταχθεί ευάριθμες Δημόσιες Βιβλιοθήκες.²⁵⁸ Ενδιαφέροντα παραδείγματα δικτύωσης παρουσιάζουν και μεμονωμένες Δημόσιες Βιβλιοθήκες όπως αυτή της Βόνιτσας που έχει εξασφαλίσει τη συμμετοχή της σε ένα αξιόλογο δίκτυο συνεργασίας, σε εθνικό και διεθνές επίπεδο.

Στις Δημόσιες Βιβλιοθήκες αναφέρονται συστηματικά προβλήματα έλλειψης προσωπικού, ακόμα και ολικής έλλειψης που οδηγεί στο παροδικό κλείσιμο των Δημοσίων Βιβλιοθηκών. Κάποιες βιβλιοθήκες αναφέρεται ότι λειτούργησαν για μακρό χρονικό διάστημα με το προσωπικό καθαρισμού και εθελοντές, ενδεικτικά αναφέρονται τα παραδείγματα της Δημόσιας Βιβλιοθήκης Μήθυνας και της Δημόσιας Κεντρικής

²⁵⁶ Lord, G.D., & Lord, B. (2018). *Εγχειρίδιο Διοίκησης Μουσείων, Σύγχρονες προσεγγίσεις & παραδείγματα από την ελληνική πραγματικότητα*. Επιμέλεια Π. Κωσταγιόλας, & Γ. Παπαϊωάννου. Μεάφραση: Ε. Μάζη, & Ε. Ριχάνη. Εκδόσεις Δίσγμα, σ. 50.

²⁵⁷ Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ιστορική Βιβλιοθήκη Σιάτιστας. Ανακτήθηκε από Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ιστορική Βιβλιοθήκη Σιάτιστας. Ανακτήθηκε από <https://siatistabibl.gr/σταδιακή-επαναλειτουργία-των-υπηρεσι/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

²⁵⁸ Δίκτυο Ελληνικών Βιβλιοθηκών της Εθνικής Βιβλιοθήκης της Ελλάδος. Ανακτήθηκε από <https://network.nlg.gr/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Βιβλιοθήκης Μυτιλήνης. Από τις επίσημες ιστοσελίδες διαφαίνεται ότι κάποιες Δημόσιες Βιβλιοθήκες στοχεύουν ιδιαίτερα στον εθελοντισμό και στην ενεργή εμπλοκή της κοινότητας στην οποία δραστηριοποιούνται καθώς και στην προσέλκυση υποστήριξης από δωρητές και χορηγούς, ως αντίδοτο στα χρόνια προβλήματά τους. Για την κάλυψη της βιβλιοθήκης σε προσωπικό ενδεικτικά αναφέρεται η Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Δράμας που στοχεύει τόσο στην πρακτική άσκηση σπουδαστών όσο και στην παροχή κοινωνικού έργου από ανηλίκους (υπ' αρ. απόφαση 108073/13οικ./28-4-14, ΦΕΚ, τ. β', 1371/2014).

Από τα παραπάνω μπορεί να εξαχθεί με βεβαιότητα το συμπέρασμα ότι η πανδημία που προκλήθηκε από τη νόσο COVID-19 δεν υπήρξε η πρώτη απειλή στη βιωσιμότητα των ελληνικών Δημοσίων Βιβλιοθηκών ούτε η πρώτη κρίση που κλήθηκαν να αντιμετωπίσουν, καθώς εξαιρετικά έντονα διαγράφονταν προβλήματα υποχρηματοδότησης και υποστελέχωσης πριν την εμφάνιση της πανδημίας και της κρίσης που προκάλεσε (Παράρτημα).

Η πανδημία που προκλήθηκε από τη νόσο COVID-19 εμφανίστηκε το 2020 σε μία ήδη δύσκολη δεκαετία για τη βιωσιμότητα των Δημοσίων Βιβλιοθηκών. Όπως εύστοχα επισημαίνει και το Εφορευτικό Συμβούλιο της Δημόσιας Βιβλιοθήκης Αίγινας:

«Στα χρονίζοντα προβλήματα της βιβλιοθήκης, όπως η έλλειψη επαρκούς και κατάλληλου χώρου, η έλλειψη προσωπικού και η έλλειψη οικονομικών πόρων, προστέθηκαν, δυστυχώς, και τα μέτρα κατά της εξάπλωσης της πανδημίας».²⁵⁹

Η εμφάνιση της κρίσης της νόσου COVID-19 βρήκε τις Δημόσιες Βιβλιοθήκες σε μακρόχρονη έκθεση σε κινδύνους βιωσιμότητας που είχε οδηγήσει, σε κάποιες περιπτώσεις, στη συσπείρωση των τοπικών κοινοτήτων γύρω από τις βιβλιοθήκες με ένα ισχυρό δίκτυο εθελοντών. Σε κάποιες περιπτώσεις η συμβολή τους ματαίωσε ακόμα και την απειλή κλεισίματος των βιβλιοθηκών λόγω έλλειψης προσωπικού επί σειρά ετών, ενδεικτικά αναφέρεται η περίπτωση των δύο Δημοσίων Βιβλιοθηκών της Λέσβου.

Στα παραπάνω θα πρέπει να προσθέσουμε ένα ακόμα αρνητικό στοιχείο, την απουσία στρατηγικού σχεδιασμού και πρόβλεψης δράσεων σε περιπτώσεις κινδύνων από τις Δημόσιες Βιβλιοθήκες, όπως αυτή διαφαίνεται από τις επίσημες ιστοσελίδες των Δημοσίων

²⁵⁹ Καποδιστριακή Δημόσια Βιβλιοθήκη Αίγινας (2021). Αρχική Σελίδα στο Facebook. Ανακτήθηκε από <https://web.facebook.com/Καποδιστριακή-Δημόσια-Βιβλιοθήκη-Αίγινας-100660904820708/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Βιβλιοθηκών. Επισημαίνουμε ότι λίγες βιβλιοθήκες παρουσιάζουν το όραμα και την αποστολή τους στην επίσημη ιστοσελίδα τους. Ενώ εξαιρετικά περιορισμένος είναι ο αριθμός των Δημοσίων Βιβλιοθηκών που στην ιστοσελίδα τους δημοσιεύουν είτε μέρος των στατιστικών της βιβλιοθήκης είτε προϋπολογισμούς. Ενδεικτικά ως εξαίρεση αναφέρεται η Δημόσια Κεντρική Ιστορική Βιβλιοθήκη Ιωαννίνων «Ζωσιμαία», που έχει δημοσιεύσει στην ιστοσελίδα της το διοικητικό οργανόγραμμά της, και ομοίως με την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας δημοσιοποιεί σε τακτική βάση τις ετήσιες αναφορές της στην επίσημη ιστοσελίδα της.

Στα θετικά στοιχεία που προϋπήρχαν της κρίσης της πανδημίας και καθόρισαν την ανταπόκρισή τους στις προκλήσεις θα πρέπει να υπολογιστεί η ύπαρξη δικτύωσης και η μηχανοργάνωση και η ύπαρξη Κέντρων Πληροφόρησης με σύγχρονους υπολογιστές και τεχνολογικό εξοπλισμό στην συντριπτική πλειοψηφία των Δημοσίων Βιβλιοθηκών, καθώς και η εξαιρετικά σημαντική σχετική εκπαίδευση του προσωπικού τους. Ειδικότερα, σε κάποιες Δημόσιες Βιβλιοθήκες η προσπάθεια ανεύρεσης νέων τρόπων χρηματοδότησης από χορηγίες, προγράμματα, βραβεία, ίδιους πόρους, δωρητές κ.ά. είχε διασφαλίσει πόρους που χρησιμοποιήθηκαν για τον τεχνολογικό εκσυγχρονισμό. Επίσης, το γεγονός ότι στη συντριπτική τους πλειοψηφία οι Δημόσιες Βιβλιοθήκες είχαν επίσημες ιστοσελίδες και επίσημους λογαριασμούς στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης διευκόλυνε την ενημέρωση του κοινού και την επικοινωνία από απόσταση (Παράρτημα).

4.1. Η αναστολή της λειτουργίας για το κοινό (10 Μαρτίου-31 Μαΐου 2020)

Τον Δεκέμβριο του 2019 εντοπίστηκε για πρώτη φορά σε ασθενείς στη Γιουχάν της Κίνας ένας κορωνοϊός, που αναγνωρίστηκε επίσημα ως ο SARS-CoV-2, και η νόσος που προκαλεί πήρε την ονομασία COVID-19. Ακολούθως στις 28 Ιανουαρίου 2020 στην Ευρώπη ενεργοποιήθηκε ο μηχανισμός IPCR για την ανταλλαγή πληροφοριών στο πλαίσιο της πολιτικής αντιμετώπισης κρίσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και στις 7 Φεβρουαρίου 2020 πραγματοποιήθηκε άτυπη βιντεοδιάσκεψη των υπουργών υγείας της ΕΕ με θέμα τον συντονισμό αντιμετώπισης της υγειονομικής κρίσης.

Στις 10 Μαρτίου 2020, ακολούθησε τηλεδιάσκεψη των μελών του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου. Σε αυτήν αποφασίστηκε η ατζέντα προτεραιοτήτων που περιλάμβανε τους ακόλουθους στόχους «περιορισμό της εξάπλωσης της νόσου, διασφάλιση ιατρικού εξοπλισμού, προώθηση της έρευνας για φαρμακευτική αντιμετώπιση της νόσου και

αντιμετώπιση των κοινωνικοοικονομικών επιπτώσεων. Στις 16 Μαρτίου έγινε ρητή η δέσμευση για συντονισμό των ηγετών της G7 και των αναγκαίων μέτρων για την αντιμετώπιση της πανδημίας.²⁶⁰

Παράλληλα, στην Ελλάδα στις 10 Μαρτίου δημοσιεύτηκε η υπ' αριθμ. Δ1α/ΓΠ.οικ. 16838/2020 Απόφαση που όριζε την αναστολή των υπηρεσιών που συνδέονταν με τη χρήση των αναγνωστηρίων, τις αίθουσες κοινόχρηστων Η/Υ και κάθε άλλου χώρου όπου μπορούσε να συναθροισθεί το κοινό, για το χρονικό διάστημα από 11 Μαρτίου μέχρι και 24 Μαρτίου 2020.²⁶¹ Στις 21 Μαρτίου 2020 δόθηκε παράταση ισχύος της αναστολής λειτουργίας με την υπ' αριθμ. Δ1α/ΓΠ.οικ. 20021/2020 Απόφαση έως και τις 10 Απριλίου 2020 που όριζε:

«Την προσωρινή απαγόρευση λειτουργίας για προληπτικούς λόγους δημόσιας υγείας, για το χρονικό διάστημα από 21.3.2020 έως και 10.4.2020, κατά τα αναφερόμενα στην από 20.3.2020 εισήγηση της Εθνικής Επιτροπής Προστασίας Δημόσιας Υγείας έναντι του κορωνοϊού COVID-19: [...] γ) της λειτουργίας των βιβλιοθηκών, των αιθουσών κοινόχρηστων ηλεκτρονικών υπολογιστών, των αναγνωστηρίων, των εστιατορίων και κυλικείων, των εστιών, των αθλητικών εγκαταστάσεων και εν γένει κάθε χώρου συνάθροισης κοινού στις ανωτέρω δομές και δ) των τελετών, ημερίδων, συνεδρίων και πάσης φύσεως εκδηλώσεων και δραστηριοτήτων».²⁶²

Η υπ' αριθμ. Δ1α/ΓΠ.οικ. 24343/10-4-2020 Απόφαση παρέτεινε την ισχύ των ΚΥΑ υπ' αριθμ. Δ1α/ΓΠ.οικ. 16838/10-3-2020 και υπ' αριθμ. Δ1α/ΓΠ.οικ. 20021/21-3-2020 και την αναστολή λειτουργίας για το κοινό έως και τις 10 Μαΐου 2020.²⁶³

Παράλληλα, μέτρα για την έρευνα και την καινοτομία πάρθηκαν σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Συγκεκριμένα, στις 7 Απριλίου 2020 οι αρμόδιοι υπουργοί της ΕΕ για την έρευνα και την καινοτομία συνεδρίασαν στοχεύοντας στον συντονισμό χρηματοδότησης

²⁶⁰ Συμβούλιο Ευρωπαϊκής Ένωσης (2022α). όπ.π.

²⁶¹ Απόφαση Αριθμ. Δ1α/ΓΠ.οικ. 16838/2020 *Επιβολή του μέτρου της προσωρινής απαγόρευσης λειτουργίας των βρεφονηπιακών και παιδικών σταθμών, νηπιαγωγείων, σχολικών μονάδων, ανωτάτων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, κέντρων ξένων γλωσσών, φροντιστηρίων και πάσης φύσεως εκπαιδευτικών δομών, φορέων και ιδρυμάτων, δημοσίων και ιδιωτικών, κάθε τύπου και βαθμού της χώρας για το χρονικό διάστημα από 11.3.2020 έως και 24.3.2020* (ΦΕΚ Β' 783/10.3.2020).

²⁶² Απόφαση Αριθμ. Δ1α/ΓΠ.οικ. 20021/2020 *Επιβολή του μέτρου της προσωρινής απαγόρευσης λειτουργίας των βρεφονηπιακών και παιδικών σταθμών, νηπιαγωγείων, σχολικών μονάδων, ανωτάτων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, κέντρων ξένων γλωσσών, φροντιστηρίων και πάσης φύσεως εκπαιδευτικών δομών, φορέων και ιδρυμάτων, δημοσίων και ιδιωτικών, κάθε τύπου και βαθμού της χώρας, προσωρινής απαγόρευσης των εκπαιδευτικών εκδρομών εντός και εκτός της χώρας και προσωρινής απαγόρευσης μετακινήσεων και επισκέψεων μαθητών, φοιτητών, σπουδαστών και εκπαιδευτικών, καθώς και προσωρινής απαγόρευσης λειτουργίας ελληνόγλωσσων σχολικών μονάδων και πάσης φύσεως εκπαιδευτικών δομών του εξωτερικού για το χρονικό διάστημα από 21.3.2020 έως και 10.4.2020* (ΦΕΚ Β' 956/21.3.2020).

²⁶³ Απόφαση Αριθμ. Δ1α/ΓΠ.οικ. 24343/2020 *Παράταση ισχύος της κοινής απόφασης των Υπουργών Ανάπτυξης και Επενδύσεων, Προστασίας του Πολίτη, Παιδείας και Θρησκευμάτων, Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων, Υγείας, Πολιτισμού και Αθλητισμού και Εσωτερικών με αριθμό Δ1α/ΓΠ.οικ. 20021/21.3.2020 (Β' 956) έως και τις 10.5.2020.* (ΦΕΚ Β' 1293/10.4.2020).

ευρωπαϊκών έργων έρευνας και καινοτομίας, καθώς και στις επιστημονικές ανταλλαγές μεταξύ των Κέντρων Έρευνας και Καινοτομίας για μία συντονισμένη αντίδραση στην κρίση της COVID-19.²⁶⁴

Μέσα στο πλαίσιο αυτό του εγκλεισμού και της αναστολής λειτουργίας των Δημοσίων Βιβλιοθηκών για το κοινό στις Δημόσιες Βιβλιοθήκες παρατηρήθηκαν τα εξής: Από τις 10 Μαρτίου 2020 και παρά την αναστολή λειτουργίας για το κοινό οι Δημόσιες Βιβλιοθήκες επικοινωνούσαν με το κοινό απομακρυσμένα μέσω τηλεφώνου και μέσω email.²⁶⁵ Οι βιβλιοθήκες επιδόθηκαν σε ενημέρωση του κοινού με ανακοινώσεις στην ιστοσελίδα και αναρτήσεις στο Facebook για την αναστολή της λειτουργίας ενώ παράλληλα οι χρήστες ενθαρρύνθηκαν να διαβάσουν βιβλία την περίοδο του εγκλεισμού. Συγχρόνως οι βιβλιοθήκες ενημέρωναν συστηματικά για τις διαδικτυακές υπηρεσίες που παρέμεναν διαθέσιμες.²⁶⁶

Στο διάστημα αυτό σημαντικός ήταν ο ρόλος των βιβλιοθηκών στην πληροφόρηση του κοινού για ιστοσελίδες με δημιουργική απασχόληση, με ηλεκτρονικά βιβλία ανοιχτής πρόσβασης, ακουστικά βιβλία, πειράματα φυσικής, διαδικτυακή ξενάγηση σε μουσεία, προβολές ταινιών, θέατρο στο διαδίκτυο, διαδικτυακά σεμινάρια και εργαστήρια.²⁶⁷

²⁶⁴ Συμβούλιο Ευρωπαϊκής Ένωσης (2022α). ό.π.

²⁶⁵ Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας. (2020, 23 Μαρτίου). Ανακτήθηκε από <https://web.facebook.com/libveria/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

²⁶⁶ Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας. (2020, 12 Μαρτίου). Ανακτήθηκε από <https://web.facebook.com/libveria/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

²⁶⁷ Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Λάρισας (2020, 1 Απριλίου). Ανακτήθηκε από <https://web.facebook.com/ΔΗΜΟΣΙΑ-ΚΕΝΤΡΙΚΗ-ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ-ΛΑΡΙΣΑΣ-ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ-ΚΟΥΜΑΣ-152186514844550/> (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022)· Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας. (2020, 23 Μαρτίου). Ανακτήθηκε από <https://web.facebook.com/libveria/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022)· Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας. (2020, 13 Απριλίου). Ανακτήθηκε από <https://web.facebook.com/libveria/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022)· Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας (2020, 19 Μαρτίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/konlibrary/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022)· Αιάντειος Δημόσια Βιβλιοθήκη Αταλάντης (2020, 23 Μαρτίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/atalanti.library/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση 2/1/2022)· Ζωσιμαία Δημόσια Κεντρική Ιστορική Βιβλιοθήκη (2020, 21 Απριλίου). *ΜΗΤΙΛΑ*. Ανακτήθηκε από <https://web.facebook.com/Ζωσιμαία-Δημόσια-Κεντρική-Ιστορική-Βιβλιοθήκη-Ιωαννίνων-120736768080440/> (τελευταία προσπέλαση 15/1/2022)· Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ναυπάκτου «Παπαχαράλαμπειος» (2020, 18 Μαρτίου). *Μένουμε Σπίτι και Διαβάζουμε*. Ανακτήθηκε από <https://web.facebook.com/bibliotheke.naupaktou> (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022)· Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ναυπάκτου «Παπαχαράλαμπειος» (2020, 20 Μαρτίου). *Μένουμε Σπίτι Διαβάζοντας*. Ανακτήθηκε από <https://web.facebook.com/bibliotheke.naupaktou> (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022)· Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Λεβαδείας (2020, 11 Μαρτίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/levadia.library/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022)· Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Λεβαδείας (2020, 11 Μαρτίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/levadia.library/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022)· Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Λεβαδείας (2020, 14 Μαρτίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/levadia.library/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022)· Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κιλκίς (2020, 30 Μαρτίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/LibraryKilkis?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022)· Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου (2020, 14 Μαΐου). Ανακτήθηκε από

Παράλληλα, κάποιες βιβλιοθήκες επιδόθηκαν σε πληροφόρηση για θέματα αιχμής όπως η εκπαίδευση εξ αποστάσεως που εφαρμόζονταν την περίοδο του εγκλεισμού²⁶⁸ και η πληροφόρηση για τον ιό που είχε προκαλέσει την Πανδημία.²⁶⁹ Παράλληλα συστηματικά οργανώθηκαν σεμινάρια πληροφοριακής παιδείας σε κάποιες δημόσιες βιβλιοθήκες.²⁷⁰

Οι Δημόσιες Βιβλιοθήκες αφού προχώρησαν σε αναβολή, ακύρωση ή και μεταφορά

https://web.facebook.com/dimbibl.rethimno/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022). Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ναυπάκτου «Παπαχαράλαμπος» (2020, 19 Μαρτίου). *Μένουμε Σπίτι και Διαβάζουμε από τον Μικρό Αναγνώστη*. Ανακτήθηκε από <https://web.facebook.com/bibliotheke.naupaktou> (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022). Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Λεβαδείας (2020 12 Μαρτίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/levadia.library/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022). Δημόσια Βιβλιοθήκη Μήθυνας (2020, 26 Μαρτίου). Ανακτήθηκε από <https://web.facebook.com/argyres.ephtaliotes> (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022). Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Λεβαδείας (2020, 20 Μαρτίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/levadia.library/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 27/7/2022). Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Λεβαδείας (2020 12 Μαρτίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/levadia.library/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022). Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Μυτιλήνης (2020, 22 Μαρτίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/mytilenelibrary/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022). Δημόσια Κεντρική Ιστορική Βιβλιοθήκη Κέρκυρας (2020, 30 Απριλίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/DemosiaKentrikeBibliothekeKerkyras/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

²⁶⁸ Δημόσια Βιβλιοθήκη Μήθυνας (2020, 17 Μαρτίου). Ανακτήθηκε από <https://web.facebook.com/argyres.ephtaliotes> (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

²⁶⁹ Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ελευθερούπολης (2020, 9 Μαρτίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/vivlioefth/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση 5/1/2022). Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Λεβαδείας (2020, 1 Μαΐου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/levadia.library/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 27/7/2022). Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ναυπάκτου «Παπαχαράλαμπος» (2020, 18 Μαρτίου). *Μένουμε Σπίτι και Διαβάζουμε*. Ανακτήθηκε από <https://web.facebook.com/bibliotheke.naupaktou> (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022). Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Λεβαδείας (2020, 10 Μαρτίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/levadia.library/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022). Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ναυπάκτου «Παπαχαράλαμπος» (2020, 12 Μαρτίου). *Προσωρινή Αναστολή Λειτουργίας Βιβλιοθήκης Ναυπάκτου*. Ανακτήθηκε από <https://web.facebook.com/bibliotheke.naupaktou> (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022). Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κιλκίς (2020, 10 Απριλίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/LibraryKilkis/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022). Ζωσιμαία Δημόσια Κεντρική Ιστορική Βιβλιοθήκη (2020, 11 Μαρτίου). *Οι δύο επόμενοι μήνες είναι κρίσιμοι. Ας είμαστε όλοι προσεκτικοί!* Ανακτήθηκε από <https://web.facebook.com/Ζωσιμαία-Δημόσια-Κεντρική-Ιστορική-Βιβλιοθήκη-Ιωαννίνων-120736768080440/> (τελευταία προσπέλαση 15/1/2022). Ζωσιμαία Δημόσια Κεντρική Ιστορική Βιβλιοθήκη (2020, 28 Απριλίου). *«Ο Βασιλιάς Κορονοϊός» της Γιώτας Στανελούδη*. Ανακτήθηκε από <https://web.facebook.com/Ζωσιμαία-Δημόσια-Κεντρική-Ιστορική-Βιβλιοθήκη-Ιωαννίνων-120736768080440/> (τελευταία προσπέλαση 15/1/2022).

²⁷⁰ Δημόσια Κεντρική Ιστορική Βιβλιοθήκη Κέρκυρας (2020, 11 Μαρτίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/DemosiaKentrikeBibliothekeKerkyras/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022). Δημόσια Κεντρική Ιστορική Βιβλιοθήκη Κέρκυρας (2020, 28 Απριλίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/DemosiaKentrikeBibliothekeKerkyras/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022). Δημόσια Κεντρική Ιστορική Βιβλιοθήκη Κέρκυρας (2020, 10 Απριλίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/DemosiaKentrikeBibliothekeKerkyras/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022). Δημόσια Κεντρική Ιστορική Βιβλιοθήκη Κέρκυρας (2020, 15 Απριλίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/DemosiaKentrikeBibliothekeKerkyras/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022). Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας. (2020, 24 Απριλίου). Ανακτήθηκε από <https://web.facebook.com/libveria/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022). Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας. (2020, 7 Μαΐου). <https://web.facebook.com/libveria/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

των δικών τους προγραμματισμένων δράσεων,²⁷¹ στη συνέχεια διοργάνωσαν διαδικτυακές εκδηλώσεις όπως εορτασμούς,²⁷² εργαστήρια,²⁷³ εκπαιδευτικά προγράμματα²⁷⁴ και κουκλοθέατρο.²⁷⁵ Δεν έλειψαν και οι εορτασμοί με δράσεις εκτός βιβλιοθήκης όπως των μελών της Λέσχης Ανάγνωσης Αταλάντης για τον εορτασμό της ημέρας ποίησης²⁷⁶ και δράσεις με κοινωνικό χαρακτήρα όπως η παραγωγή προστατευτικών υγειονομικών

²⁷¹ Ιακωβάτειος Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη, Μουσείο Ληξουρίου (2020, 23 Απριλίου). Αναστολή Λειτουργίας Βιβλιοθήκης 11-24 Μαρτίου 2020. Ανακτήθηκε από <http://vivliour.kef.sch.gr/?p=1252&lang=el> (τελευταία προσπέλαση 2 Ιανουαρίου 2021).

²⁷² Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κιλκίς (2020, 2 Απριλίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/LibraryKilkis?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).²⁷² Δημόσια Βιβλιοθήκη Μήθυνας (2020, 2 Απριλίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/argyres.ephtaliotes?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση 2 Ιανουαρίου 2021). Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Λαμίας (2020, 3 Απριλίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/vivlamias/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022). Ζωσιμαία Δημόσια Κεντρική Ιστορική Βιβλιοθήκη (2020, 21 Απριλίου). *ΜΗΤΙΔΑ*. Ανακτήθηκε από <https://web.facebook.com/Ζωσιμαία-Δημόσια-Κεντρική-Ιστορική-Βιβλιοθήκη-Ιωαννίνων-120736768080440/> (τελευταία προσπέλαση 15/1/2022).

²⁷³ Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Λεβαδείας (2020, 17 Απριλίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/levadia.library/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 27/7/2022).

²⁷⁴ Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κιλκίς (2020, 3 Απριλίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/LibraryKilkis?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022). Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ναυπάκτου «Παπαχαράλαμπειος» (2020, 6 Απριλίου). *Αλλάζω Σελίδα... από τη Βιβλιοθήκη στο Σπίτι*. Ανακτήθηκε από <https://web.facebook.com/bibliothekenauvaktou> (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022). Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Λαμίας (2020, 8 Απριλίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/vivlamias/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022). Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Καλαμάτας (2020, 29 Μαρτίου). *Αλλάζουμε Σελίδα... από τη βιβλιοθήκη? Στο σπίτι*. Ανακτήθηκε από <http://vivlkkal.mes.sch.gr/website/?p=1082> (τελευταία προσπέλαση 2/11/2021). Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας (2020, 6 Απριλίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/konlibrary/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022). Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Καλαμάτας (2020, 29 Μαρτίου). *Αλλάζουμε Σελίδα... από τη βιβλιοθήκη? Στο σπίτι*. Ανακτήθηκε από <http://vivlkkal.mes.sch.gr/website/?p=1082> (τελευταία προσπέλαση 2/11/2021). Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας. (2020, 26 Μαρτίου). <https://web.facebook.com/libveria/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022). Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας. (2020, 27 Μαρτίου). <https://web.facebook.com/libveria/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022). Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας. (2020, 30 Μαρτίου). <https://web.facebook.com/libveria/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022). Αιάντειος Δημόσια Βιβλιοθήκη Αταλάντης (2020, 5 Απριλίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/atalanti.library/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση 5/1/2022). Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Πύργου. *Τι κάνουμε τις ατέλειωτες ώρες που είμαστε με τα παιδιά στο σπίτι;*. Ανακτήθηκε από <https://www.vivliothiki-pirgou.gr/ti-kanoyme-tis-atelieiot-es-ores-poy-eimaste-me-ta-paidia-sto-spiti/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022). Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Πύργου. *Τι κάνουμε τις ατέλειωτες ώρες που είμαστε με τα παιδιά στο σπίτι;*. Ανακτήθηκε από <https://www.vivliothiki-pirgou.gr/ti-kanoyme-tis-atelieiot-es-ores-poy-eimaste-me-ta-paidia-sto-spiti/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022). Δημόσια Κεντρική Ιστορική Βιβλιοθήκη Κέρκυρας (2020, 16 Φεβρουαρίου). Ανακτήθηκε από <http://corfulibrary.gr/el/kerkyra-bibliothiki-ekdilloseis/kerkyra-bibliothiki-ekdilloseis-library-corf/207-syen.html> (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

²⁷⁵ Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Λεβαδείας (2020, 13 Μαΐου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/levadia.library/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 27/7/2022). Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κιλκίς (2020, 7 Απριλίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/LibraryKilkis?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022). Δημόσια Κεντρική Ιστορική Βιβλιοθήκη Κέρκυρας (2020, 18 Απριλίου). Ανακτήθηκε από <http://corfulibrary.gr/el/kerkyra-bibliothiki-ekdilloseis/kerkyra-bibliothiki-ekdilloseis-library-corf/207-syen.html> (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

²⁷⁶ Αιάντειος Δημόσια Βιβλιοθήκη Αταλάντης (2020, 21 Μαρτίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/atalanti.library/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 5/1/2022). Αιάντειος Δημόσια Βιβλιοθήκη Αταλάντης (2020, 14 Απριλίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/atalanti.library/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 5/1/2022).

ασπίδων.²⁷⁷ Παράλληλα, διάφορες δράσεις οργανώθηκαν από Δημόσιες Βιβλιοθήκες για την οικονομική στήριξη των πολιτών είτε σε επίπεδο επιχειρηματικότητας είτε σε επίπεδο ανεύρεσης εργασίας. Στις 11 Μαΐου 2020, η Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας ανακοίνωσε ότι το Κέντρο Στήριξης Επιχειρηματικότητας ετοίμασε πλατφόρμα επιχειρηματικότητας για διαδικτυακά μαθήματα υποστήριξης και καθοδήγησης για την ανάπτυξη επιχειρηματικών ιδεών με συμβουλευτικό χαρακτήρα. Στις 18 Μαΐου 2020, η Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας, στο πλαίσιο υλοποίησης των δράσεων του έργου “Business Clubs”, ξεκίνησε την πιλοτική λειτουργία του Κέντρου Στήριξης Επιχειρηματικότητας, που περιλάμβανε «το σύνολο των υπηρεσιών συμβουλευτικής υποστήριξης και καθοδήγησης για την ανάπτυξη των επιχειρηματικών ιδεών των δικαιούχων καθώς επίσης για την δραστηριότητα υφιστάμενων επιχειρήσεων».²⁷⁸

Η Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Λιβαδειάς στις 4 Μαΐου 2020 ανακοίνωσε στο κοινό της ότι μέχρι τις 7 Ιουνίου θα παρείχε διαδικτυακά την υπηρεσία της Αναζήτηση Εργασίας με Αρωγό τη Βιβλιοθήκη.²⁷⁹ Η IFLA ανέδειξε στην επίσημη ιστοσελίδα της στο κείμενο με τίτλο «COVID-19 and the Global Library Field» τη διαδικτυακή δράση της Δημόσιας Κεντρικής Βιβλιοθήκης Λιβαδειάς και ενημέρωσε σχετικά τη διεθνή κοινότητα με τα ακόλουθα:

*«Άλλες βασικές υπηρεσίες, όπως η βοήθεια για άτομα που πρέπει να υποβάλουν αίτηση για επιδόματα ή να αναζητήσουν εργασία, είναι πιθανό να αποκτήσουν όλο και μεγαλύτερη σημασία. [...] Η Δημόσια Βιβλιοθήκη της Λιβαδειάς στην Ελλάδα κατέστησε δωρεάν διαθέσιμη στο διαδίκτυο την υπηρεσία υποστήριξης της αναζήτησης εργασίας για να βοηθήσει τους χρήστες να συνεχίσουν να επωφελούνται παρά τους περιορισμούς του εγκλεισμού».*²⁸⁰

²⁷⁷ Δημόσια Κεντρική Ιστορική Βιβλιοθήκη Κέρκυρας (2020, 18 Απριλίου). Ανακτήθηκε από <http://corfulibrary.gr/el/kerkyra-bibliothiki-ekdiloseis/kerkyra-bibliothiki-ekdiloseis-library-corfu/207-syen.html> (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022). Δημόσια Κεντρική Ιστορική Βιβλιοθήκη Κέρκυρας (2020, 26 Απριλίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/DemosiaKentrikeBibliothekeKerkyras/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022). Δημόσια Κεντρική Ιστορική Βιβλιοθήκη Κέρκυρας (2020, 4 Μαΐου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/DemosiaKentrikeBibliothekeKerkyras/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022). Δημόσια Κεντρική Ιστορική Βιβλιοθήκη Κέρκυρας (2020, 11 Μαΐου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/DemosiaKentrikeBibliothekeKerkyras/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

²⁷⁸ Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας (2020, 11 Μαΐου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/konlibrary/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

²⁷⁹ Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Λεβαδείας (2020, 26 Μαΐου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/levadia.library/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 27/7/2022).

²⁸⁰ IFLA (2022). COVID-19 and the Global Library Field. Ανακτήθηκε από <https://www.ifla.org/covid-19-and-the-global-library-field/>: «Other core services, such as **help for people needing to apply for benefits, or look for jobs**, are likely to become more and more important. Libraries in Miami-Dade in the United States are already providing printed forms for people needing to apply for unemployment assistance, while those in Hillsborough County (also in the U.S.) are offering the same – and the possibility to deliver these – as a drive-through service. Livadia public library in Greece has made its job-search support service available online for free to help users continue to benefit despite lock-down restrictions. Meanwhile, the library

Επίσης οι διοικητικές υπηρεσίες συνέχισαν κανονικά τις εργασίες τους οι οποίες ευνοήθηκαν στην πρόοδό τους από τον περιορισμό της εξυπηρέτησης του κοινού.²⁸¹ Η πρόσκτηση τεκμηρίων προχώρησε κανονικά στις βιβλιοθήκες την πρώτη περίοδο της πανδημίας.²⁸² Πρόοδο σημείωσε και η καταλογογράφηση και ταξινόμηση του υλικού.²⁸³ Οι εργασίες συντήρησης των τεκμηρίων προχώρησαν κανονικά.²⁸⁴ Ως προς τη διάθεση των τεκμηρίων στο κοινό αρχικά δόθηκε παράταση προθεσμίας επιστροφής των δανεισμένων τεκμηρίων.²⁸⁵ Εφαρμόστηκε το μέτρο της καραντίνας στα επιστρεφόμενα τεκμήρια σε όλες τις βιβλιοθήκες²⁸⁶ και σε μερικές η καινοτομία της ανέπαφης επιστροφής δανεισμένων τεκμηρίων σε ειδικά κουτιά.²⁸⁷ Κάποιες βιβλιοθήκες υλοποίησαν τις οδηγίες απαγόρευσης των δανεισμών. Ενδεικτικά αναφέρεται η περίπτωση της Δημόσιας Κεντρικής βιβλιοθήκης

in Ferguson, Connecticut, US, has updated its support to prospective entrepreneurs, and libraries across Victoria, Australia are working to help those facing joblessness».

²⁸¹ Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Λάρισας (2020, 19 Μαΐου). Ανακτήθηκε από <https://web.facebook.com/ΔΗΜΟΣΙΑ-ΚΕΝΤΡΙΚΗ-ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ-ΛΑΡΙΣΑΣ-ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ-ΚΟΥΜΑΣ-152186514844550/> (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022). Ιακωβάτειος Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη, Μουσείο Ληξουρίου (2020, 23 Απριλίου). Ανακτήθηκε από <http://vivl-lixour.kef.sch.gr/?p=1266&lang=el> (τελευταία προσπέλαση 15/1/2022). Δημόσια Ιστορική Βιβλιοθήκη Ζαγοράς (2020, 23 Ιουνίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/%CE%94%CE%B7%CE%BC%CF%8C%CF%83%CE%B9%CE%B1-%CE%99%CF%83%CF%84%CE%BF%CF%81%CE%B9%CE%BA%CE%AE-%CE%92%CE%B9%CE%B2%CE%BB%CE%B9%CE%BF%CE%B8%CE%AE%CE%BA%CE%B7-%CE%96%CE%B1%CE%B3%CE%BF%CF%81%CE%AC%CF%82-540406112654774/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση 2 Ιανουαρίου 2021). Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Μυτιλήνης (2020, 1 Ιουνίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/mytilenelibrary/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022). Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Μυτιλήνης (2020, 1 Ιουνίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/mytilenelibrary/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022). Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Μυτιλήνης (2020, 24 Ιουνίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/mytilenelibrary/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

²⁸² Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κιλκίς (2020, 10 Απριλίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/LibraryKilkis?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022). Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κιλκίς (2020, 23 Απριλίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/LibraryKilkis?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022). Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Μυτιλήνης (2020, 23 Μαρτίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/mytilenelibrary/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

²⁸³ Ιακωβάτειος Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη, Μουσείο Ληξουρίου (2020, 23 Απριλίου). Ανακτήθηκε από <http://vivl-lixour.kef.sch.gr/?p=1266&lang=el> (τελευταία προσπέλαση 15/1/2022). Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Λεβαδείας (2020, 17 Μαρτίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/levadia.library/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

²⁸⁴ Ιακωβάτειος Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη, Μουσείο Ληξουρίου (2020, 23 Απριλίου). Ανακτήθηκε από <http://vivl-lixour.kef.sch.gr/?p=1266&lang=el> (τελευταία προσπέλαση 15/1/2022).

²⁸⁵ Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας. (2020, 12 Μαρτίου). Ανακτήθηκε από <https://web.facebook.com/libveria/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022). Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ναυπάκτου «Παπαχαράλαμπειος» (2020, 12 Μαρτίου). Προσωρινή Αναστολή Λειτουργίας Βιβλιοθήκης Ναυπάκτου Ανακτήθηκε από <https://web.facebook.com/bibliotheke.naupaktou> (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

²⁸⁶ Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ελευθερούπολης. (2020, 20 Μαΐου). Επιστροφή βιβλίων. Ανακτήθηκε από <https://vivl-elefth.kav.sch.gr/νέα-εκδηλώσεις/επιστροφή-βιβλίων/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

²⁸⁷ Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Πύργου (2020, 15 Μαΐου). Ανακτήθηκε από <https://www.vivliothiki-pirgou.gr/apo-18-maiou-mono-epistrofes-vivlion/> (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022). Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ελευθερούπολης. (2020, 20 Μαΐου). Επιστροφή βιβλίων. Ανακτήθηκε από <https://vivl-elefth.kav.sch.gr/νέα-εκδηλώσεις/επιστροφή-βιβλίων/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Πύργου που δημοσιεύει στις 18 Μαΐου 2020 ότι «Εξυπακούεται ότι δεν επιτρέπεται ο δανεισμός βιβλίων μέχρι νεωτέρας. Ευχαριστούμε για την κατανόηση.»²⁸⁸ Κάποιες βιβλιοθήκες υιοθέτησαν διάφορους καινοτόμους τρόπους που τους επέτρεψαν να πραγματοποιούν νέους δανεισμούς τεκμηρίων. Έμφαση δόθηκε στην ψηφιοποίηση και νέα ψηφιοποιημένα τεκμήρια παραδόθηκαν στους χρήστες στο διάστημα αυτό.²⁸⁹ Επίσης, υιοθετήθηκαν πρακτικές όπως η κατ' οίκον δωρεάν παράδοση σε ευπαθείς ομάδες,²⁹⁰ η κατ' οίκον δωρεάν παράδοση σε όλους τους χρήστες,²⁹¹ η παράδοση των βιβλίων σε εξωτερικό χώρο της βιβλιοθήκης,²⁹² η διάθεση βιβλίων στο κοινό σε εξωτερικό στεγασμένο χώρο²⁹³ και η δημιουργία ανταλλακτικής βιβλιοθήκης²⁹⁴ στη Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου:

«Οι φιλαναγνώστες μπορούν επίσης να συμπληρώσουν τον αριθμό των διατιθέμενων βιβλίων, προσφέροντας δικά τους που έχουν ήδη διαβάσει κι επιθυμούν να τα μοιραστούν με συμπολίτες. Κατ' αυτόν τον τρόπο θα λειτουργήσει, με την ευγενική συνδρομή όλων μας, μια ελεύθερη ανταλλακτική βιβλιοθήκη, η οποία θα αποτελέσει την αγαπημένη γωνιά των βιβλιόφιλων, με δυνατότητα να μετεξελιχθεί και να παγιωθεί η συγκεκριμένη πρωτοβουλία, και μετά τη λήξη

²⁸⁸ Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Πύργου (2020, 15 Μαΐου). Ανακτήθηκε από <https://www.vivliothiki-pirgou.gr/apo-18-maiou-mono-epistrofes-vivlion/> (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

²⁸⁹ Ζωσιμαία Δημόσια Κεντρική Ιστορική Βιβλιοθήκη (2020, 27 Απριλίου). *Υπηρεσίες βιβλιοθήκης κατά τη διάρκεια της κρίσης COVID-19*. Ανακτήθηκε από <https://web.facebook.com/Ζωσιμαία-Δημόσια-Κεντρική-Ιστορική-Βιβλιοθήκη-Ιωαννίνων-120736768080440/> (τελευταία προσπέλαση 15/1/2022). Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Πύργου. *Ψηφιοποιημένα Βιβλία*. Ανακτήθηκε από <https://www.vivliothiki-pirgou.gr/psifiopoiimena-vivlia/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022). Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Μυτιλήνης (2020, 14 Απριλίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/mytilenelibrary/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022). Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Μυτιλήνης (2020, 23 Μαρτίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/mytilenelibrary/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022). Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Μυτιλήνης (2020, 19 Μαρτίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/mytilenelibrary/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022). Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Μυτιλήνης (2020, 6 Απριλίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/mytilenelibrary/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

²⁹⁰ Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου (2020, 14 Απριλίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/dimbibl.rethimno/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

²⁹¹ Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας. (2020, 8 Μαΐου). <https://web.facebook.com/libveria/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

²⁹² Δημόσια Ιστορική Βιβλιοθήκη Ζαγοράς (2020, 23 Μαρτίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/%CE%94%CE%B7%CE%BC%CF%8C%CF%83%CE%B9%CE%B1-%CE%99%CF%83%CF%84%CE%BF%CF%81%CE%B9%CE%BA%CE%AE-%CE%92%CE%B9%CE%B2%CE%BB%CE%B9%CE%BF%CE%B8%CE%AE%CE%BA%CE%B7-%CE%96%CE%B1%CE%B3%CE%BF%CF%81%CE%AC%CF%82-540406112654774/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση 2 Ιανουαρίου 2022).

²⁹³ Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Σάμου (2020, 10 Μαρτίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/samosbiblio/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση 2 Ιανουαρίου 2022). Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Σάμου (2020, 10 Μαρτίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/samosbiblio/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση 2 Ιανουαρίου 2022). Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου (2020, 14 Απριλίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/dimbibl.rethimno/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

²⁹⁴ Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου (2020, 15 Απριλίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/dimbibl.rethimno/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022). Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου (2020, 14 Απριλίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/dimbibl.rethimno/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

των περιοριστικών μέτρων, σε μια δομή πολιτισμού, υποστηριζόμενη αποκλειστικά από εθελοντές».²⁹⁵

Ειδικότερα, στη Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας η ενημέρωση των χρηστών γινόταν από την επίσημη ιστοσελίδα και τα κοινωνικά μέσα δικτύωσης. Τα εκπαιδευτικά προγράμματα και τα σεμινάρια της βιβλιοθήκης γίνονταν διαδικτυακά. Με την αναστολή της λειτουργίας προς το κοινό παράλληλα με τον εγκλεισμό η ζήτηση δανεισμού αυξήθηκε κατακόρυφα. Πριν το κλείσιμο η βιβλιοθήκη πραγματοποίησε 1.152 δανεισμούς βιβλίων μέσα σε λίγες μόνο ώρες. Για να καλύψει τις ανάγκες των χρηστών της η βιβλιοθήκη αποφάσισε να χρησιμοποιήσει εταιρεία ταχυμεταφορών ως χορηγό και να μοιράζει τα βιβλία δωρεάν κατ' οίκον.²⁹⁶ Η βιβλιοθήκη στις 8 Μαΐου του 2020 ανακοίνωσε στους χρήστες τα εξής:

«Με μεγάλη χαρά σας ενημερώνουμε ότι για το μήνα Μάιο η εταιρεία ταχυμεταφορών ACS Ταχυδρομικές Υπηρεσίες Α.Ε.Ε. θα αναλάβει τη δωρεάν παράδοση βιβλίων κατ' οίκον αποκλειστικά για τα μέλη της Δημόσιας Κεντρικής Βιβλιοθήκης της Βέροιας, που κατοικούν στη Βέροια.

Περιηγηθείτε στον ηλεκτρονικό μας κατάλογο <https://catalogue.libver.gr/> και επιλέξτε το αγαπημένο σας βιβλίο. Με τη βοήθεια της ACS θα έρθει στο σπίτι σας δωρεάν, τηρώντας πιστά τους κανόνες υγιεινής.

Υπηρεσία [#BookDelivery](https://www.libver.gr/bookdelivery/) για να [#Μένουμε Ασφαείς](https://www.libver.gr/bookdelivery/)

<https://www.libver.gr/bookdelivery/>

Υπουργείο Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων

ACS Ταχυδρομικές Υπηρεσίες».²⁹⁷

Η υπηρεσία είχε άμεσα μεγάλη ζήτηση από τους χρήστες και λειτούργησε με αμείωτους ρυθμούς μέχρι και την επαναλειτουργία της βιβλιοθήκης στις 1 Ιουνίου 2020.²⁹⁸ Η βιβλιοθήκη στις 17 Ιουνίου 2020 δημοσιοποίησε στους χρήστες της ότι η IFLA επαινεί και προτείνει ως καινοτόμο πρακτική τη δωρεάν παράδοση βιβλίων κατ' οίκον.

Η Διεθνής Συνομοσπονδία Ενώσεων Βιβλιοθηκών και Ιδρυμάτων (International Federation of Library Associations and Institutions – IFLA) επαινεί και προτείνει την υπηρεσία δωρεάν παράδοσης βιβλίων κατ' οίκον που προσφέραμε στους αναγνώστες μας κατά τη διάρκεια του εγκλεισμού με την ευγενική υποστήριξη της ACS Courier.

Η IFLA συλλέγει και παρουσιάζει σε υπαλλήλους βιβλιοθηκών από όλο τον κόσμο καλές πρακτικές βιβλιοθηκών, που ανταποκρίνονται άμεσα και προσαρμόζονται στις νέες συνθήκες, πάντα με σκοπό την καλύτερη εξυπηρέτηση των αναγνωστών τους εν μέσω πανδημίας.

Υπουργείο Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων

ACS Ταχυδρομικές Υπηρεσίες

²⁹⁵ Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου (2020, 14 Απριλίου). op.cit.

²⁹⁶ Παναγιωτοπούλου, Γ. (2021). *Η επικοινωνιακή στρατηγική των βιβλιοθηκών στην περίοδο της παγκόσμιας υγειονομικής κρίσης Covid-19. Διαχείριση επισκεπτών και αλλαγές σε οργάνωση και λειτουργία* (Πτυχιακή Εργασία). Πάτρα: ΕΑΠ, σ. 23-25.

²⁹⁷ Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας. (2020, 8 Μαΐου). <https://web.facebook.com/libveria/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

²⁹⁸ Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας. (2020, 13 & 15 Μαΐου). <https://web.facebook.com/libveria/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Η IFLA στην ιστοσελίδα της, στο κείμενο «COVID-19 and the Global Library Field, Social Distancing and Delivery Services» έγραφε:

«Για όσες βιβλιοθήκες δεν έχουν ανοίξει ακόμη, πολλές από αυτές έχουν σταθερά εστιάσει την προσοχή τους στον τρόπο με τον οποίο μπορούν να παρέχουν δανεισμούς βιβλίων σε ευάλωτες ομάδες και άλλους, λαμβάνοντας ταυτόχρονα πλήρως υπόψη την ανάγκη διαφύλαξης της υγείας. [...] στο Σβάλμπαρντ η βιβλιοθήκη συνεργάζεται με εταιρείες ταξί για να δώσει πρόσβαση σε βιβλία, όπως και η Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη της Βέροιας στην Ελλάδα». ³⁰⁰

Ο δανεισμός γινόταν μέσα από τον ηλεκτρονικό κατάλογο αυτόματα. Όσοι δεν είχαν πρόσβαση στο διαδίκτυο επικοινωνούσαν τηλεφωνικά με τους υπαλλήλους. Αργότερα, καθώς η ζήτηση προς την εταιρεία ταχυμεταφορών αυξήθηκε θεαματικά και δεν μπορούσε να εξυπηρετήσει τη βιβλιοθήκη η μεταφορά των βιβλίων γινόταν πάλι δωρεάν μέσω της υπηρεσίας delivery ενός τοπικού Σούπερ Μάρκετ χορηγού.

Παράλληλα, η Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας δρομολόγησε τη διαμόρφωση ενός υπαίθριου αναγνωστηρίου που θα μπορούσαν να χρησιμοποιούν οι χρήστες με

²⁹⁹ Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας. (2020, 17 Ιουνίου). <https://web.facebook.com/libveria/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

³⁰⁰ IFLA (2022). *COVID-19 and the Global Library Field*. Ανακτήθηκε από <https://www.ifla.org/covid-19-and-the-global-library-field/>: “*Social Distancing and Delivery Services* Given that close physical contact appears to be the primary means of catching the virus, a core response has been ‘social distancing’ – keeping a safe distance between individuals in order to reduce the risks of the virus passing from one person to another. Coughing, sneezing, and even talking tends to mean that potentially contagious droplets are emitted into the air. The recommended distance varies from country to country but appears not to be below 1m (3-4ft), and is often more. This may not always be possible. In the United States for example, we have seen libraries proactively ask authorities for closures where they feel that the risk to users and staff is too high. See our section on reopening libraries below for more on the topic of enforcing social distancing within libraries. For those libraries which are not yet open, many have maintained a focus on how to provide book **deliveries** to vulnerable groups and others, while taking full account of the need to safeguard health. We are likely to see such measures continue to be important as libraries re-open. Indeed, in Wuhan, China, library workers prepared library corners for patients. In the case of vulnerable users, as the Czech guidance underlines, utmost care needs to be taken to minimise risk. For example, Radford College School library in Australia has a click-and-collect service for books, while Lane Cove (also in Australia), Godoy Cruz library in Argentina, The Hague in the Netherlands, and various Portuguese public libraries are doing deliveries, and on Svalbard, the library is working with taxi companies to give access to books, as is Veria Central Public Library in Greece. Around half of Swedish municipalities offer some sort of delivery or pick-up service, and in Denmark, Roskilde library has been proactively contacting previous recipients of home deliveries both to check in, and ask if they want to make reservations, now that this is possible again. The Central Library of Osaka Prefecture in Japan offers deliveries by post. Meanwhile, the State government of Western Australia has provided guidance on safe home deliveries. In Ethiopia, according to one news story, libraries are being placed on camels to ensure children in lock-down receive access. See also resources from library associations below for more. Nonetheless, some have expressed concerns about risks associated with deliveries, or simply closed book-drops. Clearly, in any situation, it is important not to risk the health of staff, volunteers or users. There is specific guidance on deliveries, for example, in the materials prepared by Libraries Connected in the UK.”

ασφάλεια.³⁰¹

Η Αιάντειος Δημόσια Βιβλιοθήκη Αταλάντης υιοθέτησε το σύστημα παραγγελίας εξ αποστάσεως από τον κατάλογο της βιβλιοθήκης, το e-mail και τηλεφωνικά. Στη συνέχεια η παραλαβή των βιβλίων γινόταν κατόπιν ραντεβού από τη βιβλιοθήκη. Επίσης, οι ΑμεΑ και οι ηλικιωμένοι μπορούσαν να δανειστούν μέχρι δύο βιβλία και να τα παραλάβουν κατ' οίκον είτε ταχυδρομικά είτε από προσωπικό. Διαδικτυακές δράσεις παρουσιάζονταν στο κανάλι YouTube της βιβλιοθήκης. Η βιβλιοθήκη παρουσίασε από κοινού με το Δίκτυο Ελληνικών Βιβλιοθηκών διαδικτυακά προγράμματα. Επίσης, προσέφερε εικονικές ξεναγήσεις και εκπαιδευτικά προγράμματα διαδικτυακά σε σχολεία.³⁰²

Σταδιακά άρχισε η αποκλιμάκωση των αυστηρών μέτρων για την πανδημία. Στις 14 Απριλίου 2020, έγινε τροποποίηση του προϋπολογισμού της ΕΕ για την αντιμετώπιση της πανδημίας. Πάρθηκαν διάφορα μέτρα και μεταξύ αυτών ήταν και η τόνωση της παραγωγής διαγνωστικών τεστ. Επίσης, στις 14 Απριλίου 2020 οι Υπουργοί Παιδείας της ΕΕ εστίασαν σε βιντεοδιάσκεψη στις δυνατότητες και στις δυσκολίες της διαδικτυακής μάθησης καθώς και τα απαραίτητα μέτρα για την επαναλειτουργία των σχολείων και κάθε είδους εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, σταδιακά και με ασφάλεια.

Στις 15 Απριλίου 2020, οι υπουργοί υγείας της ΕΕ εστίασαν στην ανάπτυξη κοινής στρατηγικής αποκλιμάκωσης των περιοριστικών μέτρων για την αντιμετώπιση του κορωνοϊού. Στις 28 Απριλίου, οι υπουργοί Εσωτερικών Υποθέσεων της ΕΕ σε συζήτησή τους εστίασαν στη συντονισμένη χαλάρωση ή άρση ελέγχων στα εσωτερικά σύνορα ενώ παράλληλα έθεσαν και το ζήτημα της διασποράς ψευδών ειδήσεων. Στις 12 Μαΐου 2020 επανήλθε το διογκούμενο ζήτημα της εντατικοποίησης των προσπαθειών για την καταπολέμηση της παραπληροφόρησης σχετικά με την πανδημία σε βιντεοδιάσκεψη των υπουργών Άμυνας της ΕΕ.³⁰³

Παράλληλα, στην Ελλάδα στις αρχές Μαΐου 2020 η νέα ΚΥΑ υπ' αριθμ. Δ1α/ΓΠ.οικ. 28237/5-5-2020 παρέτεινε τελικά την αναστολή λειτουργίας έως και τις 31 Μαΐου 2020.³⁰⁴

³⁰¹ Παναγιωτοπούλου, Γ. (2021). *Η επικοινωνιακή στρατηγική των βιβλιοθηκών στην περίοδο της παγκόσμιας υγειονομικής κρίσης Covid-19. Διαχείριση επισκεπτών και αλλαγές σε οργάνωση και λειτουργία* (Πτυχιακή Εργασία). Πάτρα: ΕΑΠ, σ. 23-25.

³⁰² Όπ.π., σ. 27-28.

³⁰³ Συμβούλιο Ευρωπαϊκής Ένωσης (2022α). όπ.π.

³⁰⁴ Απόφαση Αριθμ. Δ1α/ΓΠ.οικ. 28237/2020 *Παράταση ισχύος της υπ' αρ. Δ1α/ΓΠ.οικ.20021/ 21.3.2020 κοινής απόφασης των Υπουργών Ανάπτυξης και Επενδύσεων, Προστασίας του Πολίτη, Παιδείας και Θρησκευμάτων, Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων, Υγείας, Πολιτισμού και Αθλητισμού και Εσωτερικών, όπως έχει ήδη παραταθεί με την υπ' αρ. Δ1α/ΓΠ.οικ.24343/10.4.2020 (Β' 1293) όμοια απόφαση, έως και τις 31.5.2020 και επανέναρξη λειτουργίας συγκεκριμένων εκπαιδευτικών δομών*. ΦΕΚ Β'/1699/5.5.2020.

4.2. Η επαναλειτουργία για το κοινό (1 Ιουνίου-1 Νοεμβρίου 2020)

Η υπ' αριθμ. Δ1α/ΤΟ.οικ.33465/2020 Απόφαση που δημοσιεύτηκε στις 31 Μαΐου 2020 όρισε τη σταδιακή επαναλειτουργία των Δημοσίων Βιβλιοθηκών. Σύμφωνα με την Απόφαση αυτή η εξυπηρέτηση κοινού, ο δανεισμός και η επιστροφή τεκμηρίων έπρεπε να γίνεται σε καθημερινή βάση κατόπιν συνεννόησης και ραντεβού. Όλοι όσοι εισέρχονταν στον χώρο της βιβλιοθήκης υποχρεούνταν να φορούν μάσκα, να τηρούν τις αποστάσεις (1,5 μέτρο) και τους υπόλοιπους κανόνες υγιεινής.³⁰⁵ Σύμφωνα με τις οδηγίες του ΕΟΔΥ οποιοσδήποτε με πυρετό ή βήχα δεν έπρεπε να προσέρχεται σε βιβλιοθήκη.

Οι συστάσεις για την επαναφορά των βιβλιοθηκών στην κανονική λειτουργία από την ΕΕΒΕΠ συντάχθηκαν με βάση τις οδηγίες της IFLA, που ήταν εναρμονισμένες με τις διεθνείς καλές πρακτικές μεγάλων βιβλιοθηκών της Βορείου Αμερικής, της Ευρώπης, της Αυστραλίας και της Ασίας.³⁰⁶

Στις 5 Ιουνίου, οι υπουργοί Εσωτερικών της ΕΕ διαπιστώνουν τη βελτίωση της γενικότερης υγειονομικής κατάστασης σε όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ. Ακολούθησε η σταδιακή άρση των περιορισμών και η αποκατάσταση της ελεύθερης κυκλοφορίας. Επίσης, οι υπουργοί Τηλεπικοινωνιών της ΕΕ συζήτησαν τη διαμόρφωση της ατζέντας των ψηφιακών προτεραιοτήτων της ΕΕ στην μετά την νόσο COVID-19 εποχή. Εστίασαν στα διδάγματα από την κρίση, στην ιεράρχηση των προτεραιοτήτων και των επενδύσεων στη συνδεσιμότητα, στις ψηφιακές τεχνολογίες και στις τεχνολογίες δεδομένων, όπως η τεχνητή νοημοσύνη.

Στις 9 Ιουνίου 2020 διατυπώθηκαν τα συμπεράσματα του Συμβουλίου της ΕΕ για τη διαμόρφωση του ψηφιακού μέλλοντος της Ευρώπης και τη διαμόρφωση μιας κοινής ψηφιακής στρατηγικής:

«Η πανδημία COVID-19 και οι συνέπειές της στη ζωή και τις οικονομίες μας ανέδειξαν τη σημασία της ψηφιοποίησης σε όλους τους τομείς της οικονομίας και της κοινωνίας στην ΕΕ. Οι νέες τεχνολογίες μάς βοήθησαν όλους να παραμείνουμε συνδεδεμένοι, να εργαστούμε από τα σπίτια μας και να διευκολύνουμε την εξ αποστάσεως μάθηση των παιδιών μας. Είχαν καθοριστικό ρόλο για τη συνέχιση της λειτουργίας των επιχειρήσεων και των δημοσίων υπηρεσιών μας.»³⁰⁷

³⁰⁵ Απόφαση Δ1α/ΤΟ.οικ.33465/2020 *Κανόνες τήρησης αποστάσεων σε ιδιωτικές επιχειρήσεις, δημόσιες υπηρεσίες και άλλους χώρους συνάθροισης κοινού στο σύνολο της Επικράτειας, προς περιορισμό της διασποράς του κορωνοϊού COVID-19*. ΦΕΚ Β'/2087/31-05-2020.

³⁰⁶ ΕΕΒΕΠ (2020, 6 Μαΐου). COVID-19: Συστάσεις επαναλειτουργίας των βιβλιοθηκών. Ανακτήθηκε από <https://www.eebep.gr/covid-19-συστάσεις-επαναλειτουργίας-των-βιβ/> (τελευταία προσπέλαση 25/10/2021).

³⁰⁷ Συμβούλιο Ευρωπαϊκής Ένωσης (2022α). όπ.π.

Στις 17 Ιουνίου 2020, το Συμβούλιο της ΕΕ εξέδωσε συμπεράσματα σχετικά με την εκπαίδευση την και τις προκλήσεις της πανδημίας. Τα μέλη της ΕΕ προτρέπονταν να εστιάσουν στην καινοτομία με σκοπό την επιτάχυνση του ψηφιακού μετασχηματισμού. Παράλληλα, προτεινόταν και η ανάπτυξη των δεξιοτήτων διδασκόντων και εκπαιδευτών στα ψηφιακά μέσα.³⁰⁸

Το φθινόπωρο, με την υπ' αριθμ. Δ1α/ΓΠ.οικ.55339/8-9-2020 Απόφαση,³⁰⁹ και την Απόφαση Δ1α/Γ.Π.οικ.69543/31-10-2020 ορίστηκε ότι οι δημόσιες και δημοτικές βιβλιοθήκες, η Εθνική Βιβλιοθήκη της Ελλάδος (Ε.Β.Ε) και τα αναγνωστήρια των Γενικών Αρχείων του Κράτους θα λειτουργούσαν κανονικά με τα ακόλουθα υγειονομικά μέτρα: τήρηση αποστάσεων (1,5 μέτρο), ενδεδειγμένη καθαριότητα και τοπική εφαρμογή απολυμαντικού στις επιφάνειες των χώρων μελέτης και υποχρεωτική χρήση μάσκας με την παράβαση να επισύρει επιβολή διοικητικού προστίμου της τάξεως των 150 ευρώ.³¹⁰

Στα μέσα Οκτωβρίου 2020 οι ηγέτες της ΕΕ έθεσαν θέμα συνεργασίας και συντονισμού σε θέματα όπως τα τεστ ανίχνευσης, οι ιχνηλατήσεις επαφών, οι καραντίνες και τα εμβόλια. Στο πλαίσιο αυτό προτάθηκε η εβδομαδιαία κατάρτιση επιδημιολογικού χάρτη ανά περιφέρεια από το Ευρωπαϊκό Κέντρο Πρόληψης και Ελέγχου Νόσων (ECDC) και η λήψη υγειονομικών μέτρων ανά Περιφέρεια. Στα τέλη Οκτωβρίου οι ηγέτες της Ευρώπης συμφώνησαν στη θεμελιώδη σημασία που έχουν τα τεστ και οι ιχνηλατήσεις για τον περιορισμό της εξάπλωσης της νόσου.³¹¹

Σε όλο αυτό το πεντάμηνο διάστημα η επαναλειτουργία των Δημοσίων Βιβλιοθηκών της Ελλάδας υπήρξε σταδιακή. Κατά τη σταδιακή επαναλειτουργία οι Δημόσιες Βιβλιοθήκες εστίασαν σε απολυμάνσεις, μερική λειτουργία των χώρων τους, περιορισμούς

³⁰⁸ Ό.π.

³⁰⁹ Απόφαση Δ1α/Γ.Π.οικ.55339/2020 *Λειτουργία των εκπαιδευτικών μονάδων Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης, εργαστηριακών κέντρων και σχολικών εργαστηρίων, Σχολείων Δεύτερης Ευκαιρίας, Ινστιτούτων Επαγγελματικής Κατάρτισης, Μεταλυκειακού έτους τάξης Μαθητείας ΕΠΑΛ, Κολλεγίων, Κέντρα Διά Βίου Μάθησης, δομών Ε.Ε.Κ. & Δ.Β.Μ. της Σιβιτανιδείου Δημόσιας Σχολής Τεχνών και Επαγγελμάτων, φροντιστηρίων, κέντρων ξένων γλωσσών, φορέων παροχής εκπαίδευσης και πιστοποίησης δεξιοτήτων, ξενόγλωσσων ινστιτούτων εκπαίδευσης και πάσης φύσεως συναφών δομών, δημοσίων και ιδιωτικών, Δημοσίων Βιβλιοθηκών, της Εθνικής Βιβλιοθήκης της Ελλάδος και των Γενικών Αρχείων του Κράτους κατά την έναρξη του σχολικού έτους 2020 - 2021 και μέτρα για την αποφυγή διάδοσης του κορωνοϊού COVID-19 κατά τη λειτουργία τους.* ΦΕΚ Β'/3780/8 Σεπτεμβρίου 2020.

³¹⁰ Απόφαση Δ1α/Γ.Π.οικ.69543/2020 *Λειτουργία των εκπαιδευτικών μονάδων Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης, εργαστηριακών κέντρων και σχολικών εργαστηρίων, Σχολείων Δεύτερης Ευκαιρίας, Ινστιτούτων Επαγγελματικής Κατάρτισης, Μεταλυκειακού έτους τάξης Μαθητείας ΕΠΑ.Α., Κέντρων Διά Βίου Μάθησης, δομών Ε.Ε.Κ. και Δ.Β.Μ. της Σιβιτανιδείου Δημόσιας Σχολής Τεχνών και Επαγγελμάτων, φροντιστηρίων, κέντρων ξένων γλωσσών, φορέων παροχής εκπαίδευσης και πιστοποίησης δεξιοτήτων, ξενόγλωσσων ινστιτούτων εκπαίδευσης και πάσης φύσεως συναφών δομών, Δημοσίων και Ιδιωτικών, Δημοσίων Βιβλιοθηκών, της Εθνικής Βιβλιοθήκης της Ελλάδος και των Γενικών Αρχείων του Κράτους κατά την έναρξη του σχολικού έτους 2020 - 2021 και μέτρα για την αποφυγή διάδοσης του κορωνοϊού COVID-19 κατά τη λειτουργία τους.* ΦΕΚ Β'/4810/31 Οκτωβρίου 2020.

³¹¹ Συμβούλιο Ευρωπαϊκής Ένωσης (2022α). *op.cit.*

στον αριθμό ατόμων και τήρηση των υγειονομικών μέτρων. Στο διάστημα αυτό σημειώθηκε συστηματικότερος έλεγχος στοιχείων κατά την είσοδο των χρηστών στις Δημόσιες Βιβλιοθήκες.³¹² Η λειτουργία των βιβλιοθηκών και των αναγνωστηρίων διακυμάνθηκε σε όλο αυτό το διάστημα ανάλογα και με τα μέτρα για την πανδημία κατά περιφέρεια.³¹³

Μέτρα όπως η τηλεφωνική επικοινωνία πριν την επίσκεψη στη βιβλιοθήκη καθώς και μία πληθώρα από διαδικτυακές υπηρεσίες παρέμειναν στη διάθεσή του κοινού και μετά το άνοιγμα των φυσικών χώρων των βιβλιοθηκών στο κοινό. Η επικοινωνία των Δημοσίων Βιβλιοθηκών με το κοινό στόχευσε στην εκπαίδευση του στα νέα μέτρα που έπρεπε να τηρούνται στις βιβλιοθήκες. Παράλληλα, δεν έλειψαν και οι διαδικτυακές εκδηλώσεις. Οργανώθηκαν από τις βιβλιοθήκες διαδικτυακά εργαστήρια και εκπαιδευτικά

³¹² Δημόσια Ιστορική Βιβλιοθήκη Ανδρίτσαινας «Νικολοπούλειο». Ανακτήθηκε από <http://www.andritsainalibrary.gr/collections/archive/> (τελευταία προσπέλαση 24/2/2021)· Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Σάμου (2020, 2 Ιουνίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/samosbiblio/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση 2 Ιανουαρίου 2022)· Δημόσια Ιστορική Βιβλιοθήκη Ανδρίτσαινας «Νικολοπούλειο». Ανακτήθηκε από <http://www.andritsainalibrary.gr/collections/archive/> (τελευταία προσπέλαση 24/2/2021)· Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Λάρισας (2020, 3 Ιουνίου). Ανακτήθηκε από <https://web.facebook.com/ΔΗΜΟΣΙΑ-ΚΕΝΤΡΙΚΗ-ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ-ΛΑΡΙΣΑΣ-ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ-ΚΟΥΜΑΣ-152186514844550/> (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022)· Δημόσια Βιβλιοθήκη Λευκάδας (2020, 4 Ιουνίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/lefkaslibrary?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022)· Δημόσια Βιβλιοθήκη Λευκάδας (2020, 10 Ιουνίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/lefkaslibrary?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022)· Δημόσια Βιβλιοθήκη Λευκάδας (2020, 22 Ιουνίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/lefkaslibrary?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022)· Δημόσια Βιβλιοθήκη Λευκάδας (2020, 1 Ιουλίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/lefkaslibrary?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022)· Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Καλαμάτας (2020, 5 Ιουνίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/LibraryofKalamata/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση 15/1/2022)· Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας (2020, 28 Μαΐου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/konlibrary/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022)· Τα ΝΕΑ της Λέσβου (2020, 17 Ιουλίου). Ανακτήθηκε από https://nealesvou.gr/anoigei-pliros-ananeomeni-i-vivliothiki-mytlinis/?fbclid=IwAR0fuf5YfkYLyFAHnLkxWC6p0STMG9dZfql6HIXUDP4mSb10E3Ds3zHM_uw (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022)· *Ανεξάρτητος, Σέρρες* (2020, 15 Σεπτεμβρίου). *Σταδιακή επαναλειτουργία των υπηρεσιών της Δημόσιας Κεντρικής Βιβλιοθήκης Σερρών προς το κοινό*. Ανακτήθηκε από <https://www.anexartitos.gr/stadiaki-epanaleitourgia-ton-ypiresion-tis-dimosias-kentrikis-vivliothikis-serron-pros-to-koino-2> (τελευταία προσπέλαση 2/11/2021).

³¹³ Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κιλκίς (2020, 30 Οκτωβρίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/LibraryKilkis?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022)· Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Σάμου (2020, 2 Ιουνίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/samosbiblio/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση 2 Ιανουαρίου 2022)· Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κιλκίς (2020, 31 Μαΐου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/LibraryKilkis?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022)· Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ελευθερούπολης. (2020, 1 Ιουνίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/vivlionelefth/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022)· Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ελευθερούπολης. (2020, 9 Ιουλίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/vivlionelefth/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022)· Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ελευθερούπολης. (2020, 2 Αυγούστου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/vivlionelefth/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022)· Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ελευθερούπολης. (2020, 14 Σεπτεμβρίου). Ανακτήθηκε από <https://vivlionelefth.kav.sch.gr/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022)· Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ελευθερούπολης. (2020, 3 Νοεμβρίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/vivlionelefth/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022)· Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κιλκίς (2020, 30 Οκτωβρίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/LibraryKilkis?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

προγράμματα,³¹⁴ Διαδικτυακές Λέσχες Ανάγνωσης,³¹⁵ εργαστήριο φωτογραφίας,³¹⁶ παζλ.³¹⁷

Κάποιες Δημόσιες Βιβλιοθήκες υποδέχτηκαν το κοινό σε ανοικτούς χώρους για τις εκδηλώσεις τους κυρίως τους καλοκαιρινούς μήνες. Πραγματοποιήθηκαν διά ζώσης εργαστήρια χειροτεχνίας,³¹⁸ εργαστήρια κηπουρική³¹⁹ και υπαίθριες εκθέσεις.³²⁰ Επίσης οι βιβλιοθήκες δέχτηκαν σχολικές επισκέψεις.³²¹

Η πρόσκτηση τεκμηρίων συνεχίστηκε με κανονικούς ρυθμούς³²² όπως και η καταλογογράφηση και ταξινόμηση του υλικού.³²³ Για την επιστροφή των τεκμηρίων και νέους δανεισμούς οι χρήστες χρειάζονταν ραντεβού.³²⁴ Συνεχίστηκε η χρήση των κουτιών επιστροφής στις βιβλιοθήκες που την είχαν υιοθετήσει.³²⁵ Τα τεκμήρια που επιστρέφονταν

³¹⁴ Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας (2020, 18 Ιουνίου). Ανακτήθηκε από <https://web.facebook.com/libveria/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022). Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Καλαμάτας (2020, 29 Ιουνίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/LibraryofKalamata/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση 2/1/2022). Δημόσια Κεντρική Ιστορική Βιβλιοθήκη Κέρκυρας (2020, 12 Οκτωβρίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/DemosiaKentrikeBibliothekeKerkyras/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022). Δημόσια Κεντρική Ιστορική Βιβλιοθήκη Κέρκυρας (2020, 26 Οκτωβρίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/DemosiaKentrikeBibliothekeKerkyras/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022). Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κιλκίς (2020, 30 Οκτωβρίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/LibraryKilkis?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022). Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Λαμίας (2020, 31 Δεκεμβρίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/vivlamias/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

³¹⁵ Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Λάρισας (2020, 15 Οκτωβρίου). *Λέσχη Ανάγνωσης Ενηλίκων 2020-2021 στη Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Λάρισας*. Ανακτήθηκε από <http://vivl-laris.lar.sch.gr/?p=15740> (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

³¹⁶ Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Λεβαδείας (2020, 30 Ιουλίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/levadia.library/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 27/7/2022).

³¹⁷ Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Μυτιλήνης (2020, 23 Ιουνίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/mytilenelibrary/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022). Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Μυτιλήνης (2020, 24 Ιουνίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/mytilenelibrary/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

³¹⁸ Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Λάρισας (2020, 10 Ιουλίου). *Μικροί δημιουργοί εν δράσει?*. Ανακτήθηκε από <http://vivl-laris.lar.sch.gr/?p=15055> (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

³¹⁹ Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Λάρισας (2020, 16 Ιουλίου). *Φυσιολάτρες εν δράσει? Λαχανόκηπος τσέπης*. Ανακτήθηκε από <http://vivl-laris.lar.sch.gr/?p=15208> (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

³²⁰ Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Μυτιλήνης (2020, 24 Ιουλίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/mytilenelibrary/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

³²¹ Δημόσια Βιβλιοθήκη Μήθυμνας (2020, 6 Νοεμβρίου). Ανακτήθηκε από <https://web.facebook.com/argyres.ephtaliotes> (τελευταία προσπέλαση, 18/1/2022).

³²² Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Μυτιλήνης (2020, 5 Ιουνίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/mytilenelibrary/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022). Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Λάρισας (2020, 24 Σεπτεμβρίου). Ανακτήθηκε από <https://web.facebook.com/ΔΗΜΟΣΙΑ-ΚΕΝΤΡΙΚΗ-ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ-ΛΑΡΙΣΑΣ-ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ-ΚΟΥΜΑΣ-152186514844550/> (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

³²³ Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ελευθερούπολης. (2020, 28 Σεπτεμβρίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/vivioelefth/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022). Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Μυτιλήνης (2020, 28 Ιουλίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/mytilenelibrary/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022). Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Λεβαδείας (2020, 4 Αυγούστου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/levadia.library/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

³²⁴ Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κιλκίς (2020, 31 Μαΐου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/LibraryKilkis?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

³²⁵ Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κιλκίς (2020, 11 Ιουνίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/LibraryKilkis?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

παρέμεναν σε τριήμερη καραντίνα σε όλες τις βιβλιοθήκες.³²⁶

Επινοήθηκε καινοτόμο σύστημα απολύμανσης βιβλίων που υιοθέτησε η Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Λάρισας.³²⁷ Μοναδική είναι η περίπτωση της Δημόσιας Κεντρικής Βιβλιοθήκης Λάρισας, που υιοθέτησε τη χρήση ενός έξυπνου συστήματος απολύμανσης βιβλίων και εγγράφων, που τα καθιστά έτοιμα για χρήση σχεδόν άμεσα μετά την επιστροφή τους από τους χρήστες. Το μηχάνημα λειτούργησε από τον Αύγουστο του 2021 στη βιβλιοθήκη και υπόσχεται την αποφυγή κάθε πιθανότητας επιβίωσης κορωνοϊών και άλλων επικίνδυνων βακτηρίων και μικροβίων. Η πατέντα ανήκει σε επιχείρηση της Λάρισας. Έχει τη δυνατότητα να απολυμαίνει έως και 100 βιβλία τη φορά σε διάστημα 25 λεπτών με τη χρήση υπερϊώδους ακτινοβολίας και θερμοκρασίας. Με το μηχάνημα αυτό εκτός από τα βιβλία απολυμαίνονται και η αλληλογραφία και ο γραπτός τύπος που φτάνω στη βιβλιοθήκη έτσι ώστε να παρέχεται ο μέγιστος βαθμός προστασίας για τους υπαλλήλους και τους χρήστες της βιβλιοθήκης. Τα χρήματα για την αγορά του συγκεκριμένου μηχανήματος εξασφαλίστηκαν μέσω χρηματοδότησης από το πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων του Υπουργείου Παιδείας.³²⁸

Σε κάποιες κινητές βιβλιοθήκες έγινε αναστολή της λειτουργίας τους.³²⁹ Οι διοικητικές υπηρεσίες των Δημοσίων Βιβλιοθηκών συνέχισαν απρόσκοπτα το έργο τους.³³⁰

4.3. Η αναστολή της λειτουργίας για το κοινό (2 Νοεμβρίου 2020-23 Μαΐου 2021)

Το φθινόπωρο του 2020, ο απολογισμός της πορείας της πανδημίας από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο κατέληξε στη διαπίστωση ότι είχε σημειωθεί ταχύτερη εξάπλωση της νόσου και για τον λόγο αυτό τα μέτρα έπρεπε να συνεχιστούν. Τον Νοέμβριο του 2020, ο Πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, Charles Michel δήλωσε: «Το ανθρώπινο κόστος της COVID-19 είναι καταστροφικό. Πίσω από όλους τους αριθμούς και τις στατιστικές υπάρχουν

³²⁶ Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Μυτιλήνης (2020, 5 Ιουνίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/mytilenelibrary/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

³²⁷ Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Λάρισας (2021, 28 Μαΐου). *Ανακοίνωση*. Ανακτήθηκε από <http://vivl-laris.lar.sch.gr/?p=16434> (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

³²⁸ Μ. Κ. (2021, 31 Ιανουαρίου). *Προσαρμογή στις ανάγκες λόγω πανδημίας, Σύστημα «έξυπνης» απολύμανσης των βιβλίων στη Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Λάρισας*. Ανακτήθηκε από <https://www.larissanet.gr/2021/01/31/systima-exypnis-apolymansis-ton-vivlion-sti-dimosia-kentriki-vivliothiki-larissas/> (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

³²⁹ Ιακωβάτειος Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Μουσείο Ληξουρίου (2020, 17 Σεπτεμβρίου). *Αναστολή Λειτουργίας της Κινητής Βιβλιοθήκης*. Ανακτήθηκε από <http://vivl-lixour.kef.sch.gr/?p=1301&lang=el> (τελευταία προσπέλαση 2/11/2021).

³³⁰ Δημόσια Κεντρική Ιστορική Βιβλιοθήκη Σιάτιστας «Μανούσεια» (2020, 16 Οκτωβρίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/people/Δημόσια-Βιβλιοθήκη-Σιάτιστας/100008373076583?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση 15/1/2022).

οικογένειες και φίλοι. Ας μην το ξεχνάμε».³³¹

Στην Ελλάδα, στις 2 Νοεμβρίου 2020 δημοσιεύτηκε η υπ' αριθμ. Δ1α/Γ.Π.οικ. 69863/2020 Απόφαση που όριζε η εξυπηρέτηση του κοινού στις δημόσιες υπηρεσίες να γίνεται μόνο σε επείγουσες περιπτώσεις και υποχρεωτικά κατόπιν ραντεβού, με την παράλληλη τήρηση των υγειονομικών μέτρων όπως απόσταση 1,5 μέτρου, υποχρεωτική χρήση μάσκας κ.ά.³³²

Ακολούθησε η υπ' αριθμ. Δ1α/Γ.Π.οικ. 71342/6-11-2020 Απόφαση που όριζε την αναστολή σε όλη την Επικράτεια των δραστηριοτήτων των βιβλιοθηκών μέχρι και τη Δευτέρα 30 Νοεμβρίου 2020.³³³ Στη συνέχεια, η αναστολή λειτουργίας παρατάθηκε με την υπ' αριθμ. Δ1α/Γ.Π.οικ. 76629/28-11-2020 μέχρι και τη Δευτέρα 7 Δεκεμβρίου 2020³³⁴ και με την υπ' αριθμ. Δ1α/Γ.Π.οικ. 78363/5-12-2020 μέχρι και τη Δευτέρα 14 Δεκεμβρίου 2020.³³⁵

Στην ΕΕ, εγκρίθηκε το πρώτο εμβόλιο κατά της νόσου COVID-19 στις 21 Δεκεμβρίου 2020³³⁶ και στις 27 Δεκεμβρίου 2020 άρχισαν οι πρώτοι εμβολιασμοί στην Ελλάδα.³³⁷ Το δεύτερο εμβόλιο για την COVID-19 εγκρίθηκε από την ΕΕ στις αρχές του 2021, στις 6 Ιανουαρίου 2021.³³⁸ Παράλληλα, στην Ελλάδα δόθηκαν μία σειρά από παρατάσεις στην αναστολή λειτουργίας των βιβλιοθηκών. Η ΚΥΑ υπ' αριθμ. Δ1α/Γ.Π.οικ. 969/8 Ιανουαρίου 2021 όριζε εκ νέου την παράταση ισχύος της αναστολής λειτουργίας των βιβλιοθηκών για το κοινό.³³⁹ Ακολούθησε παράταση μέχρι τις 8 Φεβρουαρίου 2021 (ΚΥΑ υπ' αριθμ.

³³¹ Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (2022α). *Χρονολόγιο – Ενέργειες του Συμβουλίου για την COVID-19*. Ανακτήθηκε από <https://www.consilium.europa.eu/el/policies/coronavirus/timeline/> (τελευταία προσπέλαση 7/1/2022).

³³² Απόφαση Αριθμ. Δ1α/Γ.Π.οικ.: 69863/2020 Έκτακτα μέτρα προστασίας της δημόσιας υγείας από τον κίνδυνο περαιτέρω διασποράς του κορωνοϊού COVID-19. ΦΕΚ Β'/4829/2 Νοεμβρίου 2020.

³³³ Απόφαση Αριθμ. Δ1α/Γ.Π.οικ.: 71342/2020 Έκτακτα μέτρα προστασίας της δημόσιας υγείας από τον κίνδυνο περαιτέρω διασποράς του κορωνοϊού COVID-19 στο σύνολο της Επικράτειας για το διάστημα από το Σάββατο 7 Νοεμβρίου 2020 έως και τη Δευτέρα 30 Νοεμβρίου 2020. ΦΕΚ Β'/4899/6 Νοεμβρίου 2020.

³³⁴ Απόφαση Αριθμ. Δ1α/Γ.Π.οικ.: 76629/2020 Έκτακτα μέτρα προστασίας της δημόσιας υγείας από τον κίνδυνο περαιτέρω διασποράς του κορωνοϊού COVID-19 στο σύνολο της Επικράτειας για το διάστημα από τη Δευτέρα 30 Νοεμβρίου 2020 έως και τη Δευτέρα 7 Δεκεμβρίου 2020. ΦΕΚ Β'/5255/28 Νοεμβρίου 2020.

³³⁵ Απόφαση Αριθμ. Δ1α/Γ.Π.οικ.: 78363/2020 Έκτακτα μέτρα προστασίας της δημόσιας υγείας από τον κίνδυνο περαιτέρω διασποράς του κορωνοϊού COVID - 19 στο σύνολο της Επικράτειας για το διάστημα από τη Δευτέρα 7 Δεκεμβρίου 2020 και ώρα 6:00 έως και τη Δευτέρα 14 Δεκεμβρίου 2020 και ώρα 6:00. ΦΕΚ Β'/5350/5 Δεκεμβρίου 2020.

³³⁶ Συμβούλιο Ευρωπαϊκής Ένωσης (2022α). *όπ.π.*

³³⁷ (χ.σ.) (2020, 27 Ιανουαρίου). Γεγονός οι πρώτοι εμβολιασμοί στην Ελλάδα κατά της Covid-19. *Η Καθημερινή*, Ανακτήθηκε από <https://www.kathimerini.gr/society/561208456/gegonos-o-protos-emvoliasmos-stin-ellada-kata-tis-covid-19/> (τελευταία προσπέλαση 2 Ιανουαρίου 2022).

³³⁸ Συμβούλιο Ευρωπαϊκής Ένωσης (2022α). *όπ.π.*

³³⁹ Απόφαση Αριθμ. Δ1α/Γ.Π.οικ.: 969/2021 Παράταση ισχύος και τροποποίηση της υπό στοιχεία Δ1α/Γ.Π.οικ.69543/31.10.2020 κοινής απόφασης των Υπουργών Ανάπτυξης και Επενδύσεων, Παιδείας και Θρησκευμάτων, Υγείας, Εσωτερικών και Υποδομών και Μεταφορών «Λειτουργία των εκπαιδευτικών μονάδων Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης, εργαστηριακών κέντρων και σχολικών εργαστηρίων, Σχολείων Δεύτερης Ευκαιρίας, Ινστιτούτων Επαγγελματικής Κατάρτισης, Μεταλυκειακού

Δ1α/Γ.Π.οικ. 6877/29-1-2021),³⁴⁰ μέχρι 1 Μαρτίου 2021 (ΚΥΑ υπ' αριθμ. Δ1α/Γ.Π.οικ. 9147/10-2-2021)³⁴¹ και μέχρι 8 Μαρτίου 2021 (ΚΥΑ υπ' αριθμ. Δ1α/Γ.Π.οικ. 12639/27-2-2021).³⁴²

Οι ηγέτες της ΕΕ ζήτησαν την επιτάχυνση του εμβολιασμού με την παράλληλη διατήρηση των περιορισμών. Το τρίτο εμβόλιο κατά της COVID-19 εγκρίθηκε από την ΕΕ στις 29 Ιανουαρίου 2021 και στις 11 Μαρτίου 2021 εγκρίθηκε το τέταρτο.

Στα τέλη Φεβρουαρίου 2021, οι ηγέτες της ΕΕ Ένωσης συμφώνησαν να διατηρηθούν οι περιορισμοί στις μετακινήσεις με την παράλληλη επίσπευση της παροχής εμβολίων. Στις 25 Μαρτίου 2021 εξέφρασαν εκ νέου την ανησυχία τους για τη σοβαρή επιδημιολογική κατάσταση και ζήτησαν και πάλι παράλληλα με την επίσπευση των εμβολιασμών τη διατήρηση των περιοριστικών μέτρων.³⁴³

Στην Ελλάδα, στις 1 Απριλίου 2021 νέα ΚΥΑ έδινε παράταση στην αναστολή λειτουργίας των βιβλιοθηκών για το κοινό (ΦΕΚ Β'/1288/ΚΥΑ Δ1α/Γ.Π.οικ. 20267/1-4-2021).³⁴⁴ Ακολούθησαν πολυάριθμες ολιγοήμερες παρατάσεις μέχρι τα τέλη Μαΐου 2021:

έτους – τάξης Μαθητείας ΕΠΑ.Λ., Κέντρων Διά Βίου Μάθησης, δομών Ε.Ε.Κ. και Δ.Β.Μ. της Σιβιτανιδείου Δημόσιας Σχολής Τεχνών και Επαγγελμάτων, φροντιστηρίων, κέντρων ξένων γλωσσών, φορέων παροχής εκπαίδευσης και πιστοποίησης δεξιοτήτων, ξενόγλωσσων ινστιτούτων εκπαίδευσης και πάσης φύσεως συναφών δομών, Δημοσίων και Ιδιωτικών, Δημοσίων Βιβλιοθηκών, της Εθνικής Βιβλιοθήκης της Ελλάδος και των Γενικών Αρχείων του Κράτους κατά την έναρξη του σχολικού έτους 2020 - 2021 και μέτρα για την αποφυγή διάδοσης του κορωνοϊού COVID-19 κατά τη λειτουργία τους» (Β' 4810). ΦΕΚ Β'/23/8 Ιανουαρίου 2021.

³⁴⁰ Απόφαση Αριθμ. Δ1α/Γ.Π.οικ.: 6877/2021 Έκτακτα μέτρα προστασίας της δημόσιας υγείας από τον κίνδυνο περαιτέρω διασποράς του κορωνοϊού COVID-19 στο σύνολο της Επικράτειας για το διάστημα από το Σάββατο, 30 Ιανουαρίου 2021 και ώρα 6:00 έως και τη Δευτέρα, 8 Φεβρουαρίου 2021 και ώρα 6:00. ΦΕΚ Β'/341/29 Ιανουαρίου 2021.

³⁴¹ Απόφαση Αριθμ. Δ1α/Γ.Π.οικ.: 9147/2021 Έκτακτα μέτρα προστασίας της δημόσιας υγείας από τον κίνδυνο περαιτέρω διασποράς του κορωνοϊού COVID-19 στο σύνολο της Επικράτειας για το διάστημα από την Πέμπτη, 11 Φεβρουαρίου 2021 και ώρα 6:00 έως και τη Δευτέρα, 1 Μαρτίου 2021 και ώρα 6:00. ΦΕΚ Β'/534/10 Φεβρουαρίου 2021.

³⁴² Απόφαση Αριθμ. Δ1α/Γ.Π.οικ.: 12639/2021 Έκτακτα μέτρα προστασίας της δημόσιας υγείας από τον κίνδυνο περαιτέρω διασποράς του κορωνοϊού COVID-19 στο σύνολο της Επικράτειας για το διάστημα από τη Δευτέρα, 1 Μαρτίου 2021 και ώρα 6:00 έως και τη Δευτέρα, 8 Μαρτίου 2021 και ώρα 6:00. ΦΕΚ Β'/793/27 Φεβρουαρίου 2021.

³⁴³ Συμβούλιο Ευρωπαϊκής Ένωσης (2022α). ό.π.

³⁴⁴ Απόφαση Αριθμ. Δ1α/Γ.Π.οικ.: 20267/2021 Παράταση ισχύος της υπό στοιχεία Δ1α/Γ.Π.οικ. 69543/31.10.2020 κοινής απόφασης των Υπουργών Ανάπτυξης και Επενδύσεων, Παιδείας και Θρησκευμάτων, Υγείας, Εσωτερικών και Υποδομών και Μεταφορών «Λειτουργία των εκπαιδευτικών μονάδων Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης, εργαστηριακών κέντρων και σχολικών εργαστηρίων, Σχολείων Δεύτερης Ευκαιρίας, Ινστιτούτων Επαγγελματικής Κατάρτισης, Μεταλυκειακού έτους - τάξης Μαθητείας ΕΠΑ.Λ., Κέντρων Διά Βίου Μάθησης, δομών Ε.Ε.Κ. και Δ.Β.Μ. της Σιβιτανιδείου Δημόσιας Σχολής Τεχνών και Επαγγελμάτων, φροντιστηρίων, κέντρων ξένων γλωσσών, φορέων παροχής εκπαίδευσης και πιστοποίησης δεξιοτήτων, ξενόγλωσσων ινστιτούτων εκπαίδευσης και πάσης φύσεως συναφών δομών, Δημοσίων και Ιδιωτικών, Δημοσίων Βιβλιοθηκών, της Εθνικής Βιβλιοθήκης της Ελλάδος και των Γενικών Αρχείων του Κράτους κατά την έναρξη του σχολικού έτους 2020 - 2021 και μέτρα για την αποφυγή διάδοσης του κορωνοϊού COVID-19 κατά τη λειτουργία τους» (Β' 4810), όπως τροποποιήθηκε με την υπό στοιχεία Δ1α/Γ.Π.οικ.969/07.01.2021 κοινή απόφαση των Υπουργών Ανάπτυξης και Επενδύσεων, Παιδείας και Θρησκευμάτων, Υγείας, Εσωτερικών και Υποδομών και Μεταφορών (Β' 23). ΦΕΚ Β'/1288/1 Απριλίου 2021.

μέχρι τις 12 Απριλίου 2021 (ΚΥΑ υπ' αριθμ. Δ1α/Γ.Π.οικ. 28503),³⁴⁵ μέχρι τις 19 Απριλίου 2021 (ΚΥΑ υπ' αριθμ. Δ1α/Γ.Π.οικ. 22439/10-4-2021),³⁴⁶ μέχρι τις 26 Απριλίου 2021 (ΚΥΑ υπ' αριθμ. Δ1α/Γ.Π.οικ. 24489/17-4-2021),³⁴⁷ μέχρι τις 3 Μαΐου 2021 (ΚΥΑ υπ' αριθμ. Δ1α/Γ.Π.οικ. 26380/24-4-2021),³⁴⁸ μέχρι τις 10 Μαΐου 2021 (ΚΥΑ υπ' αριθμ. Δ1α/Γ.Π.οικ. 27683/29-4-2021)³⁴⁹ και μέχρι τις 14 Μαΐου 2021 (ΚΥΑ υπ' αριθμ. Δ1α/Γ.Π.οικ. 28503/8-5-2021).³⁵⁰ Ακολούθησε η ΚΥΑ (ΦΕΚ Β'/1944/Αριθμ. Δ1α/Γ.Π.οικ. 29922)³⁵¹ που έδινε νέα παράσταση στην αναστολή λειτουργίας μέχρι τις 24 Μαΐου 2021, ημερομηνία που άρχισε σταδιακά η επαναλειτουργία των Δημοσίων Βιβλιοθηκών για το κοινό.

Η αναστολή της λειτουργίας των Δημοσίων Βιβλιοθηκών συνοδεύτηκε άμεσα από μία σειρά από ανακοινώσεις/αναρτήσεις που εξηγούσαν στους χρήστες τις διαδικτυακές υπηρεσίες που υπήρχαν διαθέσιμες.³⁵² Για την πληροφόρηση του κοινού αναρτήθηκαν μία σειρά από διαδικτυακούς συνδέσμους. Ιδιαίτερη έμφαση δόθηκε στην ασφαλή πλοήγηση

³⁴⁵ Απόφαση Αριθμ. Δ1α/Γ.Π.οικ.: 20651/2021 Έκτακτα μέτρα προστασίας της δημόσιας υγείας από τον κίνδυνο περαιτέρω διασποράς του κορωνοϊού COVID-19 στο σύνολο της Επικράτειας για το διάστημα από τη Δευτέρα, 5 Απριλίου 2021 και ώρα 6:00 έως και τη Δευτέρα, 12 Απριλίου 2021 και ώρα 6:00. ΦΕΚ Β'/1308/3 Απριλίου 2021.

³⁴⁶ Απόφαση Αριθμ. Δ1α/Γ.Π.οικ.: 22439/2021 Έκτακτα μέτρα προστασίας της δημόσιας υγείας από τον κίνδυνο περαιτέρω διασποράς του κορωνοϊού COVID-19 στο σύνολο της Επικράτειας για το διάστημα από τη Δευτέρα, 12 Απριλίου 2021 και ώρα 6:00 έως και τη Δευτέρα, 19 Απριλίου 2021 και ώρα 6:00. ΦΕΚ Β'/1441/10 Απριλίου 2021.

³⁴⁷ Απόφαση Αριθμ. Δ1α/Γ.Π.οικ.: 24489/2021 Έκτακτα μέτρα προστασίας της δημόσιας υγείας από τον κίνδυνο περαιτέρω διασποράς του κορωνοϊού COVID-19 στο σύνολο της Επικράτειας για το διάστημα από τη Δευτέρα, 19 Απριλίου 2021 και ώρα 6:00 έως και τη Μ. Δευτέρα, 26 Απριλίου 2021 και ώρα 6:00. ΦΕΚ Β'/1558/17 Απριλίου 2021.

³⁴⁸ Απόφαση Αριθμ. Δ1α/Γ.Π.οικ.: 26380/2021 Έκτακτα μέτρα προστασίας της δημόσιας υγείας από τον κίνδυνο περαιτέρω διασποράς του κορωνοϊού COVID-19 στο σύνολο της Επικράτειας για το διάστημα από τη Μ. Δευτέρα, 26 Απριλίου 2021 και ώρα 6:00 έως και την Δευτέρα, 3 Μαΐου 2021 και ώρα 6:00. ΦΕΚ Β'/1682/24 Απριλίου 2021.

³⁴⁹ Απόφαση Αριθμ. Δ1α/Γ.Π.οικ.: 27683/2021 Έκτακτα μέτρα προστασίας της δημόσιας υγείας από τον κίνδυνο περαιτέρω διασποράς του κορωνοϊού COVID-19 στο σύνολο της Επικράτειας για το διάστημα από τη Δευτέρα, 3 Μαΐου 2021 και ώρα 6:00 έως και τη Δευτέρα, 10 Μαΐου 2021 και ώρα 6:00. ΦΕΚ Β'/1814/29 Απριλίου 2021.

³⁵⁰ Απόφαση Αριθμ. Δ1α/Γ.Π.οικ.: 28503/2021 Έκτακτα μέτρα προστασίας της δημόσιας υγείας από τον κίνδυνο περαιτέρω διασποράς του κορωνοϊού COVID-19 στο σύνολο της Επικράτειας για το διάστημα από τη Δευτέρα, 10 Μαΐου 2021 και ώρα 6:00 έως και την Παρασκευή, 14 Μαΐου 2021 και ώρα 6:00. ΦΕΚ Β'/1872/8 Μαΐου 2021.

³⁵¹ Απόφαση Αριθμ. Δ1α/Γ.Π.οικ.: 29922/2021 Έκτακτα μέτρα προστασίας της δημόσιας υγείας από τον κίνδυνο περαιτέρω διασποράς του κορωνοϊού COVID-19 στο σύνολο της Επικράτειας για το διάστημα από την Παρασκευή, 14 Μαΐου 2021 και ώρα 6:00 έως και τη Δευτέρα, 24 Μαΐου 2021 και ώρα 6:00. ΦΕΚ Β'/1944/13 Μαΐου 2021.

³⁵² Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Λαμίας (2020, 9 Νοεμβρίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/vivlamias/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022). Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Λεβαδείας (2020, 12 Νοεμβρίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/levadia.library/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022). Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Λαμίας (2020, 7 Δεκεμβρίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/vivlamias/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022). Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Λεβαδείας (2021, 19 Φεβρουαρίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/levadia.library/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022). Δημόσια Βιβλιοθήκη Μήθυμνας (2021, 17 Μαρτίου). Ανακτήθηκε από <https://web.facebook.com/argyres.ephthalites> (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022). Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Μυτιλήνης (2021, 26 Απριλίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/mytilenelibrary/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022). Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κυκλίκης (2020, 6 Απριλίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/LibraryKilkis/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

στο διαδίκτυο.³⁵³

Μία σειρά από διαδικτυακές δράσεις οργανώθηκαν από τις βιβλιοθήκες³⁵⁴ όπως εικονικές ξεναγήσεις,³⁵⁵ Διαδικτυακές Λέσχες Ανάγνωσης.³⁵⁶ Διαδικτυακά πραγματοποιήθηκαν και εορτασμοί π.χ. για τα 200 χρόνια της Επανάστασης³⁵⁷ και την Παγκόσμια Ημέρα Παιδικού Βιβλίου.³⁵⁸ Μία σειρά από δράσεις προσφέρθηκαν διαδικτυακά όπως εκπαιδευτικά προγράμματα,³⁵⁹ σεμινάρια,³⁶⁰ εργαστήρια³⁶¹ κ.ά.

³⁵³ Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Καλαμάτας (2020, 10 Νοεμβρίου). Προσωρινή αναστολή λειτουργίας για το κοινό της Δημόσιας Κεντρικής Βιβλιοθήκης Καλαμάτας. Ανακτήθηκε από <http://vivlkkal.mes.sch.gr/website/?p=1210> (τελευταία προσπέλαση 2/11/2021). Αιάντειος Δημόσια Βιβλιοθήκη Αταλάντης (2020, 18 Νοεμβρίου). Ηλεκτρονικό Αναγνωστήριο από την Ε.Β.Ε. Ανακτήθηκε από <https://vivl-atalant.fth.sch.gr/ηλεκτρονικό-αναγνωστήριο-από-την-ε-β-ε/> (τελευταία προσπέλαση 2/11/2021). Αιάντειος Δημόσια Βιβλιοθήκη Αταλάντης (2020, 7 Νοεμβρίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/atalanti.library/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 5/1/2022). Δημόσια Κεντρική Ιστορική Βιβλιοθήκη Κέρκυρας (2021, 9 Φεβρουαρίου). Ανακτήθηκε από <http://corfulibrary.gr/el/kerkyra-bibliothiki-ekdiloseis/kerkyra-bibliothiki-ekdiloseis-library-corfu/224-epimorfotiki-sunantisi-think-before-you-post.html> (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022). Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Λεβαδείας (2021, 25 Ιανουαρίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/levadia.library/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022). Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Μυτιλήνης (2021, 1 Μαρτίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/mytilenelibrary/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022). Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κιλκίς (2021, 6 Απριλίου). Ανακτήθηκε από <https://vivl-kilkis.kil.sch.gr/covid-19epitoseis/> (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022). Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Μυτιλήνης (2021, 10 Μαΐου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/mytilenelibrary/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

³⁵⁴ Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας (2020, 18 Δεκεμβρίου). *Αναστολή Λειτουργίας Δημόσιας Κεντρικής Βιβλιοθήκης Βέροιας*. Ανακτήθηκε από <https://www.libver.gr/αναστολη-λειτουργιας-δημοσιας-κεντρ/> (τελευταία προσπέλαση 2/11/2021). Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Μουσείο Ληξουρίου (2021, 29 Ιανουαρίου). Ανακτήθηκε από <https://web.facebook.com/Ιακωβάτειος-Βιβλιοθήκη-Ληξουρίου-104036760939338/> (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

³⁵⁵ Αιάντειος Δημόσια Βιβλιοθήκη Αταλάντης (2020, 28 Δεκεμβρίου). Υπηρεσίες στον καιρό της πανδημίας. Ανακτήθηκε από <https://vivl-atalant.fth.sch.gr/υπηρεσίες-στον-καιρό-της-πανδημίας/> (τελευταία προσπέλαση 2/11/2021). Αιάντειος Δημόσια Βιβλιοθήκη Αταλάντης (2020, 26 Δεκεμβρίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/atalanti.library/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 5/1/2022). Αιάντειος Δημόσια Βιβλιοθήκη Αταλάντης (2021, 2 Απριλίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/atalanti.library/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 5/1/2022).

³⁵⁶ Αιάντειος Δημόσια Βιβλιοθήκη Αταλάντης (2020, 28 Δεκεμβρίου). Υπηρεσίες στον καιρό της πανδημίας. Ανακτήθηκε από <https://vivl-atalant.fth.sch.gr/υπηρεσίες-στον-καιρό-της-πανδημίας/> (τελευταία προσπέλαση 2/11/2021). Αιάντειος Δημόσια Βιβλιοθήκη Αταλάντης (2020, 17 Δεκεμβρίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/atalanti.library/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση 5/1/2022). Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Καλαμάτας (2020, 3 Δεκεμβρίου). 3^η Συνάντηση γ' Κύκλου Λέσχης Ανάγνωσης. Ανακτήθηκε από <http://vivlkkal.mes.sch.gr/website/wp-content/uploads/2019/11/λέσχη-ανάγνωσης.jpg> (τελευταία προσπέλαση 2/11/2021). Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Καλαμάτας (2020, 3 Δεκεμβρίου). 3^η Συνάντηση γ' Κύκλου Λέσχης Ανάγνωσης. Ανακτήθηκε από <http://vivlkkal.mes.sch.gr/website/?p=1228> (τελευταία προσπέλαση 2/11/2021). Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ελευθερούπολης. (2020-2021). Λέσχη Ανάγνωσης Εφήβων. Ανακτήθηκε από <https://vivl-elefth.kav.sch.gr/category/%ce%b5%ce%ba%ce%b4%ce%b7%ce%bb%cf%8e%cf%83%ce%b5%ce%b9%cf%82/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022). Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Λεβαδείας (2021, 20 Μαΐου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/levadia.library/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

³⁵⁷ Δημόσια Βιβλιοθήκη Λευκάδας (2020, 15 Απριλίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/lefkaslibrary/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

³⁵⁸ Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Μυτιλήνης (2021, 6 Απριλίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/mytilenelibrary/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

³⁵⁹ Δημόσια Ιστορική Βιβλιοθήκη Ανδρίτσαινας «Νικολοπούλειο» (2021, 5 Μαΐου). Ανακτήθηκε από <https://web.facebook.com/Δημόσια-Ιστορική-Βιβλιοθήκη-Ανδρίτσαινας-232806053404611/> (τελευταία προσπέλαση, 5/1/2022). Δημόσια Ιστορική Βιβλιοθήκη Ανδρίτσαινας «Νικολοπούλειο» (2022, 3 Ιανουαρίου). *Η Δημόσια Ιστορική Βιβλιοθήκη Ανδρίτσαινας Συνεχίζει να Καινοτομεί Stream*. Ανακτήθηκε από

Για τα δανεισμένα τεκμήρια πολλές Δημόσιες Βιβλιοθήκες παρέμειναν στη λύση της παράτασης της προθεσμίας επιστροφής των δανειζόμενων τεκμηρίων.³⁶² Μόνο ένας περιορισμένος αριθμός βιβλιοθηκών φαίνεται να συνέχισε τις πρακτικές δανεισμού κατά την αναστολή λειτουργίας με καινοτόμους τρόπους όπως αυτοί είχαν διαμορφωθεί κατά την πρώτη περίοδο αναστολής λειτουργίας των Δημοσίων Βιβλιοθηκών για το κοινό: δανεισμός έξω από την είσοδο της βιβλιοθήκης με click away,³⁶³ δανεισμός κατ' οίκον σε ΑμεΑ και ηλικιωμένους,³⁶⁴ δωρεάν δανεισμός κατ' οίκον για όλους.³⁶⁵ Συγκεκριμένα η Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας με χορηγό το My Market Βέροιας παρέδωσε περισσότερα από 1.600 βιβλία στις οικίες των αναγνωστών κατά τη διάρκεια του δεύτερου lockdown τον χειμώνα του 2020-2021, από την έναρξή του στις 6 Νοεμβρίου 2020 μέχρι και τις 12

www.andritsainalibrary.gr/η-δημοσια-ιστορικη-βιβλιοθηκη-ανδρι/ (τελευταία προσπέλαση, 5/1/2022). Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Μυτιλήνης (2021, 9 Μαρτίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/mytilenelibrary/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

³⁶⁰ Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας. (2021, 20 Μαρτίου). Δωρεάν Διαδικτυακό Σεμινάριο Αστικής Φωτογραφίας. Ανακτήθηκε από <https://web.facebook.com/libveria/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

³⁶¹ Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Λαμίας (2020, 31 Δεκεμβρίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/vivlamias/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022). Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Λαμίας (2020, 9 Δεκεμβρίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/vivlamias/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

³⁶¹ Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Λαμίας (2020, 31 Δεκεμβρίου). op.cit. Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Λαμίας (2020, 9 Δεκεμβρίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/vivlamias/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022). Αιάντειος Δημόσιας Βιβλιοθήκη Αταλάντης (2020, 28 Δεκεμβρίου). Υπηρεσίες στον καιρό της πανδημίας. Ανακτήθηκε από <https://vivl-atalant.fth.sch.gr/υπηρεσίες-στον-καιρό-της-πανδημίας/> (τελευταία προσπέλαση 2/11/2021). Αιάντειος Δημόσια Βιβλιοθήκη Αταλάντης (2021, 6 & 12 Μαρτίου, 10 Απριλίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/atalanti.library/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 5/1/2022).

³⁶² Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας (2020, 18 Δεκεμβρίου). *Αναστολή Λειτουργίας Δημόσιας Κεντρικής Βιβλιοθήκης Βέροιας*. Ανακτήθηκε από <https://www.libver.gr/αναστολη-λειτουργιας-δημοσιας-κεντρ/> (τελευταία προσπέλαση 2/11/2021).

³⁶³ Δημόσια Βιβλιοθήκη Αμφίκλειας (2021, 22 Ιανουαρίου). Ανακοίνωση. Ανακτήθηκε από <http://vivl-amfikl.fth.sch.gr/?p=464> (τελευταία προσπέλαση 2/11/2021). Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου (2021, 27 Ιανουαρίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/dimbibl.rethimno/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 5/1/2022). Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Λάρισας (2020, 7 Δεκεμβρίου). *Ανακοίνωση*. Ανακτήθηκε από <http://vivl-laris.lar.sch.gr/?p=15787> (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022). Newsroom (2021, 22 Ιανουαρίου). Με «Click away» λειτουργεί η Δημόσια Βιβλιοθήκη Μυτιλήνης. Ανακτήθηκε από <https://nealesvou.gr/me-click-away-leitoyrgei-i-dimosia-vivliothiki-mytilinis/> (τελευταία προσπέλαση, 22/1/2022). Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Μυτιλήνης (2020, 11 Δεκεμβρίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/mytilenelibrary/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

³⁶⁴ Αιάντειος Δημόσιας Βιβλιοθήκη Αταλάντης (2020, 28 Δεκεμβρίου). Υπηρεσίες στον καιρό της πανδημίας. Ανακτήθηκε από <https://vivl-atalant.fth.sch.gr/υπηρεσίες-στον-καιρό-της-πανδημίας/> (τελευταία προσπέλαση 2/11/2021). Emprosnet (2021, 26 Μαΐου). *Η Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Μυτιλήνης, Ένα διαμάντι γνώσης στην καρδιά της Μυτιλήνης [Vid]*. Ανακτήθηκε από <https://www.emprosnet.gr/politismos/ena-diamanti-gnosis-sti-kardia-tis-mytilinis-vid?fbclid=IwAR2lukeKCVrk1CGIZ3kodKwNhxtzo3q3FR4ZlBvnQsutqC-P19Qwqeto72g> (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022). Δημόσια Βιβλιοθήκη Μήθυμνας (2020, 18 Δεκεμβρίου). Ανακτήθηκε από <https://web.facebook.com/argyres.ephtaliotes> (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

³⁶⁵ Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας (2020, 13 Ιανουαρίου). Συνεχίζεται δυναμικά, η υπηρεσία δωρεάν παράδοσης βιβλίων κατ' οίκον από τη Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη της Βέροιας και το MyMarket Βέροιας. Ανακτήθηκε από <https://www.libver.gr/συνεχίζεται-δυναμικά-η-υπηρεσία-δωρε/> (τελευταία προσπέλαση 13/1/2021). Σαββάκης, Ε. (2021, 11 Ιουλίου). Η Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη της Βέροιας κατάφερε να κάνει «delivery» 10 χιλιάδες βιβλία μέσα στην πανδημία. *Vogue Greece*. Ανακτήθηκε από <https://vogue.gr/viewpoint/i-dimosia-vivliothiki-tis-veroias-katafere-na-kanei-delivery-10-chiliades-vivlia-mesa-stin-pandimia/?fbclid=IwAR1a-c1mQgr-0eouu-xjA714l07mESEezdVPU2tXcu6lyvS-rSWjVNv3t9k> (τελευταία προσπέλαση 15/1/2021).

Ιανουαρίου 2021. Η υπηρεσία δωρεάν παράδοσης βιβλίων στο σπίτι θα ήταν διαθέσιμη μέχρι και το τέλος Ιανουαρίου 2021 με σκοπό την αντιμετώπιση των έκτακτων μέτρων και την εξυπηρέτηση των αναγκών του κοινού της βιβλιοθήκης.³⁶⁶ Οι υπηρεσίες δωρεάν παράδοσης τελικά συνεχίστηκαν μέχρι το τέλος της αναστολής λειτουργίας της βιβλιοθήκης για το κοινό. Η βιβλιοθήκη παρέδωσε κατ' οίκον περίπου 10.000 βιβλία.³⁶⁷

Κάποιες Δημόσιες Βιβλιοθήκες επιδόθηκαν σε εκσυγχρονισμό της υπηρεσίας δανεισμού. Ενδεικτικά αναφέρεται η αυτοματοποίηση των υπηρεσιών δανεισμού της Δημόσιας Κεντρικής Βιβλιοθήκης Ελευθερούπολης, που στις 7 Ιανουαρίου 2021 ανακοίνωσε στο κοινό της ότι έθεσε σε χρήση το νέο αυτοματοποιημένο σύστημα της Βιβλιοθήκης με την υποστήριξη της ΕΒΕ:

«Νέο αυτοματοποιημένο σύστημα και νέος OPAC

Ο καινούργιος χρόνος μας βρίσκει με αλλαγές εδώ στη Βιβλιοθήκη Ελευθερούπολης!

Με την υποστήριξη της Εθνικής Βιβλιοθήκης της Ελλάδος ολοκληρώθηκαν οι διαδικασίες εγκατάστασης και μεταφοράς των δεδομένων από το παλιό αυτοματοποιημένο σύστημα της Βιβλιοθήκης (ABEKT) στο καινούργιο (Koha). Αποχαιρετάμε, λοιπόν, το Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης και την μακροχρόνια συνεργασία μας θέλοντας να τονίσουμε την πολύ μεγάλη προσφορά του στις βάσεις που έθεσε για την ορθή ανάπτυξη των βιβλιογραφικών μας δεδομένων. Αλλάζουμε σελίδα και υποδεχόμαστε το Koha.

Το Koha είναι λογισμικό ανοιχτού κώδικα το οποίο αναπτύσσεται και υποστηρίζεται από μία παγκόσμια κοινότητα επιστημόνων της Πληροφόρησης και οι δυνατότητές του είναι πολλές. Από τα πλέον σημαντικά χαρακτηριστικά του είναι ότι παρέχει ένα πολύ φιλικό περιβάλλον για τον χρήστη (τους βιβλιοθηκονόμους) ενώ παράλληλα δίνει πολλές δυνατότητες και στους ίδιους τους χρήστες της Βιβλιοθήκης, δηλαδή εσάς!

Με τους προσωπικούς κωδικούς που θα αποκτήσετε θα μπορείτε να συνδέεστε στο προσωπικό σας προφίλ και να έχετε αμεσότερο έλεγχο σε ό,τι αφορά την αλληλεπίδρασή σας με τη Βιβλιοθήκη.

- Θα μπορείτε να βλέπετε τους τρέχοντες δανεισμούς σας και να κάνετε on-line αίτημα ανανέωσης, εφόσον πληρούνται οι προθεσμίες.
- Θα μπορείτε (εάν το επιθυμείτε) να παρακολουθείτε το ιστορικό δανεισμών σας.
- Θα μπορείτε να δημιουργείτε λίστες με βιβλία του καταλόγου μας που σας ενδιαφέρουν.
- Θα μπορείτε να μας στέλνετε προτάσεις βιβλίων για προμήθεια, όταν δεν εντοπίζετε αυτό που ψάχνετε στον κατάλόγο μας.

Δυστυχώς, παραμένουμε κλειστοί για το κοινό και δεν γνωρίζουμε πότε θα ξεκινήσει η πλήρης

³⁶⁶ Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας (2020, 13 Ιανουαρίου). Συνεχίζεται δυναμικά, η υπηρεσία δωρεάν παράδοσης βιβλίων κατ' οίκον από τη Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη της Βέροιας και το MyMarket Βέροιας. Ανακτήθηκε από <https://www.libver.gr/συνεχίζεται-δυναμικά-η-υπηρεσία-δωρε/> (τελευταία προσπέλαση 13/1/2021).

³⁶⁷ Σαββάκης, Ε. (2021, 11 Ιουλίου). Η Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη της Βέροιας κατάφερε να κάνει «delivery» 10 χιλιάδες βιβλία μέσα στην πανδημία. *Vogue Greece*. Ανακτήθηκε από <https://vogue.gr/viewpoint/i-dimosia-vivliothiki-tis-veroias-katafere-na-kanei-delivery-10-chiliades-vivlia-mesa-stin-pandimia/?fbclid=IwAR1a-c1mQgr-0eouu-xjA714l07mESEzdVPU2tXcu6lyvS-rSWjVNV3t9k> (τελευταία προσπέλαση 15/1/2021).

παραγωγική λειτουργία του νέου μας συστήματος. Τους κωδικούς σας θα τους παραλάβετε κατά την πρώτη σας επίσκεψη στη Βιβλιοθήκη, όταν αυτό επιτραπεί.

Για την ώρα, μπορείτε να περιηγηθείτε στον νέο μας κατάλογο (OPAC), ο οποίος ενημερώνεται καθημερινά με τις νέες παραλαβές βιβλίων! Θα τον βρείτε εδώ: <https://eleftheroupoli.publiclibrary.gr/>

καθώς και στους αντίστοιχους συνδέσμους μέσα από την ιστοσελίδα μας.

Εντοπίστε τα κι ελάτε προετοιμασμένοι!!!

Καλή μας αρχή!»³⁶⁸

Στη δεύτερη αυτή περίοδο εγκλεισμού εμφανίστηκε σε Δημόσιες Βιβλιοθήκες της Ελλάδας η καινοτομία των υπαίθριων αναγνωστηρίων. Μία σύντομη παρουσίαση του σχεδόν έτοιμου για χρήση υπαίθριου (open air) και θερμαινόμενου αναγνωστηρίου/πολυχώρου εκδηλώσεων που διαμόρφωσε στον αύλειο χώρο της έκανε η Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας στην επίσημη ιστοσελίδα της στο Facebook, στον σύνδεσμο <https://fb.watch/aPUHyABJjJ/>, στις 20 Δεκεμβρίου 2020.

Με το νέο αυτό open air αναγνωστήριο της η βιβλιοθήκη επιχείρησε να επαναπροσελκύσει τον μέσο αναγνώστη της, που λόγω της πανδημίας και των περιοριστικών μέτρων ήταν πιθανόν να μην προτιμά τους κλειστούς χώρους. Επίσης, ο ανοιχτός χώρος του αναγνωστηρίου με την τήρηση όλων των υγειονομικών μέτρων (αποστάσεων, μάσκες, σχετικές απολυμάνσεις, καραντίνα βιβλίων 72 ωρών κ.ά.) θα μπορούσε δυνητικά να λειτουργήσει και κατά τη διάρκεια της πανδημίας, καθώς διασφάλιζε ότι οι αναγνώστες θα παρέμεναν εκτός της βιβλιοθήκης σε χώρο όμως φιλικά διαμορφωμένο προς αυτούς. Το νέο αναγνωστήριο εγκαινιάστηκε τον Σεπτέμβριο του 2021.³⁶⁹

Η σχετική ανακοίνωση της βιβλιοθήκης στην επίσημη ιστοσελίδα της στο Facebook ανέφερε τα ακόλουθα:

«ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΕΡΟΙΑΣ, 20 Δεκεμβρίου 2020

Η μεταμόρφωση του εξωτερικού ακάλυπτου χώρου της βιβλιοθήκης σε υπαίθριο αναγνωστήριο και πολυχώρο εκδηλώσεων σχεδόν ολοκληρώθηκε.

Δείτε την εξέλιξη του έργου: <http://future.libver.gr/openreadingroom/>

ΔΕΚΑ ΧΡΟΝΙΑ ΜΕΤΑ ΤΟ ΒΡΑΒΕΙΟ: ΣΥΖΗΤΑΜΕ ΓΙΑ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ

[#10ΧρόνιαΜετά](#) [#libver](#) [#Veria](#) [#library](#) [#10yearsanniversary](#) [#GatesFoundationAward](#)

³⁶⁸ Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ελευθερούπολης. (2020, 7 Ιανουαρίου). Νέο αυτοματοποιημένο σύστημα και νέος OPAC. Ανακτήθηκε από <https://vivl-elefth.kav.sch.gr/νέα-εκδηλώσεις/νέο-αυτοματοποιημένο-σύστημα-και-νέο/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

³⁶⁹ Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας. (2021, 6 Σεπτεμβρίου). Νέο Υπαίθριο Αναγνωστήριο. Ανακτήθηκε από <https://web.facebook.com/libveria/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Η νέα καινοτομία της βιβλιοθήκης της Βέροιας ήταν «το υπαίθριο αναγνωστήριο, σε μία εποχή που δεν επιτρέπονται οι συναθροίσεις σε κλειστούς χώρους. Ο χώρος μπορεί να φιλοξενήσει μικρές εκδηλώσεις, να κάνει προβολές ταινιών και άλλων ντοκιμαντέρ, να προσφέρει χώρο για μελέτη, ανάγνωση, πρόσβαση στο διαδίκτυο και σε βάσεις δεδομένων. Γενικά παρέχει πρόσβαση σε όλες τις υπηρεσίες της βιβλιοθήκης ως ένας χώρος που είναι προέκταση της βιβλιοθήκης». ³⁷¹

4.4. Η επαναλειτουργία για το κοινό (24 Μαΐου 2021- 31 Ιανουαρίου 2022)

Η Δ' φάση ταυτίζεται με την περίοδο της δεύτερης επαναλειτουργίας των Δημοσίων Βιβλιοθηκών κατά την πανδημία. Η επαναλειτουργία αυτή τη φορά έπεται της έναρξης των εμβολιασμών, του Ψηφιακού Πιστοποιητικού COVID και της βελτίωσης των τεστ ανίχνευσης κορωνοϊού.

- **1η περίοδος επαναλειτουργίας με κλειστά αναγνωστήρια (24-31 Μαΐου 2021)**

Στην Ελλάδα, στις 22 Μαΐου 2021 δημοσιεύτηκε, και τέθηκε σε ισχύ από τις 24 μέχρι και τις 31 Μαΐου 2021, η με αριθμ. Δ1α/Γ.Π.οικ. 31950/2021 Απόφαση για τη σταδιακή επαναλειτουργία των βιβλιοθηκών. Το κοινό θα μπορούσε να προσέρχεται κατόπιν συνεννόησης με email και με ραντεβού και μόνο στις περιπτώσεις που το αίτημα δε θα μπορούσε να ικανοποιηθεί διαφορετικά. Οι χώροι των αναγνωστηρίων και των ηλεκτρονικών υπολογιστών θα παρέμεναν κλειστοί για το κοινό. Η χρήση αντισηπτικού, η χρήση μάσκας και η τήρηση της απόστασης του 1,5 μέτρου ορίζονταν ως υποχρεωτικές κατά την είσοδο στη βιβλιοθήκη. Ο δανεισμός τεκμηρίων και οι επιστροφές θα ακολουθούσαν τη διαδικασία προηγούμενης συνεννόησης. Η περιήγηση στα ράφια απαγορευόταν και τα βιβλία που επιστρέφονταν έπρεπε να μένουν για 72 ώρες σε καραντίνα. ³⁷²

³⁷⁰ Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας. (2020, 20 Δεκεμβρίου). Ανακτήθηκε από <https://web.facebook.com/libveria/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

³⁷¹ Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας (2020, 24 Νοεμβρίου). Ανακτήθηκε από <https://web.facebook.com/libveria/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

³⁷² Απόφαση Αριθμ. Δ1α/Γ.Π.οικ. 31950/2021 Έκτακτα μέτρα προστασίας της δημόσιας υγείας από τον κίνδυνο περαιτέρω διασποράς του κορωνοϊού COVID-19 στο σύνολο της Επικράτειας για το διάστημα από τη Δευτέρα, 24 Μαΐου 2021 και ώρα 6:00 έως και τη Δευτέρα, 31 Μαΐου 2021 και ώρα 6:00. ΦΕΚ Β'2141/22 Μαΐου 2021.

- **2η περίοδος επαναλειτουργίας με ανοιχτά τα αναγνωστήρια από 10 Ιουνίου 2021**

Ακολούθησε στις 10 Ιουνίου 2021 η με αριθμ. Δ1α/Γ.Π.οικ. 36587/2021 Απόφαση, με ισχύ από τις 14 μέχρι και τις 21 Ιουνίου 2021, για την κανονική επαναλειτουργία των Αναγνωστηρίων και των Κέντρων Πληροφόρησης με την παράλληλη τήρηση των υγειονομικών μέτρων, που όριζε η προγενέστερη με αριθμ. Δ1α/Γ.Π.οικ. 31950/22-5-2021 Απόφαση.³⁷³ Στις 24 και 25 Ιουνίου 2021, στο πλαίσιο της ΕΕ διατυπώθηκε ανησυχία για την εμφάνιση και τη διάδοση παραλλαγών του ιού που προκάλεσε την πανδημία, χωρίς όμως την ανάληψη πρόσθετων περιοριστικών μέτρων.³⁷⁴

Η υπ' αριθμ. Δ1α/Γ.Π.οικ. 49762/7-8-2021 Απόφαση, με ισχύ από την 9η Αυγούστου μέχρι και την 16η Αυγούστου 2021, όριζε την προσέλευση στις δημόσιες υπηρεσίες κατόπιν ραντεβού και με όλες τις υγειονομικές προφυλάξεις.³⁷⁵

- **3η περίοδος επαναλειτουργίας με διά ζώσης λειτουργία (10 Σεπτεμβρίου μέχρι και 5 Νοεμβρίου 2021)**

Από τις 10 Σεπτεμβρίου 2021 ορίστηκε η κανονική λειτουργία των βιβλιοθηκών και των αρχείων με την προϋπόθεση τήρησης των καθιερωμένων υγειονομικών μέτρων, όπως ο ενδεδειγμένος καθαρισμός και η εφαρμογή απολυμαντικού στις επιφάνειες μελέτης των αναγνωστηρίων, η τήρηση απόστασης μεταξύ των χρηστών 1,5 μέτρου, η υποχρεωτική χρήση μάσκας με κατάλληλες προδιαγραφές (απλή χειρουργική ή υφασμάτινη) και με επιβολή διοικητικού προστίμου σε περίπτωση παράβασης ύψους εκατόν πενήντα (150) ευρώ κ.ά.³⁷⁶ Στις 21 και 22 Οκτωβρίου 2021, κατά τη σύνοδο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου συζητήθηκε το ζήτημα της παραπληροφόρησης και της

³⁷³ Απόφαση Αριθμ. Δ1α/Γ.Π.οικ. 36587 Έκτακτα μέτρα προστασίας της δημόσιας υγείας από τον κίνδυνο περαιτέρω διασποράς του κορωνοϊού COVID-19 στο σύνολο της Επικράτειας για το διάστημα από τη Δευτέρα, 14 Ιουνίου 2021 και ώρα 6:00 έως και τη Δευτέρα, 21 Ιουνίου 2021 και ώρα 6:00. ΦΕΚ Β'/2476/10 Ιουνίου 2021.

³⁷⁴ Συμβούλιο Ευρωπαϊκής Ένωσης (2022α). όπ.π.

³⁷⁵ Απόφαση Αριθμ. Δ1α/Γ.Π.οικ. 49762 Έκτακτα μέτρα προστασίας της δημόσιας υγείας από τον κίνδυνο περαιτέρω διασποράς του κορωνοϊού COVID-19 στο σύνολο της Επικράτειας για το διάστημα από τη Δευτέρα, 9 Αυγούστου 2021 και ώρα 6:00 έως και τη Δευτέρα, 16 Αυγούστου 2021 και ώρα 6:00. ΦΕΚ Β'/3660/7 Αυγούστου 2021.

³⁷⁶ Απόφαση Αριθμ. Δ1α/Γ.Π.οικ. 55254. Λειτουργία των εκπαιδευτικών μονάδων Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης, εργαστηριακών κέντρων και σχολικών εργαστηρίων, Σχολείων Δεύτερης Ευκαιρίας, Ινστιτούτων Επαγγελματικής Κατάρτισης, Μεταλυκειακού έτους - τάξης Μαθητείας ΕΠΑ.Λ., Κέντρων Διά Βίου Μάθησης, δομών Ε.Ε.Κ. και Δ.Β.Μ. της Σιβιτανιδείου Δημόσιας Σχολής Τεχνών και Επαγγελμαμάτων, φροντιστηρίων, κέντρων ξένων γλωσσών, φορέων παροχής εκπαίδευσης και πιστοποίησης δεξιοτήτων, ξενόγλωσσων ινστιτούτων εκπαίδευσης και πάσης φύσεως συναφών δομών, Δημοσίων και Ιδιωτικών, Δημοσίων Βιβλιοθηκών, της Εθνικής Βιβλιοθήκης της Ελλάδος και των Γενικών Αρχείων του Κράτους κατά την έναρξη του σχολικού έτους 2021-2022 και μέτρα για την αποφυγή διάδοσης του κορωνοϊού COVID-19 κατά τη λειτουργία τους. ΦΕΚ Β'/4187/10 Σεπτεμβρίου 2021.

αποφυγής του εμβολιασμού.³⁷⁷

Από την 13η Σεπτεμβρίου 2021, με την υπ' αριθμ. Δ1α/Γ.Π.οικ. 55732/2021 Απόφαση, με ισχύ μέχρι και την 20η Σεπτεμβρίου 2021, ορίστηκε η διά ζώσης λειτουργία των Δημοσίων Βιβλιοθηκών και των εκπαιδευτικών μονάδων πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, με την παράλληλη λήψη μέτρων για την αποφυγή διάδοσης της νόσου COVID-19 κατά τη λειτουργία τους. Προβλεπόταν επίσης η παράταση ισχύος της με αριθμ. Δ1α/Γ.Π.οικ. 36587/2021 Απόφασης που προέβλεπε την πλήρη λειτουργία των αναγνωστηρίων εντός των βιβλιοθηκών.³⁷⁸

- **4η περίοδος επαναλειτουργίας των βιβλιοθηκών με επίδειξη ψηφιακό πιστοποιητικό COVID κατά την είσοδο (6 Νοεμβρίου 2021 μέχρι και σήμερα)**

Από τις 20 Μαΐου 2021, έγινε η συμφωνία για το *Ευρωπαϊκό ψηφιακό πιστοποιητικό COVID* που αναμενόταν να τεθεί σε χρήση μέχρι το τέλος Ιουνίου το αργότερο, σε ψηφιακή και έντυπη μορφή, και που θα αποδείκνυε εμβολιασμό ή αρνητικό τεστ ή ανάρρωση από τη νόσο, με σκοπό τη διευκόλυνση της αφαλούς και ελεύθερης κυκλοφορίας.³⁷⁹ Σταδιακά άρχισαν να επιβάλλονται περιορισμοί σε όσους δε διέθεταν πιστοποιητικό που να αποδεικνύει ότι είτε έχουν αναπτύξει αντισώματα στον ιό (με νόσηση ή εμβολιασμό) είτε ότι δε νοσούν (με τη χρήση διαφόρων διαγνωστικών τεστ). Από την 6η Νοεμβρίου 2021, με την υπ' αριθμ. Δ1α/Γ.Π.οικ. 69136/2021 Απόφαση, καθιερώθηκε και για την είσοδο στις βιβλιοθήκες η επίδειξη *ψηφιακού πιστοποιητικού COVID* (πιστοποιητικού εμβολιασμού ή πιστοποιητικού νόσησης ή βεβαίωση αρνητικού εργαστηριακού ελέγχου για κορωνοϊό COVID-19, δηλαδή PCR 72 ωρών ή rapid test 48 ωρών). Για τα παιδιά και τους εφήβους 4-17 ετών, εναλλακτικά ορίστηκε η δυνατότητα εισόδου με επίδειξη Βεβαίωσης Αρνητικού Αυτοδιαγνωστικού Ελέγχου (self-test 24 ωρών). Παράλληλα, για την είσοδο στις βιβλιοθήκες ορίστηκε ως απαραίτητος και ο έλεγχος ταυτοπροσωπίας, με σχετικό έγγραφο αστυνομικής ταυτότητας ή διαβατήριου ή δίπλωμα οδήγησης κ.ά.³⁸⁰

³⁷⁷ Συμβούλιο Ευρωπαϊκής Ένωσης (2022α). ό.π.

³⁷⁸ Απόφαση Αριθμ. Δ1α/Γ.Π.οικ. 55732. Αντικατάσταση της υπό στοιχείο Δ1α/ΓΠ.οικ. 55400/10.9.2021 κοινής υπουργικής απόφασης «Έκτακτα μέτρα προστασίας της δημόσιας υγείας από τον κίνδυνο περαιτέρω διασποράς του κορωνοϊού COVID-19 στο σύνολο της Επικράτειας, για το διάστημα από τη Δευτέρα, 13 Σεπτεμβρίου 2021 και ώρα 06:00 έως και τη Δευτέρα, 20 Σεπτεμβρίου 2021 και ώρα 06:00» (Β' 4206). ΦΕΚ Β'/4214/13 Σεπτεμβρίου 2021.

³⁷⁹ Συμβούλιο Ευρωπαϊκής Ένωσης (2022α). ό.π.

³⁸⁰ Αριθμ. Δ1α/Γ.Π.οικ. 69136. Έκτακτα μέτρα προστασίας της δημόσιας υγείας από τον κίνδυνο περαιτέρω διασποράς του κορωνοϊού COVID-19 στο σύνολο της Επικράτειας, για το διάστημα από το Σάββατο, 6

Η υπ' αριθμ. ΔΙΔΑΔ/Φ. 69/188/οικ. 21100/ 8 Νοεμβρίου 2021 Εγκύκλιος του Υπουργείου Εσωτερικών όριζε επίσης αυστηρή καταγραφή των στοιχείων των επισκεπτών από τη βιβλιοθήκη, υποχρεωτική απολύμανση χεριών με την είσοδο σε Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη, χρήση μάσκας, τήρηση απόστασης 1,5 μέτρου, καραντίνα 72 ωρών του υλικού από χρήστη σε χρήστη. Η εγκύκλιος απαγόρευε την αναζήτηση βιβλίων από τους αναγνώστες, την αλλαγή θέσης αναγνώστη και τραπεζιού ανάγνωσης κ.ά.

Στις 26 Νοεμβρίου 2021 τα κράτη μέλη της ΕΕ συμφώνησαν στην επιβολή έκτακτων και προσωρινών περιορισμών στα ταξίδια προς και από τη Μεσημβρινή Αφρική λόγω της εμφάνισης ενός νέου στελέχους του ιού με την ονομασία Όμικρον.³⁸¹ Στις 16 Δεκεμβρίου 2021 οι ηγέτες της ΕΕ σε συνάντησή τους στις Βρυξέλλες συζήτησαν εκ νέου το ζήτημα των νέων παραλλαγών του ιού και εστίασαν στην ολοκλήρωση των εμβολιασμών και στις αναμνηστικές δόσεις καθώς και στη σχετική με τα εμβόλια παραπληροφόρηση.³⁸²

Στις 30 Δεκεμβρίου 2021, δόθηκε έκτακτη κρατική επιχορήγηση ύψους 1,5 εκ. ευρώ προς τις ελληνικές Δημόσιες Βιβλιοθήκες που στόχευε στην προαγωγή της φιλαναγνωσίας και στην υποστήριξη της ψηφιοποίησης και της συστηματικότερης προσέγγισης του κοινού.³⁸³

Οι Δημόσιες Βιβλιοθήκες της Ελλάδας, κατά την μακρά περίοδο σταδιακής επαναλειτουργίας που ξεκίνησε μετά την έναρξη των εμβολιασμών και συνεχίζεται μέχρι σήμερα, συνεχίζουν να εφαρμόζουν αυστηρά υγειονομικά μέτρα ενώ η έμφαση έχει δοθεί σε εξατομικευμένους ελέγχους των υγειονομικών πιστοποιητικών. Τον Μάιο του 2021 μία σειρά από ανακοινώσεις των βιβλιοθηκών ενημέρωνε το κοινό για τη σταδιακή επαναλειτουργία και καθ' όλη τη διάρκεια αυτής της περιόδου συχνές υπήρξαν οι ενημερώσεις για τις αναπροσαρμογές των υγειονομικών μέτρων.³⁸⁴

Νοεμβρίου 2021 και ώρα 06:00 έως και τη Δευτέρα, 22 Νοεμβρίου 2021 και ώρα 06:00. ΦΕΚ Β'5138/5 Νοεμβρίου 2021.

³⁸¹ Συμβούλιο Ευρωπαϊκής Ένωσης (2022α). όπ.π.

³⁸² Συμβούλιο Ευρωπαϊκής Ένωσης (2022β). *Πανδημία κορωνοϊού COVID-19: Η αντίδραση της ΕΕ*. Ανακτήθηκε από <https://www.consilium.europa.eu/el/policies/coronavirus/timeline/> (τελευταία προσπέλαση 7/1/2022).

³⁸³ (χ.σ.). (2021, 30 Δεκεμβρίου). Έκτακτη οικονομική ενίσχυση των δημοσίων βιβλιοθηκών της χώρας. Esos.gr Ανακτήθηκε από <https://www.esos.gr/arhra/76130/ektakti-oikonomiki-enishysi-ton-dimosion-nivliothikon-tis-horas> (τελευταία προσπέλαση 2/2/2022).

³⁸⁴ Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κιλκίς (2021, 24 Μαΐου). Σταδιακή επαναλειτουργία της Βιβλιοθήκης. Ανακτήθηκε από <https://vivl-kilkis.kil.sch.gr/epanaleitourgia/> (τελευταία προσπέλαση 2/11/2021). Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Λεβαδείας (2021, 27 Μαΐου). Ανακτήθηκε από <https://liblivadia.openabekt.gr/el/posts/5f6b11f87e3b9532300012c4> (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022). Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Λάρισας (2021, 28 Ιανουαρίου). *Ανακοίνωση*. Ανακτήθηκε από <http://vivl->

Στο διάστημα αυτό κάποιες βιβλιοθήκες προέβησαν σε ανανέωση και αναβάθμιση των ιστοσελίδων του³⁸⁵ ενώ σε κάποιες βιβλιοθήκες η πληροφόρηση του κοινού εστίασε και σε θέματα πληροφοριακής Παιδείας.³⁸⁶

Μία σειρά από δράσεις και εκδηλώσεις οργανώθηκαν από τις Δημόσιες Βιβλιοθήκες είτε διά ζώσης είτε διαδικτυακά είτε υβριδικά.³⁸⁷ Διαδικτυακά συνεδρία πραγματοποιήθηκαν³⁸⁸ και διαδικτυακές διεθνείς εκθέσεις.³⁸⁹ Οι εκδηλώσεις και τα εκπαιδευτικά προγράμματα πραγματοποιήθηκαν είτε διά ζώσης³⁹⁰ είτε διαδικτυακά.³⁹¹ Ενδεικτικά αναφέρεται εκπαιδευτικό πρόγραμμα που συνδύσε και τη διαδικτυακή και τη διά ζώσης μορφή, Στην Αιάντειο Δημόσια Βιβλιοθήκη Αταλάντης το Ετήσιο

laris.lar.sch.gr/?p=16434 (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022)· Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Λεβαδείας (2021, 18 Ιουνίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/levadia.library/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022)· Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Σπάρτης (2021, 1 Σεπτεμβρίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/dkbspartis/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση 15/1/2021)· Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου (2021, 9 Νοεμβρίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/dimbibl.rethimno/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 5/1/2022)· Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου (2021, 10 Νοεμβρίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/dimbibl.rethimno/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 5/1/2022)· Δημόσια Βιβλιοθήκη Λευκάδας (2020, 25 Μαΐου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/lefkaslibrary?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

³⁸⁵ Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Μυτιλήνης (2021, 11 Νοεμβρίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/mytilenelibrary/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

³⁸⁶ Δημόσια Κεντρική Ιστορική Βιβλιοθήκη Κέρκυρας (2021, 20 Οκτωβρίου). Ανακτήθηκε από <http://corfulibrary.gr/el/kerkyra-bibliothiki-ekdiloseis/kerkyra-bibliothiki-ekdiloseis-library-corf/249-eidiseografikh-paideia.html> (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022)· Δημόσια Κεντρική Ιστορική Βιβλιοθήκη Κέρκυρας (2021, 8 Νοεμβρίου). Ανακτήθηκε από <http://corfulibrary.gr/el/kerkyra-bibliothiki-ekdiloseis/kerkyra-bibliothiki-ekdiloseis-library-corf/250-ethismos-sto-diadiktyo-syndeseis-kai-proektaseis.html> (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022)· Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Μυτιλήνης (2021, 23 Νοεμβρίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/mytilenelibrary/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

³⁸⁷ Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Σπάρτης (2021, 1 Σεπτεμβρίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/dkbspartis/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση 15/1/2021)· Δημόσια Ιστορική Βιβλιοθήκη Ανδρίτσαινας «Νικολοπούλειο» (2021, 26 Νοεμβρίου). *Η Δημόσια Ιστορική Βιβλιοθήκη Ανδρίτσαινας σε δημιουργική, πρωτοπόρα και καινοτόμα τροχιά*. Ανακτήθηκε από www.andritsainalibrary.gr/η-δημοσια-ιστορικη-βιβλιοθηκη-ανδρι/ (τελευταία προσπέλαση, 5/1/2021)· Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Λεβαδείας 2021-2022 (2020, 23 Σεπτεμβρίου - 2021, 8 Ιουλίου). *Βιβλιοαγκαλιές*. Ανακτήθηκε από <https://liblivadia.openabekt.gr/el/posts/5f6b11f87e3b9532300012c4> (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

³⁸⁸ Ζωσιμαία Δημόσια Κεντρική Ιστορική Βιβλιοθήκη (2021, 3 Νοεμβρίου). *Εκπαιδευτικά προγράμματα της Ζωσιμαίας Δημόσιας Κεντρικής Ιστορικής Βιβλιοθήκης Ιωαννίνων σχ. έτους 2021-22*. Ανακτήθηκε από <https://web.facebook.com/Ζωσιμαία-Δημόσια-Κεντρική-Ιστορική-Βιβλιοθήκη-Ιωαννίνων-120736768080440/> (τελευταία προσπέλαση 15/1/2022).

³⁸⁹ Δημόσια Ιστορική Βιβλιοθήκη Ανδρίτσαινας «Νικολοπούλειο» (2021, 26 Νοεμβρίου). *Συμμετοχή σε Διεθνές Συνέδριο*. Ανακτήθηκε από www.andritsainalibrary.gr/η-δημοσια-ιστορικη-βιβλιοθηκη-ανδρι/ (τελευταία προσπέλαση, 5/1/2022).

³⁸⁹ ΔΣ ΕΕΒΕΠ (2021, 11 Ιουνίου). *4ο Συνέδριο Δημοτικών και Δημοσίων Βιβλιοθηκών, 20-22 Ιανουαρίου 2022*. Ανακτήθηκε από <https://www.eebep.gr/3395-2/> (τελευταία προσπέλαση, 5/1/2022).

³⁹⁰ Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Μυτιλήνης (2021, 3 Νοεμβρίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/mytilenelibrary/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

³⁹¹ Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας (2022, 31 Ιανουαρίου). *Εφευρέτες Ιδεών Τέχνης, Διαδικτυακό εργαστήριο για παιδιά*. Ανακτήθηκε από <https://www.libver.gr/εφευρέτες-ιδεών-τέχνης-διαδικτυακό-ε/> (τελευταία προσπέλαση 1/2/2022)· Δημόσια Ιστορική Βιβλιοθήκη Ανδρίτσαινας «Νικολοπούλειο» (2022, 3 Ιανουαρίου). *Η Δημόσια Ιστορική Βιβλιοθήκη Ανδρίτσαινας Συνεχίζει να Καινοτομεί Stream*. Ανακτήθηκε από www.andritsainalibrary.gr/η-δημοσια-ιστορικη-βιβλιοθηκη-ανδρι/ (τελευταία προσπέλαση, 5/1/2022).

Εκπαιδευτικό Πρόγραμμα στο πλαίσιο των μαθητικών εορτασμών του 1821 «*Το αποτύπωμα του 1821 στο Ταλάντι και στη Λοκρίδα* της Περιφερειακής Διεύθυνσης Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Στερεάς Ελλάδας με παράλληλη έκθεση βιβλιογραφικών τεκμηρίων & ειδικής συλλογής κούκλας στο νέο αναγνωστήριο της βιβλιοθήκης», που άρχισε διαδικτυακά τον Απρίλιο του 2021, και συνεχίστηκε διά ζώσης με την άρση της αναστολής λειτουργίας των βιβλιοθηκών για το κοινό.³⁹²

Ενισχύθηκαν ψηφιακά αποθετήρια και παρατηρήθηκαν προσπάθειες εκσυγχρονισμού των υπηρεσιών δανεισμού.³⁹³ Συνεχίστηκε η παραλαβή επιστροφών βιβλίων με ραντεβού.³⁹⁴ Εδραιώθηκε ο θεσμός της ανταλλακτικής βιβλιοθήκης στο Ρέθυμνο.³⁹⁵ Συνεχίστηκαν σε κάποιες βιβλιοθήκες μέτρα ανέπαφης επιστροφής δανεισμένου υλικού,³⁹⁶ εκτεταμένες παρέμειναν οι καραντίνες βιβλίων ενώ η Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Λάρισας, που υιοθέτησε ειδικό καινοτόμο σύστημα απολύμανσης, επισημαίνει Λόγω των μέτρων που ανέστειλαν λειτουργία της βιβλιοθήκης για το κοινό καθώς και το γενικότερο κλίμα που δημιουργήθηκε το 2020 μειώθηκε ο αριθμός των τεκμηρίων που δανείστηκαν. Συγκεκριμένα το 2019 δανείστηκαν 34.000 τεκμήρια ενώ το 2020 μόλις 19.000. Αντίστοιχη μείωση παρατηρήθηκε και στον αριθμό των νέων μελών της βιβλιοθήκης που ενώ το 2019 ήταν 1.100 άτομα το 2020 ήταν μόλις 530.³⁹⁷

³⁹² Αιάντειος Δημόσια Βιβλιοθήκη Αταλάντης (2021, 13 Δεκεμβρίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/atalanti.library/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 5/1/2022).

³⁹³ Αιάντειος Δημόσια Βιβλιοθήκη Αταλάντης (2021, 14 Ιουνίου). Χρήση το αυτοματοποιημένο σύστημα Koha. Ανακτήθηκε από <https://vivl-atalant.fth.sch.gr/επαναλειτουργία-αναγνωστηρίων-και-κ/> (τελευταία προσπέλαση 2/11/2021). Δημόσια Ιστορική Βιβλιοθήκη Ζαγοράς (2021, 22 Νοεμβρίου). Ανακτήθηκε από <https://web.facebook.com/Δημόσια-Ιστορική-Βιβλιοθήκη-Ζαγοράς-540406112654774/> (τελευταία προσπέλαση 2 Ιανουαρίου 2021).

³⁹⁴ (χ.σ.). (2021, 4 Ιουνίου). Οι Λαρισαίοι δανείστηκαν 20 χιλιάδες βιβλία, την περίοδο της καραντίνας από τη Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Λάρισα. *Ελευθερία με την ευθύνη του Πρώτου webedition*. Ανακτήθηκε από <https://www.eleftheria.gr/πολιτισμός/item/290510-οι-λαρισαίοι-δανείστηκαν-20-χιλιάδες-βιβλία.html> (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

³⁹⁵ Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου (2021, 8 Δεκεμβρίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/dimbibl.rethimno/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 5/1/2022). Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου (2021, 9 Δεκεμβρίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/dimbibl.rethimno/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 5/1/2022). Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου (2021, 13 Δεκεμβρίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/dimbibl.rethimno/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 5/1/2022). Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου (2021, 14 Δεκεμβρίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/dimbibl.rethimno/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 5/1/2022).

³⁹⁶ Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κιλκίς (2021, 24 Μαΐου). Σταδιακή επαναλειτουργία της Βιβλιοθήκης. Ανακτήθηκε από <https://vivl-kilkis.kil.sch.gr/επαναλειτουργία/> (τελευταία προσπέλαση 2/11/2021). Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κιλκίς (2020, 3 Ιουνίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/LibraryKilkis/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

³⁹⁷ Μ. Κ. (2021, 31 Ιανουαρίου). Προσαρμογή στις ανάγκες λόγω πανδημίας, Σύστημα «έξυπνης» απολύμανσης των βιβλίων στη Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Λάρισας. Ανακτήθηκε από <https://www.larissanet.gr/2021/01/31/systima-exypnis-apolymanisis-ton-vivlion-sti-dimosia-kentriki-vivliothiki-larissas/> (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

Συστηματικό μέτρο που έλαβαν στο διάστημα αυτό κάποιες βιβλιοθήκες είναι η διευκόλυνση μακροχρόνιου δανεισμού έξυπνων συσκευών.³⁹⁸

Τα Αναγνωστήρια από τον Ιούνιο του 2021 επαναλειτουργήσαν³⁹⁹ και τον Σεπτέμβριο του 2021 εγκαινιάστηκε το υπαίθριο αναγνωστήριο στη βιβλιοθήκη Βέροιας.

Το πρωτοποριακό υπαίθριο και θερμαινόμενο αναγνωστήριο/πολυώροος εκδηλώσεων που διαμόρφωσε εγκαινιάστηκε τον Σεπτέμβριο του 2021. Σχετική ανακοίνωση στον επίσημο λογαριασμό στο Facebook της βιβλιοθήκης ανέφερε τα ακόλουθα:

«ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΕΡΟΙΑΣ, 6 Σεπτεμβρίου 2021
Με μεγάλη χαρά σας ενημερώνουμε για το ΝΕΟ ΥΠΑΙΘΡΙΟ ΑΝΑΓΝΩΣΤΗΡΙΟ, έναν ολοκαίνουργιο χώρο που δημιουργήσαμε στην πίσω αυλή της Δημόσιας Κεντρικής Βιβλιοθήκης της Βέροιας. Ο χώρος αυτός έρχεται να ανταποκριθεί στις καινούργιες συνθήκες, που περιορίζουν σημαντικά την παρουσία κόσμου σε κλειστούς χώρους πάντα με στόχο την καλύτερη εξυπηρέτηση των αναγνωστών μας».⁴⁰⁰

Η Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Μυτιλήνης αξιοποίησε τη βεράντα της στην είσοδο της βιβλιοθήκης για να διαμορφώσει ένα πρόχειρο υπαίθριο αναγνωστήριο. Στις 25 Μαΐου 2021, η βιβλιοθήκη στον λογαριασμό της στο Facebook έκανε την ακόλουθη ανάρτηση για την ενημέρωση των ερευνητών:

«Τα αναγνωστήρια των Δημοσίων βιβλιοθηκών παραμένουν κλειστά, ωστόσο οι ερευνητές εξυπηρετούνται κανονικά σε εξωτερικό χώρο της βιβλιοθήκης μας κατόπιν συνεννόησης με το προσωπικό της βιβλιοθήκης και τηρώντας όλα τα μέτρα προστασίας».⁴⁰¹

5. Συζήτηση

5.1. Τα αποτελέσματα του θεσμικού πλαισίου για τη λειτουργία των βιβλιοθηκών κατά την πανδημία

Το νέο θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας των Δημοσίων Βιβλιοθηκών όπως διαμορφώνεται στις 10 Μαρτίου 2020:

³⁹⁸ Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κυκλίας (2021, 23 Νοεμβρίου)..Ανακτήθηκε από <https://vivil-kilkis.kil.sch.gr/δανεισμος-εξυπνων-συσκευων/> (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

³⁹⁹ Δημόσια Βιβλιοθήκη Μήθυνας (2020, 3 Ιουνίου). Ανακτήθηκε από <https://web.facebook.com/argyres.eptaliotes> (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

⁴⁰⁰ Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας. (2021, 6 Σεπτεμβρίου). Νέο Υπαίθριο Αναγνωστήριο. Ανακτήθηκε από <https://web.facebook.com/libveria/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

⁴⁰¹ Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Μυτιλήνης (2021, 25 Μαΐου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/mytilenelibrary/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

- Αποσκοπεί στον περιορισμό της διάδοσης του ιού που προκάλεσε την πανδημία
- Θεσμοθετεί την αναστολή της παροχής υπηρεσιών προς το κοινό στους φυσικούς χώρους των βιβλιοθηκών.
- Μειώνει τις υπηρεσίες που προσφέρουν οι βιβλιοθήκες και τις «εργατοώρες» που χρειάζονται, δηλαδή λύνει ή βελτιώνει το πρόβλημα της υποστελέχωσης.
- Επιτυγχάνει άμεσα την «ικανοποίηση» των διοικητικά υπευθύνων και των βιβλιοθηκονόμων, καθώς τους δίνει τη δυνατότητα να λύσουν χρόνια προβλήματα: «Όσο η βιβλιοθήκη παρέμεινε κλειστή για το κοινό, το προσωπικό πραγματοποίησε εργασίες που είναι δύσκολο να γίνουν με την παρουσία κοινού. [...] Αγαπητά μέλη της βιβλιοθήκης σας ενημερώνω πώς για τον εκσυγχρονισμό και την ανάπτυξη της βιβλιοθήκης του τόπου μας εγκρίθηκαν 190.000 ευρώ. Πρόκειται για ένα πρότζεκτ που δουλέψαμε, αιτηθήκαμε και διεκδικήσαμε κατά τη διάρκεια της καραντίνας».⁴⁰²
- Έχει πιθανά μακροχρόνια αποτελέσματα: π.χ. έργα ψηφιοποίησης μπορεί να μειώσουν σε μόνιμη βάση τις ανάγκες σε προσωπικό.

Η περίοδος της πανδημίας, λόγω των ειδικών συνθηκών εγκλεισμού και αναστολής της παροχής υπηρεσιών στο κοινό που δημιουργήσε, προσέφερε περισσότερο χρόνο στο προσωπικό των βιβλιοθηκών για ανακαινίσεις, νεωτερισμούς και εκσυγχρονισμό του λογισμικού. Το λογισμικό τους εκσυγχρόνισαν κατά το διάστημα της πανδημίας μία σειρά από βιβλιοθήκες και με τον τρόπο αυτό μείωσαν τον απαραίτητο χρόνο εργασίας και προσέφεραν νέες και εύχρηστες υπηρεσίες στους χρήστες τους: Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ελευθερούπολης, Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Μυτιλήνης, Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Λεβαδείας.

5.2. Οι καινοτομίες παρεμποδίζουν τις αναμενόμενες αλλαγές από το θεσμικό πλαίσιο

Το νέο θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας των Δημοσίων Βιβλιοθηκών όπως διαμορφώθηκε στις 10 Μαρτίου 2020:

- Αποσκοπεί στον περιορισμό της διάδοσης του ιού που προκάλεσε την πανδημία
- Θεσμοθετεί την αναστολή της παροχής υπηρεσιών προς το κοινό στους φυσικούς χώρους των βιβλιοθηκών, όπως ο δανεισμός και η λειτουργία αναγνωστηρίων.

⁴⁰² Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Μυτιλήνης (2020, 1 Ιουνίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/mytilenelibrary/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

- Σε κάποιες βιβλιοθήκες που καινοτομούν, η καινοτομία «στέκεται εμπόδιο» στο να επιφέρει «αλλαγή» ο νόμος, π.χ. διακοπή δανεισμών.

Η Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Μυτιλήνης: «*Βάσει νόμου οι δημόσιες υπηρεσίες εξυπηρετούν μόνο επείγουσες περιπτώσεις, γνωρίζοντας όμως ότι τα βιβλία για πολλούς συμπολίτες μας αποτελούν τη μοναδική συντροφιά και διέξοδο στις δύσκολες ημέρες που διανύουμε, η βιβλιοθήκη μας δεν έκλεισε ούτε μια μέρα για το κοινό, λειτουργώντας μόνο με ραντεβού και παραλαβή των βιβλίων σε εξωτερικό χώρο της βιβλιοθήκης*».⁴⁰³

«*Οι πόρτες ήταν κλειστές αλλά ουσιαστικά εμείς εξυπηρετούσαμε κόσμο κανονικά. Μπορούσαν με ραντεβού να μας πούνε ποια βιβλία θέλουνε και να έρθουν να τα παραλάβουν σε εξωτερικό χώρο της βιβλιοθήκης χωρίς να έχουν πρόσβαση σε ράφια. Δανείσαμε έναν αρκετά μεγάλο αριθμό βιβλίων όλο αυτό το διάστημα*».⁴⁰⁴

Η γενικευμένη πρακτική είναι η παράταση της προθεσμίας επιστροφής των δανεισμένων τεκμηρίων μέχρι το άνοιγμα των βιβλιοθηκών για το κοινό. Κάποιες βιβλιοθήκες καινοτόμησαν, στις 10 Μαρτίου 2020, η Δημόσια Κεντρική Ιστορική Βιβλιοθήκη Σάμου τοποθέτησε στον στεγασμένο προθάλαμο της εισόδου βιβλία για τους χρήστες της. Στις 24 Απριλίου 2020 η Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου και η Κοινωνική Υπηρεσία του Δήμου Ρεθύμνου, θέτουν σε εφαρμογή τρεις ωφέλιμες και αποτελεσματικές δράσεις:

- την κατ' οίκον παράδοση βιβλίων σε άτομα ευπαθών ομάδων,
- τη δημιουργία ελεύθερης ανταλλακτικής βιβλιοθήκης «Οι φιλαναγνώστες μπορούν επίσης να συμπληρώσουν τον αριθμό των διατιθέμενων βιβλίων, προσφέροντας δικά τους που έχουν ήδη διαβάσει κι επιθυμούν να τα μοιραστούν με συμπολίτες. Κατ' αυτόν τον τρόπο θα λειτουργήσει, με την ευγενική συνδρομή όλων μας, μια ελεύθερη ανταλλακτική βιβλιοθήκη».⁴⁰⁵
- τη διάθεση βιβλίων σε εξωτερικό στεγασμένο χώρο της βιβλιοθήκης

«Για τις παραπάνω δράσεις θα τηρούνται όλοι οι ενδεδειγμένοι όροι υγιεινής για την ασφάλεια των χρηστών – συμπολιτών μας, (γάντια, αντισηπτικό, κ.λπ.). [...] Φιλοδοξία όλων μας είναι, και μετά την επιστροφή στην κανονικότητα, οι δράσεις αυτές να

⁴⁰³ Newsroom (2021, 22 Ιανουαρίου). Με «Click away» λειτουργεί η Δημόσια Βιβλιοθήκη Μυτιλήνης. Ανακτήθηκε από <https://nealesvou.gr/me-click-away-leitoyrgei-i-dimosia-vivliothiki-mytlinis/> (τελευταία προσπέλαση, 22/1/2022).

⁴⁰⁴ Emprosnet (2021, 26 Μαΐου). Η Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Μυτιλήνης, Ένα διαμάντι γνώσης στην καρδιά της Μυτιλήνης [Vid]. Ανακτήθηκε από <https://www.emprosnet.gr/politismos/ena-diamanti-gnosis-sti-kardia-tis-mytlinis-vid?fbclid=IwAR2lukeKCVrk1CGIZ3kodKwNhxtzo3q3FR4ZlBvnQsutqC-P19Qwqeto72g> (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

⁴⁰⁵ Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου (2020, 14 Απριλίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/dimbibl.rethimno/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

παραμείνουν ενεργές και να συνδράμουν στην προαγωγή του πολιτισμού στον τόπο μας».⁴⁰⁶

Την πρακτική του δανεισμού με «Click away» υιοθέτησαν η Δημόσια Ιστορική Βιβλιοθήκη Ζαγοράς, η Δημόσια Βιβλιοθήκη Μηθύμνης, η Δημόσια Βιβλιοθήκη Αμφίκλειας, η Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου, Αιάντειος Δημόσια Βιβλιοθήκη Αταλάντης, η Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Μυτιλήνης από τις αρχές Νοεμβρίου 2020 με την έναρξη της δεύτερης καραντίνας.

Νέα καινοτομία στον δανεισμό βιβλίων υιοθέτησε η Δημόσια Βιβλιοθήκη Μηθύμνης, στις 19 Δεκεμβρίου 2021, ανακοίνωσε ότι διέθετε δικό της «χριστουγεννιάτικο σπιτάκι» από όπου μπορούσε να γίνεται δανεισμός βιβλίων:

«Από σήμερα και μέχρι και τις 2/1/22 μπορείτε να μας βρείτε και σε ένα από τα Χριστουγεννιάτικα σπιτάκια στο κεντρικό πάρκινγκ του Μολύβου. Μπορείτε να δανειστείτε ότι βιβλίο θέλετε να σας κρατήσει συντροφιά τις γιορτές και να το επιστρέψετε όταν το διαβάσετε στο κεντρικό κτίριο της βιβλιοθήκης».⁴⁰⁷

Το μέτρο μοιάζει να έχει θετική υποδοχή καθώς δέχτηκε 67 like ως αντίδραση των χρηστών. Ο δανεισμός γίνεται σε εξωτερικό χώρο, στο πάρκινγκ του Μολύβου, και είναι εξίσου σημαντικό ότι δεν υπάρχει δέσμευση στην προθεσμία επιστροφής των βιβλίων.⁴⁰⁸ Σημειώνουμε ότι το πάρκινγκ βρίσκεται περίπου 500 μέτρα από το λιμάνι της Μήθυμνας/Μολύβου και η παραθαλάσσια διαδρομή για να φτάσει κάποιος στο πάρκινγκ προσφέρεται για την πολυσύχναστη απογευματινή βόλτα των κατοίκων και των επισκεπτών, που έχουν τη δυνατότητα από εκεί να θαυμάσουν το ηλιοβασίλεμα του Μολύβου.⁴⁰⁹ Από έρευνα στις ΗΠΑ παρατηρήθηκε ότι οι δημόσιες βιβλιοθήκες που εξυπηρετούν πληθυσμούς κάτω των 25.000 κατοίκων ή/και αγροτικές περιοχές σπάνια προβάλλονται στα μέσα μαζικής ενημέρωσης. Στην πανδημία το 2020 οι βιβλιοθήκες αυτές ήταν οι πρώτες που προσέφεραν υπηρεσίες. Σε πολλές περιπτώσεις, συνεχίζουν να ξεπερνούν τις μεγάλες, αστικές βιβλιοθήκες στην παροχή πρόσβασης στις κοινότητές τους.⁴¹⁰

⁴⁰⁶ Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου (2020, 14 Απριλίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/dimbibl.rethimno/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

⁴⁰⁷ Δημόσια Βιβλιοθήκη Μήθυμνας (2021, 19 Δεκεμβρίου). Ανακτήθηκε από <https://web.facebook.com/argyres.ephtaliotes> (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

⁴⁰⁸ Op.cit.

⁴⁰⁹ Google Maps (2022). Μόλυβος. Ανακτήθηκε από <https://www.google.gr/maps/dir/39.3691684,26.1695744/Μήθυμνα/@39.3684,26.1700437,496m/data=!3m1!1e3!4m8!4m7!1m0!1m5!1m1!1s0x14...> (τελευταία προσπέλαση, 5/1/2022). Μπίμπαση, Ε. (2019, 9 Αυγούστου). *5+1 πράγματα που πρέπει να κάνετε κατά την επίσκεψή σας στον Μόλυβο*. Ανακτήθηκε από <https://travelshare.gr/51-pragmata-poy-prepei-na-kanete-kata-ti/> (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

⁴¹⁰ Chase, S. (2021). Innovative lessons from our small and rural public libraries. *Journal of Library Administration*, 61(2), 237-243.

Στη Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας με την αναστολή της λειτουργίας προς το κοινό η ζήτηση δανεισμού αυξήθηκε κατακόρυφα. Πριν το κλείσιμο πραγματοποίησε 1.152 δανεισμούς βιβλίων μέσα σε λίγες μόνο ώρες. Η βιβλιοθήκη χρησιμοποίησε εταιρεία ταχυμεταφορών ως χορηγό και έδινε δωρεάν τα βιβλία κατ' οίκον. Καθώς η ζήτηση προς την εταιρεία ταχυμεταφορών αυξήθηκε και δεν μπορούσε να εξυπηρετήσει η μεταφορά των βιβλίων γινόταν μέσω της υπηρεσίας delivery ενός τοπικού Σούπερ Μάρκετ. Ο δανεισμός γινόταν μέσα από τον ηλεκτρονικό κατάλογο αυτόματα ή τηλεφωνικά. Η IFLA επαίνεσε την προσπάθεια, όπως είδαμε παραπάνω.

5.3. Κυτίο/ειδικός χώρος ανέπαφης επιστροφής δανεισμένων τεκμηρίων

Ειδικά κουτιά στην είσοδο των βιβλιοθηκών προορίζονταν για την ανέπαφη παράδοση των βιβλίων στις δύο πρώτες βιβλιοθήκες και στην τελευταία αναφέρεται ειδικά διαμορφωμένος χώρος για την επιστροφή των βιβλίων. Αναφέρεται η εφαρμογή τους στις ακόλουθες βιβλιοθήκες:

- Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ελευθερούπολης⁴¹¹
- Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κιλκίς⁴¹²
- Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας.⁴¹³

5.4. Υπαίθρια αναγνωστήρια

Η Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας στις 20/12/2020 αναφέρει ότι το υπαίθριο αναγνωστήριο της, μία πρακτική που όπως είδαμε εφαρμόζεται ως καινοτομία στο εξωτερικό. Το πρωτοποριακό υπαίθριο, με τέντες και θερμαινόμενο αναγνωστήριο/πολυχώρος εκδηλώσεων, που διαμόρφωσε η βιβλιοθήκη, εγκαινιάστηκε τον Σεπτέμβριο του 2021 με δυνατότητα χρήσης όλες τις εποχές και όλες τις καιρικές συνθήκες.

Για να διαμορφωθεί το αναγνωστήριο χρησιμοποιήθηκε η πίσω αυλή και χρειάστηκε χρόνος για να ολοκληρωθεί το έργο. Τον Δεκέμβριο του 2020 αναφέρεται ως σχεδόν έτοιμο

⁴¹¹ Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ελευθερούπολης. (2020, 20 Μαΐου). Επιστροφή βιβλίων. Ανακτήθηκε από <https://vivl-elefth.kav.sch.gr/νέα-εκδηλώσεις/επιστροφή-βιβλίων/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

⁴¹² Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κιλκίς (2020, 11 Ιουνίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/LibraryKilkis?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

⁴¹³ Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας. (2021, 24 Μαρτίου). Ανακτήθηκε από <https://web.facebook.com/libveria/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

και εγκαινιάζεται περίπου 9 μήνες μετά. Στο σύνολό του μπορεί να έφτασε ή και να ξεπέρασε τον ένα χρόνο. Στη βιβλιοθήκη υπάρχουν οι κατάλληλες υποδομές π.χ. υπάρχει η πίσω αυλή χωρίς διαμόρφωση. Η προετοιμασία της υλικοτεχνικής υποδομής στην περίπτωση αυτή καθυστερεί την εφαρμογή της καινοτομίας. Και σε κάποιο βαθμό οι υποδομές που υπάρχουν π.χ. τα τετραγωνικά της αυλής, διαμορφώνουν σε ένα βαθμό και τις δυνατότητες και τη δυναμική υποδοχής κοινού του καινοτόμου αναγνωστήριου.

Το υπαίθριο αναγνωστήριο στη βεράντα της Δημόσιας Κεντρικής Βιβλιοθήκης Μυτιλήνης βασίστηκε σε υλικοτεχνικές υποδομές που προυπήρχαν, μία βεράντα που είχε διαμορφωθεί αρκετές δεκαετίες πριν καλά συντηρημένη, ένα παλιό τραπέζι και ένα παλιό παγκάκι.⁴¹⁴ Η καινοτομία στην περίπτωση αυτή απαίτησε υποδομές αλλά όχι απαραίτητα οικονομική ρευστότητα και χρόνο προετοιμασίας.

Σε κάθε περίπτωση τα υπαίθρια αναγνωστήρια είναι μία πρόκληση για το μέλλον των βιβλιοθηκών και η πανδημία υποβοήθησε την αμεσότερη εισαγωγή τους στον ελλαδικό χώρο. Ενώ είναι βέβαιο ότι στην περίπτωση της Δημόσιας Κεντρικής Βιβλιοθήκης Βέροιας ο χώρος έχει πολλά να προσφέρει ως μία λειτουργική προέκταση της βιβλιοθήκης και μελλοντικά.

5.5. Καινοτομίες στα υγειονομικά μέτρα προστασίας

Η Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Λάρισας στις 14 Οκτωβρίου 2020 ανακοίνωσε μία σειρά από μέτρα για την προστασία από την πανδημία χρησιμοποιώντας την τεχνολογία:

- Τα βιβλία που επιστρέφονταν απολυμαίνονταν με τη χρήση ειδικού θαλάμου απολύμανσης. Το μηχάνημα λειτούργησε από τον Αύγουστο του 2020 στη βιβλιοθήκη και υπόσχεται την αποφυγή κάθε πιθανότητας επιβίωσης κορωνοϊών και άλλων επικίνδυνων βακτηρίων και μικροβίων. Η πατέντα ανήκει σε επιχείρηση της Λάρισας. Έχει τη δυνατότητα να απολυμαίνει έως και 100 βιβλία σε διάστημα 25 λεπτών με τη χρήση υπεριώδους ακτινοβολίας και θερμοκρασίας.
- Στο αναγνωστήριο τοποθετήθηκε συσκευή αποστείρωσης αέρα για την εξουδετέρωση βακτηρίων και ιών.
- Στην είσοδο τοποθετήθηκε αυτόματη επιδαπέδια συσκευή θερμομέτρησης με κάμερα.

⁴¹⁴ Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Μυτιλήνης (2021, 25 Μαΐου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/mytilenelibrary/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

- Χρησιμοποίησε τακτικές απολυμάνσεις μικροβιοκτονίες.
- Επίσης, η Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας δηλώνει στις 8 Ιουλίου 2020 ότι οι χρήστες κρατούν τις αποστάσεις με τρόπο δημιουργικό με αυτοκόλλητα δαπέδου που εμπνεύστηκαν ειδικά για τη βιβλιοθήκη και έχουν διακοσμηθεί με σχέδια και έχουν αποσπάσματα βιβλίων.⁴¹⁵

5.6. Ο ψηφιακός μετασχηματισμός των δράσεων και οι υβριδικές δράσεις

Στην Α΄ φάση έγιναν προσπάθειες κάλυψης των αναγκών του κοινού με υποκατάσταση της διά ζώσης λειτουργίας με τις δυνατότητες που παρέχει η ψηφιοεπικοινωνιακή τεχνολογία.

- Προτάσεις για διαδικτυακές δράσεις (μουσεία, θέατρα, βιβλία, ταινίες κ.ά.)
- Διαδικτυακά εργαστήρια πληροφοριακής παιδείας
- Πληροφόρηση για την πανδημία και τον νέο ιό. Παραμύθια για τον κορωνοϊό για την ενημέρωση των παιδιών.
- Διαδικτυακό κουκλοθέατρο
- Εορτασμοί
- Εποχικά εργαστήρια
- Διαδικτυακό παζλ από συλλογές φωτογραφιών στην ελληνική και την αγγλική.

Αξιόλογη υπήρξε η συμβολή του Δικτύου Ελληνικών Βιβλιοθηκών, υπό την αιγίδα της ΕΒΕ, στο οποίο συμμετέχει περίπου το 78% των Δημοσίων Βιβλιοθηκών της Ελλάδας. Ενδεικτικά αναφέρεται το πρόγραμμα για παιδιά «Αλλάζω Σελίδα» που ήταν προγραμματισμένο για υλοποίηση στις βιβλιοθήκες και μετατράπηκε άμεσα για υλοποίηση στο σπίτι και παρουσιάστηκε διαδικτυακά από τις Δημόσιες Βιβλιοθήκες που συμμετέχουν στο δίκτυο όπως η Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κιλκίς,⁴¹⁶ η Παπαχαραλάμπειος Δημόσια Βιβλιοθήκη Ναυπάκτου,⁴¹⁷ η Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Λαμίας,⁴¹⁸ Δημόσια Κεντρική

⁴¹⁵ Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας. (2020, 8 Ιουλίου). Ανακτήθηκε από <https://web.facebook.com/libveria/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

⁴¹⁶ Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κιλκίς (2020, 3 Απριλίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/LibraryKilkis?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

⁴¹⁷ Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ναυπάκτου «Παπαχαραλάμπειος» (2020, 6 Απριλίου). *Αλλάζω Σελίδα... από τη Βιβλιοθήκη στο Σπίτι*. Ανακτήθηκε από <https://web.facebook.com/bibliotheke.naupaktou> (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

⁴¹⁸ Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Λαμίας (2020, 8 Απριλίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/vivlamias/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

Βιβλιοθήκη Καλαμάτας,⁴¹⁹ η Δημόσια Βιβλιοθήκη Κόνιτσας.⁴²⁰

Την τελευταία περίοδο επαναλειτουργίας των βιβλιοθηκών παγιώθηκαν δράσεις υβριδικές ή προετοιμασμένες έτσι ώστε να μπορούν να λειτουργήσουν και διά ζώσης και διαδικτυακά. Χαρακτηριστικά αναφέρεται: «Η νέα σχολική χρονιά ξεκινά και τα εκπαιδευτικά προγράμματα της Δημόσιας Ιστορικής Βιβλιοθήκης της Ανδρίτσαινας θα ανακοινωθούν πολύ σύντομα, προσαρμοσμένα στις νέες συνθήκες της εποχής του κορωνοϊού, διά ζώσης ή διαδικτυακά ή συνδυασμός αυτών».⁴²¹

5.7. Πρωτότυπες συλλογικές και κοινωνικές δράσεις βιβλιοθηκών

«Για τον εορτασμό της Παγκόσμιας Ημέρας Ποίησης το 2020 τα μέλη της Λέσχης Ανάγνωσης Αταλάντης της Αιαντείου Δημόσιας Βιβλιοθήκης Αταλάντης ανέλαβαν την αντιγραφή ποιημάτων σε χάρτινες σακούλες, που μοιράστηκαν στους φούρνους της Αταλάντης. Έτσι μαζί με το ψωμί που ήταν μέσα σε χάρτινη σακούλα ο καθένας έπαιρνε και το ποίημά του!!»⁴²²

Τον Απρίλιο του 2020, η Δημόσια Κεντρική Ιστορική Βιβλιοθήκη Κέρκυρας και το Τμήμα της Corfu Tech Lab με το 1ο Γυμνάσιο Κέρκυρας δραστηριοποιήθηκαν στην παραγωγή 60 προστατευτικών υγειονομικών ασπίδων στο πλαίσιο της πανεθνικής πρωτοβουλίας της εθελοντικής ομάδας «Hellas COVID-19 3D Printing Supplies». Το εγχείρημα εντάχθηκε στην προσπάθεια «ενίσχυσης και στήριξης του Εθνικού Συστήματος υγείας» κατά τη διάρκεια της πανδημίας. Στόχος της συγκεκριμένης προσπάθειας ήταν η κοινωνική συνεισφορά, μέσω της εξωστρέφειας, θεωρώντας πως, σε περιόδους εκτάκτων αναγκών, η συνεργασία αποτελεί ακόμη πιο επιτακτική ανάγκη και μπορεί να αποδώσει καρπούς ωφέλιμους σε πολλαπλά επίπεδα.⁴²³

Η τοπική παραδοσιακή μαγειρική και τα τοπικά προϊόντα είναι μέρος του τοπικού πολιτισμού; Η Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας διαθέτει ειδικό χώρο μαγειρικής για σεμινάρια μαγειρικής και ζαχαροπλαστικής.

⁴¹⁹ Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Καλαμάτας (2020, 29 Μαρτίου). Αλλάζουμε Σελίδα... από τη βιβλιοθήκη? Στο σπίτι. Ανακτήθηκε από <http://vivlkkal.mes.sch.gr/website/?p=1082> (τελευταία προσπέλαση 2/11/2021).

⁴²⁰ Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας (2020, 6 Απριλίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/konlibrary/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

⁴²¹ Δημόσια Ιστορική Βιβλιοθήκη Ανδρίτσαινας «Νικολοπούλειο» (2021, 26 Νοεμβρίου). *Η Δημόσια Ιστορική Βιβλιοθήκη Ανδρίτσαινας σε δημιουργική, πρωτοπόρα και καινοτόμα τροχιά*. Ανακτήθηκε από www.andritsainalibrary.gr/η-δημοσια-ιστορικη-βιβλιοθηκη-ανδρι/ (τελευταία προσπέλαση, 5/1/2021).

⁴²² Αιάντειος Δημόσια Βιβλιοθήκη Αταλάντης (2020, 21 Μαρτίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/atalanti.library/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 5/1/2022).

⁴²³ Δημόσια Κεντρική Ιστορική Βιβλιοθήκη Κέρκυρας (2020, 18 Απριλίου). Ανακτήθηκε από <http://corfulibrary.gr/el/kerkyra-bibliothiki-ekdiloseis/kerkyra-bibliothiki-ekdiloseis-library-corfu/207-syen.html> (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

Παράλληλα, οι τοπικές καλλιέργειες οφείλουν να απασχολούν τις Δημόσιες Βιβλιοθήκες; Στη Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Λάρισας, στις 15 Ιουλίου 2020 πραγματοποιήθηκε εκπαιδευτικό πρόγραμμα με τίτλο «Φυσιολάτρες εν δράσει? Λαχανόκηπος τσέπης». Με βάση το βιβλίο «Στον λαχανόκηπο με τον παππού και τη γιαγιά» της Gerda Muller και με βιωματικές εκπαιδευτικές δραστηριότητες οι μικροί φίλοι της βιβλιοθήκης απέκτησαν γνώσεις για την κηπουρική και γνώρισαν τις οικογένειες των λαχανικών, κατασκεύασαν έναν μικρό λαχανόκηπο με ανακυκλώσιμα υλικά και φύτεψαν λαχανικά και αρωματικά φυτά». ⁴²⁴ Παρόμοιο εργαστήριο στη Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Μυτιλήνης εμψυχώνει «η εκπαιδευτικός κα Νάκα που είχε μεταδώσει στα παιδιά μέσα από τον λαχανόκηπό της [...] γνώσεις για την κηπουρική και την ανάπτυξη των φυτών». ⁴²⁵ Υπενθυμίζουμε ότι στην Εσθονία, η Κεντρική Βιβλιοθήκη του Ταλίν «εστίασε στην κηπουρική και μία από τις καινοτόμες νεότερες υπηρεσίες της βιβλιοθήκης είναι ο δανεισμός σπόρων και σύντομα θα δανείζουμε εργαλεία για την κηπουρική». ⁴²⁶

5.8. Καινοτομίες για την οικονομική στήριξη των χρηστών

Στις 11 Μαΐου 2020, η Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας ανακοίνωσε ότι το Κέντρο Στήριξης Επιχειρηματικότητας ετοίμασε πλατφόρμα επιχειρηματικότητας για διαδικτυακά μαθήματα υποστήριξης και καθοδήγησης για την ανάπτυξη επιχειρηματικών ιδεών με συμβουλευτικό χαρακτήρα.

Στις 18 Μαΐου 2020, η Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας, στο πλαίσιο υλοποίησης των δράσεων του έργου “Business Clubs”, ξεκίνησε την πιλοτική λειτουργία του Κέντρου Στήριξης Επιχειρηματικότητας. Η Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Λεβαδείας δήλωσε:

«Δε θα μπορούσαμε να μην ανταποκριθούμε στη διπλή πρόκληση της εποχής: την υγειονομική κρίση και την ανεργία! Με μεγάλη υπευθυνότητα ενεργοποιήσαμε την υπηρεσία μας Αναζήτηση Εργασίας με Αρωγό τη Βιβλιοθήκη και στο διαδικτυακό περιβάλλον εν μέσω καραντίνας. Οι Βιβλιοθήκες δεν μπορούν παρά να είναι πάντα δίπλα

⁴²⁴ Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Λάρισας (2020, 16 Ιουλίου). *Φυσιολάτρες εν δράσει? Λαχανόκηπος τσέπης*. Ανακτήθηκε από <http://vivi-laris.lar.sch.gr/?p=15208> (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

⁴²⁵ Emprosnet (2021, 26 Μαΐου). *Η Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Μυτιλήνης, Ένα διαμάντι γνώσης στην καρδιά της Μυτιλήνης [Vid]*. Ανακτήθηκε από <https://www.emprosnet.gr/politismos/ena-diamanti-gnosis-sti-kardia-tis-mytlinis-vid?fbclid=IwAR2lukeKCVRk1CGIZ3kodKwNhxtzo3q3FR4ZlBvnQsutqC-P19Qwqeto72g> (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

⁴²⁶ EIFL (2021, 16 June). Jamming about public library innovation. Ανακτήθηκε από <https://www.eifl.net/blogs/jamming-about-public-library-innovation> (τελευταία προσπέλαση 7/1/2022).

στον πολίτη και στις ανάγκες του, υπό οποιεσδήποτε συνθήκες!»⁵¹⁸

Η IFLA, όπως είδαμε, δημοσίευσε στην επίσημη ιστοσελίδα της την καινοτομία της Δημόσιας Κεντρικής Βιβλιοθήκης Λεβαδείας.

5.9. Η ομαδική εργασία

Η υπεύθυνη της Δημόσιας Κεντρικής Βιβλιοθήκης Μυτιλήνης στις 27 Σεπτεμβρίου 2020 γράφει: «τα σχολεία του Παπάδου Γέρας χτίστηκαν με προσωπική εργασία των κατοίκων του χωριού, πληρώνοντας οι ίδιοι τα χρήματα που απαιτούνταν, υπογράφοντας ακόμη και γραμμάτια με τόκο ενώ πρώτες οι γυναίκες των προκρίτων έδωσαν το παράδειγμα, κουβαλώντας πέτρες.»⁴²⁷ Το «αφήγημα» αναφέρεται κυρίως στις δυνατότητες που μπορεί να δώσει η συλλογική εργασία. Η ίδια στη βιβλιοθήκη αξιοποίησε την ομαδική εργασία μαθητών δημοτικού και γυμνασίου καθώς και φοιτητών που πραγματοποιούν τις πρακτικές ασκήσεις τους στη ψηφιοποίηση και τεκμηρίωση υλικού.

Οι μαθητές του δημοτικού βραβεύτηκαν για τη δράση και ψηφιοποίησαν εκατοντάδες τεκμήρια. Κατά τη διάρκεια της αναστολής λειτουργίας της βιβλιοθήκης για το κοινό συνέχισαν το έργο τους στο σχολείο τους όσο παρέμενε ανοικτό με scanner που τους παραχωρήθηκε από τη βιβλιοθήκη. Ενώ οι φοιτητές που εργάστηκαν στη βιβλιοθήκη κατά τη θερινή περίοδο ψηφιοποίησαν χιλιάδες σελίδες.⁴²⁸

5.10. Το ιστορικό «αφήγημα» και τα όρια της τοπικής κοινότητας

Η Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Μυτιλήνης έχει αξιοποιήσει υλικό της συλλογής της για να φτιάξει με πρωτότυπο τρόπο brand products με το σύνθημα Scan, Learn and Share, καθώς όλα τα προϊόντα έχουν τυπωμένο QR από το οποίο αντλούνται πληροφορίες για τη βιβλιοθήκη, την ιστορία και τον πολιτισμό της Λέσβου.⁴²⁹

Από το υλικό αυτό απουσιάζουν αναφορές στη μικρασιατική καταστροφή που συγκλόνησε γηγενείς και πρόσφυγες και διαμόρφωσε μία νέα οικονομική και κοινωνική

⁴²⁷ Newsroom (2020, 26 Σεπτεμβρίου). Στο *Νησί*. Ανακτήθηκε από https://www.stonisi.gr/post/11716/ekpaideysh-kai-pneymatikh-zwh-sth-xrysh-epoxh-ths-lesvoy-pics?fbclid=IwAR0ZUf4LrUlrJhN_BGZPDvAtmMw... (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

⁴²⁸ Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Μυτιλήνης (2021, 9 Μαρτίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/mytilenelibrary/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

⁴²⁹ Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Μυτιλήνης. Ανακτήθηκε από <https://www.cplm.gr/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

πραγματικότητα. Επίσης, από τις πολλές αναφορές στην κοινότητα απουσιάζουν αναφορές στο σύγχρονο στρατόπεδο προσφύγων της πόλης. Η καινοτομία είναι πάντα σημαντική, το αφήγημα της καινοτομίας μπορεί να πολλαπλασιάσει την αξία της. Μία δράση π.χ. αφήγησης ιστοριών ζωής, παραμυθιών, συνταγών κ.ά. από τους πρόσφυγες που ζουν στην πόλη, που θα φιλοξενούσε η βιβλιοθήκη στην ιστοσελίδα της πόσο πιο ισχυρό και διεθνές brand name θα μπορούσε να χτίσει για τη βιβλιοθήκη της Μυτιλήνης.

Η τόλμη να αντικρύσει τα «σκληρά γεγονότα» της ιστορίας και η διεύρυνση της έννοιας της κοινότητας σε ρεαλιστικές βάσεις θα μπορούσε πιθανόν να αποδώσει περισσότερο νόημα στην καινοτομία. Καινοτομία λοιπόν αλλά για ποιο σκοπό; Αξιοσημείωτες είναι οι δράσεις της Δημόσιας Κεντρικής Βιβλιοθήκης Βέροιας για τα στρατόπεδα προσφύγων της περιοχής ευθύνης της.⁴³⁰

6. Συμπεράσματα

Ο M. Smith επισημαίνει ότι στην αρχή της νέας χιλιετίας εκφράστηκαν πολλές ανησυχίες για το αν οι δημόσιες βιβλιοθήκες θα ξεπεραστούν καθώς κυριαρχεί η εποχή της διαδικτυακής πληροφόρησης. Διαπιστώνει ότι μόλις 20 χρόνια αργότερα από την είσοδο στη νέα χιλιετία οι βιβλιοθήκες, που βρίσκονται σε μια κρίσιμη καμπή κατάφεραν να μετασχηματιστούν με επιτυχία και αποτέλεσαν κοινοτικούς άξονες για την τυπική και άτυπη μάθηση, την πρόσβαση στην τεχνολογία, την ανάπτυξη του εργατικού δυναμικού και την εμπλοκή στην κοινότητα.⁴³¹

Ο J. Smith εκτιμά ότι η σύγχρονη πανδημία COVID-19 επηρέασε τις δημόσιες βιβλιοθήκες παγκοσμίως. Καθώς η πανδημία είναι μια εξελισσόμενη κατάσταση με πιθανή βελτίωση ή επιδείνωση με την πάροδο του χρόνου, μπορεί οι επιπτώσεις της να παραμείνουν αισθητές στις δημόσιες βιβλιοθήκες για τα επόμενα χρόνια.⁴³² Οι Begum et.al.

⁴³⁰ Parallaxi.gr (2016, 31 Μαρτίου). *Η Δημόσια Κεντρική της Βέροιας στηρίζει τους πρόσφυγες*. Ανακτήθηκε από <https://parallaximag.gr/life/dimosia-vivliothiki-tis-verias-stirizi-tous-prosfiges> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022). Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων (2016, 15 Απριλίου). *Η Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας κοντά στους πρόσφυγες*. Ανακτήθηκε από <https://www.minedu.gov.gr/news/19754-15-04-16-h-dimosia-kentriki-vivliothiki-veroias-konta-stous-prosfiges> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022). Μυρτισιώτη, Γ. (2016, 7 Μαΐου). Η Βέροια έκανε πάλι το «θαύμα» της. *Η Καθημερινή*. Ανακτήθηκε από <https://www.kathimerini.gr/culture/books/858674/i-veroia-ekane-pali-to-thayma-tis/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

⁴³¹ Smith, M. (2019). Top ten challenges facing public libraries. *Public Library Quarterly*, 38(3), 241-247.

⁴³² Smith, J. (2020). Information in crisis: Analysing the future roles of public libraries during and post-COVID-19. *Journal of the Australian Library and Information Association*, 69(4), 422-429.

εκτιμούν ότι είναι δύσκολο να προσδιοριστεί η «νέα κανονικότητα» μετά την πανδημία και παραμένει ασαφές το πώς θα διαμορφωθεί η κατάσταση.

Οι βιβλιοθήκες οφείλουν παρόλα αυτά να επανεξετάσουν τη θέση τους για να προετοιμαστούν για τις μελλοντικές υπηρεσίες.⁴³³ Εκτιμάται ότι η έρευνα με επικεφαλής το προσωπικό των Δημοσίων Βιβλιοθηκών, η επικοινωνία μεταξύ των βιβλιοθηκών σε εθνικό και παγκόσμιο επίπεδο καθώς και η ενεργός συμμετοχή των χρηστών θα μπορούσαν να εξασφαλίσουν μια ενιαία, ακριβή και αποτελεσματική απάντηση στις πολλές σύγχρονες προκλήσεις.⁴³⁴

Όσο καλά και να είχε προετοιμαστεί η διοίκηση των Δημοσίων Βιβλιοθηκών ήταν αδύνατο να μην αιφνιδιαστεί από την κρίση της πανδημίας.

Παρά τον αρχικό αιφνιδιασμό, κάποιοι παράγοντες φαίνεται να είναι χρήσιμο να αναπτυχθούν, καθώς φαίνεται να βοηθούν στην αμεσότερη προσαρμογή στις νέες συνθήκες, στην ανεύρεση πρακτικών λύσεων και στη γενικότερη αντιμετώπιση της κρίσης. Σε αυτούς συγκαταλέγονται:

- Η δημιουργία υλικοτεχνικών υποδομών.
- Η εκπαίδευση στελεχών στη χρήση των υποδομών.
- Η εκπαίδευση στελεχών στη διαχείριση κρίσεων.
- Η ανάπτυξη κουλτούρας καινοτομίας.
- Η ανάπτυξη κουλτούρας συνεργασίας και συντονισμού στο πλαίσιο της κρίσης.
- Η δικτύωση, ενδιαφέρον παρουσιάζουν και οι υποκατηγορίες των Δημοσίων Βιβλιοθηκών που θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν στην κατεύθυνση αυτή.
- Γενικότεροι σχεδιασμοί που να ανταποκρίνονται σε κάθε είδους κρίση, π.χ. ο επικοινωνιακός σχεδιασμός.

Σε κάθε περίπτωση ο κοινωνικός ρόλος των Δημοσίων Βιβλιοθηκών υπαγορεύει τη συμμετοχή τους στην αντιμετώπιση των κρίσεων. Οι κρίσεις είναι πολλών ειδών. Η νόσος COVID-19 προκάλεσε υγειονομική κρίση με διάφορες προεκτάσεις όπως οικονομικές, κοινωνικές, πολιτιστικές κ.ά. Στο πλαίσιο της σύγχρονης κρίσης της Ελλάδας οι Δημόσιες Βιβλιοθήκες της Ελλάδας προσπάθησαν να επιτέλεσαν τον κοινωνικό ρόλο τους. Συναντήσαμε παραδείγματα Δημοσίων Βιβλιοθηκών που είτε εφαρμόζοντας καινοτομίες στον χώρο τους και στην κοινότητά τους είτε χρησιμοποιώντας την ψηφιακή τεχνολογία με

⁴³³ Begum, D., Roknuzzaman, M., & Shobhane, M. E. (2021). Public libraries' responses to a global pandemic: Bangladesh perspectives. *IFLA Journal*, 03400352211041138.

⁴³⁴ Smith, J. (2020). Information in crisis: Analysing the future roles of public libraries during and post-COVID-19. *Journal of the Australian Library and Information Association*, 69(4), 422-429.

καινοτόμους τρόπους, παρείχαν στις κοινότητές τους πληροφορίες για την προστασία τους από την πανδημία και τη διαχείρισή της, προσέφεραν διαδικτυακά υπηρεσίες εκπαίδευσης και κατάρτισης για παιδιά, νέους, ενήλικες και ειδικές ομάδες όπως ανέργους, μαθητές κ.ά., διατήρησαν τη σύνδεσή τους με τους ανθρώπους παρέχοντας είτε διά ζώσης είτε διαδικτυακά τις υπηρεσίες τους.

Ανοιχτά προς συζήτηση παραμένουν ερωτήματα όπως σε ποιο βαθμό αυτές οι καινοτόμες πρακτικές της περιόδου της πανδημίας μπορούν να είναι χρήσιμες στη βιωσιμότητα και στην ανάπτυξη των Δημοσίων Βιβλιοθηκών και μετά την πανδημία κάτω από ομαλές συνθήκες. Σε ποιο βαθμό οι εφαρμογές απομακρυσμένης πρόσβασης θα διατηρηθούν μετά την πανδημία. Σε ποιο βαθμό οι βιβλιοθήκες θα συνεχίσουν να επενδύουν στην καινοτομία και πώς θα αξιοποιηθούν οι ψηφιοεπικοινωνικές τεχνολογίες για να ενδυναμώσουν τη σχέση με τους χρήστες τους. Ανοιχτό για συζήτηση παραμένει και το ερώτημα αν μετά την πανδημία θα έχουν διαφοροποιηθεί οι υπηρεσίες και ο τρόπος που τις παρέχουν οι Δημόσιες Βιβλιοθήκες και κυρίως αν θα έχουν διαφοροποιηθεί οι προτιμήσεις των χρηστών τους.

Σε κάθε περίπτωση οι Δημόσιες Βιβλιοθήκες είναι χρήσιμο να «επενδύσουν» στον μακροχρόνιο στρατηγικό σχεδιασμό τους σε αυτές τις καινοτόμες πρακτικές, με σκοπό να αξιοποιήσουν την εμπειρία της πανδημίας για να αναπτύξουν τις υπηρεσίες τους και να συναντήσουν πιθανές νέες ανάγκες και προτιμήσεις της κοινότητάς τους.

Η κρίση όπως είδαμε συνδυάζει τις έννοιες του κινδύνου, της ευκαιρίας αλλά και της τομής, της αλλαγής, του σημείου καμπής που περιγράφει «την ασυνέχεια με την συνήθη τροπή των εξελίξεων». ⁴³⁵ Μέσα στο πλαίσιο της κρίσης ο σταδιακός «διαδικτυακός μετασχηματισμός» των Δημοσίων Βιβλιοθηκών καθώς και η έμφαση στην καινοτομία φαίνεται, κάτω από τις πιέσεις της πανδημίας, να απέκτησαν μία νέα δυναμική που καταδεικνύεται και από την πρόσφατη, τον Οκτώβριο του 2021, διαδικτυακή συνάντηση των εκπροσώπων των Δημοσίων Βιβλιοθηκών, που υλοποιήθηκε με πρωτοβουλία της Εθνικής Βιβλιοθήκης της Ελλάδος στο πλαίσιο του Εθνικού Δικτύου Βιβλιοθηκών εστίασε στην ανάγκη ψηφιακού μετασχηματισμού του Εθνικού Δικτύου Βιβλιοθηκών και «ανάπτυξης καινοτόμων υπηρεσιών που στοχεύουν στη δημιουργία ενός κοινού δικτύου προσφοράς στους πολίτες». ⁴³⁶

⁴³⁵ Βερούτης, Α. (2020, 10 Απριλίου). ό.π.

⁴³⁶ Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Δράμας. (2021, 11 Οκτωβρίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/Bibliothikidramas/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

7. Προτάσεις για περαιτέρω έρευνα

Στις προτάσεις για περαιτέρω έρευνα θα μπορούσαν να συμπεριληφθούν:

- Διενέργεια έρευνας κοινού των Δημοσίων Βιβλιοθηκών που να αποσκοπεί στη διερεύνηση του βαθμού ανταπόκρισης, συμμετοχής και ικανοποίησης των χρηστών από καινοτόμες πρακτικές των βιβλιοθηκών, καθώς και στην ενθάρρυνση των χρηστών να διατυπώσουν τις δικές του προτάσεις για νέες καινοτομίες.
- Διενέργεια έρευνας μεταξύ του προσωπικού των βιβλιοθηκών με σκοπό να διασαφηνιστούν ερωτήματα που σχετίζονται με τον τρόπο που βίωσε το προσωπικό και οι διευθύνσεις των Δημοσίων Βιβλιοθηκών την πρόκληση της πανδημίας για τις βιβλιοθήκες. Τη λήψη αποφάσεων για την υιοθέτηση των καινοτομιών. Τη στάση του προσωπικού απέναντι στις καινοτομίες. Τον τρόπο και τον βαθμό εφαρμογής των καινοτομιών που σχεδιάστηκαν κατά την περίοδο της πανδημίας από τις Δημόσιες Βιβλιοθήκες.
- Περαιτέρω έρευνα για τον εντοπισμό των καινοτομιών πριν την πανδημία της COVID-19 και σύγκριση με τις καινοτομίες της περιόδου από την πανδημία και μετά ως προς το είδος, την ποικιλία, συχνότητα εμφάνισης κ.ά.
- Έρευνα για την καλύτερη κατανόηση του πιθανόν διαφοροποιημένου τρόπου με τον οποίο οι δημόσιες βιβλιοθήκες επωφελήθηκαν από τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης για να επεκτείνουν και να βελτιώσουν τις υπηρεσίες πληροφόρησης και επικοινωνίας τους κατά τη διάρκεια την πανδημίας.

8. Επίλογος

Η έρευνα στις Δημόσιες Βιβλιοθήκες της Ελλάδας επιβεβαιώνει ότι το σημαντικότερο για το θετικό ή το αρνητικό αποτέλεσμα δεν είναι η κρίση, το είδος ή το μέγεθός. Το σημαντικότερο είναι η διαχείριση της κρίσης και για τον λόγο αυτό στο πλαίσιο των κρίσεων ο ρόλος και η ευθύνη των εκάστοτε διοικήσεων των Δημοσίων Βιβλιοθηκών αναβαθμίζεται καθώς και ο ρόλος των κεντρικών εθνικών διοικήσεων και των διεθνών οργανισμών, όπως η IFLA στην αντιμετώπισή τους.

Ήδη από τις 7 Απριλίου 2020 στο πλαίσιο της ΕΕ για την αντιμετώπιση της κρίσης της πανδημίας έγινε αντιληπτό ότι οι αρμόδιοι υπουργοί της ΕΕ για την έρευνα και την καινοτομία όφειλαν να στοχεύσουν στον συντονισμό έργων έρευνας και καινοτομίας, καθώς και στις επιστημονικές ανταλλαγές μεταξύ των Κέντρων Έρευνας και Καινοτομίας για μία

συντονισμένη αντίδραση στην κρίση της COVID-19.⁴³⁷ Η εμπειρία των Δημοσίων Βιβλιοθηκών της Ελλάδας από τις καινοτομίες που υιοθετήθηκαν κατά την πανδημία, στο πλαίσιο και των αντίστοιχων προτροπών της IFLA, κατέδειξε τις δυνατότητες που δίνει η ορθολογιστική ανάπτυξη της δημιουργικότητας και της καινοτομίας στο πλαίσιο των Δημοσίων Βιβλιοθηκών και των οργανισμών πληροφόρησης γενικότερα, τόσο για την ενδυνάμωση των οργανισμών και τη βιωσιμότητα όσο και για την αντιμετώπιση κρίσεων.

⁴³⁷ Συμβούλιο Ευρωπαϊκής Ένωσης (2022α). όπ.π.

9. Βιβλιογραφικές αναφορές

A. Βοηθήματα

A1. Ελληνόγλωσσα

Αθανασίου, Θ. (2015). *Advocacy βιβλιοθηκών: καλές πρακτικές του εξωτερικού και η περίπτωση της Δημόσιας Κεντρικής Βιβλιοθήκης Βέροιας* (Αδημοσίευτη Διπλωματική Εργασία). Πάτρα: ΕΑΠ.

Αλεξοπούλου, Ν. (2020). *Βιβλιοθήκες - Πολυδύναμα Πολιτιστικά Κέντρα. Η περίπτωση της Κεντρικής Βιβλιοθήκης Οοδι στο Ελσίνκι της Φινλανδίας* (Αδημοσίευτη Διπλωματική Εργασία). Πάτρα: ΕΑΠ.

Ασβεστόπουλος-Τσιλιπάκος, Α. (2021). *Μελέτη της παροχής υπηρεσιών και της ικανοποίησης πελατών των Δημοσίων Βιβλιοθηκών: Μελέτη περίπτωσης της Δημόσιας Κεντρικής Βιβλιοθήκης της Βέροιας* (Αδημοσίευτη Διπλωματική Εργασία). Πάτρα: ΕΑΠ.

Βερούτης, Α. (2020, 10 Απριλίου). Η κινεζική λέξη για την κρίση. *Capital.gr*. Ανακτήθηκε από <https://www.capital.gr/arhtra/3445069/i-kineziki-lexi-gia-tin-krisi> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Βλαχιώτη, Β. (2018). *Πολιτιστική πολιτική, δράσεις εξωστρέφειας και τοπική ανάπτυξη. Η περίπτωση του Δήμου Θεσσαλονίκης* (Αδημοσίευτη Μεταπτυχιακή Εργασία). ΕΑΠ, Πάτρα.

Γιογλής, Δ. (2016). *Πολιτιστικά Δίκτυα Δημόσιας Διοίκησης και Διαχείρισης Κρίσεων. Η Περίπτωση Ανάπτυξης του Ανθρώπινου Δυναμικού στις Δημόσιες Βιβλιοθήκες* (Αδημοσίευτη Διπλωματική Εργασία). Πάτρα: ΕΑΠ.

Γκαγκάτσιος, Ι. [2008]. *Οικονομία - Επιχειρήσεις, Καινοτομία - Επιχειρηματικότητα - Επιχειρήσεις. Κέντρα Εκπαίδευσης Ενηλίκων*. Αθήνα: ΥΠΕΠΘ.

Δήμου, Ζ. (2016). *Η εκτίμηση της αξία των δημοσίων βιβλιοθηκών μέσα από την επίδραση που ασκούν στους χρήστες και στις κοινότητες που απευθύνονται: Η περίπτωση της Μελέτης της Βιβλιοθήκης Βέροιας* (Αδημοσίευτη Διπλωματική Εργασία). Πάτρα: ΕΑΠ.

ΕΚΤ (2021). *Βασικοί δείκτες για την καινοτομία στις ελληνικές επιχειρήσεις, 2016-2018*. Αθήνα: Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών. Ανακτήθηκε από https://metrics.ekt.gr/sites/metrics-ekt/files/ekdoseis-pdf/2021/CISstatistics_2016-2018_final_el.pdf (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Ευαγγέλου, Α. (2020). *Ο ρόλος των ψηφιακών επικοινωνιακών μέσων και των νέων τεχνολογιών στη δημιουργία brand name και την ενίσχυση της εξωστρέφειας των βιβλιοθηκών. Συγκριτική ανάλυση πρακτικών της Δημόσιας Βιβλιοθήκης Νέας Υόρκης, Δημόσιας Βιβλιοθήκης Τιονβίλ και της Δημόσιας Βιβλιοθήκης Λιβαδειάς* (Αδημοσίευτη Διπλωματική Εργασία). Πάτρα: ΕΑΠ.

- Ζεκεντέ-Καρέντζου, Μ. (2020). *Σχεδιασμός καινοτόμων πολιτιστικών, εκπαιδευτικών και κοινωνικών δράσεων στις βιβλιοθήκες της Περιφέρειας: Η Αιάντειος Δημόσια Βιβλιοθήκη Αταλάντης* (Αδημοσίευτη Διπλωματική Εργασία). Πάτρα: ΕΑΠ.
- Ζιώγας, Χ. (2018). *Επικοινωνιακή στρατηγική για τις βιβλιοθήκες της νέας εποχής: η μετατροπή της Δημόσιας Ιστορικής Βιβλιοθήκης Ανδρίτσαινας σε πολιτισμικό κόμβο μέσα από την ανάπτυξη πολιτιστικών προϊόντων και υπηρεσιών με σκοπό την προσέλκυση ενός διαγενεολογικού και πολυπολιτισμικού κοινού* (Αδημοσίευτη Διπλωματική Εργασία). Πάτρα: ΕΑΠ.
- Καλούσης, Λ. (2010, 12 Αυγούστου). *Η Δημόσια Βιβλιοθήκη της Βέροιας ανοίγεται στο μέλλον*. Ανακτήθηκε από https://bookpress.gr/politismos/teleutaia-nea/12423-i-dimosia-vivliothiki-tis-veroias-anoigetai-sto-mellon?fbclid=IwAR0UY0ySwgUTtRZtw44WchKBT_1bCaizt8QBs164oTrQt_vzJokGeHbX3LA (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).
- Κανελλοπούλου Μπότση, Μ. (2020). *Οι Βιβλιοθήκες και η Ανάπτυξη των Συλλογών τους*. Αθήνα: Εκδόσεις Οσελότος.
- Καραγιάννη, Μ. (2020). *Στρατηγική ψηφιακής επικοινωνίας και αξιοποίηση νέων τεχνολογιών στους πολιτιστικούς οργανισμούς στο πλαίσιο διατήρησης και προσέλκυσης κοινού. Μια πρόταση για την δημιουργία ψηφιακής επικοινωνιακής στρατηγικής στη Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου*. (Αδημοσίευτη Μεταπτυχιακή Εργασία). Πάτρα: ΕΑΠ.
- Καρβούνης, Α. (2018). *Διπλωματία Πόλεων IV, Η Πολιτιστική Διπλωματία των Διεθνών Δικτύων Πόλεων* (β' έκδ.). Αθήνα: Υπουργείο Εσωτερικών.
- Κατευθυντήριες Οδηγίες Ορθής Πρακτικής: για Αρχεία, Βιβλιοθήκες και Μουσεία, Πρόγραμμα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής «Τεχνολογίες της Κοινωνίας της Πληροφορίας».
- Κέφης, Β., & Παπαζαχαρίου, Π. (2009). *Το επιχειρηματικό όραμα σε Business Plan*. Αθήνα: Κριτική.
- Κοτσανίδης, Κ. (2019). *Η συμβολή των ψηφιακών τεχνολογιών στην επικοινωνιακή πολιτική της Δημόσιας Κεντρικής Βιβλιοθήκης Σερρών* (Αδημοσίευτη Διπλωματική Εργασία). Πάτρα: ΕΑΠ.
- Κωσταγιόλας, Π., & Παπαδάκης, Ι. (2005). Θεωρητικό πλαίσιο για τη διοίκηση δημοσίων υβριδικών βιβλιοθηκών. Στο *14ο Πανελλήνιο Συνέδριο Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών, Αθήνα, 1-3 Δεκεμβρίου* (Πρακτικά Συνεδρίου), 405-406.
- Κωσταγιόλας, Π. Α. (2006). Διοίκηση Ποιότητας στις σύγχρονες βιβλιοθήκες-υπηρεσίες πληροφόρησης: Ο ρόλος των προσδοκιών των χρηστών. *Τεκμήριον*, 6, 143-164.
- Λαβράνος, Χ. (2021). *Διάλεξη_10_ΔΚΥΠ, Μάθημα Δημιουργικότητα και Καινοτομία σε Υπηρεσίες Πληροφόρησης*. Κέρκυρα: Τμήμα Αρχαιονομίας, Βιβλιοθηκονομίας και Μουσειολογίας.

- Μαργιόλα, Α., & Κωσταγιόλας, Π. (2008). Ανάλυση του μοντέλου LISIM για την εφαρμογή του στις Ελληνικές Δημόσιες Βιβλιοθήκες. Στο *17ο Πανελλήνιο Συνέδριο Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών, Ιωάννινα, 24-26 Σεπτεμβρίου*. (Πρακτικά Συνεδρίου).
- Μ. Κ. (2021, 31 Ιανουαρίου). *Προσαρμογή στις ανάγκες λόγω πανδημίας, Σύστημα «έξυπνης» απολύμανσης των βιβλίων στη Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Λάρισας*. Ανακτήθηκε από <https://www.larissanet.gr/2021/01/31/systima-exypnis-apolymansis-ton-vivlion-sti-dimosia-kentriki-vivliothiki-larissas/> (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).
- Μπάνου, Χ. (2018). Η αναγνωστική πολιτική ως τμήμα της εκδοτικής πολιτικής: Ο ρόλος των εκδοτικών οίκων στη δημιουργία κοινοτήτων αναγνωστών και στη διαμόρφωση αναγνωστικής συμπεριφοράς. Στο Β. Αποστολίδου, Δ. Κόκορης, Μ.Γ. Μπακογιάννης, Ε. Χοντολίδου (επιμ.), *Λογοτεχνική ανάγνωση στο σχολείο και την κοινωνία* (σς 131-142). Εκδόσεις Gutenberg, Αθήνα.
- Μπίμπαση, Ε. (2019, 9 Αυγούστου). *5+1 πράγματα που πρέπει να κάνετε κατά την επίσκεψή σας στον Μόλυβο*. Ανακτήθηκε από <https://travelshare.gr/51-pragmata-poy-prepei-na-kanete-kata-ti/> (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).
- Μπόζιος, Π. (2020). *Η επικοινωνιακή πολιτική των σύγχρονων βιβλιοθηκών και η χρήση μεθόδων ευαισθητοποίησης του κοινού: Η περίπτωση της Ζωσιμαίας Δημόσιας Κεντρικής Ιστορικής Βιβλιοθήκης Ιωαννίνων* (Αδημοσίευτη Διπλωματική Εργασία). Πάτρα: ΕΑΠ.
- Μπουραντάς, Δ. (2015). *Μάνατζμεντ, Πλήρες Θεωρητικό Υπόβαθρο, Σύγχρονες Προσεγγίσεις και Μέθοδοι, Διοικητικές & Ηγετικές Ικανότητες* (2η έκδ.). Αθήνα: Ε. Μπένου.
- Μπόκος, Γ. Δ. (2020). *Εισαγωγή στην Επιστήμη της Πληροφορίας* (2η έκδ.). Αθήνα: Παπασωτηρίου.
- Μυρτσιώτη, Γ. (2016, 7 Μαΐου). Η Βέροια έκανε πάλι το «θαύμα» της. *Η Καθημερινή*. Ανακτήθηκε από <https://www.kathimerini.gr/culture/books/858674/i-veroia-ekane-pali-to-thayma-tis/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).
- Νικολιά, Β. (2016). *Εκπαιδευτικά προγράμματα ως μέρος της επικοινωνιακής πολιτικής των Δημοσίων Βιβλιοθηκών και η συμβολή τους στη διαμόρφωση της ικανοποίησης του παιδικού κοινού. Η περίπτωση της Δημόσιας Κεντρικής Βιβλιοθήκης Χαλκίδας* (Αδημοσίευτη Διπλωματική Εργασία). Πάτρα: ΕΑΠ.
- Νύκτα, Μ. (2015). *Οι ελληνικές βιβλιοθήκες σε περιβάλλον κρίσης. Σχεδιασμός και δημιουργία επικοινωνιακού σχεδίου δράσης ως άξονα επιβίωσης και ανάπτυξης των βιβλιοθηκών* (Αδημοσίευτη Διπλωματική Εργασία). Πάτρα: ΕΑΠ.
- Παναγιωτοπούλου, Γ. (2021). *Η επικοινωνιακή στρατηγική των βιβλιοθηκών στην περίοδο της παγκόσμιας υγειονομικής κρίσης Covid-19. Διαχείριση επισκεπτών και αλλαγές σε οργάνωση και λειτουργία*. (Αδημοσίευτη Μεταπτυχιακή Εργασία). Πάτρα: ΕΑΠ.

- Πολίτου, Μ. (2019). *Τα Social Media ως επικοινωνιακό εργαλείο. Η χρήση του Facebook στις Ελληνικές Βιβλιοθήκες* (Αδημοσίευτη Διπλωματική Εργασία). Πάτρα: ΕΑΠ.
- Πουρνάρα, Μ. (2021, 22 Ιανουαρίου). Νέα εποχή για τη Δημόσια Καποδιστριακή Βιβλιοθήκη Αίγινας. *Η Καθημερινή*. Ανακτήθηκε από <https://www.kathimerini.gr/culture/athinaika-plus/561236590/nea-epochi-gia-ti-dimosia-kapodistriaki-vivliothiki-aiginas/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).
- Ρούβαλης, Β. (2010). *Δίκτυο Βιβλιοθηκών με Λέσχες Ανάγνωσης: μια σχέση με μέλλον ανάμεσα σε αναγνώστες, βιβλία, βιβλιοθηκονόμους*. Έκδοση Ένωση Ελλήνων Βιβλιοθηκαρίων.
- Σαββάκης, Ε. (2021, 11 Ιουλίου). Η Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη της Βέροιας κατάφερε να κάνει «delivery» 10 χιλιάδες βιβλία μέσα στην πανδημία. *Vogue Greece*. Ανακτήθηκε από <https://vogue.gr/viewpoint/i-dimosia-vivliothiki-tis-veroias-katafere-na-kanei-delivery-10-chiliades-vivlia-mesa-stin-pandimia/?fbclid=IwAR1a-c1mQgr-0eouu-xjA714l07mESEezdVPU2tXcu6lyvS-rSWjVNv3t9k> (τελευταία προσπέλαση 15/1/2021).
- Σηφάκη, Ε. (2019). *Οργάνωση και Λειτουργία των Σύγχρονων Μουσείων στην Ελλάδα. Συνέργειες και Προβολή της Σύγχρονης Πολιτιστικής Παραγωγής: Οι περιπτώσεις των Μουσείων του Νομού Ηρακλείου Κρήτης* (Αδημοσίευτη Μεταπτυχιακή Εργασία). ΕΑΠ, Πάτρα.
- Σταματέλος, Σ. (2019). *Ο ρόλος της οργανωτικής κουλτούρας στην υιοθέτηση της Διοίκησης Ολικής Ποιότητας: Η επίδραση τους στο κόστος ποιότητας* (Αδημοσίευτη Μεταπτυχιακή Εργασία). Πάτρα: ΕΑΠ, Σχολή Θετικών Επιστημών και Τεχνολογίας, Διαχείριση και Τεχνολογία Ποιότητας.
- Τρούτπεγλη, Κ., & Ελευθερούπολης, Δ. Κ. Β. (2019). *Δημόσιες βιβλιοθήκες και ψηφιακό μάρκετινγκ: Οι ιστοσελίδες και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης ως εργαλεία επικοινωνιακής στρατηγικής των ελληνικών δημοσίων βιβλιοθηκών* (Αδημοσίευτη Διπλωματική Εργασία). Πάτρα: ΕΑΠ.
- Φιλολία, Η. (2002). Πράσινος βιοδιπολισμός – βιώσιμη αστική και περιφερειακή ανάπτυξη: Οικονομικά – πολιτικά αίτια. *Επιθεώρηση αποκέντρωσης τοπικής αυτοδιοίκησης και περιφερειακής ανάπτυξης*, Τεύχος 29, 86-92.
- Φιλολία, Α., Παπαγεωργίου, Η., & Στεφανάτος, Σ. (2005). *Σύστημα Διαχείρισης Κρίσεων και Ανθρώπιнос Παράγοντας - Παραδείγματα Εφαρμογής*, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα.
- Χρηστίδου, Β. (2011, 1 Ιουνίου). Με προβλήματα οι Δημόσιες Βιβλιοθήκες Μυτιλήνης και Μήθυνας. Με καλυμμένα έξοδα αλλά χωρίς υπαλλήλους. *Εμπρός*. Ανακτήθηκε από https://issuu.com/empros/docs/02_06_2011/21 (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).
- Χυτήρης, Λ., & Άννινος, Λ. (2015). *Διοίκηση και Ποιότητα Υπηρεσιών*. Αθήνα: Ελληνικά Ακαδημαϊκά Ηλεκτρονικά Συγγράμματα και Βοηθήματα.
- Ψαρρού, Μ. (2016). *Οι Δημόσιες/Δημοτικές βιβλιοθήκες στην εποχή της μεσοποίησης: μια συγκριτική*

μελέτη των κεντρικών δικτυακών τόπων της δημόσιας βιβλιοθήκης Βέροιας, και της δημόσιας βιβλιοθήκης Λιβαδειάς (Αδημοσίευτη Διπλωματική Εργασία). Πάτρα: ΕΑΠ.

Ψιλούτσικου, Μ. (2007). *Στρατηγική συνέργεια για τις επιχειρήσεις που ακολουθούν διττή στρατηγική: η περίπτωση έντυπων και ηλεκτρονικών εφημερίδων* (Αδημοσίευτη Διδακτορική Διατριβή). Αθήνα: Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών.

(χ.σ.) (2020, 27 Ιανουαρίου). Γεγονός οι πρώτοι εμβολιασμοί στην Ελλάδα κατά της Covid-19. *Η Καθημερινή*, Ανακτήθηκε από <https://www.kathimerini.gr/society/561208456/gegonos-o-protos-emvoliasmos-stin-ellada-kata-tis-covid-19/> (τελευταία προσπέλαση 2 Ιανουαρίου 2022).

(χ.σ.). (2021, 4 Ιουνίου). Οι Λαρισαίοι δανείστηκαν 20 χιλιάδες βιβλία, την περίοδο της καραντίνας από τη Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Λάρισα. *Ελευθερία με την ευθύνη του Πρώτου webedition*. Ανακτήθηκε από <https://www.eleftheria.gr/πολιτισμός/item/290510-οι-λαρισαίοι-δανείστηκαν-20-χιλιάδες-βιβλία.html> (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

(χ.σ.). (2021, 30 Δεκεμβρίου). *Εκτακτη οικονομική ενίσχυση των δημοσίων βιβλιοθηκών της χώρας*. Esos.gr Ανακτήθηκε από <https://www.esos.gr/arhtra/76130/ektakti-oikonomiki-enishysi-ton-dimosion-vivliothikon-tis-horas> (τελευταία προσπέλαση 2/2/2022).

A2. Ξενόγλωσσα

Abid, A. (1997). Revision of the UNESCO public library manifesto. *62nd IFLA General Conference, Conference Proceedings*.

Adler, N. (1980). Cultural Synergy: The Management of Cross-Cultural Organizations. In W. Warner Burke & L. D. Goodstein (Eds.), *Trends and Issues in OD: Current Theory and Practice* (pp. 163-184). San Diego, California: University Associates.

Alajmi, B. M., & Albudaiwi, D. (2021). Response to COVID-19 pandemic: where do public libraries stand?. *Public Library Quarterly*, 40(6), 540-556.

Allison, M. & Kaye, J. (Eds.). (2015). *Strategic planning for nonprofit organizations: A practical guide for dynamic times* (3rd Ed.). New Jersey: John Wiley & Sons.

Anderson, N., Potočník, K., & Zhou, J. (2014). Innovation and creativity in organizations: A state-of-the-science review, prospective commentary, and guiding framework. *Journal of management*, 40(5), 1297-1333.

Antunes, M. G., Quirós, J. T., & Justino, M. D. R. F. (2017). The relationship between innovation and total quality management and the innovation effects on organizational performance. *International Journal of Quality & Reliability Management*, Vol. 34 No. 9, pp. 1474-1492. <https://doi.org/10.1108/IJQRM-02-2016-0025>.

- Babbie, E. (2011). *Εισαγωγή στην κοινωνική έρευνα*. Αθήνα: Κριτική.
- Begum, D., Roknuzzaman, M., & Shobhanee, M. E. (2021). Public libraries' responses to a global pandemic: Bangladesh perspectives. *IFLA Journal*, 03400352211041138.
- Birch, S. (2021). The Power of Archival Support through the Lockdown. *History Education Researcher*, 108, 86.]
- Campbell, R. (2017, January 3). *Clearing the dust: How libraries are changing in the 21st century*. University of South Carolina. College of Information and Communications. Ανακτήθηκε από https://sc.edu/study/colleges_schools/cic/library_and_information_science/news/2017/clearing_the_dust.php#.Yf_A-epBxPY (τελευταία προσπέλαση 18/1/2022).
- Carataş, M. A., & Spătariu, E. C. (2018). Organizational Culture Impact on Strategic Management. *“Ovidius” University Annals, Economic Sciences Series. XVIII(2)*, 405-408.
- Chase, S. (2021). Innovative lessons from our small and rural public libraries. *Journal of Library Administration*, 61(2), 237-243.
- Chinese English Word Dictionary. 危 (wēi): danger; to endanger. Ανακτήθηκε από <https://www.purpleculture.net/chinese-english-dictionary/?word=%E5%8D%B1/1> (τελευταία προσπέλαση 7/9/2021).
- Chinese English Word Dictionary. 机 (jī): opportunity; crucial point; intention; flexible (quick-witted); pivot; machine; engine; aircraft; organic. Ανακτήθηκε από <https://www.purpleculture.net/chinese-english-dictionary/?word=%E6%9C%BA/1> (τελευταία προσπέλαση 7/9/2021).
- Ćirić, J., & Ćirić, A. (2021). The impact of the COVID-19 pandemic on digital library usage: a public library case study. *Journal of Web Librarianship*, 15(2), 53-68.
- Cole, M. (2017). What Collaboration Means to Me: Collaboration as a Cocktail: Shaken and Stirred. *Collaborative Librarianship*, 9(2), 74-76. Ανακτήθηκε από <https://digitalcommons.du.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1344&context=collaborativelibrarianship> (τελευταία προσπέλαση 12/1/2022).
- Coombs, W. T. (2007). Crisis management and communications. *Institute for public relations*, 4(5), 6.
- Dahlke, J., Bogner, K., Becker, M., Schlaile, M. P., Pyka, A., & Ebersberger, B. (2021). Crisis-driven innovation and fundamental human needs: A typological framework of rapid-response COVID-19 innovations. *Technological Forecasting and Social Change*, 169, 120799.
- Decker, E. N. (2021). Reaching academic library users during the COVID-19 pandemic: New and adapted approaches in access services. *Journal of Access Services*, 18(2), 77-90.

- Edwards, J. B., Robinson, M. S., & Unger, K. R. (2013). *Transforming libraries, building communities: The community-centered library*. Lanham: Scarecrow Press.
- Garner, J., Hider, P., Jamali, H. R., Lymn, J., Mansourian, Y., Randell-Moon, H., & Wakeling, S. (2021). 'Steady ships' in the COVID-19 crisis: Australian public library responses to the pandemic. *Journal of the Australian Library and Information Association*, 70(2), 102-124.
- Guergana, G. & Passebois-Ducros, J. (2012). Lille Metropolitan Art Programme: Museum Networking in Northern France. *International Journal of Arts Management*, Vol 15 (No 1), 54-64.
- Gumusluoglu, L., & Ilsev, A. (2007). Transformational leadership, creativity, and organizational innovation. *Journal of Business Research*, 62(2009), 461-473.
- Gurteen, D. (1998). Knowledge, creativity and innovation. *Journal of knowledge Management*, 2(1), 5-14.
- Haugh, D. (2021). Communicating with medical library users during COVID-19. *Journal of the Medical Library Association: JMLA*, 109(1), 107.
- Jæger, M. M., & Blaabæk, E. H. (2020). Inequality in learning opportunities during Covid-19: Evidence from library takeout. *Research in Social Stratification and Mobility*, 68, 100524.
- Jones, S. (2020). Optimizing public library resources in a post COVID-19 world. *Journal of library administration*, 60(8), 951-957.
- Knecht, M. (2004, Winter). Virtual Teams in Libraries. *Administration & Management*, 18(1), 24-29.
 Ανακτήθηκε από
<https://search.proquest.com/openview/be778f0a73659f6a1d84b5c7ab087668/1?pq-origsite=gscholar&cbl=40174> (τελευταία προσπέλαση 12/1/2022).
- Laugesen, A. (2014). UNESCO and the Globalization of the Public Library Idea, 1948 to 1965. *Library & Information History*, 30(1), 1-19.
- Lord, G.D., & Lord, B. (2018). *Εγχειρίδιο Διοίκησης Μουσείων, Σύγχρονες προσεγγίσεις & παραδείγματα από την ελληνική πραγματικότητα*. Επιμέλεια Π. Κωσταγιόλας, & Γ. Παπαϊωάννου. Μεάφραση: Ε. Μάζη, & Ε. Ριχάνη. Εκδόσεις Δίσιγμα.
- Mapulanga, P. (2013). SWOT analysis in the planning of information services and systems in university libraries. *The Bottom Line*, 26 (2), 70-84.
- Martins, E. C., & Terblanche, F. (2003). Building organisational culture that stimulates creativity and innovation. *European journal of innovation management*, 6(1), 64-74.
- Mason, J. (2011). *Η διεξαγωγή της ποιοτικής έρευνας*. Αθήνα: Πεδίο.

- Matthews, J. R. (2020). COVID-19 and public libraries: A real paradigm shift. *Public Library Quarterly*, 39(5), 389-390.
- McClure, C. R., Fraser, B. T., Nelson, T. W., & Robbins, J. B. (2000, November 30). *Economic benefits and impacts from public libraries in the State of Florida. Final Report*. Florida: Florida State University.
- McLean, L. D. (2005). Organizational culture's influence on creativity and innovation: A review of the literature and implications for human resource development. *Advances in developing human resources*, 7(2), 226-246.
- Mitroff, I. I. (1994). Crisis management and environmentalism: A natural fit. *California management review*, 36(2), 101-113.
- Naeem, S. B., & Bhatti, R. (2020). The Covid-19 'infodemic': a new front for information professionals. *Health Information & Libraries Journal*, 37(3), 233-239.
- Papaioannou, G. (2019). Foreword: GLAMs and Labs. In M. Mahey et. al. *Open a GLAM Lab. Digital Cultural Heritage Innovation Labs* (8-11). Doha, Qatar: Book Sprint.
- Potnis, D. D., Winberry, J., & Finn, B. (2021). Best practices for managing innovations in public libraries in the USA. *Journal of Librarianship and Information Science*, 53(3), 431-443.
- Regester, M. (1993). Crisis management. In *Financial Public Relations* (pp. 100-109). Butterworth-Heinemann.
- Rosales, N. (2021). Public Library Responses to COVID-19: An Investigation & Reflection of Canadian Experiences. *Emerging Library & Information Perspectives*, 4(1), 169-185.
- Rundqvist, E. (2020). Public libraries as a vital social function or something we can do without in times of crises. The Swedish reaction to Covid-19. *Alexandria*, 30(2-3), 247-255.
- Schniederjans, D., & Schniederjans, M. (2015). Quality management and innovation: new insights on a structural contingency framework. *International Journal of Quality Innovation*, 1(1), 1-20.
- Scott, R. (2011). The role of public libraries in community building. *Public Library Quarterly*, 30(3), 191-227.
- Segal, E. (2020, November 25). *Public Libraries Can Help Companies Survive The Coronavirus Crisis*. Ανακτήθηκε από <https://www.forbes.com/sites/edwardsegal/2020/11/25/public-libraries-are-guiding-companies-to-information-they-need-in-the-pandemic/?sh=1349fef02b91> (τελευταία προσπέλαση 7/1/2022).

- SinhaRoy, S. (2021, January 23). Shaping “The After” Five library leaders on a year of challenges. *American Libraries Magazine*. Ανακτήθηκε από <https://americanlibrariesmagazine.org/blogs/the-scoop/shaping-the-after/> (τελευταία προσπέλαση 7/1/2022).
- Smith, M. (2019). Top ten challenges facing public libraries. *Public Library Quarterly*, 38(3), 246.
- Smith, J. (2020). Information in crisis: Analysing the future roles of public libraries during and post-COVID-19. *Journal of the Australian Library and Information Association*, 69(4), 422-429.
- Strobaek, P. & Vogt, J. (2013). Cultural Synergy and Organizational Change: From Crisis to Innovation. *Journal of Business and Media Psychology*, Vol 4 (No 1), 25-34.
- Sycora, L. (2020, April 19). *Crisis Innovation. eCorner Where Entrepreneurs Find Inspiration Ideas and Research from Stanford University*. Stanford California: Stanford University. Ανακτήθηκε από <https://ecorner.stanford.edu/articles/crisis-innovation/> (τελευταία προσπέλαση 7/11/2022).
- Tammaro, A. M. (2020). COVID 19 and Libraries in Italy. *International Information & Library Review*, 52(3), 216-220.
- Vassilakaki, E., & Moniarou-Papaconstantinou, V. (2016, December 14). Public libraries and innovation in Greece: an option or a necessity? In *Innovation in Libraries and Information Services* (243-255). Emerald Group Publishing Limited. DOI:10.1108/S0732-067120160000035017
- Wakeling, S., Garner, J., Hider, P., Jamali, H., Lymn, J., Mansourian, Y., & Randell-Moon, H. (2021). ‘The challenge now is for us to remain relevant’: Australian public libraries and the COVID-19 crisis. *IFLA Journal*, 03400352211054115.
- Walker, P. (2021). The library's role in countering infodemics. *Journal of the Medical Library Association: JMLA*, 109(1), 133.
- Wang, T., & Lund, B. (2020). Announcement information provided by United States’ public libraries during the 2020 COVID-19 pandemic. *Public Library Quarterly*, 39(4), 283-294.
- Ward, D. M. (2013). *Innovation in academic libraries during a time of crisis*. Theses and Dissertations 35. Illinois State University.
- Westwood, R., & Low, D. R. (2003). The multicultural muse: Culture, creativity and innovation. *International journal of cross cultural management*, 3(2), 235-259.
- Witteveen, A. (2021, March 5). Great libraries build communities, Crook County Law Library joins the community’s public library’s collections. *Pamplin Media Group Central Oregonian*. Ανακτήθηκε από <https://pamplinmedia.com/ceo/162-news/499654-400096-great-libraries-build-communities> (τελευταία προσπέλαση 18/1/2022).

B. Πηγές

B1. Το νομοθετικό πλαίσιο με χρονολογική σειρά

N 3149 *Εθνική Βιβλιοθήκη της Ελλάδας, Δημόσιες Βιβλιοθήκες και άλλες διατάξεις* ΦΕΚ Α' 141/10 Ιουνίου 2003.

Κανονισμός Λειτουργίας Δημοσίων Βιβλιοθηκών. ΦΕΚ Β' 1173/20 Αυγούστου 2003.

Απόφαση 190/2009 περί της *Κατά νόμο προσφοράς υλικού στις Δημόσιες Βιβλιοθήκες.* ΦΕΚ Β'/637/6 Απριλίου 2009.

N 4399/2016, Θεσμικό πλαίσιο για τη σύσταση καθεστώτων Ενισχύσεων Ιδιωτικών Επενδύσεων για την περιφερειακή και οικονομική ανάπτυξη της χώρας – Σύσταση Αναπτυξιακού Συμβουλίου και άλλες διατάξεις. ΦΕΚ Α' 117/22 Ιουνίου 2016.

Απόφαση Αριθμ. Δ1α/ΓΠ.οικ. 16838/2020. *Επιβολή του μέτρου της προσωρινής απαγόρευσης λειτουργίας των βρεφονηπιακών και παιδικών σταθμών, νηπιαγωγείων, σχολικών μονάδων, ανωτάτων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, κέντρων ξένων γλωσσών, φροντιστηρίων και πάσης φύσεως εκπαιδευτικών δομών, φορέων και ιδρυμάτων, δημοσίων και ιδιωτικών, κάθε τύπου και βαθμού της χώρας για το χρονικό διάστημα από 11.3.2020 έως και 24.3.2020* ΦΕΚ Β'/783/10 Μαρτίου 2020.

Απόφαση Αριθμ. Δ1α/ΓΠ.οικ. 20021/2020. *Επιβολή του μέτρου της προσωρινής απαγόρευσης λειτουργίας των βρεφονηπιακών και παιδικών σταθμών, νηπιαγωγείων, σχολικών μονάδων, ανωτάτων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, κέντρων ξένων γλωσσών, φροντιστηρίων και πάσης φύσεως εκπαιδευτικών δομών, φορέων και ιδρυμάτων, δημοσίων και ιδιωτικών, κάθε τύπου και βαθμού της χώρας, προσωρινής απαγόρευσης των εκπαιδευτικών εκδρομών εντός και εκτός της χώρας και προσωρινής απαγόρευσης μετακινήσεων και επισκέψεων μαθητών, φοιτητών, σπουδαστών και εκπαιδευτικών, καθώς και προσωρινής απαγόρευσης λειτουργίας ελληνόγλωσσων σχολικών μονάδων και πάσης φύσεως εκπαιδευτικών δομών του εξωτερικού για το χρονικό διάστημα από 21.3.2020 έως και 10.4.2020.* ΦΕΚ Β'/956/21 Μαρτίου 2020.

Απόφαση Αριθμ. Δ1α/ΓΠ.οικ. 24343/2020. *Παράταση ισχύος της κοινής απόφασης των Υπουργών Ανάπτυξης και Επενδύσεων, Προστασίας του Πολίτη, Παιδείας και Θρησκευμάτων, Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων, Υγείας, Πολιτισμού και Αθλητισμού και Εσωτερικών με αριθμό Δ1α/ΓΠ.οικ. 20021/21.3.2020 (Β' 956) έως και τις 10.5.2020.* ΦΕΚ Β'/1293/10 Απριλίου 2020.

Απόφαση Αριθμ. Δ1α/ΓΠ.οικ. 28237/2020. *Παράταση ισχύος της υπ' αρ. Δ1α/ΓΠ.οικ.20021/ 21.3.2020 κοινής απόφασης των Υπουργών Ανάπτυξης και Επενδύσεων, Προστασίας του Πολίτη, Παιδείας και Θρησκευμάτων, Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων, Υγείας, Πολιτισμού και Αθλητισμού και*

Εσωτερικών, όπως έχει ήδη παραταθεί με την υπ' αρ. Δ1α/ΓΠ.οικ.24343/10.4.2020 (Β' 1293) όμοια απόφαση, έως και τις 31.5.2020 και επανέναρξη λειτουργίας συγκεκριμένων εκπαιδευτικών δομών. ΦΕΚ Β'/1699/5 Μαΐου 2020.

Απόφαση Δ1α/ΤΟ.οικ.33465/2020. Κανόνες τήρησης αποστάσεων σε ιδιωτικές επιχειρήσεις, δημόσιες υπηρεσίες και άλλους χώρους συνάθροισης κοινού στο σύνολο της Επικράτειας, προς περιορισμό της διασποράς του κορωνοϊού COVID-19. ΦΕΚ Β'/2087/31-2020.

Απόφαση Δ1α/Γ.Π.οικ.55339/2020. Λειτουργία των εκπαιδευτικών μονάδων Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης, εργαστηριακών κέντρων και σχολικών εργαστηρίων, Σχολείων Δεύτερης Ευκαιρίας, Ινστιτούτων Επαγγελματικής Κατάρτισης, Μεταλυκειακού έτους τάξης Μαθητείας ΕΠΑΛ, Κολλεγίων, Κέντρα Διά Βίου Μάθησης, δομών Ε.Ε.Κ. & Δ.Β.Μ. της Σιβιτανιδείου Δημόσιας Σχολής Τεχνών και Επαγγελμάτων, φροντιστηρίων, κέντρων ξένων γλωσσών, φορέων παροχής εκπαίδευσης και πιστοποίησης δεξιοτήτων, ξενόγλωσσων ινστιτούτων εκπαίδευσης και πάσης φύσεως συναφών δομών, δημοσίων και ιδιωτικών, Δημοσίων Βιβλιοθηκών, της Εθνικής Βιβλιοθήκης της Ελλάδος και των Γενικών Αρχείων του Κράτους κατά την έναρξη του σχολικού έτους 2020 - 2021 και μέτρα για την αποφυγή διάδοσης του κορωνοϊού COVID-19 κατά τη λειτουργία τους. ΦΕΚ Β'/3780/8 Σεπτεμβρίου 2020.

Απόφαση Δ1α/Γ.Π.οικ.69543/2020. Λειτουργία των εκπαιδευτικών μονάδων Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης, εργαστηριακών κέντρων και σχολικών εργαστηρίων, Σχολείων Δεύτερης Ευκαιρίας, Ινστιτούτων Επαγγελματικής Κατάρτισης, Μεταλυκειακού έτους τάξης Μαθητείας ΕΠΑ.Λ., Κέντρων Διά Βίου Μάθησης, δομών Ε.Ε.Κ. και Δ.Β.Μ. της Σιβιτανιδείου Δημόσιας Σχολής Τεχνών και Επαγγελμάτων, φροντιστηρίων, κέντρων ξένων γλωσσών, φορέων παροχής εκπαίδευσης και πιστοποίησης δεξιοτήτων, ξενόγλωσσων ινστιτούτων εκπαίδευσης και πάσης φύσεως συναφών δομών, Δημοσίων και Ιδιωτικών, Δημοσίων Βιβλιοθηκών, της Εθνικής Βιβλιοθήκης της Ελλάδος και των Γενικών Αρχείων του Κράτους κατά την έναρξη του σχολικού έτους 2020 - 2021 και μέτρα για την αποφυγή διάδοσης του κορωνοϊού COVID-19 κατά τη λειτουργία τους. ΦΕΚ Β'/4810/31 Οκτωβρίου 2020.

Απόφαση Αριθμ. Δ1α/Γ.Π.οικ.: 69863/2020. Έκτακτα μέτρα προστασίας της δημόσιας υγείας από τον κίνδυνο περαιτέρω διασποράς του κορωνοϊού COVID-19. ΦΕΚ Β'/4829/2 Νοεμβρίου 2020.

Απόφαση Αριθμ. Δ1α/Γ.Π.οικ.: 71342/2020. Έκτακτα μέτρα προστασίας της δημόσιας υγείας από τον κίνδυνο περαιτέρω διασποράς του κορωνοϊού COVID-19 στο σύνολο της Επικράτειας για το διάστημα από το Σάββατο 7 Νοεμβρίου 2020 έως και τη Δευτέρα 30 Νοεμβρίου 2020. ΦΕΚ Β'/4899/6 Νοεμβρίου 2020.

Απόφαση Αριθμ. Δ1α/Γ.Π.οικ.: 76629/2020. Έκτακτα μέτρα προστασίας της δημόσιας υγείας από τον κίνδυνο περαιτέρω διασποράς του κορωνοϊού COVID-19 στο σύνολο της Επικράτειας για το διάστημα από τη Δευτέρα 30 Νοεμβρίου 2020 έως και τη Δευτέρα 7 Δεκεμβρίου 2020. ΦΕΚ Β'/5255/28 Νοεμβρίου 2020.

Απόφαση Αριθμ. Δ1α/Γ.Π.οικ.: 78363/2020. Έκτακτα μέτρα προστασίας της δημόσιας υγείας από τον κίνδυνο περαιτέρω διασποράς του κορωνοϊού COVID - 19 στο σύνολο της Επικράτειας για το διάστημα από τη Δευτέρα 7 Δεκεμβρίου 2020 και ώρα 6:00 έως και τη Δευτέρα 14 Δεκεμβρίου 2020 και ώρα 6:00. ΦΕΚ Β'/5350/5 Δεκεμβρίου 2020.

Απόφαση Αριθμ. Δ1α/Γ.Π.οικ.: 969/2021. Παράταση ισχύος και τροποποίηση της υπό στοιχεία Δ1α/Γ.Π.οικ.69543/31.10.2020 κοινής απόφασης των Υπουργών Ανάπτυξης και Επενδύσεων, Παιδείας και Θρησκευμάτων, Υγείας, Εσωτερικών και Υποδομών και Μεταφορών «Λειτουργία των εκπαιδευτικών μονάδων Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης, εργαστηριακών κέντρων και σχολικών εργαστηρίων, Σχολείων Δεύτερης Ευκαιρίας, Ινστιτούτων Επαγγελματικής Κατάρτισης, Μεταλυκειακού έτους – τάξης Μαθητείας ΕΠΑ.Λ., Κέντρων Διά Βίου Μάθησης, δομών Ε.Ε.Κ. και Δ.Β.Μ. της Σιβιτανιδείου Δημόσιας Σχολής Τεχνών και Επαγγελμάτων, φροντιστηρίων, κέντρων ξένων γλωσσών, φορέων παροχής εκπαίδευσης και πιστοποίησης δεξιοτήτων, ξενόγλωσσων ινστιτούτων εκπαίδευσης και πάσης φύσεως συναφών δομών, Δημοσίων και Ιδιωτικών, Δημοσίων Βιβλιοθηκών, της Εθνικής Βιβλιοθήκης της Ελλάδος και των Γενικών Αρχείων του Κράτους κατά την έναρξη του σχολικού έτους 2020 - 2021 και μέτρα για την αποφυγή διάδοσης του κορωνοϊού COVID-19 κατά τη λειτουργία τους» (Β' 4810). ΦΕΚ Β'/23/8 Ιανουαρίου 2021.

Απόφαση Αριθμ. Δ1α/Γ.Π.οικ.: 6877/2021. Έκτακτα μέτρα προστασίας της δημόσιας υγείας από τον κίνδυνο περαιτέρω διασποράς του κορωνοϊού COVID-19 στο σύνολο της Επικράτειας για το διάστημα από το Σάββατο, 30 Ιανουαρίου 2021 και ώρα 6:00 έως και τη Δευτέρα, 8 Φεβρουαρίου 2021 και ώρα 6:00. ΦΕΚ Β'/341/29 Ιανουαρίου 2021.

Απόφαση Αριθμ. Δ1α/Γ.Π.οικ.: 9147/2021. Έκτακτα μέτρα προστασίας της δημόσιας υγείας από τον κίνδυνο περαιτέρω διασποράς του κορωνοϊού COVID-19 στο σύνολο της Επικράτειας για το διάστημα από την Πέμπτη, 11 Φεβρουαρίου 2021 και ώρα 6:00 έως και τη Δευτέρα, 1 Μαρτίου 2021 και ώρα 6:00. ΦΕΚ Β'/534/10 Φεβρουαρίου 2021.

Απόφαση Αριθμ. Δ1α/Γ.Π.οικ.: 12639/2021. Έκτακτα μέτρα προστασίας της δημόσιας υγείας από τον κίνδυνο περαιτέρω διασποράς του κορωνοϊού COVID-19 στο σύνολο της Επικράτειας για το διάστημα από τη Δευτέρα, 1 Μαρτίου 2021 και ώρα 6:00 έως και τη Δευτέρα, 8 Μαρτίου 2021 και ώρα 6:00. ΦΕΚ Β'/793/27 Φεβρουαρίου 2021.

Απόφαση Αριθμ. Δ1α/Γ.Π.οικ.: 20267/2021. Παράταση ισχύος της υπό στοιχεία Δ1α/Γ.Π.οικ. 69543/31.10.2020 κοινής απόφασης των Υπουργών Ανάπτυξης και Επενδύσεων, Παιδείας και Θρησκευμάτων, Υγείας, Εσωτερικών και Υποδομών και Μεταφορών «Λειτουργία των εκπαιδευτικών μονάδων Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης, εργαστηριακών κέντρων και σχολικών εργαστηρίων, Σχολείων Δεύτερης Ευκαιρίας, Ινστιτούτων Επαγγελματικής Κατάρτισης, Μεταλυκειακού έτους - τάξης Μαθητείας ΕΠΑ.Λ., Κέντρων Διά Βίου Μάθησης, δομών Ε.Ε.Κ. και Δ.Β.Μ. της Σιβιτανιδείου Δημόσιας Σχολής Τεχνών και Επαγγελμάτων, φροντιστηρίων, κέντρων ξένων γλωσσών, φορέων παροχής εκπαίδευσης και πιστοποίησης δεξιοτήτων,

ξενόγλωσσων ινστιτούτων εκπαίδευσης και πάσης φύσεως συναφών δομών, Δημοσίων και Ιδιωτικών, Δημοσίων Βιβλιοθηκών, της Εθνικής Βιβλιοθήκης της Ελλάδος και των Γενικών Αρχείων του Κράτους κατά την έναρξη του σχολικού έτους 2020 - 2021 και μέτρα για την αποφυγή διάδοσης του κορωνοϊού COVID-19 κατά τη λειτουργία τους» (Β' 4810), όπως τροποποιήθηκε με την υπό στοιχεία Δ1α/ΓΠ.οικ.969/07.01.2021 κοινή απόφαση των Υπουργών Ανάπτυξης και Επενδύσεων, Παιδείας και Θρησκευμάτων, Υγείας, Εσωτερικών και Υποδομών και Μεταφορών (Β' 23). ΦΕΚ Β'/1288/1 Απριλίου 2021.

Απόφαση Αριθμ. Δ1α/Γ.Π.οικ.: 20651/2021. Έκτακτα μέτρα προστασίας της δημόσιας υγείας από τον κίνδυνο περαιτέρω διασποράς του κορωνοϊού COVID-19 στο σύνολο της Επικράτειας για το διάστημα από τη Δευτέρα, 5 Απριλίου 2021 και ώρα 6:00 έως και τη Δευτέρα, 12 Απριλίου 2021 και ώρα 6:00. ΦΕΚ Β'/1308/3 Απριλίου 2021.

Απόφαση Αριθμ. Δ1α/Γ.Π.οικ.: 22439/2021. Έκτακτα μέτρα προστασίας της δημόσιας υγείας από τον κίνδυνο περαιτέρω διασποράς του κορωνοϊού COVID-19 στο σύνολο της Επικράτειας για το διάστημα από τη Δευτέρα, 12 Απριλίου 2021 και ώρα 6:00 έως και τη Δευτέρα, 19 Απριλίου 2021 και ώρα 6:00. ΦΕΚ Β'/1441/10 Απριλίου 2021.

Απόφαση Αριθμ. Δ1α/Γ.Π.οικ.: 24489/2021. Έκτακτα μέτρα προστασίας της δημόσιας υγείας από τον κίνδυνο περαιτέρω διασποράς του κορωνοϊού COVID-19 στο σύνολο της Επικράτειας για το διάστημα από τη Δευτέρα, 19 Απριλίου 2021 και ώρα 6:00 έως και τη Μ. Δευτέρα, 26 Απριλίου 2021 και ώρα 6:00. ΦΕΚ Β'/1558/17 Απριλίου 2021.

Απόφαση Αριθμ. Δ1α/Γ.Π.οικ.: 26380/2021. Έκτακτα μέτρα προστασίας της δημόσιας υγείας από τον κίνδυνο περαιτέρω διασποράς του κορωνοϊού COVID-19 στο σύνολο της Επικράτειας για το διάστημα από τη Μ. Δευτέρα, 26 Απριλίου 2021 και ώρα 6:00 έως και την Δευτέρα, 3 Μαΐου 2021 και ώρα 6:00. ΦΕΚ Β'/1682/24 Απριλίου 2021.

Απόφαση Αριθμ. Δ1α/Γ.Π.οικ.: 27683/2021. Έκτακτα μέτρα προστασίας της δημόσιας υγείας από τον κίνδυνο περαιτέρω διασποράς του κορωνοϊού COVID-19 στο σύνολο της Επικράτειας για το διάστημα από τη Δευτέρα, 3 Μαΐου 2021 και ώρα 6:00 έως και τη Δευτέρα, 10 Μαΐου 2021 και ώρα 6:00. ΦΕΚ Β'/1814/29 Απριλίου 2021.

Απόφαση Αριθμ. Δ1α/Γ.Π.οικ.: 28503/2021. Έκτακτα μέτρα προστασίας της δημόσιας υγείας από τον κίνδυνο περαιτέρω διασποράς του κορωνοϊού COVID-19 στο σύνολο της Επικράτειας για το διάστημα από τη Δευτέρα, 10 Μαΐου 2021 και ώρα 6:00 έως και την Παρασκευή, 14 Μαΐου 2021 και ώρα 6:00. ΦΕΚ Β'/1872/8 Μαΐου 2021.

Απόφαση Αριθμ. Δ1α/Γ.Π.οικ.: 29922/2021. Έκτακτα μέτρα προστασίας της δημόσιας υγείας από τον κίνδυνο περαιτέρω διασποράς του κορωνοϊού COVID-19 στο σύνολο της Επικράτειας για το διάστημα από την Παρασκευή, 14 Μαΐου 2021 και ώρα 6:00 έως και τη Δευτέρα, 24 Μαΐου 2021 και ώρα 6:00. ΦΕΚ Β'/1944/13 Μαΐου 2021.

Απόφαση Αριθμ. Δ1α/Γ.Π.οικ. 31950/2021. Έκτακτα μέτρα προστασίας της δημόσιας υγείας από τον κίνδυνο περαιτέρω διασποράς του κορωνοϊού COVID-19 στο σύνολο της Επικράτειας για το διάστημα από τη Δευτέρα, 24 Μαΐου 2021 και ώρα 6:00 έως και τη Δευτέρα, 31 Μαΐου 2021 και ώρα 6:00. ΦΕΚ Β'/2141/22 Μαΐου 2021.

Απόφαση Αριθμ. Δ1α/Γ.Π.οικ. 36587/2021. Έκτακτα μέτρα προστασίας της δημόσιας υγείας από τον κίνδυνο περαιτέρω διασποράς του κορωνοϊού COVID-19 στο σύνολο της Επικράτειας για το διάστημα από τη Δευτέρα, 14 Ιουνίου 2021 και ώρα 6:00 έως και τη Δευτέρα, 21 Ιουνίου 2021 και ώρα 6:00. ΦΕΚ Β'/2476/10 Ιουνίου 2021.

Απόφαση Αριθμ. Δ1α/Γ.Π.οικ. 49762. Έκτακτα μέτρα προστασίας της δημόσιας υγείας από τον κίνδυνο περαιτέρω διασποράς του κορωνοϊού COVID-19 στο σύνολο της Επικράτειας για το διάστημα από τη Δευτέρα, 9 Αυγούστου 2021 και ώρα 6:00 έως και τη Δευτέρα, 16 Αυγούστου 2021 και ώρα 6:00. ΦΕΚ Β'/3660/7 Αυγούστου 2021.

Απόφαση Αριθμ. Δ1α/Γ.Π.οικ. 55254. Λειτουργία των εκπαιδευτικών μονάδων Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης, εργαστηριακών κέντρων και σχολικών εργαστηρίων, Σχολείων Δεύτερης Ευκαιρίας, Ινστιτούτων Επαγγελματικής Κατάρτισης, Μεταλκειακού έτους - τάξης Μαθητείας ΕΠΑ.Λ., Κέντρων Διά Βίου Μάθησης, δομών Ε.Ε.Κ. και Δ.Β.Μ. της Σιβιτανιδείου Δημόσιας Σχολής Τεχνών και Επαγγελμάτων, φροντιστηρίων, κέντρων ξένων γλωσσών, φορέων παροχής εκπαίδευσης και πιστοποίησης δεξιοτήτων, ξενόγλωσσων ινστιτούτων εκπαίδευσης και πάσης φύσεως συναφών δομών, Δημοσίων και Ιδιωτικών, Δημοσίων Βιβλιοθηκών, της Εθνικής Βιβλιοθήκης της Ελλάδος και των Γενικών Αρχείων του Κράτους κατά την έναρξη του σχολικού έτους 2021-2022 και μέτρα για την αποφυγή διάδοσης του κορωνοϊού COVID-19 κατά τη λειτουργία τους. ΦΕΚ Β'/4187/10 Σεπτεμβρίου 2021.

Απόφαση Αριθμ. Δ1α/Γ.Π.οικ. 55732. Αντικατάσταση της υπό στοιχεία Δ1α/ΓΠ.οικ. 55400/10.9.2021 κοινής υπουργικής απόφασης «Έκτακτα μέτρα προστασίας της δημόσιας υγείας από τον κίνδυνο περαιτέρω διασποράς του κορωνοϊού COVID-19 στο σύνολο της Επικράτειας, για το διάστημα από τη Δευτέρα, 13 Σεπτεμβρίου 2021 και ώρα 06:00 έως και τη Δευτέρα, 20 Σεπτεμβρίου 2021 και ώρα 06:00» (Β' 4206). ΦΕΚ Β'/4214/13 Σεπτεμβρίου 2021.

Αριθμ. Δ1α/Γ.Π.οικ. 69136. Έκτακτα μέτρα προστασίας της δημόσιας υγείας από τον κίνδυνο περαιτέρω διασποράς του κορωνοϊού COVID-19 στο σύνολο της Επικράτειας, για το διάστημα από το Σάββατο, 6 Νοεμβρίου 2021 και ώρα 06:00 έως και τη Δευτέρα, 22 Νοεμβρίου 2021 και ώρα 06:00. ΦΕΚ Β'/5138/5 Νοεμβρίου 2021.

B2. Διακηρύξεις

IFLA/UNESCO Public Library Manifesto (1949). Ανακτήθηκε από <https://www.ifla.org/wp-content/uploads/2019/05/assets/public-libraries/documents/UNESCO-public-library-manifesto-1972.pdf> (τελευταία προσπέλαση 8/12/2021).

IFLA/UNESCO Public Library Manifesto (1994). Ανακτήθηκε από <https://www.ifla.org/wp-content/uploads/2019/05/assets/public-libraries/publications/PL-manifesto/pl-manifesto-en.pdf> (τελευταία προσπέλαση 8/1/2022).

UNESCO New Public Libraries Act (2016). Ανακτήθηκε από <https://en.UNESCO.org/creativity/policy-monitoring-platform/new-public-libraries-act-2016> (τελευταία προσπέλαση 8/1/2022).

IFLA Coming in 2021: a Public Library Manifesto for Today (and Tomorrow) (2021, 23 March). Ανακτήθηκε από <https://www.ifla.org/news/coming-in-2021-a-public-library-manifesto-for-today-and-tomorrow/> (τελευταία προσπέλαση 8/1/2022).

B2. Φωτογραφίες

Φωτογραφία του κτηρίου του Εϋνάρδου στην Αίγινα. Ανακτήθηκε από <https://www.kathimerini.gr/wp-content/uploads/2021/01/DOC-20210120-9525668.jpg?1611225745370> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Φωτογραφία του κτηρίου της Δημόσιας Ιστορικής Βιβλιοθήκης Ανδρίτσαινας. Ανακτήθηκε από <http://www.andritsainalibrary.gr/images/header/1.jpg> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Φωτογραφία του κτηρίου της Δημόσιας Βιβλιοθήκης Αργοστολίου «Κοργιαλενείου». Ανακτήθηκε από http://argo.ekt.gr/Opac2_4/Help/Databases/ELL/DKB_Korgialenios_EL_.html (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Φωτογραφία του κτηρίου της Δημόσιας Βιβλιοθήκης Αρεόπολης. Ανακτήθηκε από https://www.exploring-greece.gr/_tp_media/Mani/12825_f.JPG (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Φωτογραφία του κτηρίου της Αιαντείου Δημόσιας Βιβλιοθήκης Αταλάντης. Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/atalanti.library/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Φωτογραφία του κτηρίου της Δημόσιας Κεντρικής Βιβλιοθήκης Βέροιας. Ανακτήθηκε από https://www.imerisia-ver.gr/uploads/blog/25870/m/8758_1584088929_main_15832.jpg (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Φωτογραφία του κτηρίου της Δημόσιας Βιβλιοθήκης Βυτίνας. Ανακτήθηκε από <https://www.vivliothiki-vitinas.gr/images/exhibits/dimosia-bibliothiki-butinas-2543.jpg> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Φωτογραφία του κτηρίου της Δημόσιας Κεντρικής Βιβλιοθήκης Γρεβενών. Ανακτήθηκε από <https://web.facebook.com/vivliothikigrevenon/photos/2538700602908542> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Φωτογραφία του κτηρίου της Δημόσιας Ιστορικής Βιβλιοθήκης και Μουσείου της Ελληνικής Σχολής Δημητσάνας. Ανακτήθηκε από <https://www.vivliothiki-dimitsanas.gr/images/exhibits/dimosia-istoriki-bibliothiki-dimitsanas-2548.jpg> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Φωτογραφία του κτηρίου της Δημόσιας Κεντρικής Βιβλιοθήκης Δράμας. Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/Bibliothikidramas/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Φωτογραφία του κτηρίου της Δημόσιας Κεντρικής βιβλιοθήκης Έδεσσας. Ανακτήθηκε από http://vivl-edess.pel.sch.gr/wp-content/uploads/2019/04/IMG_8875-1110x500.jpg (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Φωτογραφία του κτηρίου της Δημόσιας Κεντρικής Βιβλιοθήκης Ελευθερούπολης. Ανακτήθηκε από <https://vivl-elefth.kav.sch.gr/wp-content/uploads/2019/10/main1-small-e1572684087492.jpg> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Φωτογραφία του κτηρίου της Δημόσιας Ιστορικής Βιβλιοθήκης Ζαγοράς. Ανακτήθηκε από <https://magnisia.mobi/media/images/2/9-45000/S/article-4039-45387.S.jpg> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Φωτογραφία του κτηρίου της Δημόσιας Ιστορικής Βιβλιοθήκης Ζακύνθου. Ανακτήθηκε από <https://www.gnoristetinellada.gr/politismos/mnimeia/559-dimosia-istoriki-vivliothiki-zakynthou> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Φωτογραφία του κτηρίου της Δημόσιας Κεντρικής Ιστορικής Βιβλιοθήκης Ιωαννίνων. Ανακτήθηκε από <https://zosimaialib.gr/wp-content/uploads/2021/10/1-aa-auysy-aPuy-ay-en1/2zair-e-1/2azair-uaOoaafpiP-eaynnsnan-1024x767.png> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Φωτογραφία του κτηρίου της Δημόσιας Κεντρικής Βιβλιοθήκης Καλαμάτας. Ανακτήθηκε από <https://www.flynnews.gr/epanaleitourgei-pantazopouleios-laiki-sxoli/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Φωτογραφία του κτηρίου της Δημόσιας Κεντρικής Βιβλιοθήκης Καρπενησίου. Ανακτήθηκε από https://encrypted-tbn0.gstatic.com/images?q=tbn:ANd9GcSFn1tMYq7JZeSD07Xy7OgifPB_FnIacDb-wDU_CVrpJzJ6I2UG3XwSJHinYn_FJJhait0&usqp=CAU (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Φωτογραφία του κτηρίου της Δημόσιας Κεντρικής Ιστορικής Βιβλιοθήκης Κέρκυρας. Ανακτήθηκε από <http://corfulibrary.gr/images/photos/general/dimosia-biblithiki-kerkiras15.jpg> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Φωτογραφία του κτηρίου της Δημόσιας Κεντρικής Βιβλιοθήκης Κυλκίς. Ανακτήθηκε από maxitis.gr/wp-content/uploads/2020/10/BIBΛΙΟΘΗΚΗ-ΚΥΛΚΙΣ-1.jpg (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Φωτογραφία του κτηρίου της Δημόσιας Κεντρικής Βιβλιοθήκης Κόνιτσας. Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/konlibrary/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Φωτογραφία του κτηρίου της Δημόσιας Κεντρικής Βιβλιοθήκης Λαμίας. Ανακτήθηκε από <https://blogs.sch.gr/13niplamiasfth/files/2017/03/P3151234-300x225.jpg> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Φωτογραφία του κτηρίου της Δημόσιας Κεντρικής Βιβλιοθήκης Λάρισας. Ανακτήθηκε από <https://www.onlarissa.gr/wp-content/uploads/2013/09/bibliothikilar.jpg> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Φωτογραφία του κτηρίου της Δημόσιας Κεντρικής Βιβλιοθήκης Λεβαδείας. Ανακτήθηκε από <https://lh3.googleusercontent.com/p/AF1QipNFbWKolsT-QJZWBiWO1QpyNHkvRu4ZnWqXJUX=w1024-k> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Φωτογραφία του κτηρίου της Δημόσιας Βιβλιοθήκης Λευκάδας. Ανακτήθηκε από <https://lefkadazin.gr/wp-content/uploads/2017/10/1381739575.jpg> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Φωτογραφία του κτηρίου της Δημόσιας Κεντρικής Βιβλιοθήκης Ληξουρίου-Μουσείου Τυπάλδων Ιακωβάτων. Ανακτήθηκε από https://www.kefaloniapress.gr/wp-content/uploads/2016/07/IMG_0870.jpg (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Φωτογραφία του κτηρίου της Δημόσιας Βιβλιοθήκης Μήθυμνας. Ανακτήθηκε από <https://web.facebook.com/argyres.ephtaliotes> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Φωτογραφία της θέας από τη Δημόσια Βιβλιοθήκη Μήθυμνας. Ανακτήθηκε από <https://web.facebook.com/argyres.ephtaliotes> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Φωτογραφία του κτηρίου της Δημόσιας Βιβλιοθήκης Μηλέων. Ανακτήθηκε από <http://vivil-mileon.mag.sch.gr/images/simera1.gif> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Φωτογραφία του κτηρίου της Δημόσιας Βιβλιοθήκης Μολάων. Ανακτήθηκε από <http://www.molaoi.net/roumanios2.jpg> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Φωτογραφία του κτηρίου της Δημόσιας Βιβλιοθήκης Μουζακίου. Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/dvmouzakiou/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Φωτογραφία του κτηρίου της Δημόσιας Κεντρικής Βιβλιοθήκης Μυτιλήνης. Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/mytilenelibrary/photos/a.480082818814823/480082832148155/?__tn__=%3C (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Φωτογραφία του κτηρίου της Δημόσιας Κεντρικής Βιβλιοθήκης Ναυπάκτου. Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/bibliotheke.naupaktou/photos/a.765744816812057/1010336239019579/?__tn__=%3C (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Φωτογραφία του κτηρίου της Δημόσιας Κεντρικής Βιβλιοθήκης Ναυπλίου «Ο Παλαμήδης». Ανακτήθηκε από <https://web.facebook.com/Δημόσια-Κεντρική-Βιβλιοθήκη-Ναυπλίου-Ο-Παλαμήδης-656648971071401/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Φωτογραφία του κτηρίου της Δημόσιας Βιβλιοθήκης Πεταλιδίου. Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/groups/111414745566053/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Φωτογραφία του κτηρίου της Δημόσιας Κεντρικής Βιβλιοθήκης Πύργου. Ανακτήθηκε από <https://www.vivliothiki-pirgou.gr/wp-content/uploads/2020/10/kthrio-01.jpg.webp> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Φωτογραφία του κτηρίου της Δημόσιας Κεντρικής Βιβλιοθήκης Ρεθύμνου. Ανακτήθηκε από <https://i2.wp.com/rethemnos.gr/wp-content/uploads/2017/01/bibliothiki.jpg?fit=630%2C473&ssl=1> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Φωτογραφία του κτηρίου της Δημόσιας Κεντρικής Βιβλιοθήκης Ρόδου. Εικόνα 2 εξωτερική όψη. Ανακτήθηκε από https://rhodeslibrary.gr/wp-content/uploads/2020/11/DSC_9857-2.jpg (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022). Εικόνα 3 εσωτερική όψη. Ανακτήθηκε από https://rhodeslibrary.gr/wp-content/uploads/2020/11/DSC_0035-Edit-2.jpg (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Φωτογραφία του κτηρίου της Δημόσιας Ιστορικής Βιβλιοθήκης Σάμου. Samos Island Explorer. Ανακτήθηκε από https://www.samosin.gr/wp-content/uploads/public_library_of_Samos_2_1.jpg (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Φωτογραφία του κτηρίου της Δημόσιας Κεντρικής Βιβλιοθήκης Σερρών. Ανακτήθηκε από <https://serrelib.gr/el/anakoinosi/stadiaki-epanaleitoyrgia-ton-ypiresion-tis-dimosias-kentrikis-bibliothikis-serron-pros> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Φωτογραφία του κτηρίου της Δημόσιας Κεντρικής Ιστορικής Βιβλιοθήκης Σιάτιστας. Ανακτήθηκε από https://siatistabibl.gr/wp-content/uploads/2020/09/ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ_1_1.jpg (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Φωτογραφία του κτηρίου της Δημόσιας Κεντρικής Βιβλιοθήκης Σπάρτης. Ανακτήθηκε από <https://nikiforos.edu.gr/component/content/category/2-dhmosia-kentriki-vivliothiki-spartis> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Φωτογραφία του κτηρίου της Δημόσιας Κεντρικής Βιβλιοθήκης Τριπόλεως. Ανακτήθηκε από https://slideplayer.gr/11832108/66/images/slide_2.jpg (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Φωτογραφία του κτηρίου της Δημόσιας Κεντρικής Βιβλιοθήκης Φλώρινας. Ανακτήθηκε από <https://libflorina.files.wordpress.com/2015/09/dsc03257.jpg> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Φωτογραφία του κτηρίου της Δημόσιας Κεντρικής Βιβλιοθήκης Χαλκίδας. Ανακτήθηκε από <https://daysofart.gr/wp-content/uploads/2021/06/1-e1623840588729.jpg> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Φωτογραφία του κτηρίου της Δημόσιας Κεντρικής Ιστορικής Βιβλιοθήκης Χίου «Κοραΐς». Ανακτήθηκε από <https://www.koraeslibrary.gr/images/articles/vivliothiki/eisagogi/eisagogi-1.jpg> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Φωτογραφία του κτηρίου του Πνευματικού Πολιτιστικού Κέντρου Αμφίκλειας που φιλοξενεί τη Δημόσια Βιβλιοθήκη Αμφίκλειας. Ανακτήθηκε από vivi-amfikl.fth.sch.gr/wp-content/uploads/2014/01/Νέα-εικόνα-6.jpg (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

B2. Λογότυποι Δημοσίων Βιβλιοθηκών

Λογότυπος της «Καποδιστριακής» Δημόσιας Βιβλιοθήκης Αίγινας. Ανακτήθηκε από <https://aeginalibrary.gr/site/wp-content/uploads/2021/12/aepl-logo.png> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Λογότυπος της Δημόσιας Βιβλιοθήκης Αμφίκλειας. Ανακτήθηκε από <https://web.facebook.com/Δημόσια-Βιβλιοθήκη-Αμφίκλειας-105218507986256/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Λογότυπος της Δημόσιας Ιστορικής Βιβλιοθήκης Ανδρίτσαινας. Ανακτήθηκε από https://media.cliomuseappserver.com/museums/logos/tour_logo_1565690486.jpg (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Λογότυπος της Δημόσιας Βιβλιοθήκης Αταλάντης «Αιάντειος». Ανακτήθηκε από <https://vivi-atalant.fth.sch.gr/wp-content/uploads/2020/12/cropped-new-logo-square-1-116x66.png> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Λογότυπος της Δημόσιας Κεντρικής Βιβλιοθήκης Βέροιας. Ανακτήθηκε από <https://www.libver.gr/wp-content/uploads/2016/11/liblogobanner2.png> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Λογότυπος της Δημόσιας Κεντρικής Βιβλιοθήκης Βυτίνας. Ανακτήθηκε από <https://www.vivliothiki-vitinas.gr/images/website/dimosia-bibliothiki-butinas-2303.jpg> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Λογότυπος της Δημόσιας Κεντρικής Βιβλιοθήκης Γρεβενών. Ανακτήθηκε από <http://grevlibr.gr/images/dikevilogo.jpg> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Λογότυπος της Δημόσιας Ιστορικής Βιβλιοθήκης και Μουσείου της Ελληνικής Σχολής Δημητσάνας. Ανακτήθηκε από <https://www.vivliothiki-dimitsanas.gr/images/logo-gallery.png> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Λογότυπος της Δημόσιας Κεντρικής Βιβλιοθήκης Δράμας. Ανακτήθηκε από <https://drama.publiclibrary.gr> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Λογότυπος της Δημόσιας Κεντρικής Βιβλιοθήκης Έδεσσας. Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/vivliothikiedessa/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Λογότυπος της Δημόσιας Κεντρικής Βιβλιοθήκης Ελευθερούπολης. Ανακτήθηκε από <https://vivl-elefth.kav.sch.gr/wp-content/uploads/2019/07/logo.png> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Λογότυπος της Δημόσιας Ιστορικής Βιβλιοθήκης Ζαγοράς. Ανακτήθηκε από <http://www.library-zagora.gr/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Λογότυπος της Δημόσιας Ιστορικής Βιβλιοθήκης Ζακύνθου. Ανακτήθηκε από <https://vivliothiki-zakynthou.gr/wp-content/uploads/2020/11/logo.jpg> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Λογότυπος της Δημόσιας Κεντρικής Ιστορικής Βιβλιοθήκης Ιωαννίνων. Ανακτήθηκε από https://issuu.com/zosimaia/docs/_____2018.docx (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Λογότυπος της Δημόσιας Κεντρικής Βιβλιοθήκης Καλαμάτας. Ανακτήθηκε από <http://vivlkkal.mes.sch.gr/website/wp-content/uploads/2017/07/logoS.png> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Λογότυπος της Δημόσιας Κεντρικής Ιστορικής Βιβλιοθήκης Κέρκυρας. Ανακτήθηκε από <http://corfulibrary.gr/el/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Λογότυπος της Δημόσιας Κεντρικής Βιβλιοθήκης Κιλκίς. Ανακτήθηκε από https://vivl-kilkis.kil.sch.gr/wp-content/uploads/2020/11/cropped-LOGO-%CE%94%CE%9A%CE%92_clipped_rev_1-1.png (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Λογότυπος της Δημόσιας Βιβλιοθήκης Κόνιτσας. Ανακτήθηκε από <https://network.nlg.gr/wp-content/uploads/2016/05/Δημόσια-Κεντρική-Βιβλιοθήκη-Κόνιτσας-1000x382.jpg> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Λογότυπος της Δημόσιας Βιβλιοθήκης Κόνιτσας. Ανακτήθηκε από <https://www.libkon.gr/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Λογότυπος της Κεντρικής Δημόσιας Βιβλιοθήκης Λαμίας. Ανακτήθηκε από <https://www.vivlamias.gr/wp-content/uploads/logo-vivlamias-3.png> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Λογότυπος της Δημόσιας Κεντρικής Βιβλιοθήκης Λάρισας. Ανακτήθηκε από <https://network.nlg.gr/wp-content/uploads/2016/05/Δημόσια-Βιβλιοθήκη-Λάρισας-800x299.jpg> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Λογότυπος της Δημόσιας Κεντρικής Βιβλιοθήκης Λεβαδείας. Ανακτήθηκε από https://yt3.ggpht.com/ytc/AKedOLQyxUo5lJ_LdHV0AksWB8FWBGne0ociNujFkhhLrrE=s900-c-k-c0x00ffffff-no-rj (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Λογότυπος της Δημόσιας Βιβλιοθήκης Λευκάδας. Ανακτήθηκε από <https://www.lefkaslibrary.gr/wp-content/uploads/2016/09/logo.png> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Λογότυπος της Δημόσιας Κεντρικής Βιβλιοθήκης Ληξουρίου-Μουσείου Τυπάλδων Ιακωβάτων. Ανακτήθηκε από <http://vivl-lixour.kef.sch.gr/wp-content/uploads/2018/12/iakovateios-logo-550x125-trabg.png> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Λογότυπος της Δημόσιας Βιβλιοθήκης Μύθιμνας. Ανακτήθηκε από https://encrypted-tbn0.gstatic.com/images?q=tbn:ANd9GcRbniN9oLoxsDWrxVHLU_uJhLcaQ0FbFdoalA&usqp=CAU (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Λογότυπος της Δημόσιας Βιβλιοθήκης Μηλεών. Ανακτήθηκε από <http://vivl-mileon.mag.sch.gr/images/headingIndex.jpg> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Λογότυπος της Δημόσιας Βιβλιοθήκης Μολάων. Ανακτήθηκε από https://molai.publiclibrary.gr/opac-tmpl/bootstrap/images/logo_library.png (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Λογότυπος της Δημόσιας Βιβλιοθήκης Μουζακίου. Ανακτήθηκε από vivl-mouzak.kar.sch.gr/wp-content/uploads/2016/10/Εικόνα2.png (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Λογότυπος της Δημόσιας Κεντρικής Βιβλιοθήκης Μυτιλήνης. Ανακτήθηκε από <https://www.cplm.gr/images/logo.png> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Λογότυπος της Δημόσιας Κεντρικής Βιβλιοθήκης Ναυπάκτου. Ανακτήθηκε από <https://vivl-nafpakt.ait.sch.gr/images/logos/logo%20arxiko%202.jpg> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Λογότυπος της Δημόσιας Κεντρικής Βιβλιοθήκης Πύργου. Ανακτήθηκε από <https://www.vivliothiki-pirgou.gr/wp-content/uploads/2020/09/cropped-LOGO-VIVLIOTHIKI.jpg.webp> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Λογότυπος της Δημόσιας Κεντρικής Βιβλιοθήκης Ρεθύμνου. Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/dimbibl.rethimno/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Λογότυπος της Δημόσιας Κεντρικής Βιβλιοθήκης Ρόδου. Ανακτήθηκε από <https://rhodeslibrary.gr/wp-content/uploads/2020/11/new-logo-.png> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Λογότυπος της Δημόσιας Κεντρικής Ιστορικής Βιβλιοθήκης Σάμου. Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/samosbiblio/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Λογότυπος της Δημόσιας Κεντρικής Βιβλιοθήκης Σερρών. Ανακτήθηκε από <https://serrelib.gr/themes/custom/scholarly/logo.png> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Λογότυπος της Δημόσιας Κεντρικής Ιστορικής Βιβλιοθήκης Σιάτιστας. Ανακτήθηκε από <https://siatistabibl.gr/wp-content/uploads/elementor/thumbs/logovivliothikis-os3saggihrfqjl3rzudr9rc1dzizmja1ybi37myk0.jpg> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Λογότυπος της Δημόσιας Κεντρικής Βιβλιοθήκης Σπάρτης. Ανακτήθηκε από <https://nikiforos.edu.gr/images/nikiforos.edu.gr/logos/LogoLibrary.png> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Λογότυπος της Δημόσιας Κεντρικής Βιβλιοθήκης Τριπόλεως στο Δίκτυο Ελληνικών Βιβλιοθηκών. Ανακτήθηκε από <https://network.nlg.gr/library/dimosia-kentriki-vivliothiki-tripolis/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Λογότυπος της Δημόσιας Κεντρικής Βιβλιοθήκης Φλώρινας. Ανακτήθηκε από <https://libflorina.files.wordpress.com/2021/08/banner3.jpg?w=702> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Λογότυπος της Δημόσιας Κεντρικής Βιβλιοθήκης Χαλκίδας. Ανακτήθηκε από <https://www.vivlchalkida.gr/wp-content/uploads/2020/11/logo.png> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Λογότυπος της Δημόσιας Κεντρικής Ιστορικής Βιβλιοθήκης Χίου «Κοραής». Ανακτήθηκε από <https://www.koraeslibrary.gr/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

B3. Διαδικτυακές πηγές

B1. Ελληνογλώσσες

Αιάντειος Δημόσια Βιβλιοθήκη Αταλάντης (2021, 6 & 12 Μαρτίου, & 10 Απριλίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/atalanti.library/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 5/1/2022).

Αιάντειος Δημόσια Βιβλιοθήκη Αταλάντης (2020, 18 Μαρτίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/atalanti.library/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση 2/1/2022).

Αιάντειος Δημόσια Βιβλιοθήκη Αταλάντης (2020, 18 Μαρτίου). Υπηρεσίες στον καιρό της πανδημίας. Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/atalanti.library/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση 2/1/2022).

Αιάντειος Δημόσια Βιβλιοθήκη Αταλάντης (2020, 21 Μαρτίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/atalanti.library/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 5/1/2022).

Αιάντειος Δημόσια Βιβλιοθήκη Αταλάντης (2020, 23 Μαρτίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/atalanti.library/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση 2/1/2022).

Αιάντειος Δημόσια Βιβλιοθήκη Αταλάντης (2020, 28 Δεκεμβρίου). Υπηρεσίες στον καιρό της πανδημίας. Ανακτήθηκε από <https://vivl-atalant.fth.sch.gr/υπηρεσίες-στον-καιρό-της-πανδημίας/> (τελευταία προσπέλαση 2/11/2021).

Αιάντειος Δημόσια Βιβλιοθήκη Αταλάντης (2021, 2 Απριλίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/atalanti.library/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 5/1/2022).

Αιάντειος Δημόσια Βιβλιοθήκη Αταλάντης (2020, 5 Απριλίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/atalanti.library/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση 5/1/2022).

Αιάντειος Δημόσια Βιβλιοθήκη Αταλάντης (2020, 14 Απριλίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/atalanti.library/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 5/1/2022).

Αιάντειος Δημόσια Βιβλιοθήκη Αταλάντης (2021, 14 Ιουνίου). Χρήση το αυτοματοποιημένο σύστημα Koha. Ανακτήθηκε από <https://vivl-atalant.fth.sch.gr/επαναλειτουργία-αναγνωστηρίων-και-κ/> (τελευταία προσπέλαση 2/11/2021).

Αιάντειος Δημόσια Βιβλιοθήκη Αταλάντης (2020, 7 Νοεμβρίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/atalanti.library/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 5/1/2022).

Αιάντειος Δημόσια Βιβλιοθήκη Αταλάντης (2020, 18 Νοεμβρίου). Ηλεκτρονικό Αναγνωστήριο από την Ε.Β.Ε. Ανακτήθηκε από <https://vivl-atalant.fth.sch.gr/ηλεκτρονικό-αναγνωστήριο-από-την-ε-β-ε/> (τελευταία προσπέλαση 2/11/2021).

Αιάντειος Δημόσια Βιβλιοθήκη Αταλάντης (2020, 23 Νοεμβρίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/atalanti.library/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 5/1/2022).

Αιάντειος Δημόσια Βιβλιοθήκη Αταλάντης (2021, 13 Δεκεμβρίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/atalanti.library/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 5/1/2022).

Αιάντειος Δημόσια Βιβλιοθήκη Αταλάντης (2020, 26 Δεκεμβρίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/atalanti.library/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 5/1/2022).

Αιάντειος Δημόσιας Βιβλιοθήκη Αταλάντης (2020, 28 Δεκεμβρίου). Υπηρεσίες στον καιρό της πανδημίας. Ανακτήθηκε από <https://vivl-atalant.fth.sch.gr/υπηρεσίες-στον-καιρό-της-πανδημίας/> (τελευταία προσπέλαση 2/11/2021).

Ανεξάρτητος, Σέρρες (2020, 15 Σεπτεμβρίου). Σταδιακή επαναλειτουργία των υπηρεσιών της Δημόσιας Κεντρικής Βιβλιοθήκης Σερρών προς το κοινό. Ανακτήθηκε από <https://www.anexartitos.gr/stadiaki-epanaleitoyrgia-ton-ypiresion-tis-dimosias-kentrikis-vivliothikis-serron-pros-to-koino-2> (τελευταία προσπέλαση 2/11/2021).

Αιάντειος Δημόσια Βιβλιοθήκη Αταλάντης (2020, 17 Δεκεμβρίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/atalanti.library/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση 5/1/2022).

Γενικό Συμβούλιο Βιβλιοθηκών (2022α). Αρχική Σελίδα. Ανακτήθηκε από <https://hgcl.minedu.gov.gr/index.php/el/> (τελευταία προσπέλαση 10/01/2022).

Γενικό Συμβούλιο Βιβλιοθηκών (2022β). Βιβλιοθήκες εποπτευόμενες από το Υπουργείο Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων. Δημόσιες Βιβλιοθήκες. Ανακτήθηκε από <https://hgcl.minedu.gov.gr/index.php/el/syndesmoi-m-2/vivliothikes> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Δημόσια Βιβλιοθήκη Αμφίκλειας. Ανακτήθηκε από http://vivl-amfikl.fth.sch.gr/?page_id=5 (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Δημόσια Βιβλιοθήκη Αμφίκλειας (2020, 4 Σεπτεμβρίου). Ανακτήθηκε από <https://web.facebook.com/Δημόσια-Βιβλιοθήκη-Αμφίκλειας-105218507986256/> (τελευταία προσπέλαση 2 Ιανουαρίου 2022).

Δημόσια Βιβλιοθήκη Αμφίκλειας (2021, 22 Ιανουαρίου). Ανακοίνωση. Ανακτήθηκε από <http://vivl-amfikl.fth.sch.gr/?p=464> (τελευταία προσπέλαση 2/11/2021).

Δημόσια Ιστορική Βιβλιοθήκη Ανδρίτσαινας «Νικολοπούλειο». Ανακτήθηκε από <http://www.andritsainalibrary.gr/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Δημόσια Ιστορική Βιβλιοθήκη Ανδρίτσαινας «Νικολοπούλειο». Ιστορικό αρχείο. Ανακτήθηκε από <http://www.andritsainalibrary.gr/collections/archive/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Δημόσια Ιστορική Βιβλιοθήκη Ανδρίτσαινας «Νικολοπούλειο» (2022α). Παρουσίαση Δημόσιας Ιστορικής Βιβλιοθήκης Ανδρίτσαινας #1. Ανακτήθηκε από <https://youtu.be/GhpecvuUrXE?list=PLqAwYXSmxNxn9PCpzBGoZnYkc927O3tb9> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Δημόσια Ιστορική Βιβλιοθήκη Ανδρίτσαινας «Νικολοπούλειο» (2022β). Παρουσίαση Δημόσιας Ιστορικής Βιβλιοθήκης Ανδρίτσαινας #2 Ανακτήθηκε από <https://youtu.be/PrdBau6KnDE?list=PLqAwYXSmxNxn9PCpzBGoznYkc927O3tb9> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Δημόσια Ιστορική Βιβλιοθήκη Ανδρίτσαινας «Νικολοπούλειο» (2021, 26 Νοεμβρίου). *Συμμετοχή σε Διεθνές Συνέδριο*. Ανακτήθηκε από www.andritsainalibrary.gr/η-δημοσια-ιστορικη-βιβλιοθηκη-ανδρι/ (τελευταία προσπέλαση, 5/1/2022).

Δημόσια Ιστορική Βιβλιοθήκη Ανδρίτσαινας «Νικολοπούλειο» (2021, 26 Νοεμβρίου). *Η Δημόσια Ιστορική Βιβλιοθήκη Ανδρίτσαινας σε δημιουργική, πρωτοπόρα και καινοτόμα τροχιά*. Ανακτήθηκε από www.andritsainalibrary.gr/η-δημοσια-ιστορικη-βιβλιοθηκη-ανδρι/ (τελευταία προσπέλαση, 5/1/2021).

Δημόσια Ιστορική Βιβλιοθήκη Ανδρίτσαινας «Νικολοπούλειο» (2022, 3 Ιανουαρίου). *Η Δημόσια Ιστορική Βιβλιοθήκη Ανδρίτσαινας Συνεχίζει να Καινοτομεί Stream*. Ανακτήθηκε από www.andritsainalibrary.gr/η-δημοσια-ιστορικη-βιβλιοθηκη-ανδρι/ (τελευταία προσπέλαση, 5/1/2022).

Δημόσια Ιστορική Βιβλιοθήκη Ανδρίτσαινας «Νικολοπούλειο» (2021, 5 Μαΐου). Ανακτήθηκε από <https://web.facebook.com/Δημόσια-Ιστορική-Βιβλιοθήκη-Ανδρίτσαινας-232806053404611/> (τελευταία προσπέλαση, 5/1/2022).

Δημόσια Βιβλιοθήκη Αρεόπολης. Ανακτήθηκε από https://www.exploring-greece.gr/_tp_media/Mani/12825_f.JPG (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Δημόσια Βιβλιοθήκη Αταλάντης «Αιάντειος». Ανακτήθηκε από <https://vivl-atalant.fth.sch.gr/collections/dikevi-collection/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας. Ανακτήθηκε από <https://www.libver.gr/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας (2020, 18 Δεκεμβρίου). *Αναστολή Λειτουργίας Δημόσιας Κεντρικής Βιβλιοθήκης Βέροιας*. Ανακτήθηκε από <https://www.libver.gr/αναστολη-λειτουργιασ-δημοσιασ-κεντρ/> (τελευταία προσπέλαση 2/11/2021).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας. Ανακτήθηκε από <https://web.facebook.com/libveria/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας (2022, 31 Ιανουαρίου). *Εφευρέτες Ιδεών Τέχνης, Διαδικτυακό εργαστήριο για παιδιά*. Ανακτήθηκε από <https://www.libver.gr/εφευρετες-ιδεων-τεχνης-διαδικτυακο-ε/> (τελευταία προσπέλαση 1/2/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας. (2020, 12 Μαρτίου). Ανακτήθηκε από <https://web.facebook.com/libveria/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας (2020, 13 Ιανουαρίου). Συνεχίζεται δυναμικά, η υπηρεσία δωρεάν παράδοσης βιβλίων κατ' οίκον από τη Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη της Βέροιας και το MyMarket Βέροιας. Ανακτήθηκε από <https://www.libver.gr/wp-content/uploads/2020/12/book-delivery.png> (τελευταία προσπέλαση 13/1/2021).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας (2020, 13 Ιανουαρίου). Συνεχίζεται δυναμικά, η υπηρεσία δωρεάν παράδοσης βιβλίων κατ' οίκον από τη Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη της Βέροιας και το MyMarket Βέροιας. Ανακτήθηκε από <https://www.libver.gr/συνεχίζεται-δυναμικά-η-υπηρεσία-δωρε/> (τελευταία προσπέλαση 13/1/2021).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας. (2021, 20 Μαρτίου). Δωρεάν Διαδικτυακό Σεμινάριο Αστικής Φωτογραφίας. Ανακτήθηκε από <https://web.facebook.com/libveria/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας. (2020, 23 Μαρτίου). Ανακτήθηκε από <https://web.facebook.com/libveria/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας. (2021, 24 Μαρτίου). Ανακτήθηκε από <https://web.facebook.com/libveria/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας. (2020, 26 Μαρτίου). <https://web.facebook.com/libveria/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας. (2020, 27 Μαρτίου). <https://web.facebook.com/libveria/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας. (2020, 30 Μαρτίου). <https://web.facebook.com/libveria/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας. (2021, 1 Απριλίου). Ανακτήθηκε από <https://web.facebook.com/libveria/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας. (2020, 24 Απριλίου). Ανακτήθηκε από <https://web.facebook.com/libveria/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας. (2020, 13 Απριλίου). Ανακτήθηκε από <https://web.facebook.com/libveria/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας. (2020, 7 Μαΐου). <https://web.facebook.com/libveria/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

- Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας. (2020, 8 Μαΐου). <https://web.facebook.com/libveria/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).
- Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας. (2020, 13 & 15 Μαΐου). <https://web.facebook.com/libveria/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).
- Δημόσια Βιβλιοθήκη Μήθυμνας (2020, 14 Μαΐου). Ανακτήθηκε από <https://web.facebook.com/argyres.ephtaliotes> (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).
- Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας (2020, 17 Ιουνίου). <https://web.facebook.com/libveria/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).
- Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας (2020, 18 Ιουνίου). Ανακτήθηκε από <https://web.facebook.com/libveria/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).
- Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας (2020, 3 Ιουλίου). <https://web.facebook.com/libveria/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).
- Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας (2020, 8 Ιουλίου). Ανακτήθηκε από <https://web.facebook.com/libveria/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).
- Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας (2021, 6 Σεπτεμβρίου). Νέο Υπαίθριο Αναγνωστήριο. Ανακτήθηκε από <https://web.facebook.com/libveria/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).
- Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας (2020, 9 Νοεμβρίου). Ανακτήθηκε από <https://web.facebook.com/libveria/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).
- Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας (2020, 24 Νοεμβρίου). Ανακτήθηκε από <https://web.facebook.com/libveria/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).
- Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας (2021, 20 Δεκεμβρίου). Ανακτήθηκε από <https://fb.watch/aPUHyABJjJ/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).
- Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας (2021, 20 Δεκεμβρίου). Ανακτήθηκε από <https://web.facebook.com/libveria/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).
- Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας (2022, 31 Ιανουαρίου). *Εφευρέτες Ιδεών Τέχνης, Διαδικτυακό εργαστήριο για παιδιά*. Ανακτήθηκε από <https://www.libver.gr/εφευρέτες-ιδεών-τέχνης-διαδικτυακό-ε/> (τελευταία προσπέλαση 1/2/2022).
- Δημόσια Βιβλιοθήκη Βυτίνας. Ανακτήθηκε από <https://www.vivliothiki-vitinas.gr/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).
- Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Γρεβενών. Ανακτήθηκε από <http://grevlibr.gr/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Δημόσια Βιβλιοθήκη Δελφών. Ανακτήθηκε από <https://www.infokids.gr/δημόσια-βιβλιοθήκη-δελφών/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Δημόσια Ιστορική Βιβλιοθήκη και Μουσείο της Ελληνικής Σχολής Δημητσάνας. Ιστορικό Αρχείο Γορτυνίας. Ανακτήθηκε από <https://www.vivliothiki-dimitsanas.gr/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Δράμας. Ανακτήθηκε από <http://vivl-dramas.dra.sch.gr/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Δράμας. Ανακτήθηκε από http://vivl-dramas.dra.sch.gr/?page_id=429 (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Δράμας. (2021, 28 Απριλίου). *Πασχαλινές χειροτεχνίες στη βιβλιοθήκη*. Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/Bibliothikidramas/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Δράμας (2021, 11 Οκτωβρίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/Bibliothikidramas/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Έδεσσας. Ανακτήθηκε από <http://vivl-edess.pel.sch.gr/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Έδεσσας. Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/vivliothikiedessa/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ελευθερούπολης. Ανακτήθηκε από <https://vivl-elefth.kav.sch.gr/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ελευθερούπολης (2020-2021). Λέσχη Ανάγνωσης Εφήβων. Ανακτήθηκε από <https://vivl-elefth.kav.sch.gr/category/εκδηλώσεις/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ελευθερούπολης (2020, 7 Ιανουαρίου). Νέο αυτοματοποιημένο σύστημα και νέος OPAC. Ανακτήθηκε από <https://vivl-elefth.kav.sch.gr/νέα-εκδηλώσεις/νέο-αυτοματοποιημένο-σύστημα-και-νέο/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ελευθερούπολης (2020, 20 Μαΐου). Επιστροφή βιβλίων. Ανακτήθηκε από <https://vivl-elefth.kav.sch.gr/νέα-εκδηλώσεις/επιστροφή-βιβλίων/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ελευθερούπολης (2020, 14 Σεπτεμβρίου). Ανακτήθηκε από <https://vivl-elefth.kav.sch.gr/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ελευθερούπολης (2020, 9 Μαρτίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/vivlionelefth/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση 5/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ελευθερούπολης (2020, 1 Ιουνίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/vivlionelefth/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ελευθερούπολης (2020, 9 Ιουλίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/vivlionelefth/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ελευθερούπολης (2020, 2 Αυγούστου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/vivlionelefth/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ελευθερούπολης. (2020, 28 Σεπτεμβρίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/vivlionelefth/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ελευθερούπολης (2020, 3 Νοεμβρίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/vivlionelefth/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ελευθερούπολης (2021, 4 Φεβρουαρίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/vivlionelefth/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 5/1/2022).

Δημόσια Ιστορική Βιβλιοθήκη Ζαγοράς. Ανακτήθηκε από <http://www.library-zagora.gr/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Δημόσια Ιστορική Βιβλιοθήκη Ζαγοράς (2020, 23 Μαρτίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/Δημόσια-Ιστορική-Βιβλιοθήκη-Ζαγοράς-540406112654774/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση 2 Ιανουαρίου 2022).

Δημόσια Ιστορική Βιβλιοθήκη Ζαγοράς (2020, 23 Ιουνίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/Δημόσια-Ιστορική-Βιβλιοθήκη-Ζαγοράς-540406112654774/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση 2 Ιανουαρίου 2021).

Δημόσια Ιστορική Βιβλιοθήκη Ζαγοράς (2021, 22 Νοεμβρίου). Ανακτήθηκε από <https://web.facebook.com/Δημόσια-Ιστορική-Βιβλιοθήκη-Ζαγοράς-540406112654774/> (τελευταία προσπέλαση 2/1/2021).

Δημόσια Ιστορική Βιβλιοθήκη Ζακύνθου. Ανακτήθηκε από <http://vivl-zakynth.zak.sch.gr/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Δημόσια Ιστορική Βιβλιοθήκη Ζακύνθου. Ανακτήθηκε από <https://vivliothiki-zakynthou.gr/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Δημόσια Ιστορική Βιβλιοθήκη Ζακύνθου (2021, 14 Ιουνίου). Επαναλειτουργία Αναγνώστη. Ανακτήθηκε από <https://vivliothiki-zakynthou.gr/επαναλειτουργια-αναγνωστηριου/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Καλαμάτας. Ανακτήθηκε από http://vivlkkal.mes.sch.gr/website/?page_id=44 (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Καλαμάτας (2020, 29 Μαρτίου). Αλλάζουμε Σελίδα... από τη βιβλιοθήκη? Στο σπίτι. Ανακτήθηκε από <http://vivlkkal.mes.sch.gr/website/?p=1082> (τελευταία προσπέλαση 2/11/2021).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Καλαμάτας (2020, 29 Μαρτίου). Αλλάζουμε Σελίδα... από τη βιβλιοθήκη? Στο σπίτι. Ανακτήθηκε από <http://vivlkkal.mes.sch.gr/website/wp-content/uploads/2020/03/allazo-selida-540x360.jpg> (τελευταία προσπέλαση 2/11/2021).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Καλαμάτας (2020, 10 Νοεμβρίου). Προσωρινή αναστολή λειτουργίας για το κοινό της Δημόσιας Κεντρικής Βιβλιοθήκης Καλαμάτας. Ανακτήθηκε από <http://vivlkkal.mes.sch.gr/website/?p=1210> (τελευταία προσπέλαση 2/11/2021).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Καλαμάτας (2020, 5 Ιουνίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/LibraryofKalamata/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση 15/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Καλαμάτας (2020, 23 Ιουνίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/LibraryofKalamata/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση 15/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Καλαμάτας (2020, 29 Ιουνίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/LibraryofKalamata/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση 2/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Καλαμάτας (2020, 3 Δεκεμβρίου). 3η Συνάντηση γ' Κύκλου Λέσχης Ανάγνωσης. Ανακτήθηκε από vivlkkal.mes.sch.gr/website/wp-content/uploads/2019/11/λέσχη-ανάγνωσης.jpg (τελευταία προσπέλαση 2/11/2021).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Καλαμάτας (2020, 3 Δεκεμβρίου). 3η Συνάντηση γ' Κύκλου Λέσχης Ανάγνωσης. Ανακτήθηκε από <http://vivlkkal.mes.sch.gr/website/?p=1228> (τελευταία προσπέλαση 2/11/2021).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Καρπενησίου. Ανακτήθηκε από <http://vivl-karpen.eyr.sch.gr/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Ιστορική Βιβλιοθήκη Κέρκυρας. Ανακτήθηκε από <http://corfulibrary.gr/el/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Ιστορική Βιβλιοθήκη Κέρκυρας (2020, 4 Φεβρουαρίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/DemosiaKentrikeBibliothekeKerkyras/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Ιστορική Βιβλιοθήκη Κέρκυρας (2020, 16 Φεβρουαρίου). Ανακτήθηκε από <http://corfulibrary.gr/el/kerkyra-bibliothiki-ekdiloseis/kerkyra-bibliothiki-ekdiloseis-library-corfu/207-syen.html> (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Ιστορική Βιβλιοθήκη Κέρκυρας (2020, 11 Μαρτίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/DemosiaKentrikeBibliothekeKerkyras/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Ιστορική Βιβλιοθήκη Κέρκυρας (2020, 10 Απριλίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/DemosiaKentrikeBibliothekeKerkyras/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Ιστορική Βιβλιοθήκη Κέρκυρας (2020, 15 Απριλίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/DemosiaKentrikeBibliothekeKerkyras/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Ιστορική Βιβλιοθήκη Κέρκυρας (2020, 18 Απριλίου). Ανακτήθηκε από <http://corfulibrary.gr/el/kerkyra-bibliothiki-ekdiloseis/kerkyra-bibliothiki-ekdiloseis-library-corfu/207-syen.html> (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Ιστορική Βιβλιοθήκη Κέρκυρας (2020, 26 Απριλίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/DemosiaKentrikeBibliothekeKerkyras/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Ιστορική Βιβλιοθήκη Κέρκυρας (2020, 28 Απριλίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/DemosiaKentrikeBibliothekeKerkyras/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Ιστορική Βιβλιοθήκη Κέρκυρας (2020, 30 Απριλίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/DemosiaKentrikeBibliothekeKerkyras/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Ιστορική Βιβλιοθήκη Κέρκυρας (2020, 4 Μαΐου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/DemosiaKentrikeBibliothekeKerkyras/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Ιστορική Βιβλιοθήκη Κέρκυρας (2020, 11 Μαΐου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/DemosiaKentrikeBibliothekeKerkyras/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

- Δημόσια Κεντρική Ιστορική Βιβλιοθήκη Κέρκυρας (2020, 17 Αυγούστου). Ανακτήθηκε από <http://corfulibrary.gr/el/kerkyra-bibliothiki-ekdiloseis/kerkyra-bibliothiki-ekdiloseis-library-corfu/210-paratasi-ergou-espa.html> (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).
- Δημόσια Κεντρική Ιστορική Βιβλιοθήκη Κέρκυρας (2020, 12 Οκτωβρίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/DemosiaKentrikeBibliothekeKerkyras/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).
- Δημόσια Κεντρική Ιστορική Βιβλιοθήκη Κέρκυρας (2020, 26 Οκτωβρίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/DemosiaKentrikeBibliothekeKerkyras/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).
- Δημόσια Κεντρική Ιστορική Βιβλιοθήκη Κέρκυρας (2020, 30 Οκτωβρίου). Ανακτήθηκε από <http://corfulibrary.gr/el/kerkyra-bibliothiki-ekdiloseis/kerkyra-bibliothiki-ekdiloseis-library-corfu/250-ethismos-sto-diadiktyo-syndeseis-kai-proektaseis.html> (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).
- Δημόσια Κεντρική Ιστορική Βιβλιοθήκη Κέρκυρας (2020, 2 Νοεμβρίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/DemosiaKentrikeBibliothekeKerkyras/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).
- Δημόσια Κεντρική Ιστορική Βιβλιοθήκη Κέρκυρας (2020, 6 Νοεμβρίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/DemosiaKentrikeBibliothekeKerkyras/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).
- Δημόσια Κεντρική Ιστορική Βιβλιοθήκη Κέρκυρας (2021, 8 Νοεμβρίου). Ανακτήθηκε από <http://corfulibrary.gr/el/kerkyra-bibliothiki-ekdiloseis/kerkyra-bibliothiki-ekdiloseis-library-corfu/250-ethismos-sto-diadiktyo-syndeseis-kai-proektaseis.html> (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).
- Δημόσια Κεντρική Ιστορική Βιβλιοθήκη Κέρκυρας (2021, 9 Φεβρουαρίου). Ανακτήθηκε από <http://corfulibrary.gr/el/kerkyra-bibliothiki-ekdiloseis/kerkyra-bibliothiki-ekdiloseis-library-corfu/224-epimorfotiki-sunantisi-think-before-you-post.html> (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).
- Δημόσια Κεντρική Ιστορική Βιβλιοθήκη Κέρκυρας (2021, 20 Οκτωβρίου). Ανακτήθηκε από <http://corfulibrary.gr/el/kerkyra-bibliothiki-ekdiloseis/kerkyra-bibliothiki-ekdiloseis-library-corfu/249-eidiseografikh-paideia.html> (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).
- Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κιλκίς. Ανακτήθηκε από <https://vivl-kilkis.kil.sch.gr/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).
- Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κιλκίς (2021, 6 Απριλίου). Ανακτήθηκε από <https://vivl-kilkis.kil.sch.gr/covid-19eptoseis/> (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κιλκίς (2020, 8 Μαρτίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/LibraryKilkis?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κιλκίς (2020, 30 Μαρτίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/LibraryKilkis?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κιλκίς (2020, 2 Απριλίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/LibraryKilkis?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κιλκίς (2020, 3 Απριλίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/LibraryKilkis?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κιλκίς (2020, 6 Απριλίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/LibraryKilkis?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κιλκίς (2020, 7 Απριλίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/LibraryKilkis?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κιλκίς (2020, 10 Απριλίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/LibraryKilkis?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κιλκίς (2020, 20 Απριλίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/LibraryKilkis?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κιλκίς (2020, 22 Απριλίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/LibraryKilkis?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κιλκίς (2020, 23 Απριλίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/LibraryKilkis?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας (2020, 19 Μαρτίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/konlibrary/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας (2020, 6 Απριλίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/konlibrary/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας (2020, 5 Μαΐου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/konlibrary/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας (2020, 11 Μαΐου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/konlibrary/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας (2020, 28 Μαΐου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/konlibrary/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας (2021, 23 Ιουλίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/konlibrary/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας (2021, 22 Νοεμβρίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/konlibrary/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κιλκίς (2021, 24 Μαΐου). Σταδιακή επαναλειτουργία της Βιβλιοθήκης. Ανακτήθηκε από <https://vivl-kilkis.kil.sch.gr/epanaleitourgia/> (τελευταία προσπέλαση 2/11/2021).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κιλκίς (2020, 31 Μαΐου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/LibraryKilkis?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κιλκίς (2020, 3 Ιουνίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/LibraryKilkis?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κιλκίς (2020, 11 Ιουνίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/LibraryKilkis?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κιλκίς (2020, 26 Αυγούστου). Ανακτήθηκε από <https://vivl-kilkis.kil.sch.gr/προσκληση-εκδηλωση-ενδιαφεροντος-υ/> (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κιλκίς (2020, 30 Οκτωβρίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/LibraryKilkis?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κιλκίς (2021, 23 Νοεμβρίου). Ανακτήθηκε από <https://vivl-kilkis.kil.sch.gr/δανεισμος-επιτραπεζιων-παιχνιδιων/> (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κιλκίς (2021, 23 Νοεμβρίου). Ανακτήθηκε από <https://vivl-kilkis.kil.sch.gr/δανεισμος-εξυπνων-συσκευων/> (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κιλκίς (2020, 11 Δεκεμβρίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/LibraryKilkis?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας (2017, 7 Νοεμβρίου). *Future Library*. Ανακτήθηκε από <https://www.libkon.gr/future-library/> (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας (2017, 7 Νοεμβρίου). *INELI-BALKANS*. Ανακτήθηκε από <https://www.libkon.gr/ineli-balkans/> (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας (2017, 7 Νοεμβρίου). *Εθνική Βιβλιοθήκη της Ελλάδος*. Ανακτήθηκε από <https://www.libkon.gr/εθνική-βιβλιοθήκη-της-ελλαδος/> (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας (2017, 7 Νοεμβρίου). *Ευρωπαϊκά Προγράμματα*. Ανακτήθηκε από <https://www.libkon.gr/ευρωπαϊκα-προγραμματα/> (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας. Ανακτήθηκε από <https://www.libkon.gr/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Λαμίας. Ανακτήθηκε από <https://www.vivlamias.gr/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Λαμίας. Ανακτήθηκε από http://archive.ekt.gr/products/publib_newsletter/teuxos_06/art6.html (τελευταία προσπέλαση 8/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Λαμίας (2020, 3 Απριλίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/vivlamias/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Λαμίας (2020, 8 Απριλίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/vivlamias/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Λαμίας (2020, 9 Νοεμβρίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/vivlamias/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Λαμίας (2020, 7 Δεκεμβρίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/vivlamias/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Λαμίας (2020, 9 Δεκεμβρίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/vivlamias/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Λαμίας (2020, 31 Δεκεμβρίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/vivlamias/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Λαμίας (2022, 26 Ιανουαρίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/vivlamias/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 30/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Λάρισας. Ανακτήθηκε από <http://vivl-laris.lar.sch.gr/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Λάρισας (χ.έ.). *Παλαίτυπα – Ψηφιακή συλλογή*. Ανακτήθηκε από http://vivl-laris.lar.sch.gr/?page_id=22 (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Λάρισας (2020, 1 Απριλίου). Ανακτήθηκε από <https://web.facebook.com/ΔΗΜΟΣΙΑ-ΚΕΝΤΡΙΚΗ-ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ-ΛΑΡΙΣΑΣ-ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ-ΚΟΥΜΑΣ-152186514844550/> (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Λάρισας (2020, 19 Μαΐου). Ανακτήθηκε από <https://web.facebook.com/ΔΗΜΟΣΙΑ-ΚΕΝΤΡΙΚΗ-ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ-ΛΑΡΙΣΑΣ-ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ-ΚΟΥΜΑΣ-152186514844550/> (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

- Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Λάρισας (2020, 3 Ιουνίου). Ανακτήθηκε από <https://web.facebook.com/ΔΗΜΟΣΙΑ-ΚΕΝΤΡΙΚΗ-ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ-ΛΑΡΙΣΑΣ-ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ-ΚΟΥΜΑΣ-152186514844550/> (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).
- Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Λάρισας (2020, 10 Ιουλίου). *Μικροί δημιουργοί εν δράσει?». Ανακτήθηκε από <http://vivl-laris.lar.sch.gr/?p=15055>* (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).
- Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Λάρισας (2020, 16 Ιουλίου). *Φυσιολάτρες εν δράσει? Λαχανόκηπος τσέπης». Ανακτήθηκε από <http://vivl-laris.lar.sch.gr/?p=15208>* (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).
- Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Λάρισας (2020, 24 Σεπτεμβρίου). Ανακτήθηκε από <https://web.facebook.com/ΔΗΜΟΣΙΑ-ΚΕΝΤΡΙΚΗ-ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ-ΛΑΡΙΣΑΣ-ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ-ΚΟΥΜΑΣ-152186514844550/> (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).
- Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Λάρισας (2020, 14 Οκτωβρίου). *Διαβάζουμε με ασφάλεια. Ανακτήθηκε από <http://vivl-laris.lar.sch.gr/?p=15730>* (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).
- Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Λάρισας (2020, 15 Οκτωβρίου). *Λέσχη Ανάγνωσης Ενηλίκων 2020-2021 στη Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Λάρισας. Ανακτήθηκε από <http://vivl-laris.lar.sch.gr/?p=15740>* (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).
- Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Λάρισας (2020, 7 Δεκεμβρίου). *Ανακοίνωση. Ανακτήθηκε από <http://vivl-laris.lar.sch.gr/?p=15787>* (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).
- Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Λάρισας (2021, 28 Ιανουαρίου). *Ανακοίνωση. Ανακτήθηκε από <http://vivl-laris.lar.sch.gr/?p=16434>* (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).
- Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Λάρισας (2021, 28 Μαΐου). *Ανακοίνωση. Ανακτήθηκε από <http://vivl-laris.lar.sch.gr/?p=16434>* (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).
- Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Λεβαδείας. Ανακτήθηκε από <http://liblivadia.wikidot.com/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).
- Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Λεβαδείας (2020, 10 Μαρτίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/levadia.library/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).
- Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Λεβαδείας (2020, 11 Μαρτίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/levadia.library/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).
- Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Λεβαδείας (2020, 12 Μαρτίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/levadia.library/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Λεβαδείας (2020, 14 Μαρτίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/levadia.library/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Λεβαδείας (2020, 17 Μαρτίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/levadia.library/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Λεβαδείας (2020, 20 Μαρτίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/levadia.library/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 27/7/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Λεβαδείας (2021, 23 Μαρτίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/levadia.library/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Λεβαδείας (2020, 17 Απριλίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/levadia.library/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 27/7/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Λεβαδείας (2020, 1 Μαΐου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/levadia.library/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 27/7/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Λεβαδείας (2020, 4 Μαΐου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/levadia.library/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 27/7/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Λεβαδείας (2020, 13 Μαΐου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/levadia.library/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 27/7/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Λεβαδείας (2020, 26 Μαΐου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/levadia.library/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 27/7/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Λεβαδείας (2020, 30 Μαΐου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/levadia.library/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 27/7/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Λεβαδείας (2020, 15 Ιουλίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/levadia.library/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 27/7/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Λεβαδείας (2020, 30 Ιουλίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/levadia.library/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 27/7/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Λεβαδείας (2020, 4 Αυγούστου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/levadia.library/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Λεβαδείας (2020, 18 Αυγούστου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/levadia.library/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Λεβαδείας 2021-2022 (2020, 23 Σεπτεμβρίου - 2021, 8 Ιουλίου).
Βιλιοαγκαλιές. Ανακτήθηκε από

<https://liblivadia.openabekt.gr/el/posts/5f6b11f87e3b9532300012c4> (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Λεβαδείας (2020, 12 Νοεμβρίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/levadia.library/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Λεβαδείας (2020, 17 Δεκεμβρίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/levadia.library/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Λεβαδείας (2021, 25 Ιανουαρίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/levadia.library/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Λεβαδείας (2021, 19 Φεβρουαρίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/levadia.library/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Λεβαδείας (2021, 15 Μαρτίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/levadia.library/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Λεβαδείας (2021, 20 Μαΐου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/levadia.library/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Λεβαδείας (2021, 27 Μαΐου). Ανακτήθηκε από <https://liblivadia.openabekt.gr/el/posts/5f6b11f87e3b9532300012c4> (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Λεβαδείας (2021, 18 Ιουνίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/levadia.library/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Λεβαδείας 2021-2022 (2021, 6 Οκτωβρίου). *Online Σεμινάρια «Εισαγωγή στη Φωτογραφία» 2021-2022*. Ανακτήθηκε από <http://liblivadia.wikidot.com/> (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Λεβαδείας (2021, 30 Σεπτεμβρίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/levadia.library/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Λεβαδείας (2021, 22 Νοεμβρίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/levadia.library/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

Δημόσια Βιβλιοθήκη Λευκάδας. Ανακτήθηκε από <https://www.lefkaslibrary.gr/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Δημόσια Βιβλιοθήκη Λευκάδας (2020, 15 Απριλίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/lefkaslibrary?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

- Δημόσια Βιβλιοθήκη Λευκάδας (2020, 25 Μαΐου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/lefkaslibrary?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).
- Δημόσια Βιβλιοθήκη Λευκάδας (2020, 26 Μαΐου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/lefkaslibrary?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).
- Δημόσια Βιβλιοθήκη Λευκάδας (2020, 4 Ιουνίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/lefkaslibrary?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).
- Δημόσια Βιβλιοθήκη Λευκάδας (2020, 7 Ιουνίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/lefkaslibrary?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).
- Δημόσια Βιβλιοθήκη Λευκάδας (2020, 10 Ιουνίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/lefkaslibrary?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).
- Δημόσια Βιβλιοθήκη Λευκάδας (2020, 22 Ιουνίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/lefkaslibrary?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).
- Δημόσια Βιβλιοθήκη Λευκάδας (2020, 1 Ιουλίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/lefkaslibrary?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).
- Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ληξουρίου-Μουσείο Τυπάλδων Ιακωβάτων. Ανακτήθηκε από <http://vivl-lixour.kef.sch.gr/?lang=el> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).
- Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ληξουρίου-Μουσείο Τυπάλδων Ιακωβάτων (2020, 23 Απριλίου). Αναστολή Λειτουργίας Βιβλιοθήκης 11-24 Μαρτίου 2020. Ανακτήθηκε από <http://vivl-lixour.kef.sch.gr/?p=1252&lang=el> (τελευταία προσπέλαση 2 Ιανουαρίου 2021).
- Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ληξουρίου-Μουσείο Τυπάλδων Ιακωβάτων (2020, 23 Απριλίου). Ανακτήθηκε από <http://vivl-lixour.kef.sch.gr/?p=1266&lang=el> (τελευταία προσπέλαση 15/1/2022).
- Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ληξουρίου-Μουσείο Τυπάλδων Ιακωβάτων (2020, 17 Σεπτεμβρίου). Αναστολή Ο Κατάλογος των Βιβλίων της Ιακωβατείου στο Διαδίκτυο. Ανακτήθηκε από <http://vivl-lixour.kef.sch.gr/?p=1301&lang=el> (τελευταία προσπέλαση 2/11/2021).
- Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ληξουρίου-Μουσείο Τυπάλδων Ιακωβάτων (2021, 29 Ιανουαρίου). Ανακτήθηκε από <https://web.facebook.com/Ιακωβάτειος-Βιβλιοθήκη-Ληξουρίου-104036760939338/> (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).
- Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ληξουρίου-Μουσείο Τυπάλδων Ιακωβάτων (2021, 8 Οκτωβρίου). Ανακτήθηκε από <https://web.facebook.com/Ιακωβάτειος-Βιβλιοθήκη-Ληξουρίου-104036760939338/> (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

Δημόσια Βιβλιοθήκη Μήθυμνας. Ανακτήθηκε από <https://web.facebook.com/argyres.ephtaliotes/events> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Δημόσια Βιβλιοθήκη Μήθυμνας (2020, 15 Μαρτίου). Ανακτήθηκε από <https://web.facebook.com/argyres.ephtaliotes> (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

Δημόσια Βιβλιοθήκη Μήθυμνας (2020, 17 Μαρτίου). Ανακτήθηκε από <https://web.facebook.com/argyres.ephtaliotes> (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

Δημόσια Βιβλιοθήκη Μήθυμνας (2020, 26 Μαρτίου). Ανακτήθηκε από <https://web.facebook.com/argyres.ephtaliotes> (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

Δημόσια Βιβλιοθήκη Μήθυμνας (2020, 2 Απριλίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/argyres.ephtaliotes?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση 2 Ιανουαρίου 2021).

Δημόσια Βιβλιοθήκη Μήθυμνας (2020, 3 Ιουνίου). Ανακτήθηκε από <https://web.facebook.com/argyres.ephtaliotes> (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

Δημόσια Βιβλιοθήκη Μήθυμνας (2020, 10 Ιουλίου). Ανακτήθηκε από <https://web.facebook.com/argyres.ephtaliotes> (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

Δημόσια Βιβλιοθήκη Μήθυμνας (2020, 6 Νοεμβρίου). Ανακτήθηκε από <https://web.facebook.com/argyres.ephtaliotes> (τελευταία προσπέλαση, 18/1/2022).

Δημόσια Βιβλιοθήκη Μήθυμνας (2020, 18 Δεκεμβρίου). Ανακτήθηκε από <https://web.facebook.com/argyres.ephtaliotes> (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

Δημόσια Βιβλιοθήκη Μήθυμνας (2021, 19 Δεκεμβρίου). Ανακτήθηκε από <https://web.facebook.com/argyres.ephtaliotes> (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

Δημόσια Βιβλιοθήκη Μήθυμνας (2021, 23 Δεκεμβρίου). Ανακτήθηκε από <https://web.facebook.com/argyres.ephtaliotes> (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

Δημόσια Βιβλιοθήκη Μήθυμνας (2020, 26 Δεκεμβρίου). Ανακτήθηκε από <https://web.facebook.com/argyres.ephtaliotes> (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

Δημόσια Βιβλιοθήκη Μήθυμνας (2021, 17 Μαρτίου). Ανακτήθηκε από <https://web.facebook.com/argyres.ephtaliotes> (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

Δημόσια Βιβλιοθήκη Μηλέων. Ανακτήθηκε από <http://vivl-mileon.mag.sch.gr/index.html> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Δημόσια Βιβλιοθήκη Μολάων «Ρουμάνειος». Ανακτήθηκε από <https://molai.publiclibrary.gr/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Δημόσια Βιβλιοθήκη Μουζακίου. Ανακτήθηκε από <http://vivl-mouzak.kar.sch.gr/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Μυτιλήνης. Ανακτήθηκε από <https://www.cplm.gr/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Μυτιλήνης (2020, 19 Μαρτίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/mytilenelibrary/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Μυτιλήνης (2020, 22 Μαρτίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/mytilenelibrary/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Μυτιλήνης (2020, 23 Μαρτίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/mytilenelibrary/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Μυτιλήνης (2020, 6 Απριλίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/mytilenelibrary/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Μυτιλήνης (2020, 14 Απριλίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/mytilenelibrary/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Μυτιλήνης (2020, 1 Μαΐου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/mytilenelibrary/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Μυτιλήνης (2020, 1 Ιουνίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/mytilenelibrary/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Μυτιλήνης (2020, 3 Ιουνίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/mytilenelibrary/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Μυτιλήνης (2020, 5 Ιουνίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/mytilenelibrary/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Μυτιλήνης (2020, 6 Ιουνίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/mytilenelibrary/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Μυτιλήνης (2020, 23 Ιουνίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/mytilenelibrary/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Μυτιλήνης (2020, 24 Ιουνίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/mytilenelibrary/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Μυτιλήνης (2020, 22 Ιουλίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/mytilenelibrary/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Μυτιλήνης (2020, 24 Ιουλίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/mytilenelibrary/?_rdc=1&_rdi (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Μυτιλήνης (2020, 27 Ιουλίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/mytilenelibrary/?_rdc=1&_rdi (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Μυτιλήνης (2020, 28 Ιουλίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/mytilenelibrary/?_rdc=1&_rdi (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Μυτιλήνης (2020, 30 Ιουλίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/mytilenelibrary/?_rdc=1&_rdi (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Μυτιλήνης (2020, 4 Αυγούστου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/mytilenelibrary/?_rdc=1&_rdi (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Μυτιλήνης (2020, 16 Σεπτεμβρίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/mytilenelibrary/?_rdc=1&_rdi (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Μυτιλήνης (2020, 11 Δεκεμβρίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/mytilenelibrary/?_rdc=1&_rdi (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Μυτιλήνης (2020, 14 Δεκεμβρίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/mytilenelibrary/?_rdc=1&_rdi (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Μυτιλήνης (2020, 21 Δεκεμβρίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/mytilenelibrary/?_rdc=1&_rdi (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Μυτιλήνης (2021, 7 Ιανουαρίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/mytilenelibrary/?_rdc=1&_rdi (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Μυτιλήνης (2021, 20 Ιανουαρίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/mytilenelibrary/?_rdc=1&_rdi (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Μυτιλήνης (2021, 1 Μαρτίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/mytilenelibrary/?_rdc=1&_rdi (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Μυτιλήνης (2021, 9 Μαρτίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/mytilenelibrary/?_rdc=1&_rdi (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Μυτιλήνης (2021, 22 Μαρτίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/mytilenelibrary/?_rdc=1&_rdi (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Μυτιλήνης (2021, 3 Απριλίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/mytilenelibrary/?_rdc=1&_rdi (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Μυτιλήνης (2021, 25 Νοεμβρίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/mytilenelibrary/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ναυπάκτου «Παπαχαράλαμπειος». Ανακτήθηκε από <https://vivl-nafpakt.ait.sch.gr/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ναυπάκτου «Παπαχαράλαμπειος» (2020, 12 Μαρτίου). *Προσωρινή Αναστολή Λειτουργίας Βιβλιοθήκης Ναυπάκτου* Ανακτήθηκε από <https://web.facebook.com/bibliotheke.naupaktou> (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ναυπάκτου «Παπαχαράλαμπειος» (2020, 18 Μαρτίου). *Μένουμε Σπίτι και Διαβάζουμε*. Ανακτήθηκε από <https://web.facebook.com/bibliotheke.naupaktou> (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ναυπάκτου «Παπαχαράλαμπειος» (2020, 19 Μαρτίου). *Μένουμε Σπίτι και Διαβάζουμε από τον Μικρό Αναγνώστη*. Ανακτήθηκε από <https://web.facebook.com/bibliotheke.naupaktou> (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ναυπάκτου «Παπαχαράλαμπειος» (2020, 20 Μαρτίου). *Μένουμε Σπίτι Διαβάζοντας*. Ανακτήθηκε από <https://web.facebook.com/bibliotheke.naupaktou> (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ναυπάκτου «Παπαχαράλαμπειος» (2020, 6 Απριλίου). *Αλλάζω Σελίδα... από τη Βιβλιοθήκη στο Σπίτι*. Ανακτήθηκε από <https://web.facebook.com/bibliotheke.naupaktou> (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ναυπλίου. Ανακτήθηκε από <https://vivl-nafpl.arg.sch.gr/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Πεταλιδίου. Ανακτήθηκε από http://vivl-petal.mes.sch.gr/?page_id=80 (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Πύργου. Ανακτήθηκε από <https://www.vivliothiki-pirgou.gr/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Πύργου. *Ψηφιοποιημένα Βιβλία*. Ανακτήθηκε από <https://www.vivliothiki-pirgou.gr/psifiopoiimena-vivlia/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Πύργου. *Τι κάνουμε τις ατέλειωτες ώρες που είμαστε με τα παιδιά στο σπίτι;*. Ανακτήθηκε από <https://www.vivliothiki-pirgou.gr/ti-kanoyme-tis-ateleiotes-ores-poy-eimaste-me-ta-paidia-sto-spiti/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Πύργου (2021, 8 Απριλίου). *Τα ΜΜΕ για τον διαγωνισμό μας (συνεχής ενημέρωση)*. Ανακτήθηκε από <https://www.vivliothiki-pirgou.gr/ta-mme-gia-to-diagonismo->

mas/?fbclid=IwAR1ln5vgBkEsr_xB76BXrOQmJ7gj5EW3CksMx4-pmVTsJvvpfVcRpOr6ifs
(τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Πύργου (2020, 15 Μαΐου). Ανακτήθηκε από <https://www.vivliothiki-pirgou.gr/apo-18-maiou-mono-epistrofes-vivlion/> (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Πύργου (2021, 25 Ιουλίου). *Δανείσου ένα βιβλίο και κέρδισε δωροεπιταγή 50 €*. Ανακτήθηκε από <https://www.vivliothiki-pirgou.gr/daneisoy-ena-vivlio-kai-kerdise-doroepitagi-50e/> (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Πύργου (2020, 11 Ιουνίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/DemosiaKentrikeBibliothekePyrgou/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Πύργου (2021, 15 Σεπτεμβρίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/DemosiaKentrikeBibliothekePyrgou/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου. Ανακτήθηκε από <https://libret.weebly.com/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου (2020, 14 Απριλίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/dimbibl.rethimno/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου (2020, 15 Απριλίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/dimbibl.rethimno/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου (2020, 14 Μαΐου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/dimbibl.rethimno/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου (2021, 27 Ιανουαρίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/dimbibl.rethimno/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 5/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου (2021, 1 Ιουλίου). Ανακτήθηκε από <https://libret.weebly.com/nuepsilonalpha1.html> (τελευταία προσπέλαση 10 Ιανουαρίου 2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου (2021, 15 Σεπτεμβρίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/dimbibl.rethimno/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 5/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου (2021, 9 Νοεμβρίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/dimbibl.rethimno/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 5/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου (2021, 10 Νοεμβρίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/dimbibl.rethimno/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 5/1/2022).

- Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου (2021, 8 Δεκεμβρίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/dimbibl.rethimno/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 5/1/2022).
- Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου (2021, 9 Δεκεμβρίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/dimbibl.rethimno/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 5/1/2022).
- Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου (2021, 13 Δεκεμβρίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/dimbibl.rethimno/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 5/1/2022).
- Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου (2021, 14 Δεκεμβρίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/dimbibl.rethimno/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 5/1/2022).
- Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρόδου. Ανακτήθηκε από <https://rhodeslibrary.gr/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).
- Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Σάμου. Ανακτήθηκε από <https://www.samosin.gr/el/item/δημόσια-κεντρική-βιβλιοθήκη-σάμου/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).
- Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Σάμου (2020, 10 Μαρτίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/samosbiblio/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση 2 Ιανουαρίου 2022).
- Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Σάμου (2020, 2 Ιουνίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/samosbiblio/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση 2 Ιανουαρίου 2022).
- Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Σερρών. *Σεντούκι των e-στοριών*. Ανακτήθηκε από <http://repository.serrelib.gr/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).
- Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Σερρών. *Ιστορικό*. Ανακτήθηκε από <https://serrelib.gr/index.php/el/bibliothiki/dimosia-bibliothiki-serron> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).
- Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Σερρών. *Μουσικό Αρχείο Γ. Αγγειοπλάστη*. Ανακτήθηκε από <https://serrelib.gr/index.php/el/bibliothiki/moysiko-arheio-gaggeioplasti> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).
- Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Σερρών. *Κινητή Βιβλιοθήκη*. Ανακτήθηκε από <https://serrelib.gr/el/ypiresia/kiniti-bibliothiki> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).
- Δημόσια Κεντρική Ιστορική Βιβλιοθήκη Σιάτιστας «Μανούσεια». Ανακτήθηκε από <https://siatistabibl.gr/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).
- Δημόσια Κεντρική Ιστορική Βιβλιοθήκη Σιάτιστας «Μανούσεια». Ανακτήθηκε από <https://siatistabibl.gr/σταδιακή-επαναλειτουργία-των-υπηρεσ/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Ιστορική Βιβλιοθήκη Σιάτιστας «Μανούσεια» (2020, 16 Οκτωβρίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/people/Δημόσια-Βιβλιοθήκη-Σιάτιστας/100008373076583?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση 15/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Ιστορική Βιβλιοθήκη Σιάτιστας «Μανούσεια» (2021, 8 Μαρτίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/people/Δημόσια-Βιβλιοθήκη-Σιάτιστας/100008373076583?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Σπάρτης. Ανακτήθηκε από <https://nikiforos.edu.gr/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Σπάρτης (2021, 1 Σεπτεμβρίου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/dkbspartis/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση 15/1/2021).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Τρίπολης. *Ιστορικό*. Ανακτήθηκε από <http://www.vivltri.gr/%ce%b9%cf%83%cf%84%ce%bf%cf%81%ce%b9%ce%ba%cf%8c/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Τρίπολης. *Κινητή Βιβλιοθήκη*. Ανακτήθηκε από <http://www.vivltri.gr/category/mobile-labrary/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Φλώρινας. *Κινητή Βιβλιοθήκη*. Ανακτήθηκε από <https://libflorina.wordpress.com/%cf%83%cf%85%ce%bb%ce%bb%ce%bf%ce%b3%ce%ad%cf%82/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Φλώρινας. *Υπηρεσίες*. Ανακτήθηκε από <https://libflorina.wordpress.com/%cf%85%cf%80%ce%b7%cf%81%ce%b5%cf%83%ce%af%ce%b5%cf%82/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Χαλκίδας (Κινητή Βιβλιοθήκη). Ανακτήθηκε από <https://www.vivlchalkida.gr/vivliothiki-2/istoriko/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Ιστορική Βιβλιοθήκη Χίου «Κοραής». Ανακτήθηκε από <https://www.koraeslibrary.gr/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Ιστορική Βιβλιοθήκη Χίου «Κοραής». *Κινητές Μονάδες*. Ανακτήθηκε από <https://www.koraeslibrary.gr/ipiresies-el/kinites-monades> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Ιστορική Βιβλιοθήκη Χίου «Κοραής». *Πωλητήριο*. Ανακτήθηκε από <https://www.koraeslibrary.gr/ipiresies-el/politirio/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Δημόσια Κεντρική Ιστορική Βιβλιοθήκη Χίου «Κοραής». Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/Δημόσια-Κεντρική-Ιστορική-Βιβλιοθήκη-Κοραής-Νέα-Σελίδα-105452009840245/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση 15/1/2022).

Δίκτυο Βιβλιοθηκών με Λέσχες Ανάγνωσης (2022). Ανακτήθηκε από <http://www.ekebi.gr/frontoffice/portal.asp?cpage=NODE&cnode=590> (τελευταία προσπέλαση 7/1/2022).

Δίκτυο Ελληνικών Βιβλιοθηκών της Εθνικής Βιβλιοθήκης της Ελλάδος. Ανακτήθηκε από <https://network.nlg.gr/> (τελευταία προσπέλαση 8/1/2022).

ΔΣ ΕΕΒΕΠ (2021, 11 Ιουνίου). *4^ο Συνέδριο Δημοτικών και Δημοσίων Βιβλιοθηκών, 20-22 Ιανουαρίου 2022*. Ανακτήθηκε από <https://www.eebep.gr/3395-2/> (τελευταία προσπέλαση, 5/1/2022).

ΕΕΒΕΠ (2020, 6 Μαΐου). COVID-19: Συστάσεις επαναλειτουργίας των βιβλιοθηκών. Ανακτήθηκε από <https://www.eebep.gr/covid-19-συστάσεις-επαναλειτουργίας-των-βιβ/> (τελευταία προσπέλαση 25/10/2021).

Εθνική Βιβλιοθήκη Ελλάδος (ΕΒΕ). *Δίκτυο Ελληνικών Βιβλιοθηκών, Δημόσια Βιβλιοθήκη Αίγινας*. Ανακτήθηκε από <https://network.nlg.gr/library/dimosia-vivliothiki-aiginas/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Εθνικό Ευρετήριο. *Κοργιαλένιος Βιβλιοθήκη Αργοστολίου*. Ανακτήθηκε από <https://greekarchivesinventory.gak.gr/index.php/dcwd-s6nm-bwd9> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

ΕΚΤ (2018). *Βασικοί δείκτες για την καινοτομία στις ελληνικές επιχειρήσεις, 2014-2016, Προκαταρκτικά στοιχεία*. Αθήνα: Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών.

Ζωσιμαία Δημόσια Κεντρική Ιστορική Βιβλιοθήκη Ιωαννίνων. Ανακτήθηκε από <https://zosimaialib.gr/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Ζωσιμαία Δημόσια Κεντρική Ιστορική Βιβλιοθήκη Ιωαννίνων. Ανακτήθηκε από <http://zosimaialib.sch.gr/?lang=el> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Ζωσιμαία Δημόσια Κεντρική Ιστορική Βιβλιοθήκη (2020, 11 Μαρτίου). *Οι δύο επόμενοι μήνες είναι κρίσιμοι. Ας είμαστε όλοι προσεκτικοί!* Ανακτήθηκε από <https://web.facebook.com/Ζωσιμαία-Δημόσια-Κεντρική-Ιστορική-Βιβλιοθήκη-Ιωαννίνων-120736768080440/> (τελευταία προσπέλαση 15/1/2022).

Ζωσιμαία Δημόσια Κεντρική Ιστορική Βιβλιοθήκη (2020, 21 Απριλίου). *ΜΗΤΙΔΑ*. Ανακτήθηκε από <https://web.facebook.com/Ζωσιμαία-Δημόσια-Κεντρική-Ιστορική-Βιβλιοθήκη-Ιωαννίνων-120736768080440/> (τελευταία προσπέλαση 15/1/2022).

Ζωσιμαία Δημόσια Κεντρική Ιστορική Βιβλιοθήκη (2020, 27 Απριλίου). *Υπηρεσίες βιβλιοθήκης κατά τη διάρκεια της κρίσης COVID-19*. Ανακτήθηκε από <https://web.facebook.com/Ζωσιμαία-Δημόσια->

Κεντρική-Ιστορική-Βιβλιοθήκη-Ιωαννίνων-120736768080440/ (τελευταία προσπέλαση 15/1/2022).

Ζωσιμαία Δημόσια Κεντρική Ιστορική Βιβλιοθήκη (2020, 28 Απριλίου). «*Ο Βασιλιάς Κορονοϊός*» της Γιώτας Στανελούδη. Ανακτήθηκε από <https://web.facebook.com/Ζωσιμαία-Δημόσια-Κεντρική-Ιστορική-Βιβλιοθήκη-Ιωαννίνων-120736768080440/> (τελευταία προσπέλαση 15/1/2022).

Ζωσιμαία Δημόσια Κεντρική Ιστορική Βιβλιοθήκη (2021, 3 Νοεμβρίου). *Εκπαιδευτικά προγράμματα της Ζωσιμαίας Δημόσιας Κεντρικής Ιστορικής Βιβλιοθήκης Ιωαννίνων σχ. έτους 2021-22*. Ανακτήθηκε από <https://web.facebook.com/Ζωσιμαία-Δημόσια-Κεντρική-Ιστορική-Βιβλιοθήκη-Ιωαννίνων-120736768080440/> (τελευταία προσπέλαση 15/1/2022).

Ίδρυμα Ευγενίδου. (2021). *Αφίσα της διαδικτυακής μετάδοσης (webcast) συζήτησης με θέμα «Καινοτομία, Εργαλεία και Υπηρεσίες Βιβλιοθηκών. Η πρόκληση της COVID-19»*. Ανακτήθηκε από <https://www.eef.edu.gr/el/nea/neo-webcast-kainotomia-ergaleia-kai-ypiresies-bibliothikon-i-proklisi-covid-19-meros-b/> (τελευταία προσπέλαση 30/10/2021).

Καποδιστριακή Δημόσια Βιβλιοθήκη Αίγινας. Ανακτήθηκε από <http://vivl-aigin.att.sch.gr/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Καποδιστριακή Δημόσια Βιβλιοθήκη Αίγινας. Επίσημος λογαριασμός στο Facebook. Ανακτήθηκε από <https://web.facebook.com/Καποδιστριακή-Δημόσια-Βιβλιοθήκη-Αίγινας-100660904820708/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Κοργιαλένιος Δημόσια Βιβλιοθήκη Αργοστολίου. Ανακτήθηκε από http://argo.ekt.gr/Opac2_4/Help/Databases/ELL/DKB_Korgialenios_EL_.html (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Ομάδα Σύνταξης eAnagnosis (χ.έ.). *Ψηφιακή Βιβλιοθήκη Δημοσίων Βιβλιοθηκών*. Ανακτήθηκε από <https://www.eanagnosis.gr/gr/Articles/4/3/99/Ψηφιακή-Βιβλιοθήκη-Δημοσίων-Βιβλιοθηκών.html> (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

Στέγη, Ίδρυμα Ωνάση (2020, 5-6 Μαρτίου). *Συνέδριο Interfaces, Πολιτιστικές συνέργειες, δημιουργικότητα, καινοτομία*. Ανακτήθηκε από <https://www.onassis.org/el/whats-on/interfaces-conference> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Σύλλογος Φίλων Δημόσιας Κεντρικής Βιβλιοθήκης Σερρών. Ανακτήθηκε από <https://serrelib.gr/el/ypostiriktis/sylogos-filon-dimosias-kentrikis-bibliothikis-serron> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Συμβούλιο Ευρωπαϊκής Ένωσης (2022α). *Χρονολόγιο - Ενέργειες του Συμβουλίου για την COVID-19*. Ανακτήθηκε από <https://www.consilium.europa.eu/el/policies/coronavirus/timeline/> (τελευταία προσπέλαση 7/1/2022).

Συμβούλιο Ευρωπαϊκής Ένωσης (2022β). *Πανδημία κορωνοϊού COVID-19: Η αντίδραση της ΕΕ*. Ανακτήθηκε από <https://www.consilium.europa.eu/el/policies/coronavirus/timeline/> (τελευταία προσπέλαση 7/1/ 2022).

Τα ΝΕΑ της Λέσβου (2020, 17 Ιουλίου). Ανακτήθηκε από https://nealesvou.gr/anoigei-pliros-ananeomeni-i-vivliothiki-mytlinis/?fbclid=IwAR0fuf5YfkYLyFAHnLkxWC6p0STMG9dZfqI6HIXUDP4mSb10E3Ds3zHM_uw (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων, Διαδικτυακή Εκπαιδευτική Πύλη. *Δημόσιες Βιβλιοθήκες*. http://edu-gate.minedu.gov.gr/index.php?option=com_sppagebuilder&view=page&id=33&Itemid=129 (τελευταία προσπέλαση 12/1/2022).

Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων (2016, 15 Απριλίου). *Η Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας κοντά στους πρόσφυγες*. Ανακτήθηκε από <https://www.minedu.gov.gr/news/19754-15-04-16-h-dimosia-kentriki-vivliothiki-veroias-konta-stous-prosfyges> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Φίλοι της Δημόσιας Βιβλιοθήκης Πεταλιδίου. Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/groups/111414745566053/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Xartes.eu. *Χάρτης Ελλάδας GR003*. Ανακτήθηκε από <https://xartes.eu/wall-maps/xartis-elladas/> (τελευταία προσπέλαση 15/12/2021).

Ψηφιακός Ηρόδοτος (2013). *Το έργο*. Ανακτήθηκε από <https://www.digital-herodotus.eu/about/about-digital-herodotus/> (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

B2. Ξενόγλωσσες

Bibliothèque publique d' information Centre Pombidou (2021, 28 Ιανουαρίου). *Covid, au gré des vagues*. Ανακτήθηκε από <https://www.bpi.fr/content/uploads/sites/2/2021/01/bibliographie-covid-bpi-janvier-21.pdf> (τελευταία προσπέλαση 18/1/2022).

Bibliothèque publique d' information Centre Pombidou (2021, 4 Αυγούστου). *Covid-19: les mutations du travail*. Ανακτήθηκε από <https://www.bpi.fr/selection-ressources-covid-19-mutations-travail/> (τελευταία προσπέλαση 18/1/2022).

Chicago Public Library (2022). *COVID-19 Response FAQs*. Ανακτήθηκε από <https://www.chipublib.org/faq/covid-19-response/> (τελευταία προσπέλαση 18/1/2022).

- EIFL (2020, April 28). You can't keep a good public library (Locked) down, COVID-19 has closed doors but it hasn't stopped public libraries from serving their communities. Ανακτήθηκε από <https://www.eifl.net/news/you-cant-keep-good-public-library-locked-down> (τελευταία προσπέλαση 20/2/2022).
- EIFL (2021, June 16). Jamming about public library innovation. Ανακτήθηκε από <https://www.eifl.net/blogs/jamming-about-public-library-innovation> (τελευταία προσπέλαση 7/1/2022).
- Emprosnet (2021, 26 Μαΐου). *Η Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Μυτιλήνης, Ένα διαμάντι γνώσης στην καρδιά της Μυτιλήνης [Vid]*. Ανακτήθηκε από <https://www.emprosnet.gr/politismos/ena-diamanti-gnosis-sti-kardia-tis-mytilinis-vid?fbclid=IwAR2lukeKCVrk1CGlZ3kodKwNhxtzo3q3FR4ZlBvnQsutqC-P19Qwqeto72g> (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).
- European Commission. *European innovation scoreboard 2021*. Ανακτήθηκε από https://ec.europa.eu/growth/industry/policy/innovation/scoreboards_en (τελευταία προσπέλαση 5/1/2022).
- European Institute of Innovation & Technology. *2021 Call for Proposals*. Ανακτήθηκε από <https://eit.europa.eu/our-activities/call-for-eit-communities/2021> (τελευταία προσπέλαση 5/5/2021).
- Future Library (2022). Ανακτήθηκε από <https://www.futurelibrary.gr> (τελευταία προσπέλαση 7/1/2022).
- Future Library (2022). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/futurelibrary.gr/?ref=page_internal (τελευταία προσπέλαση 7/1/2022).
- Google Maps (2022). Μόλυβος. Ανακτήθηκε από <https://www.google.gr/maps/dir/39.3691684,26.1695744/Μήθυμνα/@39.3684,26.1700437,496m/data=!3m1!1e3!4m8!4m7!1m0!1m5!1m1!1s0x14...> (τελευταία προσπέλαση, 5/1/2022).
- Hawaii State Public Library System (2022). *Virtual Holiday Storytime and Crafts*. Ανακτήθηκε από <https://www.librarieshawaii.org/2021/12/18/virtual-holiday-storytime-and-crafts/> (τελευταία προσπέλαση 18/1/2022).
- ICOM, Covid 19, Recommendations, How to reach your public remotely. Ανακτήθηκε από <https://icom.museum/en/covid-19/resources/how-to-reach-your-public-remotely/> (τελευταία προσπέλαση 20 Απριλίου 2021).
- IFLA (2022a). *COVID-19 and the Global Library Field*. Ανακτήθηκε από <https://www.ifla.org/covid-19-and-the-global-library-field/#understanding> (τελευταία προσπέλαση 7/1/2022).

- IFLA (2022b). *COVID-19 and the Global Library Field. Providing services remotely*. Ανακτήθηκε από <https://www.ifla.org/covid-19-and-libraries#services> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).
- IFLA STRATEGY 2019-2024. Ανακτήθηκε από <https://www.ifla.org/files/assets/hq/gb/strategic-plan/ifla-strategy-2019-2024-en.pdf> (τελευταία προσπέλαση 12 Ιουνίου 2021).
- IFLA. Evidence-Based Librarianship: Building the Base as We Respond to the COVID-19 Pandemic/Infodemic. Ανακτήθηκε από <https://www.ifla.org/node/93901> (τελευταία προσπέλαση 2/6/2021).
- London Public Library (2022). *Service Alerts*. Ανακτήθηκε από <https://www.londonpubliclibrary.ca/> (τελευταία προσπέλαση 18/1/2022).
- Los Angeles Public Library (2022). *Reopening*. Ανακτήθηκε από <https://www.lapl.org/reopening> (τελευταία προσπέλαση 18/1/2022).
- Lyon Public Library (2022). *Règlement de visite*. Ανακτήθηκε από <https://www.bm-lyon.fr/informations-pratiques/article/reglement-interieur> (τελευταία προσπέλαση 18/1/2022).
- Newsroom (2021, 22 Ιανουαρίου). Με «Click away» λειτουργεί η Δημόσια Βιβλιοθήκη Μυτιλήνης. Ανακτήθηκε <https://nealesvou.gr/me-click-away-leitoyrgei-i-dimosia-vivliothiki-mytilinis/> (τελευταία προσπέλαση, 22/1/2022).
- Newsroom (2020, 26 Σεπτεμβρίου). Στο Νησί. Ανακτήθηκε από https://www.stonisi.gr/post/11716/ekpaideysh-kai-pneumatikh-zwh-sth-xrysh-epoxh-ths-lesvoy-pics?fbclid=IwAR0ZUf4LrUlrJhN_BGZPDvAtmMw... (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).
- Parallaxi.gr (2016, 31 Μαρτίου). *Η Δημόσια Κεντρική της Βέροιας στηρίζει τους πρόσφυγες*. Ανακτήθηκε από <https://parallaximag.gr/life/dimosia-vivliothiki-tis-verias-stirizi-tous-prosfiges> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).
- San Francisco Public Library (2022). *Health Requirement*. Ανακτήθηκε από <https://sfpl.org/> (τελευταία προσπέλαση 18/1/2022).
- SIRIOSFM (2022, 22 Ιανουαρίου). SOS από τη Δημόσια Βιβλιοθήκη Λιβαδειάς. Ανακτήθηκε από <https://siriosfm.gr/sos-apo-ti-vivliothiki-livadeias/> (τελευταία προσπέλαση, 27/1/2022).
- The New York Public Library (2022). *COVID-19 Vaccine Resources*. Ανακτήθηκε από <https://www.nypl.org/about/remote-resources/community-resources/covid-19-vaccine-resources> (τελευταία προσπέλαση 18/1/2022).
- Toronto Public Library (2022, January). *COVID-19 Impacts*. Ανακτήθηκε από <https://torontopubliclibrary.typepad.com/programming/our-reopening-plan.html> (τελευταία προσπέλαση 18/1/2022).

UNESCO (2014). *Engaging Local Communities in Stewardship of World Heritage*. Ανακτήθηκε από <https://whc.UNESCO.org/en/series/40/> (τελευταία προσπέλαση 18/1/2022).

UNESCO. *Definition of innovation*. Ανακτήθηκε από <http://uis.UNESCO.org/en/glossary-term/innovation> (τελευταία προσπέλαση 2 Μαΐου 2021).

Worth Health Organization (2020, 27 April). *Archived: WHO Timeline COVID-19*. Ανακτήθηκε από <https://www.who.int/news/item/27-04-2020-who-timeline---covid-19> (τελευταία προσπέλαση 7/10/2021).

Worth Health Organization (2021, 22 Δεκεμβρίου). *WHO forecasts coronavirus pandemic will end in 2022*. Ανακτήθηκε από <https://www.politico.eu/article/who-forecasts-coronavirus-pandemic-will-end-in-2022/> (τελευταία προσπέλαση 7/1/2022).

10. Παράρτημα

Συνοπτική παρουσίαση των Δημοσίων Βιβλιοθηκών

10.1 «Καποδιστριακή» Δημόσια Βιβλιοθήκη Αίγινας

Το έτος ίδρυσής της είναι το 1948. Στο ιδρυτικό ΦΕΚ της αναφέρεται ως Καποδιστριακή Βιβλιοθήκη Αιγίνης προς τιμήν του πρώτου Κυβερνήτη της Ελλάδας και εις ανάμνηση της «Αποθήκης Βιβλίων» που ιδρύθηκε στην Αίγινα από τον Καποδίστρια. Η βιβλιοθήκη φιλοξενεί πολύτιμα και σπάνια παλαιότυπα βιβλία. Η συλλογή περιλαμβάνει τον τοπικό τύπο. Περιλαμβάνει επίσης το αρχείο του Γερμανού αρχαιολόγου Γαβριήλ Βέλτερ.⁴³⁸ Το ιστορικό καποδιστριακό κτήριο Εϋνάρδειο, όπου αναμένεται να μεταστεγαστεί η βιβλιοθήκη, είναι ένα νεοκλασικό ιστορικό κτήριο των αρχιτεκτόνων Σταμάτη Κλεάνθη και Εδουάρδου Σάουμπερτ.⁴³⁹ Τον επίσημο λογαριασμό στο Facebook τον ακολουθούν 868 άτομα και η λειτουργία της βιβλιοθήκης φαίνεται να είναι μόνο τις καθημερινές 8:00 π.μ.-3:00 μ.μ. ενώ το Σάββατο και την Κυριακή είναι κλειστή. Σε ανάρτηση με ημερομηνία 12 Ιανουαρίου 2021 με τίτλο θετικές εξελίξεις παρά τις αντιξοότητες για τη Δημόσια Βιβλιοθήκη Αίγινας αναφέρεται ότι «Το σύντομο διάστημα της μέχρι τώρα θητείας του νέου Εφορευτικού Συμβουλίου της Δημόσιας Βιβλιοθήκης Αίγινας, έχει συμπέσει με μία εξαιρετικά δύσκολη περίοδο. Στα χρονίζοντα προβλήματα της βιβλιοθήκης, όπως η έλλειψη επαρκούς και κατάλληλου χώρου, η έλλειψη προσωπικού και η έλλειψη οικονομικών πόρων, προστέθηκαν, δυστυχώς, και τα μέτρα κατά της εξάπλωσης της πανδημίας, που εδώ και δύο μήνες την έχουν αναγκάσει να παραμένει κλειστή για το κοινό, ενώ η έλλειψη ψηφιακών υποδομών την εμποδίζει, προς το παρόν τουλάχιστον, να έχει έναν ενεργό ρόλο στην καθημερινότητα των κατοίκων και φίλων του νησιού μας, με τρόπους εναλλακτικούς. Παρ' όλα αυτά, κατά το σύντομο χρονικό αυτό διάστημα, δόθηκε η ευκαιρία για γόνιμες επαφές, σχεδιασμό και κυρίως ενέργειες που έχουν ήδη αρχίσει να αποφέρουν κάποια ενθαρρυντικά αποτελέσματα.» Το Εφορευτικό Συμβούλιο της Δημόσιας Βιβλιοθήκης Αίγινας» Το κείμενο υπογράφει το Εφορευτικό Συμβούλιο της Δημόσιας Βιβλιοθήκης Αίγινας. Το κείμενο συνεχίζεται με την αναφορά της επιχορήγησης 6.000 για την ανανέωση του απαρχαιωμένου τεχνολογικού εξοπλισμού της βιβλιοθήκης. Οι υπάρχουσες δυσκολίες στο διάστημα αυτό δεν εμπόδισαν τη βιβλιοθήκη να δεχτεί δωρεές και να τις εντάξει στη συλλογή της προχωρώντας άμεσα στην καταλογογράφηση.⁴⁴⁰ Η νέα ιστοσελίδα της βιβλιοθήκης είναι υπό ενημέρωση.⁴⁴¹

10.2 Δημόσια Βιβλιοθήκη Αμφίκλειας

Ιδρύθηκε το 2001. Η συλλογή υπολογίζεται σε 8.000 βιβλία περίπου. Η βιβλιοθήκη διαθέτει Παιδικό

⁴³⁸ Εθνική Βιβλιοθήκη Ελλάδος (ΕΒΕ). *Δίκτυο Ελληνικών Βιβλιοθηκών, Δημόσια Βιβλιοθήκη Αίγινας*. Ανακτήθηκε από <https://network.nlg.gr/library/dimosia-vivliothiki-aiginas/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

⁴³⁹ Πουρνάρα, Μ. (2021, 22 Ιανουαρίου). Νέα εποχή για τη Δημόσια Καποδιστριακή Βιβλιοθήκη Αίγινας. *Η Καθημερινή*. Ανακτήθηκε από <https://www.kathimerini.gr/culture/athinaika-plus/561236590/nea-epochi-gia-ti-dimosia-kapodistriaki-vivliothiki-aiginas/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

⁴⁴⁰ Καποδιστριακή Δημόσια Βιβλιοθήκη Αίγινας. Επίσημος λογαριασμός στο Facebook. Ανακτήθηκε από <https://web.facebook.com/Καποδιστριακή-Δημόσια-Βιβλιοθήκη-Αίγινας-100660904820708/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

⁴⁴¹ Καποδιστριακή Δημόσια Βιβλιοθήκη Αίγινας. Ανακτήθηκε από <http://vivl-aigin.att.sch.gr/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Τμήμα που βρίσκεται υπό ανακαίνιση. Η συλλογή εστιάζει κυρίως σε βιβλία τοπικού ενδιαφέροντος. Περιλαμβάνει μικρή συλλογή πολύτιμων παλαιότυπων βιβλίων. Η βιβλιοθήκη διαθέτει Δημόσιο Κέντρο Πληροφόρησης.⁴⁴²

10.3 Δημόσια Ιστορική Βιβλιοθήκη Ανδρίτσαινας «Νικολοπούλειο»

Η Δημόσια Ιστορική Βιβλιοθήκη Ανδρίτσαινας «Νικολοπούλειο» (1840) οφείλει την ίδρυσή της στη δωρεά της ιδιωτικής βιβλιοθήκης του Κωνσταντίνου Αγαθόφρωνα Νικολόπουλου. Η Δημόσια Ιστορική Βιβλιοθήκη Ανδρίτσαινας μεταστεγάστηκε αρχικά στη δυτική πτέρυγα του διδακτηρίου της Ανδρίτσαινας, που η ανέγερσή του έγινε το 1875 και τα εγκαίνια το 1879. Από το 1998 στεγάζεται σε ανεξάρτητο νεοκλασικό κτήριο. Διοικείται από πενταμελές Εφορευτικό Συμβούλιο που ορίζεται με απόφαση του Υπουργού Παιδείας. Στη βιβλιοθήκη λειτουργεί Ιστορικό Αρχείο και Εργαστήριο Συντήρησης. Η βιβλιοθήκη διαθέτει Κέντρο Πληροφόρησης και ιδιαίτερο Παιδικό Τμήμα. Σήμερα, συνολικά η συλλογή της βιβλιοθήκης ξεπερνά τους 45.000 τόμους. Η βιβλιοθήκη περιλαμβάνει αρχείο με προεπαναστατικά, επαναστατικά και μετεπαναστατικά χειρόγραφα. Η επίσημη ιστοσελίδα της είναι εφοδιασμένη με εργαλεία που διευκολύνουν την προσβασιμότητα σε ΑμεΑ. Μέρος της συλλογής της βιβλιοθήκης είναι ψηφιοποιημένα και με ανοιχτή πρόσβαση στο κοινό.

Η βιβλιοθήκη στις υπηρεσίες της προσφέρει ξενάγηση στους χώρους της και ψηφιακή ξενάγηση. Η Ελβετική Ένωση Φίλων Βιβλιοθήκης Ανδρίτσαινας χρηματοδοτεί το Εργαστήριο Συντήρησης της βιβλιοθήκης.⁴⁴³

Στην επίσημη ιστοσελίδα του tube βίντεο, διάρκειας 21:58 λεπτών, με τίτλο «Παρουσίαση Δημόσιας Ιστορικής Βιβλιοθήκης #1» παρουσιάζει τόσο την βιβλιοθήκη όσο και την ιστορία του δωρητή Κωνσταντίνου Αγαθόφρωνα Νικολόπουλου.⁴⁴⁴ Δεύτερο του tube βίντεο, διάρκειας 7:18 λεπτών, με τίτλο «Παρουσίαση Δημόσιας Ιστορικής Βιβλιοθήκης #2» παρουσιάζει μία σύντομη ξενάγηση στη βιβλιοθήκη. Και τα δύο του tube video έχουν αγγλικούς υπότιτλους.⁴⁴⁵ Στην επίσημη ιστοσελίδα της η βιβλιοθήκη διαθέτει επίσης 3D Virtual Tour των δύο αιθουσών της Καλλιανιώτη και Νικολόπουλου καθώς και ψηφιακή Ξενάγηση με συνοπτική παρουσίαση τεκμηρίων.⁴⁴⁶

⁴⁴² Δημόσια Βιβλιοθήκη Αμφίκλειας. Ανακτήθηκε από http://vivl-amfikl.fth.sch.gr/?page_id=5 (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

⁴⁴³ Δημόσια Ιστορική Βιβλιοθήκη Ανδρίτσαινας «Νικολοπούλειο». *Ιστορικό Αρχείο*. Ανακτήθηκε από <http://www.andritsainalibrary.gr/collections/archive/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

⁴⁴⁴ Δημόσια Ιστορική Βιβλιοθήκη Ανδρίτσαινας «Νικολοπούλειο» (2022α). Παρουσίαση Δημόσιας Ιστορικής Βιβλιοθήκης Ανδρίτσαινας #1. Ανακτήθηκε από <https://youtu.be/GhpecvuUrXE?list=PLqAwYXSmxNxn9PCpzBGoZnYkc927O3tb9> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

⁴⁴⁵ Δημόσια Ιστορική Βιβλιοθήκη Ανδρίτσαινας «Νικολοπούλειο» (2022β). Παρουσίαση Δημόσιας Ιστορικής Βιβλιοθήκης Ανδρίτσαινας #2. Ανακτήθηκε από <https://youtu.be/GhpecvuUrXE?list=PLqAwYXSmxNxn9PCpzBGoZnYkc927O3tb9> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

⁴⁴⁶ Δημόσια Ιστορική Βιβλιοθήκη Ανδρίτσαινας «Νικολοπούλειο». Ανακτήθηκε από <http://www.andritsainalibrary.gr/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

10.4 Κοργιαλένιος Δημόσια Βιβλιοθήκη Αργοστολίου

Η βιβλιοθήκη ιδρύθηκε το 1924 όπως προέβλεπε η διαθήκη του ευεργέτη Μαρίνου Κοργιαλένιου. Η βιβλιοθήκη περιλαμβάνει και την ιδιωτική βιβλιοθήκη του ευεργέτη. Από το 1925 εγκαινιάστηκε και ένα έτος αργότερα το 1926 συγχωνεύτηκε με τη Δημόσια Βιβλιοθήκη Κεφαλληνίας που λειτουργούσε από το έτος 1887. Ο Β΄ Παγκόσμιος και τα οικονομικά προβλήματα κλόνισαν τη βιβλιοθήκη. Οι σεισμοί του 1953 κατέστρεψαν το κτήριο. Από το 1954 διασφαλίστηκε η κρατική επιχορήγηση στη βιβλιοθήκη και σταδιακά ανοικοδομήθηκε με χορηγίες το κτήριο της βιβλιοθήκης, που το 1963 μετεγκαταστάθηκε στο σύγχρονο κτήριο. Ιδιαίτερα σημαντικός αξιολογείται ο ρόλος της βιβλιοθήκης στον πολιτισμό και στην επιστημονική έρευνα τοπικού κυρίως ενδιαφέροντος.⁴⁴⁷ Η συλλογή της εστιάζει στο τοπικό υλικό που περιλαμβάνει τον περιοδικό και ημερήσιο τοπικό τύπο. Η συλλογή περιλαμβάνει παλαιότυπα βιβλία. Αξιοσημείωτα είναι τα χειρόγραφα της βιβλιοθήκης κυρίως μουσικού ενδιαφέροντος, τόσο για τη βυζαντινή όσο και για την επανησιακή μουσική.⁴⁴⁸

10.5 Δημόσια Βιβλιοθήκη Αρεόπολης

Το κτήριο της Δημόσιας Βιβλιοθήκης Αρεόπολης είναι παραπλεύρως της κεντρικής πλατείας. Η συλλογή της ξεπερνά τους 10.000 τόμους βιβλίων.⁴⁴⁹ Η βιβλιοθήκη δεν έχει δική της ιστοσελίδα.

10.6 Δημόσια Βιβλιοθήκη Αταλάντης «Αιάντειος»

Η βιβλιοθήκη ιδρύθηκε το 1964 ως δημοτική και το 1998 γίνεται δημόσια. Η αποστολή, το όραμα και οι στόχοι της βιβλιοθήκης στοχεύουν μεταξύ άλλων στη «διαρκή καινοτομία» με εργαλείο το διαδίκτυο. Είναι μία βιβλιοθήκη πελατοκεντρική, προσανατολισμένη στις ανάγκες των χρηστών. Στόχος της είναι η διασφάλιση της «δημοκρατικής ισότητας στην πρόσβαση της πληροφορίας» καθώς και η δημιουργία ενός ισχυρού συνδετικού κοινωνικού ιστού» στην τοπική κοινότητα.⁴⁵⁰ Η συλλογή της βιβλιοθήκης αγγίζει τους 24.203 τίτλους βιβλίων και 2.264 ενεργά μέλη. Τις 20.000 ξεπερνούν οι εγγραφές Koha της βιβλιοθήκης. Από το 2008 έχει αρχίσει η ψηφιοποίηση υλικού της. Η βιβλιοθήκη διαθέτει Δημόσιο Κέντρο Πληροφόρησης με συλλογή ηλεκτρονικών πόρων και εκπαιδευτικών πακέτων με έμφαση στις ξένες γλώσσες. Διαθέτει επίσης κατάλληλο ηλεκτρονικό εξοπλισμό για ΑμεΑ. Επίσης, εξασφαλίζει πρόσβαση σε ΑμεΑ. Δραστηριοποιείται με Λέσχη

⁴⁴⁷ Εθνικό Ευρετήριο. Κοργιαλένιος Βιβλιοθήκη Αργοστολίου. Ανακτήθηκε από <https://greekarchivesinventory.gak.gr/index.php/dcwd-s6nm-bwd9> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

⁴⁴⁸ Κοργιαλένιος Δημόσια Βιβλιοθήκη Αργοστολίου. Ανακτήθηκε από http://argo.ekt.gr/Opac2_4/Help/Databases/ELL/DKB_Korgialenios_EL_.html (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

⁴⁴⁹ Δημόσια Βιβλιοθήκη Αρεόπολης. Ανακτήθηκε από https://www.exploring-greece.gr/_tp_media/Mani/12825_f.JPG (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

⁴⁵⁰ Δημόσια Βιβλιοθήκη Αταλάντης «Αιάντειος». Ανακτήθηκε από <https://vivi-atalant.fth.sch.gr/collections/dikevi-collection/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Ανάγνωσης Ενηλίκων. Η βιβλιοθήκη υποστηρίζεται από άτυπη εθελοντική ομάδα:

«Η άτυπη ίδρυση και ανάπτυξη της εθελοντικής ομάδας της Αιαντείου Δημόσιας Βιβλιοθήκης Αταλάντης προέκυψε από την ανάγκη των ατόμων της τοπικής κοινότητας για ηθελημένη παροχή υπηρεσιών χωρίς το κίνητρο της υλικής ανταμοιβής προς όφελος του κοινωνικού συνόλου και τη στήριξη του έργου της βιβλιοθήκης. Η συμβολή τους σημαντικότερη».⁴⁵¹

Η βιβλιοθήκη έχει αναπτύξει μία σειρά από τοπικές συνέργειες.⁴⁵²

10.7 Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας (Κινητή Βιβλιοθήκη)

Η ίδρυση της βιβλιοθήκης έγινε το έτος 1952.⁴⁵³ Το σύνολο της συλλογής της που αποτελείται από βιβλία, εφημερίδες, συσκευές τεχνολογίας, δίσκους βινυλίου, πίνακες ζωγραφικής, έργα τέχνης κ.ά. ξεπερνά τα 160.000 τεκμήρια.⁴⁵⁴ Προσφέρει πρόσβαση στην ηλεκτρονική πλατφόρμα Press Display και παρέχει πρόσβαση σε 2.200 εφημερίδες από 97 κράτη. Διατηρεί και ενημερώνει το ψηφιακό αποθετήριο Μέδουσα. Πραγματοποιεί περισσότερους από 150.000 δανεισμούς τον χρόνο. Τα μέλη της υπολογίζονται περίπου στις 35.000. Δίνει ιδιαίτερη έμφαση στην εξυπηρέτηση μεταναστών και μειονοτήτων διευκολύνοντας την κοινωνική τους ενσωμάτωση. Η Κινητή Βιβλιοθήκη εξυπηρετεί μαθητές, ενήλικο κοινό καθώς και διάφορους φορείς όπως συλλόγους, Σχολεία, ΚΑΠΗ κ.ά.⁴⁵⁵

Στις 31 Μαρτίου του 2016, όταν σε διαμαρτυρία κατά των προσφύγων κάτοικοι της Βέροιας πέταζαν γουρουνοκεφαλές κατά των προσφύγων, το Εφορευτικό Συμβουλίου της Δημόσιας Βιβλιοθήκης Βέροιας αποφάσισε από τη Δευτέρα 28 Μαρτίου 2016 η Κινητή μονάδα να επισκέπτεται, σε τακτά χρονικά διαστήματα, το κέντρο φύλαξης προσφύγων στο στρατόπεδο «Αρματωλού Κόκκινου».⁴⁵⁶

Τον Απρίλιο του 2016, δημοσίευμα επιβεβαίωνε ότι η Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας στο πλαίσιο μίας σειράς δράσεων για την υποστήριξη των προσφύγων του Νομού Ημαθίας, διέθετε την Κινητή Μονάδα της για επισκέψεις στο στρατόπεδο «Αρματωλού Κόκκινου» προσφέροντας υπηρεσίες όπως ανάγνωση εφημερίδων σε έντυπη και ηλεκτρονική μορφή, πρόσβαση στο διαδίκτυο και δανεισμό βιβλίων. Προσφέρει παιδικά βιβλία και επιτραπέζια παιχνίδια στους μικρούς φίλους.

⁴⁵¹ Δημόσια Βιβλιοθήκη Αταλάντης «Αιάντειος». Ανακτήθηκε από <https://vivl-atalant.fth.sch.gr/collections/dikevi-collection/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

⁴⁵² Op.cit.

⁴⁵³ Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας. Ανακτήθηκε από <https://www.libver.gr/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

⁴⁵⁴ Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας. (2020, 3 Ιουλίου). <https://web.facebook.com/libveria/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

⁴⁵⁵ Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας. Ανακτήθηκε από <https://www.libver.gr/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

⁴⁵⁶ Parallaxi.gr (2016, 31 Μαρτίου). *Η Δημόσια Κεντρική της Βέροιας στηρίζει τους πρόσφυγες*. Ανακτήθηκε από <https://parallaximag.gr/life/dimosia-vivliothiki-tis-verias-stirizi-tous-prosfiges> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Επίσης, έχουν μοιραστεί στους πρόσφυγες χάρτες της πόλης για να διευκολυνθούν στην επίσκεψη του κεντρικού κτηρίου της βιβλιοθήκης για να αξιοποιήσουν όλες τις προσφερόμενες υπηρεσίες.⁴⁵⁷ Δημοσίευμα στις αρχές Μαΐου 2016 ανέφερε ότι η Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας παρείχε τάμπλετ από τα οποία οι πρόσφυγες μπορούσαν να διαβάσουν εφημερίδες στην αραβική γλώσσα.⁴⁵⁸

Η βιβλιοθήκη συμμετέχει σε χρηματοδοτούμενα προγράμματα της Ε.Ε. και προσφέρει μαθήματα στις νέες τεχνολογίες. Στους χώρους της βιβλιοθήκης στεγάζονται Αναγνωστήριο, Χώρος Έμπνευσης, Εργαστήρι Πολυμέσων και Εργαστήρι δημιουργικότητας.⁴⁵⁹ Η βιβλιοθήκη διαθέτει στούντιο ηχογράφησης και χώρο έμπνευσης. Τους χώρους μπορούν να τους δανειστούν με την κάρτα μέλους της βιβλιοθήκης και να τους χρησιμοποιήσουν σας τον δικό τους χώρο και να δουλέψουν πάνω σε ένα πρότζεκτ. Υπάρχει αίθουσα εκδηλώσεων. Ειδικός χώρος μαγειρικής για σεμινάρια μαγειρικής και ζαχαροπλαστικής.⁴⁶⁰ Πραγματοποιεί στους χώρους της ομαδικές ξεναγήσεις κατόπιν συνεννόησης.

Η Βιβλιοθήκη δημοσιεύει τις ετήσιες αναφορές της στην επίσημη ιστοσελίδα της. Έχει αποσπάσει για τις υπηρεσίες της συνολικά δύο βραβεία το ένα το 2010 για την πρόσβαση στη μάθηση και ένα το 2012 για το εκπαιδευτικό της έργο.⁴⁶¹

Συγκεκριμένα, η βιβλιοθήκη το 2010 βραβεύτηκε από το ίδρυμα Bill & Melinda Gates για τις καινοτόμες υπηρεσίες της ενώ το 2020 έθεσε ως στόχο τη συνέχεια της επιτυχημένης πορείας της και την ενδυνάμωση της τοπικής ταυτότητας.⁴⁶² Το βραβείο ήταν 1.000.000 δολάρια με το οποίο χρηματοδοτήθηκε η βιβλιοθήκη για την καινοτομία. Στην περίπτωση της Δημόσιας Βιβλιοθήκης Βέροιας βραβεύτηκε για την έμφαση στην τεχνολογία και την καινοτομία.⁴⁶³

«ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΕΡΟΙΑΣ, 9 Νοεμβρίου 2020

“Η Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη της Βέροιας, που ιδρύθηκε το 1953, κατάφερε με επιμονή, πειραματισμούς και εξωστρέφεια, χάρη στην απaráμιλλη επιμέλεια του προσωπικού της και των συμβουλίων της, να αποτελέσει ζωντανό κύτταρο της κοινωνίας και να αναδειχτεί σε φορέα δημιουργικής έκφρασης και καινοτομίας πάντα σε στενή επαφή με τις ανάγκες της τοπικής κοινότητας.”

Ευχαριστούμε πολύ Η Εφημερίδα των Συντακτών: <https://bit.ly/38oHX1j>

⁴⁵⁷ Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων (2016, 15 Απριλίου). *Η Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας κοντά στους πρόσφυγες*. Ανακτήθηκε από <https://www.minedu.gov.gr/news/19754-15-04-16-h-dimosia-kentriki-vivliothiki-veroias-konta-stous-prosfyges> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

⁴⁵⁸ Μυρτισιώτη, Γ. (2016, 7 Μαΐου). Η Βέροια έκανε πάλι το «θαύμα» της. *Η Καθημερινή*. Ανακτήθηκε από <https://www.kathimerini.gr/culture/books/858674/i-veroia-ekane-pali-to-thayma-tis/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

⁴⁵⁹ Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας. Ανακτήθηκε από <https://www.libver.gr/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

⁴⁶⁰ Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας (2020, 24 Νοεμβρίου). Ανακτήθηκε από <https://web.facebook.com/libveria/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

⁴⁶¹ Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας. Ανακτήθηκε από <https://www.libver.gr/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

⁴⁶² Καλούσης, Λ. (2010, 12 Αυγούστου). *Η Δημόσια Βιβλιοθήκη της Βέροιας ανοίγεται στο μέλλον*. Ανακτήθηκε από https://bookpress.gr/politismos/teleutaia-nea/12423-i-dimosia-vivliothiki-tis-veroias-anoigetai-sto-mellon?fbclid=IwAR0UY0ySwgUTtRZtw44WchKBT_1bCaizt8QBs164oTrQt_vzJokGeHbX3LA (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

⁴⁶³ Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας (2020, 24 Νοεμβρίου). Ανακτήθηκε από <https://web.facebook.com/libveria/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

#10ΧρόνιαΜετά #libver #Veria #library #10yearsanniversary
#GatesFoundationAward». ⁴⁶⁴

Είναι ιδιαίτερα ενδιαφέρον και υποδηλώνει την οργανωσιακή κουλτούρα της βιβλιοθήκης το σχετικό σλόγκαν με το οποίο η Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας αυτοσυστήνεται ως «Ένα επιτυχές πρότυπο βιβλιοθήκης, ένα κέντρο προώθησης της δημιουργικής έκφρασης και της καινοτομίας. Επισκεφθείτε μας στο <http://www.libver.gr>». ⁴⁶⁵

Σημαντικό είναι το «άνοιγμα» της βιβλιοθήκης στη σύγχρονη τοπική κοινωνία αλλά και η ανταπόκριση και η στήριξη που παρέχει η τοπική κοινωνία στη βιβλιοθήκη. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι το crowdfunding με το οποίο η βιβλιοθήκη εξασφάλισε 100.000 ευρώ για να εξοπλίσει την αίθουσα εκδηλώσεων καθώς το ποσό του 1.000.000 δολαρίων από το βραβείο είχε δαπανηθεί.

Η Γ. Μυρτσιώτη επισημαίνει ότι είναι εντυπωσιακή η εφευρετικότητα και ταχύτητα με την οποία η Δημόσια Βιβλιοθήκη Βέροιας οργανώνει τις υπηρεσίες που παρέχει στους χρήστες της. Και συνεχίζει:

«Διεισδύει στην κοινωνία, αφουγκράζεται τις ανάγκες της, καινοτομεί, πειραματίζεται, οραματίζεται τη βιβλιοθήκη του μέλλοντος. Δεν είναι τυχαίο ότι το κτίριο, σχεδιασμένο αποκλειστικά για βιβλιοθήκη, αποτελεί εδώ και δεκαεπτά χρόνια τον τρίτο πιο πολυσύχναστο χώρο της πόλης, μετά το σπίτι και τη δουλειά». ⁴⁶⁶

10.8 Δημόσια Βιβλιοθήκη Βυτίνας

Η βιβλιοθήκη συνδέεται ιστορικά με τη Βιβλιοθήκη της Σχολής της Βυτίνας, που υποστηρίζεται ότι λειτουργούσε ήδη από το 1680 στην Ιερά Μονή Κερνίτσης. Από το 1954 η Βιβλιοθήκη έγινε Δημόσια. Η βιβλιοθήκη δέχεται αξιοσημείωτες δωρεές βιβλίων με τα οποία εμπλουτίζει τη συλλογή της που αριθμεί 19.000 τόμους. Αξιόλογα είναι και τα σπάνια και παλαιότυπα βιβλία της βιβλιοθήκης που έχουν ψηφιοποιηθεί μαζί με σπάνια χειρόγραφα. Φιλοξενεί επίσης χάρτες, ημερολόγια και φωτογραφικό υλικό. Εξέχουσα θέση στη συλλογή κατέχει ο τοπικός τύπος. Πλούσια είναι και η παιδική συλλογή της. Η βιβλιοθήκη έχει τις δικές της εκδόσεις σε βιβλία και ημερολόγια. Η βιβλιοθήκη διαθέτει Δημόσιο Κέντρο Πληροφόρησης. Παρέχει δυνατότητα πρόσβασης και χρήσης του τεχνολογικού εξοπλισμού σε ΑμεΑ. ⁴⁶⁷

⁴⁶⁴ Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας (2020, 9 Νοεμβρίου). Ανακτήθηκε από <https://web.facebook.com/libveria/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

⁴⁶⁵ Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας. Ανακτήθηκε από <https://web.facebook.com/libveria/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

⁴⁶⁶ Μυρτσιώτη, Γ. (2016, 7 Μαΐου). Η Βέροια έκανε πάλι το «θαύμα» της. *Η Καθημερινή*. Ανακτήθηκε από <https://www.kathimerini.gr/culture/books/858674/i-veroia-ekane-pali-to-thayma-tis/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

⁴⁶⁷ Δημόσια Βιβλιοθήκη Βυτίνας. Ανακτήθηκε από <https://www.vivliothiki-vitinas.gr/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

10.9 Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Γρεβενών (Κινητή Βιβλιοθήκη)

Ιδρύθηκε το 1988 και στεγάστηκε στον Δήμο Γρεβενών. Στη συνέχεια, το 1992, μεταφέρθηκε σε μισθωμένο κτήριο και από το 2001 στο Πνευματικό Κέντρο του Δήμου Γρεβενών. Περιλαμβάνει 28.000 τόμους βιβλίων με έμφαση τον πολιτισμό και την ιστορία του τόπου. Η βιβλιοθήκη έχει ιδιαίτερο Παιδικό Τμήμα στο οποίο δίνεται ιδιαίτερη έμφαση όπως και στις δράσεις τους. Διαθέτει επίσης Κινητή Βιβλιοθήκη με βιβλία, οπτικοακουστικά μέσα και δορυφορικό ιντερνέτ που στοχεύει κυρίως σε σχολικό κοινό. Σκοπός της βιβλιοθήκης είναι να αναδειχτεί σε τοπικό πολιτιστικό πυρήνα που να παρέχει σε όλους τη δυνατότητα συμμετοχής στην κοινωνία της πληροφορίας. Στους στόχους της βιβλιοθήκης όπως περιγράφονται ευδιάκριτα είναι η πρόθεση να διαδραματίσει η βιβλιοθήκη κοινωνικό ρόλο στα τοπικά ζητήματα.⁴⁶⁸

10.10 Δημόσια Βιβλιοθήκη Δελφών

Η βιβλιοθήκη εδρεύει στους Δελφούς Φωκίδας. συλλογή της βιβλιοθήκης υπολογίζεται περίπου στους 15.000 τόμους. Η βιβλιοθήκη έχει δώσει έμφαση στην παιδική συλλογή.⁴⁶⁹ Δε διαθέτει επίσημη ιστοσελίδα.

10.11 Δημόσια Ιστορική Βιβλιοθήκη και Μουσείο της Ελληνικής Σχολής Δημητσάνας. Ιστορικό Αρχείο Γορτυνίας

Το κτήριο όπου στεγάζεται η βιβλιοθήκη οικοδομήθηκε το 1845 με δωρεά του Νικολάου Μακρή και σχέδια του καθηγητή Λύσανδρου Καυτατζόγλου. Η ιστορία της βιβλιοθήκης συνδέεται με τη βιβλιοθήκη της Ελληνικής Σχολής Δημητσάνας. Χειρόγραφοι κώδικες, σπάνια και πολύτιμα βιβλία αποτελούν μέρος της συλλογής της. Το 1764 αναφέρεται ως το έτος ίδρυσης της Σχολής. Στη σύγχρονη εποχή η βιβλιοθήκη, που συνδυάζει Ιστορικό Αρχείο και Τοπικό Μουσείο, αποτελεί το πολιτιστικό κέντρο της περιοχής. Φωτογραφικό υλικό στην επίσημη ιστοσελίδα παρουσιάζει τις Μουσειακές Αίθουσες. Η συλλογή της βιβλιοθήκης αριθμεί περίπου 35.000 τόμους. Μέρος της συλλογής έχει ψηφιοποιηθεί. Η βιβλιοθήκη έχει δικές της εκδόσεις με βιβλία τοπικού ενδιαφέροντος.⁴⁷⁰

⁴⁶⁸ Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Γρεβενών. Ανακτήθηκε από <http://grevlibr.gr/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

⁴⁶⁹ Δημόσια Βιβλιοθήκη Δελφών. Ανακτήθηκε από <https://www.infokids.gr/δημόσια-βιβλιοθήκη-δελφών/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

⁴⁷⁰ Δημόσια Ιστορική Βιβλιοθήκη και Μουσείο της Ελληνικής Σχολής Δημητσάνας. Ιστορικό Αρχείο Γορτυνίας. Ανακτήθηκε από <https://www.vivliothiki-dimitsanas.gr/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

10.12 Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Δράμας (Κινητή Βιβλιοθήκη)

Η βιβλιοθήκη διαθέτει Κέντρο Πληροφόρησης και Media Lab που λειτουργεί για πρόσβαση στο διαδίκτυο και διαδραστική συνεργασία, Music Studio, όπου μπορεί ο καθένας να δημιουργήσει το δικό του video, να ηχογραφήσει μουσική, να φτιάξει ραδιοφωνικό σποτ, να κάνει τηλεδιάσκεψη, και χώρος για δημιουργικές συναντήσεις (Brain Pulse Room). Η βιβλιοθήκη επιτρέπει τον δανεισμό της κάμερας του Media Lab. Για εσωτερικό δανεισμό διατίθενται φορητά dvd players και tablets. Η βιβλιοθήκη διαθέτει από χορηγία τη library Press Display που δίνει πρόσβαση σε 2.200 εφημερίδες από 97 χώρες σε 54 γλώσσες. Οργανώνει προγραμματισμένες ομαδικές ξεναγήσεις στη βιβλιοθήκη. Οργανώνει δωρεάν εργαστήρια δημιουργικής απασχόλησης. Εκπαιδευτικά προγράμματα για παιδιά και εφήβους.

Η Κινητή Μονάδα με συλλογή βιβλίων και οπτικοακουστικού υλικού, Η/Υ και εκτυπωτή επισκέπτεται σχολεία. Η βιβλιοθήκη είναι ανοιχτή στον εθελοντισμό, στη φιλοξενία πρακτικών ασκήσεων των φοιτητών και στην εφαρμογή του θεσμού της παροχής κοινωφελούς εργασίας από ανήλικους. Στην ιστοσελίδα της δημοσιεύει μέρος των στατιστικών της βιβλιοθήκης.⁴⁷¹

10.13 Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Έδεσσας (Κινητή Βιβλιοθήκη)

Σκοπός της βιβλιοθήκης είναι να διαδραματίσει ρόλο στη διακίνηση του βιβλίου και να υποστηρίξει επιμορφωτικά και εκπαιδευτικά προγράμματα.⁴⁷²

Το Παιδικό Τμήμα της Βιβλιοθήκης λειτούργησε πρώτη φορά το 2007 και οργανώνει «Ημέρες Παιδικού Βιβλίου», εκπαιδευτικά προγράμματα με εθελοντές, δέχεται σχολικές επισκέψεις και συμμετέχει στην καλοκαιρινή Εκστρατεία υπό την αιγίδα της Εθνικής Βιβλιοθήκης. Στη βιβλιοθήκη λειτουργεί και κέντρο πληροφόρησης προσβάσιμο και σε ΑμεΑ.⁴⁷³

10.14 Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ελευθερούπολης (Κινητή Βιβλιοθήκη)

Η βιβλιοθήκη ιδρύθηκε το 1967 και στεγάστηκε σε κτήριο δωρεάς του Φρίξου Παπαχριστίδη. Από το 1988 χαρακτηρίστηκε ως Δημόσια Κεντρική. Η βιβλιοθήκη στην επίσημη ιστοσελίδα της περιγράφει το όραμα, την αποστολή και τους στόχους της που συνδέονται με την τοπική κοινότητα που υπηρετεί και τη διασφάλιση της δημοκρατικής πρόσβασης σε όλους στην πληροφορία και η καλλιέργεια της φιλαναγνωσίας. Σταθερός στόχος της βιβλιοθήκης είναι η ανάπτυξη συνεργασιών με τοπικούς και άλλους φορείς και συμμετοχή σε δίκτυα βιβλιοθηκών. Η βιβλιοθήκη οργανώνει

⁴⁷¹ Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Δράμας. Ανακτήθηκε από http://vivl-dramas.dra.sch.gr/?page_id=429 (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

⁴⁷² Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Έδεσσας. Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/vivliothikiedessa/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

⁴⁷³ Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Έδεσσας. Ανακτήθηκε από <http://vivl-edess.pel.sch.gr/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

δράσεις για όλες τις ηλικίες και εκπαιδευτικά προγράμματα για παιδιά. Στα τμήματα της βιβλιοθήκης περιλαμβάνονται Δημόσιο Τμήμα Πληροφόρησης, Τμήμα Τοπικής Συλλογής και Σπάνιων Βιβλίων, Τμήμα Εφημερίδων και Περιοδικών και Τμήμα Οπτικοακουστικού Υλικού. Η βιβλιοθήκη είναι προσβάσιμη σε ΑμεΑ. Η συλλογή της περιλαμβάνει περισσότερους από 130.000 τόμους βιβλίων. Ιδιαίτερη έμφαση έχει δοθεί στο παιδικό και νηπιακό τμήμα που λειτουργεί με δικό του αναγνωστήριο και ειδικό υλικοτεχνικό εξοπλισμό για εκδηλώσεις. Εκπαιδευτικά προγράμματα προσφέρονται σε σχολεία. Διαθέτει 3 βιβλιοαυτοκίνητα με 50.000 για μαθητές πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Τα δύο βιβλιοαυτοκίνητα τα απέκτησε το έτος 1975 και το 2000 απέκτησε ένα νέο υπερσύγχρονο. Από τα τρία βιβλιοαυτοκίνητα είναι σε χρήση το ένα λόγω περικοπών στο προσωπικό και τη χρηματοδότηση. Το εν ενεργεία βιβλιοαυτοκίνητο δανείζει 12.000 με 15.000 τόμους βιβλία ετησίως και παρουσιάζει ζήτηση από συνεχώς αυξανόμενο αριθμό σχολείων. Η βιβλιοθήκη δέχεται αξιοσημείωτες δωρεές ιδιωτών και φορέων.⁴⁷⁴

10.15 Δημόσια Ιστορική Βιβλιοθήκη Ζαγοράς

Ιδρύθηκε το 1762 με δωρεά του Ιωάννη Πρίγκου. Ο Πατριάρχης Καλλίνικος ο Γ΄ ανασυγκρότησε το Ελληνομουσείο όπου στεγάστηκαν τα περίπου 1.000 βιβλία του Ι. Πρίγκου και άλλων δωρητών. Το 1821, το Ελληνομουσείο καταστράφηκε. Η συλλογή μετά από πολλές μετακινήσεις κατέληξε από το 1950 σε κτήριο ιδιοκτησίας του Δήμου. Διαθέτει περισσότερα από 10.000 τίτλους και περιλαμβάνει και πολύτιμες συλλογές με 3.500 περίπου τίτλους.

Στις 19 Ιανουαρίου 2021 η βιβλιοθήκη εγκαίνιασε τη διαδικτυακή διαδραστική δράση «Από έξω προς τα μέσα» με συνέντευξης ξενιτεμένων συντοπιτών. Επίσης, υπάρχει η δράση «Το βιβλίο του μήνα», κάθε μήνα παρουσιάζει στην ιστοσελίδα της ένα βιβλίο, που προτείνεται από το κοινό της βιβλιοθήκης.⁴⁷⁵

10.16 Δημόσια Ιστορική Βιβλιοθήκη Ζακύνθου

το Πνευματικό Κέντρο του Δήμου Ζακύνθου, στην κεντρική πλατεία της ομώνυμης πόλης,⁴⁷⁶ την πλατεία Διονυσίου Σολωμού, στο ισόγειο και στον α΄ όροφο εδρεύει η Δημόσια Ιστορική Βιβλιοθήκη Ζακύνθου. Η συλλογή της περιλαμβάνει σπάνια βιβλία. Ειδικός χώρος φιλοξενεί το Παιδικό Τμήμα. Η βιβλιοθήκη φιλοξενεί μόνιμες συλλογές με φωτογραφίες, πίνακες και κειμήλια. Στη βιβλιοθήκη λειτουργεί Δημόσιο Κέντρο Πληροφόρησης. Οι εκδόσεις της βιβλιοθήκης

⁴⁷⁴ Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ελευθερούπολης. Ανακτήθηκε από <https://vivl-elefth.kav.sch.gr/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

⁴⁷⁵ Δημόσια Ιστορική Βιβλιοθήκη Ζαγοράς. Ανακτήθηκε από <http://www.library-zagora.gr/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

⁴⁷⁶ Δημόσια Ιστορική Βιβλιοθήκη Ζακύνθου. Ανακτήθηκε από <http://vivl-zakynth.zak.sch.gr/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

περιλαμβάνουν βιβλία και κάρτες.⁴⁷⁷ Η Βιβλιοθήκης για την κάλυψη των αναγκών της σε προσωπικό έχει στραφεί στην αξιοποίηση στου θεσμού της προσφοράς εθελοντικής εργασίας για τις ανάγκες τακτοποίησης του υλικού της.⁴⁷⁸

10.17 Δημόσια Κεντρική Ιστορική Βιβλιοθήκη Ιωαννίνων «Ζωσιμαία» (Κινητή Βιβλιοθήκη)

Η Ζωσιμαία Βιβλιοθήκη στεγάστηκε αρχικά στο Μέγαρο του Υποκαταστήματος της Εθνικής Τράπεζας Ιωαννίνων σημερινό δημαρχείο. Το 1986 η βιβλιοθήκη απέκτησε με συμβόλαιο το κτήριο των παλιών Δημοτικών Λουτρών στο οποίο έγινε εσωτερική αναμόρφωση και προσθήκη ενός ορόφου. Το 1988 έγιναν τα εγκαίνια της βιβλιοθήκης.

Η ιστορία της βιβλιοθήκης συνδέεται με τη Ζωσιμαία Σχολή. Διαθέτει παλαιότυπα και σπάνια βιβλία, χειρόγραφα, αρχεία, χαρακτηριστικά και χάρτες σε κλειστές συλλογές. Η συλλογή της βιβλιοθήκης εστιάζει στον τοπική συλλογή. Η κατάθεση αντιτύπων τεκμηρίων είναι υποχρεωτική για όσα παράγονται στην Ήπειρο. Διαθέτει δικές της εκδόσεις βιβλίων, ημερολογίων κ.ά. Περιλαμβάνει Παιδικό Τμήμα στο οποίο δίνεται ιδιαίτερη έμφαση. Τα παιδικά προγράμματα για παιδιά και εφήβους δίνουν έμφαση στον τοπικό πολιτισμό, στα συναισθήματα και την έκφρασή τους κ.ά. Στη βιβλιοθήκη λειτουργεί Δημόσιο Κέντρο Πληροφόρησης. Παρέχει tablets & Gears VR στο κοινό και εικονική περιήγηση εμπλουτισμένη με περιγραφές, ενημέρωση κ.ά. Προσφέρει προγράμματα εκπαίδευσης στις σύγχρονες τεχνολογίες για ηλικιωμένους. Παρέχει πρόσβαση σε ΑμεΑ. Το βιβλιοαντοκίνητό της εστιάζει στο μαθητικό κοινό, σε νοσοκομεία, ιδρύματα κ.ά. Η βιβλιοθήκη οργανώνει εκθέσεις και εκδηλώσεις και εκπαιδευτικά προγράμματα για μικρούς και μεγάλους. Η βιβλιοθήκη εστιάζει στην προσέλκυση εθελοντών. Η βιβλιοθήκη έχει δημοσιεύσει στην ιστοσελίδα της το οργανόγραμμά της και οι ετήσιες αναφορές της δημοσιοποιούνται στην επίσημη ιστοσελίδα της βιβλιοθήκης.⁴⁷⁹

10.18. Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Καλαμάτας (Κινητή Βιβλιοθήκη)

Η βιβλιοθήκη διαθέτει Δημόσιο Κέντρο Πληροφόρησης και παράλληλα η βιβλιοθήκη σε καθημερινή βάση προσφέρει στο κοινό της δωρεάν τις τοπικές εφημερίδες. Οργανώνει επισκέψεις ομάδων και σχολείων. Η ιστορία της βιβλιοθήκης συνδέεται με το Πνευματικό Κέντρο Καλαμάτας. Το 1911 ιδρύθηκε η «Λαϊκή και Απόρων Παιδών Σχολή Νικολάου και Ρεγγίνας Πανταζοπούλου» με σκοπό την ίδρυση Λαϊκής Βιβλιοθήκης που ιδρύθηκε το 1933 και εγκαινιάστηκε το 1935. Το 1968 μετονομάστηκε σε «Δημοτικό Πνευματικό Κέντρο Καλαμάτας Πανταζοπούλειος Λαϊκή

⁴⁷⁷ Δημόσια Ιστορική Βιβλιοθήκη Ζακύνθου. Ανακτήθηκε από <https://vivliothiki-zakynthou.gr/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

⁴⁷⁸ Δημόσια Ιστορική Βιβλιοθήκη Ζακύνθου. (2021, 14 Ιουνίου). *Μεταφορά Προσωπικού*. Ανακτήθηκε από <https://vivliothiki-zakynthou.gr/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

⁴⁷⁹ Ζωσιμαία Δημόσια Κεντρική Ιστορική Βιβλιοθήκη Ιωαννίνων. Ανακτήθηκε από <https://zosimaiilib.gr/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Σχολή». Παραπλεύρως του νεοκλασικού κτηρίου της Λαϊκής Σχολής οικοδομήθηκε νέο κτήριο το 1984 που εγκαινιάστηκε το 1990 και σήμερα στεγάζει τη Λαϊκή Βιβλιοθήκη και η Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη, που λειτουργεί από το 2004. Η συλλογή της βιβλιοθήκης υπολογίζεται σε 30.000 περίπου τεκμήρια συμπεριλαμβανόμενου ηλεκτρονικού και οπτικοακουστικού υλικού.⁴⁸⁰

10.19 Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Καρπενησίου (Κινητή Βιβλιοθήκη)

Η βιβλιοθήκη ιδρύθηκε το 2000. Τον πυρήνα της αποτέλεσε η συλλογή από 6.000 βιβλία της Βασικής Βιβλιοθήκης Καρπενησίου που παραχωρήθηκε μαζί με τον εξοπλισμό της και το κτήριο που διέθετε.

Η συλλογή της βιβλιοθήκης υπολογίζεται περίπου στις 14.000 τεκμήρια. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στο παιδικό τμήμα και στα σχολικά εγχειρίδια. Η Κινητή Βιβλιοθήκη διαθέτει περισσότερους από 4.000 τίτλους και εστιάζει στο μαθητικό κοινό. Παρουσιάζει αξιοσημείωτη εκδοτική δραστηριότητα τοπικού ενδιαφέροντος. Διαθέτει Λέσχη Ανάγνωσης και Δημόσιο Κέντρο Πληροφόρησης. Η βιβλιοθήκη συνεργάζεται με τη Στέγη Γραμμάτων και Τεχνών. Η επίσημη ιστοσελίδα παρουσιάζει την εκτέλεση προϋπολογισμού οικονομικού έτους.⁴⁸¹

10.20 Δημόσια Κεντρική Ιστορική Βιβλιοθήκη Κέρκυρας (Κινητή Βιβλιοθήκη)

Το κτήριο της βιβλιοθήκης βρίσκεται στο Παλιό Φρούριο. Η ιστορία της Δημόσιας Κεντρικής Ιστορικής Βιβλιοθήκης Κέρκυρας συνδέεται με τις βιβλιοθήκες της Φραγκισκανικής Μονής Αγίας Ιουστίνης και του Ιακώβου Σαβερίου Κανάλ τοποτηρητή του μητροπολίτη Λατίνων, που αποτέλεσαν και τον πυρήνα της με περίπου 3.500 τόμους. Ακολούθησαν μία σειρά από ιδιωτικές δωρεές ενώ την περίοδο 1807-1814 της Γαλλοκρατίας η βιβλιοθήκη συνδέθηκε με την Ιόνιο Ακαδημία.

Τα παλαιότερα τεκμήρια της βιβλιοθήκης χρονολογούνται από τα τέλη του 15ου αιώνα. Μέρος της συλλογής έχει ψηφιοποιηθεί. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην Επτανησιακή Συλλογή της βιβλιοθήκης. Φιλοξενεί ξενόγλωσσες συλλογές. Διαθέτει Παιδικό Τμήμα στο οποίο δίνεται ιδιαίτερη έμφαση. Η βιβλιοθήκη στοχεύει στη δημιουργία Μουσικού Αρχείου. Παρέχει πρόσβαση σε ΑμεΑ και στην ιστοσελίδα της υπάρχει εικονική περιήγηση. Δέχεται επισκέψεις σχολείων και συνεργάζεται σε σταθερή βάση με το Ιόνιο Πανεπιστήμιο. Η βιβλιοθήκη στοχεύει στην προσέλκυση χορηγών.⁴⁸²

⁴⁸⁰ Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Καλαμάτας. Ανακτήθηκε από http://vivlkal.mes.sch.gr/website/?page_id=44 (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

⁴⁸¹ Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Καρπενησίου. Ανακτήθηκε από <http://vivl-karpen.eyr.sch.gr/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

⁴⁸² Δημόσια Κεντρική Ιστορική Βιβλιοθήκη Κέρκυρας. Ανακτήθηκε από <http://corfulibrary.gr/el/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

10.21 Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κιλκίς (Κινητή Βιβλιοθήκη)

Ιδρύθηκε το 2000 και από το 2011 στεγάζεται σε κεντρικό κτήριο ιδιοκτησίας του Δήμου Κιλκίς που της παραχωρήθηκε. Η συλλογή περιλαμβάνει και την παλιά Δημοτική Βιβλιοθήκη. Η συλλογή ενηλίκων έχει 23.000 βιβλία. Διαθέτει καλά οργανωμένο ανακαινισμένο παιδικό τμήμα από το Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος με πλήθος επιτραπέζιων παιχνιδιών. Η παιδική και εφηβική συλλογή φθάνει τους 6.700 τίτλους. Διατηρεί από το 2000 αρχείο τοπικού τύπου. Η βιβλιοθήκη είναι πλούσια σε πληροφοριακό και οπτικοακουστικό υλικό. Σημαντικό μέρος της συλλογής περιλαμβάνει όλες τις τοπικές εκδόσεις. Λειτουργούν Λέσχες Ανάγνωσης εφήβων και ενηλίκων. Η βιβλιοθήκη εξυπηρετεί το κοινό με το Δημόσιο Κέντρο Πληροφόρησης και τον δανεισμό συσκευών όπως tablet και e-reader. Η βιβλιοθήκη στοχεύει στην προσέλκυση εθελοντών. Από το 2005 άρχισε να λειτουργεί η Κινητή Βιβλιοθήκη της που στόχευε κυρίως στην εξυπηρέτηση των σχολικών μονάδων. Το Βιβλιοαυτοκίνητο παρέμεινε ακινητοποιημένο λόγω έλλειψης χρηματοδότησης από το 2008. Από τον Σεπτέμβριο του 2020 εξασφαλίστηκε προσωπικό και άρχισαν οι εργασίες επισκευής, αποκατάστασης του Βιβλιοαυτοκινήτου και επικαιροποίησης της συλλογής του.⁴⁸³

10.22 Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας (Κινητή Βιβλιοθήκη)

Η βιβλιοθήκη ιδρύθηκε τον Αύγουστο του 1960. Στη βιβλιοθήκη ενσωματώθηκε η συλλογή της Δημοτικής Βιβλιοθήκης του τόπου. Η συλλογή της αποτελείται από 55.000 τόμους βιβλίων, αξιόλογο οπτικοακουστικό υλικό και σημαντική συλλογή παραδοσιακής μουσικής. Μέρος της συλλογής έχει ψηφιοποιηθεί. Διαθέτει Παιδικό Τμήμα και Κέντρο Πληροφόρησης. Διοργανώνει αξιόλογες πολιτιστικές εκδηλώσεις και εκπαιδευτικά προγράμματα. Διοργανώνει συστηματικά εκπαιδευτικές και πολιτιστικές δράσεις. Από το 2000 λειτουργεί με κινητή βιβλιοθήκη που στοχεύει κυρίως στις ανάγκες των σχολικών μονάδων. Η συλλογή της κινητής βιβλιοθήκης αποτελείται από 11.000 τίτλους έντυπου υλικού και 150 τίτλους οπτικοακουστικού. Η βιβλιοθήκη συμμετέχει σε αξιόλογα εθνικά και διεθνή δίκτυα συνεργασίας:⁴⁸⁴ από το 2012 συμμετέχει στο πανελλήνιο δίκτυο Future Library,⁴⁸⁵ το Διεθνές Δίκτυο Αναδυόμενων Καινοτόμων Βιβλιοθηκών στην περιοχή των Βαλκανίων (INELI-Balkans),⁴⁸⁶ από το 2015 στο Δίκτυο Ελληνικών της Εθνικής Βιβλιοθήκης της Ελλάδος.⁴⁸⁷ Η βιβλιοθήκη συμμετείχε σε μία σειρά από προγράμματα όπως το «BALKANEANA-

⁴⁸³ Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κιλκίς. Ανακτήθηκε από <https://vivl-kilkis.kil.sch.gr/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

⁴⁸⁴ Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας. Ανακτήθηκε από <https://www.libkon.gr/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

⁴⁸⁵ Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας (2017, 7 Νοεμβρίου). *Future Library*. Ανακτήθηκε από <https://www.libkon.gr/future-library/> (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

⁴⁸⁶ Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας (2017, 7 Νοεμβρίου). *INELI-BALKANS*. Ανακτήθηκε από <https://www.libkon.gr/ineli-balkans/> (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

⁴⁸⁷ Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας (2017, 7 Νοεμβρίου). *Εθνική Βιβλιοθήκη της Ελλάδος*. Ανακτήθηκε από <https://www.libkon.gr/εθνική-βιβλιοθήκη-της-ελλαδος/> (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

A Europeana Digital Library Initiative for the Cross Border Area of Greece and Albania», το «Business Clubs» στο πλαίσιο του Διασυνοριακού Προγράμματος Interreg IPA «Ελλάδα-Αλβανία 2014-2020, το «EXPLORAL- Exploring the cultural heritage of the cross border region through a digital library and oral sources».⁴⁸⁸

10.23 Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Λαμίας (Κινητή Βιβλιοθήκη)

Το 1953 λειτούργησε ως Δημοτική Βιβλιοθήκη και το 1954 λειτούργησε ως Δημόσια. Το 1979 χαρακτηρίστηκε Κεντρική και απέκτησε την Κινητή Βιβλιοθήκη. Σήμερα λειτουργεί μία Κινητή Βιβλιοθήκη με δανειστικά κέντρα σε σχολικές μονάδες, ιδρύματα, κατασκηνώσεις κ.ά. Η συλλογή της κινητής μονάδας είναι ιδιαίτερη και ανανεώνεται συνέχεια. Διαθέτει Παιδικό Τμήμα και Ηλεκτρονική Βιβλιοθήκη. Στη βιβλιοθήκη λειτουργεί Ομάδα Φιλαναγνωσίας και Λέσχη Βιβλίου. Η βιβλιοθήκη είναι ανοιχτή στον εθελοντισμό και στην πραγματοποίηση πρακτικών ασκήσεων από φοιτητές. Διαθέτει Κέντρο Πληροφόρησης και ηλεκτρονικό εξοπλισμό κατάλληλο για ΑΜΕΑ. Η συλλογή περιλαμβάνει περίπου 65.000 τόμους. Στεγάζεται στο Τράκειο Κληροδότημα.⁴⁸⁹

10.24 Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Λάρισας «Κωνσταντίνος Κούμας» (Κινητή Βιβλιοθήκη, Τρία Βιβλιοαυτοκίνητα)

Από το 1891, 500 τόμοι που αγοράστηκαν από τον Δήμο Λάρισας αποτέλεσαν τον πυρήνα της συλλογής της βιβλιοθήκης. Δημοτική Βιβλιοθήκη Λάρισας ιδρύθηκε με απόφαση του 1939 που δημοσιεύτηκε σε ΦΕΚ το 1940. Το 1973 η Βιβλιοθήκη έγινε Δημόσια. Από το 2013 λειτουργεί σε ιδιόκτητο κτήριο στο κέντρο της Λάρισας. Η συλλογή περιλαμβάνει περίπου 70.000 βιβλία. Μεταξύ αυτών υπάρχουν περίπου 1.800 τόμοι σπάνιων και παλαιότυπων βιβλίων που χρονολογούνται από τον 16ο αιώνα και έχουν ψηφιοποιηθεί. Η βιβλιοθήκη διαθέτει Ψηφιοποιημένη Ιστορική Συλλογή Σχολικών Εγχειριδίων. Από το 1977 διαθέτει δύο Βιβλιοαυτοκίνητα με 3000 τόμους το καθένα που εξυπηρετούν 80 Δημοτικά Σχολεία της Θεσσαλίας. Αργότερα απέκτησε και ένα τρίτο πλήρως εξοπλισμένο με τις προδιαγραφές των νέων τεχνολογιών που εξυπηρετεί 60 Γυμνάσια και Λύκεια της Θεσσαλίας.⁴⁹⁰

10.25 Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Λεβαδείας (Κινητή Βιβλιοθήκη)

Το 1954 ιδρύθηκε η Δημοτική Βιβλιοθήκη Λεβαδείας που το 1955 έγινε Δημόσια. Το 1980

⁴⁸⁸ Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας (2017, 7 Νοεμβρίου). *Ευρωπαϊκά Προγράμματα*. Ανακτήθηκε από <https://www.libkon.gr/ευρωπαϊκα-προγραμματα/> (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

⁴⁸⁹ Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Λαμίας. Ανακτήθηκε από <https://www.vivlamias.gr/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

⁴⁹⁰ Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Λάρισας. Ανακτήθηκε από <http://vivl-laris.lar.sch.gr/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

χαρακτηρίστηκε Κεντρική. Μέρος της συλλογής είναι ψηφιοποιημένο με ανοιχτή πρόσβαση. Από το 2003 στεγάζεται σε τριώροφο κτήριο στο κέντρο της πόλης και το 2013 ανακαινίστηκε και απέκτησε Media Lab. Η βιβλιοθήκη συγκεντρώνει σημαντικό αριθμό δωρητών και χορηγών ενώ παράλληλα στοχεύει και στην προσέλκυση εθελοντών. Ο σύλλογος «Φίλοι Βιβλιοθήκης Λιβαδειάς» ιδρύθηκε το 2009.⁴⁹¹

Ο σύλλογος εξέδωσε ένα ηλεκτρονικό βιβλίο με τίτλο «Ανάγνωση, Βιβλίο, Βιβλιοθήκη» με το υλικό της ομώνυμης έκθεσης φωτογραφίας που είχε διοργανώσει.⁴⁹²

Η βιβλιοθήκη το 1981 απέκτησε το Βιβλιοαυτοκίνητο. Η Κινητή Βιβλιοθήκη λειτουργεί με δανειστικά κέντρα που εξυπηρετούν σχολικές μονάδες, γηροκομεία, νοσοκομεία, κατασκηνώσεις, ιδρύματα κ.ά. Η συλλογή της Κινητής Μονάδας ανανεώνεται συνεχώς και στοχεύει κυρίως στις εκπαιδευτικές ανάγκες των μαθητών. Οι επισκέψεις προγραμματίζονται στην αρχή κάθε σχολικής χρονιάς.⁴⁹³

10.26 Δημόσια Βιβλιοθήκη Λευκάδας

Ιδρύθηκε το 1953 και η συλλογή της περιλαμβάνει γύρω στους 60.000 τόμους. Μέρος της συλλογής αποτελείται από παλαιότυπα βιβλία. Η βιβλιοθήκη φιλοξενεί επίσης κειμήλια, χάρτες, χαρακτικά καθώς και αξιόλογη συλλογή Μεταβυζαντινών Εικόνων. Η βιβλιοθήκη έχει εκδώσει βιβλία, κάρτες και λεύκωμα με χάρτες και χαρακτηριστικά τοπικού ενδιαφέροντος. Η βιβλιοθήκη διαθέτει ψηφιοποιημένο Αρχείο Τοπικού Τύπου και Μουσείο Μεταβυζαντινών Εικόνων.⁴⁹⁴

10.27 Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ληξουρίου-Μουσείο Τυπάλδων Ιακωβάτων (Κινητή Βιβλιοθήκη)

Συνδυάζει Βιβλιοθήκη, Αρχείο και Μουσείο. Εδρεύει στο νεοκλασικό αρχοντικό των Τυπάλδων Ιακωβάτων που οικοδομήθηκε το 1866 και έγινε δωρεά της οικογένειας μαζί με την οικογενειακή βιβλιοθήκη και πλήθος οικογενειακών κειμηλίων και του οικογενειακού που αξιοποιήθηκαν στο πλαίσιο δημιουργίας μίας Οικίας Μουσείου με Αρχείο. Η βιβλιοθήκη από το 1963 είναι Δημόσια και Κεντρική. Η συλλογή διαθέτει περίπου 30.000 τόμους βιβλίων και αξιόλογα περιοδικά που χρονολογούνται από τον 16ο αιώνα. Αρκετά από αυτά τα παλαιότυπα βιβλία είναι σπάνια και πολύτιμα. Λόγω των ζημιών που έχει υποστεί από τους σεισμούς του 2014 το κτήριο δεν είναι προσβάσιμο στο κοινό. Η βιβλιοθήκη στοχεύει στην ανεύρεση και στην υποστήριξη από χορηγούς

⁴⁹¹ Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Λεβαδείας. Ανακτήθηκε από <http://liblivadia.wikidot.com/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

⁴⁹² Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Λεβαδείας (2020, 25 Μαΐου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/levadia.library/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 27/7/2022).

⁴⁹³ Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Λεβαδείας. Ανακτήθηκε από <http://liblivadia.wikidot.com/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

⁴⁹⁴ Δημόσια Βιβλιοθήκη Λευκάδας. Ανακτήθηκε από <https://www.lefkaslibrary.gr/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

και δωρητές. Την περίοδο 2003-2010 λειτούργησε Κινητή Μονάδα (Βιβλιοαυτοκίνητο) με βιβλία και οπτικοακουστικό εκπαιδευτικό και ψυχαγωγικό υλικό. Αναμένεται σύντομα η έναρξη της επαναλειτουργίας της.⁴⁹⁵

10.28 Δημόσια Βιβλιοθήκη Μήθυμνας

«Δημόσια Ιστορική Βιβλιοθήκη Μηθύμνης 3 Ιουνίου 2021

Σας θυμίζουμε ότι στη βιβλιοθήκη μας λειτουργεί και αναγνωστήριο. Μπορείτε να ρθείτε, να διαβάσετε το βιβλίο σας και να απολαύσετε την πανέμορφη θέα από την αυλή και τα παράθυρα της βιβλιοθήκης. Για τους ερευνητές και μελετητές οι θησαυροί της βιβλιοθήκης μας είναι αμέτρητοι»⁴⁹⁶

Η παραπάνω ανακοίνωση στον επίσημο λογαριασμό της βιβλιοθήκης στο Facebook προσκαλούσε το κοινό στη βιβλιοθήκη το καλοκαίρι του 2021. Η βιβλιοθήκη στεγάζεται σε ιδιόκτητο παραδοσιακό κτήριο του διατηρητέου ομώνυμου οικισμού με θέα στη θάλασσα. Στον χώρο αυτόν λειτουργεί και αναγνωστήριο.⁴⁹⁷ Οι Δημόσιες Βιβλιοθήκες Μυτιλήνης και Μήθυμνας λειτουργούσαν ήδη από το 2011 με μία υπάλληλο που ήταν προϊσταμένη και στις δύο βιβλιοθήκες. Η εξυπηρέτηση του κοινού γινόταν επί σειρά ετών από τις καθαρίστριες των δύο βιβλιοθηκών.⁴⁹⁸ Ανακοίνωση στον επίσημο λογαριασμό της Βιβλιοθήκης στο Facebook με ημερομηνία 20 Ιανουαρίου 2020 αναφέρει:

«Δημόσια Ιστορική Βιβλιοθήκη Μηθύμνης

20 Φεβρουαρίου 2020

Γεια σας φίλοι της Βιβλιοθήκης Μήθυμνας. Μετά από μακρόχρονη απουσία λόγω έλλειψης προσωπικού, η Βιβλιοθήκη Μήθυμνας είναι και πάλι κοντά σας. Πρέπει να σας ενημερώσουμε ότι για μεγάλο χρονικό διάστημα η Βιβλιοθήκη λειτουργούσε μόνο με 1 άτομο ως προσωπικό καθαριότητας. Αυτή τη στιγμή λειτουργεί κανονικά, με νέα Προϊσταμένη και νέο Προεδρείο. Σας περιμένουμε να ανακαλύψετε τους θησαυρούς της Βιβλιοθήκης μας, και να σας ξεναγήσουμε σε ένα ανανεωμένο περιβάλλον. Να σας γνωρίσουμε ακόμα ότι η Βιβλιοθήκη μας μπορεί να καλύψει όλα τα αναγνωστικά γούστα, ακόμα και τα ηλεκτρονικά».⁴⁹⁹

Από τον Φεβρουάριο του 2020 η Δημόσια Βιβλιοθήκη Μήθυμνας άνοιξε ξανά ανανεωμένη στο κοινό, μετά από μακρόχρονη απουσία, λόγω έλλειψης προσωπικού. Μέρος του ωραρίου της βιβλιοθήκης καλύπτεται από εθελοντές. Η Βιβλιοθήκη παρέχει τόσο έντυπο όσο και ηλεκτρονικό υλικό. Έχει 2.183 φίλους στο Facebook μέσα από την οποία ενημερώνει το κοινό και παρουσιάζει το

⁴⁹⁵ Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ληξουρίου. Ανακτήθηκε από <http://vivl-lixour.kef.sch.gr/?lang=el> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

⁴⁹⁶ Δημόσια Βιβλιοθήκη Μήθυμνας. Ανακτήθηκε από <https://web.facebook.com/argyres.ephtaliotes> (τελευταία προσπέλαση 18/1/2022).

⁴⁹⁷ Δημόσια Βιβλιοθήκη Μήθυμνας. Ανακτήθηκε από <https://web.facebook.com/argyres.ephtaliotes/events> (τελευταία προσπέλαση 18/1/2022).

⁴⁹⁸ Χρηστίδου, Β. (2011, 1 Ιουνίου). Με προβλήματα οι Δημόσιες Βιβλιοθήκες Μυτιλήνης και Μήθυμνας, Με καλυμμένα έξοδα αλλά χωρίς υπαλλήλους. *Εμπρός*. Ανακτήθηκε από https://issuu.com/empros/docs/02_06_2011/21 (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

⁴⁹⁹ Δημόσια Βιβλιοθήκη Μήθυμνας. Ανακτήθηκε από <https://web.facebook.com/argyres.ephtaliotes/events> (τελευταία προσπέλαση 18/1/2022).

έργο της. Η επίσημη ιστοσελίδα της, στην ηλεκτρονική σελίδα δε λειτουργεί.⁵⁰⁰ Ο πυρήνας της συλλογής συνδέεται με τη σύσταση του Σωματείου «Αδελφότης των Μουσών» με σκοπό την ίδρυση βιβλιοθήκης το 1859 με 1.000 τόμους. Έγινε Δημοτική Βιβλιοθήκη και από το 1949 Δημόσια. Σήμερα διαθέτει περίπου 12.000 τεκμήρια έντυπου και οπτικοακουστικού υλικού. Η συλλογή περιλαμβάνει αξιόλογο αρχειακό τοπικό υλικό. Από το 2003 απέκτησε Δημόσιο Κέντρο Πληροφόρησης και τεχνολογικό υλικό κατάλληλο για ΑμεΑ.⁵⁰¹

10.29 Δημόσια Βιβλιοθήκη Μηλέων

Ο πυρήνας της συλλογής ανάγεται στη Σχολή Μηλέων που ιδρύθηκε το 1815. Η συλλογή περιλαμβάνει 3.355 παλαιότυπα και 116 χειρόγραφα βιβλία. Επίσης 1.000 περίπου λυτά έγγραφα καθώς και ιστορικά κειμήλια. Από το 1955 λειτουργεί ως Δημόσια Βιβλιοθήκη διαφυλάσσοντας και αναδεικνύοντας τον ιστορικό της χαρακτήρα. Στη βιβλιοθήκη λειτουργεί και Δημόσιο Κέντρο Πληροφόρησης. Οι επισκέπτες μπορούν να προμηθευτούν από τη βιβλιοθήκη τον ιστορικό οδηγό της βιβλιοθήκης σε δύο γλώσσες, τον κατάλογο των παλαιότυπων αποκτημάτων της βιβλιοθήκης και κάρτες εμπνευσμένες με θέματα από τη Βιβλιοθήκη. Οι υπάλληλοι της βιβλιοθήκης προσφέρουν ξεναγήσεις στο ιστορικό τμήμα της βιβλιοθήκης.⁵⁰²

10.30 Δημόσια Βιβλιοθήκη Μολάων «Ρουμάνειος»

Ιδρύθηκε το 1955 με δωρεά του Γεωργίου Ρουμάνη. Διαθέτει πλούσιο έντυπο και ηλεκτρονικό υλικό καθώς και από το 2005 Δημόσιο Κέντρο Πληροφόρησης. Δημιούργησε ιδιαίτερο Τμήμα Λακωνικής Βιβλιογραφίας και στοχεύει στην ανάδειξη της τοπικής ιστορίας και του τοπικού πολιτισμού.⁵⁰³

10.31 Δημόσια Βιβλιοθήκη Μουζακίου

Το 1973 είναι το έτος ίδρυσής της και εξυπηρετεί τη Δυτική Θεσσαλία. Από το 1981 εδρεύει σε ιδιόκτητο κτήριο εκτάσεως 320 τ.μ. Η συλλογή ξεπερνά τους 20.000 τόμους βιβλίων. Στη βιβλιοθήκη λειτουργούν Εργαστήρια Ανάγνωσης. Η βιβλιοθήκη συνεργάζεται με το ΕΚΤ για τη

⁵⁰⁰ Δημόσια Βιβλιοθήκη Μήθυμνας. Ανακτήθηκε από <https://web.facebook.com/argyres.ephtaliotes/events> (τελευταία προσπέλαση 18/1/2022).

⁵⁰¹ Τουριστικός Οδηγός Μήθυμνας (2022). *Δημοτική Ιστορική Βιβλιοθήκη*. Ανακτήθηκε από <https://molivosguide.webnode.gr/axiotheata-sights/dimotiki-istoriki-vivliothiki-historical-municipal-library/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

⁵⁰² Δημόσια Βιβλιοθήκη Μηλέων. Ανακτήθηκε από <http://vivl-mileon.mag.sch.gr/index.html> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

⁵⁰³ Δημόσια Βιβλιοθήκη Μολάων «Ρουμάνειος». Ανακτήθηκε από <https://molai.publiclibrary.gr/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

δημιουργία ψηφιακού καταλόγου διαθέσιμου μέσω της ιστοσελίδας.⁵⁰⁴

10.32 Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Μυτιλήνης (Κινητή Βιβλιοθήκη)

Στεγάζεται σε νεοκλασικό αρχοντικό που βρίσκεται στην κεντρική πλατεία της πόλης. Διαθέτει περισσότερα από 110.000 τεκμήρια και λειτουργεί ως Δημόσια από το 1952. Η πρώτη άκαρπη προσπάθεια δημιουργίας βιβλιοθήκης συνδέεται με τη σύσταση του Φιλοβιβλικού Συλλόγου το 1929, που στόχευε στην ίδρυση βιβλιοθήκης. Το 1945, με πρωτοβουλία της ΕΠΟΝ και του ΕΑΜ Μυτιλήνης, συγκροτήθηκε η Δημοτική Βιβλιοθήκη που αργότερα μετατράπηκε σε Δημόσια. Έχει ενεργοποιήσει ευρύ δίκτυο συνεργασιών με το πανεπιστήμιο Αιγαίου, την τοπική εκπαιδευτική κοινότητα και την τοπική κοινωνία και έχει στοχεύσει κυρίως στην ανοιχτή πρόσβαση της τοπικής ιστορίας και του πολιτισμού καθώς και των Μικρασιατικών Παραλίων.⁵⁰⁵

Η μηχανοργάνωσή της άρχισε το 1992, διαθέτει Κέντρο Πληροφόρησης με ηλεκτρονικούς υπολογιστές που κάποιοι από αυτούς είναι κατάλληλοι για ΑμεΑ.⁵⁰⁶

Διαθέτει το αποθετήριο ΨΗΦΙΑΚΟΣ ΗΡΩΔΟΤΟΣ που δίνει τη δυνατότητα πρόσβασης σε πολύτιμο και σπάνιο υλικό, όπως ο τοπικός τύπος, αρχεία, βιβλία κ.ά. Η βιβλιοθήκη φιλοξενεί και τη Συλλογή Βερναρδάκη. Συνεργάζεται με το ΕΚΤ για τις συνεχόμενες αναβαθμίσεις που υποστηρίζει.⁵⁰⁷

Η Κινητή Βιβλιοθήκη της λειτουργεί από τη δεκαετία του 1970.⁵⁰⁸

Η βιβλιοθήκη διαθέτει πωλητήριο με ημερολόγια, σελιδοδείκτες, υφασμάτινες τσάντες, mousepads, ετικέτες βαλίτσας, σημειωματάρια. Τα διακοσμητικά σχέδια είναι εμπνευσμένα από τη συλλογή περιοδικού και ημερήσιου τύπου της βιβλιοθήκης. Όλα τα προϊόντα έχουν τυπωμένο QR από το οποίο αντλούνται πληροφορίες για τη βιβλιοθήκη, την ιστορία και τον πολιτισμό της Λέσβου.

Η βιβλιοθήκη προτρέπει το κοινό της στα ακόλουθα: Scan, Learn and Share. Η εκτύπωση πραγματοποιείται με χρηματοδότηση από το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων του Υπουργείου Παιδείας.⁵⁰⁹

⁵⁰⁴ Δημόσια Βιβλιοθήκη Μουζακίου. Ανακτήθηκε από <http://vivl-mouzak.kar.sch.gr/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

⁵⁰⁵ Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Μυτιλήνης. Ανακτήθηκε από <https://www.cplm.gr/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

⁵⁰⁶ Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Μυτιλήνης (2020, 1 Μαΐου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/mytilenelibrary/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

⁵⁰⁷ Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Μυτιλήνης. Ανακτήθηκε από <https://www.cplm.gr/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

⁵⁰⁸ Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Μυτιλήνης (2020, 1 Μαΐου). op.cit.

⁵⁰⁹ Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Μυτιλήνης. Ανακτήθηκε από <https://www.cplm.gr/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Η βιβλιοθήκη «αριθμεί 9.500 μέλη και δανείζει περίπου 1.500 βιβλία το μήνα. Η Βιβλιοθήκη αναπτύσσει συνεργασίες με τοπικούς φορείς, όπως το Πανεπιστήμιο Αιγαίου και Σχολεία Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Ν. Λέσβου.»⁵¹⁰

10.33 Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ναυπάκτου «Παπαχαραλάμπειος» (Κινητή Βιβλιοθήκη)

Το 1954, ιδρύθηκε η «Παπαχαραλάμπειος Δημοτική Ελληνοαμερικανική Βιβλιοθήκη». Σε αυτή ο Δημήτριος Παπαχαραλάμπος δώρισε δωρόφορο ακίνητο και χρηματικό ποσό το 1956, έτος που η βιβλιοθήκη μετατράπηκε σε Δημόσια. Η βιβλιοθήκη έχει εκδώσει μία ψηφιακή συλλογή βιβλίων τοπικού ενδιαφέροντος. Διαθέτει Κέντρο Πληροφόρησης. Από το 1981 χαρακτηρίστηκε Κεντρική και εξοπλίστηκε με Βιβλιοαυτοκίνητο. Η κινητή βιβλιοθήκη λειτουργεί με συλλογή που ανανεώνεται συνεχώς με κύριο στόχο την υποστήριξη της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Οι επισκέψεις στα δανειστικά κέντρα προγραμματίζονται στην αρχή κάθε σχολικού έτους μετά από πρόσκληση σχολείων δυσπρόσιτων περιοχών. Στην έδρα της η βιβλιοθήκη διαθέτει Παιδικό Τμήμα και Λέσχες Ανάγνωσης. Προσφέρει ξεναγήσεις.⁵¹¹

10.34 Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ναυπλίου «Ο Παλαμήδης» (Κινητή Βιβλιοθήκη)

Ο Προοδευτικός Σύλλογος Ναυπλίου «Ο Παλαμήδης» ιδρύθηκε το 1949 τη βιβλιοθήκη την οποία στη συνέχεια παραχώρησε στο Δημόσιο το 1952. Λειτουργεί ως κέντρο πληροφόρησης, πνευματικό και πολιτιστικό κέντρο. Η συλλογή της αποτελείται από περισσότερους από 75.000 τόμους βιβλίων, μεταξύ των οποίων και τμήματα ιδιωτικών συλλογών, όπως του Άγγελου Τερζάκη κ.ά. Μεταξύ άλλων φιλοξενεί και τη βιβλιοθήκη του πρώτου Γυμνασίου στην Ελλάδα με πολλά παλαιότυπα, σπάνια και πολύτιμα βιβλία. Το παλαιότερο από αυτά ανάγεται στο έτος 1504. Το τμήμα αυτό της βιβλιοθήκης έχει ψηφιοποιηθεί. Διατηρεί επίσης αρχείο εφημερίδων και περιοδικών. Δίνει ιδιαίτερη έμφαση στα εκπαιδευτικά προγράμματα που εκπονούνται στοχεύοντας σε κοινό τουλάχιστον 5.000 μαθητών κατ' έτος. Στεγάζεται σε αξιόλογο νεοκλασικό κτήριο, αυτό του Παλαιού Παρθεναγωγείου Ναυπλίου. Διαθέτει Κέντρο Πληροφόρησης στην έδρα της και κινητή βιβλιοθήκη που δε βρίσκεται σε λειτουργία. Την περίοδο της λειτουργίας της στόχευε σε σχολεία Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης της περιφέρειας ευθύνης της.⁵¹²

⁵¹⁰ Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Μυτιλήνης (2020, 1 Μαΐου). Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/mytilenelibrary/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση, 15/1/2022).

⁵¹¹ Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ναυπάκτου «Παπαχαραλάμπειος». Ανακτήθηκε από <https://vivl-nafpakt.ait.sch.gr/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

⁵¹² Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ναυπλίου. Ανακτήθηκε από <https://vivl-nafpl.arg.sch.gr/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

10.35 Δημόσια Βιβλιοθήκη Πεταλιδίου

Το 1972 ιδρύθηκε η βιβλιοθήκη με δωρεά του Χριστόφορου Κουμεντάκου 800 τόμων βιβλίων και μίας αίθουσας 80 τ.μ. Τα εγκαίνια της βιβλιοθήκης έγιναν το 1974. Η βιβλιοθήκη λειτουργεί κυρίως ως Δημόσιο Κέντρο Πληροφόρησης και εξασφαλίζει την πρόσβαση στο διαδίκτυο. Έχει εξασφαλίσει πρόσβαση σε ΑΜΕΑ.⁵¹³ Η ομάδα των Φίλων της Δημόσιας Βιβλιοθήκης Πεταλιδίου στο Facebook αριθμεί τα 317 μέλη.⁵¹⁴

10.36 Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Πύργου (Κινητή Βιβλιοθήκη, εκτός λειτουργίας)

Στεγάζεται σε σύγχρονο ιδιόκτητο κτήριο 887 τ.μ. δωρεάς του ιδρυτή της Ηλειακής βιβλιοθήκης Κωνσταντίνου Χριστόπουλου ή Χριστιά. Έχει ιδιαίτερο παιδικό τμήμα και αίθουσα πολλαπλών χρήσεων. Διαθέτει συλλογή 40.000 βιβλίων, μεταξύ αυτών σημαντικό αριθμό παλαιότυπων βιβλίων που έχουν ψηφιοποιηθεί με το αρχαιότερο να ανάγεται στον 16ο αιώνα. Περιλαμβάνει στη συλλογή της τοπικό τύπο και περιοδικά. Η βιβλιοθήκη φιλοξενεί δωρεές ιδιωτικών βιβλιοθηκών, όπως του Τάκη Δόξα και του Στέφανου Στεφανόπουλου. Η κινητή μονάδα βρίσκεται εκτός λειτουργίας εξ αιτίας προβλημάτων στελέχωσης της μονάδας αλλά και επισκευής της.⁵¹⁵

10.37 Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου (Κινητή Βιβλιοθήκη)

Είναι μία από τις μεγαλύτερες βιβλιοθήκες της Ελλάδας και η μοναδική Δημόσια Βιβλιοθήκη στην Κρήτη. Ο πυρήνας της συλλογής ανάγεται στη βιβλιοθήκη 3.000 περίπου τόμων του Φιλεκπαιδευτικού Συλλόγου Ρεθύμνης που ιδρύθηκε το 1887. Τα βιβλία μαζί με άλλες δωρεές περιήλθαν στη Βιβλιοθήκη του Δήμου Ρεθύμνης και από το 1946 περιήλθαν στην Πνευματική Εστία Ρεθύμνης, που το 1953 έγινε Δημόσια Βιβλιοθήκη. Στεγάζεται σε σύγχρονο ιδιόκτητο κτήριο. Από το 1972 απέκτησε δύο βιβλιοαυτοκίνητα (κινητές βιβλιοθήκες) που εξυπηρετούν σχολικές μονάδες σε όλο το νησί. Η συλλογή της ξεπερνά τις 200.000 τόμους βιβλίων και τους 10.000 τόμους περιοδικών. Έχει ψηφιοποιήσει 650 τεκμήρια της συλλογής της. Φιλοξενεί επίσης αξιόλογο αρχείο τοπικών και αθηναϊκών εφημερίδων. Έχει ένα καλά οργανωμένο Παιδικό Τμήμα. Διαθέτει Δημόσιο Κέντρο Πληροφόρησης πλήρως εξοπλισμένο χώρο κατάλληλο για ΑμεΑ. Έχει εκδώσει μία σειρά από βιβλία τοπικού ενδιαφέροντος.⁵¹⁶

⁵¹³ Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Πεταλιδίου. Ανακτήθηκε από http://vivl-petal.mes.sch.gr/?page_id=80 (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

⁵¹⁴ Φίλοι της Δημόσιας Βιβλιοθήκης Πεταλιδίου. Ανακτήθηκε από https://web.facebook.com/groups/111414745566053/?_rdc=1&_rdr (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

⁵¹⁵ Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Πύργου. Ανακτήθηκε από <https://www.vivliothiki-pirgou.gr/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

⁵¹⁶ Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου. Ανακτήθηκε από <https://libret.weebly.com/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

10.38 Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρόδου (Κινητή Βιβλιοθήκη)

Στεγάζεται από το 1947 στη μεσαιωνική πόλη της Ρόδου σε κτήριο που αποτελεί αξιόλογο ιπποτικό αρχιτεκτονικό μνημείο. Διαθέτει περίπου 50.000 τόμους, αρχείο εφημερίδων, κυρίως τοπικών. Φιλοξενεί επίσης βιβλιοθήκες ιδιωτών από δωρεές, όπως του Ιωάννη Ζίγδη, του Αντ. Ισηγόνη, Διευθυντή της Παιδαγωγικής Ακαδημίας Ρόδου. Διαθέτει Ψηφιακό Αρχείο Τοπικών Εφημερίδων και συμμετέχει στον Ψηφιακό Ηρόδοτο II. Λειτουργεί επίσης Κινητή Βιβλιοθήκη που στοχεύει κυρίως στην εξυπηρέτηση των σχολικών μονάδων.⁵¹⁷

10.39 Δημόσια Κεντρική Ιστορική Βιβλιοθήκη Σάμου (Κινητή Βιβλιοθήκη)

Στεγάζεται σε ιδιόκτητο νεοκλασικό κτήριο της προκυμαίας που οικοδομήθηκε τα έτη 1893-1895. Διαθέτει περίπου 30.000 τεκμήρια, μεταξύ αυτών παλαιότυπα που χρονολογούνται από τον 16ο μ.Χ. αιώνα. Έχει συλλογή χειρογράφων και εφημερίδων από τον 19ο αιώνα. Η συλλογή της περιλαμβάνει αξιόλογο οπτικοακουστικό υλικό με εκπαιδευτικό κυρίως χαρακτήρα. Το βιβλιοαυτοκίνητο της βιβλιοθήκης από το 2000 βρίσκεται σε λειτουργία και εξυπηρετεί κυρίως απομακρυσμένες κοινότητες και κυρίως σχολικές μονάδες. Από το 2007 απέκτησε ειδικό ηλεκτρονικό εξοπλισμό για ΑμεΑ. Από το 2004 λειτουργεί στη βιβλιοθήκη Δημόσιο Κέντρο Πληροφόρησης.⁵¹⁸

10.40 Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Σερρών (Κινητή Βιβλιοθήκη)

Ιδρύθηκε το έτος 1952 και από το 2006 στεγάστηκε σε ιδιόκτητο κτήριο. Τα μέλη της ανέρχονται σε 33.000 περίπου χιλιάδες και διαθέτει και παιδικό τμήμα. Η βιβλιοθήκη δραστηριοποιείται στις εκδόσεις βιβλίων και διαθέτει κινηματογραφική λέσχη. Οι συλλογές της περιλαμβάνουν 90.000 τόμους βιβλίων. Διαθέτει επίσης αξιοσημείωτη συλλογή οπτικοακουστικού υλικού.⁵¹⁹ Η βιβλιοθήκη στεγάζει το Μουσικό Αρχείο Γιώργου Αγγειοπλάστη.⁵²⁰ Λειτουργεί το «σεντούκι των e-ιστοριών» που είναι ένα αποθετήριο βιομάτων και λαογραφικού υλικού από την τοπική ιστορία που αφηγούνται καθημερινοί άνθρωποι.⁵²¹ Η κινητή βιβλιοθήκη στοχεύει κυρίως στην εξυπηρέτηση των

⁵¹⁷ Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρόδου. Ανακτήθηκε από <https://rhodeslibrary.gr/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

⁵¹⁸ Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Σάμου. Ανακτήθηκε από <https://www.samosin.gr/el/item/δημόσια-κεντρική-βιβλιοθήκη-σάμου/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

⁵¹⁹ Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Σερρών. *Ιστορικό*. Ανακτήθηκε από <https://serrelib.gr/index.php/el/bibliothiki/dimosia-bibliothiki-serron> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

⁵²⁰ Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Σερρών. *Μουσικό Αρχείο Γ. Αγγειοπλάστη*. Ανακτήθηκε από <https://serrelib.gr/index.php/el/bibliothiki/moysiko-arheio-gaggeioplasti> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

⁵²¹ Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Σερρών. *Σεντούκι των e-ιστοριών*. Ανακτήθηκε από <http://repository.serrelib.gr/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

αναγκών των βιβλιοθηκών.⁵²² Η βιβλιοθήκη έχει Σύλλογο Φίλων που υποστηρίζει τη λειτουργία και τις δράσεις της.⁵²³

10.41 Δημόσια Κεντρική Ιστορική Βιβλιοθήκη Σιάτιστας «Μανούσεια» (Κινητή Βιβλιοθήκη το πρόγραμμα έχει διακοπεί από το 2008)

Σε κελιά του ναού του Αγίου Δημητρίου και στη συνέχεια στο Τραπάντζειο Γυμνάσιο που εγκαινιάστηκε το 1888 άρχισαν να συγκεντρώνονται βιβλία από δωρεές, υπολογίζεται από τον 17ο αιώνα. Από το 1988 στεγάζεται μόνιμα στο Κουκουλίδειο Πνευματικό Κέντρο. Από το 1997 χαρακτηρίστηκε Κεντρική και από το 2007 Ιστορική, καθώς είχε συμπληρώσει έναν αιώνα λειτουργίας. Το 2008, προς τιμήν του δωρητή Θεοδώρου Μανούση, ονομάστηκε Μανούσεια. Η συλλογή της περιλαμβάνει περίπου 75.000 βιβλία μεταξύ τους και σημαντικό αριθμό παλαιότυπων. Από το 2008 η ψηφιοποίηση του υλικού απέδωσε 4.600 ταξινομημένα βιβλία και τρεις τοπικές εφημερίδες. Στις υπηρεσίες της βιβλιοθήκης περιλαμβάνονται το παιδικό τμήμα, Βιωματικά Εργαστήρια για γονείς, Λέσχη ανάγνωσης και κινηματογραφική αίθουσα. Το πρόγραμμα της κινητής βιβλιοθήκης που άρχισε το 2002 και κάλυπτε 74 σημεία σε όλο τον νομό Κοζάνης, και κυρίως δυσπρόσιτες σχολικές μονάδες, διακόπηκε το έτος 2008.⁵²⁴

10.42 Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Σπάρτης (Κινητή Βιβλιοθήκη)

Ιδρύθηκε το 1972 και εγκαινιάστηκε το 1973. Η αρχική συλλογή προήλθε από δωρεά 3.000 βιβλίων της δημοτικής βιβλιοθήκης της Σπάρτης. Το 1981, χαρακτηρίστηκε κεντρική για τη Λακωνία, τη Μεσσηνία και την Αρκαδία. Από το 1982 άρχισε να λειτουργεί μία κινητή μονάδα (βιβλιοαντοκίνητο) κυρίως για την εξυπηρέτηση της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης στη Λακωνία.⁵²⁵

10.43 Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Τριπόλεως (Κινητή Βιβλιοθήκη)

Το 1956 η βιβλιοθήκη του *Φιλοπρόοδου Συλλόγου Πανός* έγινε δημόσια. Η Βιβλιοθήκη λειτουργούσε από το 1929 σε παλιό σχολικό κτήριο δωρεάς των αδελφών Μαντζούνη. Η βιβλιοθήκη περιλαμβάνει και τη συλλογή της Δημοτικής Βιβλιοθήκης του Δήμου Τριπόλεως και διαθέτει συνολικά περίπου 60.000 βιβλία. Το 2009, η Δημόσια Κεντρική βιβλιοθήκη Τρίπολης μεταστεγάστηκε σε νέο κτήριο που διαθέτει αίθουσα εκδηλώσεων, παιδικό τμήμα και εξοπλισμό για

⁵²² Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Σερρών. *Κινητή Βιβλιοθήκη*. Ανακτήθηκε από <https://serrelib.gr/el/ypiresia/kiniti-bibliothiki> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

⁵²³ Σύλλογος Φίλων Δημόσιας Κεντρικής Βιβλιοθήκης Σερρών. Ανακτήθηκε από <https://serrelib.gr/el/ypostiriktis/sylogos-filon-dimosias-kentrikis-bibliothikis-serron> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

⁵²⁴ Δημόσια Κεντρική Ιστορική Βιβλιοθήκη Σιάτιστας «Μανούσεια». Ανακτήθηκε από <https://siatistabibl.gr/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

⁵²⁵ Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Σπάρτης. Ανακτήθηκε από <https://nikiforos.edu.gr/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

Α.Μ.Ε.Α.⁵²⁶ Η Κινητή Βιβλιοθήκη άρχισε να λειτουργεί το 2005 και ολοκληρώθηκε το 2008. Η κινητή μονάδα συνεργάζεται με τις σχολικές μονάδες της περιφέρειάς της.⁵²⁷

10.44 Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Φλώρινας «Βασιλική Πιτόσκα» (Κινητή Βιβλιοθήκη)

Το 1984, ο Γεώργιος Πιτόσκας ίδρυσε μία ιδιωτική δανειστική βιβλιοθήκη που στη συνέχεια μετατράπηκε ως Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Φλώρινας και λειτουργεί ως ΝΠΔΔ. Ο διευθυντής της βιβλιοθήκης Δημήτριος Σουλιώτης, το 1993, ίδρυσε το παιδικό τμήμα της βιβλιοθήκης που στεγάζεται σε νεοκλασικό κτήριο της πόλης όπου αναμένεται να στεγαστούν και τα υπόλοιπα τμήματα της βιβλιοθήκης. Η συλλογές της βιβλιοθήκης περιλαμβάνουν, βιβλία, εφημερίδες, περιοδικά και οπτικοακουστικό υλικό.⁵²⁸ Παράλληλα, από το 1987 η εκδοτική δραστηριότητα της βιβλιοθήκης έχει στραφεί σε ανατυπώσεις παλαιότυπων και σπάνιων εκδόσεων. Η κινητή μονάδα διαθέτει βιβλία και οπτικοακουστικό υλικό και καλύπτει τις ανάγκες μαθητών σχολείων που δε διαθέτουν βιβλιοθήκες.⁵²⁹

10.45 Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Χαλκίδας (Κινητή Βιβλιοθήκη)

Το 1926 ιδρύθηκε στη Χαλκίδα ο «Σύλλογος Φιλοβιβλων ο Αριστοτέλης» με σκοπό την ίδρυση Δημόσιας Κεντρικής Βιβλιοθήκης και Ευβοϊκών Αρχείων στη Χαλκίδα. Δέκα έτη αργότερα, το έτος 1936, ακολούθησε η ίδρυση της Δημοτικής Βιβλιοθήκης Χαλκίδας. Αναφέρεται επανίδρυση της βιβλιοθήκης το 1957 (ΦΕΚ 154/β/1-6-1957, Απόφαση 55924/803/1-1-1957). Το 1972 η βιβλιοθήκη χαρακτηρίστηκε ως Κεντρική. Στεγάζεται σε ιδιόκτητο κτήριο και διαθέτει δύο κινητές μονάδες (βιβλιοαυτοκίνητα) για 220 δανειστικά κέντρα στην ύπαιθρο Εύβοια και όλα τα γυμνάσια και λύκεια του νομού Ευβοίας. Η συλλογή περιλαμβάνει περίπου 100.000 τόμους, από τα οποία 2.000-3.000 υπολογίζονται τα παλαιότυπα και σπάνια βιβλία, εφημερίδες, και περισσότερους από 1.500 τίτλους περιοδικών ποικίλης ύλης. Διαθέτει επίσης παιδικό τμήμα με περισσότερους από 3.000 τίτλους. Η συλλογή περιλαμβάνει συλλογή όπλων του 1821, χάρτες, γκραβούρες, πίνακες ζωγραφικής περίπου 200. Έχει δικές της εκδόσεις και έχει εκδώσει συλλεκτικές σειρές μεταλλίων προς τιμήν εξεχουσών μορφών.⁵³⁰

⁵²⁶ Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Τρίπολης. Ιστορικό. Ανακτήθηκε από <http://www.vivltri.gr/%ce%b9%cf%83%cf%84%ce%bf%cf%81%ce%b9%ce%ba%cf%8c/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

⁵²⁷ Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Τρίπολης. Κινητή Βιβλιοθήκη. Ανακτήθηκε από <http://www.vivltri.gr/category/mobile-labrary/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

⁵²⁸ Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Φλώρινας. Ιστορικό. Ανακτήθηκε από <https://libflorina.wordpress.com/%cf%83%cf%85%ce%bb%ce%bb%ce%bf%ce%b3%ce%ad%cf%82/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

⁵²⁹ Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Φλώρινας. Υπηρεσίες. Ανακτήθηκε από <https://libflorina.wordpress.com/%cf%85%cf%80%ce%b7%cf%81%ce%b5%cf%83%ce%af%ce%b5%cf%82/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

⁵³⁰ Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Χαλκίδας (Κινητή Βιβλιοθήκη). Ανακτήθηκε από <https://www.vivlchalkida.gr/vivliothiki-2/istoriko/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

10.46 Δημόσια Κεντρική Ιστορική Βιβλιοθήκη Χίου «Κοραΐς» (Κινητή Βιβλιοθήκη)

Ιδρύθηκε το 1792 ως παράρτημα της Μεγάλης Σχολής της Χίου. Καταστράφηκε του 1822 στη Σφαγή της Χίου. Μετά το μεγάλο σεισμό του 1881, η βιβλιοθήκη στεγάστηκε στο σημερινό κτήριο που επεκτάθηκε το 1948 με την ανέγερση του 2ου ορόφου. Νέες επεκτάσεις και εκσυγχρονισμός υλοποιήθηκαν τα έτη 1975-1978 για να στεγαστεί η λαογραφική συλλογή του Φ. Αργέντη με πολλά εικαστικά έργα. Περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, σημαντικό μέρος της βιβλιοθήκης και των χειρογράφων του Αδαμάντιου Κοραή, Ελλήνων λογίων ομογενών και τη δωρεά του μεγάλου Ναπολέοντα προς τιμήν του Α. Κοραή “Description de l’Egypte” (1809-1822). Βιβλιοθήκη έχει συγκεντρώσει μεγάλης αξίας συλλογές από βιβλία, χειρόγραφα, περιοδικά, εφημερίδες, πίνακες, νομίσματα, κειμήλια και χάρτες που δώρισαν μεγάλοι πνευματικοί άνθρωποι.⁵³¹ Το 1973 άρχισε η λειτουργία των κινητών μονάδων. Σήμερα η βιβλιοθήκη διαθέτει δύο βιβλιοαυτοκίνητα που εξυπηρετούν τα σχολεία Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης που δε διαθέτουν σχολικές βιβλιοθήκες, το Γηροκομείο Χίου, τις Φυλακές, άτομα με κινητικά προβλήματα, άτομα τρίτης ηλικίας και άτομα με χαμηλό εισόδημα.⁵³² Η βιβλιοθήκη διαθέτει πωλητήριο με μία σειρά από βιβλία τοπικού ενδιαφέροντος και περιοδικές εκδόσεις που είναι εκδοτικά έργα της βιβλιοθήκης και άλλες που ξεπερνούν τους 50 τίτλους. Το πωλητήριο διαθέτει γκραβούρες, κάρτες, μεταξοτυπίες τοπικού ενδιαφέροντος και τον κατάλογο της βιβλιοθήκης.⁵³³

⁵³¹ Δημόσια Κεντρική Ιστορική Βιβλιοθήκη Χίου «Κοραΐς». Ανακτήθηκε από <https://www.koraeslibrary.gr/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

⁵³² Δημόσια Κεντρική Ιστορική Βιβλιοθήκη Χίου «Κοραΐς». Κινητές Μονάδες. Ανακτήθηκε από <https://www.koraeslibrary.gr/ipiresies-el/kinites-monades> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).

⁵³³ Δημόσια Κεντρική Ιστορική Βιβλιοθήκη Χίου «Κοραΐς». Πωλητήριο. Ανακτήθηκε από <https://www.koraeslibrary.gr/ipiresies-el/politirio/> (τελευταία προσπέλαση 10/1/2022).